

2023

PEDAGÓGIAI PROGRAM

MEIXNER ILDIKÓ

EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY,
ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA,
FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁST VÉGZŐ ISKOLA,
KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA, SZAKISKOLA ÉS KOLLÉGIUM

ELÉRHETŐSÉG:

✉ 7700 Mohács, Kórház u. 1-3.

☎/Fax: (69) 322-133; (69) 322-529

E-mail: mohacs@meixner-egymi.hu;

Web: www.meixner-egymi.hu

TARTALOM

BEVEZETŐ	8
AZ INTÉZMÉNY HIVATALOS ADATAI	8
NEVELÉSI PROGRAM	17
Nevelőtestületünk küldetés nyilatkozata	17
1. Intézményünk nevelő-oktató munkája	20
1.1. Nevelő-oktató munkánk pedagógiai alapelvei, céljai	20
1.1.1. Általános alapelvek	20
1.1.2. Általános célok	20
1.1.3. Speciális célok	21
1.2. Nevelő-oktató munkánk pedagógiai feladatai	22
1.2.1. Alapfeladataink	22
1.2.2. Speciális feladataink.....	24
1.3. Az intézményben folyó nevelő-oktató munka eljárásai és eszközei	26
1.3.1. A nevelő-oktató munka eljárásai, módszerei	26
1.3.2. A nevelő-oktató munka eszközei	33
1.4. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	33
1.5. A teljes körű egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	41
1.5.1. Az intézmény egészségnevelési programja	41
1.5.2. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása	46
1.6. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	49
1.7. A pedagógusok feladatai, elvárások a pedagógusokkal szemben	56
1.7.1. A pedagógusok helyi feladatai, az osztályfőnök feladatai	56
1.7.2. Elvárásaink a pedagógusoktól kompetenciánként.....	58
1.8. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység	65
1.8.1. A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztését, rehabilitációját segítő tevékenység .	66
1.8.2. A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatásának és lemorzsolódásának csökkentését segítő program.....	74
1.8.3. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység.....	77
1.8.4. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek	82
1.8.5. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkózását segítő program.....	84
1.8.6. A beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdők segítése.....	86
1.8.7. Az ifjúságvédelemben feladatok ellátása.....	86
1.9. Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rendje	87
1.10. A tanulmányok alatti vizsga vizsgaszabályzata	88
1.11. Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai	100
1.12. Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal, az iskola partnereivel	103
ÓVODAI NEVELÉSI PROGRAM	107
BEVEZETŐ	107
2.1. Gyógypedagógiai óvodánk nevelés célja, alapelvei	108
2.1.1. Az óvodai nevelés célja.....	108
2.1.2. Az óvodai nevelés alapelvei	109
2.1.3. Az óvodai nevelés általános feladatai	109
2.1.3.1. Az egészséges életmód alakítása	109
2.1.3.2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés	110
2.1.3.4. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	111
2.1.3.5. A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység	112
2.2. Óvodai felvétel, tovább lépés	112

2.3. Nyitva tartás, gyermekek fogadása.....	113
2.4. Szervezeti és időkeretek: napirend	113
2.5. Az óvodai élet tevékenységi formái.....	114
2.5.1. Játék.....	114
2.5.2. Kommunikáció-készségé, beszédfejlesztés, verselés, mesélés	117
2.5.3. Ének zene, énekes játék, gyermektánc	121
2.5.4. Rajzolás, mintázás, kézimunka foglalkozás	122
2.5.5. Mozgásfejlesztés	125
2.5.6. A külső világ tevékeny megismerése	128
2.5.7. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	135
2.5.8. A szokások kialakítása.....	136
2.5.9. Habilitációs tevékenység, egyéni fejlesztés	138
2.6. A nevelés, fejlesztés célja és feladata a gyógypedagógiai óvodai csoportban.....	144
2.7. Az óvodai nevelés végére elérendő célok, követelmények	147
2.8. A gyermek fejlődési ütemének ellenőrzése, értékelése	148
2.9. Kapcsolattartás a szülőkkel	149
ÁLTALÁNOS ISKOLAI HELYI TANTERV	151
3. Tanulásban akadályozott tanulók helyi tanterve	151
3.1 A választott kerettanterv megnevezése.....	151
3.2 A választott kerettanterv feletti óraszám	153
3.3 Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei .	161
3.4 A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása	164
3.4.1. Az 1-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása	164
3.4.2. Az 5-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása	169
3.4.3. Egységesség és differenciálás	175
3.5 Mindennapos testnevelés	177
3.6 A választható tantárgyak, foglalkozások szabályai.....	179
3.6.1. Etika, hit és erkölcsstan	179
3.7 Az iskolában alkalmazott adaptív nevelést támogató pedagógiai módszerek	180
3.7.1 IKT alkalmazása tanórán és egyéni fejlesztésben	180
3.7.2 Kooperatív tanulásszervezés	184
3.7.3 Projektoktatás	185
3.8 A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	186
3.8.1 Habilitáció, rehabilitáció	188
3.8.2 Komplex programok	188
3.9 Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái	189
3.9.1 A tanulók teljesítmény értékelésének, minősítésének formája	190
3.9.2 Tantárgyi követelmények teljesítése	191
3.9.3 Iskolai kompetenciamérés	192
3.9.4 A továbbhaladás, a tanuló magasabb évfolyamra lépésének feltételei	193
3.10 Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása.....	194
3.11 A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei.....	195
3.11.1. A csoportbontás elvei	195
3.11.2. Egyéb foglalkozások szervezésének elvei.....	196
3.12 A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek .	197
3.13 Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei	198
3.13.1 Az iskola egészségnevelési elvei.....	198

3.13.2. Az iskola környezeti nevelési elvei	198
3.14 A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei..	202
3.14.1 A magatartás értékelésének elvei	202
3.14.2 A szorgalom értékelésének elvei	204
3.14.3 A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei	205
4. Értelmileg akadályozott tanulók helyi tanterve	210
4.1 A választott kerettanterv megnevezése.....	210
4.2 A választott kerettanterv feletti óraszám	212
4.3. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei	215
4.4 A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása	216
4.4.1. Az általános iskolai képzés céljai, feladatai	216
4.4.2. Az 1-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása	223
4.4.3. Az 5-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása	224
4.4.4. Egységesség és differenciálás	224
4.5. Mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja.....	227
4.5.1. A testnevelési kategóriába sorolás rendje	227
4.6 A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai	228
4.7. Projektoktatás.....	228
4.8 A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	230
4.8.1 Habilitáció, rehabilitáció	231
4.8.2 Komplex programok	231
4.9 Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái	231
4.9.1. Írásbeli feladatok értékelése	233
4.9.2. Szóbeli értékelés.....	234
4.10. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása....	234
4.11. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei	234
4.11.1. Az osztály és csoportbontás szervezésének alapja:	234
4.11.2. A pedagógiai és egészségügyi célú habilitáció, rehabilitáció	235
4.12. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek	237
4.13 Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei	242
4.13.1 Az iskola egészségnevelési elvei	242
4.13.2. Az iskola környezeti nevelési elvei	243
4.14 A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei..	243
4.14.1 A magatartás értékelésének elvei	243
4.14.2 A szorgalom értékelésének elvei.....	245
4.14.3 A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei	246
5. Autizmussal és figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulókat	248
tanulók helyi tanterve	248
5.1. Az autizmussal élő tanulók helyi tanterve.....	248
5.2. A figyelem vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulók helyi tanterve	287
UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGIAI ELLÁTÁS.....	297
6. Utazó gyógypedagógiai ellátás.....	297
6.1. Szakmai alapidokumentum	297
6.2. Alapelvek.....	297
6.3. Az utazó gyógypedagógiai hálózat/ellátás célja	297
6.4. Az utazó gyógypedagógiai hálózat ellátási területe	297
6.5. Az utazó gyógypedagógiai hálózat/ellátás feladata	297

6.6. Az utazó gyógypedagógiai hálózat tevékenységi formái	298
6.7. Az utazó gyógypedagógiai ellátásban alkalmazott modellek	298
6.8. Az utazótanári tevékenység célcsoportja	300
6.9. Az utazó gyógypedagógusaink feladatai	300
6.10. Az utazó gyógypedagógiai ellátás formája	303
6.11. Az utazó gyógypedagógiai ellátás időkerete.....	303
6.12. Az utazó gyógypedagógiai hálózatban/ellátásban alkalmazott protokoll	304
6.13. Kapcsolattartás formái	307
13.1. Az integráló intézményekkel való kapcsolattartás	307
13.2. Az integráló intézményekben dolgozó pedagógusokkal való kapcsolattartás	307
13.3. A sajátos nevelési igényű gyermekkel való kapcsolattartás.....	307
13.4. A szülőkkel való kapcsolattartás	308
6.14. Személyi feltételek	308
6.15. Tárgyi feltételek.....	309
SZAKISKOLA HELYI TANTERVE	311
7. Tanulásban akadályozott tanulók szakiskolai közismeretei tantervei	311
7.1. A választott kerettanterv megnevezése.....	311
7.1.1 A szakiskolai képzés szerkezete	312
7.2 A választott kerettanterv feletti óraszám	312
7.2.1 A szakiskola kötelező 9/E előkészítő évfolyamának kerettanterve:.....	312
7.2.2 A szakiskola OKJ szerinti részsakképesítés oktatásához alkalmazandó 9-10. évfolyamos közismereti kerettanterve	313
7.3 Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei .	317
7.3.1. Tankönyvek kiválasztásának elvei.....	317
7.3.2. Taneszközök kiválasztásának elvei.....	317
7.4 A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása	318
7.4.1. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola kötelező 9/E előkészítő évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása	318
7.4.2. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola OKJ szerinti részsakképesítés oktatásához alkalmazandó 9-10. évfolyamok pedagógiai feladatainak megvalósítása.....	331
Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola szakmajegyzéken szereplő részsakképesítések oktatásához alkalmazandó 9-10. évfolyamok pedagógiai feladatainak megvalósítása.....	338
Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola szakmajegyzéken szereplő részsakképesítések oktatásához alkalmazandó 9-12. évfolyamok pedagógiai feladatainak megvalósítása.....	352
7.5 Mindennapos testnevelés	359
7.6 A választható tantárgyak, foglalkozások szabályai.....	360
7.6.1. Erkölcstan, hit és erkölcstan.....	360
7.7 Az iskolában alkalmazott adaptív nevelést támogató pedagógiai módszerek	360
7.7.1 IKT alkalmazása tanórán és egyéni fejlesztésben	360
7.7.2 Kooperatív tanulásszervezés	362
7.7.3 Projektoktatás	363
7.7.4 Tanulói portfólió	363
7.8 A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	363
7.8.1 Habilitáció, rehabilitáció	364

7.8.2 Komplex programok	364
7.9 Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái	365
7.9.1 A tanulók teljesítmény értékelésének, minősítésének formája	365
7.9.2 A továbbhaladás, a tanuló magasabb évfolyamra lépésének feltételei	365
7.10 Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása....	366
7.11 A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei.....	366
7.11.1. A csoportbontás elvei	366
7.11.2. Egyéb foglalkozások szervezésének elvei.....	366
7.12 A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek.	366
7.13 Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei	367
7.13.1 Az iskola egészségnevelési elvei.....	367
7.13.2. Az iskola környezeti nevelési elvei	367
7.14 A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei..	368
7.14.1 A magatartás értékelésének elvei	368
7.14.2 A szorgalom értékelésének elvei.....	370
7.1.3. A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei	372
7.14.3.1 A tanulók jutalmazásának elvei, és formái.....	372
7.14.3.2 A fegyelmező intézkedések alkalmazásának elvei és formái.....	374
8. Szakmai program	377
KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA.....	379
9. Értelmileg akadályozott tanulók készségfejlesztő iskolai közismeretei tantervei és szakmai moduljai.....	379
9.1 A választott kerettanterv megnevezése.....	381
A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok.....	382
9.1.1. Gyakorlati évfolyamok kerettantervei	383
9.2 A választott kerettanterv feletti óraszám	385
9.2.1. Választott kerettanterven felüli óraszámok a 9-10. évfolyamon	385
A <i>szabad órakeret</i> felhasználása a meglévő tantárgyak közötti elosztással történt.....	385
Kivezetésre 2020. szeptember 1-től	386
9.2.2. Gyakorlati évfolyamokon a választott kerettanterven felüli óraszámok	387
9.3. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei	389
9.4 A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása	390
9.4.1. A 9-10. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása.....	391
9.4.2. A gyakorlati évfolyamok pedagógiai feladatainak megvalósítása	391
9.5. Mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja.....	392
9.6. A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai	392
9.7. Projektoktatás.....	392
9.8. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	393
9.8.1 Habilitáció, rehabilitáció	393
9.8.2 Komplex programok	393
9.9. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái	394
9.10. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása....	395
9.11. Csoportbontások és egyéb foglalkozások szervezési elvei.....	396
9.12. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek	397
9.13. Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei	397
9.14. A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei.	398

FEJLESZTŐ NEVELÉS -OKTATÁS	400
10. Súlyos, halmozottan fogyatékos tanulók rehabilitációs pedagógiai programja.....	400
10.1.Bevezetés	400
10.2.A fejlesztő nevelés-oktatás célja	406
10.3.A fejlesztő nevelés-oktatás feladata	406
10.4. Nevelési-oktatási alapelvek.....	407
10.5. Módszertani és szakmai alapelvek.....	409
10.6.Fejlesztési területek	409
10.7.A gyermekek továbbhaladása, fejlődésük nyomon követése	418
10.8.Kapcsolattartás a szülőkkel.....	418
KOLLÉGIUMI NEVELÉSI PROGRAM	420
11. A Kollégium nevelési programja	420
11.1. Helyzetelemzés	421
11.1.1.A munkavégzés személyi és tárgyi feltételei	421
11.1.2. A kollégium kapcsolatai, működésének egyéb jellemzői	424
11.1.3. A működés szervezeti keretei.....	425
11.2. A kollégium nevelési célkitűzései és feladatai	426
11.2.1. Célkitűzések	426
11.2.2. Feladatok	427
11.3. A tanulók életrendje, tanulása, szabadideje szervezésének pedagógiai elvei	433
11.3.1. A tanulók életrendjének pedagógiai elvei	433
11.3. 2. A tanulók tanulásának pedagógiai elvei.....	433
11.3.3. A tanulók szabadidő szervezésének pedagógiai elvei.....	434
11.3.4. Az egészségnevelési és környezeti nevelési elvek.....	434
11.3.5. A tanulók fejlődését elősegítő tevékenység elvei.....	434
11.3.6. A tanulók tehetséggondozását elősegítő pedagógiai tevékenység elvei	435
11.3.7. A tanulók felzárkóztatását elősegítő pedagógiai tevékenység elvei	435
11.3.8. A tanulók pályaválasztását elősegítő tevékenység elvei	435
11.3.9. A tanulók önálló életkezdését elősegítő tevékenység elvei.....	436
11.3.10. A közösségi élet fejlesztésének módszerei, művelődési és sportolási tevékenységek	436
11.4. A hátrányos helyzetű tanulók szervezett foglalkozásainak tarve	437
11.4.1. Felkészítő, fejlesztő foglalkozások	437
11.4.2. Speciális ismereteket nyújtó foglalkozások	438
11.5. Gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok	440
11.6. A kollégium hagyományai és továbbfejlesztésének terve	441
11.6.1. Hagyományőrzés és ápolás	441
11.6. 2. A kollégium hagyományrendszere továbbfejlesztésének terve.....	442
11.7. A szülők, tanulók és pedagógusok együttműködésének formái, továbbfejlesztésének lehetőségei	442
11.8. Egészséges életvitel	444
11.9. A kollégiumi nevelés minősége, eredményessége.....	444
11.10. A kollégium dokumentációja.....	445
11.11. Napirend.....	446

BEVEZETŐ

AZ INTÉZMÉNY HIVATALOS ADATAI

Az intézmény hivatalos neve:

Meixner Ildikó Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény,
Óvoda, Általános Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola,
Készségfejlesztő Iskola, Szakiskola és Kollégium

Az intézmény rövidített elnevezése:

Meixner Ildikó EGYMI

Az intézmény székhelye: 7700 Mohács, Kórház u. 1-3

Az intézmény tagintézménye: 7823 Old, Külterület 60/4, 60/3 hrsz.

Telephelye: 7754 Bóly, Hősök tere 5.

Az intézmény fenntartója: Mohácsi Tankerületi Központ

Típusa: egységes gyógypedagógiai módszertani intézmény

OM azonosító **038442**

Az intézmény szakmai alapdokumentumában meghatározott köznevelési és egyéb alapfeladatai:

- **általános iskolai nevelés-oktatás**
  - nappali rendszerű iskolai oktatás
  - alsó tagozat, felső tagozat
  - 1-8. évfolyamok
  - sajátos nevelési igényű tanuló gyógypedagógiai nevelése-oktatása (értelmi fogyatékos, halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavar)
  - fejlesztő iskolai oktatás
  - sajátos nevelési igényű tanulók napközi otthoni nevelés
- **kollégiumi ellátás**
  - nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő sajátos nevelési igényű tanulók kollégiumi nevelése
- **integráltan nem nevelhető gyermekek óvodai nevelése**
  - sajátos nevelési igényű tanuló gyógypedagógiai nevelése-oktatása (mozgásszervi fogyatékos, érzékszervi fogyatékos, értelmi fogyatékos, beszéd-fogyatékos, halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavar, egyéb pszichés fejlődés zavarral küzdők)

- **egységes gyógypedagógiai, módszertani feladat (utazóhálózat)**
  - utazó gyógypedagógusi hálózat működtetése
- **készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás**
  - nappali rendszerű iskolai oktatás
  - sajátos nevelési igényű tanuló gyógypedagógiai nevelése-oktatása (középsúlyos értelmi fogyatékos, enyhe értelmi fogyatékos)
  - sajátos nevelési igényű községejlesztő iskolai tanulók tanulószobai nevelése.
- **szakiskolai nevelés-oktatás**
  - nappali rendszerű iskolai oktatás
  - sajátos nevelési igényű tanuló gyógypedagógiai nevelése-oktatása (enyhe értelmi fogyatékos, autizmus spektrumzavar)
  - sajátos nevelési igényű középiskolai, szakiskolai tanulók tanulószobai nevelése.

- **iskolai tanműhely**
- **iskolai könyvtár saját szervezeti egységgel**
- **további átvállalt feladat: iskola-egészségügyi ellátás**

Az intézmény beiskolázási körzete:

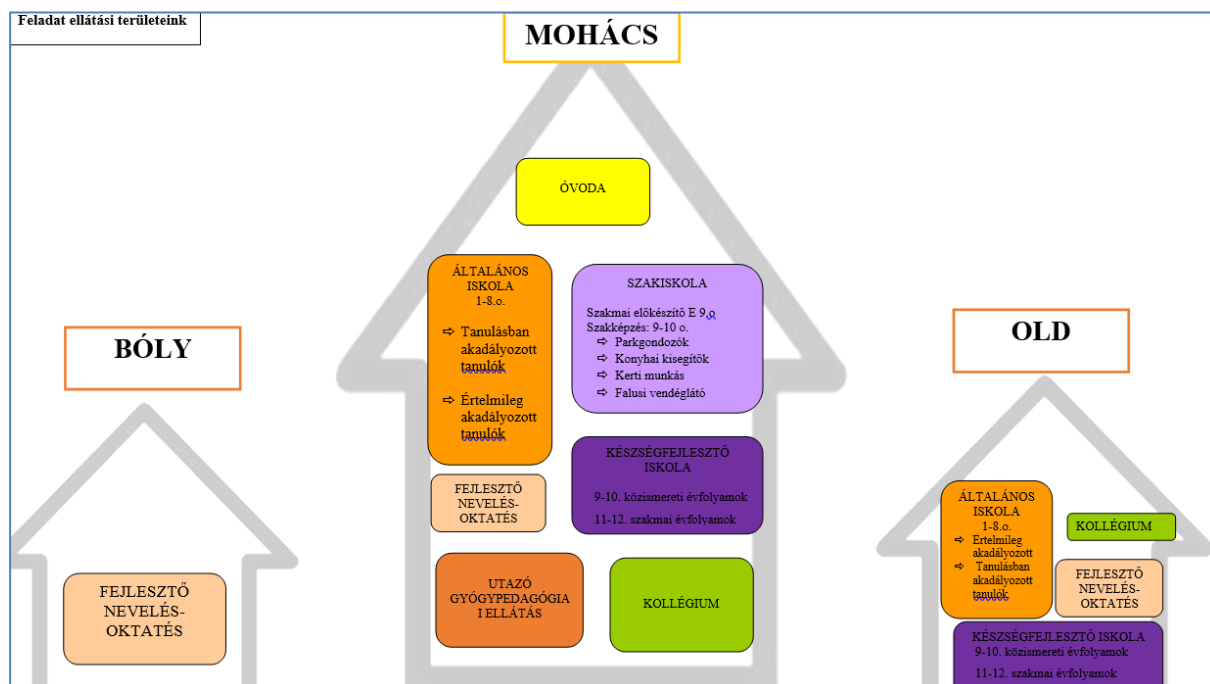
- a. Az intézmény óvodájába és általános iskolájába, a készségfejlesztő iskolába, a fejlesztés nevelés-oktatást végző iskolába, valamint szakiskolába a Megyei Szakértői Bizottság szakértői véleménye alapján kerülhetnek felvételre a sajátos nevelési igényű gyermekek és fiatalok Baranya Megye egész területéről.
- b. Az Oldi tagintézmény általános és a készségfejlesztő iskolájába a Megyei Szakértői Bizottság szakértői véleménye alapján kerülhetnek felvételre a sajátos nevelési igényű (értelmileg akadályozott) gyermekek és fiatalok Baranya megye egész területéről.
- c. A kollégiumban az óvodában, általános és készségfejlesztő iskolában ill. szakiskolában tanuló gyermekek elhelyezése történik.

ÖNMEGHATÁROZÁS

Meixner Ildikó Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Szakiskola és Kollégium intellektuális képességzavarral küzdő (tanulásban és értelmileg akadályozott), sajátos nevelési igényű gyermekek *óvodai és általános iskolai* nevelését, oktatását és *szakmai képzését, kollégiumi nevelését* ellátó; súlyos és halmozottan fogyatékos gyermekek *fejlesztő-nevelés oktatását* végző gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézmény. Gyógypedagógiai Módszertani Központként szakmai segítséget nyújt a többségi óvodák, általános és középiskolák részére, utazó gyógypedagógiai hálózatot működtet a Mohácsi-, Bólyi- és Siklói Tankerületek területén.

Az intézményünk 1960 óta lát el gyógypedagógiai feladatokat. Az intézmény fennállásának 50. évfordulóján **Meixner Ildikó** gyógypedagógus nevét vette fel. A több mint ötven év alatt feladatköre folyamatosan bővült. Napjainkban gyógypedagógiai módszertani központként lát el közoktatási feladatokat Dél-Baranyában.

Az intézmény alapfeladatai, feladatellátási helyei:

MOHÁCSI SZÉKHELY INTÉZMÉNY

Intézményünk székhelyén, Mohácson több köznevelési feladat ellátása folyik: integráltan nem nevelhető SNI gyermekek óvodai nevelése, tanulásban és értelmileg akadályozott tanulók általános iskolai nevelése-oktatása. Középfokú iskolai szinten tanulásban akadályozott fiatalok számára szakiskolai képzést, értelmileg akadályozott tanulók részére készségfejlesztő iskolai képzést biztosítunk. A székhelyen ellátunk továbbá a fejlesztő nevelés-oktatást és kollégiumi nevelést. Az utazó gyógypedagógiai ellátás megszervezése is a székhelyintézményből történik.

OLDI TAGINTÉZMÉNY

2010-ben intézményünk összevonásra került az **Oldi gyógypedagógiai intézménnyel**. Az **Oldi tagintézmény** feladatai közé tartozik az értelmileg akadályozott sajátos nevelési igényű gyermekek gyógypedagógiai megsegítése. Számukra eltérő tantervű általános iskolai oktatást, készségfejlesztő iskolai oktatást, és kollégiumi férőhelyet biztosítunk. A tagintézmény keretein belül délelőtt összevont általános iskolai és szakiskolai csoportokban, délután egy napközis és egy kollégiumi csoportban történik a gyermekek speciális nevelési szükségleteihez igazodó fejlesztése.

BÓLYI FELADATELLÁTÁSI HELY

2014-ben a jogszabályi előírásoknak megfelelően megtörtént a Baranya Megyei Fogyatékos Személyek Otthona Bóly (7754 Bóly, Hősök tere 5.) keretében biztosított fejlesztő iskolai oktatás feladat átvétele. Bólyi Feladatellátási helyen súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelés-oktatását folyik. A tanulók túlnyomó többsége a Baranya Megyei Platánliget Otthon lakója, néhány tanulónk családban nevelkedő, bejáró gyermek. A Bólyi Feladatellátási helyen csoportos keretek között, heti 20 órában, valamint egyéni fejlesztés keretében, a szakértői bizottság által előírt, átlagosan heti 5 órában biztosítjuk a fejlesztést.

KÖZNEVELÉSI FELADATAINK

ÓVODA

A **gyógypedagógiai óvodában** 3 éves kortól sajátos nevelési igényű gyerekek fejlesztése, iskolai életmódra felkészítése történik. Az óvoda egy 10 fős csoporttal működik, amely vegyes összetételű, mind életkor, mind diagnózis tekintetében (pl. autisztikus tünet, magatartás zavarok, súlyos beszédmaradás és különböző mértékű értelmi elmaradás).

Az óvodáskorú gyermekekkel naponta felsőfokú gyógypedagógiai végzettséggel rendelkező óvónők, gyógypedagógusok és dajka foglalkozik. Az egyéni foglalkozások alkalmával a gyerekek intenzív beszédfejlesztést, mozgásnevelést, és komplex értelmi, valamint fogyatékosági típusnak megfelelő fejlesztést kapnak.

ÁLTALÁNOS ISKOLA

Az **általános iskolában** tanulásban akadályozott és értelmileg akadályozott tanulók oktatása folyik. Első, illetve az előkészítő jellegű első évfolyamtól nyolcadik osztályig. Az első és második évfolyamon iskolaotthonos rendszerben, a harmadik és negyedik osztályokban osztálytanító, a felső tagozatban szakrendszerű oktatás folyik.

Általános iskolai oktatás során alapelveként fogadtuk el az alapismeretek-alapkézségek kialakításának elsődlegességét, a kompetencia alapú oktatást, a törzsanyagra súlypontosított tervezést, a tanulók sajátos képességeihez igazodó - apróbb lépésekben történő - tananyag-feldolgozást, az elsajátítandó ismeretek időbeli széthúzását és az egyénre szabott fejlesztést.

Az olvasás-írástanítást a Meixner-féle diszlexia-prevenációs anyanyelvi program szerint oktatjuk. A matematikaoktatásban redukált, saját ütemezésű számkörbővítést alkalmazunk.

Az értelmileg akadályozott tanulók oktatása alsó és felső tagozatos összevont csoportokban történik.

A gyermekek képességeinek fejlesztése érdekében **habilitációs** és **egyéni fejlesztő foglalkozásokat** szervezünk.

A tanulók délután szervezett tanórai, tehetséggondozó és szabadidős foglalkozásokon vehetnek részt.

KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA

A **készségfejlesztő iskola** az értelmileg akadályozott tanulók részére biztosítja az életkezdéshez való felkészülést, a munkába állást lehetővé tevő egyszerű betanulást igénylő munkafolyamatok elsajátítását, továbbá a szakképzésben részt venni nem tudó tanulásban akadályozott tanulók számára nyújt a munkába álláshoz és az életkezdéshez szükséges ismereteket. A készségfejlesztő iskolának négy évfolyama van, amelyből kettő közismereti képzést folytató évfolyam, kettő, az életkezdéshez való felkészülést, a munkába állást lehetővé tevő egyszerű betanulást igénylő munkafolyamatok elsajátítását célzó gyakorlati jellegű évfolyam. A közismereti oktatás a készségfejlesztő iskolában a sajátos nevelési igény jellegéhez igazodó közismereti kerettanterv alapján folyik. A készségfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamainak képzése a készségfejlesztő kerettantervek szerint meghatározott. A készségfejlesztő iskola sikeresen teljesített gyakorlati évfolyamai eltérő készségfejlesztő kerettantervek szerinti oktatással megismételhetők.

SZAKISKOLA

A **szakiskola** tanulásban akadályozott tanulókat készíti fel szakmai vizsgára. A képzés egy 9/E jelű előkészítő évfolyamból, és arra épülő két évfolyamos (9-10. évfolyam) OKJ szerinti részsakképesítés oktatását célul kitűző szakaszból épül fel.

A közismereti oktatás a sajátos nevelési igény jellegéhez igazodó közismereti kerettanterv alapján folyik. A 9/E évfolyamon törekszünk a közismereti tárgyakat elmélyültebben oktatni, célul tűztük ki a hátrányt kompenzáló felzárkóztatást is.

A jelentkezők mezőgazdasági, élelmiszeripari és vendéglátás szakmacsoportos képzésre jelentkezhetnek. A szakképzési évfolyamokon a tanulók a választott szakmának megfelelő szakmai elméleti és gyakorlati órákon vesznek részt képzett szakoktatók vezetésével. A részben duális, részben tanműhelyben történő szakképzési formában *Parkgondozó* (OKJ: 21 622 02), *Kerti munkás* (OKJ: 21 622 01), *Konyhai kiségitő* (OKJ: 21 811 01), *Falusi vendéglátó* (OKJ: 31 541 15), rész-szakképesítések megszerzésére van lehetőség.

KOLLÉGIUM

A **kollégiumban** 50 gyermek elhelyezésére van lehetőségünk. A kollégiumi csoportok munkáját nevelőtanárok irányítják, a gyermekek ellátását gondozónők segítik. A házi feladat

elkészítése után változatos szabadidős foglalkozások keretében tánc, kézműves tevékenység, sportkör, informatika szakkör, tamburaoktatáson, énekkari, irodalmi szakköri foglalkozásokon való részvételre van a tanulóknak lehetőségük. Az éber éjszakai ügyeletet kettő gyermekfelügyelő látja el.

FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁS

A sajátos nevelési igényű gyermek súlyos és halmozottan fogyatékos, attól az évtől kezdődően, hogy tankötelessé válik, fejlesztő nevelés-oktatásban vesz részt. A fejlesztő nevelés-oktatást a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési, nevelési-oktatási intézmény látja el egyéni vagy csoportos formában

- a) saját intézményében külön erre a célra létrehozott csoportban,
- b) otthoni ellátás keretében,
- c) abban az intézményben, amely a gyermek ápolását, gondozását ellátja.

A súlyos halmozottan fogyatékos tanulók ellátása egyéni fejlesztés és csoportos fejlesztés keretében történik.

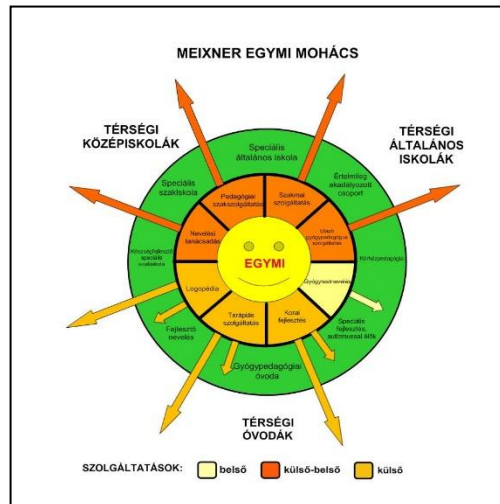
EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI FELADAT

Az elmúlt évek szakmai átszervezései következtében a **Meixner Ildikó EGYMI** ma már „többcélú” gyógypedagógiai intézményként és módszertani központként lát el közoktatási feladatokat Dél-Baranyában. **Egységes gyógypedagógiai módszertani központként** szakmai segítséget nyújt a többségi közoktatási intézmények részére, valamint utazó hálózatot működtet Mohácsi Tankerületi Központ területén.

UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGIAI ELLÁTÁS

Szakembereink utazó gyógypedagógia hálózat keretében támogatják az integráltan tanuló, speciális nevelési igényű gyermekek nevelését-oktatását a többségi iskolákban, óvodákban. Utazó gyógypedagógusaink ellátják a gyermek fejlesztését, rehabilitációs órákat tartanak. Tanácsot adnak a szülőknek. Segítik a befogadó pedagógus munkáját.

Szakmai napok, nyílt napok, bemutató órák szervezésével, szakmai műhelyek működtetésével, tanfolyamok, tréningek szervezésével, jó gyakorlatok kidolgozásával, átadásával, speciális eszközök kölcsönzésével segítjük az integrált oktatás bevezetését, elfogadtatását a többségi intézmények és a szülők körében.

NEVELÉSI PROGRAM

MEIXNER ILDIKÓ
EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY,
ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA,
FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁST VÉGZŐ ISKOLA,
KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA
SZAKISKOLA ÉS KOLLÉGIUM

NEVELÉSI PROGRAM

Mottó:

*"Kezet csak megfogni szabad. Elveszíteni vétek. Ellökni átok
Egymásba simuló kezek tartják össze az Eget s a Világot."*

/Albert Camus /

Intézményünk pedagógiai szempontból **speciális arculatot hordoz**, mivel kizárólag különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók nevelését-oktatását látjuk el. **A tanulásban és értelmileg akadályozott gyermekek óvodája, iskolája, szakiskolája, kollégiuma** alapjában véve, státuszát, feladatát tekintve, ugyanolyan óvoda, iskola, szakiskola, kollégium, mint amibe a többi gyermek/tanuló jár. **Alapfokú nevelési - oktatási intézmény, melyet a "fogyatékoság típusának" megfelelően alakítottak ki. A különleges gondozás, a sajátos nevelési szükségletek alapján azonban az iskola speciális arculatot hordoz.** A nevelés- oktatás egész folyamatát az **egyéni képességek fejlesztése, a terápiás, habilitációs, rehabilitációs** megsegítés határozzák meg.

Nevelőtestületünk küldetés nyilatkozata

Missziónk:

*Gyógypedagógiai tevékenységünket a nevelés - oktatás,
a terápia és a habilitáció alapköveire építve,
intézményi hagyományainak megőrizve,
a leghatékonyabb pedagógiai módszereket alkalmazva,
önmagunkat folyamatosan fejlesztve, megújítva,
támogatjuk gyermekeink egyéni fejlődését,
segítjük környezetünk befogadóvá, adaptívá válását.*

Az intézmény küldetése, hogy a tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott, autista, halmozottan fogyatékos ember nevelését oktatását, képzését, habilitációs, rehabilitációs fejlesztését megvalósító gyógypedagógia nevelő-oktató intézményként működjön Dél-Baranyában. A különleges bánásmódot igénylő 3-24 éves korú gyermek/fiatalok, a gyermeket nevelő szülők, a társintézmények és a civil szervezetek számára biztos támpontot nyújtson, szakmai támogatást biztosítson. Gyógypedagógiai módszertani központként utazó gyógypedagógiai ellátást biztosítson a Mohácsi Tankerületi Központ ellátási területén működő óvodái, általános és középfokú iskolái számára. Intézményünk innovatív és szakmailag jól

felkészült pedagógusai a gyógypedagógiai szakmai tudásuk, tapasztalatuk átadásával segítséget nyújtsanak a nevelési-oktatási intézmények befogadóvá válásához.

Víziónk:

Intézményünk jövőképe, hogy az esélyegyenlőséget megvalósító, elfogadó, társadalom részeként az SNI gyermekek integrációját elősegítő, szakmai elméleti és gyakorlati gyógypedagógiai módszertani **nevelő- oktató** és **terápiás** központ és **bázis intézmény** legyen, amely:

- ❖ pedagógiai programja alapján adaptív pedagógiai elvekre épülő, a gyermek egyéni adottságaihoz igazodó, differenciált nevelő-oktató munkát folytat,
- ❖ széleskörű, hatékony gyógypedagógiai terápiás, habilitációs, rehabilitációs tevékenységet végez,
- ❖ megfelelő színvonalú infrastruktúrával, akadálymentes környezettel rendelkezik,
- ❖ IKT alapú, interaktív oktatásra építi pedagógiai gyakorlatát, a sajátos nevelési igényű tanulói hátrányainak csökkentése és esélyegyenlőségének biztosítása érdekében,
- ❖ a munkaerőpiacon alkalmazható tudást biztosít a szakképzésben résztvevő fiatalok számára,
- ❖ széleskörű tevékenységkínálata révén sokoldalúan fejleszti tanulói képességeit a tanulás motivációs alapja a sikerélmény,
- ❖ színvonalas tehetséggondozói és tehetségfejlesztő tevékenységet végez,
- ❖ kiemelkedő szakmai kompetenciákkal rendelkező humán erőforrással rendelkezik,
- ❖ a szülők támogatására és együttműködésére épülő egyéni fejlesztési protokollt alkalmaz tanulói minél teljesebb társadalmi integrációja érdekében.
- ❖ ahová a gyerekek szívesen járnak, mert megértő, motiváló és szerető légkör veszi körül őket,
- ❖ ahol a tantestület minden tagja fontosnak érzi magát, megtalálja azt a tevékenységet, amelyhez a legjobban ért és alkotói szabadsága kibontakozhat,
- ❖ rugalmasan képes alkalmazkodni a társadalmi elvárásokhoz, a tanulók, a szülők és a fenntartó igényeihez.
- ❖ ***széles körben ismert és elismert gyógypedagógiai nevelést-oktatást és terápiás tevékenységet végez, utazó és tanácsadó hálózatot működtet***

Pedagógia hitvallásunk:

Nevelőtestületünk összegyűjtötte azokat a legfontosabb emberi és erkölcsi értékeket, amelyeket közösen a legértékesebbnek tartunk. Ezen értékek mentén fogalmazzuk meg gyógypedagógiai nevelő-oktató munkánk alapelveit:

- ❖ toleranciával, türelemmel, elfogadó magatartással fordulunk minden tanulóink felé,
- ❖ a felnőttek attitűdjét empátia, elfogadás, egymás megbecsülése jellemezze,
- ❖ az iskola életében szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakítására törekszünk,
- ❖ a tanuló személyiségét tiszteletben tartjuk,
- ❖ nevelés-oktatás teljes folyamatát tanulóink egyéni képességeihez igazítjuk,
- ❖ a tudás, a munka, az értékteremtés megbecsülését közvetítjük tanulóik számára,
- ❖ magatartásunkkal, tetteinkkel és szavainkkal egyaránt példát mutatunk diákjainknak,
- ❖ az őszinte, becsületes, igazságos hozzáállást követjük saját kapcsolataink során és ezt várjuk el tanítványainktól is,

Hisszük, hogy

***„Ebben a világban nem tehetünk nagy dolgokat,
csak kis dolgokat nagy szeretettel.”***

***„Amit teszünk, csak egy csepp az óceánban.
De ha ez a csepp nem volna benne az óceánban,
akkor az óceán kisebb lenne ezzel a hiányzó cseppel.”***

(Teréz anya)

1. Intézményünk nevelő-oktató munkája

1. 1. Nevelő-oktató munkánk pedagógiai alapelvei, céljai

Magyarország Alaptörvénye, A nemzeti köznevelésről szóló törvény, a Nemzeti alaptanterv és az Irányelvek szellemében a nevelő-oktató munkánkat a következő alapelvek és célok határozzák meg:

1.1.1. Általános alapelvek

- Intézményünk pedagógiai tevékenységére, a nevelés egész folyamatára az **egységes pedagógiai szemléletmód** jellemző.
- A nevelési-oktató intézményünk pedagógiai kultúráját az egyéni bánásmódra való törekvés, a gyermek, a tanuló elfogadása, a bizalom, a szeretet, az empátia, az életkornak megfelelő követelmények támasztása, a feladatok elvégzésének ellenőrzése és a gyermek, tanuló fejlődését biztosító sokoldalú, a követelményekhez igazodó értékelés jellemzi.¹
- Az egyik legfontosabb nevelési alapelvünk az **adaptivitás**, az egyéni bánásmód elve, amely szerint a tanulók egyéni sajátosságaihoz és a csoport jellemzőihez igazodó fejlesztési célokat, feladatokat kell meghatározni, ezekhez alkalmazkodó, adaptív módszereket, szervezési módokat és eszközöket szükséges alkalmazni.
- A **fejlesztés elsődlegességének elve** szerint a tanulók fejlesztése és az attitűdformálás a meghatározó, ezt alapozza meg az ismeretek elsajátítása.

1.1.2. Általános célok

- Nevelő oktató munkánk célja elősegíteni az intézményünkbe járó gyermekek, fiatalok harmonikus lelki, testi és értelmi fejlődését, készségeik, képességeik, ismereteik, jártasságaik, érzelmi és akarati tulajdonságaik, műveltségük életkori sajátosságaiknak megfelelő, tudatos fejlesztése révén, és ezáltal erkölcsös, önálló életvitelre és céljaik elérésére, a magánérdeket a köz érdekeivel összeegyeztetni képes embereket, felelős állampolgárokat nevelni.
- Kiemelt célja a nevelés-oktatás eszközeivel a társadalmi integráció megvalósítása, a leszakadás megakadályozása és a tehetséggondozás.²

¹A nemzeti köznevelésről szóló 2011 évi CXCV törvény 1. § (3)

²A nemzeti köznevelésről szóló 2011 évi CXCV törvény 1. § (1)

- Célunk továbbá³, hogy a családdal együttműködve cselekvő elkötelezettségre neveljen az igazság és az igazságosság, a jó és a szép iránt, fejlessze a harmonikus személyiség kibontakoztatásához szükséges szellemi, érzelmi, erkölcsi, társas és testi képességeket. Ezáltal járul hozzá ahhoz, hogy a felnövekvő nemzedék
  - a haza felelős polgárává váljék;
  - kifejlődjék benne a hazafiság érzelmvilága;
  - reális önismeretre és szilárd erkölcsi ítélőképességre tegyen szert;
  - megtalálja helyét a családban, a szűkebb és tágabb közösségekben, valamint a munka világában;
  - törekedjék tartalmas és tartós kapcsolatok kialakítására;
  - legyen képes felelős döntések meghozatalára a maga és a gondjaira bízottak sorsát illetően;
  - váljék képessé az önálló tájékozódásra, véleményformálásra és cselekvésre;
  - ismerje meg és értse meg a természeti, társadalmi, kulturális jelenségeket, folyamatokat;
  - tartsa értéknek és feladatnak a kultúra és az élővilág változatosságának megőrzését.

1.1.3. Speciális célok

- Célunk olyan ismeretek, készségek elsajátíttatása, olyan attitűdök kialakítása, amelyek hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanulók személyisége kiteljesedhessen, képesek legyenek önmagukat fejleszteni, be tudjanak illeszkedni a társadalomba, és foglalkoztathatóak legyenek.
- Célunk, hogy növendékeink harmonikus, kiegyensúlyozott személyiségekké váljanak pozitív tulajdonságokkal, ne alakuljanak ki másodlagos sérülések. Az egyéni képességeiknek megfelelően, az alapkészségek birtokában legyenek képesek a társadalmi beilleszkedésre, önálló életvitelre.
- Célunk továbbá, hogy a családdal együttműködve cselekvő elkötelezettségre neveljük tanítványainkat az igazság és az igazságosság, a jó és a szép iránt, fejlesszük a harmonikus személyiség kibontakoztatásához szükséges szellemi, érzelmi, erkölcsi, társas és testi képességeket.

³ Nemzeti Alaptanterv 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet (Módosítás: 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet)

- Ezáltal járul hozzá ahhoz, hogy az intézményünkből kikerülő fiatal
  - a haza felelős polgárává válják;
  - kifejlődjék benne a hazafiság érzelmvilága;
  - reális önismeretre és szilárd erkölcsi ítélőképességre tegyen szert;
  - megtalálja helyét a családban, a szűkebb és tágabb közösségekben, valamint a munka világában;
  - törekedjék tartalmas és tartós kapcsolatok kialakítására;
  - legyen képes felelős döntések meghozatalára a maga és a gondjaira bízottak sorsát illetően;
  - válják képessé az önálló tájékozódásra, véleményformálásra és cselekvésre;
  - ismerje meg és értse meg a természeti, társadalmi, kulturális jelenségeket, folyamatokat;
  - tartsa értéknek és feladatnak a kultúra és az élővilág változatosságának megőrzését.

Az intézmény Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményi feladataiból adódóan az intézmény céljai:

- Az együttnevelési gyakorlat, az inkluzív pedagógiai környezet kialakítása, az adaptív, befogadó intézmények körének bővítése Dél-Baranyában.

1.2. Nevelő-oktató munkánk pedagógiai feladatai

1.2.1. Alapfeladataink

A köznevelési törvény és a Nemzeti alaptanterv a köznevelés **feladatát alapvetően** a *nemzeti műveltség, a hazai nemzetiségek kultúrájának átadásában, megőrzésében, az egyetemes kultúra közvetítésében, az erkölcsi érzék és a szellemi-érzelmi fogékonyság elmélyítésében jelöli meg.*

A NAT-ban megfogalmazottak alapján intézményünk nevelő-oktató munkájának legfőbb feladata:

- Intézményünk alapfeladata a gyógypedagógiai óvodai nevelés, a tanulásban és értelmileg akadályozott tanulóink általános iskolai nevelése-oktatása, a szakiskolai, készségfejlesztő iskolai oktatás-képzés, súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók

fejlesztő nevelés-oktatása, utazó gyógypedagógiai hálózat működtetése, valamint a kollégiumi nevelés.⁴

- Gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézményként kiemelt feladatunk az iskolát megelőző kisgyermekkorú fejlesztés, továbbá a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók speciális igényeinek figyelembevétele, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítése, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése.⁵
- Feladatunk továbbá a tanuláshoz és a munkához szükséges képességek, készségek, ismeretek, attitűdök együttes fejlesztése, az egyéni és csoportos teljesítmény ösztönzése, a közjóra való törekvés megalapozása, a nemzeti, közösségi összetartozás és a hazafiság megerősítése.
- Az intézmény elsődleges feladata a gyermekek, tanulók mindenek felett álló érdekeinek érvényesítése.
- Kiemelt feladatunk tanulóink egyénre szabott nevelése-oktatása, fejlesztése, képzése, tehetségének felismerése, gondozása.
- A tanuláshoz és a munkához szükséges képességek, készségek, ismeretek, attitűdök együttes fejlesztése, az egyéni és csoportos teljesítmény ösztönzése, a közjóra való törekvés megalapozása, a nemzeti, közösségi összetartozás és a hazafiság megerősítése.
- Az egyetemes magyar nemzeti hagyománynak, a nemzeti öntudat fejlesztésének, beleértve a magyarországi nemzetiségekhez tartozók öntudatának ápolását is.
- Az ország és tágabb környezete, a Kárpát-medence, különösen a környező országokban élő magyarság életének megismertetése,
- Azoknak a tartalmaknak a megismertetése, amelyek Európához tartozásunkat erősítik.
- Az egész világot érintő átfogó kérdéseket hangsúlyozva a fenntarthatóság iránti közös felelősség kialakítása.
- Együttműködés a *szülőkkel*, a gyermekek családi neveléséhez nyújtott pedagógiai segítség, a szülői vélemények, javaslatok befogadása és hasznosítása.
- Teljesítmény növelésére sarkalljon tanítványt és tanárt egyaránt, hogy *az elsajátított tudás értékálló és a kor igényeinek megfelelő* legyen, ennél fogva egyensúlyra törekszük

---

⁴Nemzeti Alaptanterv 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet (Módosítás: 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet)

⁵A nemzeti köznevelésről szóló 2011 évi CXCV. törvény 3. § (6)

a műveltség értékhozó hagyományai, valamint az új fejlesztési célok és tartalmak között.

- Minden felnőtt állampolgárról feltételezhető közös műveltséganyag ismerete. Annak a közös nyelvnek a használata, amelyen a *nemzedékek közötti párbeszéd* a kölcsönös megértés és tisztelet jegyében folytatható.

1.2.2. Speciális feladataink

Intézményünkben az egész nevelési- oktatási folyamat az egyéni képességek fejlesztésére irányul.

- Az intézmény elsődleges feladata a gyermekek *egyenre szabott fejlesztése, képzése*.
- Az általános műveltség megalapozása az életkor, a tanulási és értelmi akadályozottság, fejlettség figyelembevételével.
- Tovább fejleszhető tudás megalapozása, erősítése az egyéni adottságokhoz, sérülésekhez viszonyítottan és az élethosszig tartó tanulásra való felkészítés.
- Alapvető tanulási képességek fejlesztése olvasás-írás, matematikai logika, informatikai-kommunikációs és technikai képességek, szociális-életviteli és környezeti képességek, életpálya építési kompetenciák kialakítása egyéni és kiscsoportos formában.
- Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák. Munkatevékenységek, gyakorlati ismeretek elsajátítása mely alkalmassá teszi őket optimális szocializációjukra a társadalomban. Segítségével értékteremtő munkát tudnak végezni.
- A jól működő képességek tudatos fejlesztése, értékeik, adottságaik megismerése, önbecsülésük erősítése.
- Differenciált, szükségletekhez igazodó segítségnyújtás az egyéni fejlesztések során. (habilitáció)
- A rendelkezésünkre álló terápiás módszerek, eljárások, eszközök alkalmazása a tanulási zavarral, tanulási akadályozottsággal, magatartási problémákkal küzdő tanulók fejlesztésében.
- Szülőföldünk, népünk és a velünk együtt élő népcsoportok kultúrájának, értékeinek megismertetése, elfogadtatása, kötődések és azonosulások kiépítése.
- Az állóképesség és erőnlét fokozása, a kitartás és akarat fejlesztése.
- Felkészítés a továbbtanulásra, önképzésre, szakmaszerzésre.
- Az általános emberi értékek megismertetése, elfogadtatása, azonosulás a fejlettségnek megfelelően.

- Az eredményes társadalmi beilleszkedés feltételeinek megteremtése.
- Reális önismeret, önelfogadás.
- Az értelmileg akadályozott gyermekek részben önálló életvitelre alkalmassá tétele.
- Az önálló életvezetési technikák elsajátítása, gyakorlása.
- A tanulók szociális képességeinek, viselkedésének, magatartásának formálása a konfliktusmentes társadalmi beilleszkedés érdekében.
- Önmaga és társai másságának ismerete, megértése, elfogadása, a mások hátrányos helyzetével való visszaélés elkerülése.
- Szokások, hagyományok elfogadása, más értékek tisztelete.
- A népcsoport, a gyökerek elfogadása szégyen nélkül, az értékek felismerése, óvása.
- Erkölcsös viselkedés és megnyilvánulás a társakkal, felnőttekkel szemben, segítőkészség, a szorgalom és a rend cselekedetekben való megmutatkozása.
- Adottságokhoz mért harmonikus személyiségfejlesztés, amely törekszik képességeik maximumának elérésére.
- Részvétel az iskola közösségének életében, annak alakítása, szépítése.

A nevelési céljaink és feladataink

- beépülnek az egyes műveltségi területek, illetve tantárgyak fejlesztési követelményeibe, tartalmaiba;
- tantárgyak részterületeivé válhatnak, vagy önálló tantárgyként jelenhetnek meg az iskola helyi tanterve szerint;
- alsó tagozaton tematizálják a tanítói munkát, a felsőbb évfolyamokon pedig elsősorban az osztályfőnöki órák témaköreit;
- témákat, fejlesztési helyzeteket körvonalaznak a nem tanórai keretek között folyó, egyéb iskolai foglalkozások, programok számára.

A nevelési célok intézményi szintű tudatos követése, valamint a hozzájuk rendelt feladatok végrehajtása és végrehajtatása az intézményi pedagógiai kultúránk és az intézményi pedagógiai munka meghatározó fokmérője, a pedagógiai-szakmai ellenőrzés egyik fontos kritériuma.

Fejlesztési területek - nevelési célok⁶

- Az erkölcsi nevelés
- Nemzeti öntudat, hazafias nevelés
- Állampolgárságra, demokráciára nevelés
- Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése
- A családi életre nevelés
- A testi és lelki egészségre nevelés
- Felelősségvállalás másokért, önkéntesség
- Fenntarthatóság, környezettudatosság
- Pályaorientáció
- Gazdasági és pénzügyi nevelés
- Médiatudatosságra nevelés
- A tanulás tanítása

1.3. Az intézményben folyó nevelő-oktató munka eljárásai és eszközei

1.3.1. A nevelő-oktató munka eljárásai, módszerei

A fejlesztési feladatok – nevelési célok áthatják a pedagógiai folyamatunk egészét, s így közös értékeket jelenítenek meg. A célok elérése érdekében a pedagógiai folyamatban egyaránt jelen kell lennie az **ismeretszerzés**, a gyakoroltatás-cselekedtetés mellett a példák érzelmi hatásának is. E területek – összhangban a kulcskompetenciák alapját adó **képességekkel**, készségekkel, az oktatás és nevelés során megszerzett ismeretekkel, és a tudásszerzést segítő **attitűdökkel** – egyesítik a hagyományos értékeket és a XXI. század elején megjelent új társadalmi igényeket. **Nevelő-oktatósi folyamatainkban az ismeretszerzés és a képességfejlesztés egyensúlyára törekszünk. Kiemelten fontosnak tartjuk a megszerzett tudás gyakorlati életben való alkalmazását, azaz a kompetencia alapú oktatást és fejlesztést, valamint a tanulási folyamatban való aktív részvételt a participációt.**

Kulcskompetenciák 2012

1. Hatékony önálló tanulás

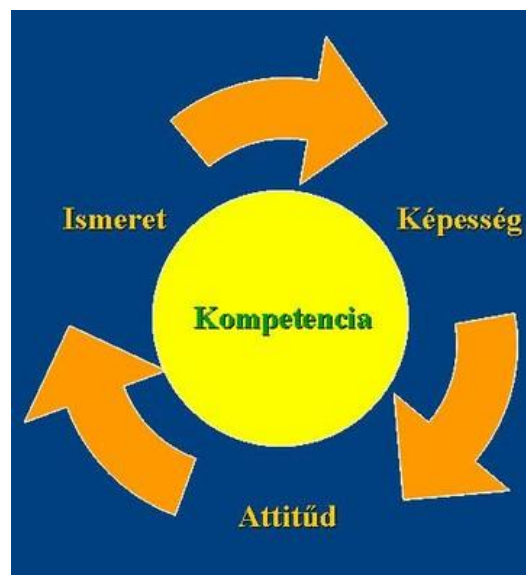
---

⁶ Nemzeti Alaptanterv 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet (Módosítás: 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet)

2. Anyanyelvi kommunikáció
3. Idegen nyelvi kommunikáció
4. Matematikai kompetencia
5. Term. tud.-os és techn.-i komp.
6. Digitális kompetencia
7. Szoc. és állampolg.-i komp.
8. Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség
9. Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia

Kulcskompetenciák 2020

1. A tanulás kompetenciái
2. Kommunikációs kompetenciák: anyanyelvi és idegen nyelvi kompetenciák
3. Matematikai, gondolkodási kompetencia
4. Természettudományos kompetencia
5. Digitális kompetencia
6. Személyes és társas kapcsolati kompetencia
7. Kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
8. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetencia

Nevelési-oktatási eljárásaink (stratégiánk):

Oktató-nevelő munkánk eljárásait és eszközeit úgy választjuk meg, hogy azok segítsék alapvető céljaink, feladataink megvalósítását. Mivel intézményünkben a nevelési-oktatási folyamat a

tanulók sajátos tanulási képességeire épül, a gyermekek egyéni szükségleteihez igazodik, ezért intézményünk **adaptív nevelési-oktatási stratégiát** alkalmaz. Azaz az adott feltételekhez, a tanulócsoporthoz sajátosságaihoz és a tanulás-tanítás egyéb körülményeihez igazodnak a tanórákon alkalmazott eljárásrendszerek (amely magában foglalja az óra felépítését), a módszerek, a szervezési módok, a munkaformák, a gyakorlatitípusok, a didaktikai eljárások és az alkalmazott eszközök.

A módszerek kiválasztása során biztosítani kell⁷

- a tantárgyi tartalmaknak a tanulói sajátosságokhoz való illesztését, **adaptálást**
- az **egyéni szabott tanulási lehetőséget**
- **akadálymentes tanulói környezetet**
- az **egyéni haladási ütemet**
- a **differenciált tanulásszervezési eljárásokat**
- a tanulás segítse a **fogyatékoságának típusához igazodó** szakképzettséggel rendelkező **szakember támogatásával** történik

A participációs elvből következik, hogy olyan módszereket alkalmazunk, amelyek lehetőséget adnak a tanulók aktív bekapcsolódására a tanulási –tanítási folyamatba.

A különböző ismeretek tanításakor a tanulási környezetet úgy kell tehát tervezni, hogy az támogassa a különböző aktív tanulási formákat, technikákat. Az **aktív tanulás**⁸ konkrét módszerei például **tevékenységekre épülő tanulásszervezési** formák a problémaalapú tanulás, a **tanulói együttműködésen alapuló tanulás** (pár, csoport vagy a kooperatív munka, komplex instrukciós program). Ezek a módszerek a **problémamegoldási és a jelenségértelmezési** a folyamatot közvetett, illetve közvetlen eszközökkel segíti

Nevelési-oktatási módszerek:

A nevelési-oktatási céljaink érdekében, a tanulási-tanítási folyamatban alkalmazott tanulási-tanítási eljárás, amelynek különböző kombinációi lehetségesek a tanulók és a pedagógus

⁷ Nemzeti Alaptanterv 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet (Módosítás: 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet)

⁸ Nemzeti Alaptanterv 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet (Módosítás: 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet)

tevékenységeire vonatkozóan a céloknak megfelelően. A módszereink folyamatosan fejlődnek, számuk gyarapszik. Alkalmazunk általánosan alkalmazható és szaktárgyspecifikus módszereket. A leggyakrabban használatos módszereik: tanári előadás, magyarázat, elbeszélés, tanulói kiselőadás, megbeszélés, vita, szemléltetés, munkáltatás, projektmódszer, tanulási szerződés, kooperatív tanulás, játék, tanulmányi kirándulás, házi feladat stb. Törekszünk arra, hogy a tanulói tevékenységekre építő módszereket nagyobb arányban alkalmazzuk a tanórán, mint a pedagógusközpontú eljárásokat.

Az alkalmazott módszer kiválasztásának alapelvei:

- A módszert mindenkor a pedagógiai célhoz, a tartalomhoz igazítjuk
- A módszer megválasztása a tanuló életkori sajátosságaihoz, értelmi fejlettségéhez és képességeihez, ill. a sérülés fokához és irányához, a speciális nevelési szükségletekhez igazodik.
- A módszer a nevelő személyiségéhez, pedagógiai kulturáltságához, felkészültségéhez, stílusához is igazodik.
- A módszert az adott helyzethez, szituációhoz is igazítjuk.
- A sérült gyermek személyiségét figyelve, a választott módszerek elsődlegesen ösztönzőek, pozitív megerősítést szolgálóak legyenek.
- A nevelési módszerek különböző, a tantárgyi tantárgyközi, kerestetanterv témáikhoz igazodó formáit, változatait is eszköznek tekintjük.
- Fontos a tapasztalatszerzés, a mintaadás, a modellnyújtás, a gyakorlás, a megerősítés, a meggyőzés, a felvilágosítás, a tudatosítás, a felfedeztetés, az összefüggések keresése, az interakció.
- Fontos a szabályok, a szokások követése, gyakorlása, az önállóság kialakítása, az egészséges életmód szokásrendszerének, és az önálló életvezetés tevékenységeinek gyakorlása, az alkotóképesség kibontakoztatása.
- Egyénre szabott legyen, differenciáláson alapuljanak.

Az adaptív nevelést segítő módszerek

Az nevelés-oktatás folyamatában és a tanórákon, egyéni és kiscsoportos fejlesztő foglalkozásokon, terápiás foglalkozásokon, tanórán kívüli szervezett tanórai foglalkozások keretében, óvodai és kollégiumi nevelés keretein belül a következő hatékony adaptív nevelést segítő módszereket alkalmazzuk.

A kooperatív tanulás

A **kooperatív tanulási forma** a tanulók kiscsoportos tevékenységén alapszik. Szerepet játszik a tanulók intellektuális képességeinek, valamint a szociális- és együttműködési képességeinek kialakulásában és fejlődésében. A konstruktív tanulási elméletre épül, vagyis az ismeretek elsajátítása nem befogadó, hanem alkotó módon történik. A kooperáció nem azt jelenti, hogy a tanulók csoportokba rendeződnek, és a saját feladatukkal foglalkoznak. A hangsúly a közös munkán, az együttműködésen van. A szociális készségek területén képzetlen tanulók nem tudnak közösen együttműködni. Meg kell nekik tanítani azokat a technikákat, melyek az együttműködéshez szükségesek. A csoportok általában heterogének. A gyengébben teljesítő tanulók esélyt kapnak, hogy ne maradjanak le, a jobb képességűek tanítva tanulhatnak, így tudásuk mélyebbé válik. Mivel a tanulás tevékenységhez kötődik, a motiváció erős. A diákok megtanulják, hogyan viszonyuljanak egymáshoz. Ez növeli önbizalmukat, erősíti kritikai érzéküket, elősegíti a szocializációt.

A projektmódszer

A **projektmódszer** a tanárok és diákok közös tervező és kivitelező tevékenységére épülő pedagógiai-didaktikai módszer, amely a megismerési folyamatot **projektek** sorozataként szervezi meg. Pedagógiai értelemben a *projekt* olyan összetett feladat, amely középpontjában egy, többnyire gyakorlati természetű, a mindennapi élethez kapcsolódó probléma áll, és amelyet a tanárok és diákok közösen, együttműködve, több szempont szerint elemezve, komplex módon dolgoznak fel a közösség érdekeit szolgáló produktum, termék létrehozása érdekében. A kivitelezés egyrészt kollektív, mivel egy közösség együttműködéséből születik meg az eredmény, másrészt egyéni, hiszen mindenki saját érdeklődése, képességei, egyéni tapasztalatai alapján járul hozzá a csoport munkájához. A projektek megvalósítása során a pedagógus ***együttműködik más tantárgyakat tanító pedagógusokkal – tananyagtartalmak*** integrálására (tanóra, témahetek, tematikus hetek, projektnapok, témákhoz szervezett események, tanulmányi kirándulások, iskolai táborok).

Tanítási évenként több olyan tanórát valósítunk meg, amelyben **több tantárgy ismereteinek integrálását igénylő** (multidiszciplináris) téma kerül a középpontba, a tanóra céljának, tartalmának és megvalósítási módszereinek megjelölésével. A tantárgy **ismereteinek integrálását igénylő témákat, jelenségeket feldolgozó tanórák, témnapok, témahetek és projektek** alkalmazása segíti a tanulót a jelenségek megértésében, a problémák komplex módon történő vizsgálatában.⁹

Komplex Alapprogram

A Komplex Alapprogram (KAP) olyan személyiségfejlesztő tevékenységek összessége, melyek komplex pedagógiai módszerek rendszerszemléletű együttesét foglalják magukban, és a tanulási esélyek- és motivációk növelését célozzák meg.

- Egységes rendszerbe ötvözi a pedagógiai gyakorlatban eddig használt differenciált fejlesztést támogató módszereket;
- Alkalmazza a tanulók iskolai helyzetét, státuszát megváltoztató és ezzel a tanulási motivációt növelő **Komplex Instrukciós Programot**;
- Alapelve a tanulástámogató módszertan (tanítási stratégia) alkalmazása, melynek központi eleme a heterogén tanulócsoportokban folyó differenciált fejlesztés (Differenciált Fejlesztés Heterogén Tanulócsoportokban, DFHT), aminek segítségével képessé válnak a tanulók az önálló és a társas tanulásra, egyszóval: az eredményes tanulásra.
- A személyre szabott pedagógiai módszerek alkalmazása révén mérsékli a végzettség nélküli iskolaelhagyást.
- Különös hangsúlyt fordít a tanulók alapvető képességeinek, készségeinek kialakítására az alprogramok segítségével:

- Digitális alapú alprogram
- Logikai alapú alprogram
- Művészeti alapú alprogram
- Testmozgás alapú alprogram
- Életgyakorlat – alapú alprogram

⁹ Nemzeti Alaptanterv 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet (Módosítás: 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet)

A Komplex Alapprogram jelszava: **Tanulni élmény!**, amely magával hozza az élményalapú tanulást. Program eleme a tanulók aktív tanórai részvételének támogatása, mely a pozitív élményeken keresztül valósul meg. Ennek mozgatórugója az interaktív, a tanulók bevonásán alapuló kreatív feladatmegoldás, az együtt tanulás élménye.

Komplex Instrukciós Program

A Komplex Instrukciós Program (KIP) olyan tanítási módszer, mely lehetővé teszi a tanárok számára a magas szintű csoportmunka szervezését olyan osztályokban, ahol a tanulók közötti tudásbeli különbség és kifejezőképesség tág határok között mozog. A Program a következők miatt alkalmas a heterogén tanulói csoport nevelésére:

- Az osztályon belüli státuszbeli problémák már az iskola kezdő szakaszában felismerhetőkké és kezelhetőkké válnak.
- A csoportfoglalkozások alatt a heterogén összetételű osztályokban a speciális instrukciós eljárás alkalmazásán keresztül lehetőség nyílik a tanulóknak az együttműködési normákra történő felkészítésére.
- Sokféle, eltérő képességet megmozgató tananyag alkalmazásával a felszín alatt megbúvó képességek kibontakoztatása

Digitális pedagógiai (IKT-alapú) módszerek

Digitális pedagógia (IKT-alapú) módszertan: azok a hagyományos (instruktív) és konstruktív pedagógia elveire épülő, az információs társadalom kompetenciáinak fejlesztését megvalósító tanítási-tanulási módok, módszerek, amelyek alkalmazásakor az info-kommunikációs technológia, mint eszköz és taneszköz jelenik meg a tanítás-tanulás folyamatában. Ezáltal új pedagógiai gyakorlatok kialakítására, vagy a meglévők módosítására nyílik lehetőség.

A digitális pedagógiai módszertan 3-as célú kompetenciafejlesztés:

- tárgyi ismeretek bővítése, rendszerezése
- eszközök készségszintű alkalmazásának fejlesztése
- konstruktív munkaformák alkalmazásával a szociális kompetenciák fejlesztése

Egyéni fejlesztés

Az **egyéni fejlesztés** az a tevékenység, amelynek során úgy „avatkozunk be” a gyermek fejlődési menetébe, hogy megfelelő eljárások, módszerek, technikák alkalmazásával segítjük,

lehetővé tesszük, hogy az érési folyamat egyes szakaszaiban a szükséges környezeti feltételek adottak legyenek. (Részletesen lásd: *Meixner Ildikó EGYMI Egyéni fejlesztési protokollja.*)

Teamtanítás

A teamben történő tanítás egyrészt azt jelenti, hogy a több tantárgy ismereteit integráló témákat feldolgozó foglalkozásokat közös tanítás keretében valósítják meg; másrészt az együttnevelést megvalósító iskolában a tanulót tanító pedagógus és a gyógypedagógus közösen tervezett tanulási-tanítási programjára, a közös tanításra, valamint az e tevékenységet követő közös értékelésre épül.

1.3.2. A nevelő-oktató munka eszközei

Az oktatási eszközök a nevelési-oktatási célok és stratégiánk megvalósítását támogató eszközök. Munkánk során több típusú oktatási eszközt is alkalmazunk.

- háromdimenziós demonstrációs eszközöket (pl. természeti tárgyak, kísérleti eszközök, sportszerek);
- nyomtatott segédleteket (pl. tankönyv, munkafüzet, feladatlap, feladatgyűjtemény, kézikönyv, falitábla);
- oktatástechnikai anyagokat (pl. vetített vázlat, ábra, fotó, rajz; hangfelvétel, rádióműsor; film, tévéműsor; számítógépes oktatóprogram, honlaptartalom, digitális tananyag);
- oktatástechnikai eszközöket (pl. CD-lejátszó, projektor, televízió, számítógép) stb.
- digitális tananyagok (saját fejlesztésű tananyagok, szakmai portálokról letölthető anyagok)

Intézményünk nevelő-oktató tevékenységében kiemelt szerepet kap az IKT alkalmazása. saját fejlesztésű tananyagaink (INFO-TANODA, SMART programok) alkalmazását beépítettük tantervünkbe és óraterveinkbe is. (Részletesen lásd: *INFO-TANODA képességfejlesztés IKT alkalmazásával, INFO-TANODA kompetenciafejlesztés IKT alkalmazásával*).

Fontosnak tartjuk, hogy a pedagógus célszerűen, az adott nevelési-oktatási célnak és az adott tanulási környezetnek megfelelően, a tanulók sajátosságaihoz igazodva válassza ki az eszközöket.

1.4. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Az egyén személyiségformálásra azok a mikro- és makroközösségek vannak hatással, ahol életének jelentős része zajlik. Az első fontos alakító tényező a **család**, ezután lépnek be a különböző szinteket jelentő **oktatási intézmények**, majd a **munkahely**.

Minden területnek nagyon fontos nevelő, személyiségformáló szerepe van, egymásra épülnek. Amikor az iskolai személyiség- és közösségformálásról beszélünk, ezeket figyelembe kell vennünk. gyermek családi hátterét és a magával hozott neveltségi és tudásszintet.

A személyiség négy általános kompetenciája és azok egymást sajátosan átfedő rendszere a szocializáció, amelyek a nevelés és a pedagógiai ráhatások alapvető funkcióit határozzák meg. A négy általános kompetencia a következő:

- Kognitív kompetencia fejlesztése (értelmi és értelmezésre nevelés)
- Szociális kompetencia fejlesztése (szocializáció, proszociális magatartásformák kialakítása, ösztönzése)
- Személyes kompetencia fejlesztése (perszonális nevelés, önfejlesztésre nevelés)
- Speciális kompetenciák fejlesztése (pl.: szakma művelésére való nevelés, élsport, stb.).

*A személyiség kompetenciamodellje
(Nagy József (2001) ábrája nyomán.)*

Kognitív képességfejlesztés

- Gondolkodási képesség
- Tudásszerző képesség
  - Ismeretszerzés

- Alkotóképesség
- Problémamegoldó képesség
- Kognitív kommunikációs képesség
  - Vizuális kommunikáció
  - Nyelvi kommunikáció, stb
- Tanulási képesség

Szociális kompetencia, szociális készség fejlesztése

- Szociális minták és szokások
- Szociális készségek
- Szociális ismeretek
- Szociális kommunikáció
- Szociális érdekérvényesítés

Személyes kompetencia

- Önkiszolgálási képességek
- Önellátási képességek
- Befogadóképességek
- Önkifejezési képességek
- Önvédelmi képességek
- Önszabályozás és önfejlesztés képességei

Speciális kompetenciák

- Foglalkozások ellátásához szükséges komponensrendszer.

Az olyan intézményben, ahol tanulásban és értelmileg akadályozott gyermekek vannak, a személyiségfejlesztés különösen fontos feladat. A személyiségfejlesztés csak megfelelő pedagógiai környezetben valósítható meg. Ezért különösen fontos, hogy

- Környezetünk gyermekközpontú, barátságos legyen, ahol a fogyatékoságból fakadó sajátosságok figyelembe vétele, az ismereteket bővítő eszközök, egységes, egyértelmű nevelési elvárások jelennek meg, ezek teremtik meg a jó munkavégzés alapfeltételeit.
- A gyermek jól érezze magát az iskolában. Szorongás nélkül, felszabadultan vegyen részt

az ismeretszerzési folyamatban, és ezt megfelelő eszközökkel, segítse a pedagógus.

- Családias osztályokban, csoportokban legyenek. Fontos az önmagához viszonyított, megfelelő fejlesztés, értékelés.

A tanulók személyiségfejlesztésére alkalmazott eljárások

A csoportfoglalkozásokon a játékot, mint fő tevékenységi formát alkalmazzuk az önismeret-fejlesztés érdekében. Több technikát egymásra építve alkalmazunk, ahol lehetőség nyílik a saját- és közös élmények átélésére és tapasztalására.

Alkalmazott technikák:

- képzőművészet,
- mozgás,
- zene.

Egyéni és csoportos képzőművészeti pedagógiai gyermekterápiák

Az ún. terápiás program megvalósítását az teszi szükségessé, hogy bár tanulóink nagy része tanulásban akadályozott, akik intellektuálisan bizonyos hiányokkal, elmaradásokkal küzdenek, s ezért fejlesztésük korrekatív hatásrendszer igényel, ám olyan kompetenciákkal is rendelkeznek, amelyekre terápiás fejlesztés is építhető. Ezért pedagógiai programunk korrekatív hatásrendszer és terápiás fejlesztő tevékenységet egyaránt tartalmaz. Terápiás szemléletű oktató-nevelő munkánk a nevelés valamennyi területére vonatkozik. Ez a gyakorlatban egyrészt kompetencia- és képességfejlesztés-elvű tananyag-kiválasztást, másrészt egyéni megközelítésű módszerkiválasztást és tanulásszervezést jelent.

- Feszültségoldó, én-erősítő (kiscsoportos) személyiség fejlesztés olyan gyermekek számára, akik családi körülményeik vagy a család hiánya miatt átélt negatív élményeikkel nem tudtak megbirkózni.
- Képzőművészeti pedagógiai terápia 10-14 éves, különféle tanulási korlátozottságban szenvedő gyermekek részére.

A csoportterápia lényege egy komplex rendszer, ami tartalmazza az előző, kisgyermekek számára kidolgozott rendszer elemeit is, valamint szisztematikus, egyénre szabott képességfejlesztést, aminek fő részei a személyiség harmonizálása érdekében:

- kognitív fejlesztés,
- érzelmi fejlesztés,
- akarat-aktivitás fejlesztése,
- kreativitásfejlesztés.

Zeneterápia

A zeneterápia feszültségoldás, önkifejezés, önismeretet, a belső harmónia kialakítását célozza, és/vagy visszaállítja az egész funkciót úgy, hogy jobb intraperszonális és interperszonális integrációt érjen el. Célja, hogy a prevenció, a rehabilitáció, a kezelés következtében javuljon a gyermek életminősége.

Boldogságóra Program

A Boldogságóra program a pozitív pszichológia eredményeire építve ad módszertani segítséget és ötleteket a boldogságra való képesség fejlesztéséhez az iskolás korosztály számára, a részükre kidolgozott programmal. Derűs és élményekben gazdag tartalommal, játékokkal, valamint fokról fokra feladatokkal bontakoztatja ki az életszeretetet és optimizmust. Fejleszti a szociális képességeket – empátia, tolerancia, alkalmazkodás, frusztráció- és konfliktuskezelés, önismeret, emberismeret – és a kommunikációs készségeket is. Célja hogy a gyermekek a jövőbe vetett hittel, bátran járják végig a felnőtté válás vezető útját, majd boldogságra képes emberekké váljanak.

Szenzoros integrációs fejlesztés és terápia

Bármilyen típusú oktatási rendszerbe beilleszthető. Felhasználható az eredeti célján (mozgásfejlesztés) kívül kapcsolat-kialakításra, motiválásra, kreativitás kibontakoztatására. Ez a tevékenység önmagában is jutalom, bármilyen kompetencia terület oktatásának segítésére alkalmas, nem beszélve terápiás hatásairól: örömszerző, nyugtató, test- és Én-kép építő, stb. szerepéről.

A saját élmény szerepe

Iskolánk nevelőinek kompetenciáját biztosítja a személyiség fejlesztéssel kapcsolatos saját élményű képzettség, tapasztalat és megfelelő attitűd. A pedagógus személyisége, értékrendje pozitív minta kell, hogy legyen tanulóink előtt. Minden nevelő magatartásának, kommunikációs készségének és beállítódásának nagy szerepe van egy adott konfliktus

helyzet megoldásában, illetve megelőzésében.

Kommunikációs és empátiafejlesztő tréningek, tanfolyamok

- Gordon-módszer az osztályban,
- Rogers drámapedagógiai,
- pantomimterápiás,
- művészetterápiás,
- mozgás- és gesztusterápiás,
- konzultációs csoportmódszerek,
- érzékenyítő – attitűdformáló tréning.

Ezek elvégzése hozzásegít ahhoz, hogy tanulóinknál is alkalmazzuk a módszereket, kezdetben pszichológussal, vagy pedagógustárssal együtt, később önállóan

Tanulóink személyiségfejlesztésével kapcsolatos pedagógiai feladataink:

- **A tanulók erkölcsi nevelése**

A különböző szociokulturális háttérrel rendelkező tanulóink között a hátrányok feltárásával és kompenzálásával az **esélyegyenlőség biztosítására** törekszünk. Feladataink: az **alapvető erkölcsi értékek** megismertetése, tudatosítása és **meggyőződéssé alakítása** tanulóink körében. **(szociális kompetenciák)**

- **A tanulók értelmi nevelése**

Az értelmi képességek, illetve az **önálló ismeretszerzéshez szükséges képességek kialakítása, fejlesztése**. A világ megismerésére való törekvés igényének kialakítása, **felkészülés az egész életen át tartó tanulásra. (hatékony, önálló tanulás kompetenciájának fejlesztése)**

- **A tanulók érzelmi nevelése**

A tanulókat körülvevő környezet jelenségeire, a közösségre és önmagukra irányuló helyes, cselekvésre és aktivitásra készítő érzelmek kialakítása. **(énkép, önismeret fejlesztése)**

- **A tanulók közösségi nevelése**

Az emberi együttélés szabályainak megismertetése. Az **együttműködési készség kialakítása az önismeret fejlesztésével. (szociális kompetencia)** A kulturált magatartás és kommunikáció elsajátítása. **(anyanyelvi kommunikáció)**

- **A tanulók esztétikai nevelése**

Szűkebb és tágabb környezetünk esztétikájának tudatosítása, **értékmegőrző magatartás** kialakítása. Igényesség önmagunkkal és környezetünkkel szemben. **(esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség)**

- **A tanulók akarati nevelése**

Az **önismeret** kialakításával a kitartás, a szorgalom, a céltudatosság, az elkötelezettség formálása. **(énkép, önismeret fejlesztése)**

- **A tanulók nemzeti nevelése**

A haza, a szülőhely múltjának és jelenének megismerése. A nemzeti hagyományok ápolása, megbecsülése; a hazaszeretet érzésének felébresztése. **(szociális és állampolgári kompetencia)**

- **A tanulók állampolgári nevelése**

Az alapvető emberi, állampolgári és Európai Uniók jogok és kötelességek megismertetése. Problémaérzékenység kialakítása a társadalmi jelenségek és problémák iránt. **(állampolgári kompetencia)**

- **A tanulók munkára nevelése**

A munka fontosságának tudatosítása. A munkavégzés, mint az ember egész személyiségét fejlesztő folyamat iránti tudatos törekvés, igény kialakítása. **(kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia)**

- **A tanulók egészséges életmódra nevelése**

A testmozgás képességeinek fejlesztése, a testmozgás iránti vágy felkeltése. Egészséges, edzett személyiség kialakítása. Az **egészséges életmód** és az **egészségvédelem** fontosságának tudatosítása.

- **A tanulók környezeti nevelése**

A természetes és mesterséges emberi környezet értékeinek megismerése. Értékmegőrző és fejlesztő, **környezettudatos magatartás** kialakítása. Az egészséges természet kialakításáért és megtartásáért tevékenykedő tudatos és felelős személyiség kialakítása. **(természettudományos kompetencia)**

A harmonikus személyiségfejlesztés tényezői

- Körültekintő alapos gyermekismeret,
- Személyiségzavarok feltárása
- Megfelelő pedagógus-gyermekkapcsolat
- Szeretetteljes légkör
- Egyénhez igazított differenciált követelmény - és tevékenységrendszer
- A gyengébb tanulók saját képességeihez igazodó foglalkoztatása
- Komplex kivizsgálás kóros alulteljesítés esetén
- Korai fejlesztés
- Folyamatos kontrollvizsgálatok
- Személyiség felmérés P.A.C.1.
- Habilitáció: az egyénhez, sérüléshez, a speciális szükséglethez, a fejlettségi szinthez igazítottan, több gyakorlási lehetőség, hosszabb időintervallum.
- Tehetséggondozás.

Személyiségfejlesztés célkitűzései az egyes életkori szakaszokban

Gyermekkor

- Társas kapcsolatok szokásrendjének kialakítása
- Közösségi tudat erősítése
- Feladat-szabálytudat kialakítása, fejlesztése
- Alapvető magatartási szabályok elsajátítása
- Szokásrendszerek kialakítása
- Kommunikáció fejlesztése
- A játék megszerettetése
- Élményanyag biztosítása az ismeretszerzéshez
- A kulturális és szociális háttérből adódó hátrányok csökkentése.
- Pozitív tulajdonságok erősítése.

Serdülőkor

- Önismeret erősítése, önképviselés fejlesztése
- Az általános műveltség alapelemeinek erősítése
- Az önálló tanulás elsajátítása
- Az önálló életvitel, beilleszkedés módjainak megismerése, gyakorlása, párválasztás
- Felkészítés a társadalmi szerepekre, elvárásokra
- Konfliktusmentes kapcsolatteremtő képesség fejlesztése
- Érzelmi akarati tulajdonságok erősítése
- Felkészítés a reális pályaválasztásra

- Munkatevékenységre felkészítés

1.5. A teljes körű egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

1.5.1. Az intézmény egészségnevelési programja

Az egészségnevelés egyik színtere az iskola, de a szülői ház, a közvélemény és a tömegtájékoztatás is elvárja, hogy az iskola vállaljon fő szerepet ebben.

Egészségfejlesztés

A nevelésnek e területe fejleszthetőségét tekintve igen összetett, hiszen ide tartozik többek között az ideg- izom kapcsolatok segítségével létrejövő mozgáscselekvések, a szexuális nevelés, az egyéni állapotnak megfelelő részben önálló életre nevelés, az egészséges szokások kialakítása, a mozgás- és táplálkozáskultúra fejlesztése is.

Ezek a tevékenységek kapcsolhatók a tanítás - tanulás tevékenységhez, részben, pedig az iskolán kívüli szabadidős tevékenységhez.

Cél:

- az egészséges életvitel iránti igény felkeltése
- a megfelelő életmód választása
- az egészséget károsító magatartások visszaszorítása
- harmonikus személyiségfejlesztés
- nevelés valamennyi területébe beépülő fejlesztési program
- az egészség életvezetési értéként való elfogadtatása tanórákon, szabadidős programokban

Feladat:

Tudatosítani, hogy alapvető értékünk az élet és az egészség!

Minden tevékenységünk a tanulók egészséges testi, lelki, és szociális fejlődését szolgálja.

Az élet és egészség megóvására, magatartási alternatívák ajánlása, korszerű ismeretek biztosítása gyakorlással, segítséssel, példamutatással.

A megfelelő személyi és tárgyi környezettel a pozitív beállítódások, szokások kialakulásának segítése, melyek javítják a diákok egészségi állapotát.

Megismertetni a környezet, elsősorban a háztartás, az iskola és a közlekedés leggyakoribb egészséget, testi épséget veszélyeztető tényezőit valamint ezek elkerülésének módjait.

A „másság” a fogyatékkal élő társak iránti elfogadó és segítőkész magatartás elvárása. Tankonyhában a megszerzett ismeretek gyakorlása.

A különféle fejlődési, szocializációs elmaradások, hátrányos társadalmi vagy családi helyzetből, esetleg alkatból eredő gátlások leküzdése a nevelés- oktatás rendszeréhez kapcsolódóan a tanulás és a munka, valamint a pihenés helyes arányainak megtalálása, a személyiség fejlődését elősegítő életrendre, életmódra szoktatás. Személyi higiénias tevékenységek megtanítása és igényszintre emelése. Meggyőzés a mozgásnak, az életvitelnek és az életmódnak az egészség megőrzésében betöltött szerepéről. Felvilágosítás, támogatás nyújtása a káros függőségekhez vezető szokások (dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, helytelen táplálkozás) kialakulásának megelőzésében. Felvilágosítást adni a szexuális kultúra és magatartás kérdéseire, a felelős, örömteli párkapcsolatokra történő felkészítésre. A tanulók felkészítése, hogy önálló életükben legyenek képesek életmódjukra vonatkozóan jó döntéseket hozni, az egészséges életvitelre (a megfelelő táplálkozás, mozgás, helyes higiénés szokások) vonatkozóan. Megismertetni az örömteli családi élet alapvető feladatival, fontosságával. Felkészíteni az egészségügyi intézményekben történő biztonságos eligazodásra /házi orvos választása, védőnő szerepe, véradás jelentősége/. Nyitottak legyenek a különböző aktív, hasznos szabadidős tevékenységek iránt. A tanulói önértékelés fejlesztése: az önbizalom megszerzésére és az együttműködés megtanulására irányuló képességfejlesztő kreatív gyakorlatok segítségével

Az egészségfejlesztés megvalósításának szinterei

a. Tanórákon

Biológia órán:

Egészségnevelés a 9. és 10. osztályban.

Osztályfőnöki órán: évente 10 óra időkeretben a tantervünkben leírt témák szerint.

Testnevelés, természeti ismeretek, környezetismeret, biológia, életvitel- és gyakorlati ismeretek, háztartási ismeretek, rajz tantárgyakban az egészségneveléssel, helyes életmóddal, szervezetünk felépítésével, működésével kapcsolatos tananyagrészeknél.

b. Tanórákon kívül, de intézményen belül

A tanulók fizikai állapotának javításához, egészséges testi-, szellemi fejlődéséheznek további javításához a tanórákon kívüli tömegsport foglalkozások széles körű segítséget nyújtanak. A tömegsport foglalkozások a Diáksport Kör keretein belül, a törvényben előírt órakeretek maximális kihasználásával, délutánonként, szaktanár irányításával folyik. A foglalkozásokon a tanulók, a már iskolai órákon megismert testnevelési játékokat, ill. új játékokat, mozgásformákat gyakorolhatják, készség szintre emelhetik. Itt adódik lehetőség a megyei, regionális és országos versenyekre történő tehetséges tanulók felkészítésére is.

Fő célok:

- a mozgás megszerettetése
- állóképesség fejlesztése
- mozgáskoordináció javítása
- tartási rendellenességek javítása
- a játék, a játszás megszerettetése
- az egészséges egyéni és csapatszellem továbbfejlesztése
- a szabályok betartása, betartatása
- egészséges életmódra nevelés
- a szabadidő helyes és egészséges eltöltése

A tanórán kívüli egészségnevelés szinterei tevékenységei:

- gyermekorvosi, fogorvosi vizsgálatok, szűrések
- védőnő, ápolónő által végzett tisztasági vizsgálatok /haj, köröm, stb./
- szakkörök
- sport /asztalitenisz, labdarúgás, úszásoktatás, tömegsport/
- sportversenyek / iskolai, megyei, országos szinten /
- mindennapi testnevelés
- tornabemutatók
- tanulmányi kirándulások
- gyermeknapi program testmozgás- vízhez szoktatás
- komplex tanulmányi vetélkedő
- védnökség tisztasági őrjáratokon
- egészségfejlesztéssel, neveléssel kapcsolatos rajz, plakát készítése
- élelmiszercsomagok osztása ünnepek előtt

- ruhaadományok folyamatosan évszaknak megfelelően
- projektek:
  - egészségnevelési hónap / november /
  - egészségnevelési nap
  - tisztasági őrjárat
  - úszótanfolyam

c. Kapcsolattartás intézményen kívül

Rendszeres kapcsolattartás családdal, a Családsegítő- és Gyermekjóléti Szolgálattal, Vöröskereszttel, ÁNTSZ-szel, Rendvédelmi Szervek ifjúsági felelősével, Kábítószerügyi Egyeztető Fórummal /képviselő szintjén, / erdei iskola / lehetőség szerint /

Az egészségfejlesztésért felelős személyek

Az egészségfejlesztésért felelős személyek intézményünkben

- ápolónő
- gyermek- és ifjúságvédelmi felelős
- osztályfőnökök
- szaktanárok
- nevelőtanárok
- gyermekotthon vezetője
- napközis nevelők
- gondozónők
- élelmezésvezető

Az egészségfejlesztésért felelős személyek, szervezetek intézményen kívül

- Család
- iskolaorvos, iskolafogász, szakorvosok
- pszichológus, gyermekpszichiáter
- védőnő
- kórházpedagógus
- Családsegítő- és Gyermekjóléti Szolgálat
- ÁNTSZ

- Vöröskereszt
- Kábítószerügyi Egyeztető Fórum
- Rendvédelmi Szervek

Az egészségfejlesztés módszerei

- szemléltetés, bemutatás
- látogatások különböző a helyi adottságoknak megfelelő egészségügyi intézményekben
- előadások magyarázó jelleggel /iskolaorvos, iskolafogász, védőnő, nőgyógyász, ápolónő, élelmezésvezető, pedagógus/
- egyéni beszélgetés
- ankét kérdés-felelet óra
- kerekasztal-vita játékos formában
- felolvasás
- vetítés, film megtekintése
- dramatizált szerepjáték
- megfigyelés
- kiállítások látogatása
- témanap

Az egészségfejlesztés eszközei

- eredeti tárgyak /rendeltetésszerű használata /
- egészségfejlesztő, -nevelő plakátok
- gyűjtött anyag- faliújság
- újságok, folyóiratok
- applikációs képek
- transzparenszek
- videofilmek

Az egészségfejlesztés értékelése

Tanórán kívüli tevékenységek, ellenőrzése, értékelése folyamatosan történik szóban, írásban illetve tárgyjutalomban az eredményesség fokozása érdekében.

Önálló tantárgy esetében, illetve beépítve adott tantárgyak témaköreibe akkor a tantárgyakra vonatkozó értékelést alkalmazzuk osztályzat félévenként, szöveges értékelés.

1.5.2. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása

A Nemzeti Alaptantervben foglalt fejlesztési területek-nevelési célok a teljes iskolai nevelési-oktatási folyamat közös értékeit jelenítik meg, és áthatják a pedagógiai folyamat egészét. E területek összhangban vannak a kulcskompetenciákban megjelenő ismeretekkel, képességekkel, attitűdökkel, és megjelenítik az új társadalmi igényeket.

Az Ember és természet műveltségi területen belül, a különböző pedagógiai szakaszokban a tantárgyak tematikájába beépítve található az elsősegély nyújtási alapismeretek fokozatos elsajátítása és követelményként való megjelenése a 12. évfolyam végére.

A sajátos nevelési igényű tanulásban akadályozott tanulók iskolai elsősegélynyújtás oktatásának legfőbb célja:

Az egészségtudatos magatartás kialakítása, felelősségteljes gondolkodásmódra nevelés, érzékenység embertársaink iránt, helyzetfelismerő, problémamegoldó képesség fejlesztése.

Feladata:

1-6. évfolyam:

- Veszélyes körülmények felismerése, ezáltal a balesetek tudatos megelőzése
- A gyermekekben való elsősegély nyújtási szemlélet kialakítása
- Váratlan helyzetek kezelése, megfelelő magatartás elsajátítása
- Speciális kommunikáció (segélyhívás, a beteggel való kapcsolatteremtés)
- Az egyszerűbb sérülések ellátásának megtanulása

7-8. évfolyam:

- Alapfokú elsősegély nyújtási ismeretek elsajátítása

9-12. évfolyam:

- Alapfokú elsősegély nyújtási, és újraélesztési ismeretek elsajátítása

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása tantárgyi keretben tanítási órákon, és tanórán kívüli foglalkozásokon valósul meg. Intézményünk egészségnevelési programjának szerves része egy egészségnevelési projekt (egészségnevelési hónap, és nap) amelynek keretében

minden életkori szakaszban lehetőséget adunk az elsősegély nyújtási alapismeretek elsajátítására, elmélyítésére, és gyakorlására interaktív formában.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításának formái:

- a) tanórák (környezetismeret, természetismeret, biológia, kémia, fizika, életvitel és gyakorlati ismeretek, testnevelés, osztályfőnöki)
- b) szakmai alapozó ismeretek
- c) szakmai elméletigényes gyakorlatok
- d) egyéni fejlesztő, és rehabilitációs foglalkozások
- e) tanórán kívüli foglalkozások (kollégiumi és napközis csoportfoglalkozások, szakkör)
- f) intézményi programok (egészségnevelési hónap, és nap)
- g) tehetséggondozás (komplex tanulmányi verseny)
- h) projektek (helyi tanterv szerint)

Az elsősegély nyújtási alapismeretek koncentrikusan bővülő elsajátításának lehetséges tantárgyi és tanórai keretei

Tanulásban akadályozott tanulók

Általános iskola   Alsó pedagógiai szakasz   1-4. évfolyam

Évfolyam	Tantárgy	Témakör
1-2.	Környezetismeret	Az ember megismerése, és egészsége
3-4.	Környezetismeret	Az ember megismerése, és egészsége
1-2.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők Háztartás, gazdálkodás, életmód
3-4.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők Anyagok alakítása, modellezés Háztartás, gazdálkodás, életmód
1-2.	Testnevelés	Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés
3-4.	Testnevelés	Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Általános iskola   Felső pedagógiai szakasz   5-8. évfolyam

Évfolyam	Tantárgy	Témakör
5-6.	Természetismeret	Az ember megismerése, és egészsége
7-8.	Természetismeret: Kémia Fizika Biológia	Az ember megismerése, és egészsége
5-6.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	Háztartás, gazdálkodás, életmód
5-6.	Testnevelés	Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés
7-8.	Testnevelés	Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés
5-6.	Osztályfőnöki	Egészséges életmód
7-8.	Osztályfőnöki	Egészséges életmód

Szakiskola   Új kerettanterv szerint 9/E   9-10. évfolyam

Évfolyam	Tantárgy	Témakör
9/E	Természetismeret	Egészségtan, környezet egészségügyi és munka egészségügyi ismeretek
9/E	Szakmai alapozó ismeretek	Általános munkahelyi tűz és balesetvédelem
9/E	Szakmai alapozó ismeretek	Műhelygyakorlatok
9/E	Testnevelés	Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés
9/E	Osztályfőnöki	Önismeret,-testi és lelki egészség
9-10.	Testnevelés	Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés
9-10.	Osztályfőnöki	Önismeret,-testi és lelki egészség

Értelmileg akadályozott tanulók

Általános iskola   Alsó pedagógiai szakasz   1-4. évfolyam

Évfolyam	Tantárgy	Témakör
1-4.	Kommunikáció	Testünk és személyes teendők

Általános iskola

Felső pedagógiai szakasz

5-8. évfolyam

Évfolyam	Tantárgy	Témakör
5-8.	Környezetismeret	Egészségmegőrzés-egészséges életmód
7-8.	Környezetismeret	Az emberi test
5-6.	Kommunikáció	Testünk és személyes teendők

Készségfejlesztő iskola

Évfolyam	Tantárgy	Témakör
9.	Környezet és egészségvédelem	Balesetek, elsősegélynyújtás
10.	Környezet és egészségvédelem	Balesetek, elsősegélynyújtás

1.6. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Mottó:

*"A közösség a valahová tartozás helye,
a kölcsönös szeretet helye,
az együttműködés helye, a gyógyulás helye,
a növekedés helye és a megbocsátás helye."*

A közösségfejlesztés nevelésméleti és módszertani vonatkozásai

A nevelés keretében a legfőbb cél, a közösségfejlesztés igényének kialakítása és megerősítése, s ennek eléréséhez szükséges tevékenység és szükséglet kialakítása a személyiségben. A közösségfejlesztő magatartást és tevékenységet, a következő szükségletek együttese alkotja:

- a közösségfejlesztő szellemi, fizikai és közéleti munka szükséglete;
- a közösség értékeinek védelmére, óvására irányuló szükséglet;
- a közösségek, valamint egyes tagjaik tiszteletének, megbecsülésének, megsegítésének szükséglete;
- a közösség életét, munkáját aktívan segítő, fegyelmezett magatartás szükséglete.

Meg kell tehát erősíteni ezeket a szükségleteket minden közösségi szférában:

- a tágabb közösségekre, vonatkoztatva, a nemzettel kapcsolatban;
- az iskolai és az osztályközösséggel kapcsolatban;
- a családdal kapcsolatban.

A közösségi nevelés-közösségfejlesztés gyakorlata intézményünkben

Célja:

- közösségi kapcsolatok kialakítása
- a közösségi érzés fejlesztése
- a közösség szervezeti formáinak megismerése, abban eligazodás, másokhoz való alkalmazkodás
- közösségi emberré nevelés
- a közösségi tevékenységben való részvétel útjai.

A közösségben az egyes embert szeretjük, nem pedig az elvont értelemben vett közösséget. Az ember az aki számít, őt kell elfogadni olyannak amilyen, oly módon, hogy növekedhessen, kiteljesedjen, Mindez a személye kapcsolatok kialakulásában válhat valóra, amelyet az iskolai tevékenységek mellett a különböző programok biztosításával segíthetünk. Az ismeretszerzés miatt létrejött csoport még nem közösség, hanem iskola. Akkor válik közösséggé, amikor a tagok elkezdik szeretni egymást, törődnek egymással.

A közösségi nevelés színterei:

- a család
- az iskola
- az iskolán kívüli közösségek

A pedagógiai programban, az iskolában folyó közösségi neveléssel kapcsolatos feladatok kapnak prioritást, de néhány mondatban megfogalmazzuk a másik két területtel kapcsolatos teendőket.

A család:

Iskolánk tanulói rendkívül heterogén szociális környezetből kerülnek intézményünkbe (állami gondoskodásban részesülő gyermekek, hátrányos és veszélyeztetett helyzetű gyermekek, jó szociális háttérű gyerekek), fontos a család rendszeres tájékoztatása, tanácsokkal való ellátása.

Iskolán kívüli közösségek:

Segítségadásra, esetleges befolyásolásra csak a családokon keresztül nyílik lehetőségünk. Mivel tanulóink könnyen befolyásolhatók, minden lehetséges módon támogatnunk, olykor irányítanunk kell a pozitív társadalmi integrációjukat.

Az iskola:

Minden embernek joga van, hogy olyan személyként fejlesszék, aki képes megfontoltan dönteni és választani, aki ésszerűen meg tudja állapítani, hogy mit szeret és mit nem, akinek adekvát kapcsolatai vannak a többi emberrel, és aki a lehető legkevesebb segítséget várja a környezetétől. Bár az értelmi sérülés mértéke befolyásolja a végső eredményt, mégis számos tényező van, amelyekre hatással lehetünk alacsony intelligencia szint mellett is. Közösségformáló tevékenységünket a normalizációs, szocializációs és a belőlük fakadó perszonalizációs szemlélet kell, hogy irányítsa.

Szocializáció alatt a szociális nevelés-gyerekekre és felnőttekre egyaránt-komplex szemléletmódját, a szociális készségek szinttematikus tanítását értjük.

Normalizáció alatt a készségek speciális környezetben való megszilárdítását és alkalmazását értjük. E kétféle megközelítés együttes hatására kialakuló érettebb személyiség a perszonalizáció, amely nagyobb fokú függetlenséget és nagyobb elfogadottságot eredményez a közösségben.

Az iskolán belüli közösségi nevelés területei:

- a) tanórák
- b) tanórán kívüli, felnőttek által szervezett iskolai foglalkozások
- c) szabadidős tevékenység

A közösség kialakításának alapja a megfelelő szociális magatartásformák elsajátítása, helyes alkalmazása. Tanulóinknál a beiskolázáskor ezek a viselkedési normák még nem alakultak ki. Legjobb esetben is csak kezdetleges szinten vannak. Ezért pedagógiai munkánk során fontos feladatunk a szociális beilleszkedésre való nevelés. Mivel tanulóink 50 %-a kollégiumi elhelyezésben részesül (hetente, kéthetente járnak haza) nem lehet élesen elválasztani a közösségi nevelés különböző szintereit.

1.6.1 A tanítási órán megvalósítható közösségfejlesztő feladatok

A tanórák alatti közösségi nevelés feladatai, lehetőségei kiemelten a beszédfejlesztés és környezetismeret, általános ismeret órák.

Tanulóközösségeink a gyermekkel együtt fejlődnek, alakulnak. Fontos szem előtt tartanunk,

hogy a személyiség fejlődése, formálása szoros kölcsönhatásban van a közösség formálódásával. A középső és felső szakaszban, a munkára felkészítő csoportban már számos pozitív vonást mutat.

A közösség kialakulásának feltételei az alsó szakaszban megkezdődnek. Irányításában központi szerepe van az osztályban tanító, gyógypedagógusnak, gyógypedagógiai asszisztensnek és a kollégiumi alkalmazottaknak. Amikor a gyermek a társai közé kerül, még nem érzi magát csoporttagnak. Nem keresik egymással a kapcsolatot, kontaktusok nem állnak fenn, a kommunikáció alacsony szinten van.

1.6.2 Az egyéb foglalkozások közösségfejlesztő feladatai

A tanórán kívüli, felnőttek által szervezett iskolai programok közösségfejlesztő feladatai:

A tanórán kívüli foglalkozások kötetlenebb tevékenységi formái a közösen átélt kulturális és sportrendezvények, napközis szabadfoglalkozások érzelemmel teli élményei a közösségfejlesztés kiváló területei.

A tanórák alatt - ismert megszokott közegben- elsajátított viselkedésformákat, szituációs játékokban begyakorolt cselekvéssorokat gyakoroltathatjuk valóságos környezetben. Az így biztosított komplex szituációk a gyakorolt készségek stabilizálását segítik.

Szabadon választható foglalkozások, (kézműves, ügyes kezek, tömeg-, versenysport) az azonos érdeklődésű, hasonló készségekkel rendelkező tanulók kis létszámú csoportját hozza létre. Ezekben a kreatív foglalkozásokon előtérbe kerül a másik segítése, figyelmesség, tolerancia, közös cél érdekében való alkalmazkodás, munkamegosztás, a célirányos tevékenység mellett. A foglalkozások jellegéből fakadóan a végén kézzelfoghatóvá válik a közös munka gyümölcse.

1.6.3 A szabadidős tevékenység közösségfejlesztő feladatai

A szabadidős tevékenység közösségfejlesztő feladatai a kollégium keretein belül.

A délelőtti órákon megszerzett készségek szabadabb, spontánabb gyakorlásának területe.

Családban élő tanulóinknál a szülőket látjuk el szaktanácsokkal.

Iskolai feladat területei:

Játék:

- Értelmes szabadidős tevékenység választásának kialakítása
- Igény kialakítás a szabadidő hasznos eltöltésére

Szórakozás:

- Különböző kulturális programok választása (könyv, video, zene tv.).
- Kimenő hasznos eltöltése.

Munka:

- Az életvitelhez szükséges készségek gyakorlása: személyes tárgyainak gondozása, uzsonnakészítése stb.
- Közös használatú külső és belső helyiségek rendben tartása (munkamegosztással)

A közösségi élet szinterei

- iskola gyermek- és ifjúsági közössége
- osztály
- délutáni csoport
- kollégiumi csoport
- énekkar
- iskolai diákönkormányzat
- szakkör
- sportkör
- tábor
- iskolaújság szerkesztői

1.6.4 A diák önkormányzati munka közösségfejlesztési feladatai

A diákönkormányzat a tanulók irányító, önszervező közösségi, melynek keretében a tanulók a pedagógus irányítóval (vagy pedagógus közösséggel) együtt, saját fejlettségének megfelelő szinten önállóan intézi saját ügyeit. A diákönkormányzat megalakítása nem kötelező, tagsági viszonya önkéntes, célirányos tevékenységéhez viszont szervezettségre van szüksége. Demokratikus úton választja tisztségviselőit, hozza létre megfelelő szerveit, amelyek a közösség megbízásából hivatottak az ügyek megvitatására, határozathozatalra.

Feladatai:

- Olyan közös érdekeken alapuló közös és konkrét célok kijelölése, amelyek nem sértik az egyéni érdekeket, azokkal összhangban vannak.
- A kialakított, meglévő vagy hagyományokon alapuló közösségi munkálatok, közösségépítő tevékenységek fejlesztése, a régi tevékenységek mellett új hagyományok teremtése.

- Olyan tevékenységek szervezése, amelyek értékes esztétikai élményeket keltenek a közösség tagjaiban és ezzel erősödik, fejlődik maga a közösség.
- A közösség iránti felelősségérzet (felelősségtudat) kialakítása, fejlesztése.
- A közösség érdekeit szolgáló, cselekvésre készítő tevékenységek szervezése.
- Olyan közösség kialakítása, fejlesztése, amely büszke saját közösségének sikereire, értékeli más közösségektől megkülönböztető tulajdonságait.
- A tanulóközösség megbízása alapján a jogszabályban meghatározott esetekben gyakorolja az egyetértési, javaslattevési és véleményezési jogokat.

Az iskolai hagyományok szellemében a diákönkormányzat rendelkezik a tanítás nélküli munkanapok egyikéről: ez minden évben a Meixner nap.

Minden további feladatát, jogköreit a 2011. évi CXCV. nemzeti köznevelési illetve a 20/2012. (VIII.31) EMMI rendelet alapján látja el.

Közösségi nevelési feladatok tanulásban akadályozott tanulónál:

- Tartalmas közösségi élet szervezése. A programok kialakításában a közösség tagjainak bevonása. A közös sikerek, esetleges kudarcok átélésére, tevékenységek végzése, az összetartozás érzésének átélése érdekében.
- Életkornak megfelelő felelősi rendszer, diákönkormányzat kialakítása, pedagógus-szereplővel való működtetése.
- A kommunikációs kultúra fejlesztése, melynek eredményeként tanítványaink képesek lesznek véleményük kialakítására, érveik kifejtésére, álláspontjuk megvédésére úgy, hogy a másik felet ne sértsék. Ugyanakkor a meggyőző érvek hatására képesek álláspontjuk felülvizsgálatára, megváltoztatására is.
- Példamutatással megtanítani és a mindennapi életben gyakorolni a türelmet, a másság elfogadását.
- A beleérző képesség fejlesztése. Elfogadó, segítőkész magatartás kialakítása az elesett, segítségre szoruló emberek iránt.
- Megismertetni különböző kultúrákat.
- Mozgósítani a közvetlen és tágabb környezetben lévő természeti és társadalmi értékek megismerésére, megóvására, gyarapítására.

- A fenti követelmények s a hozzájuk kapcsolódó nevelési-oktatási feladatok természetesen mindenkor a tanulók értelmi-érzelmi-fizikai fejlettségének függvényében értendők.

Az iskolán belüli közösségi nevelés területei értelmileg akadályozott tanulóinknál:

Nevelő feladata az alsó szakaszban:

- Az együttélés elemi szabályainak elsajátíttatása és betartatása
- Saját helyének, jelének megtanítása
- A "szomszéd" megszokása, elfogadása (olykor csak az elviselés szintjéig jutnak)
- Kommunikáció kialakítása, kapcsolatterem
- Kezdetleges, első páros viszonyok kialakítása
- A csoporthoz tartozás élményének kialakítása
- A szerzett vagy hozott kóros magatartásformák leépítése

A nevelő feladata a középső szakaszban :

- "Mi" élményének kialakítása
- Helyes önértékelés alapjainak kialakítása
- Helyes és helytelen megkülönböztetése
- Megfelelő szociális viselkedésformák erősítése
- Kompenzációként megjelenő negatív magatartásformák leépítése
- Kialakult baráti kapcsolatok támogatása
- Együtt érző magatartás kialakítása
- Ismeretnyújtás nemzeti kultúránk kincseiből
- Környezetvédelem (természeti, technikai, személyi) alapjainak megismerése
- Segítségnyújtó magatartás kialakítása
- Kommunikációs formák fejlesztése

Nevelői feladatok a felső szakaszban :

- A közép szakaszban elért képességek, készségek mélyítése
- Speciális információs segítségnyújtás fokozottan előtérbe kerül
- Lehetséges szociális szerep megismertetése, arra való felkészítés
- Helyes önértékelés segítése, fejlesztése
- Konfliktuskezelés elfogadható módjainak kialakítása

- Vélemény nyilvánításának módjai
- Nemi identitás kialakítása,

Pedagógiai eszközök a teljesség felsorolása nélkül:

- Adogatós játékok (odaadás-elfogadás élményének kialakítása)
- Bábok
- Utánzó játékok, mozgások
- Kör-és csapatjátékok
- Szerepjátékok, tapasztalatszerzés: mozi, színház, koncert, étterem stb.
- Esetmegbeszélések, problémafeltárások
- Közös évközi programok:
  - Kulturális programok
  - Hagyományos ünnepeink
  - Sport programok, versenyek
- Kézműves foglalkozásokra épülő hagyományörző tevékenység
- Az iskolai dolgozók folyamatos mintaadása
- Folyamatos kontroll, dicséret, megerősítés

1.7. A pedagógusok feladatai, elvárások a pedagógusokkal szemben

1.7.1. A pedagógusok helyi feladatai, az osztályfőnök feladatai

A pedagógusok helyi feladatai

A pedagógusok feladatainak részletes listáját személyre szabott munkaköri leírásuk tartalmazza. A pedagógusok legfontosabb helyi feladatait az alábbiakban határozzuk meg:

- a tanítási órák megtartása,
- a különleges figyelmet igénylő tanulók számára egyéni/csoportos fejlesztő célú foglalkozások megtartása,
- a tanítási órákra/foglalkozásokra való felkészülés,
- a tanulók dolgozatainak javítása,
- a tanulók munkájának rendszeres értékelése,
- a megtartott tanítási órák/foglalkozások dokumentálása, az elmaradó és a helyettesített órák/foglalkozások vezetése,

- különbözeti, osztályozó vizsgák lebonyolítása,
- dolgozatok, tanulmányi versenyek összeállítása és értékelése,
- tanulmányi versenyek lebonyolítása,
- tehetséggondozás, a tanulók fejlesztésével kapcsolatos feladatok,
- felügyelet a vizsgákon, tanulmányi versenyeken, iskolai méréseken,
- iskolai kulturális és sportprogramok szervezése,
- osztályfőnöki, munkaközösség-vezetői, diákönkormányzatot segítő feladatok ellátása,
- az ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátása,
- szülői értekezletek, fogadóórák megtartása,
- részvétel nevelőtestületi értekezleteken, megbeszéléseken,
- részvétel a munkáltató által elrendelt továbbképzéseken,
- a tanulók felügyelete óráközi/foglalkozások közti szünetekben,
- tanulmányi kirándulások, iskolai ünnepek és rendezvények megszervezése,
- iskolai ünnepeken és iskolai rendezvényeken való részvétel,
- részvétel a munkaközösségi értekezleteken /team–megbeszéléseken/ esetmegbeszéléseken,
- tanítás nélküli munkanapon az igazgató által elrendelt szakmai jellegű munkavégzés,
- iskolai dokumentumok készítésében, felülvizsgálatában való közreműködés,
- szertárrendezés, a szakleltárak és szaktantermek rendben tartása,
- osztályterem rendben tartása és dekorációjuk kialakítása.

Az osztályfőnököt az igazgató/igazgatóhelyettes bízza meg minden tanév júniusában/augusztusában, elsősorban a felmenő rendszer elvét figyelembe véve.

Az osztályfőnök feladatai és hatásköre

- Az iskola pedagógiai programjának szellemében neveli osztályának tanulóit, munkája során maximális tekintettel van a személyiségfejlődés jegyeire.
- Segíti a tanulóközösség kialakulását.
- Segíti és koordinálja az osztályban tanító pedagógusok munkáját. Kapcsolatot tart az osztály szülői közösségével.
- Figyelemmel kíséri a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét.
- Minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület/munkaközösség elé terjeszti.
- Szülői értekezletet tart.

- Ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli teendőket: félévi és év végi statisztikai adatok szolgáltatása, bizonyítványok megírása, továbbtanulással kapcsolatos adminisztráció elvégzése, hiányzások igazolása.
- Segíti és nyomon követi osztálya kötelező orvosi vizsgálatát.
- Kiemelt figyelmet fordít az osztályban végzendő ifjúságvédelmi feladatokra, kapcsolatot tart az intézmény ifjúságvédelmi felelősével.
- Tanulóit rendszeresen tájékoztatja az intézmény/iskola előtt álló feladatokról, azok megoldására mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében.
- Javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, büntetésére, segélyezésére.
- Részt vesz a munkaközösség munkájában, segíti a közös feladatok megoldását.
- Rendkívüli esetekben órát látogat az osztályban.

1.7.2. Elvárásaink a pedagógusoktól kompetenciánként

1. PEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI FELKÉSZÜLTÉG

1.1. Milyen a módszertani felkészültsége? Milyen módszereket alkalmaz a tanítási órákon és egyéb foglalkozásokon?

1.1.1. Pedagógiai tevékenysége biztos szaktudományos tudást tükröz.

1.1.2. Ismeri az intézményében folyó pedagógiai munka tartalmi meghatározására és szervezésére vonatkozóan alkalmazott, a Kormány és az oktatásért felelős miniszter által kiadott tantervi szabályozó dokumentumokat és az intézménye pedagógiai programjának a saját szakterületére vonatkozó főbb tartalmait.

1.1.3. Ismeri és a kompetenciafejlesztés, illetve az adott fogyatékosági területre vonatkozó fejlesztés érdekében tudatosan alkalmazza a szakterülete, tantárgya, illetve az adott fogyatékosági területhez kapcsolódó rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység sajátosságaihoz igazodó megismerési folyamatokat, nevelési tanítási módszereket, eszközöket.

1.2. Hogyan, mennyire illeszkednek az általa alkalmazott módszerek a tananyaghoz?

1.2.4. Ismeri és tudatosan felhasználja szakterülete, tantárgya kapcsolatait más műveltségterületekkel, tantárgyakkal.

1.2.5. Ismeri a szakterülete, tantárgya szempontjából fontos információforrásokat, azok pedagógiai felhasználásának lehetőségeit, megbízhatóságát, etikus alkalmazását.

1.2.6. Fogalomhasználata szakszerű, az adott pedagógiai helyzethez igazodó.

- 1.2.7. A rendelkezésére álló tananyagokat, eszközöket, speciális eszközöket, segédeszközöket – a digitális anyagokat és eszközöket is – ismeri, kritikusan értékeli és megfelelően használja.

2. PEDAGÓGIAI FOLYAMATOK TEVÉKENYSÉGEK TERVEZÉSE ÉS A MEGVALÓSÍTÁSUKHOZ SZÜKSÉGES ÖNREFLEXIÓK

2.1. Milyen a pedagógiai tervező munkája: tervezési dokumentumok, tervezési módszerek, nyomon követhetőség, megvalósíthatóság, realitás?

- 2.1.1. Egységes rendszerbe illesztve tervezi az adott pedagógiai céloknak megfelelő stratégiákat, folyamatot, munkaformát, módszereket, eszközöket – tekintettel a tanulók fogyatékoságának milyenségére, annak súlyossági fokára, egyéni képességeire, sajátosságaira.
- 2.1.2. Pedagógiai fejlesztési terveiben kiemelt szerepet kap a gyermekek, tanulók tevékenységeinek, személyiségének fejlesztése.

2.2. Hogyan viszonyul a tervezés a gyermekek/tanulók adottságaihoz, igényeihez?

- 2.2.3. Terveiben szerepet kap a gyermekek, tanulók motiválása, motivációjuk fejlesztése.
- 2.2.4. Tervező tevékenysége során a tanulási folyamatba illeszti a foglalkozáson, a tanórán kívüli ismeret- és tapasztalatszerzési lehetőségeket.
- 2.2.5. Megtervezi a gyermekek, a tanulók és nevelt, oktatott csoportok értékelésének módszereit, eszközeit.

2.3. A tervezés során hogyan érvényesíti a Nemzeti alaptanterv és a pedagógiai program nevelési céljait, hogyan határoz meg pedagógiai célokat, fejleszthető kompetenciákat?

- 2.3.6. Tervei készítése során figyelembe veszi a sajátos nevelési igényű tanulók oktatási irányelveit, az intézménye vonatkozásában alkalmazott tantervi, tartalmi és intézményi belső elvárásokat, valamint az általa nevelt, oktatott egyének és csoportok fejlesztési célját.

2.4. Hogyan épít tervező munkája során a tanulók előzetes tudására és a tanulócsoport jellemzőire?

- 2.4.7. Tervező tevékenységében épít a szociális tanulásban rejlő lehetőségekre.
- 2.4.8. A gyermekek, tanulók optimális fejlődését elősegítő, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz igazodó, differenciált tanítási-tanulási folyamatot tervez.
- 2.4.9. A gyermekek, a tanulók fejlettségére is figyelemmel bevonja őket a nevelés-oktatás és tanulás-tanítás tervezésébe.

3. A TANULÁS TÁMOGATÁSA

- 3.1. *Mennyire tudatosan, mennyire az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a tanulásszervezési eljárásokat?*
  - 3.1.1. Figyelembe veszi a gyermekek, tanulók aktuális fizikai, érzelmi, pszichés állapotát
  - 3.1.2. A gyermekek, a tanulók hibázásait, tévesztéseit a tanulási folyamat szerves részeinek tekinti, és a megértést segítő módon reagál rájuk.
- 3.2. *Hogyan motiválja a tanulókat? Hogyan kelti fel, és hogyan tartja fenn a tanulók figyelmét, érdeklődését?*
  - 3.2.3. Felkelti és fenntartja a gyermekek, a tanulók érdeklődését – illetve lehetőség szerint együttműködést kezdeményez, alakít ki és tart fenn.
- 3.3. *Hogyan fejleszti a tanulók gondolkodási, probléma-megoldási és együttműködési képességét?*
  - 3.3.4. Feltárja és szakszerűen kezeli a tanulási folyamat során tapasztalt megértési, együttműködési nehézségeket.
  - 3.3.5. Fejleszti a gyermekek, a tanulók tanulási képességeit.
- 3.4. *Milyen tanulási teret, tanulási környezetet hoz létre a tanulási folyamathoz?*
  - 3.4.6. A tanulás támogatása során épít a gyermekek, tanulók egyéni céljaira és szükségleteire a gyermek és tanulócsoporthoz sajátosságaira.
  - 3.4.7. Nyugodt, és biztonságos nevelési, tanulási környezetet teremt.
- 3.5. *Hogyan alkalmazza a tanulási folyamatban az információ-kommunikációs technikákra épülő eszközöket, a digitális tananyagokat? Hogyan sikerül a helyes arányt kialakítania a hagyományos és az információ-kommunikációs technológiák között?*
  - 3.5.8. Ahol lehetséges, ösztönzi a gyermekeket, a tanulókat – egyéni képességeiknek megfelelően – a hagyományos és az infokommunikációs eszközök célszerű, kritikus etikus használatára a tanulási folyamatban.
  - 3.5.9. Az önálló tanuláshoz szakszerű útmutatást és megfelelő tanulási eszközöket biztosít.
  - 3.5.10. Támogatja a gyermekek, a tanulók önálló gondolkodását, elismeri, és a tanítás-tanulási folyamat részévé teszi kezdeményezéseiket és ötleteiket.

4. A TANULÓ SZEMÉLYISÉGÉNEK FEJLESZTÉSE, AZ EGYÉNI BÁNÁSMÓD ÉRVÉNYESÜLÉSE, A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ, SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ VAGY BEILLESZKEDÉSI, TANULÁSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGGEL KÜZDŐ GYERMEK, TANULÓ TÖBBI GYERMEKKEL, TANULÓVAL EGYÜTT TÖRTÉNŐ SIKERES NEVELÉSÉHEZ, OKTATÁSÁHOZ SZÜKSÉGES MEGFELELŐ MÓDSZERTANI FELKÉSZÜLTSG

4.1. *Hogyan méri fel a tanulók értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi állapotát? Milyen hatékony tanuló-megismerési technikákat alkalmaz?*

4.1.1. A nevelési-oktatási folyamatban a gyermekek, a tanulók értelmi, érzelmi, szociális és testi sajátosságaira egyaránt kiemelt figyelmet fordít.

4.1.2. Tudatos értékválasztásra és saját értékrendjük kialakítására ösztönzi a gyermekeket, a tanulókat – képességüknek megfelelően.

4.1.3. Tudatosan alkalmazza a gyermekek, a tanulók sokoldalú megismerését szolgáló pedagógiai-pszichológiai módszereket.

4.2. *Hogyan jelenik meg az egyéni fejlesztés, a személyiségfejlesztés a pedagógiai munkájában, a tervezésben (egyéni képességek, adottságok, fejlődési ütem, szociokulturális háttér)?*

4.2.4. Tudatosan teremt olyan pedagógiai helyzeteket, amelyek segítik a gyermekek, a tanulók komplex személyiségfejlődését.

4.2.5. Tiszteletben tartja a gyermekek, a tanulók személyiségét, tudatosan keresi a bennük rejlő értékeket, a gyermekekhez, a tanulókhöz felelősen és elfogadóan viszonyul.

4.2.6. Megismerteti a gyermekekkel, a tanulókkal – egyéni képességük lehetőségének figyelembe vételével – az érintett korosztályra a tantervi, tartalmi szabályozókban meghatározott egyetemes emberi és nemzeti értékeket, és azok tiszteletére neveli őket.

4.3. *Milyen módon differenciál, hogyan alkalmazza az adaptív oktatás gyakorlatát?*

4.3.7. A speciális csoportban, osztályban és az együttnevelés keretei között is módot talál a gyermekek, a tanulók esetében az egyéni fejlődés lehetőségeinek megteremtésére.

4.4. *Milyen terv alapján, hogyan foglalkozik a kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal, ezen belül a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, a kiemelten tehetséges tanulókkal, illetve a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulókkal?*

4.4.8. Különleges bánásmódot igénylő tanuló vagy tanulócsoporthoz számára hosszabb távú fejlesztési terveket dolgoz ki, és ezeket hatékonyan meg is valósítja.

4.4.9. Felismeri a gyermekek, a tanulók személyiségfejlődési - az esetlegesen jelentkező - tanulási nehézségeit, és képes számukra hatékony segítséget nyújtani, vagy szükség esetén más szakembertől segítséget kérni.

4.4.10. Felismeri a gyermekekben, a tanulóiban a tehetség ígérését, és tudatosan segíti annak kibontakoztatását.

5. A TANULÓI CSOPORTOK, KÖZÖSSÉGEK ALAKULÁSÁNAK SEGÍTÉSE, FEJLESZTÉSE, ESÉLYTEREMTÉS, NYITOTTSÁG A KÜLÖNBÖZŐ TÁRSADALMI-KULTURÁLIS SOKFÉLESÉGRE, INTEGRÁCIÓS TEVÉKENYSÉG, OSZTÁLYFŐNÖKI TEVÉKENYSÉG

5.1. *Milyen módszereket, eszközöket alkalmaz a közösség belső struktúrájának feltárására?*

5.1.1. A pedagógus az általa vezetett, fejlesztett gyermek- és tanulócsoportok fejlesztését a közösségfejlesztés folyamatának ismeretére, és a csoportok tagjainak egyéni és csoportos szükségleteire, sajátosságaira alapozza – amennyiben ez releváns.

5.2. *Hogyan képes olyan nevelési, tanulási környezet kialakítására, amelyben a tanulók értékesnek, elfogadottnak érezhetik magukat, amelyben megtanulják tisztelni, elfogadni a különböző kulturális közegből, a különböző társadalmi rétegekből jött társaikat, a különleges bánásmódot igénylő, és a hátrányos helyzetű tanulókat is?*

5.2.2. Ösztönzi a gyermekek, a tanulók közötti együttműködési készséget, valamint a véleménycserét, fejleszti kommunikációs képességüket, fejleszti a tanulóiban az érvelési kultúrát – ahol ez lehetséges.

5.2.3. Pedagógiai feladatai során figyelembe veszi és értékékként közvetíti a gyermekek, a tanulók és tanulóközösségek eltérő kulturális, társadalmi háttérből adódó sajátosságait.

5.2.4. A gyermekeket, tanulókat egymás elfogadására, tiszteletére, kölcsönös támogatására, előítélet-mentességre neveli.

5.2.5. Pedagógiai tevékenységében a nevelt, oktatót gyermekek, tanulók életkorából következő fejlődés lélektani jellemzőik, valamint az adott fogyatékosági terület ismerete tükröződik.

5.3. *Hogyan jelenik meg a közösségfejlesztés a pedagógiai munkájában (helyzetek teremtése, eszközök, az intézmény szabadidős tevékenységeiben való részvétel)?*

5.3.6. Megteremti az általa irányított nevelési, oktatási folyamat során az együttműködési képességek fejlődéséhez szükséges feltételeket, amennyiben ez releváns.

Melyek azok a probléma-megoldási és konfliktuskezelési stratégiák, amelyeket sikeresen alkalmaz?

5.4.7. Amennyiben csoportos foglalkozásokat tart, szakszerűen és eredményesen alkalmazza a konfliktusok megelőzésének és kezelésének módszereit.

5.4.8. A gyermekek, a tanulók nevelése, oktatása során a közösség iránti szerepvállalást erősítő helyzeteket teremt – a tanulók képességeinek megfelelően.

6. A PEDAGÓGIAI FOLYAMATOK ÉS A TANULÓK SZEMÉLYISÉGFEJLŐDÉSÉNEK FOLYAMATOS ÉRTÉKELÉSE, ELEMZÉSE

6.1. Milyen ellenőrzési és értékelési formákat alkalmaz?

- 6.1.1. A tantervi tartalmakat és a rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység tartalmát a gyermekek, a tanulók egyéni pedagógiai-pszichológiai szükségleteihez, képességeihez és sajátosságaihoz is igazodva eredményesen és adaptív módon alkalmazza.
- 6.1.2. Változatos pedagógiai értékelési módszereket alkalmaz, a nevelési-oktatási folyamatban célzottan alkalmazza a diagnosztikus, a fejlesztő és összegző értékelési formákat.
- 6.1.3. Az adott nevelési helyzetnek és a tanuló sajátosságainak megfelelő ellenőrzési, értékelési módszereket használ.
- 6.1.4. Pedagógiai céljainak megfelelő ellenőrzési, értékelési eszközöket választ vagy készít.
- 6.1.5. A gyermekeknek, a tanulóknak személyre szabott értékelést ad.
- 6.1.6. Az intézményi pedagógiai programmal összhangban alkalmazott pedagógiai ellenőrzési és értékelési rendszert és módszereket, azok szempontjait az általa megkezdett nevelési-oktatási folyamat elején megismerteti a szülőkkel, ahol lehetséges a gyermekekkel, tanulókkal is.

6.2. Mennyire támogató, fejlesztő szándékú az értékelése?

- 6.2.7. A gyermeki, a tanulói tevékenység rendszeres ellenőrzésének eredményeit szakszerűen elemzi, értékelésüket rendszeresen felhasználja fejlesztési céljainak, feladatainak kijelölésében.
- 6.2.8. Az értékelési módszerek alkalmazása során figyelembe veszi azok várható hatását a gyermekek, a tanulók személyiségének fejlődésére.
- 6.2.9. A gyermekek, a tanulók számára adott visszajelzései rendszeresek, egyértelműek, tárgyilagosak.

6.3. Milyen visszajelzéseket ad a tanulóknak? Visszajelzései támogatják-e a tanulók önértékelésének fejlődését?

- 6.3.10. Elősegíti a gyermekek, a tanulók önértékelési képességének kialakulását, fejlődését.

7. KOMMUNIKÁCIÓ ÉS SZAKMAI EGYÜTTMŰKÖDÉS, PROBLÉMAMEGOLDÁS

7.1. Szakmai és nyelvi szempontból igényes-e a nyelvhasználata (a tanulók életkorának megfelelő szókészlet, artikuláció, beszédsebesség stb.)?

- 7.1.1. Tevékenysége során az intézményi pedagógiai programhoz igazodóan és a pedagógiai céljainak megfelelően érthetően és hitelesen kommunikál.

7.2. *Milyen módon működik együtt pedagógusokkal és a pedagógiai munkát segítő más felnőttekkel a pedagógiai folyamatban?*

7.2.2. A gyermekek, a tanulók nevelése-oktatása érdekében kezdeményezően együttműködik a pedagógustársaival, a pedagógiai munkát segítő szakemberekkel és a szülőkkel.

7.2.3. A gyermekekkel, a tanulókkal történő együttműködés elveit és formáit az alkalmazott pedagógiai program és az intézményi dokumentumok keretei között a gyermekek, a tanulók személyiségfejlődését figyelembe véve alakítja ki és valósítja meg.

7.3. *Reális önismerettel rendelkezik-e? Jellemző-e rá a reflektív szemlélet? Hogyan fogadja a visszajelzéseket? Képes-e önreflexióra? Képes-e önfejlesztésre?*

7.3.4. Igényli a pedagógiai munkájával kapcsolatos rendszeres visszajelzéseket, nyitott azok befogadására.

7.3.5. Igényli a pedagógiai munkájával kapcsolatos rendszeres visszajelzéseket, nyitott azok befogadására.

8. ELKÖTELEZETTSÉG ÉS SZAKMAI FELELŐSSÉGVÁLLALÁS A SZAKMAI FEJLŐDÉSÉRT

8.1. *Saját magára vonatkozóan hogyan érvényesíti a folyamatos értékelés, fejlődés, továbblépés igényét?*

8.1.1. Tisztában van személyiségének sajátosságaival, és alkalmazkodik a szerepvállalásokhoz.

8.1.2. Pedagógiai munkáját reflektivitás jellemzi.

8.2. *Mennyire tájékozott pedagógiai kérdésekben, hogyan követi a szakmában történeteket?*

8.2.3. A pedagógiai feladatok megoldásában együttműködik pedagógustársaival, munkaközösségeivel, a nevelő-oktató munkát segítő munkatársaival, a gyermek, tanuló fejlődését támogató más szakemberekkel.

8.2.4. Fontos számára tudásának folyamatos megújítása, a megszerzett tudását a pedagógiai gyakorlatában eredményesen alkalmazza.

8.3. *Hogyan nyilvánul meg kezdeményezőképesége, felelősségvállalása a munkájában?*

8.3.5. Részt vesz szakmai kooperációkban, problémafelvetéseivel, javaslataival kezdeményező szerepet vállal.

1.8. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység

A köznevelési törvény értelmében gyermekek/tanulók bizonyos köre pedagógiai szempontból kiemelt figyelmet igényel.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló¹⁰:

a) különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:

aa) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,

ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,

ac) kiemelten tehetséges gyermek, tanuló,

b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló

aa) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd,

ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek

ac) kiemelten tehetséges gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelhető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség

A Meixner Ildikó EGYMI speciális gyógypedagógiai óvodai, általános és középiskolai feladatokat ellátó nevelő-oktató intézmény, amely tanulásban és értelmileg akadályozott tanulókat nevel és oktat. Így intézményünk valamennyi óvodása, tanulója sajátos nevelési igényű.

Az intézményünkkel tanulói jogviszonyban álló gyermekek jelentős hányada hátrányos (HH), illetve halmozottan hátrányos helyzetű (HHH). Ezért kiemelt feladatunk a szociális, kulturális

¹⁰ A nemzeti köznevelésről szóló 2011 évi CXCV törvény 4. § 13

és társadalmi hátrányok csökkentését, az eredményes társadalmi beilleszkedést, az adaptív nevelést megvalósító pedagógiai módszerek és támogatások megvalósítása.

Ennek megfelelően határoztuk meg alapelveinket, céljainkat, majd a személyiség – és közösségfejlesztő eljárásaink módszerét is. Nevelőmunkánk egészét átjárja, a korrekatív, kompenzáló szemlélet, amelyet nem csupán az értelmi sérülés indokol, hanem gyerekeink családi háttere és személyisége.

A fentiekén túlmenően még a következő jelenségekkel számolunk:

- tanulási képességek általánosan alacsony szintje,
- részképességek kiesése,
- társult, másodlagos problémák (hallás, mozgás, látás, stb.),
- magatartási zavarok, nehezen kezelhetőség,
- autisztikus, pszichotikus vonások,
- tartós betegség utáni lemaradás,
- későn diagnosztizált, másodlagos sérülésekkel hozzánk került tanulók helyzete.

Az ilyen gyermekek nevelésében egyre nagyobb jelentősége van a tehetséges tanulók felismerésének és gondozásának.

A komplex személyiségfejlesztést segítik az iskola **habilitációs, rehabilitációs, korrekációs fejlesztő terápiás szemléletű tevékenységei** az együttes élmény, az alkalmazkodó képességet, a normakövetést, a pozitív önértékelést és a szocializációt fejlesztik.

Az **egyéni és kiscsoportos foglalkozások** a nevelési lehetőségek széles tárházát adják. A személyiségfejlesztésre, ezen belül az érzelmi, akarati élet, szocializáció pozitív irányú befolyásolására van mód. A **differenciált fejlesztő foglalkozásoknak** korrekatív hatásrendszerük van, minden alkalommal komplex fejlesztés valósul meg, legtöbbször domináns a kognitív funkciók fejlesztése. A kiemelkedő képességekre való építés, a tehetséggondozó, fejlesztő foglalkozások is hozzájárulnak tanulóink képességeinek kibontakoztatásához, hátrányaik leküzdéséhez.

1.8.1. A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztését, rehabilitációját segítő tevékenység

Az intézmény pedagógiai tevékenységében több olyan szakmai eljárást, jó gyakorlatot is alkalmaz, amelynek kiemelt célja, legfontosabb feladata a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztését, rehabilitációját segítő tevékenység. Ennek érdekében működtetett programjaink a következők:

ÓVODA-ISKOLA ÁTMENETET TÁMOGATÓ PROGRAM

Intézményünk pedagógiai szemlélete alapján az általános iskola első két osztályát „óvodaszerűbbé” kell tenni, így biztosítva azt a toleranciát, amivel az iskola kivárhatná a gyermek beérését, a körülményeknek való megfelelést, vagyis „nem a gyermeknek kell felkészülnie az iskolára, hanem az iskolának a gyermekekre”.

A rugalmas beiskolázás – a törvény adta lehetőségeken belül – lehetővé teszi, hogy a gyermek lehetőleg a számára legoptimálisabb időpontban kezdje meg az iskolát.

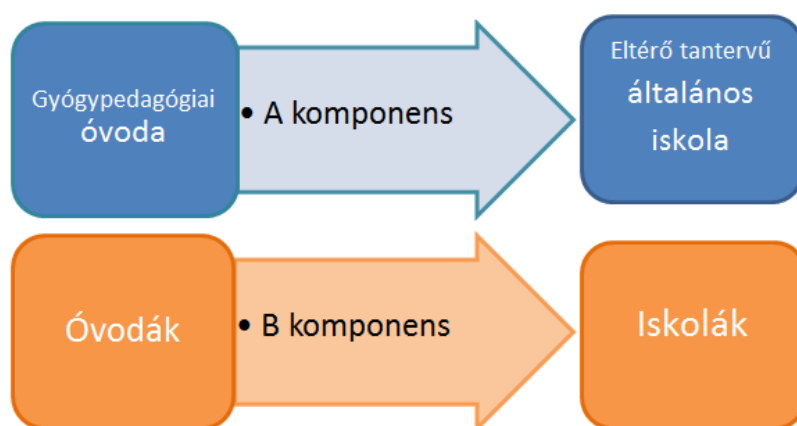
Nap-mint nap tapasztalhatjuk, hogy a gyermekek egyre nagyobb lemaradással kerülnek a közösségbe, óvodába, iskolába. Alapvető szokásaik kialakulatlanok, nyelvhasználatuk, szókincsük, képességeik elmaradnak az életkoruk alapján elvárhatótól.

Emelkedik azoknak a gyermekeknek a száma, akik valamilyen tanulási problémával küzdenek. A pedagógusoknak fel kell készülniük arra, hogy ezeket a problémákat kezelni tudják valamennyi óvodai, iskolai csoportban. Az ő megsegítésükhöz gyakran speciális fejlesztőpedagógiai, gyógypedagógiai tudásra is szükség van.

Intézményünkben az óvoda-iskola átmenetet segítő program két komponensből épül fel:

- A. Gyógypedagógiai óvodánkból az általános iskola/foglalkoztató iskolai első osztályba/csoportba való belépés segítése
- B. Térségi óvodákból a térség iskoláiba való átmenet támogatása, különös tekintettel a „Az átlagtól eltérő fejlődésmenetű gyermekek iskolakezdésére”

vizsgálattal, egyéni fejlesztési terv készítésével, óvoda-iskolai fejlesztő foglalkozások tartásával, katalizátorként kapcsolódni be a folyamatba.

Programunk alapvető céljai:

- Segítséget nyújtani szülőknek, óvodapedagógusoknak, tanítóknak abban, hogy az átlagtól eltérő fejlődésű kisgyermek számára mind zökkenő mentesebb legyen az iskolakezdés
- Nevelő és nevelt egyaránt tudja elfogadni a máságot
- Szülő és pedagógus jusson olyan ismeretek, gyakorlati technikák birtokába, melyek segítik az eltérő nevelési igényű gyermekkel való bánásmódot, illetve fejlesztésüket
- A felnőtt résztvevők tudjanak olyan szeretetteljes, biztonságérzetet nyújtó légkört kialakítani, melyben a gyermek személyisége harmonikusan fejlődik
- Kapjanak az óvodapedagógusok segítséget a sikeres iskolakezdéshez szükséges alapkészségek fejlesztéséhez
- Az iskolai kudarcok és belőlük fakadó magatartási problémák megelőzése.

Az óvoda-iskola átmenetet támogató program részletes leírását Az „Óvodából az iskolába” c. protokoll tartalmazza.

NYÚJTOTT ELSŐ OSZTÁLY

Intézményünkben lehetőséget biztosítunk azoknak a hatodik életévüket betöltött gyermekeknek, akiknek – bár a törvény szerint iskolakötelesek lennének – de szükségük van még egy évre, hogy testileg, lelkileg felkészüljenek az iskolára, hogy az első osztály követelményeit két tanév alatt teljesítsék.

A gondtalan óvodáskor hangulatát megtartva szeretnénk lassan hozzászoktatni a gyermekeket az iskolai légkörhöz, a rendszeres foglalkozásokhoz. Játékosan készítjük fel őket az első osztályra.

Legfontosabb feladat a felzárkóztatás, az iskola és az óvoda közötti átmenet megkönnyítése, hogy akadálymentes iskolakezdésre legyen képes a tanuló.

Az előkészítő osztályban év végén iskolalátogatási bizonyítványt kapnak a gyerekek, tanulmányaikat a következő évben az általános iskola első osztályában folytatják.

Célunk: a sikeres tanulási teljesítmény feltételeinek kialakítása, melynek elérésére minden észlelési folyamatnak a lehető legfejlettebb szinten kell mozognia. A gyerekek az év végére

rendelkezzenek olyan képességekkel melyek szükségesek az olvasás, írás, matematika alapjainak elsajátításához.

Feladataink a nyújtott első osztály első tanévében:

- Átmenet biztosítása az iskola és az óvoda között
- Mozgásfejlesztés (nagy és finommotorika)
- A gyermek fejlődési sajátosságának megismerése
- A fejlődés egyenetlenségeinek korrigálása
- Az olvasás-írás- számolás problémamentes elsajátításához szükséges képességek formálása, percepció fejlesztés.
- Beszédkészségfejlesztés
- Testséma, téri orientáció fejlesztése
- Az iskolai rendszerhez szoktatás
- Taneszközök használata
- A gyermek iskolaérettségének biztosítása

A nyújtott első osztály tematikáját a kerettanterv tartalmazza.

ISKOLAOTTHONOS TANULÁSSZERVEZÉS

Az első és második évfolyamon, a hagyományostól eltérő sajátos tanulásszervezési formát alkalmazunk. Ez az oktatási forma lehetőséget nyújt az óvodából az iskolába való átmenet pedagógiai és pszichológiai problémáinak enyhítésére, megoldására.

Előnyei:

- Az óvoda és iskola közötti átmenetet eredményesebben tudjuk megvalósítani
- a szülők terhei enyhülnek
- a gyerekek könnyebben beilleszkednek az új közösségbe
- napi időbeosztás jobban megfelel a tanulók életkori sajátosságainak
- egyenetlesebb a terhelés
- jobban tudjuk kezelni az eltérő érettségi szintű és teherbírású gyerekek problémáit
- a gyerekek a tanszereiket hét közben az iskolában hagyják
- mind a két pedagógus látja a gyerekeket az oktatás folyamatában, az önálló tanulás alatt, a szabadidőben, ezért a nevelés egyénre szabottabb lesz
- a tehetséggondozásra is több lehetőség van a rugalmas időkeretből adódóan

Célja:

- a képességek differenciált fejlesztése, különösen a kommunikációs készségek
- alapvető higiénias-, társas-, magatartási- és munkaszokások fejlesztése
- az alapvető normák elfogadtatása és követésükre ösztönzés
- az egészséges, kulturált életmód szokásainak gyakorlati elsajátíttatása
- a társas kapcsolatok kialakítására való képesség, a társas magatartás szabályainak elsajátítása
- a képességeiknek megfelelő önálló tanulásra nevelés
- a tanulók személyiségfejlődése szempontjából a legkedvezőbb szabadidős program kiválasztása
- pozitív életmódmodell nyújtása, az egészséges életmód kialakítása, a testi-lelki egészség, mint érték elismertetése

Minden első kisgyermek két tanítóval kezdi tanulmányait, akik a tantárgyakat - szakmai tapasztalataik, tudásuk alapján - egymás között megosztva tanítják. Ez a tantárgyak tekintetében úgy realizálódik, hogy egyikük a *humán blokkért* (magyar nyelv és irodalom, rajz), míg kollégája a *matematikai és természettudományos blokkért* (matematika, környezet, technika, testnevelés) felelős.

Matematika és magyar óráikat *Önálló tanulás* nevű órarendi egység követi. Ekkor a gyerekek önállóan, ha szükséges tanítói irányítással végzik el készségfejlesztő, gyakorló, felzárkóztató vagy tehetségfejlesztő feladataikat. Ilyen módon levesszük a családokról az otthoni gyakorlás terhét.

Napirend: Az iskolaotthonos nevelés-oktatás 8.00-15.30-ig tart. A hét beszélgető-körrel kezdődik, ezt követik a különböző tanítási blokkok, hosszabb-rövidebb szabadidősávokkal megszakítva. A szünetek eltöltésének helyét nagyrészt az időjárás határozza meg, de szinte mindig szabadban és mozgásos tevékenységgel zajlanak. A játékos testmozgás a napirend része. Délutánra a pihentetőbb, kisebb szellemi koncentrációt igénylő kézműves, mozgásos foglalkozások kerülnek. A tanórák elosztása egésznapra lehetővé teszi az egyenletes terhelést, a tanórák közé a hosszabb pihenések beiktatását.

Nagy súlyt fektet a program a szabadidő hasznos eltöltésére. A gyerekeknek osztálykeretek között biztosít lehetőséget kézműves, művészeti, zenei tevékenységekre, és kötetlen játéokra.

Az iskolaotthonos oktatási formában nincs napi házi feladat. A tanulóink hétvégére, és az évközi szünetek idejére sem kapnak otthoni munkát.

Az eltérő tanulási tempó miatt a differenciált feladat adásával lehet a szinkront megteremteni. A napi időkereten belül csoportbontással és a normál órákon belüli intenzív differenciált foglalkozásokkal valósul meg a készségfejlesztés.

Az étkezésnél a kulturált étkezési szabályok, szokások, illemtudó kommunikáció kialakítása a feladat. A szabadidő eltöltésére játszósarkot létesítettünk. Nagy hangsúlyt fektetünk az IKT eszközök használatára, nem csak az oktatásban, hanem a szabadidő hasznos eltöltésében és a fejlesztések során is. (digitális tábla, X-boksz stb.)

KOMPETENCIA ALAPÚ EGYÉNI FEJLESZTÉS PROGRAM

Az egyéni fejlesztés az a tevékenység, amelynek során úgy „avatkozunk be” a gyermek fejlődési menetébe, hogy megfelelő eljárások, módszerek, technikák alkalmazásával segítjük, lehetővé tesszük, hogy az érési folyamat egyes szakaszaiban a szükséges környezeti feltételek adottak legyenek.

A fejlesztés során az egyéni képességek, adottságok kibontakoztatása, illetve kiépítése kerül középpontba. Minden kollégánk egyénileg, a tanuló személyiségét ismerve, szükségleteihez alkalmazkodva tervezi meg a leghatékonyabb pedagógiai eljárásokat. Az **egyéni fejlesztés** megalapozott pedagógiai/gyógypedagógiai tervezőmunkát igényel.

Iskolánkban egyéni fejlesztési protokoll alapján, az egyéni képességekhez igazodó, egyéni fejlesztési tervek alapján történő speciális készség- és képességfejlesztés kiemelt jelentőségű. A fejlesztés során figyelembe vesszük tanulóink sérüléséből eredő jellegzetes különbségeit, speciális szükségleteit és egyéni teherbíró képességét.

Az egyénre szabott nevelés – differenciált tartalmakban, a sérülés jellegéhez igazodó módszerek, terápiás eljárások alkalmazásában – a tanórákon az egyéni és kiscsoportos rehabilitációs és fejlesztő órákon valósul meg.

A fejlesztés **egyéni fejlesztési tervek** alapján történik. A tervkészítés részletes pedagógiai diagnosztikus vizsgálatokon alapul, melynek szempontjai a tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciók vizsgálatára irányulnak.

Pedagógusaink által elkészített egyéni fejlesztési terv kizárólag egy adott gyermek/tanuló fejlesztéséhez készül, annak egyéni sajátosságaihoz igazított, más tanulóra nem alkalmazható. Összeállításakor a gyermek/tanuló következő sajátosságait vesszük figyelembe:

- sajátos nevelési igény típusa,
- súlyossági foka,
- a kialakulás ideje,
- életkora,
- egyéni aktuális állapota,
- egyéni fejlődési sajátosságai,
- képességei, kialakult készségei,
- meglévő ismeretei,
- szűkebb és tágabb környezete (család, iskola stb.) megfigyelésével állapítható meg.

Az egyéni fejlesztés folyamatának az „Egyén fejlesztés” című szakmai program protokollja tartalmazza.

HABILITÁCIÓS/REHABILITÁCIÓS PROGRAM

Habilitációs foglalkozások, terápiák

A gyógypedagógiai nevelés egészét átható rehabilitációs, rehabilitációs nevelés célja a tanulásban akadályozott tanulók szocializációja, eredményes társadalmi integrációja.

A sérülés specifikus hátrányokból eredő hiányok csökkentését segítő programok iskolánk helyi tantervének részeként működnek. Megjelennek terápia formájában, tantárgyi témaként, egy-egy terület önálló fejlesztési programjaként, beépülnek a tanítási órán kívüli programokba is. A gyógypedagógus készíti el az egyéni fejlesztő programot, amely a tanuló különleges gondozási igényére épül, és egyedi tulajdonságainak fokozatos kibontakozását szolgálja.

A fejlesztés a tanítás – tanulás folyamatában megmutatkozó fejletlen funkciók korrigálására, kompenzálására, az eszköztudás fejlesztésére, a felzárkóztatásra, a tanulási technikák elsajátítására, a szociális képességek fejlesztésére, az önálló életvezetésre irányul, mely a programokon, keresztül valósul meg.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység lényeges eleme a folyamatos vagy szakaszos pedagógiai **diagnosztizálás**. Szolgálja a korrigáló, kompenzáló tartalmak, eljárások, terápiás eszközök tervezését, csökkenheti a további – másodlagos – tünetek megjelenését.

A rehabilitációs, fejlesztési tevékenység során a fejlesztő programok készítésekor és elemzésekor elsődlegesen azt kell vizsgálni, hogy a **gyógypedagógiai nevelés, a terápiás eljárás** es eszköztudás miként tud, vagy tudott hozzájárulni a pszichikai, a fiziológiai funkciók zavarának korrigálásához, kompenzálásához, a funkcionális képességek csökkenéséből, a funkciók fejletlenségéből eredő zavarok kezeléséhez, a szociális szféra akadályozottságából származó hátrányok csökkentéséhez.

A rehabilitációs fejlesztési tervet egyéni mérések alapján diagnosztikai céllal félévenként (év eleji, január, május) el kell készíteni. A méréseket végzi: az osztályfőnök és rehabilitációs foglalkozást végző tanár, alapozva a Szakértői Bizottság szakértői véleményére.

A rehabilitációs tevékenység célja: a személyiség biztonságérzetének megteremtésével annyi, és olyan jellegű tevékenység biztosítása, amennyi a gyermek adott fejlettségi fokán szükséges ahhoz, hogy valamely ismeret, képesség biztos készséggé váljon nála. Saját lehetőségeinek megfelelő, optimális szintre hozása.

A rehabilitáció/rehabilitáció feladata a sérült funkciók korrigálása és a hiányzó funkciók kompenzálása.

A rehabilitációs terápiák területei:

- motoros és orientációs képességek (izomtónus, egyensúlytartás, nagy- és finommozgás, mozgáskoordináció, dominancia, cselekvés- és irányítástervezés, térbeli- időbeli tájékozódás),
- kognitív képességek (észlelési folyamatok, figyelem, emlékezet, koncentráció),
- diszlexia prevenció
- a beszéd alaki és tartalmi részének fejlesztése (tisztá beszéd, helyes nyelvi rendszer),
- grafomotoros képességek fejlesztése,
- rendszerezési képességek fejlesztése,
- az értelmileg akadályozott tanulóink készség- és képességfejlesztése.

Habilitációs fejlesztési területeink három **kulcskompetencia** köré csoportosulnak:

1. személyiség kompetenciák
2. kognitív kompetenciák
3. szociális kompetenciák

1. Személyiség kompetenciák fejlesztését célzó rehabilitációs foglalkozások, terápiák: állatasszisztált (kutya) terápia, zene terápia, dráma terápia, autizmus terápia, kölyökatlétika; személyiségfejlesztés-énkép-önismeret; pályaorientáció, meseterápia.
2. Kognitív kompetenciák fejlesztését célzó rehabilitációs foglalkozások, terápiák: Sindelar-Zsoldos Program, Kulcsár-féle mozgásterápia, Delacato Alapozó Terápia, diszlexia prevenció, diszgráfia, diszkalkulia, GMP, logopédiai terápiák.
3. Szociális kompetenciák fejlesztését célzó rehabilitációs foglalkozások, terápiák: állatasszisztált (kutya) terápia, autizmus terápia, kölyökatlétika, szociális zene, dráma terápia, pályaorientáció,

A fejlesztéshez a következő módszereket, fejlesztő eljárásokat alkalmazzuk az évfolyamonként rendelkezésre álló rehabilitációs órakeret felhasználásával, pedagógiai szakaszonként.

A rehabilitációs program részletes tematikáját, az egyes terápiák célját, feladatait a rehabilitációs tanterv tartalmazza.

1.8.2. A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatásának és lemorzsolódásának csökkentését segítő program

Tanulóink szociális összetétele indokoltá teszi a sokoldalú, hatékony gyermek- és ifjúságvédelmi munkát. Gyermekeink többsége a társadalom perifériáján élő családokból, csonka családból kerül intézményünkbe, nehezítve életkörülményeiket a szülők munkanélkülisége, alacsony iskolázottsága, és család rossz lakhatási körülményei. Gyermekvédelmi ellátáskörében tartósan vagy átmenetileg nevelésbe vett tanulóink száma is magas.

A családok anyagi forrása többségében a családi pótlék, a rendszeres és az alkalmankénti segély.

A fentiekből következik, hogy diákjaink elemi szükségleteinek kielégítése (élelem, ruházat, taneszköz) igen nagy nehézségekbe ütközik. Ahhoz, hogy oktató-nevelő munkánk hatékony lehessen, a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős az intézmény pedagógusaival együttesen védő-óvó intézkedést tesznek a rászoruló hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett tanulók érdekében.

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet szempontjából **meghatározó tényezők** a következők:

1. a szülő, a családbafogadó gyám iskolai végzettsége alacsony;
2. a szülő, családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága;
3. az elégtelen lakáskörülmények/ szegregátumban élnek;

4. a nevelésbe vétel, valamint a tanulói, hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt számára nyújtott utógondozói ellátás.

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓ: (HH)

- az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében a meghatározott körülmények közül **egy fennáll**.

HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓ: (HHH)

- az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében a meghatározott körülmények közül legalább **kettő fennáll**,
- a nevelésbe vett gyermek,
- az utógondozói ellátásban részesülő, tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

Ezek a gyermekek jogosultak:

- ingyenes, vagy támogatott étkezésre
- ingyenes tankönyvellátásra
- egész napos óvodai ellátásra
- „Útravaló” ösztöndíjra

LÉPÉSRŐL LÉPÉSRE PROGRAM

A Lépésről lépésre (eredeti nevén: Step by Step) pedagógiai programot amerikai szakemberek dolgozták ki. Lépésről lépésre programmal gyerekeket oktató, nevelő intézmények a hatékony és aktív tanulás segítségével teszik alkalmassá a felnövekvő gyerekeket arra, hogy egy demokratikus társadalom hasznos és alkotó tagjaivá váljanak. A Lépésről Lépésre program középpontjában a gyermek áll.

A program célja:

Az óvodában és az iskolában segítsen őszinte, elfogadó légkört kialakítani, olyan szervezeti kereteket, feltételeket biztosítani, és ennek érdekében olyan pedagógiai rendszert teremteni, amelyben fel lehet készíteni a gyerekeket arra, hogy

- egy demokratikus társadalom aktív, alkotó tagjává váljanak, felismerjék és megbecsüljék az ebben rejlő értékeket;
- már iskolai életük során, tanulóként döntéseket hozhassanak és gyakorolhassák a személyes felelősségvállalást;

- szociális, érzelmi készségeik alakításával képessé váljanak az egymás iránti nyitottságra,
- pozitív emberi és közösségi kapcsolatok kialakítására;
- nyitottak legyenek a világra, a világ komplexitásának felismerésére, kérdések, problémák felvetésére, megoldások keresésére;
- önálló, tevékeny magatartásra, önálló vélemény kialakítására, s a csoportra, intézményre jellemző nyílt, őszinte kommunikációs légkörben képesek legyenek annak kifejtésére
- természetes igénygé válják számukra az egész életen át tartó tanulás.

PATRÓNUS MENTOR TANÁRI PROGRAM

A „Patrónus” program keretében a 7-8. és/vagy 9-10 évfolyam hátrányos helyzetű tanulók iskolai felzárkóztatása, tanulmányaik befejezése, társadalmi beilleszkedésük elősegítése érdekében pedagógus ill. szociális munkás végzettségű kolléga foglalkoztatására kerül sor a munkaügyi központ támogatásával.

A program célja az oktatás/szakképzés és a munka világa közötti kapcsolat erősítése. A 7., 8., 9. 10, osztályos, hátrányos helyzetű, lemorzsolódással veszélyeztetett, tanulási nehézségekkel

Mindkét komponens az intézmények szoros kapcsolatára épül.

Az A komponens esetében a gyógypedagógiai módszertani központ keretében működő gyógypedagógiai óvoda és a tanulásban akadályozott, sni tanulók oktatását biztosító általános iskola első osztálya, ill. az értelmileg akadályozott tanulókat oktató első csoport közötti pedagógiai kapcsolatra épül.

A B komponens esetében intézményünk a többségi óvodák és általános iskolák pedagógusainak szakmai segítséget nyújt pedagógiai tanácsadással; valamint pedagógiai küzdő tanulók bevonása, esélyegyenlőségének növelése. Az iskolai lemorzsolódás csökkentése. A munkaerőpiaci szempontú pályaválasztás elősegítése. Közösségfejlesztő tevékenységgel a tanuláshoz megfelelő családi háttér kialakítása.

A mentortanárok feladata az intézményben tanuló hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatásának segítése, ennek érdekében tanórán kívüli egyéni és csoportos fejlesztő foglalkozások szervezése, a tanuló – szülők – pedagógusok kapcsolatrendszerben rejlő eredményjavító lehetőségek feltárása. A mentortanár rendszeresen konzultál a patronált diák osztályfőnökével, szaktanáraival, családlátogatáson vesz részt, az egyéni fejlesztési terv alapján

fejlődési naplót vezet.

A Patrónus program részletes tematikáját a Mentor tanári kézikönyv tartalmazza.

1.8.3. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

Tanulóink nagy része a társadalom átlagához viszonyítva szociálisan hátrányos helyzetben él. Ezért az iskola számtalan tevékenységi és szervezeti formát működtet, amely a tanulók helyzetéből, családi háttéréből adódó szociális hátrányok enyhítését szolgálják.

Szociális hátrányú tanuló:

- Aki tartósan vagy gyakran beteg, hiányzik az iskolából
- Négy vagy többgyermekes családban él
- Egyedülálló szülő által nevelt
- Teljes családban nevelkedik, de életszínvonala az iskola szülői körének átlaga alatt van.

A szociális körülményeket tekintve a hátrányos helyzet a következőkből adódik:

- A családi mikrokörnyezet gondjaiból
- A szabadidős tevékenységei során szövődő társas viszonyaiból
- Az iskolai körülményekből

A szociális hátrányok enyhítésének rendszere iskolánkban

- A gyermek és körülményeinek megismerése, regisztrálása, folyamatos követése
- A képességei kibontakozásában akadályozó tényezők feltérképezése A a lemaradás mértékének, minőségének meghatározása.
- A problémák feltárása és a stratégiák kidolgozása az egyéni megsegítésre.
- A fentiek alapján a gyermek és szülő érdeklődésének, képességének megfelelő közös út keresése, amely a gyermeket segíti és épülését szolgálja
- A tanítási napokon a tanítás kezdete előtt és befejezését követően ügyelet szervezése, programok biztosítása a dolgozó szülők, valamint a szociálisan hátrányos családi környezetben élő tanulók számára.
- Kollégiumi nevelés igénybe vételének lehetősége.
- Napközis foglalkozások biztosítása az 1-8. évfolyamon valamennyi tanuló részére.
- Igény és szükséglet szerint tanulószoba szervezése 9-10. évfolyamokon.
- Szakkörök, klubok működtetése a képességfejlesztés, a kulturális hátrányok enyhítésére, a tehetségesebb tanulók differenciált megsegítésére.

- Segítségnyújtás a különféle (szociális alapú) támogatás megszerzéséhez (étkezés, tankönyv, beiskolázás, tábor, kirándulás, erdei iskola).
- Sportkör működtetése, a kiemelkedő képességekkel rendelkező tanulók sportegyesületi tevékenységbe történő bekapcsolása, eredményeik, fejlődésük nyomon követése folyamatos kapcsolattartással.
- Tájékoztató, felvilágosító programok kimunkálása a drogmegelőzéssel kapcsolatosan, ezen tevékenységek, tartalmak beépítése az osztályfőnöki órába és az egészségnevelésbe.
- Eszközök, fejlesztő játékok, feladatok.
- Családlátogatás, szülői konzultáció az osztálytanítóval és a fejlesztő pedagógussal, gyermekvédelmi felelőssel
- Szülőknek tartott iskolai előadásokkal
- Rendszeres egészségügyi felügyelet és orvosi ellátás (iskolaorvos és védőnő)
- Egészségnevelési elemek a egészség projekt keretében
- A továbbtanulás irányítása, segítése

Alkalmanként, ill támogatásoktól függően biztosított segítség:

- Ruhaosztási akció a rászorultaknak;
- Élelmiszercsomag osztási akció
- Alapvető tisztálkodási szerek biztosítása (szappan, törölköző, WC papír)
- Versenyek, vetélkedők alkalmával tárgyi jutalom biztosítása (az intézmény szabadidős programjaiból diák anyagi okok miatt egyetlen esetben sem marad ki);
- Tanulmányi kirándulás, sportnap alkalmából megfelelő étkeztetés biztosítása minden tanuló számára;
- Édességcsomag tanulók számára Mikuláskor, tanulmányi verseny, farsangi bál alkalmával uzsonna biztosítása valamennyi résztvevő gyerek számára.

A gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

A gyermek – és ifjúságvédelmi tevékenység átfogja az iskolai élet egészét azzal a céllal, hogy biztosítsa a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, védő-óvó intézkedést tegyen a rászoruló érdekében, örködjön a veszélyeztetett, a hátrányos helyzetű gyermekek elviselhető életlehetőségei felett.

Feladatunk a tanulók életkori szakaszaihoz kötötten tér el, figyelve a kisiskoláskorúak igényeit.

A gyermekvédelmi tevékenység fontosabb feladatai a kisiskolás korúaknál (6-12 életév)

- A tanulók elemi szükségleteinek (élelem, ruházat, tanszer, pihenés) ellátása a családban.
- A tanuló egészséges fejlődéséhez szükséges nevelési légkör biztosítása és a testi épiségének megóvása a családon belül és a családon kívül.
- A tanuló egészségi állapotának figyelemmel kísérése, rendszeres ellátás biztosítása az iskolaorvosi szolgáltatón keresztül, az iskolafogászati rendelésekkel, a szakorvosi ellátás (szemészet, fülészet, ortopédia, stb.) és segédeszközök hozzáférhetősége igény szerint.
- A tanuló intézményes ellátása, az iskola valamennyi szolgáltatásának biztosítása (ügyelet, étkezés, fejlesztő foglalkozás, felzárkóztatás, gondozás, szabadidő) a tanuló szükséglete szerint.
- A család szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különféle támogatások – pénzbeli és természetbeli – felkutatása, a hozzájutás segítése, támogatása, valamint tanácsadás a családellátó tevékenységhez.
- Segítségnyújtás a kulturált szabadidőtöltéshez, az életkoruknak, fejlettségüknek megfelelő rendezvényeken történő részvételhez.
- Biztosítani a kerület nyári napközis táborában való elhelyezést, erdei iskolai részvételt – ehhez anyagi erőforrást keresni.
- Gyorsan és hatékonyan intézkedni a gyermeket veszélyeztető helyzetben.
- Folyamatosan ellenőrizni a tanuló eredményeit, a rendszeres iskolába járást – szükség esetén eljárást kezdeményezni.
- Segítséget nyújtani a rászoruló gyermekeknek a kulturális, szociális hátrányaik csökkentése érdekében.

A serdülőkorú tanulók ellátásával kapcsolatosan a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok az alábbi területeket érintik

- A családi minta, a törődés, az érzelmi kötődés mennyire szolgálja a tanuló erkölcsi, érzelmi, értelmi fejlődését.
- Milyen kortárs csoportban vesz részt, mennyire ellenőrzött a tevékenységük, szabad mozgásuk.
- Használ-e a tanuló egészségére káros anyagokat, szereket, folytat-e korára, fejlődésére káros életmódot.

- Folyamatos ellenőrzést, nyomon követést igényel a hátrányos helyzetű és veszélyeztetett környezetben nevelkedő fiatal otthoni életformája, ellátása, pihenése, a rendszeres iskolába járás elérése, a tanulmányai befejezése, a pályaválasztás és eredményes beiskolázás érdekében.
- Segélyekkel, támogatásokkal javítani a család, a tanuló szociális helyzetét, elemi szükségleteinek kielégítését.
- Bekapcsolni az iskolai tevékenységekbe, intenzív fejlesztésbe, tehetséggondozásba, a sportköri munkába, az iskolán kívüli kortárs csoportok tevékenységébe.
- Életkorának, fejlettségének megfelelő kulturális programokra mozgósítani, üdülést szervezni.
- Folyamatos, őszinte érzelmi kötődést biztosítani, amelyben problémáit nyíltan feltárja.

A pályaválasztással kapcsolatos tevékenységek köre

- Pályaválasztási ismeretek beépítése a tantárgyakba a 6. évfolyamtól kezdődően.
- Önismereti képességek, pályaelképzelések és vonzódások folyamatos elemzése.
- Választható szakmák körének megismertetése a tanulókkal, a szülőkkel.
- Tájékozódás, látogatás a szakiskolákban, gyakorlati képző helyeken.
- Egyéni segítségnyújtás a szakmaválasztásban.
- Pályaalkalmassági vizsgálatok, az egészségügyi szűrések megszervezése a szülők bevonásával

PÁLYAORIENTÁCIÓS PROGRAM

Pályaorientációs programunk célja, a tanulásban akadályozott tanulók komplex segítése abban, hogy a lehetőségeiknek megfelelő legjobb pályát, munkát választhassák. A program tanulóközpontú, a pályaorientáció személyre szabott. Középpontjában a tanuló áll a maga igényeivel, lehetőségeivel. A munka során az egyéni kompetenciák fejlesztésére kooperatív technikákat és projekt módszert is alkalmaznak.

A sokirányú, célzott információ nyújtáson kívül támogatják az egyéni életpálya-kompetenciák fejlődését. Így a tanulók hozzájuthatnak minden számukra elérhető szaktudáshoz. A cél az, hogy a tanulókat ne egy-egy területre orientálják, hanem támogassák őket az egyéni

útkeresésben, a megfelelő kompetenciáik és attitűdjeik fejlesztése által. A segítségnyújtás különböző formában és több szinten folyik. Ennek szükséges feltétele az együttműködés

- a szülőkkel,
- az integráló középiskolákkal és a munkaerőpiac más szereplőivel,
- a regionális munkaügyi központok FIT-tanácsadóival,
- a pedagógiai szakszolgálatokkal is.

A Pályaorientációs program tematikáját részletesen a jó gyakorlat leírása tartalmazza.

EGYÉNI ÁTVEZETÉSI TERV

Tanulóink pályaválasztást és munkaerő piacon való elhelyezkedését Egyéni Átvezetési Programmal (ÉÁP) segítjük. Az Egyéni Átvezetési Programunk két komponensű:

- 1) egyrészt az általános iskolából a szakiskolába való átmenetet segíti,
- 2) másrészt a szakiskolából a munka világába való megfelelést támogatja.

Egyéni Átvezetési Terv olyan eszköz, egy dokumentum formájában, amelyben a fiatal múltját, jelenét és kívánt-elképzelte jövőjét jegyzik fel és dokumentálják. Tartalmaznia kell a fiatal ember életterére vonatkozó információt: családi körülmények, egészségi előélet, szabadidő, értékek és kulturális háttér, illetve a tanulmányaival és a képzésével kapcsolatos információ.

A következő eredmények eléréséhez tud majd hozzájárulni:

- A fiatal személy esélyeinek növelése, hogy tartós munkát találjon;
- Érdeklődésének, vágyainak, motivációinak, kompetenciáinak, készségeinek, attitűdjének és képességeinek összevetése a hivatás, a munkahely, a munkakörnyezet és a szóban forgó cégek követelményeivel;
- A fiatal személy autonómiájának, motiváltságának, önfelfogásának és önbizalmának növelése;
- A fiatal és a munkaadó szempontjából egyaránt nyerő helyzet kialakítása

Az átmenet terve szorosan összefügg az oktatási-nevelési tervvel, és a tankötelezettség befejezése előtt minél korábban célszerű kidolgozni. Az EÁT keretet ad, amely azt célozza, hogy a munkaerőpiacra történő belépés körülményei minél kedvezőbbek legyenek.

Az Egyéni Átvezetési Program tematikáját részletesen a jó gyakorlat leírása tartalmazza.

1.8.4. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek

Intézményünk **Akkreditált Kiváló Tehetségpont**ként elkötelezett abban, hogy egyenlő esélyű hozzáférést biztosítson a minden tanulónk számára. A tehetséggondozás az esélybiztosítás kiemelt területe, melynek középpontjában a tehetség azonosítása, a tehetséggondozás, a tehetségek segítése (tehetség-tanácsadás), az együttműködés különféle formái és a hálózati tanulás áll. A tehetséggondozás az intézmény működési struktúrájából adódóan több szinten, komplexen jelenik meg.

- Egyrészt intézményen belül, az alulteljesítő és/vagy tehetséges sajátos nevelési igényű gyermek tehetségének felismerése és tervszerű fejlesztése, az akadályozó tényezők elhárítása.
- Másrészt a gyermekek tehetséggondozásában érintett szakemberek felkészítésében való aktív közreműködés, gyakorlati példák nyújtása, programkidolgozás, felkészítés a tehetséggondozással együtt járó új pedagógusszerepekre.

Minden pedagógus, pedagógiai munkát segítő kolléga - de elsősorban a szaktanár és osztályfőnök - feladata, hogy felhívja a figyelmet tehetséges tanítványainkra, hogy megfelelően gondoskodhassunk fejlesztésükről.

E tevékenység kiterjed a tanórai és tanórán kívüli területekre egyaránt. Ez a legszorosabb együttműködést tételezi fel a családdal és a tehetségek fejlesztésével foglalkozó intézményekkel és szakemberekkel.

A tehetségfejlesztés lehetőségei iskolánkban:

- Differenciált tanórai munka
- Tehetséggondozó szervezett tanórai foglalkozások
- Felkészítés versenyekre, pályázatokon való részvételre
- Felkészítés szakiskolai tanulmányokra (szakmaszerzésre)
- Mentorálás/coaching:
  - ✓ személyes beszélgetések, a biztatás, a jutalmazás megfelelő formáinak megkeresése,
  - ✓ a siker illetve kudarc feldolgozásának koordinálása.
  - ✓ kiugró tehetségek szakemberhez való irányítása (művészeti iskola, egyesület), aki gondoskodik megfelelő fejlesztésükről.

- Terápiás foglalkozások
- Szakkörök, műhelyek

Tanórán belül:

A tehetséggondozás egyik formája, hogy biztosítjuk a tanulók tehetségének kibontakoztatását a tanítási órák alatt az alábbi módon:

- differenciált feladatok adásával
- az önálló tanulás módszerének elsajátíttatásával, fejlesztésével, melynek során megtanítjuk a gyermekeket önállóan tanulni,
- gondolkodni, véleményt alkotni, kreativitását kibontakoztatni
- segédeszközök használatának megtanításával (gyűjtő munka, kutató munka, könyvtár használat)
- kiscsoportos tanulásnál csoportszervezéssel, csoportirányítással
- tantervi tartalmat elmélyítő, széles látókört biztosító órai tananyaggal
- fejlesztő programok felhasználásával

Mindezek folyamatos és következetes alkalmazása lehetőséget biztosít tanulóinknak, hogy évről évre jó helyezéseket elérve szerepelhessenek az értelmileg és tanulásban akadályozott tanulóknak megrendezésre kerülő tanulmányi versenyeken.

Tanórán kívül

A tehetségfejlesztést természetesen nem lehet csak tanórán megoldani. Ezért szükség és igény szerint felhasználjuk a speciális foglalkoztatási lehetőségeket is, mint pl.: szakkörök, önképző körök, klubok, játszóház, táncház, ének és zenekar. Szakköreinkkel igyekszünk minden igényt kielégíteni. A SNI gyerekek között is sok a tehetséges. Így nem csak tantárgyakhöz kötődő fejlesztéseket, hanem a sporttehetségeknek foci, asztalitenisz, ügyességi játékok, és egyéb sportszakköröket is indítunk. Az ügyes kezű gyerekeknek manuális tevékenységet fejlesztő kézműves és rajzszakkört biztosítunk. Az egyéb művészetek iránt érdeklődők elé énekkari, táncszakköri és színjátszó-köri lehetőségeket tárunk.

Folyamatosan tartjuk a kapcsolatot más többségi, művészeti iskolákkal és egyesületekkel, ahol tanulóink még szélesebb körben fejleszthetik tehetségüket. Különböző versenyeken (szavaló, népdaléneklés, társastánc), pályázatokon (rajz, origami,) való részvételi lehetőségekre hívjuk fel a gyerekek figyelmét, motiváljuk őket és nagy gondot fordítunk a résztvevők felkészítésére. Az iskolai és helyi rendezvények, hagyományok (pl: iskolai versenyek, ünnepélyek, projektek,) lehetővé teszik, hogy különböző produkciókkal, produktumokkal tanulóink bizonyíthassák tehetségüket és gyakorolhassák a nyilvánosság előtti szereplést. A szülőkkel illetve az iskolavezetéssel történő megbeszélés, egyeztetés után a megyei, regionális és az országos lehetőségeket is figyelembe vesszük és lehetőségeinkhez mérten részt vesznek tanulóink azokon is igen szép sikerekkel.

A tehetséggondozás iskolánkban intézményi szinten működő komplex feladat, felöleli a gyerekek támogatását iskolakezdetől az iskola befejezéséig. Ehhez igyekszünk minden lehetőséget megadni tanulóink tehetségének kibontakoztatására. Ezért az iskola fontos feladata ennek támogatására, hogy a pedagógusokat felkészítse (tanfolyamok, továbbképzések) a tehetséges gyermekekkel való foglalkozásra. A szakmai munka tudatosabb szervezése érdekében minél több tehetségfejlesztő pedagógus alkalmazására kell törekedni. Ezért az országos tehetség-hálózat tagjaként törekszünk a folyamatos hálózat fejlesztésre és a hasonló és/vagy különböző az intézménytípusokkal való szoros együttműködésre. A hatékony együttműködés érdekében intézményen belül tehetségsegítő teamet, intézményen kívül pedig térségi tehetségsegítő munkaközösséget működtetünk.

A Tehetséggondozó Program tematikáját részletesen a „jógyakorlat” leírása tartalmazza.

1.8.5. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkózását segítő program

Intézményünk tanulásban és értelmileg akadályozottak tanulói között is vannak akik különböző másodlagos organikus, funkcionális, és szociális okok miatt fokozottan ki vannak téve a tanulás sikertelenségnek. Az nevelő - oktató munkánk egyik kiemelt területe a tanulási kudarcnak kitett tanulókkal való foglalkozás. Őket tanórai differenciálással, korrepetálással, valamint tanórán kívül egyéni fejlesztő és felzárkóztató foglalkozások tartásával segítjük. Felzárkóztatásra szorul a gyermek, ha a fogyatékoság vezető tünetei mellett fokozottan:

- sokat hiányzott az iskolából,
- tartósan gyógykezelés alatt állt,
- gyakran váltott iskolát, ezért elmaradásai vannak a tananyagban,

- otthoni környezete nem támogatja attitűdű,
- évfolyamot ismételt.

A fogyatékoság vezető tünetei mellett fokozottan:

- szétszórt figyelmű;
- nehezen tud koncentrálni;
- gyorsan felejt, és nehezen idézi fel a tanultakat, látottakat;
- túlmozgásos – túlzottan lassú;
- kézügyessége fejletlen;
- lassan vált egyik feladatról a másikra;
- a képességeihez mérten számolás készsége gyenge;
- a képességeihez mérten olvasási, helyesírási problémái vannak;

A felzárkóztatás célja:

- a környezeti hátrányok kompenzálása, az osztály-, illetve iskolai közösségbe való bekapcsolódás és továbbhaladás lehetőségének biztosítása, az esélyegyenlőség megteremtése;
- a készségek és képességek fejlesztése;
- a napi tanulás feltételeinek biztosítása a egyéni fejlesztő tevékenység és a felzárkóztatás révén, a napi lépéstartás és az eredményes tanulási folyamat megszervezése;
- valamely területén megnyilvánuló hátrány kompenzálása, viselkedési szokások kialakítása, változtatása, gyakorlati alkalmazása az általános emberi normák, valamint az iskolai házirend szellemében;
- pályára irányítás, pályaválasztás, a beiskolázás segítése.

A felzárkóztatás szervezeti keretei:

- 1-4. évfolyamon a tanórai órákhoz kapcsolódóan készségek, képességek fejlesztése egyéni fejlesztő foglalkozások tartásával;
- 5-8. évfolyamon egyéni és csoportos felzárkóztató foglalkozások tartásával;
- a tanórán kívüli foglalkozások, melynek tevékenységi körébe szintén beletartozik a felzárkóztatás.

A Patrónus Mentortanári Program keretében - az osztályfőnökök mellett - a mentortanárok feladata is az intézményben tanuló hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatásának segítése, ennek érdekében tanórán kívüli egyéni és csoportos fejlesztő foglalkozások szervezése, a tanuló – szülők – pedagógusok kapcsolatrendszerben rejlő eredményjavító lehetőségek feltárása. (A program részletes leírását a *Mentor tanári kézikönyv* tartalmazza.)

1.8.6. A beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdők segítése

Mivel intézményünk gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézmény, amely kizárólag sajátos nevelési igényű gyermekeket, tanulókat lát el, ezért beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézséggel diagnosztizált tanulóink nincsenek.

1.8.7. Az ifjúságvédelemi feladatok ellátása

Intézményünkben a gyermek és ifjúságvédelemi feladatok ellátását az osztályfőnökök és a területenként gyermekvédelmi feladatokkal megbízott szociálpedagógusok látják el.

- Az osztályfőnökök, nevelőtanárok, napközis nevelők tájékoztatása a hátrányos helyzet, és veszélyeztetettség kritériumairól;
- Problémafeltáró tevékenység, a veszélyeztetett körülmények, tényezők felderítése;
- A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók évenkénti kötelező felmérése;
- Az osztályfőnökök javaslatai alapján a gondozásba kerülő gyermekek nyilvántartásba vétele;
- A hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyerekek szociális helyzetének folyamatos figyelemmel kísérése;
- Családlátogatások során a családok helyzetének, problémáinak megismerése, pedagógiai eszközökkel történő segítségnyújtás;
- Súlyos probléma jelzésekor azonnali személyes tájékozódás a családoknál, a tapasztalatok átadása az ig. helyettesnek, osztályfőnöknek;
- Környezettanulmány, pedagógiai jellemzés készítése szükség esetén;
- Gyermekbántalmazás esetén, intézkedés közvetlen kezdeményezése a megfelelő hatóságok felé (pl. gyámhivatal, rendőrség);
- Veszélyeztetettség esetén jelzés a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat felé;
- A rendszeresen mulasztó, igazolatlanul távollévő tanulók ügyében a polgármesteri hivatalok gyámügyeseivel naprakész információcsere;
- A tanulók anyagi veszélyeztetettsége esetén, rendszeres gyermekvédelmi támogatás megállapításának kezdeményezése az illetékes önkormányzati hivatalnál;
- Az önkormányzatokkal való rendszeres kapcsolattartás;

- Folyamatos együttműködés és információcsere a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal, havonta esetmegbeszéléseken való részvétel;
- Kapcsolattartás a mohácsi Cigány Kisebbségi Önkormányzattal, munkájuk segítése az iskolánkban tanuló roma gyerekek érdekeinek képviselésével;
- Szülőkkel való találkozás, a felmerülő problémák megbeszélése, tanácsok adása a heti fogadóórán;
- Indokolt esetben más iskolák gyermekvédelmi felelőseivel való információcsere;
- Kapcsolatfelvétel a helyi védőnővel, iskolaorvossal, vöröskereszttel, karitatív szervezetekkel;
- Egészségmegőrző programok szervezése;
- Pályázati munka a szociális hátrányok csökkentése érdekében.
- Kapcsolattartás a Diákönkormányzattal
- Részvétel az iskola Pedagógiai Programjának kialakításában: a gyermekek jogainak, gyermekvédelemmel kapcsolatos ismeretek, programok beépítése érdekében
- Ismertető, tájékoztató anyagok közreadása

A segítségnyújtásban résztvevők

- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat
- Polgármesteri Hivatal Gyámügyi Osztálya
- Helyi önkormányzatok gyámügyi előadója
- Családgondozói hálózat
- Nevelési Tanácsadó
- Pszichológus
- Drogambulancia
- Házi orvos, iskolaorvos, védőnő
- Rendőrség, ügyészség, bíróság.

1.9. Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rendje

Az intézményi döntési folyamatokban a tanulók a diákok közösségét képviselő Diákönkormányzat képviselői révén tudnak részt venni.

A Diákönkormányzat a 20/2012 (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési – oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló rendelet, a 2011 CXC törvény A nemzeti Köznevelésről és az intézmény SZMSZ –e alapján a következő formában vesz részt az intézményi döntési folyamataiban:

Döntési jogával él a nevelőtestület véleményének kikérésével az alábbiakban:

- a) saját működéséről,

- b) a diákönkormányzat működéséhez biztosított anyagi eszközök felhasználásáról,
- c) hatáskörei gyakorlásáról,
- d) egy tanítás nélküli munkanap programjáról,
- e) a diákönkormányzat tájékoztatási rendszerének létrehozásáról és működtetéséről,
- f) a tájékoztatási rendszer szerkesztősége tanulói vezetőjének, felelős szerkesztőjének, munkatársainak megbízásáról.

A Diákönkormányzat a **véleményét nyilváníthatja**, valamint javaslattal élhet az intézmény működésével és a tanulókkal kapcsolatos valamennyi kérdésben.

A Diákönkormányzatnak **véleményezési jogát gyakorolja**:

- a) a tanulók közösségét érintő kérdések meghozatalánál,
- b) a tanulók helyzetét elemző, értékelő beszámolók elkészítéséhez, elfogadásához,
- c) a tanulói pályázatok, versenyek meghirdetéséhez, megszervezéséhez,
- d) az iskolai sportkör működési rendjének megállapításához,
- e) az egyéb foglalkozás formáinak meghatározásához,
- f) a könyvtár, a sportlétesítmények működési rendjének kialakításához,
- g) az intézményi SZMSZ-ben meghatározott ügyekben

A Diákönkormányzat a rendeletnek megfelelően használhatja feladatainak ellátásához az iskola, a kollégium helyiségeit, berendezéseit.

1.10. A tanulmányok alatti vizsga vizsgaszabályzata

1.10.1 A vizsgaszabályzat hatálya, célja

A vizsgaszabályzat célja

A tanulmányok alatti vizsgák szabályozásáról a 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendeletének 64-73§ rendelkezik.

A fenti jogszabályban foglalt szabályozás szerint

- a tanulmányok alatti vizsga követelményeit, részeit (írásbeli, szóbeli, gyakorlati)
- és az értékelés rendjét a nevelőtestület a pedagógiai program alapján határozza meg és a helyben szokásos módon nyilvánosságra hozza.

A tanulmányok alatti vizsgák célja:

- azon tanulók osztályzatainak megállapítása, akiknek félévi vagy év végi osztályzatait évközi teljesítményük és érdemjegyeik alapján a jogszabályok és az intézmény Pedagógiai Programja szerint nem lehetett meghatározni

- a pedagógiai programban meghatározottaknál rövidebb idő alatt (tanév összevonással) szeretné a követelményeket teljesíteni.

A vizsgaszabályzat hatálya

Jelen vizsgaszabályzat az intézmény által szervezett *tanulmányok alatti vizsgákra*, azaz:

- *osztályozó vizsgákra,*
- *különbözeti vizsgákra,*
- *javítóvizsgákra*

vonatkozik.

Hatálya kiterjed az intézmény valamennyi tanulójára:

- aki osztályozó vizsgára jelentkezik,
- akit a nevelőtestület határozatával osztályozó vizsgára utasít,
- akit a nevelőtestület határozatával javítóvizsgára utasít.

Kiterjed továbbá más intézmények olyan tanulóira

- *akik átvételüket kérik az intézménybe és ennek feltételeként az intézmény igazgatója különbözeti vizsga letételét írja elő.*

Kiterjed továbbá az intézmény nevelőtestületének tagjaira és a vizsgabizottság megbízott tagjaira.

A vizsgaszabályzat hatálybalépése a 2012/2013-as tanév végén megszervezendő vizsgáktól érvényes, és határozatlan időre szól.

A tanuló osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei, vagy az osztályozó vizsgán, a különbözeti vizsgán, valamint a pótló és javítóvizsgán nyújtott teljesítménye alapján kell megállapítani.

A tanulmányok alatti vizsgát független vizsgabizottság előtt, vagy abban a nevelési-oktatási intézményben lehet tenni, amellyel a tanuló jogviszonyban áll. A vizsgák időpontjáról a vizsgázót írásban tájékoztatni kell. A szabályosan megtartott tanulmányok alatti vizsga nem ismételtető.

Minden vizsga írásbeli vagy szóbeli, vagy gyakorlati vizsgarészből állhat.

A tanulmányok alatti vizsgán a sajátos nevelési igényű tanulásban, és értelmileg akadályozott tanulónál a vizsga során lehetővé kell tenni mindazon mentességek, kedvezmények érvényesítését, amelyet a tanuló a szakértői vélemény alapján kapott.

A vizsgán történt bármely szabálytalanság esetén a jogszabályban leírtaknak megfelelően kell eljárni.

A tanulmányok alatti vizsgán elért eredmény csak akkor támadható meg, ha az intézmény nem a Pedagógiai Programban meghatározott követelményeket kéri számon, vagy a vizsgáztatás során olyan eljárási hiba történt, amely vélhetőleg a tanuló teljesítményét hátrányosan befolyásolta.

1.10.2.Általános szabályok

OSZTÁLYOZÓ VIZSGA

A tanuló a félévi, év végi osztályzatának megállapítása érdekében 3 tagú vizsgabizottság előtt tesz vizsgát. Intézményünkben az osztályozó vizsgát a félévi és év végi érdemjegyek lezárását megelőző két hétben kell megszervezni.

Egy osztályozó vizsga egy adott tantárgy és egy adott évfolyam követelményeinek teljesítésére vonatkozik.

Osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha

- a) felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól
- b) engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget
- c) ha a tanév során tanuló igazolt és igazolatlan mulasztásainak száma meghaladja a hatályos jogszabályban meghatározott mértéket, és emiatt teljesítménye érdemjeggyel nem volt minősíthető, a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet

Az osztályozó vizsgához vezető hiányzás mértéke 250 óra, illetve egy adott tantárgyból a tanítási órák több mint 30 % - a.

Az osztályozó vizsgát megismételni, eredményén javítani nem lehet. Amennyiben a szabályosan megtartott osztályozó vizsga eredménye elégtelen, a tanulónak a tanévet meg kell ismételnie.

KÜLÖNBÖZETI VIZSGA

Azok a tanulók, akik másik iskolából, más képzési formából érkeznek és nem tanulták az iskolánkban oktatott valamelyik tantárgyat, különbözeti vizsgát kell tenniük. Abból a tantárgyból vagy tantárgyrészből kell különbözeti vizsgát tennie a tanulónak, amely tantárgy,

tananyag ismerete, feltétele a sikeres továbbhaladásnak, a magasabb évfolyamra lépésnek. A különbözeti vizsga időpontját az iskola igazgatója jelöli ki. Sikertelen különbözeti vizsga esetén, a javító vizsgára vonatkozó szabályokat kell követni.

JAVÍTÓ VIZSGA

Javítóvizsgát tehet a vizsgázó, ha

- a) a tanév végén, legfeljebb három tantárgyból, elégtelen osztályzatot kapott,
- b) az osztályozó vizsgáról, a különbözeti vizsgáról számára felróható okból elkésik, távol marad, vagy a vizsgáról engedély nélkül eltávozik.

A vizsgázó az iskola igazgatója által meghatározott időpontban, az augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakban tehet javítóvizsgát.

A javítóvizsga témaköreit a tantárgyat tanító tanár/gyógypedagógus határozza meg. A javítóvizsga bizottságban a kérdező tanár a tanulót javítóvizsgára utasító szaktanár/gyógypedagógus legyen. A tanulót a vizsga eredményéről a vizsga napján tájékoztatni kell.

PÓTLÓ VIZSGA

Pótló vizsgát tehet a vizsgázó, ha a vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a válaszadást befejezné. A vizsgázónak fel nem róható ok minden olyan, a vizsgán való részvételt gátló esemény, körülmény, amelynek bekövetkezése nem vezethető vissza a vizsgázó szándékos vagy gondatlan magatartására. Az igazgató hozzájárulhat ahhoz, hogy az adott vizsganapon vagy a vizsgázó és az intézmény számára megszervezhető legközelebbi időpontban a vizsgázó pótló vizsgát tegyen, ha ennek feltételei megteremthetők. Időpontját egyéni elbírálás alapján az igazgató állapítja meg.

1.10.3. FÜGGETLEN VIZSGABIZOTTSÁG ELŐTTI VIZSGA

A 2011. évi CXCV. Törvény A nemzeti köznevelésről 46§ (6) bekezdés (m) pontja a tanuló alapvető jogaként mondja ki, hogy tanulmányai során pedagógusaitól független bizottság előtt, tanulmányok alatti vizsgát tehet.

A független vizsgabizottság előtt letehető tanulmányok alatti vizsgát a Kormányhivatal szervezi meg. A Kormányhivatal a szakmai elméleti és szakmai gyakorlati vizsgatantárgyak esetén az

érintett ágazat vagy szakképesítés-szakképzési törvényben meghatározott országos képzési jegyzékben szereplő szakértőjét kéri fel a vizsgabizottság tagjának.

1.10.4. A TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁK SZERVEZÉSÉNEK ALAPELVEI

A vizsgabizottság legalább három főből áll. Az általa ellátandó feladatok

- elnök
- kérdező tanár
- ellenőrző tanár

Az elnök

- felel a vizsga szakszerű és jogszerű megtartásáért, lebonyolításáért
- ellenőrzi a vizsgázók adatait
- szükség esetén kezdeményezi a szabálytalanul vizsgázni szándékozók kizárását
- a vezeti a vizsgabizottság értekezleteit
- vezeti a vizsgák jegyzőkönyvét
- átvizsgálja a vizsgával kapcsolatos iratokat
- a szabályzatban foglaltak szerint aláírja a vizsga iratait
- ha kell szavazást rendel el
- elnöki feladatainak ellátásába a vizsgabizottság tagjait bevonhatja

Kérdező tanár(ok)

- csak megfelelő tanári végzettséggel szakképzettséggel jogosult az adott tantárgy tanítására (Nkt. 3. melléklet)
- kérdező tanár a tanulót tanító gyógypedagógus/ szaktanár legyen

Ellenőrző tanár

- felel a vizsga szabályszerűségéért
- csak megfelelő tanári végzettséggel szakképzettséggel jogosult az adott tantárgy tanítására (Nkt. 3. melléklet)

A tanulmányok alatti vizsgabizottságának elnökét és tagjait az igazgató, a független vizsgabizottság elnökét és tagjait a területileg illetékes Kormányhivatal bízza meg.

Az igazgató feladata

Az igazgató felel a vizsgák szabályos lebonyolításáért.

E feladata ellátása során

- előkészíti a vizsgát, és a vizsgabizottság munkáját
- gondoskodik a zavartalan lebonyolítás feltételeinek megteremtéséért

- dönt minden olyan ügyben, amelyet a helyben meghatározott szabályok nem utalnak más jogkörébe
- írásban kiadja az előírt megbízásokat, szükség esetén gondoskodik a helyettesítésről
- ellenőrzi a vizsgáztatás rendjének megtartását

A vizsgák írásbeli, szóbeli, illetve gyakorlati **vizsgarészekből** állhatnak.

1.10.5. AZ ÍRÁSBELI VIZSGÁK LEBONYOLÍTÁSÁNAK SZABÁLYAI

A vizsga reggel nyolc órakor kezdődik.

Az írásbeli vizsgán a vizsgateremben az ülésrendet a vizsga kezdetekor a vizsgáztató pedagógus úgy köteles kialakítani, hogy a vizsgázók egymást ne zavarhassák és ne segíthessék.

A vizsga kezdetekor a vizsgabizottság elnöke a vizsgáztató pedagógus jelenlétében megállapítja a jelenlévők személyazonosságát, ismerteti az írásbeli vizsga szabályait, majd kihirdeti az írásbeli tételket.

A vizsgázóknak a feladat elkészítéséhez segítség nem adható.

Az írásbeli vizsgán kizárólag a vizsgaszervező intézmény bélyegzőjével ellátott lapon, feladatlapokon, tétellapokon lehet dolgozni.

A rajzokat ceruzával, minden egyéb írásbeli munkát tintával kell elkészíteni.

A feladatlap előírhatja számológép, számítógép használatát, amelyet a vizsgaszervező intézménynek kell biztosítania.

Az íróeszközökről a vizsgázók, az iskola helyi tanterve alapján a vizsgához szükséges segédeszközökről az iskola gondoskodik, azokat a vizsgázók egymás között nem cserélhetik.

A vizsgázó az írásbeli válaszok kidolgozásának megkezdése előtt mindegyik átvett feladatlapon feltünteti a nevét, a vizsganap dátumát, a tantárgy megnevezését. Vázlatot, jegyzetet csak ezeken a lapokon lehet készíteni.

A vizsgázó számára az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló maximális idő tantárgyanként hatvan perc.

Ha az írásbeli vizsgát bármilyen rendkívüli esemény megzavarja, az emiatt kiesett idővel a vizsgázó számára rendelkezésre álló időt meg kell növelni.

A sajátos nevelési igényű vizsgázó, szakértői bizottság szakvéleményével megalapozott kérésére, az igazgató engedélye alapján

- a) az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló időt legfeljebb harminc perccel meg kell növelni,

- b) a vizsgázó számára lehetővé kell tenni, hogy az iskolai tanulmányok során alkalmazott segédeszközt használja,
- c) a vizsgázó írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tehet,
- d) a vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban is leteheti,

Ha a vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban teszi le, a vizsgatétel kihúzása után külön helyiségben, vizsgáztató tanár mellett készíti el dolgozatát. A dolgozat elkészítésére harminc percet kell biztosítani. A dolgozatot a vizsgázó vagy a vizsgázó kérésére a vizsgáztató tanár felolvassa.

Egy vizsganapon egy vizsgázó vonatkozásában legfeljebb három írásbeli vizsgát lehet megtartani.

A vizsgák között a vizsgázó kérésére legalább tíz, legfeljebb harminc perc pihenőidőt kell biztosítani.

Ha a vizsgáztató pedagógus az írásbeli vizsgán szabálytalanságot észlel, elveszi a vizsgázó feladatlapját, ráírja, hogy milyen szabálytalanságot észlelt, továbbá az elvétel pontos idejét, aláírja és visszaadja a vizsgázónak, aki folytathatja az írásbeli vizsgát. A vizsgáztató pedagógus a szabálytalanság tényét és a megtett intézkedést írásban jelenti az iskola igazgatójának, aki az írásbeli vizsga befejezését követően haladéktalanul kivizsgálja a szabálytalanság elkövetésével kapcsolatos bejelentést. Az iskola igazgatója a megállapításait részletes jegyzőkönyvbe foglalja, amelynek tartalmaznia kell a vizsgázó és a vizsgáztató pedagógus nyilatkozatát, az esemény leírását, továbbá minden olyan tény, adatot, információt, amely lehetővé teszi a szabálytalanság elkövetésének kivizsgálását. A jegyzőkönyvet a vizsgáztató pedagógus, az iskola igazgatója és a vizsgázó írja alá. A vizsgázó különvéleményét a jegyzőkönyvre rávezetheti.

Az iskola igazgatója az írásbeli vizsga folyamán készített jegyzőkönyveket és a feladatlapokat az üres és a piszkosokat tartalmazó feladatlapokkal együtt a kidolgozási idő lejártával átveszi a vizsgáztató pedagógusoktól. A jegyzőkönyveket aláírásával az időpont feltüntetésével lezárja és a vizsgairatokhoz mellékeli.

Az írásbeli vizsga feladatlapjait a vizsgáztató pedagógus kijavítja, a hibákat, tévedéseket a vizsgázó által használt tintától jól megkülönböztethető színű tintával megjelöli, röviden értékeli a vizsgakérdésekre adott megoldásokat.

Ha a vizsgáztató pedagógus a feladatlapok javítása során arra a feltételezésre jut, hogy a vizsgázó meg nem engedett segédeszközt használt, segítséget vett igénybe, megállapítását rávezeti a feladatlapra, és értesíti az iskola igazgatóját.

Ha a vizsgázó a vizsga során szabálytalanságot követett el, az iskola igazgatójából és két másik a vizsgabizottság munkájában részt nem vevő pedagógusból álló háromtagú bizottság a cselekmény súlyosságának mérlegeli, és

- a) a vizsgakérdésre adott megoldást részben vagy egészben érvénytelennek nyilvánítja, és az érvénytelen rész figyelmen kívül hagyásával értékeli a vizsgán nyújtott teljesítményt,
- b) az adott tantárgyból ha az nem javítóvizsga, a vizsgázót javítóvizsgára utasítja, vagy
- c) amennyiben a vizsga javítóvizsgaként került megszervezésre, a vizsgát vagy eredménytelennek nyilvánítja, vagy az a) pontban foglaltak szerint értékeli a vizsgázó teljesítményét.

A szabálytalansággal összefüggésben hozott döntést és annak indokait határozatba kell foglalni.

A SZÓBELI VIZSGÁK LEBONYOLÍTÁSÁNAK SZABÁLYAI

Egy vizsgázónak egy napra legfeljebb három tantárgyból szervezhető szóbeli vizsga.

A vizsgateremben egyidejűleg legfeljebb hat vizsgázó tartózkodhat.

A vizsgázónak legalább tíz perccel korábban meg kell jelennie a vizsga helyszínén, mint amely időpontban az a vizsgacsoport megkezdi a vizsgát, amelybe beosztották.

A szóbeli vizsgán a vizsgázó tantárgyanként húz tételt vagy kifejtendő feladatot, és amennyiben szükséges kiválasztja a tétel kifejtéséhez szükséges segédeszközt.

Az egyes tantárgyak szóbeli vizsgáihoz szükséges segédeszközökről a vizsgáztató tanár gondoskodik.

Minden vizsgázónak tantárgyanként legalább harminc perc felkészülési időt kell biztosítani a szóbeli feleletet megelőzően. A felkészülési idő alatt a vizsgázó jegyzetet készíthet, de gondolatait szabad előadásban kell elmondania. Egy-egy tantárgyból egy vizsgázó esetében a feleltetés időtartama tizenöt percnél nem lehet több.

A vizsgázók a vizsgateremben egymással nem beszélgethetnek, egymást nem segíthetik. A tételben szereplő kérdések megoldásának sorrendjét a vizsgázó határozza meg.

A vizsgázó segítség nélkül, önállóan felel, de ha önálló feleletét önhibájából nem tudja folytatni vagy a vizsgatétel kifejtése során súlyos tárgyi, logikai hibát vét, a vizsgabizottság tagjaitól segítséget kaphat.

A vizsgabizottság tagjai a tétellel kapcsolatosan a vizsgázónak kérdéseket tehetnek fel, ha meggyőződtek arról, hogy a vizsgázó a tétel kifejtését befejezte, vagy a tétel kifejtése során önálló feleletét önhibájából nem tudta folytatni vagy a vizsgatétel kifejtése során súlyos tárgyi,

logikai hibát vétett. A vizsgázó a tétel kifejtése során akkor szakítható félbe, ha súlyos tárgyi, logikai hibát vétett, vagy a rendelkezésre álló idő eltelt.

Ha a vizsgázó a húzott tétel anyagában teljes tájékozatlanságot árul el, azaz feleletének értékelése nem éri el az elégséges szintet, az elnök egy alkalommal póttételt húzat vele. Ez esetben a szóbeli minősítést a póttételre adott felelet alapján kell kialakítani úgy, hogy az elért pontszámot meg kell felezni és egész pontra fel kell kerekíteni, majd az osztályzatot ennek alapján kell kiszámítani.

Ha a vizsgázó a feleletet befejezte, a következő tantárgyból történő tételhúzás előtt legalább tizenöt perc pihenőidőt kell számára biztosítani, amely alatt a vizsgahelyiséget elhagyhatja.

Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgabizottság elnöke rávezeti a javasolt értékelést a vizsgajegyzőkönyvre.

A sajátos nevelési igényű vizsgázó szakértői bizottsági szakvéleménnyel megalapozott kérésére, az igazgató engedélye alapján

- a) a vizsgázó számára harminc perc gondolkodási időt legfeljebb tíz perccel meg kell növelni,
- b) a vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban teheti le
- c) a vizsgázó írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tehet

Ha a vizsgázónak engedélyezték, hogy az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tegyen vagy a szóbeli vizsgát írásban tegye le, és a vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészekből áll, két vizsgatételt kell húznia, és az engedélynek megfelelő tételeket kell kifejtenie. A felkészüléshez és a tétel kifejtéséhez rendelkezésre álló időt tételenként kell számítani. A vizsgázó kérésére a második tétel kifejtése előtt legfeljebb tíz perc pihenőidőt kell adni, amely alatt a vizsgázó a vizsgahelyiséget elhagyhatja.

Ha a szóbeli vizsgán a vizsgázó szabálytalanságot követ el, vagy a vizsga rendjét zavarja, a vizsgabizottság elnöke figyelmezteti a vizsgázót, hogy a szóbeli vizsgát befejezheti ugyan, de ha szabálytalanság elkövetését, a vizsga rendjének megzavarását a vizsgabizottság megállapítja, az elért eredményt megsemmisítheti. A figyelmeztetést a vizsga jegyzőkönyvében fel kell tüntetni.

A szóbeli vizsgán és a gyakorlati vizsgán elkövetett szabálytalanság esetében az igazgató az írásbeli vizsga erre vonatkozó rendelkezéseit alkalmazza.

A GYAKORLATI VIZSGA LEBONYOLÍTÁSÁNAK SZABÁLYAI

A gyakorlati vizsgarész szabályait akkor kell alkalmazni, ha a tantárgy helyi tantervben meghatározott követelményei eltérő rendelkezést nem állapítanak meg.

A gyakorlati vizsgafeladatokat az iskola igazgatója hagyja jóvá.

A gyakorlati vizsgarészt akkor lehet megkezdeni, ha a vizsgabizottság elnöke meggyőződött a vizsgafeladatok elvégzéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételek meglétéről.

A gyakorlati vizsgarész megkezdése előtt a vizsgázókat tájékoztatni kell a gyakorlati vizsgarész rendjéről és a vizsgával kapcsolatos egyéb tudnivalókról, továbbá a gyakorlati vizsgarész helyére és a munkavégzésre vonatkozó munkavédelmi, tűzvédelmi, egészségvédelmi előírásokról.

A gyakorlati vizsgafeladatok végrehajtásához a vizsgázónak az adott tantárgynál helyben meghatározott idő áll a rendelkezésére. Ebbe az időbe a vizsgafeladatok ismertetésének ideje nem számít bele. Nem számítható be a vizsgafeladatok végrehajtására rendelkezésre álló időbe a vizsgázónak fel nem róható okból kieső idő.

A gyakorlati vizsgarészt a vizsgafeladatok számától függetlenül egy érdemjeggyel kell értékelni. Az értékelésben fel kell tüntetni a vizsgázó nevét, születési helyét és idejét, a tanszak megnevezését, a vizsgamunka tárgyát, a végzett munka értékelését és a javasolt osztályzatot. Az értékelést a gyakorlati oktatást végző szaktanár írja alá.

A vizsgázó gyakorlati vizsgarészre kapott érdemjegyét a vizsgamunkára, a vizsga helyszínén készített önálló gyakorlati alkotásra vagy a vizsga helyszínén bemutatott gyakorlatra kapott osztályzatok alapján kell meghatározni.

A VIZSGATÁRGYAK RÉSZEI

Írásbeli és/vagy szóbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga
Magyar irodalom	Kommunikáció	Informatika
Magyar nyelvtan	Angol nyelv	Testnevelés
Történelem	Szakmai alapozó ismeretek	Szakmai elmélet
Állampolgári ismeretek		Szakmai gyakorlat
Matematika		
Földrajz		
Természetismeret		
Szakmai elmélet		

1.10.6. AZ ÉRTÉKELÉS RENDJE

A tanulói teljesítmény értékelésének egyik célja, hogy segítse a tanuló és a szülő objektív tájékoztatását, továbbá hozzájáruljon ahhoz, hogy a pedagógus folyamatosan meggyőződjön a tanulási folyamat hatékonyságáról, lehetőséget biztosítson a pedagógiai munka nyomon követésére, és az újra tervezésére, a célok újra definiálására és továbbiak meghatározására, amennyiben ezt a tanulók fejlődése megkívánja. A tanulást és annak eredményességét befolyásoló pedagógiai tevékenység során végzett értékelésnek adatokra és tényekre kell támaszkodnia. Az erre alapozott értékelés segíti a tanulót további tanulási módszereinek, technikáinak meghatározásában.

Értékelés típusai

Tanulási folyamat elején - Diagnosztikus értékelés

Az értékelési folyamatokat megalapozó tervező munka figyelembe veszi a tanuló előzetes tudását, aktuális fejlettségi szintjét, egyéni fejlődési lehetőségeit, életkori sajátosságait, az értékelés személyiségfejlődésére gyakorolt hatását és a pedagógiai célokat. Ennek érdekében a kiinduló állapotértékelése (diagnosztikus mérés) egy tanítási óra, tanulási egység, téma vagy program megkezdése előtt végzett adatgyűjtés. A diagnosztikus értékelés kiterjedhet a tanulók meglévő tartalmi tudására, aktuális készség- és képességfejlődési szintjére, hozzáállására, viszonyulására.

Tanulási folyamat közben - Fejlesztő értékelés

Az értékelés során figyelembe kell venni a tanuló életkori sajátosságait és a tanulás korábbi és aktuális környezeti tényezőiről rendelkezésre álló információkat, továbbá a pedagógiai célokat. Az eredmények visszajelzésével a pedagógus útmutatást tud adni a tanulónak a tanulást várhatóan leghatékonyabban segítő tanulási módokról.

A tanulás folyamatában több alkalommal, tájékozódó jelleggel végzett információgyűjtés, a fejlesztő, tanulást segítő értékelés és ennek visszajelzése akkor éri el a kívánt hatást, ha az a tanuló számára az értékelést követően rövid időn belül megismerhető. A tanulási folyamat rendszeres értékelése és visszajelzése teszi lehetővé a tanuló fejlődésének folyamatos nyomon követését.

Mindkét értékelési típus (a kiinduló állapot értékelése és a fejlesztő, segítő támogató értékelés) önfejlesztésre és kitartásra ösztönzi a tanulót fejlődésének, valamint tudásának gyakori, interaktív módon történő visszajelzésével. Célja a tanuló erősségeinek és hiányosságainak

felmérése, valamint az éppen kihívást jelentő célok meghatározása, és ezzel a nevelési-oktatási gyakorlatnak a célok eléréséhez történő igazítása.

Tanulási folyamat végén - Összegző értékelés

Az összegző értékelés célja annak megállapítása, hogy a tanulók tudásának, ezen belül a stabil ismeretek kialakításának és a készségek elsajátításának szintje milyen mértékben felel meg a célként kitűzött tanulási eredményeknek. Az összegző értékelés minősítő jellegű, de lehet részletes szöveges értékelés is, amely rendelkezik a fejlesztő, tanulástámogató értékelés jellemzőivel.

Az első évfolyam végén a tanuló összegző értékelése szöveges formában történik. Az első nevelési-oktatási szakasz fő feladatainak megvalósítását leghatékonyabban a fejlesztő, tanulástámogató értékelés szolgálja, összekapcsolva a diagnosztikus mérésekkel, amelyek segítik a tanulók hatékony fejlesztését, az aktuális pedagógiai tevékenység meghatározását, szükség esetén felülvizsgálatát. Az iskolakezdet követő első félévet minden szempontból bevezető, fejlesztő szakasznak szükséges tekinteni, ezért a pedagógus ebben az időszakban a szöveges formában megfogalmazott fejlesztő, tanulást segítő értékeléseket elsősorban szakmailag megalapozott megfigyeléseire építheti. A szöveges értékelés lehetőséget biztosít arra, hogy a tanuló és a szülő részére a tantárgyi előrehaladásról és a kompetenciák fejlődéséről a pedagógus a tapasztalatain és a követő méréseken alapuló, részletes tájékoztatást nyújtson.

Az értékelés az **2. évfolyam végétől érdemjegyekkel történik.**

Az egyes tantárgyak **elvárt követelményeit** évfolyamonként a helyi tanterv tartalmazza.

Az egységes értékelést biztosítja a tantárgyanként, évfolyamszintekre elkészített értékelési szempont, és segédanyag, amely a helyi tanterv mellékletében található.

A teljesítményt százalékban mérve, szövegesen értékelve a következők szerint történik:

90%-100%	4.5-5.00	kiválóan teljesített
70%-89%	3.5-4.4	jól teljesített
31%-69%	1.5-3.4	megfelelően teljesített
0%-30%	0-1.4	felzárkóztatásra szorul

A szöveges értékelés kidolgozott szempontsorát az helyi tanterv melléklete tartalmazza.

A pedagógus a tanuló teljesítményét 2. osztály tanév végétől érdemjeggyel értékeli, és osztályzattal minősíti. A teljesítményt százalékban mérve, érdemjeggyel értékelve a következő kategóriák szerint történik:

90%-100%	4.5-5.00	jeles (5)
70%-89%	3.5-4.4	jó (4)
50%-69%	2.5-3.4	közepes (3)
30%-49%	1.5-2.5	elégséges (2)
0%-29%	0-1.4	elégtelen (1)

Az számonkérés alapelvei

- A gyermek egyéni fejlődési ütemének megfelelő követelmények szerint történjen.
- A tanuló tudásának előrehaladását mindig önmagához viszonyítottan értékeljük.
- Olvasás és írásbeli nehézségek esetén a szóbeli számonkérést részesítjük előnyben az írásbelivel szemben.

1.11. Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai

Felvétel, átvétel és iskolaváltás szabályai

Intézményünk, a hatályban lévő törvényi szabályozás alapján végzi a gyermekek, tanulók felvételét, átvételét.

Az Nkt. 72. § (2) bekezdése szerint a szülőt megilleti a nevelési-oktatási intézmény szabad megválasztásának joga.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 50. § (7) bekezdése alapján az általános iskolába a tanköteles tanulókat az első évfolyamra az állami intézményfenntartó központ által meghatározott időszakban kell beíratni.

Az adott évben tanköteles korba lépő sajátos nevelési igényű gyermeket a szülő a szakértői bizottság véleményében vagy a kormányhivatal jogerős határozatában megjelölt időpontig köteles beíratni a kijelölt iskolába.

Az általános iskola első évfolyamára történő beiratkozáskor be kell mutatni a gyermek személyazonosítására alkalmas, a gyermek nevére kiállított személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolványt, továbbá Megyei, vagy Országos Szakértői Bizottság szakvéleményét, és intézménykijelölő határozatát.

A tanköteles korú gyermekének beíratását elmulasztó szülő ellen szabálysértési eljárás

kezdemenyezésére jogi lehetőség van. Szabálysértési hatóságként a jelenleg hatályos rendelkezések szerint a kormányhivatal jár el.

A tanuló átvételére, felvételére vonatkozó jogszabályok szerint az iskolában, a tanuló átvételére a tanítási év során bármikor lehetőség van.

Ennek alapján a Megyei, vagy Országos Szakértői Bizottság szakvéleményével, és intézménykijelölő határozatával rendelkező gyermek, tanuló felvételt nyer az iskola megfelelő képzési típusába, és évfolyamára. A felvételt megelőzően egyeztetést végzünk a Szakértői Bizottsággal, majd befogadó nyilatkozatot állítunk ki a gyermek, tanuló fogadásáról. Az intézmény kijelöléséről elsősorban a Szakértői Bizottság dönt a szülő beleegyezésével, ennek hiányában a lakóhely szerinti jegyző hatásköre a megfelelő intézkedés megtétele.

A Szakértői Bizottság által intézményünkbe helyezett tanulók esetében az első vizsgálatot követően egy év elteltével kontroll vizsgálatot kérünk, majd az előírásnak megfelelően gondoskodunk a tanulók további rendszeres kontrollvizsgálatáról. Befogadóképességünk határáig minden szakértői javaslattal ellátott tanulót felveszünk iskolánkba a tanév során bármely időpontban. Beiratkozhat intézményünkbe hasonló, tanulásban és értelmileg akadályozott tanulók nevelését-oktatását ellátó iskolából átirányított tanuló.

A fegyelmi eljárás alatt álló, vagy fegyelmi büntetésben részesült tanuló áthelyezéséhez felvételéhez, az intézményvezető előzetes megállapodása szükséges.

Tanköteles kor felett a felvétel megtagadható, ha előző évben a tanuló többszörösen megszegte az intézmény házirendjét, fegyelmező intézkedéseket, vagy fegyelmi eljárást kellett kezdeményezni ellene elfogadhatatlan magatartása miatt.

A felvételnél, átvételnél tekintettel vagyunk az alábbi szempontokra.

Figyelembe vesszük:

- A gyermekek nemét, életkorát, testi fejlettségét
- Családi, rokoni kapcsolatokat
- A korábbi csoportalakításokat
- Az együttnevelhetőséget erősítő vagy gyengítő személyiségvonásokat, magatartást
- A személyes kötődést felnőttekhez, gyermektársaikhoz
- A gyermekek esetleges személyes kéréseit

- Egyéb pedagógiai, nevelési szempontokat
- Továbbhaladási lehetőséget az iskola különböző képzési szakaszaiba

Iskolaváltás

A sajátos nevelési igényű tanuló joga, hogy képességei szerint a számára legelőnyösebb képzésben részesüljön. Ezért a szakértői bizottság szakvéleményében foglaltakat nem tekintjük végleges, visszafordíthatatlan folyamatnak. Amennyiben azt gyermek fejlődése, kibontakozó képességei indokoltá teszik, állapotjavulás miatt vizsgálatot kezdeményezünk a Szakértői Bizottságnál, melynek eredményeképpen a tanuló a képességeinek leginkább megfelelő képzési formában teljesítheti tankötelezettségét, vagy visszahelyezhető a többségi általános iskolába. Ennek érdekében arra törekszünk, hogy egyéni képesség szerint a maximális teljesítmény elérését biztosítsuk tanulóinknak. Abban az esetben ha a tanuló állapot romlás miatt a tantervi követelményeket nem tudja teljesíteni, szintén szakértői felülvizsgálatot kezdeményezünk.

A középfokú iskolai felvételi eljárás helyi szabályai

Intézményünk többcélú közoktatási intézmény. Azon tanulók számára, akik nálunk fejezték be az általános iskolai tanulmányaikat, automatikusan biztosított a tanulmányi kötelezettség további teljesítése, a helyi szakképzésben való továbbhaladás, illetve a szakmaszerzés.

Az adott tanév 8. évfolyamos tanulói a központi felvételi eljárás keretében, annak szabályai és eljárásrendje szerint jelentkezhetnek, és vehetők fel középfokú iskolába. Azon tanulók akik a központi felvételi eljárás keretében első körben nem nyertek felvételt a középfokú iskolába, rendkívüli felvételi eljárás keretében jelentkezhetnek, és nyerhetnek felvételt.

Felvételi követelmények:

- 9/E kötelező előkészítő évfolyam:
  - a) általános iskola 8. osztályos végbizonyítvány
  - b) orvosi alkalmassági vizsgálat
  - c) a Szakértői Bizottság szakvéleménye, és intézmény kijelölő határozata
- 9-10. szakképző évfolyam:
  - a) a 9/E kötelező előkészítő évfolyam elvégzését igazoló bizonyítvány
  - b) második szakmára jelentkezők esetében: a 10. szakképző évfolyam befejezését, és az OKJ-s rész szakképesítés megszerzését igazoló bizonyítvány-oklevél
  - c) a Szakértői Bizottság szakvéleménye, és intézmény kijelölő határozata

d) pályaalakmassági vizsgálat

A felvételt a Szakértői Bizottság szakértői véleményének, és intézménykijelölő határozatának megléte, és a pályaalakmassági vizsgálat eredményének alapján bíráljuk el.

Tanulói jogviszony szüneteltetése, megszűnése

A tanulói jogviszony szüneteltetése valamint megszűnése a 2011. évi CXC. törvény 56. § (2) pontja, és az 53.§ (2); (4); (5), (6) pontja figyelembe vételével történik intézményünkben.

1.12. Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal, az iskola partnereivel

1.12.1. A tanulók közösségét érintő kapcsolattartási formák

A nevelők és a tanulók kapcsolattartása és együttműködése az alábbiak szerint történik:

1. A tanulókat az iskola életéről, az iskolai munkaterről, illetve az aktuális feladatokról az intézmény vezetője, helyettese, a tagintézmény-vezetők, a diákönkormányzat vezetője és az osztályfőnökök, nevelő tanárok tájékoztatják
  - Az intézményvezető, a helyettese, a tagintézmény vezetőik évente egyszer a diákközgyűlésen, ill. a diákönkormányzat vezetőségének ülésén,
  - A diákönkormányzat vezetője havonta egyszer a diákönkormányzat vezetőségének ülésén és faliújságon keresztül.
  - Az osztályfőnökök folyamatosan az osztályfőnöki órákon.
2. A tanulót és a tanuló szüleit a tanuló fejlődéséről, egyéni haladásáról az osztályfőnökök, szaktanárok folyamatosan (szóban, illetve a tájékoztató füzetben keresztül írásban, E-Naplóban) tájékoztatják.
3. A tanulók a jogszabályokban, valamint az iskola belső szabályzataiban biztosított jogaiknak az érvényesítése érdekében – szóban vagy írásban, közvetlenül vagy választott képviselőik útján– az iskola igazgatóságához, az osztályfőnökökhöz, az iskola nevelőihez fordulhatnak.
4. A tanulók kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg közölhetik az iskola igazgatóságával, a nevelőkkel, a nevelőtestülettel.

1.12.2 A szülők közösségét érintő együttműködési formák

A nevelők és a szülők kapcsolattartása és együttműködése:

1. A szülőket az iskola egészének életéről, az iskolai munkaterről, az aktuális feladatokról az iskola igazgatója és az osztályfőnökök, nevelőtanárok tájékoztatják:

- Az iskola igazgatója legalább félévente egyszer a szülői szervezet iskolai vezetőségének ülésén vagy az iskolai szintű szülői értekezleten,
  - az osztályfőnökök folyamatosan az osztályok szülői értekezletein.
2. A szülők és a pedagógusok együttműködésére a következő fórumok szolgálnak:

a) Egyéni megbeszélések

Feladata a szülők tájékoztatása gyermekük iskolai életéről, magaviseletéről, tanulmányi eredményeiről; segítségnyújtás szülőknek a gyermek neveléséhez; valamint az együttes, összehangolt pedagógiai tevékenység kialakítása a szülő és a pedagógus között.

b) Családlátogatás

Feladat a gyermekek családi háttérének, körülményeinek megismerése, illetve tanácsadás a gyermek optimális fejlesztésének érdekében.

c) Szülői értekezlet

Feladata:

- a szülők és a pedagógusok közötti folyamatos együttműködés kialakítása,
- a szülők tájékoztatása,
  - az iskola céljairól, feladatairól, lehetőségeiről,
  - az országos és helyi köznevelés-politika alakulásáról, változásairól,
  - a helyi tanterv követelményeiről,
  - az iskola és a tanárok értékelő munkájáról,
  - saját gyermekének tanulmányi előmeneteléről, iskolai magatartásáról,
  - a gyermek osztályának tanulmányi munkájáról, neveltségi szintjéről,
  - az iskola és az osztályközösség, kollégiumi csoport céljairól, feladatairól, eseményeiről, problémáiról,
  - a szülők kérdéseinek, véleményének, javaslatainak összegyűjtése és továbbítása az iskola igazgatósága felé.

d) Fogadó óra

Feladata a szülők és a pedagógusok személyes találkozása, illetve ezen keresztül egy-egy tanuló egyéni fejlesztésének segítése konkrét tanácsokkal. (Otthoni tanulás, szabadidő helyes eltöltése, egészséges életmódra nevelés, tehetséggondozás, továbbtanulás, stb.)

e) Nyílt tanítási nap

Feladata, hogy a szülő betekintést nyerjen az iskolai nevelő és oktató munka mindennapjaiba, ismerje meg személyesen a tanítási órák lefolyását, tájékozódjon közvetlenül gyermeke és az osztályközösség iskolai életéről.

f) Írásbeli tájékoztató

Feladata a szülők tájékoztatása a tanulók tanulmányaival vagy magatartásával összefüggő eseményekről, illetve a különféle iskolai vagy osztály szintű programokról.

1. A szülői értekezletek, a fogadó órák és a nyílt tanítási napok időpontját az intézmény munkaterve évenként határozza meg.
2. A szülők a tanulók és a saját - a jogszabályokban, valamint az iskola belső szabályzataiban biztosított – jogainak az érvényesítése érdekében szóban, vagy írásban, közvetlenül vagy választott képviselők, tisztségviselők útján az iskola igazgatójához, az adott ügyben érintett gyermek osztályfőnökéhez, az iskola nevelőjéhez, a diákönkormányzat vagy az intézményi tanácshoz, illetve a szülői szervezethez fordulhatnak.
3. A szülők kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg, illetve választott képviselőik, tisztségviselőik útján közölhetik az iskola igazgatóságával, nevelőtestületével vagy intézményi tanáccsal, illetve a szülői szervezettel.
4. A szülők és más érdeklődők az iskola pedagógiai programjáról, szervezeti és működési szabályzatáról, illetve házirendjéről az iskola igazgatójától, valamint nevelőitől az iskola munkatervében meghatározott igazgatói és igazgatóhelyettesi fogadóórákon kérhetnek tájékoztatást.
5. Az iskola pedagógiai programjának, szervezeti és működési szabályzatának és házirendjének előírása nyilvánosak, azt minden érintettnek (tanulónak, szülőnek, valamint az iskola alkalmazottainak) joga van megismernie.
6. A pedagógiai program, a szervezeti és működési szabályzat, illetve a házirend egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve helyeken tekinthető meg:
  - az iskola honlapján,
  - az iskola fenntartójánál,
  - az iskola irattárában,
  - az iskola könyvtárában,
  - az iskola nevelői szobájában,
  - az iskola igazgatójánál,
  - az iskola intézményegység-vezetőinél,

Az intézményben a szülők érdekvérvényesítési szerve: **a Szülői Szervezet és az Intézményi Tanács. A Szülői Szervezettel való kapcsolattartás rendjét az intézmény Szervezeti és Működési Szabályzata tartalmazza.**

ÓVODAI PROGRAM

MEIXNER ILDIKÓ
EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY,
ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA,
FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁST VÉGZŐ ISKOLA,
KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA
SZAKISKOLA ÉS KOLLÉGIUM

ÓVODAI NEVELÉSI PROGRAM

BEVEZETŐ

Óvodánk integráltan nem nevelhető **sajátos nevelési igényű gyermekek** óvodai nevelését látja el. Intézményünk óvodai ellátást biztosít a mozgásszervi fogyatékos, érzékszervi fogyatékos, értelmi fogyatékos, beszéd fogyatékos, halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavar, egyéb pszichés fejlődés zavarral küzdők gyermek számára is. Óvodánkba legnagyobb arányban értelmileg akadályozott gyermekek járnak.

Óvodai nevelési programunk törvényi háttere:

- 2011 évi CXCV. Törvény a nemzeti köznevelésről 8§ (1); 28. 47.§
- 20/2012 EMMI rendelet (2012. VIII. 31.) 9. 20. §; 20. 52. §
- 363/2012. évi (XII.) Kormányrendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 32/2012 EMMI rendelet A sajátos nevelési igényű gyermekek Óvodai Nevelésének Irányelve
- A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve 2020

Az intézmény Pedagógiai Programjában megfogalmazott általános alapelvek az óvodai nevelésre is vonatkoznak. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja és az Irányelvek alapján az óvodai nevelési programunk elkészítésénél a következőkből indultunk ki:

a) a gyermeket - mint fejlődő személyiséget - szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg;

b) a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be;

c) az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.

d) a sajátos nevelési igényű gyermekeink akkor vesznek részt egyenlő eséllyel az óvodai nevelésben ha számukra biztosítjuk a megfelelő tárgyi környezetet, a sérülésspecifikus segédeszközöket és a megfelelő személyi feltételeket.

Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha

a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

Gyermekkép

1. Az Alapprogram az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

2. A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Óvodakép

1. Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

2. Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

2.1. Gyógypedagógiai óvodánk nevelés célja, alapelvei

2.1.1. Az óvodai nevelés célja

Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse az sni óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.

A sajátos nevelés igényű gyermekek adaptív nevelése, egyéni fejlesztése. A nevelés és fejlesztés céljait minden esetben a fejleszhetőséget megfogalmazó gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

2.1.2. Az óvodai nevelés alapelvei

- a) a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi;
- b) a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását;
- c) az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.

Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik:

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről,
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről;
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról;
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű - az életkornak és fejlettségnek megfelelő - tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékról;
- az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség-tartalmakról, emberi értékek közvetítéséről;
- a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

2.1.3. Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és a közösség nevelés,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása,
- *a sajátos nevelési igényű gyermekek habilitációs, rehabilitációs fejlesztése, hátrányainak kompenzálása.*

2.1.3.1. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve
- speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

2.1.3.2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés

1. Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezt szükséges, hogy
  - a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék;
  - az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
  - az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;
  - az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.
2. A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.
3. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

4. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.
5. ***A kiemelt figyelmet igénylő, sajátos nevelési igényű gyermekek esetében különösen fontos a speciális gyógypedagógiai feltételek biztosítása:***
  - a) A sérülésspecifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
  - b) az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;
  - c) az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;
  - d) a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
  - e) annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
  - f) rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
  - g) az óvoda pedagógusainak, pedagógiai munkát segítő alkalmazottainak együttműködése a sérült gyermek családjával.

2.1.3.4. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

1. Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.
2. Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára - mint életkori sajátosságra -, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

3. Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás - alkotóképesség - fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

2.1.3.5.A habilitációs, rehabilitációs tevékenység

- a) A mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékból, több fogyatékból együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékból, autizmus spektrum zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával,
- b) Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- c) A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- d) Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.
- e) Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.

2.2. Óvodai felvétel, továbblépés

Gyógypedagógiai óvodánkba folyamatosan kerülnek a sajátos nevelési igényű gyermekek a szülő kérésére és a Szakértői Bizottság javaslata alapján, az igazgató döntését követően. Óvodába 3 éves kortól járhat a gyermek, amíg a tankötelezettségét nem teljesíti: 6, legkésőbb 8 éves koráig. Az óvodai nevelés (4 órás kötelezettség), a 2014. szeptember 1-jétől hatályos 8. § 8. (2) alapján, kötelező 3 éves kortól (a harmadik életév betöltésének határidejét augusztus 31-ére teszi). A felmentést a jegyző adhatja, a szülő kérésére, az óvodavezető és a védőnő ajánlása alapján. A 8. § (1) bekezdése alapján arra is lehetőség van, hogy a gyermek a harmadik életév betöltése előtt kezdjen óvodába járni, ha az óvoda rendelkezik szabad férőhellyel, illetve, hogy a gyermek fél éven belül betöltse harmadik életévét.

Az óvodai felvételhez szükséges a szakértői bizottság szakvéleménye, valamint a következő minimum-feltételek teljesítése:

- mozgás terén: helyzet és helyváltoztató mozgásokra képes, sima talajon önállóan jár,
- gondozás terén: öltözésnél együttműködő, étkezésnél kanállal képes enni, pohárból inni,
- szobatisztaság terén: nem feltétel a szobatisztaság,

- kommunikáció terén: minimális kontaktus kialakítható vele,
- Szociális fejlettség terén: csoportban nevelhető, önmagára és társaira nem jelent veszélyt

A továbblépés módja

A tanköteles korú gyermek a Szakértői Bizottság kontrollvizsgálatán vesz részt. A szakértői vélemény javaslata alapján a pedagógus a szülővel keresi a gyermek további fejlesztésének lehetőségeit. Legtöbb óvodásunk tanulmányait a sajátos nevelési igényű, tanulásban vagy értelmileg akadályozott tanulókat nevelő általános iskolában kezdi meg.

2.3. Nyitva tartás, gyermekek fogadása

Az óvoda 7⁰⁰-16⁰⁰a-ig tart nyitva. Az őszi, téli, tavaszi szünet ideje megegyezik az iskolai szünetek dátumával.

A szünnapokon (szombat, vasárnap) és az állami és az állam által hivatalosan elfogadott egyházi ünnepeken az óvoda zárva van.

2.4. Szervezeti és időkeretek: napirend

Óvodánk 7⁰⁰-16⁰⁰a-ig tart nyitva.

Az óvodai napirend a következőképpen alakul:

- 7⁰⁰- 8³⁵ Gyülekezés, szabad játék
- 8³⁵- 8⁴⁰ Kézmosás
- 8⁴⁰- 9⁰⁰ Reggelizés
- 9⁰⁰- 9¹⁰ WC-használat, kézmosás
- 8⁴⁵-11⁰⁰ Kötelező foglalkozások (csoportos, kiscsoportos)
- 11⁰⁰-11³⁵ Levegőzés (önkiszolgálás-fejlesztés)
- 11³⁵-11⁴⁵ WC-használat, kézmosás,
- 11⁴⁵-12⁰⁰ Ebéd
- 12⁰⁰-12²⁰ WC-használat, kézmosás, fogmosás, ágyazás
- 12²⁰-14⁰⁰ Pihenés, alvás
- 14⁰⁰-14¹⁰ Tisztálkodás, ágyak elrakása
- 14¹⁰-14³⁰ Terítés, uzsonnázás
- 14³⁰-16⁰⁰ Irányított és/vagy szabad játék

Ez a napirend csupán egy keret, rugalmasan változik az adott igényeknek megfelelően.

Mivel óvodásaink spontán tanulása is sérült, indokolt, hogy a többségi óvodáktól eltérően kötött, tehát az egész csoport számára kötelező foglalkozások, illetve kiscsoportos egyéni

fejlesztő foglalkozások váltsák egymást. Mindezek mellett biztosítanunk kell a szabad játék lehetőségét is.

A szokásrend, a mindennapok ritmikus ismétlődései tagolják gyermekeink óvodai életét és egyben támpontul is szolgálnak nekik. Igénylik az áttekinthető napirendet, melyben természetesen lehetnek kivételes alkalmak, mint pl.: az ünnepi készülődés és az ünnepek. Az egyéni foglalkozások az óvodában fejlesztést végző gyógypedagógusok órarendjének megfelelően 9³⁰-11⁰⁰ óra között zajlik.

A foglalkozások heti rendje

A foglalkozás neve	Heti előfordulások	A foglalkozás formája
Vers-mese	5	csopartos
Mozgás	5	csopartos
Ének-zene, énekes játék	5	csopartos, kiscsoportos
Rajzolás, mintázás, kézi munka	5	csopartos, kiscsoportos
A külső világ tevékeny megismerése	5	csopartos
Habilitációs-rehabilitációs foglalkozások		
Alapozó terápia Állatasszisztált terápia Gyógypedagógiai terápiák (autizmus, tiflo, szomato, szurdo. logopédiai) Kognitív fejlesztés Mozgásterápia (Kulcsárné-féle)	habilitációs órakeret szerint	csopartos egyéni

2.5. Az óvodai élet tevékenységi formái

Az Óvodai nevelés országos alapprogramjában leírt tevékenységek körét a rehabilitációs, egyéni fejlesztő tevékenységgel egészítettük ki, melyek nagyon fontos szerepet töltenek be a sni gyermekek nevelésében.

2.5.1. Játék

Adekvát játékhasználatot megtanító, a fantáziát, az elemi kreativitást fejlesztő foglalkozás.

A játékos foglalkozások formája kiscsoportos, csoportos, esetleg egyéni. Időtartama 10 - 15 perc.

A játék elválaszthatatlan a fejlődés egészétől, az érzelmi, értelmi, szociális fejlődéstől, meghatározó szerepe van a személyiség fejlődésében. Jelen van minden célzott foglalkozáson, ismeretszerző funkcióval bír. A játékra nevelés együttjátszást, együttes cselekvést jelent, ahol a gyógypedagógus szerepe fokozatosan csökken, helyét a játékkezdemenyezés, majd az egyre önállóbb játék veszi át.

A foglalkozás akkor tölti be szerepét, ha a gyermek játékában egyre több önálló elgondolásból eredő elem található. Játék közben kiélheti mozgásigényét és különböző eszközökkel, anyagokkal ismerkedik meg.

Az értelmi fogyatékos gyermek játékának jellemzői

Az értelmi fogyatékos gyermek játéka nem csupán alacsonyabb szintű, minőségileg is más. Sokszor hiányzik belőle a természetes kíváncsiság, a kreativitás, a fantázia. Gyakran sztereotip formában rakosgat, a játékot szájába veszi, dobálja, megreked egy adott tevékenységnél. Hiányzik a kezdeményezés, igényli a felnőtt irányítását. Jellemző, hogy a mozgásos játékokat részesíti előnyben.

Legjellemzőbb a magányos játék. Fejlesztés hatására jelenik meg a párhuzamos játék (a gyerek utánozza a pedagógust) majd megpróbál önállóan, végül pedig együtt játszani társaival

A játék helye az óvodai nevelésben

A gyerek egész napos tevékenységének legfontosabb része a játék, az értelmes, örömszerző tevékenység. A tárgyakkal való ismerkedés során a játékokat igyekszik egymással kapcsolatba hozni. Az adott mozgások begyakorlását végzi kezdetben cél nélkül, csak a játék örömeért. Később ehhez társul az alkotás öröme, mint motiváló tényező.

A játékos együttlétek célja:

- a játékkedv felkeltése,
- az adekvát játékhasználat megtanítása,
- az egymás melletti tevékenység támogatása,
- az együttes játék örömeinek felfedeztetése,
- elemi szerepjátékok, a konstruálás megtanítása,

- a mozgás, a megfigyelőképesség, a figyelem, az emlékezet, a beszéd, a képzelet fejlesztése,
- a különböző minőségű, színű, formájú, nagyságú anyagok segítségével ismeretnyújtás a környezet tárgyaitól,
- népi játékok, mondókák, énekes játékok segítségével elemi szabályok megtanítása, a zenei hallás, a ritmusérzék fejlesztése,
- a játéktevékenység örömforrásának biztosítása,
- az önálló, elmélyült, kitartó játék segítése,
- a mintakövetés, modellkövetés, az interakció támogatása.

Megtanulandó játékok:

- Finommotorikát fejlesztő játékok.
- A megismerő tevékenységet fejlesztő játékok.
- Mozgásos játékok.
- Játék a szabadban.
- Szerepjáték elemei.
- Bábozás.

A játékeszközök

Az óvodánkban használt játékeszközök legyenek esztétikusak, tartósak, könnyen tisztíthatóak és a legfontosabb, hogy biztonságosak, épek legyenek. Sokfélék és egymással jól variálható játékszerek teszik lehetővé a sokoldalú fejlesztést. Nagyon fontos, hogy a játékszereket a gyerekek is elérjék, megfelelő számban álljon a csoport rendelkezésére, legyen lehetőség a választásra. A játékeszközök kiválasztását meghatározza a gyermek fejlettségi szintje és az adott feladat.

Elvárások az óvodáskor végén:

- ismerjék az alapvető játékokat,
- legyenek képesek rövid ideig adekvátan játszani,
- válasszanak maguknak eszközt, használat után tegyék helyre,
- tanulják meg elkérni a játékot, tudjanak várni,
- tudjanak egyszerű építményt konstruálni,
- a szerepjátékok elemei jelenjenek meg játékukban,
- ismerjenek dalos játékokat, kapcsolódjanak be a körjátékokba,

- legyenek képesek rövid ideig együtt játszani,
- ismerjék a játszótéri játékokat, használják azokat rendeltetésszerűen,
- ha kell, játékokat kísérik beszéddel,
- a tanult játékokat próbálják továbbfejleszteni.

2.5.2. Kommunikáció-készségé, beszédfejlesztés, verselés, mesélés

A mesélés, verselés egy olyan foglalkozási forma mely lehetőséget ad a kommunikációs készség és beszédfejlesztésre. (Emellett természetesen a beszédfejlesztésre minden foglalkozáson lehetőség nyílik, illetve az egész nap folyamán). A foglalkozás formája csoportos, kiscsoportos. Ideje 5-30 perc.

Az értelmileg és tanulásban akadályozott gyermekek beszédfejlődési sajátosságai

Az értelmileg sérült gyermekek beszéde minőségileg és mennyiségileg is eltér ép társaikétól. Később indul, lassabb ütemben fejlődik a szókinccs, a mondatalkotás, ill. az artikuláció területén egyaránt sajátosságokkal bír. Sérült gyermekeinknél kommunikációs igényű beszédnevelésről kell beszélni.

A kommunikáció fejlesztésénél figyelembe kell vennünk mindazokat a nonverbális ismerethordozókat, amelyek az emberi kapcsolatrendszerben szerepet játszanak. Ilyen

- vizuális elemek: pl. a mimika, tekintetváltás, gesztusok,
- taktilis elemek: érintés, simogatás,
- auditív elemek: hang, a hang intenzitása, ritmusa, hanglejtés.

A beszédfejlődés szoros összefüggésben van a mozgásfejlődéssel, így a kezdetben a mozgásfejlődésre fordított energiák a beszédfejlődés irányában hatnak.

A tünetek formái, jellemző jegyei összefüggnek a sérülés súlyosságával. A legtöbb esetben jelen van a beszédnek, mint kifejező tevékenységnek, az artikulációnak, a folyamatosságának és a zöngének a zavarai is. Gyakran évekig megrekedhetnek a preverbális kommunikáció szintjén, súlyos esetben nem, vagy alig lépik ezt túl. Jellemző az artikulációs hibák nagy száma, ami részben működési eredetű, részben a beszédszervek fejlődési rendellenességeivel függ össze. Többségükben nagyon megkésik a beszédfejlődés, nyelvük tartalmilag szegényes, tényleges szókinccsük lassan bővül. Az óvodánkba kerülő gyermekek heterogén képet mutatnak a beszédállapot terén. Ahány kórisme, annyi beszédfejlődésbeli

sajátossággal lehet találkozni, ill. az egyes típusokon belül az egyes gyerekek is különböző képet mutathatnak.

A beszédfejlesztés célja:

- A gyermek beszéd iránti érdeklődésének felkeltése, utánzókéesség fejlesztése; kommunikációs igény felébresztése, ösztönzése,
- a verbális kommunikáció gazdagítása, a jelzések differenciálása,
- a beszédszervek ügyesítése,
- a beszéd indítása, a passzív illetve aktív szókincs bővítése,
- a hallási figyelem, hallási diszkriminációs képesség fejlesztése,
- a grammatikai rendszer kiépítése,
- A közvetlen környezet tárgyai, élővilága, cselekvései, történéseiről tapasztalatok, ismeretek szerzése,
- a kognitív funkciók, a figyelem, az emlékezet fejlesztése.

A beszédfejlesztés feladata:

A beszédfejlesztés, akár csak a játék, jelen van a gyermek egész napi tevékenységében, szorosan kapcsolódik a mentális képességek, a szocializáció, mozgás, és az önkiszolgálás fejlesztéséhez. A verbális fejlesztés nemcsak célként, hanem eszközként is megjelenik a megismerési folyamatban.

Mindezért a beszédfejlesztő munka igen fontos lépése a kommunikációs igény felkeltése, a hallásfigyelem fejlesztése, amit a következő tevékenységek segítenek:

- a gyermek aktivizálása, motiválása ritmus, dal segítségével,
- állathangok, állatmozgások utánzása,
- Az akusztikus figyelem felkeltése: hosszú-rövid, gyors-lassú, magas-mély hangok megkülönböztetése,
- felszólítások, felkiáltások élénk gesztussal, mimikával való kísérése,
- A beszédszervek ügyesítése tornáztatással, játékos gyakorlatokkal (a beszédszervek passzív tornáztatása, ajak-, nyelv-, fúvó-, légző gyakorlatok),
- a beszéd indítása, a passzív és aktív szókincs bővítése, játékos formában ismerkedés a tárgyakkal, ezek beépítése a szókincsbe,
- a tárgyak mellett a képek megnevezése, mondatalkotás segítése,
- a természeti jelenségek és a környezet hangjainak megfigyelése, a hangforrás

megkeresése.

Speciális feladatok:

- az érdeklődés felkeltése,
- a kérdés, kijelentés rövid, egyszerű megfogalmazása,
- nonverbális elemek támogató alkalmazása,
- a beszédmegértés fejlesztése,
- az otthonról hozott közlési formákra támaszkodás,
- az ismeretek tevékenységbe ágyazott nyújtása,
- a környezet megismerése érdekében a kognitív funkciók célzott fejlesztése az észlelés (látás, tapintás, szaglás, hallásízlelés), a figyelem, a megfigyelőképesség, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése,
- a figyelem tartósságának, terjedelmének, akaratlagosságának növelése
- a gondolkodás és a nyelv fejlesztésének összekapcsolása.

Az értelmi fogyatékos gyermekek beszéde az óvodáskor végén

Általános követelményeket nem lehet meghatározni, hiszen a gyermekek fejlődésbeli sajátosságai, jellemzői nagymértékben meghatározzák a fejlesztés menetét, eredményeit.

- Egy részük az óvodai évek végére megtanítható szavakban, egyszerű mondatokban beszélni. Közlésük azonban a különféle artikulációs hibák miatt nehezen érthető.
- Vannak, akiknél később indul a beszédfejlődés, szavakban, szótöredékekben beszélnek.
- Egy kis részük, pedig ugyan eljut a beszédmegértés bizonyos szintjére, szituációhoz kötötten viszonylag jól érti a közléseket, kérdéseket, utasításokat, de szavakat még nem mond, csak hangokat hangoztat.

A verselés, mesélés, ami többnyire játékos mozgással van összekapcsolva hozzájárul a gyermekek anyanyelvi neveléséhez. Ritmusukkal, a mozdulatokkal érzelmi élményeket nyújtanak, mozgásukat, beszédüket is fejlesztik.

A verselés, mesélés célja:

- a gyermek érzelmi biztonságának megalapozása,
- az óvodás gyermek szemléletmódjának és világgképének kialakítása,
- a megfelelő viselkedésformák elsajátítása,
- az érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének fejlesztése,
- a kisgyermek mentálhigiénéjének kialakítása,
- értelmi, erkölcsi fejlődés segítése,
- pozitív személyiségjegyek megalapozása.

Feladata:

- a felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása,
- a 3-6-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása,
- a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyatainak feltárása,
- a gyermek szorongásainak feltárása, illetve lehetőség a megoldására,
- ok-okozati kapcsolatok megismerése,
- a gyermeki élményfeldolgozás megteremtése,
- A gyermekek nyelvi készségének fejlesztése,
- a családdal való együttnevelés a mindennapos otthoni mesélés megvalósítása érdekében,
- mindennapos mesélés igényének kialakítása.

Speciális feladatok:

- az érdeklődés felkeltése,
- a beszédmegértés fejlesztése,
- az ismeretek tevékenységbe ágyazott nyújtása,
- észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás fejlesztése,
- figyelem tartósságának növelése,
- a gondolkodás és a nyelv összekapcsolása.

Témakörök:

- évszakok,
- ünnepek,
- hagyományok,

- népi,
- klasszikus,
- kortárs művek.

Az értelmi fogyatékos gyermekek anyanyelvi fejlettsége az óvodáskor végén:

Általános követelményeket nem lehet meghatározni, hiszen a gyermekek fejlődésbeli sajátosságai, jellemzői nagymértékben meghatározzák a fejlesztés menetét, eredményeit.

- várják, igénylik a mesehallgatást,
- a gyerekek szívesen ismételik a verseket, meséket, rigmusokat,
- önkifejezésük gazdagabb, színesebb lesz,
- egy részük az óvodai évek végére megtanítható versekre, mondókákra, mesék dramatizálására,
- vannak akik mondókákra, mesehallgatására taníthatók meg,
- egy kis részük pedig szívesen hallgat mesét, esetleg mozgással, mimikával, hangokkal vesz részt a foglalkozásokon.

2.5.3. Ének zene, énekes játék, gyermektánc

Ez a foglalkozás lehetőséget nyújt a zene, a ritmus személyiségformáló szerepének megalapozására, és az érzelmekre való hatás mechanizmusával már ezen a szinten is formálja a személyiséget, mivel növeli az érzelmi biztonság érzetét. Formája: csoportos, kiscsoportos. Ideje alkalmanként, illetve heti 2 alkalommal. Időtartama a gyermek igényének megfelelően 5 - 15 perc.

A zenei nevelés célja és feladatai:

- a zenei érdeklődés felkeltése,
- a környezet hangjainak felismerése, differenciálása,
- utánzásra készítés,
- a ritmusérzék fejlesztése,
- a gyermek érzelmi életének alakítása, a gátlások oldása,
- a zenei hallás fejlesztése,
- hangulatkeltés, motiválás,
- a beszéd, mozgás, zene, játék összekapcsolása, egymás hatásának erősítése,

- a nagyon egyszerű népi mondókák, versek, énekek megtanítása,
- a zenehallgatás megszerettetése,
- a csend, a zörejek, a zene szerepének értékelése.

Az értelmi fogyatékos gyermek életét végigkíséri a zene. A zene megnyugtató, elringató, figyelemfelkeltő, motiváló szereppel bír. Már a zörejek fontos szerepet játszanak a gyermek ismeretszerző folyamatában. Az ismétlődő zörejhangokból mozgásokra, eseményekre tud következtetni (megérkezett valaki, ebédünk stb.).

A beszéd és a zene szoros kapcsolatban van. A beszéd tempója, a ritmus, a hanglejtés, a hanghordozás, a hangmagasság érzelmi hatása különös jelentőséggel bír. Az óvodások életében az ének és a hangszer óriási szerepet játszik, de az énekhang közvetlen személyes kapcsolatot teremtő, játékot, mozgást kísérő szerepe nagyobb. A mindennapok során számtalan mód nyílik az éneklésre pl.: meséskönyv nézegetésekor, körjátékok játszásánál, altatásnál, vagyis minden olyan alkalommal, amikor a gyermekek jó közérzettel tevékenykednek.

Az énekhang mellett a gyermekek maguk is megszólaltathatnak hangszereket, a közös éneklést egyenletes lüktetéssel kísérik, tapsolnak, dobolnak. Körbejárhatnak a dalra. Az egyszerű, kis hangterjedelmű énekek mellett alkalmazhatók a jól mutogatható, bonyolultabb dalok is, ha a mozgás utánzása a cél. A sérült gyermekek beszédfejlesztésénél is fontosak a mondókák, énekek, sokszor ezek kulcsszavai jelentik a gyermek első, önálló szavait is. A ritmusfejlesztés során az egyenletes lüktetésen túl, érzékelik a magas-mély hangok, a gyors-lassú ritmus és a halk-hangos közötti különbséget.

Elvárások az óvodáskor végére:

- ismerjék fel a tanult énekeket,
- szívesen vegyenek részt dalos játékokban,
- szívesen énekeljenek,
- tudjanak egyenletes lüktetéssel kísérni egyszerű dobbal,
- ismerjék a hangszereket.

2.5.4. Rajzolás, mintázás, kézimunka foglalkozás

Az ábrázolás-alakítás a finommotorika fejlesztését, a kéz ügyesítését, a gyerekek ábrázoló képességét fejlesztő foglalkozás. A foglalkozások formája: csoportos vagy kiscsoportos. Időtartama 15 - 20 perc.

Az értelmi fogyatékos óvodás vizuomotoros készségének jellemzői

A motoros készségek és a percepció fejlettsége alapvető szerepet játszik a kognitív képességek kialakulásában. Az értelmi fogyatékos gyermeknél a mozgásszerveződés zavarai gyakran társulnak az észlelés zavarával. Az értelmi fogyatékos gyermek mozgásos ügyetlensége a manualításban is megjelenik. A kéz fejlődésüteme lassú a háromujjas fogás kialakulása is késik. A két kéz együttmozgásának, a test középvonalának átlépése nehézséget jelent.

A kognitív funkciók sérülése, feladattartás gyengesége, nyugtalan magatartásuk és gyakran a motiváció hiánya nehezíti az ismeretszerzést a finommozgást igénylő feladatok terén.

A rajzolás, mintázás, kézimunka foglalkozások célja

- kéz és ujjak ügyesítése, mozgékonyáguk fokozása,
- a kéz izomerejének szabályozása,
- a célirányos kézmozgások kialakítása,
- a szem és kéz közti koordináció kialakítása,
- az ujjak tapintásérzetének fokozása,
- a csukló, az ujjak laza mozgatása,
- a látás - tapintás - mozgásérzet együttes szabályozása,
- a dominancia kialakításának segítése,
- a testséma fejlesztés,
- az ábrázoló kedv felkeltése,
- az ábrázolás eszközeinek, a különböző technikáknak megismertetése,
- a helyes ceruzafogás kialakítása,
- a figyelem, az emlékezet, az ügyesség fejlesztése,
- a téri tájékozódás fejlesztése,
- az analízáló, szintetizáló készség kialakítása,
- egyszerű ok - okozati összefüggések felismertetése,
- a beszéd-készség fejlesztése,
- alapszínek és egyszerű formák megismertetése.

A nagymozgások és a finommotorika fejlődése egymással szoros kapcsolatban van. A mozgásos tanulás közben vizuális, akusztikus, kinesztetikus, taktilis ingerek fejlesztik a percepciót, hatnak a kognitív funkciókra és a beszédre, segítik a manipulációt.

A különböző fejlesztőjátékokkal végzett manipuláció ügyesíti a gyermek finommotorikáját, de igazi alkotókedvet festéssel, nyomdázással, gyurmázással, tépéssel, rajzolással élhetik ki. E tevékenység során sikerélményhez jutnak, produktumok keletkeznek, ha a gyermek látja alkotásának eredményét.

A rajzolás, mintázás, kézimunka foglalkozás feladatai:

- ujjak ügyesítése,
- ábrázolókedv felkeltése,
- pontos megfigyelés,
- tárgyak fixálása,
- eszközök használatának és fogásának megtanítása,
- ismerkedés az illesztéssel,
- egyszerű mértani formákkal ismerkedés,
- ujjtornával a kéz ügyesítése,
- szem-kézkoordináció,
- alak-háttér differenciálása,
- ábrázolókéesség fejlesztése.

Az ábrázolás-alakítás fejlesztésének lehetőségei:

- mintázás,
- festés,
- nyomdázás,
- papírmunkák,
- rajzolás,
- vegyes technikák.

A felsorolt technikákkal és eszközökkel dolgozhatnak különböző nagyságú, minőségű, térbeli elhelyezésű anyagokon (papír, fólia, paraván, tábla, fa, textil stb.). A munka során fontos ügyelni a helyes irányra. A gyermekekkel igyekszünk megtanítani a balról- jobbra és a fentről-lefelé haladást.

Elvárások az óvodáskor végén

- tudjon rövid ideig helyhez kötötten tevékenykedni,
- alakuljon ki kétujjas fogása,

- tudjon pontosan illeszteni,
- alakuljon ki a megközelítőleg helyes ceruzafogása,
- tartsa be a papírhatárt,
- szívesen ábrázoljon,
- rajzában jelenjen meg a kezdeti emberalak ábrázolás,
- használja az ábrázolás-foglalkozáson megismert eszközöket,
- rajzában alakuljon ki a helyes nyomaték,
- tudjon egyszerű ábrát, ritmikus sort kirakni,
- munkájában balról - jobbra haladjon,
- alakuljon ki kezessége, testsémája, lateralitása.

2.5.5. Mozgásfejlesztés

Az óvodáskorú, értelmileg és tanulásban akadályozott gyermek mozgásának jellemzői

Az értelmi fejlődésükben akadályozott gyermekek mozgásukban is eltérnek ép társaiktól. A pszichoszomatikus fejlődésüket a fejlődési tempó nagyfokú lelassulása, szabálytalansága, egyenetlensége jellemzi. A mozgásfejlődés során bizonyos fázisok kimaradnak, kevésbé gyakorlódnak be, illetve hibásan rögzülnek. Ez a mennyiségi és minőségi eltérés megmutatkozik a mozgáskoordináció és egyensúlyérzék zavarában, a mozgás kivitelezésének pontatlanságában, a testséma, a téri-, időorientáció fejlődésének elmaradásában, ügyetlen, lassú mozgásban, vagy hipermotilitásban. Számolnunk kell az esetleges mozgásos félelemmel.

A gyermekek járása általában széles alapú, bizonytalan, a kezek együttmozgása gyakran hiányzik. Mozgáskészségüket a fejletlen testséma, a nagy- és finommotorika koordinálatlansága jellemzi. Mozgásuk ritmusa diszharmonikus, statikai hibák, tartási rendellenességek és az izomtónus zavarai előfordulhatnak. Gyakran figyelhetők meg mozgásos sztereotípiák.

Mozgásfoglalkozás

Ez a foglalkozás a nagymozgások kialakítását, begyakorlását, korrigálását szolgáló foglalkozási forma. Speciális fejlesztő tornaszobánkban rendelkezésünkre állnak az Ayres terápiában alkalmazott eszközök. Ezek rendszeres alkalmazásával erősítjük gyermekeinknél a

helyes testtudat, testséma fejlődését, fejlesztjük az egyensúlyérzéklet, korrigáljuk az integrációs folyamatokat, biztosítjuk a helyes szenzomotoros integrációt.

A mozgásfejlesztés célja:

- az általános erőnlét és állóképesség fokozása,
- a mozgástervezés és kivitelezés javítása,
- a feladattudat kialakítása,
- a kognitív funkciók fejlesztése, korrekciója,
- a motoros tanulás elősegítése,
- az alapmozgások kialakítása, korrigálása, az értelmes, célirányos mozgás kialakítása;
- a biztos egyensúly kialakítása,
- ügyesség, állóképesség, erő fejlesztése,
- a teljesítőképesség növelése,
- a mozgásos gátlás oldása,
- az utánzókézség fejlesztése,
- a testséma fejlesztése,
- a légzéstechnika javítása,
- a ritmusérzék fejlesztése,
- A szervezet sokoldalú, harmonikus, arányos fejlődésének biztosítása, az egészség megőrzése,
- a figyelem, emlékezet, beszéd, mozgás összekapcsolása,
- a szenzomotoros ismeretszerzés lehetőségeinek javítása,
- a mozgáskoordináció fejlesztése,
- a téri tájékozódás fejlesztése.

Az óvodai **mozgásnevelés feladata**, hogy fejlessze az erőt, gyorsaságot, ügyességet, állóképességet, a biztos egyensúly kialakítását, javítsa a hibás, összerendezetlen mozgásokat. Az utánzókézséget a nagymozgások utánzásával lehet a legjobban fejleszteni. Első lépés a passzív mozgásindítás: sok ringató, gurító játék, melyek az érzelmi nevelés szempontjából is nagy jelentőségűek. Ezután következik az alapmozgások kialakítása, gyakorlása, majd mozgássorok összeállítása, az egyszerű, egy-két elem ismétléséből a több felé haladva.

A mozgásfejlesztés területei:

- Játékos, utánzó gyakorlatok

Feladatai:

- az utánzókézség fejlesztése,
- sikerélmény biztosítása,
- közös tevékenység, kapcsolatteremtés,
- testrészek átmozgatása
- ráhangolódás a foglalkozásra,
- testséma fejlesztése,
- beszédmegértés és beszédkésztetés, figyelem, emlékezet fejlesztése.

A játékos utánzógyakorlatokat kezdetben segítséggel, majd egyre önállóbban végzik a gyerekek. Az énekek, mondókák, versek megadják a mozgások ritmusát, egyszerűek, könnyen utánozhatóak, felkeltik a gyermek érdeklődését.

- Alapmozgások kialakítása, korrigálása

Feladatai:

- pontos mozgás kivitelezésének segítése,
- a mozgásos gátlások oldása,
- a mozgásigény kiélésének biztosítása,
- kognitív funkciók fejlesztése,
- beszédfejlesztés.

A mozgásfejlesztés foglalkozások fő részét ezek a gyakorlatok alkotják. A foglalkozás e részének tervezésekor külön figyelmet kell fordítanunk a gyermek biológiai állapotára, az esetleges társuló fogyatékosagra.

- Mozgásos játékok

Feladatai:

- a tanult mozgásformák játékos gyakorlása,
- egyszerű szabályok megismerése,
- a foglalkozás játékos lezárása.

Ezek a játékok alkalmat kínálnak versenyzésre, páros gyakorlatokra, együttes játéokra, siker és kudarc átélésére. Játék formájában szolgálják a rögzítést, gyakorlást.

Elvárások az óvodáskor végén:

- alakuljon ki a természetes mozgásigény,
- örömmel, szívesen mozogjanak,

- tudjanak mozgást utánozni,
- alkalmazkodjanak a foglalkozások rendjéhez,
- értsék az egyszerű verbális utasítást,
- az alapmozgásokban szerezzenek jártasságot,
- lépcsőn legalább kapaszkodva, váltott lábbal közlekedjenek,
- biztosan mozogjanak tornaszeren, játszótéri játékokon,
- tudjanak rövid ideig figyelni a felnőltre és egymásra,
- elemi szabályokat ismerjenek, tartsanak be

2.5.6.A külső világ tevékeny megismerése

Célja:

- a közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti – emberi - tárgyi világ iránt,
- környezeti kultúrájuk alakítása,
- a környezet megismerése közben a gyerekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér és síkbeli szemléletének alakítása,
- ítélőképességük fejlesztése.

Feladata:

- a gyermek számára lehetővé tenni a környezet tevékeny megismerését,
- a gyermekek képességeihez mérten minél több tapasztalatot szerezzenek –a mozgás és a különböző érzékszervek bekapcsolásával –az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből,
- sokat beszélő, megértő környezet biztosítása,
- a környezettudatos magatartás, viselkedés, életvitel alakítása,
- a gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalatszerzés és ismeretszerzés során,
- a tevékenység szervezeti formáinak biztosítása,
- a gyermekekkel való jó érzelmi kapcsolat kialakítása,
- inspiráló, segítő, megértő, befogadó környezet biztosítása,
- a meglévő ismeretek bővítése,
- elegendő hely, idő, eszköz biztosítása a tapasztalat és ismeretszerzésre.

A **külső világ tevékeny megismerésének feladata**, hogy a gyermekek képességeihez mérten, aktivitásuk és érdeklődésük során minél több **tapasztalatot** szerezzenek (bekapcsolva a mozgást és a különböző érzékszerveket) az őket körülölelő természeti és társadalmi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól. A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatok, ismeretek birtokába is jut. Ehhez inspiráló, segítő, megértő, befogadó környezet kell.

A gyermekek tapasztalataira, élményeire, a már meglévő ismereteire kell támaszkodni ahhoz, hogy új ismereteket tudjanak elsajátítani, illetve a meglévőket bővítsék. Ehhez egy **sokat beszélő, megértő környezet** megteremtése szükséges, amely a gyermek minden rezdülésére, közölni akarására azonnal reagál és megfogalmazza azt.

Fontos a **pedagógus -- mint modellértékű személy --** érdeklődése, empátiás készsége, színes egyénisége, hiszen ez biztosítja a gyermekkel való

jó érzelmi kapcsolat kialakulását, a családdal való együttnevelés olyan pozitív élményeket nyújt, ami biztosítja a környezetében való biztos eligazodást is. A környezetismeret témakörei szoros kapcsolatban vannak a többi nevelési területtel, pl. a “testünk” témakör kiemelten szerepel a mozgásfoglalkozáson és minden nap jelen van az önkiszolgálásban is.

A környezet megismerésére szolgáló témakörök lehetőséget nyújtanak a pedagógusnak arra, hogy a gyermekcsoport fejlettségi szintjének, életkori sajátosságainak megfelelő tartalommal töltsen meg.

Az óvodapedagógus feladata, az elegendő alkalom, idő, hely, eszköz biztosítása a spontán és szervezett tapasztalat-és ismeretszerzésre. Helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

Témakörök a környezet megismerésére

- óvodások lettünk,
- testünk,
- a család,
- az évszakok,
- az óvoda,
- otthoni tevékenységek,
- a közlekedés,
- az állatok,
- az utca,
- foglalkozások,

- játékok – játszóterek, parkok,
- zöldségek,
- gyümölcsök,
- időjárás,
- öltözködés,
- a hét napjai,
- ünnepek,
- hagyományok,
- bal-jobb irányokat ismerik, megfelelően különbséget tudnak köztük tenni.

Az értelmi fogyatékos gyermekek fejlettsége az óvodáskor végén:

Általános követelményeket nem lehet meghatározni, hiszen a gyermekek fejlődésbeli sajátosságai, jellemzői nagymértékben meghatározzák a fejlesztés menetét, eredményeit.

- a gyerekek tudják nevüket, jelüket, esetleg szüleik nevét,
- tudják születési helyüket, idejüket,
- különbséget tudnak tenni az évszakok között, felismerik az évszakokat a jellemzőik alapján,
- a gyerekek ismerik a környezetükben lévő háziállatokat, néhány vadállatot,
- néhány zöldséget, gyümölcsöt ismernek,
- ismernek néhány elemi közlekedési szabályt,
- fő testrészeit, az arc részeit (nem túl részletesen) meg tudják nevezni, illetve mutatni,
- az óvoda helyiségeit ismerik, tájékozódni tudnak,
- a család „szerkezetét” ismerik (anya, apa, testvér, esetleg nagyszülők),
- az utcán felismernek néhány elemi dolgot,
- egy- két foglalkozást ismernek,
- játékokat ismernek, megneveznek, játszótereken rendeltetésszerűen játszanak, jól tájékozódnak,
- az időjárás elemeit ismerik,
- az időjárásnak megfelelő öltözködést ismerik,
- a hét napjait ismerik,
- az ünnepeket megismerik,
- néhány hagyományt ismernek, az ünnephez tudnak kötni.

2.5.7. Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység - az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás.

A gyermek munka jellegű tevékenysége:

- örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység;
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége;
- a közösségi kapcsolatok a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

Célja:

- a gyermeki munkamegszerettetése,
- készségek, attitűdök, képességek alakítása,
- pozitívan befolyásolni a gyermekek feladattudatát, kötelességtudatát.

Feladata:

- különböző típusú, munkajellegű tevékenységek tervezése,
- a feltételek biztosítása,
- önkiszolgálás fejlesztése,
- önállóságra nevelés.

Önállóságra, önkiszolgálásra nevelés

Az önkiszolgálásra nevelés mindennapos tevékenységi forma.

Az önkiszolgálásra nevelés célja:

- a gyermek szükségleteinek megfelelő komfortérzés biztosítása, gondozás, gondoskodás,
- nagyon apró lépésekkel az önállóság elérésének segítése,

- verbális utasításokkal a beszédmegértés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése,
- a testséma fejlesztés, tájékozódás a saját testen, a testrészek, ruhadarabok viszonyának felismerése,
- alapvető higiénés szokások kialakítása,
- az ápoltság, tisztaság igényének felkeltése,
- helyes viselkedési formák elsajátítása,
- a rászorultság, kiszolgáltatottság helyett az „én is tudom” függetlenség érzésének formálása,
- a téri tájékozódás elősegítése.

A gyermekek az önállóság terén is különböző fejlettséget mutatnak. Ahhoz, hogy e téren eredmények szülessenek alkalmat és időt kell adni a gyermeknek, hogy amire már képes, önállóan végezhesse el. Az a gyerek vagy fiatal felnőtt lesz a társadalom számára elfogadható, aki birtokában van a társadalom által elvárt viselkedési formáknak. Ez az önállóság, helyes viselkedés az elfogadás szempontjából igen fontos. Óvodánkban tehát alapozó szerepe van ezen a téren is. Az önállóság bizonyos területei nemcsak a gyermek életkorától függenek, hanem fiziológiai érettségétől, mozgásos ügyességétől és értelmi állapotától. Ezért fontos, hogy a gyermekek apró lépésekben, rövid gesztussal kísért utasítások, illetve utánpótlás alapján tanuljanak.

Az önkiszolgálásra nevelés feladatai:

Étkezési szokásokról

- kanalazás megtanítása (merítés, szájhoz vitel, az étel megrágása, nyelés),
- a poharazás: a pohár felemelése kortyolás, nyelés, a pohár letétele,
- a szalvéta használata,
- a villával való ismerkedés (felszúrás vagy merítés),
- kérés, megköszönés,
- ügyesebb gyermekeknél az ételből való szedés,
- a rágás megtanítása,
- a helyes tempó elsajátíttatása,
- kenyér vagy kifli fogása, leharapás a kenyér és a rajta levő együttes elfogyasztása,

- A terítés folyamatának megismerése (pl. szék, tányér, kanál, pohár, szalvéta egymáshoz rendelése),
- az étel és a hozzávaló eszközök felismerése.

Tisztálkodás terén

- a vízcsap kinyitása, elzárása,
- szappan használat, utána kézöblítés,
- a saját törülköző felismerése,
- a kéz, arc szárazra törlése segítséggel,
- önálló kéz- és arcmosás,
- Fogmosásnál együttműködés (száraz, majd nedves fogkefe, fogkrémes fogkefe elfogadása, szájöblítés megtanítása), önálló fogmosás,
- "baleset" vagy kirándulás esetén az együttműködés zuhanyozáskor (kéz, láb felemelése stb.),
- a fésülés tűrése, önálló próbálkozás,
- igény a tiszta, ápolts külsőre,
- étkezés előtti, utáni, bizonyos munkafolyamatok (pl. festés) utáni kézmosás igényének felkeltése,
- orrfújás megtanítása, zsebkendő használatának igénye, a piszkos zsebkendő szemétkébe dobása.

Szobatisztaságra nevelés

- rendszeres ültetés mellett a szükséglet megfigyelése,
- a jelzés megtanítása (mutatás, hangadás stb.),
- WC, vagy bili és a szükséglet elvégzése közti kapcsolat felismertetése, kérdésre jelezze szükségletét,
- önmagától jelzi szükségletét, képes visszatartani addig, míg a WC-re ér,
- a biliről a gyermek WC-re szoktatása,
- fiúk állva pisiltetésének megtanítása,
- WC papír használata segítséggel,
- "baleset" jelzése,

- a WC használatához szükséges ruhadarabok le-, felhúzása,
- WC használat utáni kézmosás megtanítása,
- ajtó nyitás-csukás megtanítása.

Öltözés, vetkőzés

- együttműködés az öltözésnél, vetkőzésnél,
- sapka, sál levétele, zipzár lehúzása,
- egyszerű ruhadarabok levétele (cipő, zokni, nadrág stb.),
- vetkőzésnél kis segítségnyújtás (kigombolás, kikötés, cipőfűző meglazítása stb.),
- egyszerű ruhadarabok felvétele, pl. sapka, bugyi,
- öltözés kis segítséggel (ruha elejének megmutatása, jobb-bal oldalnál segítség, befűzés, gombolás stb.),
- bizonyos ruhadarabok teljesen önálló felvétele.

Önálló munkafeladatok

- saját hely felismerése (öltözőben, étkezésnél, alvásnál stb.),
- székek helyre rakása,
- játékok közös elrakása,
- közös teremrendezés,
- eszközök bevitele, kiosztása
- egyszerű tárgyak kivitele (pl. konyhába),
- egyszerű üzenet közvetítése óvodán belül,
- társak segítése,
- asztal letörlése, szemét összeszedése,
- saját ruhadarabok, eszközök felismerése, helyére tévése,
- közös ágyszívás, ágynemű, ágyak elrendezése és elrakása.

A különböző tevékenységeknél a kis lépések elvének kell érvényesülnie. Kezdetben a gyermekkel együtt végezzük a cselekvést, fokozatosan az önállóság eléréséig. Minden fejlesztésnél az adott gyermek fejlettségi szintjéhez viszonyítunk, s arra építünk, amit már tud.

Elvárások az óvodáskor végén:

- Értsék az egyszerű gesztussal kísért utasításokat, azokat hajtsák végre.
- Kívánságukat, kérésüket, szükségleteiket tudják közölni, tudjanak kommunikálni, használjanak nonverbális jelzéseket.
- Minél több tapasztalatot szerezzenek közvetlen környezetükről és tudjanak benne tájékozódni.
- Alakuljon ki önállóságuk az önkiszolgálás terén (öltözködés, tisztálkodás, étkezés, WC-használat).
- Ismerjenek alapvető viselkedési szokásokat (kérés, köszönés, megköszönés), egyszerű szabályokat tartsanak be.

2.5.7.A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása,

- a spontán játékos tapasztalatszerzés;

- a játékos, cselekvéses tanulás;

- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;

- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;

- a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

2.5.8. A szokások kialakítása

Az értelmileg és tanulásban akadályozott gyermekek életében különösen nagy jelentősége van a szokások, rítusok kialakításának. A szokás valamilyen művelet többszöri ismétlésének eredménye, melynek kialakulásához kellő számú gyakorlásra, ismétlésre van szükség. Fontos, hogy a kialakult szokásokat mindig, minden körülmények között – a családdal együttműködve – azonos módon várjuk el a gyermektől. Az értelmi fogyatékos óvodásnál a szokásfejlődési folyamatban az utánzásnak, modellkövetésnek van nagy jelentősége. A helyes viselkedést kell megerősíteni, melynek alapfeltétele a pozitív nevelői példa. Lényeges a jól megválasztott napirend. A határozott, de szeretetteljes követelés segíti a szokások kialakítását. A beszoktatási idő (2 hét) arra szolgál, hogy a családból vagy más közösségből érkező gyermekek számára fokozatos és minél zökkenő mentesebb legyen a beilleszkedés.

Az új közösség szokásainak elfogadásában érzelmi támaszt nyújt a gyermeknek a szülő jelenléte és a szeretetteljes, türelmes légkör.

Az egészséges életmódra nevelés

Az óvodai élet során törekednünk kell arra, hogy a gyermekek egészsége későbbi igényeik megalapozása érdekében kapja meg szükségleteinek megfelelő gondozást, s egyre inkább legyen számára természetes igény az egészséges életmód.

A közösségi élet szokásainak megalapozása

A bölcsődéből vagy más óvodai közösségből érkező gyermek óvodai beilleszkedése viszonylag könnyebb, mint a családból érkező gyermekeké. Kommunikáció hiányában nem tudják kívánságaikat, szükségleteiket jelezni, esetenként kódjaik nem egyértelműek az új környezet számára. A szülő és pedagógus türelmes kivárása, egyszerű gesztussal megerősített beszéde segíthet az első időben. Ha a gyermek számára élményhordozó az első óvodai nap, könnyebben beilleszkedik. Ilyen módon könnyebben képes alkalmazkodni, a szituáció ismétlődésével lassan tájékozódni az új helyzetben, megtanulja "elviselni" társait. A napirend, a foglalkozások változatos ismétlődése, a pihenés, szabad játék számtalan lehetőséget ad az egymásra figyelésre, az együttes örömszerzésre. Ezek közben megtanulják az elemi illemszabályokat, pl. köszönés, lábtörlés, kopogás, a csendes- és hangos helyzetek váltakozását.

Az óvodai élet alkalmat nyújt a közlekedési eszközökön való utazásra, az egyre nagyobb sétákra, közös vásárlásra, lépcsőzésre stb. Mindezek számtalan lehetőséget adnak a szociális tanulásra, a derűs légkör, a jó munkaszervezés, sok-sok együttes élmény alapján.

Óvodai életünket ünnepeink és sajátos hagyományaink teszik családiassá, meghitté és színesebbé. A hagyomány minden közösség életében nagy jelentőségű, erősíti a gyermekek összetartozását, egymás segítségét, önmaguk megismerését, önbizalmukat.

Hagyományaink, ünnepeink

- Őszi tanulmányi kirándulás
- Mikulás
- Advent
- Karácsony
- Farsang
- Nőnap
- Március 15.
- Húsvét
- Föld napja
- Meixner-nap
- Anyák napja
- Madarak és fák napja
- Hangoló műsora
- Sport-nap
- Gyermeknap
- Nagyok búcsúja, évváró
- Szülők részére nyílt nap megszervezése
- Névnepok
- Projektek

Az ünnepekre való közös készülődés, ráhangolódás nemcsak értelmi képességeik fejlesztéshez ad lehetőséget, hanem érzelmi életük gazdagabbá tételéhez is. Ünnepeink egy része a szülők számára is nyitott (karácsony, anyák napja, nagyok búcsúja).

2.5.9. Habilitációs tevékenység, egyéni fejlesztés

A gyermek speciális nevelési szükségletéhez, a képesség-struktúra egyenetlenségéhez igazodó, sérülés specifikus fejlesztés. Formája individuális képességfejlesztés. Időtartama órarend szerint heti 2 vagy egy alkalom, alkalmanként 20-25 perc 2x vagy 45 perc.

Az egyéni foglalkozások célja:

- taktilis, kinezetikus, vizuális, auditív ingerléssel, a játékok, eszközök felhívó jellegét kihasználva növelni az együttműködő-készséget, a kitartást, feladattartást,
- a figyelem, az emlékezet fejlesztése a nyelvi zavarok kiküszöbölése, a beszédszervek ügyesítése, a beszédindítás,
- A formaészlelés, alak-háttér-differenciáló képesség, a látási-hallási diszkriminációs készség fejlesztése,
- a finommotoros készség, a formakivitelező készség fejlesztése,
- a megfigyelőkészség fokozása,
- a kognitív funkciók fejlesztése, asszociáció kiépítése.
- csoportos foglalkozásokon tanultak elmélyítése.

Az egyéni foglalkozások feladatait segítő tevékenységek:

- *A mozgásfejlesztésre* irányuló gyakorlatok
  - a testkép, testfogalom, testséma fejlesztése,
  - a vesztibuláris rendszer fejlesztése; statikus, illetve dinamikus egyensúlyt fejlesztő gyakorlatok (kitámasztás erősítése),
  - A két test fél mozgásának összerendezése, posztúra utánzás, téri tájékozódás fejlesztése,
  - a mozgás- és beszéd (ritmus) összekapcsolása,
  - bizalomerősítés.
- *A beszédindítást segítő* gyakorlatok
  - a beszédre való figyelés fejlesztése,
  - a beszédszervek ügyesítése,
  - aktív szókincs bővítése,
  - a verbális és nonverbális jelzések megtanítása,
  - a grammatikai rendszer kiépítése,
  - a szerialitás gyakorlása, analógiák alkalmazása,
  - beszédmegértés segítése,

- színek egyeztetése, megnevezése, osztályozás, válogatás,
- csoportosítás, fő fogalom alá rendezés, jelzők megismertetése,
- ritmikus sorok kialakítása.
- *A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló gyakorlatok*
  - Az érzékelést, észlelést fejlesztő gyakorlatok (modális, intermodális, szeriális észlelés fejlesztése),
  - a figyelem, megfigyelőképesség fejlesztése,
  - a figyelem tartósságának fokozása, a lényeges lényegtelen dolgok megkülönböztetése, késleltetett figyelem kialakítása,
  - az emlékezet fejlesztése, a felidézés segítése az azonosság - különbség felismerése, összehasonlítás,
  - a rész - egész viszony érzékeltetése,
  - hiány felismerése, változás észrevétele,
  - analízáló - szintetizáló készség fejlesztése,
  - fő fogalom alá rendelés,
  - analógiás gondolkodás fejlesztése,
  - a szerialitás fejlesztése.
- *A vizuomotoros koordináció fejlesztését szolgáló gyakorlatok*
  - ujjak ügyesítése,
  - kézügyességet fejlesztő gyakorlatok,
  - fixációs gyakorlatok,
  - a szem - kéz koordináció fejlesztése,
  - a szenzomotoros koordináció fejlesztése,
  - az ábrázoló készség fejlesztése, helyes ceruzafogás, kellő nyomaték kialakítása, a rajzkészség fejlesztése,
  - a téri orientáció, alak - háttér differenciáló készség fejlesztése.

Kiegészítő és egyéb terápiás eljárások

Sérülésspecifikus gyógypedagógiai terápiák

A sérülésspecifikus gyógypedagógiai terápia a fogyatékoság típusának megfelelő szakirányú végzettséggel rendelkező gyógypedagógus által végzett „habilitációs és

rehabilitációs tevékenység, amely a személy bevonásával egyéni vagy kiscsoportos fejlesztés keretében, az életkori sajátosságok figyelembevételével, különböző terápiás eljárások, módszerek alkalmazásával a pszichikus képességek és funkciók speciális befolyásolásán keresztül segíti a kognitív, emocionális és szociális készségek és képességek fejlődésében vagy működésében fennálló zavarok, hiányosságok megszüntetését, ill. kompenzációját, a teljesítmények alapját képező megismerési folyamatok és a viselkedés, az autonóm személyiség szerveződését” (Gereben, 2013, 9).

- **Autizmus terápia**
- **Logopédiai terápia**
- **Szomatopedagógiai ellátás**
- **Tiflopedagógiai ellátás**
- **Szurtopedagógiai ellátás**

A terápiák speciális képzettséget feltételeznek és alkalmazását az adott közösség igénye, lehetősége szabja meg.

Logopédia

A gyógypedagógiai óvodában fő feladat a megkésett-akadályozott beszédfejlődésű tanulásban és értelmileg akadályozott 3-6 éves korú gyermekek ellátása. Az e csoportba járó gyermekek beszédfejlődése gyakran jelentősen elmarad kortársaikétól, egyáltalán nem beszélnek, esetleg néhány szót használva kommunikálnak. Fejlesztésük egyéni fejlesztési terv alapján, hetente két alkalommal, egyéni vagy kiscsoportos formában történik. A logopédiai terápia célja esetükben a beszédfejlődés megindítása, hangadásra, utánzásra való motiválás, a beszédértés fejlesztése, aktív és passzív szókincs bővítése, a mondatalkotás gyakoroltatása, a helyes hangképzés kialakítása, a ritmusérzék fejlesztése, összességében a kommunikációs készség, a kifejező beszéd fejlesztése, javítása. A fejlesztés eredményei apró lépésekben mérhetők, az intenzív gyakorlás ellenére. A megkésett-akadályozott beszédfejlődés terápiája több évet felölelő folyamat, melyet később a pöszeség terápiája vált fel. A már beszélő, aktívan kommunikáló óvodás gyermekeinkre ugyanis jellemző a több hangra kiterjedő súlyos, ún. diffúz pöszeség. Az óvodás korban megkezdett terápia-a beszédhibák súlyossága miatt-az iskolakezdéssel általában nem fejeződik be.

Kognitív fejlesztés

A Szakértői vélemény alapján, a gyermek, év eleji állapota és a vizsgálat szerint történik a fejlesztési célok, fejlesztendő területek kidolgozása.

A foglalkozások elengedhetetlen feltétele a sikeres fejlesztés érdekében a rendszeresség, a kitartó következetes munka a pedagógus, gyermek részéről egyaránt. A fejlesztés területén a kis lépések elveit érvényesítjük, hiszen munkánk eredménye csak hosszabb idő elteltével mérhető. A terápiának fontos alapelve a multiszenzonáris ingeradás, vagyis az az elv, hogy a megtanítandó információ minél több érzékleti területen, csatornán, modalitáson keresztül eljusson az idegrendszerbe. Ennek megfelelően a gyakorlat gazdag választékot kínál látási és hallási észlelés fejlesztésére, kevesebbet a tapintás észlelésére. Két érzékleti területen- a szaglás és az ízlelés- az engramok (emléknyomok) kialakítására is hangsúlyt fektetünk munkánk során. A grafomotoros fejlesztésnek is a mozgásfejlesztéshez kell kapcsolódnia. A tanulási zavarral küzdő gyermekek komplex fejlesztésénél nem ritka, hogy a grafomotoros fejlesztést megelőzi a nagymozgások fejlesztése. Mindez komplex módon történik.

Mozgásterápia (Kulcsár Mihályné: A tanulás öröm is lehet)

A terápia lehet csoportos vagy egyéni. A terápia tervezése a vizsgálat során kapott eredmények alapján történik. A csoportos terápiát elsősorban az alapozó mozgássor mindennapos végzésére építjük, mely havonta változó feladatsort tartalmaz.

A csoportos terápia fő fejlesztési területei:

- térirányok felismerése, testséma, figyelem fejlesztése,
- szem-kéz koordináció, figyelem fejlesztése,
- azonosság felismerése,
- különbözőség felismerése,
- nagymozgások koordinációja,
- finommozgások koordinációja,
- keresztcsatornák működése,
- auditív megkülönböztetés,
- emlékezet,
- testséma,
- figyelemkoncentráció.

Az egyéni terápia tervezésénél, válogatnunk kell, mert ha a vizsgálat során sok probléma merült fel, nem lehet mindent egyszerre fejleszteni. A fejlesztőfeladatok mindkét fejlesztési

forma esetében egymásra épülnek, az egyszerűbbtől a bonyolultabb felé haladnak. Egy adott területen belül ajánlatos egy – egy feladatot addig gyakoroltatni, amíg hibátlanul, könnyedén nem megy, és csak utána rátérni a nehezebb feladatra. egy-egy területen belül egyszerre csak egyféle feladatot gyakoroltassunk. A fejlesztőfeladatok nagy része játékos. Amelyik nem kifejezetten játék, azt is igyekszünk játékos formában vagy játékos keretek között gyakoroltatni. A fejlődés üteme, időtartama változó, türelemmel ki kell várni. A foglalkozások rendszerességét a cél elérése érdekében ajánlatos betartani.

Állatasszisztált terápia

A kutya jelenléte minden gyerekre nagy hatással van. Segíti a kapcsolat felvételt, motiváló hatású, illetve lehetővé válik a gyermekek figyelmének tartós fenntartása.

Fejlődik a gyermek mozgáskoordinációja és nyelvi kifejezőkészsége.

A terápia célja az elmaradást mutató területeken való fejlesztés.

Kutyaterápiával fejleszthető a kommunikáció, a nagymozgás, finommotorika, egyensúlyérzék, téri tájékozódás, testtudat, figyelem, emlékezet, és a különböző érzélesek (auditív, vizuális, taktilis).

A fejlesztett területek mellett jelentősen megnő a gyermekek önbizalma, biztonságérzete, a magatartási problémák csökkennek.

A kutyaterápia varázsa abban rejlik, hogy a kutya szeretetét önzetlenül, feltétel nélkül fejezi ki.

Alapozó terápia

Idegrendszeri érést megalapozó módszer, mely egyebek mellett jótékonyan szolgálja a megkésett vagy/és hibás beszédfejlődés korrigálását, az organikus eredetű hyperaktivitás figyelemzavarral küzdő gyermekek problémáit, az enyhe mentális retardáció javítását, illetve a fejlődésben elmaradt iskola éretlen óvodások éérését. A módszer a gyermek természetes mozgásfejlődéséhez igazodóan a legfontosabb mozgásterületeket célozza meg. A terápia részegységei, melyeket használunk munkánk során:

- nagymozgások,
- rugalmasság,
- egyensúly gyakorlatok,
- mozgáskoordinációt megalapozó gyakorlatok,
- „kereszt”gyakorlatok,

- kézdominancia kifejlesztése,
- lábdominanciát kialakító vagy megerősítő gyakorlatok,
- szemgyakorlatok és a domináns szem-kéz együttműködés kialakítása és/vagy kifejlesztése,
- térben való mozgások, mozgásutánzások, térbeli tájékozódás,
- testséma, jobb-bal, ujjismerete, irányismerete,
- lazító gyakorlatok,
- fegyelmező gyakorlatok,
- ritmusgyakorlatok,
- ritmusos beszéd,
- mozgásos szerialitás fejlesztése,
- testvonalat átlépő keresztező gyakorlatsor.

A terápia hatékonynak mutatkozik:

- óvodás nagycsoportos (5 éven felüli) gyermekeknél, akiknél mozgásügyetlenség, kialakulatlan kézdominancia, vagy kimutatott diszlexia veszélyeztetettség áll fenn.
- óvodás nagycsoportos gyermekeknél, akiknél tisztán a nagymozgások és finommozgások ügyetlensége figyelhető meg.
- óvodás korú nagycsoportos gyermekeknél, akiknél súlyos beszédfejlődési zavar áll fent: megkésett beszédfejlődés, nehezen kezelhető beszédprodukciós, vagy beszédpercepciós zavarok, esetleg diszphasia.

Egyéb kiegészítő tevékenységek

Szükség esetén szomatopedagógus mozgássérült gyermekek részére tart mozgásfejlesztést.

Gyermekeink rendkívül eltérő értelmi képességei és egyéb társuló fogyatékosága miatt szükség van a különböző terápiákra. Ezért folyamatosan építjük kapcsolatainkat a különböző speciális tevékenységet végző alapítványokkal, egyesületekkel. Nyitottak vagyunk az új terápiás eljárások kipróbálására, bevezetésére.

Egészségügyi és szociális
szolgáltatások:

- Iskolaorvos és védőnő látja el gyermekeinket.

- Évente egyszer az iskola fogorvosa szűrővizsgálatot végez a gyermekek között.
- A szülők problémáit az óvodapedagógusok továbbítják a gyermekvédelmi felelős felé, de a szülők közvetlenül is felkereshetik a gyermekvédelmi felelőst.

2.6. A nevelés, fejlesztés célja és feladata a gyógypedagógiai óvodai csoportban

Fő célunk és egyben feladatunk a szülőkkel szorosan együttműködve gondoskodni a sajátos nevelési igényű óvodáskorú kisgyermek egészséges életmódjának kialakításáról, a sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló sokoldalú, tervszerű rehabilitációs és rehabilitációs fejlesztéséről, az egyéni képességek és életkori sajátosságok maximális figyelembevételével harmonikus személyiségfejlődést biztosítani. Az alapelvek, értékek, célok és nevelési feladatok mellett fontosnak tartjuk azokat a tevékenységeket, amelyek biztosítják a gyermekek személyiségének fejlődését, közösségi életre történő felkészítését, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztését, fejlődésének segítségét.

A csoportos foglalkozások tematikáján felül egyéb kiegészítő, speciális terápiákkal, módszerekkel, eljárásokkal egyéni fejlesztő, rehabilitációs foglalkozások keretében biztosítjuk az eltérő fejlődési ütemű, különböző szociális háttérrel rendelkező gyermekek komplex fejlesztését.

Törekszünk - egyéni és kiscsoportos formában - a fennálló fejlődési rendellenességek javítására, csökkentésére, illetve a következményes ártalmak kialakulásának prevenciójára. Változatos tevékenységi formákkal nyugodt, derűs légkörben a gyermekeket egészséges napirendhez szoktatjuk, kialakítjuk a helyes higiénés szokásokat.

Célunk, hogy a későbbiek folyamán megkönnyítsük, elősegítsük a többi emberhez és a változó körülményekhez való alkalmazkodásukat, a lehető legmagasabb szintű társadalmi integrációt. Ehhez szükség van az alapvető kompetenciák (kulcskompetenciák) elsajátítására is, melyeket részben - mivel tanulásban vagy értelmileg akadályozott gyermekeink a kulcskompetenciák egy részét tudják csak elsajátítani – építettünk be a fejlesztési területekbe, foglalkozásokba.

Minden foglalkozáson fejlesztjük az anyanyelvi kommunikációt, a környezeti nevelés keretein belül a matematikai, és a természettudományos kompetencia egyes elemeit, ábrázolás-alakítás és az ének-zenei nevelés, az esztétikai-művészeti tudatosságot és

kifejezőképességet. A játék, önkiszolgálás, és a szocializáció területét átszövi a hatékony, önálló tanulás és a szociális kompetencia képességeknek fejlesztése.

Az anyanyelvi kommunikáció területe magában foglalja a gondolatok, érzések, fogalmak, vélemények, tények kifejezését. Sérült gyermekeink beszéde minőségileg, mennyiségileg is eltér ép társaitól, ezért legalapvetőbb célunk, hogy az óvodáskor végére minden gyermek képességeihez mérten verbális és/vagy nonverbális kommunikációval ki tudja fejezni legalapvetőbb szükségleteit, kívánságait és igényelje is ezeket a szituációkat.

A matematikai kompetencia fejlesztésének feladata, hogy építsenek szabadon, szempontok alapján; értsék a legalapvetőbb fogalmakat (kicsi- nagy, vékony –vastag, sok-kevés... stb.), alkossanak halmazokat 5-ös számkörben és mindez cselekedtető, szemléltető módon valósuljon meg.

A természettudományos kompetencia fejlesztése területén feladatunk a természeti világ elemi jellemzőinek, változásainak megismertetése. Szerezzenek tapasztalatokat közvetlen környezetükről, pl. élővilág, tárgyak.

Az esztétikai –művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén jellemző, hogy a művészeti, vizuális önkifejező-képesség kibontakozását, az esztétikai érzék fejlődését akadályozza a kognitív funkciók sérülésén túl a mozgásszerveződés zavara, és az ezzel gyakran társuló észlelési zavar. Elsődlegesen a mozgásos ügyetlenség korrigálása, fejlesztése, a motiváció kialakítása a cél, természetesen a különböző művészeti területek (zene, dráma, báb stb.) alkalmazásával.

A tanulás iránti motiváció, a spontán kíváncsiság, érdeklődés alapfeltétele lenne a hatékony, önálló tanulás területének. Értelmileg és tanulásban akadályozott gyermekeinknél a kognitív funkciók sérülése miatt kötött, kötelező foglalkozásokat indokol a tanulási folyamat. Természetesen az is fontos, hogy a gyermeki megnyilvánulásokat megfejtjük, lereagáljuk,

hiszen ez is motiválja a megismerő tevékenységet. Ehhez biztosítjuk a változatos környezeti feltételeket, és a különböző élethelyzeteket.

A szociális kompetencia alapja az együttműködés, kommunikáció, alkalmazkodóképesség a változó körülményekhez. A napirend, a foglalkozások, programok állandósága és egyben változatossága alapozza meg a közösségbe, társadalomba való beilleszkedést. Elengedhetetlen feltétel a pozitív érzelmi légkör, következetesség, segítő demokratikus irányítás. Fontosnak tartjuk a szociális hátrányok enyhítésére irányuló tevékenységeket, és a gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységeket.

A felsorolt kompetenciaterületeket természetesen nem lehet elválasztani egymástól, egymást lefedik, összefonódnak. Fontos megjegyezni, hogy a nevelésfilozófiánkban megfogalmazott integrációs törekvésekhez a társadalom közeledése is szükséges, mely napjainkban még elég változatos képet mutat. Kiemelt feladatnak tartjuk a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedési terv meglétét.

Feladataink:

A gyermek képességeinek, tulajdonságainak megfigyelése és felmérése után foglalkozási tervet készítünk, mely az egyéni, aktuális, korrekciós feladatokkal egészül ki.

- Beszédfejlesztés, anyanyelvi kommunikáció terén: nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztése, beszédmegindítás, a már meglévő szókinccs javítása, bővítése, önálló beszédre való készítés.
  - Játék terén: megtanítani a játékeszközök adekvát használatát, a funkciójáték szintjéről a szerepjátékon keresztül az egyszerű konstruálásig eljuttatni a gyermeket.
  - Önkiszolgálás terén: a mindennapos tevékenységek során nagy hangsúlyt fektetünk az önkiszolgálási szint emelésére és az önállóság fokozatos kialakítására.
  - Közösségi magatartás, szocializáció terén: alkalmazkodó készségük fejlesztése, aktívan vegyenek részt a foglalkozásokon, tudjanak egymás mellett és egymással tevékenykedni.
  - Testi fejlettség terén: mozgásuk legyen viszonylag összerendezett, tartózkodjanak

sokat levegőn.

A fejlesztés legfontosabb területei

- A nagymozgások kialakítása, korrigálása, egyensúlyérzék fejlesztése.
- A manuális készség fejlesztése.
- A beszédszervek ügyesítése, beszédindítás.
- Játéktevékenység fejlesztése.
- Zenei nevelés alapjainak lerakása.
- Fontosnak tartjuk az önkiszolgálás fejlesztését minden területen.

Az óvodai élet tudatos szervezésével, a csoportos és egyéni képességfejlesztő munkával, az érzelmi biztonság megteremtésével a gyermekek mindenek felett álló érdeke a szociális tanulás feltételeinek biztosítása, az egyéni képességek kibontakoztatása.

2.7. Az óvodai nevelés végére elérendő célok, követelmények

A gyógypedagógia óvodában a követelmények fejlettségi szintet jelölnek. Az óvodai fejlesztés, nevelés végére a tanköteles korú gyerekeknek a következő fejlettségi szintet kell elérniük:

Nagymozgás:

- járásuk, futásuk harmonikusabbá válása,
- alapmozgások kis segítséggel történő végrehajtása,
- saját testen, térben tájékozódás.

Finommozgás:

- szem-kéz koordináció összerendezettebbé válása,
- ceruzafogás biztosabb kialakulása.

Önkiszolgálás:

- önkiszolgálási feladatokból néhányat el tudjanak végezni
- szobatisztaság kialakulása, szükségletek jelzése,
- önállóan, kanállal étkezés, pohárból ivás,
- egyszerű munkajellegű – napi teendők – feladatok végrehajtása.

Szociabilitás:

- kontaktuskészség kialakítása, hosszabb ideig való együttműködés,
- kiscsoportban foglalkoztathatóság, közös tevékenykedés,
- figyelem rövidebb ideig tartó leköthetősége,
- környezetük néhány eszközének adekvát használata,
- szűkebb környezetben tájékozódás.

Beszéd:

- egyszerű, gesztusokkal kísért instrukciók megértése, követése,
- egyszerű, szituációhoz kötött cselekvések utánzása,
- színek, formák, nagyság cselekvésben történő egyeztetése,
- tárgyat tárggyal, képet-tárggyal, képet képpel történő egyeztetése,
- egyszerű cselekvések felismerése képeken.

2.8. A gyermek fejlődési ütemének ellenőrzése, értékelése

A tanév elején az új gyermekek szüleivel anamnézist veszünk fel, valamint a Szakértői Bizottság szakvéleménye és az óvodai PAC fejlődési skála alapján egyéni fejlesztési tervet készítünk.

A gyermekekkel foglalkozó nevelők rendszeres esetmegbeszéléseken team-munkában keresik meg a lehető legjobb megoldást egy-egy gyermek kapcsán.

A gyermekek fejlődésének nyomon követési formái a következők:

- folyamatos megfigyelés,
- feljegyzések készítése,
- a gyermekek cselekedeteinek, viselkedésének elemzése,
- felmérések

A teljesítmények minősítése részben folyamatos, részben ciklusonként történik. Félévenként a gyermekekkel foglalkozó szakemberekkel együtt csoportos megbeszélést tartunk az elmúlt időszak történéseiről.

Az óvodában dolgozók évente több alkalommal belső hospitálásokat végeznek. Évente két alkalommal mind a szülők, mind külső és belső szakemberek számára nyílt napot, alkalmanként nyílt szakmai napot tartunk.

2.9. Kapcsolattartás a szülőkkel

Az intézményi Pedagógiai Programban megfogalmazottak érvényesek az óvodai programra is, mint például az együttműködés törvényi szabályozása, a szülők jogai, kötelességei. Fontosnak tartjuk a családdal való szoros együttműködést, kapcsolatot azokkal az intézményekkel, amelyek az óvoda előtt, az óvodai élet során, és az óvodai élet után meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében, valamint a nemzetiségi önkormányzatokkal, szervezetekkel való kapcsolattartást is.

Heti egy alkalommal, kijelölt időpontban fogadóórát tartunk a szülők részére, de emellett biztosítjuk az esetlegesen felmerülő problémák, időpont egyeztetés utáni megbeszélését. Évente legalább háromszor szülői értekezletet tartunk (év eleje, félév, év vége). A szülők a napi beszélgetések, a szülői értekezletek, a gyermek kiállított munkái, ill. a nyílt nap során győződhetnek meg gyermekük fejlődéséről. Az óvodai csoportból való kikerüléskor a szülők számára segítséget nyújtunk gyermekük legmegfelelőbb elhelyezésének érdekében.

HELYI TANTERV

MEIXNER ILDIKÓ
EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY,
ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA,
FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁST VÉGZŐ ISKOLA,
KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA
SZAKISKOLA ÉS KOLLÉGIUM

ÁLTALÁNOS ISKOLAI HELYI TANTERV

3. Tanulásban akadályozott tanulók helyi tanterve

Tanulásban akadályozott tanulók helyi tanterve 1-8. évfolyam

A 2020-21 tanévtől KIFUTÓ rendszerben

3.1 A választott kerettanterv megnevezése

Jogszályi háttér:

- ◆ Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 26.§ (2) bekezdése
- ◆ 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet
- ◆ 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet
- ◆ 23/2013. (III. 29.) EMMI rendelet 4. melléklet a kerettanterv módosításáról

Megnevezése: Kerettanterv az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára (1-8. évfolyam)

A választott kerettanterv tantárgyait és kötelező minimális óraszámait az alábbi táblázatok tartalmazzák.

Ajánlás a tantárgyak óraszámaira a NAT alapján az enyhén értelmi fogyatékos tanulókat nevelő általános iskolák alsó tagozata (1-4. évfolyam) számára				
Tantárgyak	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	7
Idegen nyelvek	-	-	-	-
Matematika	4	4	3	4
Etika	1	1	1	1
Környezetismeret	2	2	2	2
Ének-zene	2	1	2	2
Rajz és vizuális kultúra	1	2	2	2
Informatika			1	1

Életvitel és gyakorlati ismeretek	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra	-	-	-	-
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	25	25	25	27

Ajánlás a tantárgyak óraszámaira a NAT alapján az enyhén értelmi fogyatékos tanulókat nevelő általános iskolák felső tagozata (5-8. évfolyam) számára				
Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	4	4	4	4
Idegen nyelvek	-	-	2	2
Matematika	4	4	3	4
Etika	1	1	1	1
Történelem és társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2
Hon- és népismeret	1	-	-	-
Természetismeret	2	2	4	4
Földrajz	-	1	2	2
Ének-zene	2	2	1	1
Rajz és vizuális kultúra	2	2	1	1
Informatika	1	1	1	1
Életvitel és gyakorlati ismeretek	1	1	2	1
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	31	31

3.2 A választott kerettanterv feletti óraszám

A választott kerettanterv által javasolt órakeretet minden évfolyamon a szabadon tervezhető 2 órával megnöveltük azoknál a tantárgyaknál ahol témakörök feldolgozása, a tananyag elsajátítása hosszabb időszavat igényel. Az alsó tagozat 1. évfolyamán magyar nyelv és irodalom, valamint matematika tantárgyból a témakörök feldolgozására javasolt időkeret terhére létrehoztunk egy előkészítő időszakot. Ennek a tematikai egységnek a legfontosabb célja a készségfejlesztés, a sikeres tanulási teljesítmény feltételeinek kialakítása, melynek elérésére minden észlelési folyamatnak a lehető legfejlettebb szinten kell mozognia az első osztályos gyermekeknél. Az alapozó időszakban elsősorban a testséma és lateralitás fejlesztése, a tájékozódás térben, síkban, időben, mozgásfejlesztés, finommotorika fejlesztése, szem-kéz koordináció fejlesztése, vizuális, taktilis, auditív percepció fejlesztése, beszédképesség fejlesztése történik. A 4. évfolyamon az életkori sajátosságok, és a felső tagozatra való felkészülés miatt szükségesnek láttuk a heti 1 osztályfőnöki óra létrehozását. Fontos hogy külön órakeretben az önismeret, és a személyiség fejlesztésére külön időt szánva segítsük a gyermekek egyre önállóbb magatartási, tanulási, életvezetési képességeinek kialakulását. Az általános iskola további évfolyamain a szabadon felhasználható 10%-os időkeretet nem töltöttük meg új tanítási-tanulási tartalmakkal, hanem a különböző tantárgyak témaköreinek óraszámát növeltük meg, melynek segítségével az új ismeretek feldolgozására, ismétlésre, rendszerezésre, készségfejlesztésre, gyakorlásra, hosszabb idő áll a tanuló rendelkezésére. A választott kerettanterv javasolt óraszámait a szabadon tervezhető órakeret terhére a következő évfolyamokon és tantárgyakban emeltük meg az a táblázatban jelölt óraszámokkal.

Tantárgyi óraszámok alsó tagozat 1-4. évfolyam				
Tantárgyak	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6+1	7
Matematika	4	4	3+1	4
Etika	1	1	1	1
Környezetismeret	2	2	2	2
Ének-zene	2	1+1	2	2
Rajz és vizuális kultúra	1+1	2	2	2
Informatika			1	1

Életvitel és gyakorlati ismeretek	1+1	1+1	1+1	1+1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra	-	-	-	1
Kötelező+szabadon tervezett órakeret	23+2	23+2	23+2	25+2
Habilitáció	3	3	3	3
Egyéni foglalkozás	2	2	2	2
Tehetséggondozás	1	1	1	1
Összesen	31	31	31	33
Tantárgyi óraszámok felső tagozat 5-8. évfolyam				
Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	4+1	4+1	4+1	4+1
Idegen nyelvek	-	-	2	2
Matematika	4	4	3+1	4
Etika	1	1	1	1
Történelem és társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2
Hon- és népismeret	1	-	-	-
Természetismeret	2	2	4	4
Földrajz	-	1	2	2
Ének-zene	2	2	1	1
Rajz és vizuális kultúra	2	2	1	1
Informatika	1	1	1	1
Életvitel és gyakorlati ismeretek	1+1	1+1	2	1+1
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra	1	1	1	1
Kötelező+szabadon tervezett órakeret	26+2	26+2	29+2	29+2
Habilitáció	3	3	4	4

Felzárkóztatás	2	2	2	2
Tehetséggondozás	2	2	2	2
Összesen	35	35	39	39

A különböző műveltségi területek tantárgyi-tematikus tanterve a sajátos nevelési igényű, tanulásban akadályozott tanulók 1-8. évfolyama számára készült Helyi Tanterv mellékletében található.

Magyar nyelv és irodalom	Helyi Tanterv	számú melléklete
Angol nyelv	Helyi Tanterv	számú melléklete
Matematika	Helyi Tanterv	számú melléklete
Etika	Helyi Tanterv	számú melléklete
Történelem és társadalmi ismeretek	Helyi Tanterv	számú melléklete
Hon és népismeret	Helyi Tanterv	számú melléklete
Környezetismeret	Helyi Tanterv	számú melléklete
Természetismeret	Helyi Tanterv	számú melléklete
Földrajz	Helyi Tanterv	számú melléklete
Ének-zene	Helyi Tanterv	számú melléklete
Rajz és vizuális kultúra	Helyi Tanterv	számú melléklete
Informatika	Helyi Tanterv	számú melléklete
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Helyi Tanterv	számú melléklete
Testnevelés	Helyi Tanterv	számú melléklete
Osztályfőnöki óra	Helyi Tanterv	számú melléklete

A 2020-21 tanévtől FELMENŐ rendszerben

A Kerettantervben meghatározott célok és feladatok

A 2012-es és 2020-as kerettantervben megegyeznek, de tartalmuk a jelenlegiben bővült, részletesebb.

- A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb időszavakat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- igény szerint sajátos, a fogyatékkal élővel összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíteni;
- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, siket tanulóknál a magyar jelnyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

A Kerettanterv tartalma

- Az enyhe értelmi fogyatékos, alsó és felső tagozatos tanulók számára készült KTT tartalmában az egyes tantárgyak tekintetében nem vagy csak kis mértékben változott.
- A témakörök, a hozzájuk rendelt témák és a fejlesztési ismeretek javarészt megegyeznek a 2012-es KTT-ben megfogalmazottakkal.
- A témakörönként javasolt óraszámok a fent leírtak ellenére módosultak.

A Kerettanterv szerkezete-felépítése

Régi 2012-es felépítés

Tematikai egység-fejlesztési cél

Órakeret

Előzetes tudás

Tantárgyi fejlesztési célok
céljai

Követelmények-ismeretek/fejlesztési követelm.

Ismeretek

Fejlesztési követelmények/tevékenységek

Kapcsolódási pontok

Új 2020-as felépítés

Témakör

Javasolt óraszám

megszűnt

A témakör nevelési-fejlesztési

megszűnt

Fejlesztési ismeretek

Fejlesztési tevékenységek

megszűnt

Kulcsfogalmak/fogalmak

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére

Fogalmak

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére

A Helyi Tantervünk a Kerettanterv szerkezetének megfelelő egységes sablont alkalmaz minden tantárgy vonatkozásában.

Tantárgyak elnevezése-óraszám változások

- Általánosságban elmondható, hogy nagyon kevés változás történt az új kerettantervek kidolgozása során.
- Az elvárt tanulási eredmények és az egyes tantárgyak éves óraszámai kis mértékben változtak, csak a témákhoz kapcsolódó időkeret módosult minimálisan.
- Az eddigi tantárgyankénti 10 %-os szabadon felhasználható időkeret megszűnt, e helyett a kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatók.
- Az enyhén értelmi fogyatékos elnevezés enyhe értelmi fogyatékosra módosult.

ALSÓ TAGOZAT**Tantárgyi név változások:*****2012-es elnevezés***

Erkölcstan

Informatika

Rajz és vizuális kultúra

Életvitel és gyakorlati ismeretek

2020-as elnevezés

Etika

Digitális kultúra

Vizuális kultúra

Technika és tervezés

A környezetismeret tantárgy 1 és 2. osztályban megszűnt.

Az 1-4. évfolyamon az Életvitel tantárgyból Technika és tervezés lett, tananyaga nem csökkent, 1 és 2. osztályban óraszámja csökkent 2-ről 1-re.

Új tantárgyként jelenik meg 3. osztálytól a Digitális kultúra, amely az Informatika megváltozott elnevezése.

Szabadon választható órakeret felhasználása:

A szabadon tervezhető 2 db órakeretet évfolyamonként a következőképpen használtuk fel.

1. évfolyam	1 óra Magyar nyelv és irodalom	1 óra Környezetismeret
2. évfolyam	1 óra Magyar nyelv és irodalom	1 óra Környezetismeret
3. évfolyam	1 óra Magyar nyelv és irodalom	1 óra Matematika
4. évfolyam	1 óra Környezetismeret	1 Osztályfőnöki óra

Az 1-2 évfolyamon az anyanyelvi kompetenciák fejlesztése, az alapozás feltétlenül szükséges, így az egyik szabadon felhasználható órát a magyar nyelv és irodalom tantárgyhoz terveztük.

Az 1-2. évfolyamon megszüntetett Környezetismeret anyaggal sok átfedés van a tananyagban (egészség-betegség, tisztálkodás...stb), ezért úgy döntöttünk, hogy a Technika és tervezés tantárgyhoz tervezzük a másik szabadon felhasználható órát.

A 3. évfolyamon a szabadon felhasználható tanórákat a Magyar nyelv és irodalomhoz, illetve a Matematikához rendeltük. A legnagyobb módosítás a Környezetismeret tantárgyhoz köthető.

1-2. évfolyamon megszűnik ez a tantárgy, ezután az oktatása csak a 3-4. évfolyamon történik.

Az elsajátítandó ismeretek mennyisége nagyon sok a heti 1 tanórát figyelembe véve, ezért 4. osztályban a szabadon választható órakeret terhére ezt a tantárgyat heti 2 órára tervezzük.

Negyedikes osztályokban a kiskamaszkorba lépés miatt úgy tapasztalatuk, megnő a magatartási problémák száma, több a betanító pedagógus, az LL Program projektjeinek megvalósítása szempontjából is hasznos az Osztályfőnöki óra bevezetése.

A NAT és a Kerettanterv ajánlása alapján kialakított

HELYI TANTERV ÓRASZÁMOK

az enyhe értelmi fogyatékos tanulókat nevelő általános iskolák

alsó tagozata (1-4. évfolyam) számára

Bevezetése 2020. 09. 01-től felmenő rendszerben történik.

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7+1	7+1	6+1	7
Matematika	4	4	3+1	4
Etika	1	1	1	1

Környezetismeret	-	-	1	1+1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Digitális kultúra	-	-	1	1
Technika és tervezés	1+1	1+1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki	-	-	-	1
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Szabadon tervezett tantárgyak	Magyar Technika	Magyar Technika	Magyar Matematika	Osztályfőnöki Környezetism.
Rendelkezésre álló órakeret	24	24	24	25

FELSŐ TAGOZAT

Tantárgyi név változások:

2012-es elnevezés

Erkölcstan

Történelem és állampolgári ismeretek}

Természetismeret}

Földrajz}

Informatika

Rajz és vizuális kultúra

Életvitel és gyakorlati ismeretek

2020-as elnevezés

Etika

Történelem

Állampolgári ismeretek

{Természettudomány

{Természettudomány

Digitális kultúra

Vizuális kultúra

Technika és tervezés

Szabadon választható órakeret felhasználása:

A szabadon tervezhető 2 db órakeretet évfolyamonként a következőképpen használtuk fel.

5. évfolyam	1 óra magyar nyelv és irodalom	1 óra technika és tervezés
6. évfolyam	1 óra magyar nyelv és irodalom	1 óra technika és tervezés
7. évfolyam	1 óra természettudomány	1 óra technika és tervezés
8. évfolyam	1 óra természettudomány	1 óra technika és tervezés

Az 5. 6. évfolyamon a kommunikációs kompetenciák hatékonyabb fejlesztése céljából továbbra is a magyar nyelv és irodalom tantárgyhoz rendeltünk plusz 1 órát, amit a tananyag tartalma és mennyisége is indokolt.

A 7. 8. évfolyamon a földrajz és természetismeret tantárgy tananyaga beintegrálásra került az új természettudomány elnevezésű tantárgyba, amely biológia, fizika, kémia, és földrajzi ismereteket tartalmaz. A tananyag terjedelme hatalmas mennyiségű, az erre szánt óraszám pedig kevesebb lett az ajánlásban, ezért plusz 1-1 órával növeltük az óraszámot.

Az önálló életvitelhez, egészséges életmódhoz szükséges háztartási-praktikus gyakorlati ismeretek, állampolgári kompetenciák fejlesztése kiemelten fontos a mi iskolatípusunkban. A technika és tervezés tantárgy heti 1 óraszámát plusz még 1 órával egységesen megemeltük az 5. 6. 7. 8. évfolyamokon, mert a tananyag tartalma több gyakorlást igényel.

**A NAT és a Kerettanterv ajánlása alapján kialakított
HELYI TANTERV ÓRASZÁMOK
az enyhe értelmi fogyatékos tanulókat nevelő általános iskolák
felső tagozata (5-8. évfolyam) számára**

Bevezetése 2020. 09. 01-től felmenő rendszerben történik.

Tantárgyak	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	4+1	4+1	4	4
Angol nyelv	-	-	2	2
Matematika	4	4	4	4
Etika	1	1	1	1

Történelem	2	2	2	1
Hon- és népismeret	1	-	-	-
Természettudomány	2	3	5+1	5+1
Állampolgári ismeretek	-	-	-	1
Ének-zene	2	2	1	1
Vizuális kultúra	2	2	1	1
Digitális kultúra	1	1	1	1
Technika és tervezés	1+1	1+1	1+1	1+1
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra (közösségi nevelés)	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Szabadon tervezett tantárgyak	Magyar Technika	Magyar Technika	Természet Technika	Természettud. Technika
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	30	30

3.3 Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

A nevelés, oktatás, fejlesztés kötelezően biztosítandó pedagógiai feltételeit a köznevelési törvény foglalja össze. A köznevelési törvény a sajátos nevelési igényű tanulókhöz igazodva az általánosan kötelező feltételeket több területen módosítja, illetve kiegészíti olyan többlet szolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani, és hozzáférhetővé tenni a sajátos nevelési igényű tanulók számára, mint például:

- speciális tanterv, tankönyvek, tanulási segédletek,
- speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő technikai eszközök.

3.3.1. Tankönyvek kiválasztásának elvei

Intézményünk a tankönyvek megrendelését a következő jogszabály alapján végzi: A tankönyvvé nyilvánítás, a tankönyvtámogatás valamint a tankönyvellátás rendjéről szóló 16/2013 (II. 28.) EMMI rendelet VIII. fejezet: A tanulói tankönyvtámogatás és tankönyvellátás rendje

- Az iskolába történő beiratkozáskor, valamint minden tanév elején tájékoztatjuk a szülőket arról, hogy a Nkt. 46. § (5) bekezdése alapján kik jogosultak térítésmentes tankönyvellátásra, valamint a tankönyvtörvény 8. § (4) bekezdése alapján kik jogosultak ingyenes tankönyvellátásra vagy normatív kedvezményre.
- Az ingyenes tankönyvre jogosult diákok az iskolai könyvtár nyilvántartásába felvett tankönyveket kapják meg használatra.
Ezeket a tankönyveket a diákok a könyvtári könyvekre vonatkozó szabályok alapján használják. Az ingyenes tankönyvtámogatásban részesülő diákok által átvett tankönyvek arra az időtartamra kölcsönözhetőek ki, ameddig a tanuló az adott tárgyat tanulja. Amennyiben az ingyenes tankönyvtámogatás révén kapott tankönyvet a tanuló nem használja folyamatosan, a tanév végén június 15-ig minden kölcsönzésben lévő dokumentumot vissza kell juttatni az iskolai könyvtárba. Az iskola részére tankönyvtámogatás céljára juttatott összegnek legalább a huszonöt százalékát tartós tankönyv, illetve az iskolában alkalmazott ajánlott és kötelező olvasmányok vásárlására kell fordítani. A megvásárolt könyv és tankönyv az iskola tulajdonába, az iskolai könyvtár állományába kerül.
- A tankönyvrendelés végleges elkészítése előtt lehetővé tesszük, hogy azt a szülők megismerjék. A szülő nyilatkozhat arról, hogy gyermeke részére az összes tankönyvet meg kívánja-e vásárolni, vagy egyes tankönyvek biztosítását más módon, például használt tankönyvvel kívánja megoldani.
- A Nemzeti Alaptanterv és a Kerettanterv tartalmának, követelményeinek megfelelő, kompatibilis tankönyveket választunk.
- Fontos, hogy a tankönyv tartalmában, információjában, ábravilágában, a feldolgozás mélységében igazodjék a fogyatékos tanulók szükségleteihez.
- A tankönyv legyen vonzó, figyelemfelhívó, jól olvasható, és áttekinthető.
- Egy-egy tantárgy tankönyvei az egymásra épülő tankönyvcsalád tagjai. Ezt a folytonosságot a lehetőség szerint 1-8. osztályig megőrizzük.
Fontos szempont hogy a tankönyvekhez lehetőség szerint munkafüzet is tartozzon.
- A tankönyvek kiválasztása a szakmai munkaközösségek feladata, helyt adva a tanárok egyéni kezdeményezéseinek az új tankönyvek kipróbálásában, ha ez nem sérti a tanulás folyamatosságát és az átjárhatóságot.
- A tankönyvek kiválasztásánál lényeges szempont a minőség mellett az olcsóbb ár. A tankönyvrendelést behatárolja a tanulónként egységes 1 főre jutó normatíva. A

tankönyvjegyzékben nem szereplő tankönyveket a jogszabályban foglalt módon, indokolt esetben a maximált ár figyelembevételével vásárolhatunk.

- A tartós használatú tankönyvek kiválasztására törekszünk. Minden osztálynak, csoportnak megfelelő minőségű és mennyiségű tankönyvet biztosítunk. A szótárak, nyelvkönyvek, az atlaszok és feladatgyűjtemények, kötelező iskolai olvasmányok, példatárak iskolai tulajdonként a könyvtár állományából kölcsönözhetők.
- A tankönyvrendelés elkészítésénél a szülői szervezet – különösen a tankönyvek grammban kifejezett tömegére tekintettel – véleménynyilvánítási joggal élhet.

3.3.2. Taneszközök kiválasztásának elvei

A kiválasztás szempontjai:

- Segítse az oktató munkát, legyen cselekedtető.
- Legyen vonzó, és figyelemfelhívó, lényeges információt nyújtó.
- Legyen korszerű, többfunkciós, praktikusán használható, időtálló.
- Szerezzen esztétikai élményt, örömet a tanulók számára.
- Segítse a kompetencia - fejlesztést.
- A taneszközök kiválasztásában a taneszköz jegyzék alapján a hiányzó eszközök pótlására és újabb, korszerűbb eszközök beszerzésére törekszünk. A szakmai munkaközösségek javaslatai alapján az igényeket rangsorolva teljesítjük.
- A jegyzékben felsorolt taneszközök pótlása fenntartói pénzeszközből vagy központi támogatásból valósítható meg.
- Fontos taneszközeink biztonságos tárolása és rendeltetés szerinti használata.
- A taneszközöknek meg kell felelniük az egészségügyi és egyéb szabványoknak.
- A tananyaghoz szükséges eszközök kivitelükben és tartalmukban is igazodniuk kell tevékenységünkhöz, céljukat, használatukat tekintve pedig a tanulók sajátosságaihoz.
- Eszközeink beszerzésénél legfontosabb szempont a praktikusság és a tartósság.
- Csak olyan eszközöket szerzünk be, melynek elhelyezése, karbantartása, alkatrész beszerzése folyamatosan biztosított.

3.4 A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

3.4.1. Az 1-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára készült kerettanterv céljaiban, feladataiban és az ezekre épülő további tartalmakban is figyelembe veszi a jövőben várható társadalmi, gazdasági változásokat, valamint az ezzel összefüggésben megjelenő, a köznevelés egészére vonatkozó célokat és feladatokat. A kerettantervi rendszer az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében is prioritásként értelmezi azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek az egyén és a társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti Alaptanterven és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul.

Célok és feladatok

Ebben a szakaszban a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichés funkciók fejlesztésére helyeződik a hangsúly. A tanulók között meglévő eltérések differenciált eljárások, tartalmak és oktatásszervezési megoldások, terápiák alkalmazását teszik szükségessé. A képességfejlesztésben hangsúlyos szerepük van a közvetlen érzéki tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek. A tanuló fejlesztésének hosszú folyamatában az aktuális igényeknek megfelelően kell módosulnia a pedagógiai folyamat korrekciós, kompenzáló jellegének. Az alsó tagozat első évfolyamán javasolt tananyag elsajátítására – a Nemzeti alaptanterv által biztosított lehetőséggel élve – ajánlott egy tanévnél hosszabb időtartamot tervezni. A hosszabb időkeret nagyobb esélyt nyújt az alapvető kultúrtechnikák eszközszintű elsajátítására, amennyiben megfelelő motiváltság mellett, ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban egyre önállóbb tanulási tevékenységet tesz lehetővé a tanulók számára.

Az 1.-2. évfolyamon cél a személyiség biztonságérzetének megteremtésével, az egyéni diagnosztikára épülő funkcionális képességfejlesztéssel elérni az egyénhez viszonyítva azt a legoptimálisabb adaptív állapotot, amely elégséges előfeltétele a tantárgyi rendszerű fejlesztésnek.

Olyan fejlettségi szintre kell hozni a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciókat – a gyógypedagógia eszközszerének, módszereinek, terápiáinak felhasználásával –, hogy a tanuló az alapvető kultúrtechnikák elsajátítására a sérülésének, állapotának megfelelő idő

biztosítása mellett felkészült legyen. A tanulókat fogékonnyá, befogadóvá kell tenni a környezet, a közvetlen megtapasztalható természet és a társas kapcsolatok iránt, miközben tág teret adunk az életkori sajátosságoknak, a fejlettségnek megfelelő gyermekjátéknak és mozgásnak, mindezzel felkeltve érdeklődésüket a tanulás iránt.

A 3.-4. évfolyamon a cél az alapvető képességek és alapkészségek fejlesztése a tanulók egyéni háttértényezőinek figyelembevételével, a pszichés funkciók fejlesztésének stratégiáját tartalmazó egyéni fejlesztési tervek alapján, tantárgyi rendszerben végzett intenzív fejlesztési folyamatban.

Kiemelt feladat a személyiség érésének, az önismeret fejlődésének elősegítése a tanulási, viselkedési szokások elsajátításával, magatartási normák közvetítésével; a sérülésből, a fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdésének, a jól működő funkciók továbbfejlődésének segítése individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Erkölcsei nevelés

Feladata a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozása. Az életkori jellemzőkhöz illeszkedő – a spontán belátáson alapuló – szabálykövetési képesség megerősítése, az alkalmazkodás és az önértékelés, a felelősségvállalás képességének alapozása a mindennapi iskolai gyakorlatban. Szociális konvenciók (köszönés, megszólítás stb.) szerepének tudatosítása a közösségi életben.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Az otthon, az iskola, a lakóhely alapvető személyi viszonyainak megismerése, biztos tájékozódás kialakítása az alapvető téri és időrelációkban, a nevezetes események megismerése, az ezzel kapcsolatos élmények feldolgozása. Hagyományok, népszokások megismerése, felelevenítése az abban való aktív részvétel feltételeinek megteremtésével.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

Az iskolai keretek között gyakorolható demokratikus részvétel. A házirend értelmezésével a jogok és kötelességek szerepének megértése. Érzékenység kialakítása mások problémái, nehézségei iránt, megoldások keresése.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

A tanulók önmaguk megismerésére motiváló tanulási környezet létrehozásával az önmagára jellemző tulajdonságok, érzelmi és indulati megnyilvánulások ismerete. Az énkép, önismeret alakítása, fejlesztése, szociális tanulás, az ember jellegzetes külső- és belső jegyeinek megismerése. Az egymáshoz való alkalmazkodóképesség, együttműködési készség, elfogadás alapozása. A gyakran előforduló konfliktusok kezelésének gyakorlása, helyes magatartás bemutatásával. Az együttműködés és közreműködés a csoportban, közösségben, a meghatározott feladatok végzésében. A családi és az iskolai szerepek megismerése, alkalmazkodás és azonosulás a családi és iskolai viszonyrendszerekben.

A családi életre nevelés

Személyes élmények alapján a családi élet jellemzőinek megbeszélése, szerepjátékok, élmények, történések, családi események. A családon belüli kapcsolatok, egymás segítése, felelősségvállalás a családon belüli feladatokért, az egymásra utaltság.

A testi és lelki egészségre nevelés

A testi fejlettségnek, adottságnak megfelelő egészségtudatos táplálkozás - mértéktelenség - mohóság - önkorlátozás. Tisztálkodási szokások napi ritmusa.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

Gyakorlati tevékenységekben a részvétel különbözőségeinek megfigyelése, hasonlóságok és különbségek, egymás erősségeinek és gyengeségeinek, felismerése, az együttműködésre alapozott segítés, annak hatásainak megtapasztalása.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A környezet adott szempontok alapján történő megfigyelése, a következtetések közös levonása. A szorosan vett természeti környezet ápolása, gondozása mindennapi feladatokban.

Pályaorientáció

Foglalkozások, foglalkozásokhoz rendelt tevékenységek megismerése, egyeztetése, tapasztalatgyűjtés. Az érdeklődés felkeltése, egyéni érdeklődések erősítése. Olyan feltételek, tevékenységek biztosítása, amelyek során kipróbálhatják képességeiket.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

Vásárlások, társasjátékok, szituációk segítségével a pénz szerepének, a gazdaságosság fontosságának a felismertetése.

Médiatudatosságra nevelés

Életkornak megfelelő gyermekműsorok hallgatás-nézése és a tapasztalatok megbeszélése. A valóság és a virtuális valóság megkülönböztetésének elemi példáival az értelmező, kritikai gondolkodás alapozása.

A tanulás tanítása

A tanulás iránti érdeklődés felkeltése, sok személyes élmény biztosítása a tanulói tevékenység serkentésével. Az egyéni érdeklődésen alapuló önművelő és szükséglet kielégítő szabadidős tevékenységek lehetőségeinek megismerése, az azokban való részvétel igényének kialakítása, alapozása.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

Anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelv-elsajátítás folyamatában elsődleges feladat a szókincsfejlesztés, a beszédértés és a beszédprodukciónak fejlesztése. Ennek során a tanuló képes tartalmáról szóbeli leírást ad, elsajátítja az írás, olvasás képességét. Feladat a szöveg információhordozó funkciójának tudatosítása, az értő olvasásra törekvés. Tények, gondolatok érzések felismerése, átélése olvasott szöveg alapján, dramatizálás.

Idegen nyelvi kommunikáció

A tanuló érdeklődésének felkeltése és pozitív irányultság kialakítása a más nyelveken megszólaló beszéd és a más nyelveken beszélők iránt.

Matematikai kompetencia

Jellemzője a cselekvő, személyes tapasztalatszerzés. A fejlesztés feladata: az elemi rendszerező képesség és kombinatív képesség fejlesztése. Kialakul a tanuló fejlettségének megfelelő szintű biztos számfogalma. Alapműveleteket végez, manipulál. Ismeri és használja a mértékegységeket. Képes mennyiségi következtetésre, becslésre, mérésre.

Természettudományos és technikai kompetencia

Érdeklődéssel fordul a környezet tárgyai, élőlényei, jelenségei felé. A mindennapi életben előforduló jelenségek körében tapasztalatszerzésre törekszik. Tanári irányítás mellett, de mind önállóan hajt végre kísérleteket, megfigyeléseket, ezek eredményeit értelmezni is tudja. Alkalmazza a segédeszközöket. Figyel az ember és természet kölcsönhatása folyamataira. Gyakorlatias ismeretekre tesz szert. Értékeli a természet szépségét, törekszik annak védelmére, a környezet megóvására (növényápolás, madáretetés). Igyekszik elsajátítani és lehetőség szerint betartani az egészséges életmód szabályait.

Digitális kompetencia

A számítógép megismerése, egyszerű kezelési műveletek végzése, szoftverek futtatása irányítással. A tanuló motivált az IKT eszközök használata iránt.

Szociális és állampolgári kompetencia

Az iskolai életrend biztonságában a tanulók jól érzik magukat. Ismerik a magatartási szabályokat. Kötődnek a pedagógushoz és a társaikhoz. Szociális képességeik főként az osztályban megélt saját élmények alapján fejlődnek: felelősségtudat, kitartó, szorgalmas munka, mások teljesítményének elismerése, jó és rossz elkülönítése, reális önértékelés.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

A tanuló tud segítséget kérni.

Estétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség

A tanuló ismeri az alkotás örömét. Képes történetek, érzések, élmények feldolgozására különböző dramatikus, képzőművészeti elemek alkalmazásával.

Hatékony, önálló tanulás

A középpontban az olyan alapvető készségek fejlesztése áll, mint az írás, olvasás, számolás, az IKT-eszközök. A hatékony, önálló tanuláshoz alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni. A tanuló a tanuláshoz szükséges taneszközök használatában biztos, gyakorlott. Érdeklődik a tanulás iránt, érdeklődése az elért sikerekből, a fejlesztő értékelés során kapott elismerésből és biztatásból, valamint a korábbi tapasztalatok alapján kialakult kíváncsiságból táplálkozik.

3.4.2. Az 5-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Célok és feladatok

A felső tagozaton a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra irányul. Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység. A tudásgyarapítást, a képességek, a személyiség fejlesztését a konkrét tapasztalásokra alapozva a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve kell elérni.

Az 5–6. évfolyamon a cél a tevékenységek számának és minőségének növelésével, az önálló tanulás képességének fejlesztésével az alapvető kultúrtechnikák használatának eszközsztívúvé tétele, valamint az intenzív személyiségfejlesztés.

Ehhez szükséges az alapkészségek megerősödésének biztosítása a tanulói tevékenységek középpontba állításával, a gyakorlás lehetőségeinek megteremtésével, továbbá a konkrét megtapasztaláson alapuló tudásgyarapítás erősítése a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve. A tantárgyi tartalmakat, a tevékenységeket, feladatokat, a terápiás célú eljárásokat a fejlődés egyéni üteméhez, a módosult tanulási képességhez kell igazítani. Végző soron mindennek meg kell alapoznia a tanulók felkészítését az önálló életvitelre és önálló munkavégzésre, a tanulói képességkultúra fejlettségéhez igazodó szakiskolai továbbtanulásra, társadalmi beilleszkedésre.

A 7–8. évfolyam legfontosabb célja a tudáselemek szintetizálása, a képességstruktúra megszilárdítása, a személyiség integritásának növelése.

E cél eléréséhez szükséges feladatok: a tanuló sikeres továbbtanulási, szakmaelsajátítási lehetőségeinek kialakítása; az önálló tanulás, a tájékozódási képesség, a tájékozottság, a döntési képesség erősítése; a társadalmi beilleszkedéshez szükséges szociális és cselekvési kompetenciák kialakítása, az önálló életvitelre való alkalmasság megszilárdítása.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Erkölcsei nevelés

A szabályok létrehozásának folyamatában való részvétel megtapasztalása, gyakorlati alkalmazása, a megbeszélés, a megegyezés, a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése. Pozitív erkölcsi tapasztalatok erősítése. A magatartásban, az emberi kapcsolatokban a szeretet, bizalom, türelem, együttérzés, igazmondás stb. megismertetése,

gyakoroltatása, befogadása. A negatív tapasztalatok feldolgozása, irigység, közömbösség, harag, durvaság stb., azok hatásainak kompenzálása.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Tantárgyi tanulmányaik során megismert történelmi és kulturális értékeink alapján tudatosodjon a nemzeti összetartozás érzése. Közösségi tevékenységgel, a tanuló lakóhelyén aktív részvétellel váljon részesévé a jelentősebb társadalmi eseményeknek, ünnepeknek, ezen élmények segítségével, alakuljon ki benne a közösséghez való tartozás, a hazaszeretet.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

Az iskolai demokráciában, a diákönkormányzat tevékenységeiben való aktív részvétellel a demokratikus technikák gyakorlása: véleménynyilvánítás, döntéshozatal, képviselő. A tanulói jogok és kötelességek arányainak tudatosítása.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Az éntudat, az énkép (önismeret) fejlesztése, törekvés önmaga minél sokrétűbb fizikai, pszichikai, erkölcsi megismerésére.

A családi életre nevelés

A család fogalma, típusai, tagjai, feladatai, családfa, generációk együttélése, családi munkamegosztás, gazdálkodás a családban, a család szerepe az egyén egészséges, harmonikus fejlődésében, egymásrautaltság, lelki közösség.

A testi és lelki egészségre nevelés

A mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével, a koncentráció és a relaxáció képességének alapozásával, az egészséges életmódban a tudatosság szerepének bemutatása. Önellátó, testápoló technikák. Az érzelmi intelligencia mélyítése, gazdagítása, az önismeret alakítása, az önértékelés képességének fejlesztése.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A szociális érzékenység fejlesztése, az együtt érző, segítő magatartás erősítése. Segítő feladatok az iskolai életben, rendszeresség.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

Mindennapi tevékenységeiben váljon általánossá a környezetkímélő, takarékos magatartás, alakuljon ki a természeti és épített környezet iránti szeretet és megóvás igénye.

Pályaorientáció

A munka szerepe az ember életében. Érdeklődési területek, vonzódások tudatosítása, reális pályakép a képességek, adottságok szerint, mérlegelés. A fizikai és a szellemi munka (a szülők és ismerősök szakmája, ismert szakmák rendszerezése fizikai és szellemi munkacsoportba, a két szakmacsoport lényegi különbségei és hasonlóságai felismerése.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

Részvétel a pénz kezelésében, a csoport (évfolyam) ezzel kapcsolatos tevékenységében, a családból hozott példákkal a célszerű gazdálkodás gyakorlása a pénzhasználat és a fogyasztás területén. A saját felelősség, az értékteremtő munka felismerése. Gazdasági, pénzügyi intézmények szerepének alapvető ismerete a mindennapi életben.

Médiatudatosságra nevelés

A különböző médiumok mint ismeretszerzési, művelődési, önkifejező kapcsolatteremtési lehetőségek megismerése, az alkalmazásokban lévő veszélyforrások tudatosítása. Tudatosság kialakítása a válogatásban.

A tanulás tanítása

Az életkori jellemzők figyelembevételével a kreativitás fejlesztése, az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés, a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük. Az együttműködésre építő (kooperatív-interaktív) tanulási technikák és tanulásszervezési módok fokozott alkalmazása. Az egyéni tanulási stílus figyelembevétele, egyéni tanulási stratégiák érvényesítése.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

Anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelvhez való pozitív attitűd kialakítása. Szókincsfejlesztés. Különböző helyzetekben szóban, írásban megnyilvánuló kommunikációs képesség kialakítására törekvés. Szövegértés fejlesztése. A tanuló a nyelvi funkciók birtokában képes érvelni, vitázni. Az írásbeli kommunikációban elvárás a normakövető helyesírásra törekvés. Képes a kép-, ábra, grafikon-

és diagram-elemzésre. Elsajátítja a jegyzetkészítés alapjait. A metakommunikációs eszközök értelmezésére és alkalmazására törekszik. Képes könyvtárhasználatra. Képes különböző típusú szövegek megkülönböztetésére, információk gyűjtésére és feldolgozására.

Idegen nyelvi kommunikáció

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók idegennyelv-tanulásában elsősorban hallásra támaszkodó nyelvtanulás valósul meg. Az elsajátítás során a kommunikáció játékos keretek között zajlik, sok helyzetgyakorlattal. Célja a tanult idegen nyelvet beszélő népek kultúrája iránti érdeklődés felkeltése. Az idegen nyelvi kommunikáció mint kulcskompetencia az enyhén értelmi fogyatékosok nevelésében egyénileg differenciált tananyagstruktúrát igényel.

Matematikai kompetencia

A tanuló fejben vagy írásban végzett számításai során matematikai műveleteket végez, s ezeket mint eszközt alkalmazza különböző mindennapi problémamegoldása céljából. A matematika órákon elsősorban az elemi számolási készségek fejlesztése valósul meg. Ide tartozik a számírás készsége, az összeadás, kivonás, szorzás, osztás, a törtek használata, a mértékegység-váltás. A tanuló figyelmet fordít a térbeli, időbeli, mennyiségi viszonyokban való pontosabb tájékozódásra. A szövegek értő olvasásával képes adatgyűjtésre, a feladat lényeges elemeinek kiválasztására. Kiemelten fontos a konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása. Elsajátíthatók és gyakorolhatók a gondolkodási műveletek (pl. problémamegoldó gondolkodás), a funkcionális képességek (érzékelés, észlelés, felidézés, emlékezés, figyelem, képzelet), a segédeszközök alkalmazása.

Természettudományos és technikai kompetencia

A tanuló felismeri a természet működési alapelveit, illetve az egyszerűbb technológiai folyamatokat és azok kapcsolatait. Egyre önállóan használja, illetve alkalmazza az alapvető tudományos fogalmakat és módszereket problémák megoldása során. Tudásalkalmazásra képes az ember és természet kölcsönhatása vonatkozásában. A mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében vizsgálódásra törekszik. A természeti és gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggéseket felismeri, megérti. Megismeri az emberi test felépítését, működését, értékeli az egészséget, törekszik annak megőrzésére, ismeri a káros szokások, szenvedélyek egészségromboló hatását. Kiemelt feladat a tanulók egészségvédelmi, betegségmegelőzési és környezeti ismereteinek bővítése, az emberiséget

fenyegető járványok, veszélyek és elkerülésük lehetőségének ismerete. Felismeri a gazdaság környezetkárosító hatását (éghajlatváltozás, savas esők) és a környezetvédelmi törekvések összefüggéseit. Belátja, hogy erőforrásaink döntően végesek és ezeket körültekintően, takarékosan kell hasznosítanunk. Nyitottá válik a környezettudatos gondolkodás és cselekvés, pl. a veszélyes hulladékok kezelése iránt.

Digitális kompetencia

Számítógépes alkalmazásokat ismer. Képes az elektronikus média használatára. Ismeri az információkeresés technikáit, ezeket a tanórán, tanórán kívül és a hétköznapi életben is alkalmazza. A világhálón elérhető információkat megadott szempontok szerinti gyűjtőmunkában is kamatoztatja. A megszerzett információt irányítással, majd egyre önállóbban képes kezelni, azokból prezentációkat, beszámolókat állít össze. Ismeri az elektronikus kommunikáció (e-mail, közösségi portálok) nyújtotta lehetőségeket és használja is ezeket. Fontos feladat, hogy a tanuló felismerje az elektronikus kommunikációban rejlő veszélyeket és törekedjen ezek elkerülésére. A valós és a virtuális kapcsolatok közötti különbségek megláttatása nyomán kellő óvatossággal kezeli a világhálóról származó tartalmakat.

Szociális és állampolgári kompetencia

A tanuló megérti és elfogadja, hogy a közösség tagjai felelősek egymásért. Képes megfogalmazni véleményét a közösséget érintő kérdésekben, meghallgatja és képes elfogadni mások érvelését. Ismeri az alapvető magatartási, viselkedési szabályokat, megnyilvánulásai az alkalomnak és helyzetnek megfelelőek.

Fejlesztendő készségek: a személyközi viselkedés készségei (tolerancia, kapcsolatteremtő képesség, mások elfogadása, konfliktuskezelés, asszertivitás, segítség másokon); az önmagunkkal szembeni viselkedés (következmények vállalása, etikus viselkedés, pozitív énkép, érzelmek kifejezése, önfogadás); feladattal kapcsolatos viselkedés (együttműködési készség, kommunikáció feladatvégzés közben, csoporton belüli aktivitás).

A magyar és az európai kultúra, illetve hagyományok megismerésével kialakul a tanulóban az országhoz, a nemzethez, az EU-hoz és általában az Európához való tartozás tudata.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

Ismert élethelyzetekben a tanuló képes mérlegelni, döntéseket hozni és felmérni döntései következményeit. Terveket készít céljai megvalósításához. Tudja fogadni mások segítségét, és tud segítséget adni. Csoportos feladathelyzetekben részt tud venni a végrehajtás megszervezésében, a feladatok megosztásában. Céljai elérésében motivált és kitartó.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség

Képes történetek, érzések, élmények feldolgozására különböző dramatikus, zenei, tánc- és mozgástechnikai elemek alkalmazásával. Nyitott a kulturális sokféleség megismerésére. Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség lényege a kreativitás fejlesztése. Fontos megismernie a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzést. Érzékeny a művészi önkifejezés felismerésére. A tanuló képes korának megfelelő, különböző művészeti (zenei, irodalmi, dramatikus, képzőművészeti, fotó- és film-) élmények több szempontú befogadására, élvezetére. Képes szabad asszociációs játékokra, gondolatok, érzelmek, hangulatok kifejezésére különböző művészeti területeken alkalmazott kifejezőeszközök, módszerek, technikák alkalmazásával. Alakulóban van önálló ízlése, és ez megnyilvánul közvetlen környezetébe, használati tárgyai kiválasztásában, alakításában is. Feladat az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség fejlesztése.

Hatékony, önálló tanulás

Az önálló tanuláshoz szükséges más kompetenciák: kognitív kompetenciák (értelmi intelligencia, kreativitás, alternatív gondolkodás) emocionális kompetenciák (érzelmi intelligencia, érzelmi tulajdonságok) fizikális kompetencia (erő, fizikai állóképesség, ügyesség, gyorsaság, edzettség, ellenálló képesség), affektív kompetencia (feladattartás, feladattűrés, újrakezdés, kitartás), szociális kompetenciák (pl.: együttműködési készség) és kommunikációs készség. Az önálló tanulásra képes tanuló szükségszerűen rendelkezik ezen kompetenciákat alkotó képességek eszközeivel, alapismeretekkel és pozitív attitűddel. Bizonyos tanuláshoz szükséges tulajdonságokkal is, ilyen az igényesség, a fegyelem, a rendszeresség, a következetesség. A tanulás az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára különösen megerőltető, mert több időre van szükségük, gyakrabban éri őket kudarc, ezért folyamatos feladat a motiváltság biztosítása, kudarc-tűrésük fejlesztése.

3.4.3. Egységesség és differenciálás

Az egységesség és a differenciálás érvényesítésének megvalósítását a pedagógiai gyakorlatban az adaptív oktatás jellemzőinek ismerete és annak alkalmazása teszi lehetővé. Az oktatási folyamat akkor adaptív, ha a megvalósítása során a differenciálás és az egységesség elve egyaránt érvényesül. Az adaptív oktatás gondolata, a megvalósítás gyakorlata az egymástól különböző tanulók egyszerre történő eredményes tanításának ellentmondását oldja fel. Egy olyan tanári gondolat- és tevékenységrendszert kínál, amely a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételére épülve egyszerre biztosítja a differenciálás egyéni fejlesztő hatását és a pedagógiai gyakorlatban megjelenő egységességet.

Az adaptív oktatás feltételei között egyenrangúan szerepelnek a szükséges tanulói sajátosságok – a tanuló tudása, az aktivitásra való készenléte, fejlettsége az önálló munkavégzés és az együttműködés terén, helyzete a társas kapcsolatrendszerben – és a tanulók számára leginkább kedvező tanulásszervezési formák: a frontális munka, a csoportmunka, a párban folyó tanulás, az egyéni munka, az individualizált munka.

A pedagógiai differenciálás hátterében az a törekvés húzódik meg, hogy az egységes tartalmi szabályozás keretei között minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesülhessen optimális fejlődése, egyéni teljesítőképességének teljes kibontakoztatása érdekében. A differenciálásnak nélkülözhetetlen és sok variációban alkalmazott eszköz-együttesként kell megjelennie.

A sajátos nevelési igényű tanulók hatékony oktatása, nevelése érdekében többszintű és változatos differenciálást kell megvalósítani – mind a gyógypedagógiai intézményi, mind az integrált nevelés szervezeti formák esetén – a csoportba sorolás, a célok, a tartalom, a követelmények, a szervezési módok és eszközök vonatkozásában egyaránt. A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni különbségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják ugyanakkor az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében oktatásában (az együttnevelésre vonatkozóan is), a fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, továbbá az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű

tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus irányításait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. A sajátos nevelési igényű tanulók számára szükséges többletszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának két kulcsmozzanata van. Az egyik a bemeneti jellemzők köre, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait. A másik a kimeneti elvárások köre, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenetnél, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása szükséges, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik. A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvés, a szocializációs képességek), a család legjellemzőbb mutatói, a családi szocializáció színterei, a kommunikációs, célracionális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait, amelyre építeni lehet az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist, a stratégiát és a terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszthetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A társadalmi szükséglet meghatározásához a kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalmi sajátosságainak számbavétele. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni. Így a fejlesztési-nevelési-oktatási-képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők: (a) a nevelés mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje, (b) az identitás és önismeret mint szocializációs cél, (c) párbeszéd, megoldáskeresés, értékelés, válogatás, kritika, közvetlen megfigyelés, kipróbálás mint tipikus tevékenységek és (d) a kíváncsiság mint motiváció.

3.5 Mindennapos testnevelés

Intézményünk a mindennapos testnevelést heti öt testnevelés óra keretében szervezi meg, melyből heti három óra a kerettanterv testnevelés műveltségterületi oktatással valósul meg. Heti két óra pedig a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 27§.(11) rendelkezéseiben meghatározott oktatási formákkal szervezzük meg. Az 1-2 évfolyamon a testnevelés tantárgy tematikájába beépítve alapozó terápiával fejlesztjük a tanulók általános mozgásügyességét, mozgáskoordinációját, finommotorikáját.

Az iskola a tanulók számára a mindennapos testedzést nemcsak a kötelező tanórai, hanem a szabadon választható délutáni sportfoglalkozásokon is biztosítja. A foglalkozások megjelenítésre kerülnek a tantárgyfelosztásban, illetve az órarendben. Az új kerettanterv tematikája lehetőséget biztosít az úszásoktatásra, amelyet tanórai keretben heti 2 testnevelés órát tömbösítve a témakör által biztosított óraszámában szervezünk meg.

Helyi tantervünk testnevelés és sport tantárgy tematikájába beépítettük a lovas kultúra oktatást, amely a 2014/2015 tanévtől kezdve felmenő rendszerben kerül bevezetésre heti 2 testnevelés óra keretében .

Az órakeret felosztása során az intézmény a nem kötelező tanórai foglalkozások órakerete terhére további heti 6 óra keretében biztosít lehetőséget a tanulóknak a sportolásra, tehetséggondozásra. Az iskolai tömegsport foglalkozásaihoz az iskola biztosítja az iskola sportolásra alkalmas helyiségeinek, (tornaterem udvar) és sporteszközeinek használatát. A mindennapos testnevelés bevezetése, nagymértékben megnöveli a testnevelés órák számát, ezért intézményünk tanévenként szerződést köt a Mohácsi Sportegyesülettel az intézmény közelében található sportpálya, és tornaterem rendszeres használatáról. Az iskolai sport foglalkozások az alábbi sportcsoportokban történő sportolást fogják át:

atlétika	sorversenyek
labdarúgás	zsinórlabda
asztalitenisz	

A délutáni tanórán kívüli foglalkozások szervezeti keretei között csoportonként legalább heti 2 óra a mozgásos jellegű foglalkozást biztosítunk.

A tanulónak, ha egészségi állapota indokolja, az iskolaorvosi, szakorvosi szűrővizsgálat alapján könnyített vagy gyógytestnevelési órán kell biztosítani a rendszeres testmozgást.

A könnyített és a gyógytestnevelés szervezésének, a tanulók könnyített vagy gyógytestnevelési órára történő beosztásának rendjét a 20/2012. EMMI rendelet (VIII: 21.) 54. pont 142 § (1-4)

tartalmazza. Tanulóink testnevelési kategóriába való besorolását, az éves szűrővizsgálatok eredménye alapján az iskolaorvos végzi. Gyógytestnevelés, és testnevelés alól felmentett kategóriába történő besorolás csak szakorvosi javaslatra történhet, melyet a szülőnek minden tanévben be kell szereznie.

Testnevelés kategóriák

N. Normál testnevelés: Ide sorolandók a normál módon terhelhető, a koruknak megfelelő fejlettségű egészséges gyermekek, tanulók, akiknek mozgás-, és terhelési korlátozása nincs, valamint azok, akiknek betegsége vagy funkcionális elváltozása nem teszi szükségessé a terhelés korlátozását.

I. Könnyített testnevelés: Idetartoznak a mozgatórendszeri vagy egyéb megbetegedésekben, elváltozásokban ideiglenesen vagy tartósan szenvedő gyermekek tanulók, valamint a hosszabb betegség után lábadozók, akiknek teljesítőképessége részlegesen korlátozott.

II. Gyógytestnevelés: Ide sorolandók azok, akiknek betegségük vagy funkcionális elváltozásuk miatt, sajátos, az állapotukat figyelembe vevő, külön órakeretben történő foglalkozásokra van szükségük. A gyógytestnevelést igénylő tanuló orvosi javaslat alapján, normál testnevelés órán is részt vehet.

III. Testnevelés alól felmentett: Fel kell menteni a tanulót a testnevelésórán való részvétel alól, ha mozgásszervi, belgyógyászati vagy egyéb, szakorvos által megállapított egészségkárosodása nem teszi lehetővé a gyógytestnevelés-órán való részvételét sem.

Gyógytestnevelés	Könnyített testnevelés
<i>Azonosság</i>	
Egészség helyreállítása, megőrzése	Egészség helyreállítása, megőrzése
Másodlagos prevenció	Másodlagos prevenció
A teljesítőképesség helyreállítása	A teljesítőképesség helyreállítása
<i>Különbség</i>	
Korrektív gyakorlatok túlsúlya	Kontraindikált gyakorlatok mellőzése
Testnevelés órától külön időpont	Testnevelés óra része, avval egy időpont
Külön az osztálytársaktól	Integráltan az osztálytársakkal

A gyógytestnevelés az a tudományág, amely a testnevelés módszereinek felhasználásával betegségek megelőzésére és gyógyítására alkalmas.

A foglalkozás a testnevelés mozgásanyagának felhasználásával, adaptálásával, sajátos módszerek alkalmazásával történik.

A gyógytestnevelés célja az egészség helyreállítása, szinten tartása, testi képességek fejlesztése, és mozgásigény kialakítása. Hozzájárul a szerzett vagy veleszületett betegség következtében kialakult egészségi állapot helyreállításához, gyógyításához, rehabilitációjához

Feladata:

- a rehabilitáció
- betegség típusok szerinti differenciált képesség fejlesztés
- az egész test motoros fejlesztése
- tartáshibák megelőzése, javítása
- másodlagos károsodások kialakulásának megelőzése
- a rendszeres mozgás igényének kialakítása
- állóképesség fejlesztése
- teljesítőképeség fokozása
- mozgásműveltség kialakítása

3.6 A választható tantárgyak, foglalkozások szabályai

3.6.1. Etika, hit és erkölcsan

Az Nkt. 35.§ (1) bekezdése alapján bevezetésre került a kötelező etika oktatás, vagy az ehelyett választható az egyházi jogi személy által szervezett hit- és etika oktatás. Az iskolai etika, valamint a hit és erkölcsan oktatás megszervezésének szabályait az intézményi SZMSZ tartalmazza.

Jogszabályi háttér:

- 2011. évi CXCV. Törvény a „nemzeti köznevelésről” (Nkt. 35. §.)
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 14. §; 15. §.
- 22/2013 (III. 22.) EMMI rendelet 182/A-182/B §
- Nemzeti Alaptanterv

Az Etika tantárgy középpontjában a formálódó gyermeki személyiség áll, testi, szellemi, és lelki értelemben. A tantárgy magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását. A tanulók megtapasztalhatják az elfogadást, az egymás iránti figyelmet, önmaguk és egymás szeretetét. A feladatok és játékok során észrevételezhetik a tanulók, hogy mindannyian emberek vagyunk, hibázhatunk, tévedhetünk, de ezeket helyre is hozhatjuk, és ebben egymás segítségére lehetünk.

Az erkölcsi nevelés mindenkori célja a jellem formálása, ami az iskolában folyó pedagógiai tevékenység egészét átfogó és jellemző folyamat, a különböző tantárgyak tanítási óráin, az óráközi szünetekben, a szabadidős tevékenységek közben jelen vannak.

Értékelés: Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése – szóban vagy bármilyen egyéb formában – egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. A tanórán folyamatos pozitívumokra alapozott értékelés folyik: tanári, önértékelés és társak által történő értékelés.

A tantárgy fent említett sajátosságánál fogva az osztályzat nélküli ” részt vett” beírást alkalmazzuk a bizonyítványba, félévkor és év végén.

Ha a tanuló viszonyulása társaihoz és a felnőttekhez egyaránt - a vele foglalkozó pedagógusok egyetértésével- kiemelkedőnek minősül, dicséretet kaphat.

Ez félévi és év végi osztályozó értekezleten a nevelőtestület határozata alapján történik.

3.7 Az iskolában alkalmazott adaptív nevelést támogató pedagógiai módszerek

Tantestületünk nyitott az új korszerű tanulás-szervezési módszerek megismerésére, az alternatív tananyag feldolgozási és tanítási formák alkalmazására.

Intézményünkben alkalmazott egységes módszerek, „Jó gyakorlatok”:

- I. IKT alapú pedagógiai módszertan
- II. Kooperatív tanulás-szervezési módszerek
- III. Projektoktatás

3.7.1 IKT alkalmazása tanórán és egyéni fejlesztésben

IKT- alapú pedagógiai módszertan (digitális pedagógia) meghatározása

Digitális pedagógia: *„a hagyományos (instruktív) és konstruktív pedagógia elveire épülő, az információs társadalom kompetenciáinak fejlesztését megvalósító tanítási-tanulási módok, módszerek, amelyek alkalmazásakor az infó-kommunikációs technológia, mint eszköz és taneszköz jelenik meg a tanítás-tanulás folyamatában. Ezáltal új pedagógiai gyakorlatok kialakítására, vagy a meglévők módosítására nyílik lehetőség.”¹¹*

„Intézményünk megcélozta a pedagógusok digitális felkészültségének, módszertani kultúrájának növelését, valamint tanulóink digitális kompetenciájának hatékonyabb fejlesztését, ezért az **EFOP 3.2.3-17** kódszámú **„Pedagógiai módszertani csomagok bevezetése a digitális és egyéb kulcskompetenciák hatékonyabb fejlesztése érdekében a Mohácsi Tankerületi Központ intézményeiben”** című pályázatban megvalósítóként részt vesz.”

¹¹ Fogalomtár TIOP

A digitális oktatás módszertani sajátosságai:

Az IKT- eszközökkel támogatott oktatás ma már önálló didaktikai rendszerként van jelen a pedagógiában.

A digitális pedagógiai módszertan a kompetenciafejlesztést három területen célozza meg:

- tárgyi ismeretek bővítése, rendszerezése,
- eszközök készségszintű alkalmazásának fejlesztése,
- konstruktív munkaformák alkalmazásával a szociális kompetenciák fejlesztése.

Az IKT által támogatott tanulásszervezési módok:

- csoportmunka
- pármunka-tanulópár
- egyénre szabott munka
- részben egyénre szabott munka
- önálló munka

A digitális pedagógiai módszertan többszintű differenciálásra is lehetőséget biztosít, amelynek a következők a megvalósulási formái:

- mennyiségi differenciálás
- minőségi differenciálás
- tanulási követelmények differenciálása

Ajánlott óratípusok:

- új ismeretanyag feldolgozása
- alkalmazás-gyakorlás
- összefoglalás, ellenőrzés-diagnosztikus mérés

Alkalmazására szánt feladattípusok:

Problémamegoldó csoportfeladatok

Alkotó feladatok

Felfedező, kutató feladatok

Érvelésre-vitára alkalmas feladatok

Ellenőrzés, értékelés ¹²

A digitális pedagógia legfőbb jellemzője, hogy ötvözi a különböző didaktikák pozitívumait. Képes a kulcskompetenciák fejlesztésére. Fejleszti a szövegalkotási készséget, közben javítja a

---

¹² Fogalomtár TIOP

helyesírási hibákat. Tud segíteni az olvasásfejlesztésben, bizonyos diszlexiák terápiájában, a beszédhibák javításában. Amennyiben kell, tud induktív és tud deduktív eljárást alkalmazni. „Comenius követelményeinek maradéktalanul eleget tesz, hiszen képes úgy hatni egyszerre több érzéki síkon, hogy a felhasználó akár közbe is avatkozhat, erősítheti vagy gyengítheti az egy vagy több érzéki síkra gyakorolt hatás intenzitását. Közel áll a cselekvés pedagógiájához, hiszen a tanuló és a számítógép manipulatív interakciója alapján valósul meg a tanulás. Eleget tesz a konstruktivista pedagógia elvárásainak, hiszen nem a kumulatív tudás növekedését célozza meg, hanem a különböző tudásstruktúrákkal való aktív manipulálás szinte kimeríthetetlen lehetőségére épít. Barátja a kognitív pedagógiának, hiszen a megismerés komplex, de a komplexitást felépítő moduláris rendszerek és alrendszerek működését, szisztematikus kapcsolatát képes prezentálni, ezzel fejleszti a megismerési és gondolkodási folyamatokat.”¹³ Végül, de nem utolsó sorban a számítógéppel segített oktatás sikere mellett az szól, hogy a tanulók körében a legnépszerűbb oktatási formák közé tartozik, ezért motivációs hatása is kimeríthetetlen.

• **INFO-TANODA - Képességfejlesztés IKT alkalmazásával**

Az **INFO-TANODA** számítógépes programcsalád **fejlesztő programjai** a képességfejlesztéshez: hallás- és vizuális- figyelem, észlelés és emlékezet fejlesztéséhez, a szerialitás fejlesztéséhez, valamint a testséma fejlesztéshez nyújt segítséget óvodás és kisiskolás korban. A számítógépes programok alkalmazásával elősegíthetjük a kisgyermekek olvasási, írási képességeinek megalapozását. A programok egyaránt alkalmazhatóak:

- óvodai, tanórai foglalkozás keretében csoportos formában és egyéni differenciálásra,
- egyéni fejlesztő foglalkozásokra (habilitáció, készségfejlesztés, tehetséggondozás)

A programcsomag 4 fejlesztő szoftvert tartalmaz:

---

¹³ A „Beszédmester” beszédjavítás-terápiai és olvasásfejlesztő rendszer dokumentációja <http://www.inf.u-szeged.hu/beszedmester/81.oldal>

FEJLESZTŐ PROGRAMOK	
Program neve:	Fejlesztett terület:
Látod-e?	vizuális fejlesztés
Hallod-e?	hallásfejlesztés
Hol vagyok? Milyen vagyok?	testséma fejlesztés
Anni Panni	szerialitás fejlesztése

INFO-TANODA Kompetenciafejlesztés IKT alkalmazásával

Az **INFO-TANODA** számítógépes programcsalád **tantárgyi programjai** elsősorban tanulásban akadályozott tanulók tanterve szerint oktató intézmények számára készült, de jól használhatók a többségi általános iskolák oktató munkájában is. A tanórai ismeretátadás mellett tudásszint mérésére, differenciált feladatadásra, egyéni fejlesztésre, rehabilitációra is alkalmazhatóak. A programok frontálisan, csoportosan illetve egyéni formában is beépíthetők a tanórai munkába. Alkalmazhatóak számítógépen és interaktív felületen is. A programcsomag 11 oktatási szoftvert tartalmaz az alábbi témakörökben:

TANTÁRGYI PROGRAMOK	
Program neve:	Fejlesztett terület:
PiCi Matek 1.	matematika
PiCi Matek 2.	matematika
Kalandozás Betúrorszáiban	magyar nyelv
Nyelv-Birodalom	magyar nyelv
Országjáró	földrajz
Világjáró	földrajz
Élő örökség	természetismeret
Fej-töri	történelem
Utazás a múltba	történelem
Mohács mozaik	honismeret
Kincs-tár	ének-zene

3.7.2 Kooperatív tanulásszervezés

Intézményünk adaptálta a Kiskőrösi EGYMI által kidolgozott Hatékony együttnevelés a korszerű módszerek, eszközök, eljárások alkalmazásával (projekt, differenciálás, kooperatív, portfólió) című „jó gyakorlatot”.

Az együttműködésen alapuló tanulásról a következőket írja Lénárd és Rapos:

„A kooperatív tanulás során – ha a pedagógus jól alkalmazza a módszert – a diákok feltételezhetik, hogy a tanulás szempontjából nagyon hasznos, ha a különböző tulajdonságokkal és képességekkel rendelkező tanulók dolgoznak együtt. A tanulásnak ez a módja bizonyíthatóan javítja a tanulmányi eredményeket, elősegíti a pozitív kapcsolatok kialakulását a jobb és a gyengébb tanulmányi eredményű tanulók, illetve a fogyatékkal élő vagy kisebbségi származású és a többi gyerek között.”

Kooperatív tanulásról akkor beszélhetünk, ha a csoportmunka során négy alapelv érvényesül:

- az építő egymásrataltság
- az egyéni felelősség
- az egyenlő részvétel és
- a párhuzamos interakciók elve

Ahhoz, hogy a csoportok hatékonyan, gördülékenyen működhessenek, és megfelelően tudjuk irányítani őket, néhány alapvető szabályt is fontos kialakítanunk.

Ezek a szabályok a terem berendezésére, a zajszint szabályozására és a csoporton belüli munkát szabályozó szerepek kialakítására vonatkoznak.

A kooperatív tanulásszervezés maga is módszer, egyúttal módszerek együttese is.

Módszerek véletlenszerű csoportalakításra:

- Mozaik, Keveredj, állj meg, csoportosulj!

Csoportösszetartást, csoporttudatot segítő tevékenységek:

- Ablakok, Csoportplakát, Csoportpóló, Csoportcímer, -zászló, csatakiáltás stb.
- Betűk, gépek, Firka, Képtárlátogatás, Elvárásolt csapat

A kooperatív módszerek a bevezetést segítő fokozatok szerint:

- Páros munka, Szóforgó, Kerekasztal, Csoportszóforgó, Füllentős
- Háromlépcsős interjú, Diákkvartett

A témafeldolgozás módszerei:

- Mozaik, Csoportok közti mozaik, Szakértői mozaik, Fordított szakértői mozaik.

A kooperatív módszereket ötvözzük az állatasszisztált foglalkozással: az **EFOP 3.1.6-16-2017-00009 „MI is fontosak vagyunk!” A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése című pályázat 3/A a)** kódszámú tevékenysége keretében kifejlesztett „*Kooperatív módszertár terápiai kutyával asszisztált tanórához*” szakmai módszertani segédanyag felhasználásával.

3.7.3 Projektoktatás

A projekt módszer olyan tanulás szervezési eljárás, ami gyakorlati problémák megoldásán alapul, figyelembe veszi a gyermekek/tanulók érdeklődési körét, a feladatok élet közeleiek. Feltételezi a mind sokoldalúbb együttműködést és kreativitást, amit a tanulásban akadályozott tanulókat is motivál, ha kellő megerősítést és ötleteket kapnak. A projekt módszer célja, tantárgyi komplexitás keretében létrejövő cselekedtető, ismeretszerzésre buzdító, problémamegoldó készséget fejlesztő, kiscsoportos illetve páros munkára épülő tananyag többoldalú megközelítése érdeklődést fenntartó formában. A projekt végrehajtása folyamán az emlékezet, kreativitás, kommunikáció, csoportmunka, az ismeretek tevékeny alkalmazása során, a közösség is fejlődik. A megvalósítás során kézzelfogható produktumok jönnek létre, amelyek maradandó élménnyel gazdagítják tanulóinkat, és emlékezetessé teszik a játékos formában feldolgozott ismereteket. A megvalósítás a pedagógusok részéről időbeli térbeli összehangoltságot, folyamatos együttműködést igényel. A projektek sikeres végrehajtása érdekében a munkaközösségek tagjai team munkában dolgoznak.

ALKALMAZOTT PROJEKTJEINK

Tananyagot feldolgozó projektek:

Alsó tagozat:	1. Ősz projekt	
	2. Tavasz projekt	
Felső tagozat:	1. Honfoglalás projekt	5. évfolyam
	2. Reneszánsz projekt	6. évfolyam
	3. Toldi projekt	7. évfolyam
	4. Ember projekt	8. évfolyam

Tananyagot kiegészítő projektek: Nemzetiségek hete: (magyar, roma, sváb, sokac) alsó tagozat
 Anyák napja projekt alsó tagozat
 Farsang projekt alsó tagozat

Intézményi szintű projektek:

1. Egészségnevelési projekt hét alsó tagozat projekt hónap felső tagozat
2. Meixner napi projekt

3.8 A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Az esélyegyenlőség biztosítása érdekében a következő elveket vesszük figyelembe:

- világnézeti semlegesség
- demokratizmus
- humanizmus a mindennapok gyakorlatában
- szolidaritás
- minden gyermek emberi méltóságának biztosítása és partnerként való kezelése
- tolerancia az alsó határon teljesítőkkel szemben és ezen elv érvényesítése befogadásuknál, integrálásuknál, fejlesztésüknél
- hátrányos megkülönböztetés tilalmának tiszteletben tartása, elfogadó, támogató attitűd a másság mindenfajta megjelenésével kapcsolatban

A tanulási esélyegyenlőség biztosításához a nevelő-oktató munka szervezése a következő elvek figyelembevételével történik:

- Pedagógiai gyakorlatunkban a motívumrendszer, a készség- és képességrendszer, a személyiség fejlődésének segítésén, valamint a kulcskompetenciák fejlesztésén van a hangsúly.
- Pedagógiai munkánk kiemelten fókuszál az iskolai tanítási-tanulási folyamatok hatékonyságára és az elsajátított tudás és kompetenciák használhatóságára, hasznosságára. Hiszen a felnőtt élet sikeressége szempontjából kiemelt fontosságú kulcskompetenciák fejlesztését, az egész életen át tartó tanulásra való felkészítést, a hatékonyság egyik feltételeként pedig a modern személyközpontú, interaktív, tapasztalati tanulásra alapozó, korszerű tanulásszervezési eljárások, módszerek, pedagógiai kultúra általánossá válását támogatjuk.
- A tanuló terhelésekor „teljes személyiségét” figyelembe vesszük: egyedi elbírálás a haladási tempóban, módszerválasztásban, a tehetség és készségek kibontakoztatásában.
- Az intézménybe járó gyermekek lehetőségeihez, korlátaikhoz és speciális igényeihez igazodva a feladatok megvalósításához hosszabb időszavakat, kereteket jelölünk meg ott, ahol erre szükség van.
- A tanulók személyiségének megismerése után határozzuk meg a gyermekhez és csoporthoz igazodó adaptív tanulásszervezési eljárásokat, pedagógiai módszereket.
- Pedagógiai munkánkban a differenciálás is kellő hangsúlyt kap. Differenciáláson a mindenki számára a saját komplex személyiség struktúrájának leginkább megfelelő,

számára optimális fejlesztés biztosítását értjük. A követelmény, a tartalomszelekció alapja a súlyponteltolódásban van, ugyanis a preferált követelmények megfogalmazásánál a súlypont nem a tananyagra, hanem a sérült gyermekekre kerül.

- Az alapfokú iskoláztatás teljes időszakában biztosítjuk a kiegészítő pedagógiai szolgáltatásokat: fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs és terápiás célú gyógypedagógiai ellátás körét. A habilitációs, rehabilitációs tevékenységet olyan szakmaközi együttműködésben és szervezett tanítási-tanulási folyamatban valósítjuk meg, melyben kiemelten ügyelünk az egyes tanulók / tanulócsoportok igényeitől függő eljárások, időkeret, eszközök, módszerek, terápiák alkalmazására. Mivel a személyiség elsősorban az aktív tevékenység folyamatában alakul, primer szerepet kap tanulóink cselekvésének, aktivizálásának biztosítása a tervezésben és a kivitelezésben egyaránt.
- A tanulási nehézségek feltárása mellett törekszünk a tanulói kiemelkedő teljesítmények feltárására és fejlesztésére a tanórákon, és tanórán kívüli foglalkozásokon is.

Az intézményünkkel tanulói jogviszonyban álló sajátos nevelési igényű gyermekek jelentős hányada hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű. Ezért kiemelt feladatunk a szociális, kulturális és társadalmi hátrányok csökkentését, az eredményes társadalmi beilleszkedést, az adaptív nevelést megvalósító pedagógiai módszerek és támogatások megvalósítása.

A fentiekén túlmenően még a következő jelenségekkel számolunk:

- tanulási képességek általánosan alacsony szintje
- részképességek kiesése
- társult, másodlagos problémák (hallás, mozgás, látás, stb.)
- magatartási zavarok, nehezen kezelhetőség
- autisztikus, pszichotikus vonások
- tartós betegség utáni lemaradás
- igazolatlan mulasztások (alulmotiváltság)
- későn diagnosztizált, másodlagos sérülésekkel hozzánk került tanulók helyzete

A komplex személyiségfejlesztést segítik az általános iskola egyéni fejlesztő, felzárkóztató, tehetséggondozó, habilitációs, rehabilitációs, korrekciós, fejlesztő terápiás szemléletű tevékenységei az együttes élmény, amely az alkalmazkodó képességet, a normakövetést, a pozitív önértékelést és a szocializációt fejlesztik. Az egyéni fejlesztő kiscsoportos

foglalkozások a nevelési lehetőségek széles tárházát adják. A személyiségfejlesztésre, ezen belül az érzelmi, akarati élet, szocializáció pozitív irányú befolyásolására van mód. A differenciált fejlesztő foglalkozásoknak korrektív hatásrendszerük van, minden alkalommal komplex fejlesztés valósul meg, legtöbbször domináns a kognitív funkciók fejlesztése. A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésében egyre nagyobb jelentősége van a tehetséges tanulók felismerésének és gondozásának. A kiemelkedő képességekre való építés, a tehetséggondozó, fejlesztő foglalkozások is hozzájárulnak tanulóink képességeinek kibontakoztatásához, hátrányaik leküzdéséhez.

Tanulóink társadalmi esélyeinek növelését mentortanár is segíti. A Patrónus Program keretében foglalkoztatott mentortanár feladata az intézményben tanuló hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatásának segítése, ennek érdekében tanórán kívüli egyéni és csoportos fejlesztő foglalkozások szervezése, a tanuló – szülők – pedagógusok kapcsolatrendszerben rejlő eredményjavító lehetőségek feltárása. A program célja a hátrányos helyzetű, lemorzsolódással veszélyeztetett, tanulási nehézségekkel küzdő 7-8. évfolyamos tanulók esélyegyenlőségének növelése, felzárkóztatásuk elősegítése, az iskolából való lemorzsolódásuk arányának csökkentése, pályaeorientációjuk, pályaválasztásuk elősegítése.

3.8.1 Habilitáció, rehabilitáció

A tanulók esélyegyenlőségét a kötelező egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozások megszervezésével is segítjük. A 2011. évi Nkt. a 6. sz. mellékletében meghatározott heti időkeret alapján biztosítjuk a sajátos nevelési igényű, tanulásban akadályozott tanulóink számára ezeket az egyéni fejlesztő, kiscsoportos foglalkozásokat. A szakmai megvalósítást az intézmény által kidolgozott Habilitációs Program, és protokoll tartalmazza. (Lásd. P.P. 1.8.1 A sni tanulók fejlesztését, habilitációját segítő tevékenység)

3.8.2 Komplex programok

A tanulóink esélyegyenlőségének biztosítása, a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése érdekében egyrészt személyre szabott pedagógiai módszereket alkalmazunk, másrészt olyan komplex programokat építünk be intézményünk pedagógiai gyakorlatába, amely erősíti a tanulók tanítási-tanulási folyamatba való bevonódását, a tanulás élményszerű megközelítését, az önismereten alapuló pályaválasztást, valamint a legalább középfokú végzettséget

eredményező tanulási eredmény elérését. Az általános iskolai intézményegység által alkalmazott programok: a Komplex Alapprogram és a Komplex Instrukciós Program.

3.9 Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

Értékelési alapkoncepciónk:

- az értékelés viszonyítás: követelményekhez, a tanuló egyéni teljesítményéhez
- az értékelés információ: a célok megvalósításának mértékéről, szintjéről
- az értékelés folyamat: összefüggések keresése a célok, a folyamat és az adott aktuális állapot között

Értékelésünk funkciói

- diagnosztikus:** *prognosztikai, korrekciós:* információ a helyzetfelméréshez, helyzetelemzéshez, a tanulási folyamat tervezéséhez (egyéni és csoportos szinten)
- formatív:** *fejlesztő, szabályozó:* segítség a tanulás folyamatához, annak korrekciójához
- szummatív:** *megerősítés, visszacsatolás:* eredmények regisztrálása egy- egy tanítási-tanulási periódus végén

Értékelésünk alapkövetelményei:

Az értékelés legyen:

- *folyamatos:* kiszámítható, megjelenése rendszeres, aktuális, tervszerű, nem kampányszerű, az ellenőrzés legyen természetes kísérője a tanítás – tanulás folyamatának
- *sokoldalú:* nem csupán a tantárgyi tudást és előrehaladást értékeljük, hanem a gyermek valamennyi – pedagógiai szempontból fontos – tevékenységét és az ezekben elért fejlődését
- *változatos:* vizsgáljuk a neveltségi szinteket, figyelembe véve az életkori sajátosságokat, a sérülésből adódó egyéni specifikumokat, a tanulási képesség különböző mértékű fejlődési zavarát
- *kiszámítható:* segítse elő a rendszeres munkavégzést és a felelősségtudat kialakulását
- *konkrét:* legyen tárgyyszerű, tárja fel a sikertelenség okait, támaszkodjék a pozitívumokra, motiváljon további erőfeszítésekre
- *egybehangzó:* törekedjen objektivitásra, igazságosságra, méltányosságra az egészséges személyiségfejlődés, önismeret érdekében

- *kollektív*: a nevelési folyamat fontos része az értékelés szempontjainak megismerése, megértése, elsajátítása, alkalmazásának megszokása. Ennek érdekében a tanulók egymás teljesítményét is értékelhetik szavakban, esetleg érdemjegyekre tett javaslatokkal

ÉRTÉKELÉS	kezdet	folyamata	vége
Fajtája	diagnosztikus	formatív	szummatív
	feltárja a fejlettségi szintet, helyzetet mér fel, feladatot határoz meg	fejlesztő, a tanuló fejlettségi szintjéhez alkalmazkodó	minősítő értékelés egy-egy tanulási szakasz lezárásakor
Ideje	tanítási év kezdetén iskolaváltásnál tanulási problémák esetén	időben rendszeresen elosztott gyakorisággal, a folyamat teljes idejében	félév vége tanév vége
Célja	állapot jelzés visszajelzés tanuló, szülő, tanár számára	állapotváltozás felmérése, a tanulás és értékelés kölcsönhatásának érvényesítése	összegzés értékelés minősítés
Formája	szóbeli írásbeli felmérőlap gyakorlati feladatok	szóbeli, írásbeli, gyakorlati beszámoltatás tanórai munka	szóbeli, írásbeli gyakorlati beszámoltatás témazáró dolgozatok

A minősítés során a témazáró dolgozatok, felmérések érdemjegyei nagyobb hangsúlyt kapnak, de tanulóink sajátos nevelési igénye, a kognitív funkciók lassúbb fejlődési üteme miatt valamennyi értékelési helyzet befolyásolja az értékelés, minősítés folyamatát és eredményét.

3.9.1 A tanulók teljesítmény értékelésének, minősítésének formája

A tanulók értékelése, minősítése az osztályfőnök, valamint az adott tantárgyat tanító pedagógus feladata, amely - a magatartás és szorgalom értékelésekor- kiegészül a napközis nevelők, és a nevelőtanárok véleményével, megfigyeléseivel és javaslataival. Vitás esetekben a tantestület osztályozó értekezleten hozott határozata érvényes.

Általános iskola 1-8 évfolyam

Szöveges minősítés: az első évfolyamon félévkor és év végén
a második évfolyamon félévkor

Értékelés osztályzattal: a második évfolyam tanév végén és a magasabb évfolyamokon félévkor és év végén a tanuló minősítése osztályzatokkal történik.

Az értékelés, minősítés általános követelményein túl a szöveges értékelés további szempontjai, amelyek biztosítják a gyermek sokoldalú megismerését, egész személyiségének figyelembe vételével:

- biztosítjuk a rendszerességet és a folyamatosságot
- figyelembe vesszük a gyermek adottságait
- érdeklődését
- életkori sajátosságait
- sajátos fejlődési ütemét
- szem előtt tartjuk az érés, fejlődés, tanulás folyamat jellegét
- pontos információt nyújtunk a teljesítményről
- elismerjük a tantárgyi teljesítmény mellett a más típusú értékeket, tulajdonságokat is
- az aktuális állapotot rögzítjük, megjelölve a továbblépés útját, módját
- biztosítjuk az értékelés megerősítő, korrigáló, fejlesztő szerepét
- segítjük a tanulók helyes önértékelésének kialakulását

A szöveges értékelés megfogalmazásának követelményei:

- személyre szóló, differenciált
- egyértelmű, pontos, igényesen megfogalmazott
- ösztönző

3.9.2 Tantárgyi követelmények teljesítése

Az egyes évfolyamok követelményszintjéhez igazodva tantárgyanként értékeljük a tanulók teljesítményét.

Az alsó tagozaton az Ek./1. osztályban félévkor és év végén, valamint a 2. osztály első félévében szöveges értékelést alkalmazunk.

A teljesítményt százalékban mérve, szövegesen értékelve a következő kategóriák szerint történik:

Százalék	Átlag	Szöveges minősítés
90%-100%	4,5-5,00	kiválóan teljesített
70%-89%	3,5-4,4	jól teljesített
31%-69%	1,5-3,4	megfelelően teljesített
0%-30%	0-1,4	felzárkóztatásra szorul

Amennyiben a tanuló „felzárkóztatásra szorul” minősítést kap, az iskola a szülő bevonásával értékeli a tanuló teljesítményét, feltárja a tanuló fejlődését, haladását akadályozó tényezőket, és

javaslatot tesz azok megszüntetéséhez szükséges intézkedésekre. A szöveges értékelés kidolgozott szempontsorát a PP melléklete tartalmazza.

Az alsó tagozaton a 2. osztály végén, majd a 3. és 4. évfolyamon, valamint a felső tagozaton a pedagógus a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. A teljesítményt százalékban mérve, érdemjeggyel értékelve a következő kategóriák szerint történik:

Százalék	Átlag	Osztályzat
90%-100%	4,5-5,00	jeles (5)
70%-89%	3,5-4,4	jó (4)
50%-69%	2,5-3,4	közepes (3)
30%-49%	1,5-2,5	elégséges (2)
0%-29%	0-1,4	elégtelen (1)

Az számonkérés alapelvei, az írásbeli számonkérés szerepe a tanuló tudásának értékelésében:

- A gyermek egyéni fejlődési ütemének megfelelő követelmények szerint történjen.
- A tanuló tudásának előrehaladását mindig önmagához viszonyítottan értékeljük.
- Olvasás és írásbeli nehézségek esetén a szóbeli számonkérést részesítjük előnyben.
- Egy napon legfeljebb egy témazáró és egy kisebb dolgozatot lehet íratni.
- A szóbeli számonkérések száma maximum napi kettő lehet.

3.9.3 Iskolai kompetenciamérés

3.9.3.1 Iskolánk tanulásban akadályozott, SNI tanulóinak kompetenciamérése

Az Országos kompetenciamérések rendszerének működtetését a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény írja elő. A mérés időpontja és tartalmi jellemzői szintén jogszabályokban rögzítettek. A tanulásban akadályozott tanulók számára nincs országosan kidolgozott, adaptált kompetencia mérő teszt kidolgozva. Ezért iskolánk a saját mérési értékelési rendszerén belül kidolgozott egy „Jó gyakorlatot” mellyel a tanulásban akadályozott tanulók matematikai, és szövegértési kompetenciáit mérjük és értékeljük a 4. 6. 8. évfolyamokon. A tesztek kitöltését az országos méréssel egy időben végezzük. A tesztek megoldására tantárgyanként 90 percet biztosítunk. Az általunk kidolgozott, és alkalmazott kompetenciamérés célja annak felmérése, hogy a tanulóink képesek-e matematikai

eszköztudásukat és szövegértési képességeiket a hétköznapi életben, a gyakorlatban alkalmazni, további ismeretszerzésre felhasználni. Birtokában vannak-e annak a tudásnak, amely továbbhaladásukhoz nélkülözhetetlen. A felmérés tesztszei alapvetően nem a tantervi követelmények teljesítésére, hanem valódi problémák, helyzetek megoldására irányulnak. A kiértékelést elektronikusan, összehasonlító diagramok formájában végezzük. A mérés eredményeit tanévenként összehasonlítjuk, és a tapasztalatokat szakmai, módszertani tudásunk tovább fejlesztésére fordítjuk, amelynek eredményeképpen tanulóink életvezetési praktikus kompetenciáinak fejlődését reméljük, esélyt teremtve a munka világában való biztosabb helytálláshoz.

3.9.4 A továbbhaladás, a tanuló magasabb évfolyamra lépésének feltételei

Az óvodából való továbblépést az érvényben lévő szabályozókon felül a tanuló kora, fejlettségi szintje, az óvodapedagógus szakmai véleménye, az óvodavezető egyetértése, és a szülő kérése határozza meg.

Az általános iskolában a továbbhaladást a helyi tantervben megfogalmazott, elvárt követelményszintek (képességszinthez mért követelmények) határozzák meg. A tanuló magasabb évfolyamba akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Az iskola igazgatója egy alkalommal engedélyezheti az általános iskola első évfolyamának megismétlését akkor is, ha a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. A szülő kérésére az iskola magasabb évfolyama is megismételhető legfeljebb egy alkalommal.

A tanuló továbbhaladása osztályozó vizsga letételével is biztosítható, amennyiben képességei ezt lehetővé teszik. A tanuló, igazgatói engedéllyel az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesítheti. „Túlkoros” tanuló tanév közben is új évfolyamba léphet, ha eleget tett a továbbhaladás követelményeinek és eredményes osztályozó vizsgát tett.

A továbbhaladást befolyásolhatja a tanuló iskolába járásának mértéke (pl. magas számú igazolatlan mulasztás, betegség stb.) A mulasztása miatt nem osztályozható tanuló a tantestület határozata alapján, vagy a szülői kérésre osztályozó vizsgát tehet. Amennyiben a tanuló legfeljebb 3 tantárgyból elégtelen eredményt ért el, javítóvizsgát tehet.

Eredményes javító vizsga után tovább folytathatja tanulmányait a következő évfolyamon, ellenkező esetben évfolyamot ismételni köteles.

3.10 Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása

Tanulóink sajátos igényeit, terhelhetőségét, pszichikai adottságait figyelembe véve arra törekszünk, hogy az ismeretszerzés, a tanult ismeretek rendszerezésének, elmélyítésének színtere elsősorban a tanítási óra legyen. Ennek értelmében az otthoni illetve a tanulási foglalkozáson történő felkészülés az egyéni begyakorlást, készségfejlesztést szolgálja.

Az otthoni, illetve tanulási foglalkozáson történő felkészülés feladatainak meghatározásánál figyelembe vesszük:

- a különböző tantárgyakhoz kapcsolódó feladatok mennyiségi meghatározását
- a szóbeli, írásbeli feladatok, gyűjtőmunkák, megfigyelések optimális arányát

Tanulóink eltérő tanulási és teljesítőkéességét, munka tempóját figyelembe véve szükséges a felkészülés feladatainak differenciált meghatározása. Az otthoni felkészülés feladatait csupán a tanítási napokra határozzuk meg. Hétvégén illetve a tanítási szünetekben kötelező feladatokkal nem terheljük a tanulóinkat.

Az otthoni házi feladat kiadásának korlátai:

- Házi feladat nem lehet új tananyag, csak gyakorló, ismétlő feladat, versek, szabályok memorizálása, gyűjtőmunka, fejlesztő és logopédiai feladatok adhatók.
- A tanulókat (versenyre készülők, a tantárgy iránt aktívan érdeklődők) egyéni választásuk, kérésük alapján szorgalmi feladattal segíthetjük, számukra szorgalmi feladatot javasolhatunk.
- Az otthoni tanulási idő (írásbeli és szóbeli feladatok elvégzésének együttes ideje) maximum 20-30 percet vehet igénybe egy tantárgyból.

Alsó tagozaton: az írásbeli, szóbeli, manuális, követelmény maximuma 1-3. évfolyamon napi egy írásbeli, szóbeli és manuális számonkérés.

4. osztályban olvasás mellett két írásbeli; memoriter adható fel

A napi felkészülés időtartama: 1-4. évfolyamon 1 óra

Felső tagozaton: Írásbeli és szóbeli házi feladat adható az alapkészségek fejlesztése érdekében matematikából, magyar nyelv és irodalomból, ill. szóbeli házi feladat adható a többi tantárgyból. (természet, földrajz, történelem)

A napi felkészülés időtartama: 5-8. évfolyamon 1,5 óra

3.11 A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei

3.11.1. A csoportbontás elvei

Az osztály és csoportbontás szervezésének alapja:

◆ 2011. évi Nkt. 25. § (7) Az óvodai csoportok, iskolai osztályok, kollégiumi csoportok minimális, maximális és átlagléttségét a 4. melléklet határozza meg. Az óvodai csoportra, iskolai osztályra, kollégiumi csoportra megállapított maximális létszám a nevelési év, illetőleg a tanítási év indításánál a fenntartó engedélyével legfeljebb húsz százalékkal átléphető, továbbá függetlenül az indított osztályok, csoportok számától, akkor is, ha a nevelési év, tanítási év során az új gyermek, tanuló átvétele, felvétele miatt indokolt.

◆ 2011. évi Nkt. 6. melléklete

A fenti jogszabályok figyelembe vételével, és a fenntartó engedélyével a hagyományos osztálystruktúrát megbontjuk az alábbi esetekben:

- magas létszámú osztályok esetén akkor, ha a létszám nem éri el a bontáshatárt
(alapvetően magyar, matematika órákon, de lehetőség szerint a készségtárgyak kivételével a többi közismereti órán is)
- egyéni foglalkozások (alsó tagozat)
- felzárkóztató foglalkozások (felső tagozat)
- egyéni fejlesztő foglalkozások
- habilitációs foglalkozások
- gyógytestnevelés, könnyített testnevelés
- úszásoktatás
- tehetséggondozás

A csoportbontás alkalmával figyelembe vesszük a tanulót:

- Képességeit, tanulmányi teljesítményét
- Az együttnevelhetőséget erősítő vagy gyengítő személyiségvonásokat, magatartást
- Pedagógiai, nevelési szempontokat
- Az egyéni fejlődésének ütemét
- A speciális igényeit, szükségleteit
- A személyes kötődést felnőttekhez, gyermektársaikhoz
- Érdeklődését
- Terhelhetőségét
- Felzárkóztatásának szükségességét
- Tehetségének gondozását

- Továbbtanulási, pályaválasztási szándékát
- A gyermekek esetleges személyes kéréseit
- A testvéri kapcsolatokat

3.11.2. Egyéb foglalkozások szervezésének elvei

3.11.2.1 Egyéb foglalkozások: egyéni foglalkozás, felzárkóztatás, tehetség gondozás

Az Nkt. 27.§ (4) (5) bekezdése kimondja, hogy az iskola a tanuló heti kötelező tanóráinak száma és az osztályok engedélyezett heti időkerete különbözetét egyéb foglalkozások megtartásához igénybe veheti. Ennek terhére kötelező megszervezni a tehetség kibontakoztatására, a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatására, továbbá az 1-4. évfolyamra járó tanulók eredményes felkészítését szolgáló, differenciált fejlesztést biztosító kiscsoportos foglalkozásokat. Amennyiben az 1-4. évfolyamokra járó tanuló eredményes felkészülése azt szükségessé teszi, lehetővé kell tenni, hogy legalább heti két alkalommal egyéni foglalkozásokon vegyen részt. A jogszabály alapján, a 6. mellékletben meghatározott időkeret felett az alsó tagozat 1-4. évfolyamán, osztályonként heti 2 óra egyéni foglalkozás, és heti 1 óra tehetség gondozás került beépítésre a tantárgyfelosztásba, és az órarendbe. A felső tagozaton heti 2 óra felzárkóztatás, és szintén heti 2 óra tehetség gondozás folyik. Egységesen kidolgozott, és alkalmazott protokoll alapján történik a tanulóink egyéni fejlesztési tervének elkészítése. A megvalósítás színtereit képezik az egyéni foglalkozások, az egyéni fejlesztő, felzárkóztató, tehetség gondozó foglalkozások. Az egyéb foglalkozások keretében megszervezett iskolai tehetség gondozás az alábbi területeken történik: sport; rajz és képzőművészet, ének-zene. Az iskola által kínált lehetőségeken kívül, kollégiumi tehetség gondozó foglalkozások széles skálája biztosítja tanulóinknak a szabadidő hasznos eltöltését. Az Nkt.) 27§ (2) bekezdése értelmében az általános iskolákban tanítási napokon, a nevelés-oktatást 16 óráig kell megszervezni, melyet az átjárható iskolai, és kollégiumi tehetség gondozó foglalkozásokkal is biztosítunk.

3.11.2.2 Egyéb tanórán kívüli szervezett foglalkozás, napközi

Az általános iskola az alsó tagozatán az 1-2. évfolyamon iskolaotthonos tanulásszervezéssel folyik a nevelő-oktató munka, a 3-4. évfolyamon, és a felső tagozat 5-8. évfolyama számára délután tanórán kívüli szervezett foglalkozások keretében biztosítjuk a tanulók foglalkoztatását, a szabadidő tartalmas hasznos eltöltését.

A tanórán kívüli szervezett foglalkozások alapvető feladata:

- hogy biztosítsa az eredményes, nyugodt tanuláshoz, illetve a szabadidő hasznos, változatos eltöltéséhez szükséges feltételeket;
- tevékenységével járuljon hozzá a tanulók autonóm személyiségének kibontakozásához.
- biztosítson olyan körülményeket, melyek által a gyermekek megtapasztalhatják a közösséghez tartozás élményét.

Célja, az életkori sajátosságok figyelembevételével mindazon képességek, kompetenciák fejlesztése, melyek a társadalmi és természeti környezetben való tájékozódást, az ismeretek alkalmazását illetve más ismeretekkel való összekapcsolódását segítik elő, melyeknek végső célja az autonóm személyiség kibontakoztatása. A fejlesztés szempontjából lényeges, hogy az érzelmi, motivációs tényezők is szerepet kapjanak.

3.12 A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek

A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez a Mini Hungarofit - fizikai fittséget mérő - motorikus próbarendszert alkalmazzuk. A fizikai állapotfelmérést tanévenként két alkalommal, ősszel és tavasszal vizsgáljuk. Minden tanuló, korra és nemre való tekintet nélkül elvégzi (kivételem, aki szakorvosi javaslatra testnevelés alól felmentést, részleges felmentést kap).

Az aerob állóképesség mérésére:

1. a 2000 méteres síkfutást,

Az általános testi erő, erő-állóképesség mérésére:

1. helyből távolugrás próbát (a láb dinamikus erejének mérésére)
2. hanyattfekvésből felülés és leengedés próbát (a hasizmok erő-állóképességének mérésére)
3. hason fekvésből törzsemelés próbát (a hátizmok erő-állóképességének mérésére)
4. fekvőtámaszban karhajlítás és nyújtás próbát (a vállövi és a karizmok dinamikus erő-állóképességének mérésére) alkalmazzuk.

A teljesítmények kiértékelése, Dr. F. Mérey Ildikó által kidolgozott minősítő kategóriák (igen gyenge, gyenge, kifogásolható, közepes, jó, kiváló, extra) alapján történik.

A felmérések eredményeit „Egyéni nyilvántartási”, „Osztályonkénti összesített” valamint „Intézmények összesített” adatlapon tartunk nyilván.

A próbák elvégzése és az eredmények kiértékelése után

- pontos képet kapunk a tanulók aktuális edzettségi állapotáról
- a tanév elején és tanév végén elvégzett felméréssel jól nyomon követhetővé válik tanulóink fejlődése

- tervezhetővé válik, mely képességeket kell fejleszteni a tanév során tanulóinknál.

3.13 Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei

Az iskola egészségnevelési, és környezeti nevelési programja, az intézmény éves munkatervének szerves része, melyet a területek szakmai munkaközösségei állítanak össze, és valósítanak meg az általuk elkészített ütemterv szerint.

3.13.1 Az iskola egészségnevelési elvei

Az iskola egészségnevelési elveit, célját, feladatait az intézmény Nevelési Programja tartalmazza. (Lásd: N.P. 1.5 A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok)

3.13.2. Az iskola környezeti nevelési elvei

A környezeti nevelés célja

A környezeti nevelés olyan tudatformálás, amely a gyerekeket megtanítja a környezettel való tudatos együttélésre, a környezetbarát életvitelre. Célja a környezet iránti felelősség, minden élő iránti tisztelet, a mindennapi életvitel értékrendjében az ökológiai szemlélet megalapozása és fokozatos alakítása. A környezeti nevelés olyan folyamat, amely során az emberek (életkoruktól függetlenül, de életkori sajátosságuknak megfelelően) megismerik mindennapi környezetüket, és társadalmunk fenntartása érdekében megtanulnak gondoskodni róla. Megszerzik a szükséges környezeti ismereteket, a problémák megoldásához megfelelő megoldási és együttműködési képességeket. A környezeti nevelés tervezett, célszerű pedagógiai hatás, melynek célja a gyermek környezettudatos magatartásának kialakítása. Személyiségfejlesztés, attitűdformálás, ismeretek és szemléletmód alakítása, bővítése, a problémamegoldó képességek együttműködési és kommunikációs technikák fejlesztése, mindez integrált, összességében elrendezett módon.

Környezeti nevelési elveink, feladataink

Az iskolánkba kerülő gyermek számára az oktatási feladatok elvégzése mellett, nagyon fontos az új környezet megismerése és az abban való problémamentes eligazodás.

Ehhez szükségszerű a pedagógus által nyújtott pozitív viselkedésforma, esztétikus, rendezett környezet, a munkához elengedhetetlenül szükséges rend és tisztaság.

Az iskolaérett gyermeknek a közvetlen környezetéről már számos tapasztalata, emléke van. Tanulóinknak nagy része azonban olyan környezetből kerül intézményünkbe, ahol a közvetlen

környezet ápolása nem tartozik az alapvető igények közé, ezért alapismeretekkel, alapértékekkel kell felvérteznünk őket.

Olyan tevékenységrendszer kell kiépítenünk gyermekeinknek, melyek:

- kialakítják a környezeti érzékenységet, helyes szokásokat, viselkedési normákat
- fejlesztik szociális képességeiket
- ösztönöznek a közös környezet törődésére
- az egészséges környezetbarát életmódra ösztönöznek
- a hagyományok tiszteletére nevelnek
- a tanulóknál olyan érzéseket váltanak ki, melyek rádöbbennek, hogy közvetlen környezetükben (intézmény) minden neki és érte van
- követendő mintákat mutatnak számukra

A környezeti nevelés feladata tehát, hogy mindezeket rendszerezze, alakítsa, tudatosítsa gyermekeinkben. Erre az iskolai élet során tanórákon és tanórán kívül is lehetőséget biztosítunk minden tanuló számára.

Tanulócsoportjaink hagyományos formában szerzik ismereteiket, de nevelési célkitűzéseink pillérei a környezeti érték közvetítő pedagógia alapértékei.

Helyi tantervünkben az alábbi konkrét környezeti nevelési célokat foglaljuk össze:

1. Igényes környezeti kultúra kialakítása a tanteremben, az iskola belső terében, az iskola körül
2. Helyes fogyasztási szokások kialakítása
3. Takarékos és figyelmes anyaghasználatra nevelés
4. A természeti és mesterséges környezet esztétikumának alakítása
5. A lakókörnyezet, és a közeli természeti környezet adottságainak megismerése
6. Meghatározott terület rendszeres ellenőrzése, rendbetétele az iskola területén és környékén

Mindez, általában csoportos cselekvést, igazi csapatmunkát igényel, közösségformáló, természettudományos szemlélet alakító, előrelátó magatartást alakít ki, és nagyon sok új ismeretet ad.

• Tanórán kívüli környezeti nevelés

A nevelés szinterei, lehetőségei   Alsó tagozat

Ősz:

- terménybáb készítés, kiállítás
- tanulmányi kirándulás a szabadban
- egészségnevelési rajzpályázat
- sportversenyek
- szavalóverseny
- játszóház: őszi népszokások (kukoricatörés, szüret, betakarítás)
- részvétel az „Egészségnevelési napon” (4. osztály)

Tél:

- séták, kirándulások (szánkózás, hógolyózás, hóemberépítés)
- népszokások (Mikulás, Lucázás, Advent, Betlehemezés, Karácsony, Újév, farsang, Busójárás)
- játszóház

Tavaszi:

- séták, kirándulások
- Víz napja
- Föld napja
- Madarak és fák napja
- Sportprogramok, versenyek a szabadban
- Szokások, ünnepek (Húsvét, Anyák napja, Gyermeknap)

Aktualitástól függő programok:

- tisztasági őrjárat, iskola és környezetének takarítása
- pályázatokon, versenyeken való részvétel
- könyvtárlátogatás
- mozi látogatás
- színházlátogatás
- játszóházak, kézműves műhelyek
- videó film vetítés
- egészségügyi felvilágosító, megelőző előadások megrendezése az iskolában és kívül
- kapcsolattartás testvérosztállyal, más intézményekkel, csoportokkal
- rendkívüli kirándulások

A nevelés színterei, lehetőségei   *Felső tagozat*

Tanulóknak adott feladatok:

- Felelősi rendszer kialakítása az osztályban
- Tantermek rendben tartása, szépítése, meglévő berendezések védelme
- Tisztasági őrjárat megszervezése a délelőtti, iskolai időszakban (udvar, folyosók, közvetlen környezetünk tisztántartása- havonta évfolyamonkénti váltásban)
- Folyosók, közös helységek dekorálása, virágosítása, otthonosabbá tétele
  - „Zöld hírek” az iskolai faliújságon (egész évben folyamatosan szerepet kap a természet témakör, és a környezetvédelem)
- Madárvédelem (madáretető készítése, gondoskodás eleségről)
- Szelektív hulladékgyűjtés fokozatos bevezetése, megszervezése (papír, elem, zöld hulladék)
- „Zöld könyvtár” létrehozása (A környezeti témakörrel foglalkozó irodalmat külön polcra helyezük, így átláthatóbb, vonzóbb lesz a gyerekek számára, jobban motivál kutatásra, olvasásra (megfelelő méretű könyvtár esetén)
- Aktív részvétel az „Egészségnevelési hónap” programjaiban
- Iskolai komplex tanulmányi verseny (A verseny témaköreiben hangsúlyos szerepet kap a természeti ismeretek, és földrajz tantárgy, melynek keretében rendszeresen adunk természet és környezetvédelmi feladatokat a csapatok számára)

Környezetvédelmi programok

- Világtakarítási nap (október)
Őszi nagytakarítás osztályonként adott körzetekben az iskola területén
- Víz világnapja (március)
A mohácsi víztisztító üzem meglátogatása
- Föld napja (Április)
Plakátkészítési verseny, kiállítás az elkészített munkákból
Tavaszi nagytakarítás a vállalt körzetben
- Madarak, fák napja (május)
Kirándulás zöld övezetbe, vagy erdőbe, vetélkedő szervezése
Külső előadó, erdész meghívása
- Környezetvédelmi világnap (június)
- A tanévben gyűjtött újrahasznosítható hulladék leadása, elszállítás megszervezése

3.14 A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei

3.14.1 A magatartás értékelésének elvei

A „magatartás” kifejezés az erkölcsi vonások állandóságára utal, és nem viselkedés csupán. A magatartást minősítő osztályzat az életkorhoz mérten a tanuló iskolai és iskolán kívüli fegyelmezettségét, viselkedését, társaihoz, a felnőttekhez, saját és mások iránt érzett felelősségérzetét értékeli. A házirendben írtakat betartva, és azt társaival betartatva együttesen értékeljük. Az iskola által támasztott erkölcsi követelmények jelentik a viszonyítási alapot.

Szemponatok a magatartás értékeléséhez, minősítéséhez:

- alkalmazkodóképesség társas kapcsolatokban
- szokások, normák megismerése, betartása
- szabálytudat
- felelősségtudat
- kötelességek teljesítése
- készség egymás elfogadására
- környezeti értékek megbecsülése
- saját és egymás értékeinek felismerése, elismerése
- őszinteség
- becsületesség
- kulturált vita és konfliktuskezelési készség
- önismeret, önfegyelem
- reális énkép
- kudarcűrész
- igazságérzet
- megbízhatóság
- irányíthatóság
- segítségkérés és –adás
- ítélőképesség
- erkölcsi, esztétikai érzékenység
- kezdeményező-készség

A felsorolt szempontok az iskola valamennyi évfolyamára érvényesek. Szöveges értékelésben a pedagógus szabadon fogalmazza meg a gyermek magatartására és szorgalmára vonatkozó megfigyeléseit, javaslatait, útmutatásait.

A magatartást minősítő osztályzat feltételei

Példás (5)

- A közösség alakítását, fejlődését munkájával, jó kezdeményezéseivel, véleményének megfelelő nyilvánításával, valamint példás viselkedésével elősegíti, és társait is erre ösztönzi.
- Szereti a közösségi életet, szívesen tevékenykedik érte és benne.
- A házirendet megtartja, társait is erre ösztönzi.
- Felnőttekkel, társaival szemben tisztelettudó, udvarias.
- Fegyelmezett, megbízható, pontos, segítőkész.
- Amennyiben képességei lehetővé teszik, úgy tanulmányi-, kulturális-, sportversenyeken és rendezvényeken részt vesz.

Jó (4)

- Részt vesz a közösségi életben, a rábízott feladatokat elvégzi.
- Iskolai és iskolán kívüli viselkedése ellen általában nincs kifogás.
- A házirendet és az együttélés szabályait megtartja.
- Felnőttekkel, társaival szemben tisztelettudó, udvarias.
- Fegyelmezett, segítőkész, általában megbízható, pontos.
- Nincs igazolatlan mulasztása, nincs írásbeli figyelmeztetésnél súlyosabb fegyelmező intézkedése.

Változó (3)

- A közösség munkájában csak vonakodva vesz részt, alakítására nincs befolyással.
- Viselkedésével szemben kifogás merül fel, de igyekezik javulni.
- A házirendet és egyéb szabályzatokat csak ismételt figyelmeztetéssel tartja be.
- Felnőttekkel, társaival szemben nem udvarias és nem tisztelettudó.
- Társai viselkedését közömbösen nézi, nem segít.
- Figyelme ingadozó, munkája pontatlan.
- Legfeljebb csak szóbeli vagy írásbeli figyelmeztetései vannak, de nem részesült igazgatói intézésben.

Rossz (2)

- Munkájával a közösség fejlődését hátráltatja.
- Iskolai és iskolán kívüli viselkedésével rossz példát mutat társainak, hibáit nem látja be.

- Közösségi munkát nem végez, másokat is visszatart, szándékosan árt a közösségnek.
- A házirendet nem tartja ismételt figyelmeztetés ellenére sem.
- Felnőttekkel, társaival szemben tiszteletlen, udvariatlan, nyegle
- Fegyelmezetlen, durván beszél, verekszik.
- Igazgatói intésből, megrovásban akár többször is részesült.

3.14.2 A szorgalom értékelésének elvei

A szorgalmat minősítő osztályzat a tanuló egyéni képességeihez mérten a tanulmányi munkához való viszonyát, munkavégzését, és kötelességtudatát értékeli.

Szemponatok a szorgalom értékeléséhez, minősítéséhez:

- motiváció
- aktivitás
- kitartás
- önállóság, öntevékenység
- munkatempó
- akarat erő
- képességeihez viszonyított teljesítőképesség
- feladatvállalás, teljesítés
- munkavégzés rendezettség
- munkafegyelem
- együttműködés
-

A szorgalmat minősítő osztályzat tartalma

Példás (5)

- Tanulmányi munkája igényes, pontos, megbízható. Külön feladatokat is szívesen vállal.
- Kötelességeit rendszeresen, megbízhatóan teljesíti. Kötelességtudatával példát mutat.
- A tanórak alatt aktív, érdeklődő, figyelmével példát mutat.
- Képességeinek megfelelően jó tanulmányi eredményt ér el, és azt megtartja.
- Képességeiből és környezetéből adódó önálló munkára képes egész éven át és társait is erre serkenti.
- Érdeklődése az iskolán kívüli ismeretanyagra is kiterjed.
- Felszerelése, feladatai hiánytalanok, esztétikusak.

Jó (4)

- Képességeinek megfelelően rendszeresen tanul.
- Kötelességeit általában teljesíti, kötelességmulasztást ritkán követ el.
- A tanórákon figyel, de néha ösztönözni kell.
- Képességeinek és adottságainak megfelelően tanul, de nem minden tantárgyból éri el a lehető legjobb teljesítményt.
- Irányítással képes elvégezni feladatát, ellenőrzésre ritkán szorul.
- Érdeklődése csak az iskolai tananyagra terjed ki.
- Felszerelései, feladatai általában hiánytalanok, esztétikusak

Változó (3)

- Tanulmányi munkája, ingadozó, gyakran képességei alatt teljesít.
- Kötelességeit nem minden esetben teljesíti, de társait nem akadályozza.
- A tanítási órákon passzív.
- Teljesítménye hullámzó.
- Önállóan, de a segítséget elfogadja. Állandó ellenőrzésre szorul.
- Szétszórtság jellemzi.
- Felszerelései, feladatai többször hiányosak, kifogásolhatók.

Hanyag (2)

- Tanulmányi munkája megbízhatatlan. Képességeihez és körülményeihez képest keveset tesz tanulmányi előmenetele érdekében.
- Kötelességeit elhanyagolja, felszólításnak nem engedelmeskedik.
- A tanórák alatt figyelmetlen.
- Jóval egyéni képességei alatt teljesít. Tanulmányi eredményében 3-4 tantárgyból is súlyos visszaesést mutat.
- Önálló munkavégzésre nem hajlandó, feladatait nem végzi el. Segítséget nem fogad el.
- Érdektelen, teljes közöny jellemzi.
- Felszerelései, feladatai rendszeresen hiányosak, rendetlenek.

3.14.3 A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei

3.14.3.1 A tanulók jutalmazásának elvei, és formái

- (1) Azt a tanulót, aki tanulmányi munkáját képességeihez mértén kiemelkedően végzi, aki kitartó szorgalmat, vagy példamutató közösségi magatartást tanúsít, illetve hozzájárul

az iskola jó hírnevének megőrzéséhez, növeléséhez az intézmény az alábbi jutalmazási rend szerinti dicséretben és jutalomban részesítheti.

(2) A tanulók jutalmazásának elvei, figyelembe veendő főbb szempontok:

a. A tanulmányi munka elismerésénél:

- a tanuló tanulmányi előmenetele, szorgalma,
- a tanuló magatartása,
- a tanulmányi versenyeken elért eredményei,
- alkotó munkája, tantárgyi pályázatokon elért eredményei,

b. A tanuló közösségi tevékenységének elismerésénél:

- az osztályközösségért végzett tevékenysége,
- az iskolai közösségért végzett tevékenysége,
- a települési közösségért végzett tevékenysége,
- a tanuló magatartása,
- a közösségért végzett tevékenysége mennyiben egyéni jellegű, és mennyiben szolgálja az adott közösség közösséggé formálódásának erősítését,
- a közösségért végzett tevékenység mennyiben rendszeres, és huzamosabb ideig tartó tevékenység,

c. A tanuló szabadidős (sport, kulturális, művészeti stb.) tevékenységének elismerésénél:

- a tevékenység eredményessége,
- a tevékenységben felmutatott egyéni teljesítménye,
- az intézmény, a megye hírnevének erősítését szolgáló jellege,
- a nem iskolai szervezeti keretek között végzett tevékenység eredményessége, és az iskolai munkával való összehangoltsága,
- a tanuló magatartása.

(3) A tanulók jutalmazásának formái:

a.) A (2) bekezdés a-c./ pontjaiban írt tevékenységekért egyaránt adható elismerések, és adományozóik:

- szaktárgyi dicséret	szaktanár
- osztályfőnöki/nevelőtanári dicséret	osztályfőnök/nevelőtanár

- intézményegység-vezetői dicséret	intézményegység-vezető
- igazgatói dicséret	igazgató
- nevelőtestületi dicséret	intézmény nevelőtestülete

A dicséretet minden esetben írásban, a rendszeresített bizonyítványba, ill. tanulói értesítőbe be kell jegyezni, és a tanuló szüleit, vagy a szülői felügyeletet gyakorlót a dicséretéről tájékoztatni kell.

b.) A (2) bekezdés a-b./ pontjában írt tevékenységért az intézmény nevelőtestülete által adható kiemelt elismerés:

- **Dicsőségszalag:** több éven keresztül tartó kimagasló tanulmányi eredményért és példás magatartásért, valamint kiemelkedő közösségi munkáért, általában tanulmányok befejezéséhez kötődően.
- **Nevelőtestületi dicséret:** a tanévben tanúsított kimagasló tanulmányi eredményért és példás magatartásért, valamint kiemelkedő közösségi munkáért

c.) A (2) bekezdés b-c./ pontjában írt tevékenységért az intézmény nevelőtestülete által adható kiemelt elismerés:

- **Tárgyjutalom** (egyéni elismerés): a kollégiumi élet területén egészében kiemelkedő eredményességgel végzett közösségi és szabadidős tevékenységért

d.) Az intézményegység nevelőtestülete által adható elismerés:

- **Tárgyjutalom** (csoportos elismerés): magatartási verseny első helyezett iskolai közössége, valamint a hálóértékelési verseny első helyezett kollégiumi/gyermekotthoni csoportja.

e.) A (2) bekezdés a-c./ pontjában írt tevékenységért osztályfőnök/nevelőtanár által adható elismerés:

- **Könyv, oklevél, emléklap:** éves munka elismeréseként tanév végén.

(4) A (3) bekezdésben írt elismerésekre és díjakra javaslatot tehetnek:

- a díj odaítélésére hatáskörrel rendelkező nevelőtestület tagjai,
- az intézmény vezetői,
- a diákönkormányzat,

A javaslatot írásban, rövid indokolással az adományozásra hatáskörrel rendelkezőnél kell előterjeszteni. Az előterjesztés határideje:

- a (3) bekezdés a./ pont esetében, amikor az elismerés a leginkább elérni célját,

- a (3) bekezdés b-e./ pontjai esetében a tanév zárását három héttel megelőzően indított egyeztetéseket követően a tanév végi osztályozó értekezlet időpontja.

3.14.3.2 A fegyelmező intézkedések alkalmazásának elvei és formái

Azokat a tanulókat, akik az iskolai házirendet tanórán, vagy tanórán kívül, az iskolán belül, vagy iskolán kívül megszegik, illetve az iskolai közösség normáit sértő magatartást tanúsítanak, fegyelmező intézkedésben kell részesíteni.

1. A fegyelmező intézkedések alkalmazásának elvei:

- az intézkedés hatékonyan szolgálja a tanulók nevelését, az intézményi rend megtartását,
- a tanulóban tudatosuljon cselekményének helytelensége, az iskolai közösség cselekménnyel kapcsolatos negatív megítélése,
- az intézkedés a tanuló számára visszatartó hatású legyen a jövőre nézve,
- az intézkedés szolgálja mások visszatartását is a hasonló cselekményektől,
- az intézkedés a cselekménnyel arányban álló legyen,
- az intézkedés alkalmazása átgondolt, nevelő célzatú, fokozatosságot megtartó legyen, és következetes nevelési szándékot tükrözzön.

2. A fegyelmező intézkedések formái és az intézkedésre jogosultak:

- szaktanári szóbeli/írásbeli figyelmeztetés
intézkedésre jogosult: *szaktanár*
- osztályfőnöki/nevelőtanári szóbeli/írásbeli figyelmeztetés
intézkedésre jogosult: *osztályfőnök/nevelőtanár*
- osztályfőnöki/nevelőtanár írásbeli intés, majd megrovás
intézkedésre jogosult: *osztályfőnök/nevelőtanár*
- intézményegység-vezetői szóbeli/írásbeli figyelmeztetés
intézkedésre jogosult: *intézményegység-vezető*
- intézményegység-vezetői írásbeli intés, majd megrovás
intézkedésre jogosult: *intézményegység-vezető*
- igazgatói írásbeli figyelmeztetés, intés, megrovás
intézkedésre jogosult: *igazgató*
- fegyelmi eljárás

intézkedésre jogosult: *nevelőtestület*

3. *A fegyelmező intézkedés fokozatainak megállapítása, alkalmazása:*

A fokozatok megállapítása: - szaktanári intézkedés esetén: szaktanár
- egyéb intézkedés esetén: osztályfőnök/nevelőtanár

A szaktanári intézkedésen kívüli intézkedéseket az általános iskolai intézményegység szaktanárai a tanuló osztályfőnökénél írásban, rövid indokolással kezdeményezhetik. Az osztályfőnök állapítja meg az intézkedés esedékes fokozatát, míg az intézkedésre jogosult - az osztályfőnök véleményének kikérését követően - dönt az intézkedés alkalmazásáról, vagy mellőzéséről.

4. Az írásban alkalmazott intézkedéseket a tanuló ellenőrző könyvébe kell beírni, és a szülőt, vagy a szülői felügyeleti jogot gyakorlót az intézkedésről tájékoztatni kell. A tanuló köteles a bejegyzett intézkedést a szülővel aláíratni.

A fegyelmező intézkedésként alkalmazott szóbeli figyelmeztetésről az osztályfőnök feljegyzést készít (figyelmeztetés megtörténte, oka, ideje), amelyet a fokozat megállapításánál figyelembe vesz.

4. Értelmileg akadályozott tanulók helyi tanterve

4.1 A választott kerettanterv megnevezése

Jogszábai háttér:

- ◆ Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 26.§ (2) bekezdése
- ◆ 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet
- ◆ 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet
- ◆ 23/2013. (III. 29.) EMMI rendelet 4. melléklet a kerettanterv módosításáról
- ◆ 5/ 2020, (I.31.) Kormány rendelet A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról

Megnevezés: Kerettanterv a közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók számára (1-8. évfolyam)

Bevezetésre kerül 2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben.

A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok

Műveltségi terület	Tantárgy	1. évf	2. évf	3. évf	4. évf	5. évf	6. évf	7. évf	8. évf
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás (Magyar nyelv és irodalom)	2	2	3	3	4	4	2	2
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	2	2	2	2	3	3	3	3
Történelem és állampolgári ismeretek	Állampolgári ismeretek	-	-	-	-	1	1	1	1
	Hon- és népismeret	-	-	-	-	-	-	1	-
	Etika	-	-	-	-	-	-	-	1
Természettudomány és földrajz	Környezetismeret	-	-	-	-	1	1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alkatás (Vizuális kultúra)	3	3	2	2	2	2	2	2
Technológia	Digitális kultúra	-	-	-	-	-	-	1	1
Testnevelés és egészségfejlesztés	Mozgásnevelés (Testnevelés)	5	5	5	5	5	5	-	-
	Testnevelés	-	-	-	-	-	-	5	5

	Osztályfőnöki (Közösségi nevelés)	-	-	-	-	1	1	1	1
Egyéb	Önkiszolgálás	2	2	-	-	-	-	-	-
	Életvitel és gyakorlat	-	-	2	2	2	2	3	3
	Játékra nevelés	2	2	2	2	-	-	-	-
Szabadon tervezhető órakeret		2	2	2	3	3	3	2	2
Összesen		24	24	24	25	28	28	30	30

A kerettanterv által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatóak.

Kivezetésre kerül 2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben.

A választott kerettanterv tantárgyait és kötelező minimális óraszámait az alábbi táblázat tartalmazza.

A nevelés- oktatás-fejlesztés területei	Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Anyanyelv és kommunikáció	Kommunikáció	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás	2	2	3	3	4	4	2	2
Társadalmi környezet	Számolás-mérés	2	2	2	2	3	3	3	3
	Játékra nevelés	2	2	2	2				
	Társadalmi ismeretek					1	1	2	2
Életvitel és gyakorlat	Önkiszolgálás	2	2						
	Életvitel és gyakorlat			2	2	2	2	3	3
Természeti környezet	Környezetismeret					1	1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alkítás	3	3	2	2	2	2	2	2
Informatika	Információs eszközök használata							1	1
Testi nevelés	Mozgásnevelés	5	5	5	5	5	5		
	Testnevelés							5	5
Szabadon tervezhető órakeret		3	3	3	4	4	4	4	4
Összesen		25	25	25	26	28	28	31	31

4.2 A választott kerettanterv feletti óraszám

NAT 2020 kerettanterv

A kerettantervben rendelkezésre álló szabadon felhasználható órakeret felhasználásánál az értelmileg akadályozott tanulók nevelésének-oktatásának fő célkitűzéseit, jellemzőit alapul véve az anyanyelvi kompetenciák, az életviteli kompetenciák fejlesztése mellett a digitális kompetenciák fejlesztését hangsúlyoztuk ki, ezért az Olvasás-írás, az Önkiszolgálás ill. Életvitel és gyakorlat heti óraszámait emeltük meg.

A *Digitális kultúra* tantárgy bevezetéséről döntöttünk a kerettantervi ajánlással szemben már 5. évfolyamtól. Korábbi tapasztalataink alapján, tanulóink szívesen használják a számítógépet, változatos gyakorlási lehetőségeket biztosítanak a fejlesztő játékok, tananyagtartalommal megtöltött programok. Jó kiegészítői a tanórai tevékenységeknek. A tantermen kívüli, digitális oktatás tapasztalatai is megerősítik ezt a döntést.

Ábrázolás-alakítás óraszám emelése 3-4. évfolyamon. Ezeken az évfolyamokon kezdődik a betűtanítás, itt még nagy jelentősége van a finommotoros tevékenységeknek az írás előkészítése érdekében. Ezt segíti az ábrázolás-alakítás tevékenységrendszer.

A kerettanterv óraszámát a szabadon tervezhető órakeret terhére a következő évfolyamokon és tantárgyakban emeljük meg az alábbi óraszámokkal.

Bevezetésre kerül 2020. szeptember 1-től

Műveltségi terület	Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás (Magyar nyelv és irodalom)	2+1	2+1	3	3	4	4	2+2	2+2
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	2	2	2	2	3	3	3	3
Történelem és állampolgári ismeretek	Állampolgári ismeretek	-	-	-	-	1	1	1	1
	Hon- és népismeret	-	-	-	-	-	-	1	-
	Etika	-	-	-	-	-	-	-	1
Természettudomány és földrajz	Környezetismeret	-	-	-	-	1	1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás	3	3	2+1	2+1	2	2	2	2

	(Vizuális kultúra)								
Technológia	Digitális kultúra	-	-	-	-	+1	+1	1	1
Testnevelés és egészségfejlesztés	Mozgásnevelés (Testnevelés)	5	5	5	5	5	5	-	-
	Testnevelés	-	-	-	-	-	-	5	5
	Osztályfőnöki (Közösségi nevelés)	-	-	-	-	1	1	1	1
Egyéb	Önkiszolgálás	2+1	2+1	-	-	-	-	-	-
	Életvitel és gyakorlat	-	-	2+1	2+1	2+2	2+2	3	3
	Játékra nevelés	2	2	2	2	-	-	-	-
Szabadon tervezhető órakeret		2	2	2	3	3	3	2	2
Összesen		24	24	24	25	28	28	30	30

NAT 2012. kerettanterv

A **szabadon felhasználható órakeretek** a tantárgyon belüli tematikai egységekben kerülnek felhasználásra a tananyag elmélyítése és gyakorlása érdekében.

Az *énekeket* tantárgy esetében került kibővítésre a Gyermekdalok-népdalok tematikai egység plusz dalok beiktatásával valamennyi évfolyamon.

Az értelmileg akadályozott tanulók iskolai csoportalakítása több évfolyam összevonásával valósítható meg a törvényi szabályozásoknak megfelelő létszámhatárok figyelembevételével, ezért a különböző évfolyamokra előírt azonos tantárgyak azonos tematikai egységeinek óraszámait megközelítően azonos számosságúra alakítottuk a szakszerűbb tervezhetőség és megvalósíthatóság érdekében.

A **szabad órakeret** felhasználása a meglévő tantárgyak közötti elosztással történt.

Az intézmény helyi adottságai figyelembevételével, ill. a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók oktatásának-nevelésének alapelvei értelmében szükségesnek tartottuk az **Életvitel és gyakorlat** tantárgy óraszámát megemelni ill. új tematikai egységgel (Kertgondozás/környezetalakítás) kiegészíteni. Tanulóink zöme falusi környezetből érkezik hozzánk és életkilátásaik arra engednek következtetni, hogy az iskoláskoron túli éveiket is abban a környezetben fogják leélni. Ezért fontos szem előtt tartanunk, hogy elsajátítsassuk, begyakoroltassuk, lehetőségek szerint jártassági szintre emeljük a ház körüli teendők, a kertgondozás, a közvetlen környezet rendben tartásának elemi munkamozzanatait, munkafolyamatait.

Ezért 4. évfolyamtól kezdődően megemeltük a tantárgyra fordítható órák számát.

Olvasás-írás, számolás-mérés óraszámok emelését a tananyag mennyisége teszi szükségessé.

Játékra nevelés óraszámának megemlése 1-2. évfolyamon az életkori sajátosságok miatt szükséges.

Ábrázolás-alakítás óraszám emelése 3-4. évfolyamon. Ezeken az évfolyamokon kezdődik a betűtanítás, itt még nagy jelentősége van a finommotoros tevékenységeknek az írás előkészítése érdekében. Ezt segíti az ábrázolás-alakítás tevékenységrendszer.

Információs eszközök használata tantárgy bevezetéséről döntöttünk a kerettantervi ajánlással szemben már 5. évfolyamtól. Korábbi tapasztalataink alapján, tanulóink szívesen használják a számítógépet, változatos gyakorlási lehetőségeket biztosítanak a fejlesztő játékok, tananyagtartalommal megtöltött programok. Jó kiegészítői a tanórai tevékenységeknek.

A választott kerettanterv óraszámát a szabadon tervezhető órakeret terhére a következő évfolyamokon és tantárgyakban emeljük meg az alábbi óraszámokkal.

Kivezetésre kerül 2020. szeptember 1-től

Tantárgyi óraszámok 1-8. évfolyam								
Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Kommunikáció	4	4	4	4	4	4	5	5
Olvasás-írás	2+1	2+1	3+1	3+1	4	4	2+2	2+2
Számolás-mérés	2	2	2+1	2+1	3	3	3	3
Játékra nevelés	2+2	2+2	2	2				
Társadalmi ismeretek					1	1	2	2
Önkiszolgálás	2	2						
Életvitel és gyakorlat			2	2+1	2+3	2+3	3+2	3+2
Környezetismeret					1	1	2	2
Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
Ábrázolás-alakítás	3	3	2+1	2+1	2	2	2	2
Információs eszközök használata					1	1	1	1
Mozgásnevelés	5	5	5	5	5	5		
Testnevelés							5	5

Szabadon tervezhető órakeret	3	3	3	4	4	4	4	4
Rendelkezésre álló órakeret	25	25	25	26	28	28	31	31

4.3. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

A 2011. évi CXC tv. 46 § (5) az elsőtől a nyolcadik évfolyamig, továbbá a nemzetiségi nevelés-oktatásban és a gyógypedagógiai nevelés-oktatásban az állam biztosítja, hogy a tanuló számára a tankönyvek térítésmentesen álljanak rendelkezésre.

Intézményünk a tankönyvek megrendelését a következő jogszabály alapján végzi: A tankönyvvé nyilvánítás, a tankönyvtámogatás valamint a tankönyvellátás rendjéről szóló 16/2013 (II. 28.) EMMI rendelet.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára szükséges többlétszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés. Intézményünkben alaptankönyvként az értelmileg akadályozott tanulók számára a tankönyvjegyzékben szereplő tankönyveket használjuk, mely tankönyvek tartalomban, információban, képi anyagban a legjobban igazodnak a tanulók szükségleteihez.

Mindezek mellett lehetőséget adunk a gyógypedagógusnak, a helyi tanterv témaköreihez kapcsolódó, egyéb tankönyvek kiegészítő használatára, előtérbe helyezve azon eszközöket, melyek lehetővé teszik a cselekvésbe ágyazott ismeretszerzést.

A taneszköz

A taneszközök kiválasztásának elsődleges szempontja, hogy életkori és fejlődésbeli sajátosságokhoz igazodva felkeltse a tanuló érdeklődését, cselekvésre ösztönözze.

Segítse elő a pedagógiai feladat elvégzését, tegye könnyebben feldolgozhatóvá a tananyagot.

A játéktárgyak legyenek esztétikus külsejűek, jó minőségűek, könnyen tisztíthatóak.

A mindennapi élet használati tárgyai és a sportszerek kiválasztásában a balesetvédelmi szempontok álljanak előtérben, rendszeres karbantartásuk, ellenőrzésük elengedhetetlen.

A speciális gyógypedagógiai taneszközök és terápiás kellékek kiválasztását és használatát a módszerben járatos szakember végezze. Az eszközök legyenek jó minőségűek, több témához felhasználhatóak.

4.4 A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

4.4.1. Az általános iskolai képzés céljai, feladatai

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelése, oktatása, fejlesztése a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott, az iskolai nevelés-oktatás közös értékeire épül. Alapelveiben, céljaiban illeszkedik a Nat-ban megjelenő kulcskompetenciákhoz, a kiemelt fejlesztési területekhez.

Célok, feladatok:

Az iskolai képzés során az egyéni bánásmód elvét alkalmazva biztosítható a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók személyiségének harmonikus fejlődése.

A képzés célja kialakítani a helyes közösségi magatartást, az együttműködési képességet és a szocializációs készséget a hiányosan működő képességek korrekciója, a hátrányok csökkentése érdekében, miközben folyamatos motivációval, az érdeklődés fenntartásával valósul meg a jól működő funkciók fejlesztése.

A képzés feladata minél nagyobb mértékben előkészíteni az önálló vagy támogatott életvezetés lehetőségét, kialakítani a környezethez való kötődés igényét, a közösségi alkalmazkodást és elfogadást, törekedve az önérvényesítéssel és önálló döntési képességgel rendelkezés kialakítására, a tanuló felkészítésére a lehető legeredményesebb társadalmi integrációra.

Az intézménytípus megalapozza a tanulói képességekhez és érdeklődéshez igazodó, készségfejlesztő iskolai képzésben történő részvétel és a gyakorlati munkavégzés feltételeit úgy, hogy fokozott figyelmet fordít azoknak a kompetenciáknak a fejlesztésére, amelyre a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknak az iskolai oktatás után szükségük lehet (a készségfejlesztő iskola évfolyamain, napközi otthonokban, családban, lakóotthonokban, védő- vagy integrált munkahelyeken).

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelésében kiemelt figyelmet kell fordítani az egyénre szabott terápiás eszközök, eljárások alkalmazásával a képességstruktúra hiányosságainak kompenzálása, az épen maradt funkciók feltárásával, és azokra építéssel. A

pedagógusoknak feladatuk a gyakorlatorientált, a mindennapi élet tevékenységeire felkészítő képzés megvalósítása, az életvezetési technikák megalapozása, elsajátítása, gyakorlása. A személyiség gazdagítása érdekében az önfogadásra és mások elfogadására a toleráns magatartás kialakításával tehet szert a gyermek/tanuló.

Mindehhez olyan iskolai légkört kell teremteni, amelyben mind a tanuló, mind a felnőtt jól érzi magát, ahol az emberi és társas kapcsolatok a kölcsönös tiszteleten alapulnak, ahol minden tanuló teljes értékű emberként élheti meg önmagát, a máságot is elfogadva.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Erkölcsei nevelés

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló képes szociális kapcsolatokat kialakítani és fenntartani, ismeri és elfogadja az alapvető emberi értékeket, a személyiségében rejlő pozitív tulajdonságokat meg tudja jeleníteni a környezete számára. Különböző élethelyzetekben képes az adekvát viselkedésre, elfogadja társait és környezetét, megismeri, követi és igyekszik betartani a szabályokat. Interperszonális kapcsolataiban együttműködő, megértő, türelmes.

Nemzeti öntudat és hazafias nevelés

A tanuló érdeklődik környezeté és lakóhelye szokásai iránt, ismeri a legfontosabb nemzeti ünnepekhez köthető hagyományokat, képességeihez mértén bekapcsolódik az ünnepi megemlékezésekbe. Fokozatosan megismeri a szülőföld, a haza legfontosabb értékeit, megismeri környezetében előforduló szimbólumait.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A tanuló fokozatosan képessé válik az együttműködésre környezetével, közösségben magatartása elfogadó. Megismeri és képességeinek megfelelően alkalmazza alapvető emberi jogait és kötelezettségeit. Kialakul igénye az önállóságra, megismeri az önérvényesítés és a támogatott döntéshozatal lehetőségét. Közösségének alakításába bevonható, igényli a rendezett, célszerűen kialakított környezetet.

Önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése

A tanuló megtapasztalja saját személyét, bekapcsolódik társas foglalkozásokba.

Megtanulja a helyzeteknek megfelelő kapcsolatokat megteremteni környezetével, cselekedeteit kontrollálni, képes a kapcsolatokban a közeledés és a távolságtartás egyensúlyának és szükségességének megválasztására. Konfliktusait önállóan vagy segítséget kérve próbálja megoldani. Megtanul választani lehetőségei közül, képessé válik korlátai felismerésére, megismeri az adekvát segítségkérés módszereit.

Megismeri a nemi szerepekkel kapcsolatos alapvető társadalmi elvárásokat és a biológiai működés elemeit.

Családi életre nevelés

A tanuló lehetőség szerint minél nagyobb önállósággal közreműködő önmaga ellátásában, ismeri a családi élet szerepeit, feladatait. Képességeihez mérten elfogadja és kéri személyi segítő tanácsát a magánéletben adódó problémahelyzetek megoldásához.

Testi és lelki egészségre nevelés

A tanuló megismeri a helyes táplálkozás és a személyes higiéné alapjait, minél önállóbban képes gondoskodni magáról, ápolni testét. Igényli a rendszeres testmozgást, figyel testi épségének és egészségének megőrzésére.

Lehetőségeihez mérten felismeri és elkerüli a káros szokásokat és veszélyes helyzeteket.

Testi és lelki érzéseit képes környezetének megfelelő jelzésekkel tudomására hozni.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A tanuló igényli a kulturált környezetet, vigyáz lakóhelye, élettere tisztaságára, óvja épségét. Felismeri a szennyező anyagokat, kerüli a káros környezeti hatásokat. Igényévé válik a takarékoság az anyagokkal, energiával, kerüli a felesleges pazarlást. Megtanulja szükségleteihez mérten beosztani a javakat.

Megismeri és alkalmazza a szelektív hulladékgyűjtés, az újrafelhasználás és hasznosítás gyakorlati technikáit.

Pályaorientáció

A tanuló motivációja felkelthető a munkatevékenységek iránt, lehetőségeihez képest igényli a felnőtt élet alapvető tevékenységének, a munkának megismerését, elsajátítását.

Képes önmaga munkatevékenységi lehetőségeinek felismerésére, belátására, elfogadja a segítséget.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

A tanuló megismeri a pénz fogalmát, adott nagyságrendben tisztában van az ár és az érték fogalmával. Tisztában van a takarékoság, a pazarlás és a felesleges fogalmával.

Képes saját tulajdonának felismerésére és megóvására.

Médiatudatosságra nevelés

A tanulóban fokozatosan tudatosul a virtuális valóság és az élet közötti különbség. Felismeri az elektronikus eszközök helyes információszerező és szabadidő eltöltési lehetőségeit, ügyel a mértékletességre.

Tanulás tanítása

A tanuló az elsajátított kompetenciák felhasználásával igényli az ismeretszerzést, az új információk, tevékenységek elsajátítását. Felkelhető a tanuláshoz és megismeréshez motivációja, kíváncsisága.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók egyénileg nagyon eltérő képességprofilja miatt a Nat kulcskompetenciáinak fejlesztése is egyéni, individualizált módon valósulhat meg. Mindazonáltal a fejlesztésnek vannak olyan átfogó elemei, amelyeknek egységesen érvényesülniük kell. Kiindulási alap a kognitív fejlesztés, amely meghatározza a többi területen való sikerességet is. Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy az egyes kompetenciaterületek nem elszigetelten, hanem kölcsönhatásban jelennek meg és fejlődnek.

Kulcskompetenciákk a NAT 2020 szerint

A tanulás kompetenciái

A Nat-ban meghatározott kapcsolódó ismeret, készség és attitűd kialakulása részlegesen várható el értelmi akadályozottság esetén. Ez távlati, ideális célkitűzésként értelmezhető, és a fejlesztést kis lépésekre, részcélokra kell bontani, az egyes tanulók képességstruktúrájához igazodva. Különös figyelmet kell fordítani a motiváció kialakítására, illetve fenntartására, az én-tudatosság, a saját értékek és lehetőségek felismerésének fejlesztésére. Elsődleges cél a

szűkebb, majd tágabb környezetben való eligazodás, a közösségi részvétel különféle szerepköreire való felkészülés, a minél önállóbb életvitel kialakítása.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi)

A kommunikációs kompetenciák fejlesztése általános, tág értelmezésben megfeleltethető a Nat vonatkozó célkitűzéseinek. Nélkülözhetetlen az információ befogadásához, az elemi gondolkodási műveletek hatékony működéséhez. Elsődleges a kommunikációs szándék felkeltése/fenntartása, a kommunikációs csatornák hatékony alkalmazása mind a megértés és információszerzés, mind az önkifejezés tekintetében. Mivel a társas helyzetek, kapcsolatok alapja, a szociális készségek fejlesztése szempontjából is kiemelten fejlesztendő terület. A más nyelvekkel való ismerkedés opcionális, sok középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló esetében nem megvalósítható. Néhányan azonban rendelkezhetnek a szükséges alapképességekkel, és általános adottságaikhoz képest jó nyelvelsajátítási képességük lehet. Ezen nevelési-oktatási formában idegen nyelv oktatása nem folyik, a hangsúly az anyanyelvi kompetenciákra helyeződik.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák alapjaiban megfeleltethető a Nat elvárásainak. A készségszintben, illetve a támogatási szükségletben lehetnek jelentős egyéni eltérések. A hamis információk kiszűrése, valamint a lehetséges visszaélések elkerülése érdekében fokozottan figyelmet kell fordítani a „gyanús”, „bizonytalan” internetes tartalmak felismerésére, a megfelelő kapcsolati személytől való segítségkérésre, a támogatott döntéshozatal gyakorlására. A verbális kommunikációra képtelen tanulók esetén helyettesítő/kiegészítő jelleggel egyaránt alkalmazunk különféle IKT-eszközöket.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A gondolkodás kompetenciái megfelelően adaptálva jól értelmezhető a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóakra is. Különös figyelmet kell fordítani a meglévő képességek fejlesztésére, a látókör szélesítésére, az elemi mérlegelő érzék, óvatosság alakítására, miközben meg kell tartani / ki kell alakítani a környezet iránti nyitottságot, kíváncsiságot is. Alapcél az egyszerű logikai összefüggések felismerése, az ismeretek minél rugalmasabb, eltérő kontextusokban való hatékony előhívása és alkalmazása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A középsúlyos értelmi fogyatékos ember számára kiemelten fontos terület, mivel nagy valószínűséggel hosszú távon, egész életen át valamilyen közösségi ellátásban fog részesülni. Az egyéni és közösségi javakat szolgáló tevékenységek, készségek gyakorlása a személyes jóllétnek is egyik alappillére. A saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok ismerete, a viselkedésszabályozás alapjai, az együttműködési készség (ki)alakítása, a társas kapcsolatok szabályrendszerének megismerése kiemelten fejlesztendő. Cél a harmonikus, reális önértékeléssel, pozitív énképpel rendelkező személyiség kibontakoztatása. Fontos a helyes önellátási-önkiszolgálási szokások (beleértve a napirend, az egészséges életmód), a tanuló önmaga és környezete iránti igényesség kialakítása. Kiemelten fontos, hogy a tanuló érdeklődéséhez, igényeihez mértén megfelelő nemi és szexuális nevelést biztosítsunk, mint az önazonosság, én-tudatosság integráns része. Mint minden nevelésben, kisebb korban a szokások kialakítása van inkább előtérben, de a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál is fontos, hogy fokozatosan megtanulják az önálló felelősségvállalást. Ennek kardinális kérdése, hogy a tanuló felismerje a lehetőségek és lehetséges következmények közötti összefüggéseket, tudja, hogy mit jelent a következmények vállalása, és felismerje, hogy mikor van szüksége segítségre a lehetséges következmények feltárásában (támogatott döntéshozatalra való felkészítés). Ez leginkább konkrét élethelyzetekhez, eseményekhez kötötten valósulhat meg.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A Nat leírásában foglaltak megvalósulásában nagyobb szerep jut az érzelmi alapú megközelítésnek. A kreativitás, az alkotótevékenység sok középsúlyos értelmi fogyatékos ember számára az önkifejezés alapvető eszköze. Ennek elemei épülnek be a felnőttkori foglalkozásterápiás tevékenységekbe is. Sok esetben ez a szabadidő tartalmas eltöltésének egyik módja lehet. Külön figyelmet kell szentelni e téren a kiemelkedően teljesítő tanulók tehetséggondozására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A vonatkozó kompetenciák megfelelően adaptált értelmezésben megfeleltethetők a Nat leírásának. Elsődleges a pályaaorientáció: adjuk meg a lehetőséget, hogy a tanuló különféle területeken próbálja ki magát. Ezáltal felszínre kerülhetnek erősségei, egyben érdeklődésének megfelelő elfoglaltságot végezhet. Fejlesztendő területek a kitartás, a munkafegyelem, az adott tevékenység jelentőségének belátása, a munkavállalói szerepkörhöz igazodó viselkedési normák gyakorlása. Ettől elválaszthatatlan, hogy a tanuló tisztában legyen az alapvető jogokkal,

amelyek munkavállalóként megilletik. A különféle eszközök, nyersanyagok, munkafolyamatok célirányos megismertetése is szükséges. Tudatossá kell tenni a különbséget a precíz teljesítményelvárás és a kreativitás, az alternatív megoldások lehetőségei között.

NAT 2012 szerinti kompetenciák

Anyanyelvi kommunikáció

A tanuló képességeihez mérten bekapcsolódik kommunikációs helyzetekbe, igényli gondolatainak, érzéseinek átadását, egyszerű utasításokat megért. Elsajátítja az anyanyelvi verbális vagy nem verbális kommunikáció alapelemeit, megismeri a beszéd kapcsolatteremtő, közlő, informáló funkcióját. Folyamatosan törekszik a formailag és tartalmilag helyes kommunikáció elsajátítására. Képes önállóan kapcsolatot teremteni és adekvát kommunikációban részt venni. Praktikus helyzetekben, a szükséges mennyiségű segítség mellett, alkalmazni tudja a különböző mértékben elsajátított kultúrtechnikai ismereteket.

Matematikai kompetencia

A tanuló felismer elemi ok-okozati összefüggéseket, tevékenységekkel kísérve számlál, mennyiségeket összehasonlít. A mindennapi életben használt egyszerű mértékegységeket ismeri. Megismeri a pénz értékének és az árak összefüggésének alapjait. Egyéni igényekhez igazodó segítséggel tájékozódik térben és időben.

Természettudományos és technikai kompetencia

A tanuló segítséggel tájékozódik alapvető természeti jelenségekben és folyamatokban. Megismeri testének működését, együttműködik szervezetének megóvásában és egészségének fenntartásában. Ügyel környezetének védelmére, képes a természet szépségeinek felismerésére. Minél önállóbban, adekvátan alkalmazza környezetének berendezéseit és eszközeit.

Digitális kompetencia

A tanuló megismeri az információs eszközök használatának lehetőségeit a kapcsolatteremtés, a megismerés és a szabadidő hasznos eltöltése érdekében.

Szociális és állampolgári kompetencia

A tanuló fokozatosan elsajátítja a környezetével való együttműködést, lehetőségéhez képest segítséget nyújt rászoruló embertársainak, családjának. Megismeri a különböző népek és csoportok szokásait, kultúráját.

Megismeri állampolgári jogait és kötelezettségeit, megtanulja a helyes mértékű személyi segítség elfogadását.

Kezdeményező képesség és vállalkozói kompetencia

A tanuló területén mindennapi életében megtanul egyszerű feladathelyzetekben célokat kitűzni, döntéseket hozni és kitartani az eredmény elérése érdekében.

Eszztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

A tanuló képes különböző művészeti élmények (zene, tánc, dramatikus előadás, irodalmi művek, képzőművészeti alkotások, film és fotó) befogadására.

Különböző művészeti tevékenységekbe bevonható, kifejezi egyéni ízlését, igényét.

Hatékony, önálló tanulás

A tanuló az egyénileg eltérő mértékű tudáselsajátítási technikáknak megfelelően képes a képességeinek megfelelő mértékű támogatással új információkat megszerezni. Érdeklődéssel és kíváncsisággal fordul a világ felé, motivált a megismerésre.

Elfogadja a változás és a változtatás szükségességét.

4.4.2. Az 1-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A pszichés funkciók és képességek, a nyelvi és kommunikációs képességek, a térbeli és időbeli tájékozódás alapjainak és az együttműködés alapképességeinek kialakítása zajlik. Döntően játékos fejlesztési formák ösztönözzék a fejlődést.

A valóság megismeréséhez szükséges ismeretek és technikák elsajátítása a napi tevékenységekbe ágyazott ismeretközvetítéssel, készségfejlesztéssel történik.

A fejlesztő munkánk kiterjed a jel- és szimbólumértés képességének kialakítására. A kultúrtechnikai ismeretek elsajátítása érdekében ebben a szakaszban egységes rendszerben mutatjuk be a közvetlen környezetet, mely megalapozza a későbbi önálló cselekvőképességet. Az önellátás elemeinek ösztönzése nagy hangsúlyt kap.

4.4.3. Az 5-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozaton már a valóság megismeréséhez szükséges ismeretek és technikák elsajátítása történik.

Az ismeretközlés a mindennapi életvezetéshez elengedhetetlen tudnivalókat közvetíti. Az alapvető kultúrtechnikai ismeretek differenciált alkalmazása segítik a munkaképesség megalapozását, a társadalomban való eligazodást. A közösségi fejlesztő tevékenység a szociális alkalmazkodó képesség megjelenését segíti, mely a szociális integrációhoz szükséges.

7-8. évfolyamon az elsajátított kultúrtechnikai ismeretek elmélyítése és bővítése történik. Ebben az időszakban az ismeretek bővítése a tágabb környezetben való eligazodást segíti. A gyakorlati jellegű tevékenységek, életvezetést segítő technikák alkalmazása és megerősítése képezi a fejlesztés központi feladatát. Mindezek a szociális és kommunikációs készségek fejlesztésével párhuzamosan előkészítik a személyiségük önállóságát. Az egészséges életvitel kialakításához az „egészségtan” gyakorlati jellegű oktatásával kívánunk hozzájárulni, mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz

4.4.4. Egységesség és differenciálás

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók oktatásának követendő szempontja az életkori csoportokban történő fejlesztés megtartása mellett a tanulók egyéni haladási üteméhez igazodó, az önmagához mért fejlődést értékelő, sikerélményt biztosító, a reális életlehetőségeket folyamatosan szem előtt tartó oktatás, nevelés, képzés. A tananyag kiválasztásában és elrendezésében figyelembe kell venni, hogy a foglalkozások célja lépésről lépésre a károsodásokból eredő lemaradások csökkentése a meglévő képességekre építve tanórai keretek között, figyelembe véve a harmonikus személyiségfejlődés igényeit. Fontos a folyamatos ismétlés, gyakorlás, nagy szerepe van a tevékenységek életközegben való alkalmazásának, a cselekvésbe ágyazott ismeretszerzésnek. A tantárgyak tananyagánál a fő hangsúly nem a műveltségátadáson van, hanem azon komplex képességek, készségek, kompetenciák kialakításán, amelyek elősegítik az alapvető fejlesztési célok megvalósítását.

A pedagógiai munka során törekedni kell a gyógypedagógiai nevelésben, fejlesztésben kiemelkedő jelentőségű érzelmi motivációra, játékoságra. A nevelési és oktatási módszereket mindig a tanulók életkorának és személyiségjegyeinek megfelelően kell megválasztani.

A tanterv a kultúrtechnikai tantárgyak tanítása során, a magasabb évfolyamokon sem javasol képesség szerinti differenciált csoportokat. A differenciálást az ismeretekben, módszerekben, a tanulói tevékenységekben és a segítségnyújtás mértékében, a tanítási órán kell megvalósítani, mert a gyakorlati pedagógiai tapasztalat azt mutatja, hogy minden tanuló képes fiatal felnőtt koráig ezen a téren továbbfejlődésre. A kamaszkor és annak befejeződése után is motiváltak a tanulók az olvasás, írás, számolás elsajátítására.

Az egyénre szabott nevelés és oktatás mellett is mutatkoznak - az adott csoporton belül - leszakadó, lemaradó tanulók. A lemaradás oka a súlyos akadályozottságban, hosszantartó betegségben, a képesség, tudás elsajátításához rendelkezésre álló időkeret szűkösségében keresendő. A tanulási képességek terén mutatkozó nagyfokú eltérések leküzdésére fontos a differenciált foglalkoztatás, egyéni és kiscsoportos formában.

Tanórai keretben a figyelemfelkeltés, a cselekedtetés, az ismeretek közvetítése és megerősítése differenciált formában, képesség szerinti csoportok kialakításával, esetenként egyéni bánásmóddal történik. Lehetőséget kell teremteni a feladatok elvégzésében az egyéni igényekhez igazodó segítségnyújtásra, a szemléltető eszközök és tanulói segédletek szükséglet szerinti megválasztására. Ebben a munkában a legfontosabb segítők a pedagógiai asszisztensek és a gyermekfelügyelők. A tanulás szervezésénél döntő az állandó ösztönzés megvalósítása, a cselekedtetés, a különböző tantárgyaknál megjelenő tananyagok kapcsolódási pontjainak különböző szempontú megközelítése, megerősítése. Az iskola tanulásszervezése a napközi otthoni foglalkozásokkal együtt egész napos. A tanulók házi feladatot csak saját kérésre kapnak, minden kötelező tanulási tevékenység az iskolában történik.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és tanórai foglalkozások célja a károsodásból eredő nagyfokú lemaradások csökkentése, a meglévő képességelnyökre építve az eredményes személyiségfejlesztés megvalósítása tanórai keretek között egyéni és kiscsoportos formában.

A fejlesztés célja nem a tanórai tananyag átismétlése, hanem a képességek, készségek, kompetenciák terápiás fejlesztése:

- érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, koncentráció, grafomotoros koordináció, tájékozódás;
- bazális stimuláció, beszédfejlesztés, szociális és kommunikációs tevékenység segítése,
- művészeti foglalkozások, zene, rajz, tánc stb.;
- mozgásállapot javítása, sporttevékenység;

A tehetséggondozás során a fő hangsúly az épen maradt részképességek fejlesztésén van, és elsősorban érdeklődési körök alapján szerveződik. Legfontosabb feladata a szabadidő hasznos eltöltésére nevelés, művészetekkel, az egészséges életmóddal és környezettudatos magatartással összefüggő tevékenységek.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára szükséges többlétszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának kulcsmozzanatai:

- a bemeneti jellemzők megismerése, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait;
- a kimeneti elvárások, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenet, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén szükséges a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszerével történik.

A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvés, a szocializációs képességek) és a család legjellemzőbb mutatói (a családi szocializáció színterei, a kommunikációs, cél-racionális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere) együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait, amelyre építeni lehet az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist - a stratégiát és terápiát.

A kimeneti elvárások, - a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszthetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve - a társadalmi szükségletből vezethetők le.

A társadalmi szükséglet meghatározásához kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalom sajátosságainak számbavétele. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni.

Így a fejlesztési - nevelési - oktatási - képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők:

- a munka, a tanulás, a szabadidő, a szórakozás határainak elmosódása, az élethosszig való tanulás szükségessége

- a piaci elemek, mint a gazdasághoz való viszony fő jellemzői,
- nagy választási lehetőség, elágazó életutak, mint az életút jellemzői,
- a nevelés, mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje,
- az identitás és önismeret, mint szocializációs cél,
- párbeszéd, keresés, értékelés, válogatás, kritika, közvetlen megfigyelés, mint tipikus tevékenységek,
- érték pluralitás, egyéni boldogság, mint értékek, és a kíváncsiság, mint motiváció.

4.5. Mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja

A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módját a kerettantervben előírt mozgásnevelés ill. testnevelés tantárgyak tananyagtartalma és mennyisége alapján szervezzük meg.

Tanulóink mozgásnevelése a tanórai testnevelésen túl, a nem kötelező tanórai foglalkozások valamint a Meixner Diáksport Egyesület (továbbiakban MDSE) együttes működésén keresztül egészül ki.

Sportágak:

- atlétika
- asztali tenisz
- Mozdulj meg! sorversenyek
- zsinórlabda
- ergométeres evezés
- szabadidős sportok

A mindennapos testnevelés hozzájárul tanulóink egészséges testi fejlődéséhez, komplex személyiség fejlődéséhez.

Az iskolai testnevelés segítséget nyújthat bizonyos rendellenességek korai észlelésében és megelőző szerepet tölthet be későbbi betegség kialakulásában.

4.5.1. A testnevelési kategóriába sorolás rendje

A tanulónak, ha egészségi állapota indokolja, az iskolaorvosi, szakorvosi szűrővizsgálat alapján könnyített vagy gyógytestnevelési órán kell biztosítani a rendszeres testmozgást.

A könnyített és a gyógytestnevelés szervezésének, a tanulók könnyített vagy gyógytestnevelési órára történő beosztásának rendjét a 20/2012. EMMI rendelet (VIII: 21.) 54. pont 142 § (1-4) tartalmazza. Tanulóink testnevelési kategóriába való besorolását, az éves szűrővizsgálatok eredménye alapján az iskolaorvos végzi. Gyógytestnevelés, és testnevelés alól felmentett kategóriába történő besorolás csak szakorvosi javaslatra történhet, melyet a szülőnek minden tanévben be kell szereznie.

4.6 A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai

Az értelmileg akadályozott tanulók számára a kerettantervben nem áll rendelkezésre választható tantárgy.

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben bevezetésre kerülő kerettantervben 7. évfolyamon a Hon- és népismeret valamint a 8. évfolyamon az Etika tantárgy jelenik meg új tantárgyként.

A 2020. szeptember 1-től kivezetésre kerülő kerettanterv nem írta elő Etika ill. Hit és erkölcsstan tantárgy oktatását. Az etika tananyag tartalma más tantárgyak (Kommunikáció, Társadalmi ismeretek, stb.) tananyagába beépítve jelenik meg.

Fakultatív vallásoktatás választható, tanév elején a szülő írásbeli kérelme alapján.

A tanórán kívüli, szabadidő hasznos eltöltését, ill. tehetséggondozást szolgáló foglalkozásokat a tanév elején meghirdetjük. Ezek közül választhat a szülő a pedagógus javaslatának figyelembe vételével, a tanuló adottságainak, képességeinek megfelelően.

4.7. Projektoktatás

A projektmódszer olyan tanulásszervezési eljárás, ami gyakorlati problémák megoldásán alapul, figyelembe veszi a gyermekek/tanulók érdeklődési körét, a feladatok élet közeleiek. Feltételezi a mind sokoldalúbb együttműködést és kreativitást, ami az értelmileg akadályozott tanulókat is motiválja, ha kellő megerősítést és ötleteket kapnak. A projektmódszer célja, tantárgyi komplexitás keretében létrejövő cselekedtető, ismeretszerzésre buzdító, problémamegoldó készséget fejlesztő, kiscsoportos illetve páros munkára épülő tananyag többoldalú megközelítése érdeklődést fenntartó formában. A projekt végrehajtása folyamán az emlékezet, kreativitás, kommunikáció, csoportmunka, az ismeretek tevékeny alkalmazása során, a közösség is fejlődik. A megvalósítás során kézzelfogható produktumok jönnek létre,

amelyek maradandó élménnyel gazdagítják tanulóinkat, és emlékezetessé teszik a játékos formában feldolgozott ismereteket. A megvalósítás a pedagógusok részéről időbeli térbeli összehangoltságot, folyamatos együttműködést igényel. A projektek sikeres végrehajtása érdekében a munkaközösségek tagjai team munkában dolgoznak.

A székhelyintézményben alkalmazott projektek:

PROJEKTEK	
Projekt	Intézményi terület
Ősz projekt	Tagintézmény
Helyes közlekedés projekt	Értelmileg akadályozott ált. isk. csoportok és Készségfejlesztő Iskola, Tagintézmény
Márton-napi projekt	Értelmileg akadályozott ált. isk. csoportok és Készségfejlesztő Iskola, Tagintézmény
„Egészségnevelés télen” projekt	Értelmileg akadályozott ált. isk. csoportok és Készségfejlesztő Iskola, Tagintézmény
Adventtől karácsonyig projekt	Értelmileg akadályozott ált. isk. csoportok és Készségfejlesztő Iskola, Tagintézmény
„Farsang” projekt	Értelmileg akadályozott ált. isk. csoportok és Készségfejlesztő Iskola, Tagintézmény
„Tavaszi- Húsvét”	Értelmileg akadályozott ált. isk. csoportok és Készségfejlesztő Iskola, Tagintézmény
Anyák napja projekt	Tagintézmény

TÉMAHETEK	
Megnevezése	Intézményi terület
Digitális Témahét	Értelmileg akadályozott ált. isk. csoportok
Happy-Hét	Értelmileg akadályozott ált. isk. csoportok és Készségfejlesztő Iskola, Tagintézmény

Fenntarthatósági Témahét**Készségfejlesztő Iskola, Tagintézmény**

4.8 A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Az értelmileg akadályozott, közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók igen eltérő egyéni adottságokkal bírnak, fejlesztésük során egyénenként is eltérő nevelési, oktatási igények és szükségletek jelentkeznek. Tanulócsoportjaink létszáma és a gyógypedagógus munkáját segítő gyógypedagógiai asszisztens tanórai közreműködése mellett a többes összevonás ellenére is megvalósítható az egyéni bánásmód elve. Tanulóink fejlesztése, oktatása-nevelése egyéni fejlesztési terv szerint, egyéni tanulási tempóban történik.

A tanulók rehabilitációs és fejlesztési foglalkozásainak célja, hogy az iskolai fejlesztéshez, tanórai foglalkozásokhoz szervesen kapcsolódva jelentősen csökkentse a fogyatékból eredő, szomatikus és pszichés hátrányokat, elősegítse a szociális érést.

Gyógypedagógiai tevékenységünk egyik legfontosabb eleme tanulóink szocializációjának és társadalmi integrációjának elősegítése. Ezt, mivel különnevelő intézmény vagyunk, különböző programok segítségével igyekszünk megvalósítani.

A hagyományos korlátok közé szorított iskolai oktatás „megreformálása” régóta dédelgetett gondolat volt az értelmileg akadályozott tanulók iskolájában. A 2020-as NAT iránymutatásai, az eredményes tanulás segítésének elveiben megfogalmazottak nevelő-oktató munkánkba beépítésével egy részben új tanulás szervezési eljárás mellett döntöttünk 2020. szeptemberében a tagintézményben.

A hagyományos tanórai keretek helyett tanulási blokkokat alakítottunk. Az értelmileg akadályozott tanulók fejlesztésének középpontjában az önkiszolgálás - életvitel és gyakorlat tevékenységek állnak. Másik nagyon fontos terület a kommunikáció fejlesztése. E két terület köré szervezhető a többi tantárgy tananyag tartalma. A tananyag feldolgozása multidiszciplináris módon történik.

Tanulóink tanulási tevékenységeikben való aktív részvétele kulcsfontosságú, ezért ennek előmozdítása érdekében a tevékenységközpontú tanulás szervezési formákat előnyben részesítjük. A NAT 2020. alapján „Az aktív tanulási alapelvek szerint szerveződő, több tantárgy, tanulási terület ismereteinek integrálását igénylő témákat, jelenségeket feldolgozó

tanórák, foglalkozások, témanapok, témahetek, tematikus hetek és projektek alkalmazása segíti a tanulót a jelenségek megértésében, a problémák komplex módon történő vizsgálatában.”

Az alsó tagozatos osztályban jelenleg tanulásban akadályozott és értelmileg akadályozott tanulók integráltan vannak együtt. Ezt a fajta együttnevelést támogatnánk meg a NAT-ban felkínált lehetőséggel élve, a teamtanítás alkalmazásával, amely a több tantárgy ismereteit integráló témákat feldolgozó foglalkozásokat közös tanítás keretében valósítja meg. Az együttnevelést támogatva a tanulót tanító gyógypedagógusok közösen tervezett tanulási-tanítási programjára, a közös tanításra, valamint az e tevékenységet követő közös értékelésre épül.

4.8.1 Habilitáció, rehabilitáció

A tanulók esélyegyenlőségét a kötelező egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozások megszervezésével is segítjük. A 2011. évi Nkt. a 6. sz. mellékletében meghatározott heti időkeret alapján biztosítjuk a sajátos nevelési igényű, tanulásban akadályozott tanulóink számára ezeket az egyéni fejlesztő, kiscsoportos foglalkozásokat. A szakmai megvalósítást az intézmény által kidolgozott Habilitációs Program, és protokoll tartalmazza. (Lásd. P.P. 1.8.1 A speciális tanulók fejlesztését, habilitációját segítő tevékenység)

4.8.2 Komplex programok

A tanulóink esélyegyenlőségének biztosítása, a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése érdekében egyrészt személyre szabott pedagógiai módszereket alkalmazunk, másrészt olyan komplex programokat építünk be intézményünk pedagógiai gyakorlatába, amely erősíti a tanulók tanítási-tanulási folyamatba való bevonódását, a tanulás élményszerű megközelítését, az önismereten alapuló pályaválasztást, valamint a legalább középfokú végzettséget eredményező tanulási eredmény elérését. Az általános iskolai intézményegység által alkalmazott programok: a Komplex Alaprogram és a Komplex Instrukciós Program.

4.9 Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

Az értékelés rendje

Az értelmileg akadályozott gyermek iskolai értékelése során a tanuló tudását, attitűdjét, magatartását figyeljük meg, az egyénre szabott elvárt teljesítményekhez viszonyítunk és önmagukhoz mért fejlődésük alapján teszünk megállapításokat.

Az értékelés fontos funkciója ebben az iskolatípusban a készségek és képességek folyamatos és diagnosztikus felmérése, ennek alapján a tanuló jellemzőihez igazodó legmegfelelőbb fejlesztési eljárás és terápia kiválasztása. Ezért az értékelés nem lehet pusztán minősítés, hanem a kitűzött célokhoz, feladatokhoz a kiválasztott eszközöknek és terápiáknak a tanulói teljesítményre gyakorolt hatásának vizsgálata történik.

Az értelmileg akadályozott gyermeknél jelentkező sajátos nevelési igény miatt fontos, hogy az értékelés ösztönző hatású legyen, segítse a pozitív személyiségjegyek továbbfejlődését.

Mit értékeljünk?

- szociális képességek, magatartási és viselkedési szokások alakulását;
- tanuláshoz és munkához való hozzáállást;
- cselekvőképességet és pszichomotoros fejlődést;
- tanult ismeretek alkalmazásának képességét;
- tantárgyi követelmények teljesítését az egyéni fejlesztési tervekkel összhangban;
- a tanuló iskolai követelményeken túli tudását, más területeken megmutatkozó képességeit
- a tanuló foglalkozásokon nyújtott érdeklődését, aktivitását, kooperációját.

A közepsúlyos értelmi fogyatékos tanuló fejlődése a követelmények meghatározásával nem szabályozható, a tanulók egyéni fejlődési üteme miatt a tanulók általában az évfolyam befejezése után magasabb évfolyamba lépnek. (*Automatikus továbbhaladás*)

Bizonyítványba beírandó záradék: Egyéni fejlődése érdekében magasabb évfolyamra léphet.

Abban az esetben, ha a tanuló személyiségfejlődése érdekében az alacsonyabb évfolyamú csoportban jobban biztosított a tanuló fejlesztése, vagy a szülő kéri, hogy a tanuló megismételhesse az évfolyamot, úgy az osztályfőnök javaslatára a nevelőtestület döntése alapján, illetve a szülő kérésére a tanuló egyszer megismételheti az évfolyamot.

Alkalmazott értékelési formák

Diagnosztikus mérés, értékelés

PAC I. és II. mérőeszközzel évente két alkalommal mérünk. Tanév elején október 31-ig ill. tanév végén május 31-ig végezzük el a mérést minden tanulón. A tanév eleji felmérés alapján

készítjük az egyéni fejlesztési terveket, a tanév végén a fejlesztési terv megvalósulását egy kontroll mérés ellenőrizzük. Így teljesebb képet kapunk a tanuló adott tanévi fejlődéséről. Kimutathatóbb a hozzáadott pedagógiai érték. A PAC személyiség tesztjét nem vesszük fel, mert meglátásunk szerint szubjektív elemeket tartalmazhat.

A tanulók értékelése az automatikus továbbhaladás mellett is szükséges.

A tanulók értékelése során osztályzatokat és szóveges értékelést egyaránt használunk.

- *Szóbeli értékelést* használunk a mindennapi pedagógiai tevékenység során.
- Alkalmazzuk továbbá a különféle *szimbólumokat*, (például: csillag, piros pont, szimbolikus ajándék kép, stb.)
- A tanulók teljesítményét átfogóan *szóveges és numerikus értékeléssel* minősítjük.
  - Évente P.A.C. és tanulmányi eredmény alapján szóveges értékelés az 1-2. évfolyamon
  - *3-8. évfolyamon érdemjegy-osztályzat félévkor és év végén is*. Ezt kiegészítheti szóveges tájékoztató a gyermek haladásáról.

Az értékelés szempontja, és viszonyítási alapja a helyi tantervünkben rögzített tantárgyi követelmények teljesítése, de az értékelés során kiemelten figyelembe kell venni a tanuló önmagához képest mutatott fejlődését is.

Jeles (5) a minősítése annak a tanulónak, aki a követelményeket maradéktalanul teljesítette,

Jó (4) a minősítése annak a tanulónak, aki a követelmények túlnyomó többségét teljesítette.

Közepes (3) a minősítése annak a tanulónak, aki a követelményeket csak részben teljesítette.

Elégséges (2) a minősítése annak a tanulónak, aki a követelmények kisebb részét tudja teljesíteni.

4.9.1. Írásbeli feladatok értékelése

A speciális tankönyvek által biztosított mérőlapok (Számolás-mérés tantárgy) ill. a gyógypedagógus által összeállított egyszerű mérőlapok használatával a közismereti tantárgyak adott évfolyamán a tematikai egységek végén.

4.9.2. Szóbeli értékelés

Szóbeli értékelést használunk a mindennapi pedagógiai tevékenység során, amelynek célja a megfelelő motiváció biztosítása. Pozitív megerősítést nyújtson a tanuló számára.

4.10. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása

A tanulói feladatok általában adott tantárgyakhoz (olvasás-írás, számolás-mérés stb.) kapcsolódnak. Céljuk, hogy a délelőtti tananyagot jobban, mélyebben elsajátítsák a tanulók. Az eszközök a délelőtti foglalkozásokon használt tankönyvek, füzetek stb, melyet az osztályfőnök gyógypedagógus választ ki. Az írásbeli és a szóbeli feladatok egyaránt jelen vannak a tanórákon, itt is mint más területen nagy hangsúlyt fektetünk a gyermekek differenciálására, részképességeik fejlesztésére.

Hétvégére a tanulóink nem kapnak otthoni feladatokat, kivéve, ha azt a szülő kéri, igényli.

4.11. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei

4.11.1. Az osztály és csoportbontás szervezésének alapja:

Beiskolázáskor a tanulók évfolyamba sorolása a Szakértői Bizottság szakvéleménye alapján történik.

A közép-súlyos értelmi fogyatékos gyermekek különböző fejlődési útjai miatt a tanulók képesség szerinti differenciált foglalkoztatása válik az egyéni képességek fejlesztésének egyik legfontosabb eszközévé. A harmonikus személyiségfejlődés érdekében a különböző képességek és eredményesség mellett is fontos a közel azonos életkori csoportok megtartása. A fejlesztés eredményesebb a heterogén csoportokban.

A differenciált csoportmunka mellett megjelenik a *képességszint szerinti kiscsoportos és egyéni fejlesztés*, mely a pedagógusok összehangolt tevékenységével hatékonyabbá teszi az iskolai képzést.

A csoportlétszámok kialakítását a Nkt. 4. melléklete szabályozza. Sok évtizedes tapasztalatok alapján az értelmileg akadályozottak iskolájában a társult fogyatékoságok megjelenése miatt az ideális csoportlétszám 6-8 fő. Ez a létszámkeret teszi lehetővé az egyéni bánásmód maradéktalan megvalósulását. Ezért törekszünk, és a jövőben is törekedni szeretnénk a kis létszámú csoportok kialakítására, mivel a speciális tantárgyak és tananyagtartalmak sok egyéni megsegítést, gyakoroltatást igényelnek. (pl. Önkiszolgálás, Kultúrtechnikai tantárgyak, Életvitel és gyakorlat)

A tanterv a kultúrtechnikai tantárgyak tanítása során, a magasabb évfolyamokon sem javasol képesség szerinti differenciált csoportokat. A differenciálást az ismeretekben, módszerekben, a tanulói tevékenységekben és a segítségnyújtás mértékében, a tanítási órán kell megvalósítani. Ez is szükségessé teszi a kis létszámú csoportok alakításának igényét.

Intézményünkben a tanulók létszáma nem teszi lehetővé minden esetben az osztályfok szerinti csoportalakítást, emiatt a nevelő-oktató tevékenység összevont tanulócsoportokban folyik. Törekedni kell azonban arra, hogy az összevonások ne lépjenek át tagozat határokat, azaz legalább az alsó- ill. felső tagozat évfolyamai különüljenek el egymástól.

4.11.2. A pedagógiai és egészségügyi célú habilitáció, rehabilitáció

Az értelmileg akadályozott tanulókkal végzett pedagógiai munka teljes tartalmában rehabilitációs foglalkozásnak minősül. Ezen túlmenően szükség van arra, hogy lehetőleg egyéni, vagy kiscsoportos formában tudatos speciális egyéni fejlesztést is alkalmazzunk tanulóink oktatása során. Ezt a célt szolgálják az órarendbe iktatott rehabilitációs foglalkozások. A közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók habilitációs és rehabilitációs foglalkozásainak célja, hogy az iskolai fejlesztéshez, tanórai foglalkozásokhoz szervesen kapcsolódva jelentősen csökkentse a fogyatékoságból eredő, szomatikus és pszichés hátrányokat, elősegítse a szociális érést. A rehabilitációs célú foglalkozások célja – a meglévő képességelőnyökre építve – az eredményes személyiségfejlesztés, a képességek, készségek terápiás fejlesztése:

- az érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, koncentráció, grafomotoros ügyesség, tájékozódás, gondolkodás, vizuomotoros koordináció fejlesztése,
- a szociális és kommunikációs tevékenységek segítése, –
- a mozgásállapot javítása, sporttevékenység.

A rehabilitációs és rehabilitációs tevékenységek tervezését előzze meg pedagógiai diagnózis elkészítése. A folyamatos diagnosztizálás segítse a fejlesztéshez szükséges tartalmak, eszközök, módszerek megtalálását, az egyéni fejlesztési program kidolgozását.

Megvalósítás formái:

- Logopédia, beszédfejlesztés
- Mozgásfejlesztés
- Kognitív funkciók fejlesztése
- Rehabilitációs úszás terápia, subaqualis mozgásnevelés
- Művészeti tevékenységek (kézműves, zene)

Alsó tagozat

- Ebben az időszakban a rehabilitációs foglalkozások kiemelt feladata a kognitív funkciók fejlesztése szenzomotoros tapasztalatszerzés útján.
- Bazális stimuláció.
- Fiziológias mozgássor, nagymozgások kialakítása, dinamikus és statikus egyensúly fejlesztése, tartási rendellenességek prevenciója és korrekciója.
- Fontos rehabilitációs feladata a vizuomotoros koordináció és a grafomotoros ügyesség fejlesztése.
- Feladat a beszédindítás, beszédkésztetés, beszédállapot javítása, a szókincs fejlesztése.
- A verbális és nem verbális kommunikációs technikák alkalmazásával gazdagodik érzelmi élete, társas kapcsolata, szociális érzékenysége.
- A helyi sajátosságokhoz, szükségletekhez igazított különféle terápiák alkalmazása csökkenti a lemaradást az egész személyiség fejlődésében.

Felső tagozat

- Ebben az időszakban a rehabilitációs és rehabilitációs tevékenységek közül kiemelt jelentősége van az eddig hasznosított terápiáknak, a kommunikációs technikák alkalmazásának.
- Az értelmi képességek, a figyelem az emlékezet a gondolkodás fejlesztésére irányuló tevékenységek csökkentik a nagyfokú egyéni eltéréseket.

- Az orientációs képességek (tér, idő) fejlesztése, az ismeretek gazdagítása, a cselekvőképesség alakítása segíti a tájékozódó képesség kialakulását.
- Ebben az időszakban a cselekvésbe ágyazott ismeretszerzés és a cselekedtetés, munkáltatás képezi a rehabilitációs tevékenység alapját.
- Nagymozgások fejlesztése, dinamikus és statikus egyensúly fejlesztése, tartási rendellenességek prevenciója és korrekciója.

Habilitációs-rehabilitációs foglalkozások esetében a csoportból mikrocsoportba kiemelve ill. egyéni fejlesztés keretében képességek és szükségletek szerint valósul meg a tanulók jogszabályban előírt fejlesztése.

4.12. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek

Középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóink nem vesznek részt a NET FIT mérésben, ezért továbbra is a korábbi években kialakított motoros képességek mérését alkalmazzuk.

Motoros képességek mérése

BEMENET (tanév eleji) és KONTROLL (tanév végi) MÉRÉS

1-2. osztály

1. Állás

- Alapállás karikában
- Alapállás csukott szemmel 10 mp-ig

2. Egyensúlyozási teszt, járással

- Járás 5 méteres távon két vonal között (vonalak közötti távolság 40 cm)
- Járás 3 méteren, lábujjhegyen
- Járás 3 méteres csíkon, vonalon
- Járás 4 méteres tornapadon
- Járás fején babzsákkal (Ki viszi tovább? - megtett távolság mérése.)
- Mocsárjárás (5 méteres távolság)
- Lépcsőn járás (le és fel)

3. Futás

- Futás 15 méteren megadott irányban elesés nélkül

- Futás akadályok megkerülésével

4. Ugrás

- Páros lábbal talajról felugrás
- Nekifutás után vonal átugrása
- Zsámolyról páros lábbal leugrás
- Zsámolyról célba ugrás karikába

5. Kúszás – mászás

- Kúszás akadályok alatt
- Mászás bordásfalon (le és fel) legalább 3 fokra

6. Gurulás

- Szőnyegen előre és hátra hossz tengely körül
- Bukfenc előre és hátra

7. Labdázás

- Labdadobás (teniszlabdával) egy kézzel, a kar felemelésével
- Gurítás megadott irányba (kuglizás)
- Elkapás (nagy méretű labdával)

8. Koordináció

- Háromkerekű biciklivel közlekedés
- Feldobott léggömb visszarúgása

9. Testtudat, testséma

- Testrészek érintése szóbeli utasítások alapján (önmagán, társán)

10. Utánzás

- Egyszerű szimmetrikus tartások utánzása

3-4. osztály

1. Téri tájékozódás, testséma, testtudat

- Térbeli irányok és viszonyfogalmak alkalmazása felszólításra
- Csukott szemmel végrehajtott gyakorlatok:
  - érintés helyének megnevezése
  - szóbeli utasítás alapján, saját testének érintése

2. Utánzás

- Aszimmetrikus tartások, két elemből álló mozdulatsorok utánzása
- Természetes járások utánzása (törpejárás, óriásjárás, medvejárás)

3. Állás

- Alapállás csukott szemmel 20 mp-ig

4. Egyensúlyozási teszt, járással

- Járás lábujjhegyen, lábélen, 5 méteres távon
- Járás 10 méteres távon két vonal között (vonalak közti távolság 30 cm)
- Járás tornapadon előre és hátra (4 méteres tornapad)
- Járás fejen babzsákkal (Ki viszi tovább?)
- Mocsárjárás (10 méteres távon)
- Lépcsőn járás (le és fel) 8-10 lépcsőfokon

5. Futás

- Versenyfutás jelre, meghatározott célig (20 méteres távon). Kitartó futás 2 percig

6. Mászás

- Bordásfalon és szabadtéri játékokon: folyamatosan utánlépés nélkül felfelé, lefelé utánlépéssel

7. Gurulás

- Gurulóátfordulás előre

8. Törzserőt mérő teszt

- Felülés 15 mp-ig (szőnyegen, felhúzott térddel, kéz a tarkón)

9. Dobások, labdás gyakorlatok

- Egykezes dobások karfelemeléssel (teniszlabdával)
- Rögzített testhelyzetben
  - pattogtatás
  - falhoz dobás, birtokbavétel
  - feldobás, elkapás

10. Koordináció

- Szobakerékpár hajtása
- Álló labda elrúgása, stabil testhelyzetből

5-6. osztály

1. Téri tájékozódás, testtudat, testséma

- Cselekvések végrehajtásának képessége térben és társakhoz viszonyítva utasításra
(pl.: Állj Feri elé! Ülj távolabb a zsámolytól!)
- Testfordulatok utánzással két ütemre
- Testrészek megmutatása a társakon is

2. Állás

- Fél lábon állás karikában 5 mp-ig

3. Egyensúlyozó teszt, járással

- Járásgyakorlatok a járás típusának változtatásával (sarkon, lábujjhegyen, talp élen, térd és sarokemeléssel, guggolásban)
- Emelkedőn és lejtőn járás (4 méteres tornapad zsámolyra téve)
- Járás fejen babzsákkal (távolság mérése)
- Mocsárjárással 15 méteren
- Lépcsőn járás váltott lábbal folyamatosan kapaszkodás nélkül (10-12 lépcső)

4. Futás

- Versenyfutás vezényszavak használatával, megadott célíg (30 méteren)
- Kitartó futás 4 percig

5. Ugrás

- Felugrás és leugrás zsámolyra ill. zsámolyról
- Természetes ugrások utánzása (nyuszi, róka...) . Helyből távolugrás
- Páros lábbal szökdelés folyamatos előrehaladással

6. Mászás

- Bordásfalon folyamatos (fel és le) a legfelső fokon elhelyezett tárgy megérintése

7. Gurulás

- Gurulóátfordulás előre – sorozatgurulás

8. Törzserőt mérő gyakorlatok

- Felülés 30 mp-ig, szőnyegen, behajlított térddel, kéz a tarkón

9. Koordináció

- Szobakerékpár hajtása 2 percig
- Álló labda elrúgása mozgásban

10. Hajlékonyság

- Ülésben előrenyúlás (a lehető legtávolabbra nyúlás)

11. Dobások, labdás gyakorlatok

- Célbadobás teniszlabdával
- Labdapattogatás falhoz, visszaérkező labda birtokba vétele (hibátlanul végrehajtott idő mérése)
- Labdavezetés váltott kézzel járás közben 1 percig

7-8. osztály

1. Állás:

- Fél lábon állás karikában (időtartam mérése)

2. Egyensúlyozó járás:

- Egyensúlyozó járás tornapad merevítőjén
- Járás két vonal között behunyt szemmel (6 méteres távolság, 50 cm-es közzel)

3. Ugrás:

- Helyből távolugrás
- Sorozatugrások páros lábbal folyamatosan karikába
- Szökdelés fél lábon (sánta róka) 10 méteren
- 30-50 cm-re kifeszített akadály (kötél) átugrása nekifutásból

4. Ruganyosság:

- guggolásból felállás bordásfalba kapaszkodva 30 mp-ig

5. Hajlékonyság:

- ülésből előrenyúlás (a lehető legtávolabbra nyújtás)

6. Törzs erő:

- Felülés (fél perc alatt maximális számú felülés, szőnyegen, térd 90 fokos szögben, kéz a tarkón összekulcsolva)

7. Futás:

- Gyorsfutás 50 méteres távon időre
- Futási sebesség, gyorsaság mérése: ingafutás 5x5 méter
- Kitartó futás 6 percig folyamatos futással

8. Gurulás:

- Gurulóátfordulás előre sorozatban

9. Mászás:

- Bordásfalon oldalazó lépéssel folyamatos emelkedéssel

10. Kerékpározás:

- Önállóan
- Segítséggel

11.. Kézi szorító erő:

- Függeszkedés kiegészítő tornaszeren (időtartam mérése)

12. Labdabiztonság:

- Célbadobás (pontosság)
- Kislabdahajítás helyből (távolság mérése)
- Kosárradobás szemből (2 méteres távolság)
- Célbarúgás zsámolyba (3-4 méteres távolság)

4.13 Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei

Az egészségnevelés és a környezeti nevelés intézményünk pedagógiai rendszerébe szervesen beépült. Szakmai feldolgozása során érvényesülnek a speciális nevelési szükségletből adódó jellegzetességek. Jelentős eltérés, a „normál programoktól”, hogy a jelen iskolatípusban a környezeti- és az egészségnevelés tantárgyi szintre lebontottan, tanórai keretben épül be a tananyagba. (Önkiszolgás, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Környezetismeret, Kommunikáció)

Az élményszerű tapasztalatszerzést biztosítják a szervezett kirándulások, természetjárások.

- Őszi kirándulás,
- Téli túra,
- Madarak és fák napja-tavaszi kirándulás,

4.13.1 Az iskola egészségnevelési elvei

A nevelésnek e területe fejleszthetőségét tekintve igen összetett, hiszen ide tartozik többek között az ideg- izom kapcsolatok segítségével létrejövő mozgáscselekvések, a szexuális nevelés, az egyéni állapotnak megfelelő részben önálló életre nevelés, az egészséges szokások kialakítása, a mozgás- és táplálkozáskultúra fejlesztése is.

Ezek a tevékenységek megjelennek a tanítás - tanulás tevékenységében, részben, pedig az iskolán kívüli szabadidős tevékenységben is.

Cél

- Egyéni állapotnak megfelelő harmonikus személyiség kialakítása
- Önmagával és környezetével szembeni igényesség kialakítása, fenntartása
- Nevelés valamennyi területébe beépülő fejlesztési program

E cél megvalósítását szolgálja az évenként megrendezett „Egészség projekt” is.

4.13.2. Az iskola környezeti nevelési elvei

A környezeti és természetvédelmi nevelés folyamata során az ember természeti környezetének és ezek rendszereinek megismerésére és megóvásuk szükségszerűségére, védelmére, megőrzésére tanítjuk meg tanulóinkat.

Feladatunk

A természetvédelmi nevelés segítségével megszerettetni a természetet, olyan tudású és szemléletű embereket nevelni, akik meg tudják őrizni az élővilág sokszínűségét az utókor számára. Ennek érdekében évente két alkalommal, ősszel és tavasszal természetjáró túrát szervezünk.

Bekapcsolódunk országos rendezvények programjába, mint

- Föld napja
- Te szedd!
- Fenntarthatósági témahét

4.14 A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei

4.14.1 A magatartás értékelésének elvei

A magatartást minősítő osztályzat az életkorhoz mérten a tanuló iskolai és iskolán kívüli fegyelmezettségét, viselkedését, társaihoz, a felnőttekhez, saját és mások iránt érzett felelősségérzetét értékeli. A házirendben írtakat betartva, és azt társaival betartatva együttesen értékeljük. Az iskola által támasztott erkölcsi követelmények jelentik a viszonyítási alapot.

Szemponatok a magatartás értékeléséhez, minősítéséhez:

- alkalmazkodóképesség társas kapcsolatokban
- szokások, normák megismerése, betartása

- szabálytudat
- felelősségtudat
- kötelességek teljesítése
- készség egymás elfogadására
- környezeti értékek megbecsülése
- saját és egymás értékeinek felismerése, elismerése
- őszinteség
- becsületesség
- kulturált vita és konfliktuskezelési készség
- önismeret, önfegyelem
- reális énkép
- kudarcátűrés
- igazságérzet
- megbízhatóság
- irányíthatóság
- segítségkérés és –adás
- ítélőképesség
- erkölcsi, esztétikai érzékenység
- kezdeményezőkézség

A felsorolt szempontok az iskola valamennyi évfolyamára érvényesek.

A tanuló magatartását félévkor és a tanítási év végén numerikus-értékeléssel minősítjük.

A magatartást minősítő osztályzat feltételei

Példás (5)

a minősítése az osztályban példát mutató, a felnőttekkel udvariasan, társaival kulturáltan viselkedő tanulónak.

Jó (4) a minősítése a többnyire megfelelően és kulturáltan viselkedő tanulónak, aki általában önként, de néha felnőtt utasítására részt vesz a tevékenységekben.

Változó (3)

a minősítése annak a tanulónak, akinek viselkedése gyakran kívánnivalót hagy maga után, csak többszöri utasításra hajlandó tevékenykedni. Környezetére csak kevéssé ügyel.

Rossz (2)

a minősítése annak a tanulónak, aki a közösség szabályait nem tartja be. Utasításra sem hajlandó együttműködni. Társainak és környezetének rendszeresen szándékosan kárt okoz. A gyermekközösség munkáját, pihenését, szórakozását rendszeresen, szándékosan zavarja.

4.14.2 A szorgalom értékelésének elvei

A szorgalmat minősítő osztályzat a tanuló egyéni képességeihez mérten a tanulmányi munkához való viszonyát, munkavégzését, és kötelességtudatát értékeli.

Szemponatok a szorgalom értékeléséhez, minősítéséhez:

- motiváció
- aktivitás
- kitartás
- önállóság, öntevékenység
- munkatempó
- akarat erő
- képességeihez viszonyított teljesítőképesség
- feladatvállalás, teljesítés
- munkavégzés rendezettsége
- munkafegyelem
- együttműködés

A tanuló szorgalmát félévkor és a tanítási év végén numerikus-értékeléssel minősítjük.

A szorgalmat minősítő osztályzat tartalma

Példás (5)

a szorgalma annak a tanulónak, akinek a munkavégzése jó, megbízható. A kapott feladatokat, esetleg önkéntes többletfeladatokat is elvégzi. Képességeinek megfelelően igyekezettel vesz részt a munkában és a tanulásban.

Jó (4)

a szorgalma annak a tanulónak, akinek munkavégzése általában megbízható, a kapott feladatot többnyire elvégzi, utasításra mulasztását korrigálja. Képességeinek megfelelően többnyire jó teljesítményt ér el a munkában és a tanulásban.

Változó (3)

a szorgalma annak a tanulónak, aki munkáját csak állandó felszólításra hajlandó elvégezni. Felügyelet és ellenőrzés nélkül nem tevékenykedik. Képességeihez képest teljesítménye alacsony.

Hanyag (2)

a szorgalma annak a tanulónak, aki feladatait utasításra sem végzi el. Motiváció hiányában inkább a helytelen dolgok érdeklik, a közösség számára közömbös.

Mind a magatartás, mind pedig a szorgalom értékelése során figyelemmel kell kísérni, és értékelni kell, ha a tanuló magatartása, vagy szorgalma pozitív irányban változik. Legfeljebb egy fokozattal magasabb értékelést kaphat a tartósan ilyen tendenciát mutató tanuló.

4.14.3 A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei

Az értelmileg akadályozott tanulókra jellemző az elvont szimbólumok értékelhetőségének hiánya, azaz a többségi iskolákban alkalmazott általános jutalmazási és fegyelmezési eszközök (osztályfőnöki-, igazgatói dicséretetek, figyelmeztetések, stb) számukra nem motiválóak, nem jelentenek visszatartó erőt. Emiatt jutalmazásra, fegyelmezésre a konkrét, kézzel fogható eszközöket alkalmazunk, amelyeket az osztályfőnök gyógypedagógus saját csoportjának megfelelően alakít ki. (pl. szimbolikus jelek, piros pont, csillag, mosolygós arc, értékelő tábla, stb)

Jutalmazásra használjuk a különböző iskolán kívüli programokon, versenyeken való észvétel lehetőségét is.

5. Autizmussal és figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulókat tanuló helyi tanterve

Az autizmus spektrumzavarral és egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó tanuló oktatása elsősorban integráltan, a kiemelt figyelmet igénylő (különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű) tanulók személyi és tárgyi feltételeivel is rendelkező többségi általános iskolában történik. Ugyanakkor lehetnek olyan esetek, amikor szükségessé válik **az intenzív terápiás és oktatási céllal szervezett időszakos különnevelés** (pl. tagozaton vagy gyógypedagógiai intézményben). **Intézményünk** - a szakértői bizottság intézmény-kijelölő határozata alapján- **azokat az autista és egyéb pszichés/ figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulókat fogadja akik számára a speciális, elkülönített oktatás átmenetileg- megfelelő fejlődésük biztosítása érdekében - előnyösebb szervezeti formát biztosít. Időszakos különnevelésüket és integrációra való felkészítésüket az alsó tagozat nevelési-oktatási szakasz ideje alatt vállaljuk.**

5.1. Az autizmussal élő tanulók helyi tanterve

5.1.1. Az autizmussal élő tanulók speciális szükségletei

Az autisztikus állapotok lényege a szociális, kommunikációs és speciális kognitív képességek minőségi károsodása, mely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az autisztikus tanulóra legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő szociális készségek, illetve a rugalmas gondolkodás és kreativitás területén tapasztalható kognitív deficit, a beszéd szintjéhez képest károsodott kommunikáció, az egyenetlen intelligencia, illetve képességprofil és a következményes sztereotíp viselkedés, érdeklődés, aktivitás.

A deficitok okozta elsődleges és másodlagos viselkedési tünetek az igen súlyostól a jól kompenzált állapotban csaknem tünetmentesig változhatnak, és az élet különböző szakaszaiban különböző formában jelentkezhetnek. Új helyzetben, váratlan események, körülmények hatására felerősödhetnek a típusos tünetek.

A tanulók szükségleteit típusos erősségeik és nehézségeik határozzák meg. A tanítás, illetve a hagyományos tanítási módszerek és tervezés módosítása szempontjából kiemelkedő jelentőségű speciális tulajdonságok:

- A másik személy szándékának, érzéseinek, érzelmeinek, gondolatainak, szempontjának (pl. az információ átadás szándékának) meg nem értése, az önmagára vonatkoztatás hiánya,

legsúlyosabb esetben képtelenség arra, hogy az embereket, mint számára a valóság egyéb elemeinél fontosabbakat a tárgyaktól megkülönböztesse.

- A szociális megerősítés jutalomértékének, illetve a belső motiváltságnak gyakran teljes hiánya, és hogy a tanulóknak nagyon kevés, vagy szokatlan dolog okoz örömet.
- A beszéd korlátozott megértése, még látszólag jó beszédprodukciónak mellett is, amelyet nehezítenek a beszéd emocionális, szociális sajátosságai, mint pl. a hanghordozás.
- Az egyenetlen képesség-profil: pl. ismeretek és önellátás, vagy mechanikus és személyes memória közötti szakadákszerű különbségek.
- A belátás hiánya vagy korlátozott volta egyrészt a saját tudásával kapcsolatban, másrészt a tudás, illetve ismeret megszerzésének forrásával, módjával kapcsolatban.

Típusos erősségek, amelyekre egyes autisztikus tanulóknál építeni lehet:

- A megfelelő szintű vizuális információ általában informatív.
- A tanult rutinokhoz, szabályokhoz való alkalmazkodás.
- Jó mechanikus memória.
- Megfelelő környezetben, érdeklődésének megfelelő témánál kiemelkedő koncentráció, kitartás.
- Egyes, nem szociális tartalmú tantárgyi területeken relatíve jó képesség (pl. memoriter, nem szöveges számtan, zene).

Típusos nehézségek, és kognitív problémák, amelyekkel számolni kell a tanítás- tanulás során:

- Szenzoros információfeldolgozás zavarai (hallás, látás, fájdalom stb.).
- Figyelemzavar.
- Utánzási képesség zavara.
- Percepció, vizuomotoros koordinációs problémák.
- Analízis, szintézis műveleteinek problémája.
- Lényegkiemelés, problémamegoldó gondolkodás sérülése.
- Általánosítás, a tanultak új helyzetben való alkalmazásának sérülése.
- Emlékezet-felidézési problémák (szociális tartalmaknál és személyes élményeknél).
- Nehézség ismert tananyagban szociális elem bevezetésével, vagy új körülmények közötti alkalmazással.
- A feladat céljának nem-értése, reális jövőre irányultság hiánya.
- Szimbolikus gondolkodás (pl. játék) fogyatékosága.

- Énkép, én-tudat fejlődésének zavara.
- A valóság téves értelmezése, felfogása.
- Realitás és fantázia összetévesztése.
- Szóbeli utasítások félreértése, különösen a többértelmű, elvont kifejezések, többrészes utasítások esetén.
- Képességek, ismeretek kreatív (nem mechanikus, vagy sztereotip) alkalmazásának hiánya.
- Gyermekközösségekben áldozattá, illetve bűnbakká válás, más esetben szociálisan inadekvát viszonyulás a kortársakhoz.
- Strukturálatlan időben passzivitás, reaktív viselkedésproblémák.
- Félelmek, fóbiák, szorongás.

A fenti problémák következménye, hogy a szociális-kommunikációs kontextusban zajló tanulás akadályozott, ezért a pervazív fejlődési zavarban szenvedő gyermekek számára a világról való megértés keretétől elsősorban nem a személyek közötti kapcsolatok szolgálnak.

5.1.2 Fejlesztési területek

5.1.2.1. A szociális készségek fejlesztése

Az autizmusban sérült három terület közül (szociális viselkedés, kommunikáció, és rugalmas gondolkodás) a legmarkánsabb problémákat a szociális interakciókban fedezhetjük fel - az autizmus mint "szociális fogyatékoság" a legszembetűnőbb. Természetesen egymástól elválaszthatatlan az első két terület, hiszen a valódi kommunikáció mindig valamilyen szociális interakciót is jelent. Elsődleges fontosságú speciális pedagógiai cél tehát a gyermek képesszintjének megfelelő szociális viselkedés, illetve az ezt megalapozó elemi készségek fejlesztése, tanítása.

A szociális fejlesztési feladatok között a beilleszkedést közvetlenül elősegítő készségek tanítása (taníthatóságot megalapozó szociális készségek, önmagáról való tudás, kapcsolatteremtés és fenntartás) mellett rendkívül fontos feladat, hogy a gyermek minél tartalmasabban legyen képes eltölteni szabadidejét önálló és társas formában egyaránt.

A tanítási, fejlesztési módszerek kiválasztásakor feltétlenül figyelembe kell venni, hogy az autizmusból fakadó nehézségek megakadályozzák a gyermekeket abban, hogy a szociális készségeket spontán, intuitív úton sajátítsák el, szociális megértésükre alapozva. Ezért a fejlesztés metodológiájában elsődleges fontosságú szerepet kapnak a kognitív és

viselkedésterápiás eljárások, amelyek a gyermek egyéni szükségleteinek és képességszintjének megfelelően vegyíthetők más fejlesztési módszerekkel is (pl. zenei interakció).

A fejlesztés fő területei:

I. A szociális beilleszkedést közvetlenül befolyásoló készségek

A taníthatóságot megalapozó szociális készségek:

- a.) A pedagógus segítségének elfogadása.
- b.) Más személyek jelenlétének elviselése.
- c.) Az elemi viselkedési szabályok elsajátítása.
- d.) Az utánzás tanítása.

Önmagáról való tudás:

- a.) Személyi adatok megtanítása.
- b.) Saját külső tulajdonságok ismerete.
- c.) A gyermek által gyakran végzett, megszokott és rendkívüli saját tevékenységek körének tanítása.
- d.) Annak tudatosítása, hogy a gyermek mit tud és mi az, amelyet segítséggel képes csinálni, mi az, amit egyáltalán nem tud.
- e.) A kedvelt és elutasított dolgok meghatározása.
- f.) Kellemes és kellemetlen dolgok meghatározása, tanítása.
- g.) Saját élmények felidézése.
- h.) Saját teljesítmény értékelése megadott szempontok alapján, önellenőrzés.
- i.) Saját viselkedésére vonatkozó szabályok betartásának tanítása.
- j.) A sztereotip viselkedésformák kontroll alá vonása.

Kapcsolatteremtés, fenntartás:

- a.) A metakommunikáció megértésének és használatának fejlesztése.
- b.) Ismerős és ismeretlen személyek külső és nem látható tulajdonságainak tanítása.
- c.) Egyszerű szociális rutinok megtanítása (pl. köszönés).
- d.) Az információcsere szabályainak tanítása: témaválasztás, kezdeményezés, a beszélgetés fenntartása, befejezése stb.
- e.) Iskolán belüli szociális helyzetek viselkedési, udvariassági szabályai.
- f.) Iskolán kívüli szociális helyzetek viselkedési, udvariassági szabályainak tanítása különböző színtereken.(pl. uszodában, üzletekben, járműveken, könyvtárban)
- g.) A legnyilvánvalóbb érzelmi reakciók felismerése és az azokhoz illő, megfelelő viselkedési szabályai.

h.) Elemi kooperáció tanítása felnőttel, gyermekkel.

II. Szabadidős készségek

1. A szabadidős készségek tanításának közös feladatai:

- a.) A gyermek számára örömet nyújtó, az életkornak és a mentális kornak egyaránt megfelelő szabadidős aktivitások kiválasztása.
- b.) A lehetséges aktivitások közötti választás tanítása.
- c.) A teljes önállósághoz szükséges vizuális segítség megtervezése, használatának tanítása.
- d.) A tárgyakon való megosztás tanítása.
- e.) A megfelelő viselkedési szabályok elsajátíttatása.

A szabadidő önálló eltöltésének tanítási szempontjai:

- a.) A szabadidős aktivitások lehetséges helye, ideje.
- b.) Önállóan végezhető szabadidős aktivitások.
- c.) Eszközök, anyagok kiválasztása.

A szabadidő társas eltöltésének tanítási szempontjai:

- a.) A sorra kerülés szabályának és jelzésének tanítása.
- b.) Egyszerű társasjátékok szabályainak tanítása.
- c.) A vesztes elviselésének, a nyeres jelentésének megtanítása

5.1.2.2. A kommunikációs készségek fejlesztése

A fejlesztés egyik fő célterülete a kommunikáció, mint a kapcsolatteremtés és fenntartás, valamint az információcsere eszköze. Az alapvető probléma nem a beszéd hiánya vagy fejlődési zavara, hanem a kommunikációs szándék, illetve a kommunikációs funkció megértésének sérülése. Minden autizmussal élő gyermeknél -függetlenül verbális képességeik színvonalától - elsődleges fontosságú cél tehát az egyén képességszintjének megfelelő kommunikatív kompetencia megteremtése. E cél megvalósításához egyénre szabott kommunikációs eszközök (pl. alternatív kommunikációs rendszerek; metakommunikáció) használatának tanítása szükséges.

Hasonlóan a szociális fejlesztéshez a kommunikációs készségek tanításának metodológiájában is elsődleges fontosságú szerepet kapnak a kognitív és viselkedésterápiás eljárások, amelyeket a gyermek egyéni szükségleteinek és képességszintjének megfelelően vegyíthetők más fejlesztési módszerekkel is (pl. zenei interakció).

A fejlesztés területei:

Fel kell mérni a kommunikációs készségeket az alábbi területeken, a megértés és a használat szempontjából.

A *kommunikáció módja, eszköze*, vagyis mindaz, amit a gyermek mond vagy csinál. Tágan értelmezve ide tartoznak azok a viselkedésbeli megnyilvánulások is, amelyekkel a gyermek válaszol az őt ért ingerekre anélkül, hogy azokat tudatosan használná a környezet befolyásolására. (pl. dührohamok). A kommunikáció eszközei lehetnek tárgyak, képek, természetes gesztusok, jelek, beszéd.

Szókincs, jelentés (tárgyak, személyek, cselekvések, helyszínek, minőségek, belsőállapotok stb. megnevezése). A felmérésnél számítanunk kell a szó szerinti értelmezésre és arra, hogy az értés és használat kontextustól függő.

Funkció (utalás, üdvözlés, kérés, kérdezés, utasítás, állítás, felajánlás, tréfa, vita, tiltakozás, figyelemfelhívás, visszautasítás, kommentálás, információadás, kommunikáció az érzelmekről). A funkciók felmérésekor képet kapunk arról, hogy a gyermek mire használja kommunikációs készségeit, illetve arról, hogy milyen funkciókat ért meg.

Kontextus (a különböző helyzetek, amelyekben kommunikálunk). Hol? Kivel? Milyen körülmények között?

A felmérés a spontán meglévő készségekre irányul. A felmérés alapján egyénre szabott fejlesztési terv készül.

A fejlesztés legfontosabb feladatai a felmérés eredményétől függően a következők:

- A gyermek az általa megértett szinten tanulja meg valamely kommunikációs eszköz használatát, hogy minél hamarabb sikeres lehessen a kapcsolatteremtésben.
- Alternatív kommunikációs rendszer használatának tanítása, mely lehet tárgyas, képes stb.
- A beszédértés és beszédhasználat fejlesztése.
- A metakommunikáció értésének és használatának fejlesztése.
- A kommunikációs eszköz funkcionális használatának tanítása, melynek érdekében a környezetet tudatosan úgy kell szervezni, hogy aktív kommunikációra serkentsen a gyermeket.
- A fejlesztés során a meglévő, funkcionálisan használt kommunikációs eszközt a lehető legtöbb természetes helyzetben alkalmaztatni kell, mert a meglévő készségeket a gyermekek új helyzetekben spontán ritkán alkalmazzák.

5.1.2.3. Kognitív készségek fejlesztése

Az autizmussal élő gyermekek közel 75%-a valamilyen szintű értelmi sérülésben is szenved. Az autizmus-specifikus fejlesztési célok mellett tehát az értelmi szintnek, illetve az egyenetlen képesség-struktúrának megfelelő kognitív fejlesztési célok is szerepet kapnak az oktatás és nevelés során. A következőkben azon sérült kognitív készségekkel foglalkozunk, amelyek autizmus specifikusak, illetve gyakran jelennek meg járulékos problémaként.

Az autizmussal élő gyermekek kognitív stílusát a rugalmas gondolkodás, valamint az információk jelentés-teli egészként való észlelésének, értelmezésének sérülése jellemzi. Jellegzetes nehézségek tapasztalhatóak az általánosításban, a szimbólumok kezelésében és a belső forgatókönyvek kialakításának és alkalmazásának területén. Részben e problémák következménye a sérülések triászja az autizmusban, azaz a jellegzetes viselkedéses kép. Így természetesen a kognitív fejlesztési célok erőteljesen befolyásolják a szociális és kommunikációs terület fejlesztését is.

A fejlesztés legfontosabb feladatai:

- 1.) Jelentés-teli információk kiemelésének elősegítése:
  - a figyelem irányuljon a környezet lényeges ingereire
  - lényegkiemelés képességének elősegítése
- 2.) A figyelem terjedelmének bővítése, időtartamának növelése.
- 3.) Cselekvések tervezésének, kivitelezésének tanítása.
- 4.) Alternatív problémamegoldó stratégiák tanítása lehetőleg abban a kontextusban, ahol azt alkalmazni kell.
- 5.) A megtanult készségek általánosítása, alkalmaztatása a lehető legtöbb természetes élethelyzetben.
- 6.) Elvont fogalmak, összefüggések (pl. idői, ok-okozati relációk) megértésének elősegítése.

5.1.2.4. A szenzomotoros készségek fejlesztése

A szenzomotoros készségek sérülése gyakran megjelenik az autizmusban: a problémák részben a társult fogyatékoságok következményeként jelennek meg, részben az autizmus részjelenségeként. A szenzomotoros készségek fejlesztése minden tantárgyban megjelenik.

A legfontosabb fejlesztési feladatok:

- 1.) A testséma ismeretének kialakítása, tudatosítása, a testélmény fejlesztése.
- 2.) A testmozgások célszerű összehangolásának tanítása különféle terekben és aktivitásokban.
- 3.) A szociális kontextusokban való megfelelő mozgásformák kialakítása.

4.) Módszerek tanítása, amelyekkel a gyermek kontroll alatt tudja tartani mozgásos és egyéb, pl. verbális sztereotípiáit.

5.1.2.5. Elemi pszichoszomatikus funkciók

Az autizmusban gyakoriak az evéssel, ivással, alvással, szobatisztasággal kapcsolatos problémák. Ezek részben az általános fejlődési elmaradással magyarázhatók, részben az autizmusból erednek. Ilyen jelenség az azonossághoz való ragaszkodás, mely az élet bármely területén jelen lehet.

Az alvással kapcsolatos gyakori problémák:

- A nappal és éjszaka felcserélése.
- Csökkent alvásigény.
- A gyermek csak bizonyos körülmények, feltételek megléte esetén képes aludni.

A szobatisztasággal kapcsolatos problémák:

- Jelentősen késik kialakulása.
- Stresszel járó helyzetekben a gyermek vizeletét, székletét nem tartja. –
A gyermek csak meghatározott körülmények között szobatiszta stb.

Az evéssel, ivással kapcsolatos leggyakrabban megfigyelhető nehézségek:

- Túl sok vagy túl kevés táplálék, folyadék bevitele.
- Rágással, nyeléssel kapcsolatos nehézségek.
- Azonossághoz való ragaszkodás (pl. hely, idő, evőeszköz, személyek, bizonyos ételek, italok típusa, állaga, színe, hőfoka).
- Étkezési helyzetekben jelentkező viselkedésproblémák.
- Az étkezés tempójával kapcsolatos problémák.

A fejlesztés legfontosabb feladatai:

- a.) A probléma pontos meghatározása, súlyosságának mérlegelése.
- b.) A probléma vizsgálata: Az orvosi okok kizárása, más lehetséges okok felkutatása, meghatározása.
- c.) Megoldási stratégiák kidolgozása, kivitelezése.

5.1.3. Nevelési-oktatási célok

A nevelési-oktatási célokat a tanulók szükségletei és a helyi igények határozzák meg.

- a.) A legáltalánosabb távlati cél az egyéni képességek, fejlettség mellett elérhetőlegjobb felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése.
- b.) Ennek alapja a szociális, kommunikációs és egyéb kognitív készségek hiányának specifikus módszerekkel való kompenzálása, a fejlődésben elmaradt készségek rehabilitációs (normalizációs célú) fejlesztése, a másodlagos (pl. viselkedés-) problémák kezelése, a mindennapi gyakorlati készségek és az (adaptált) tananyag speciális módszerek segítségével való tanítása.
- c.) A fejlesztés céljai hierarchikus rendben helyezkednek el aszerint, hogy mennyire szükségesek a szociális adaptáció kialakításához. Kiemelt cél annak elérése, hogy a tanuló képessé váljon a család életébe való beilleszkedésre.
- d.) A testi egészség megóvása, az erőnlét, állóképesség, ügyesség egyénre szabott fejlesztése.
- e.) Általános emberi értékek, társadalmi elvárások, szülőföldünk kultúrája, hagyományai képességszintnek megfelelő ismertetésével a felnőttkori szociális adaptáció segítése.
- f.) Fontos, hogy a tanuló élvezze az iskolában töltött időt, érezze jól magát.

5.1.4. A nevelés és oktatás feladatai

- a.) A nevelés-oktatás feladata a sérülésből következő fejlődési hiányok, elmaradások kompenzálása a következő területeken: Elemi pszichoszomatikus funkciók, Szenzomotoros készségek, Szociális készségek, Kommunikáció, Kognitív készségek.
- b.) A sérülésből adódó szükségletekhez adaptált környezet megteremtése.
- c.) A biztonságérzet kialakítása a fejleszthetőség és az önálló tevékenykedés feltételeként.
- d.) Egyéni fejlesztési tervek kialakítása a gyermek szükségleteinek megfelelően és a család igényeinek messzemenő figyelembevételével.
- e.) Az eltérő fejlődésmenetből következő zavaró vagy veszélyes viselkedésformák megelőzése és kezelése.
- f.) A gyermek alkalmazkodását segítő viselkedésformák kialakítása a családi, iskolai és iskolán kívüli környezetben.
- g.) Az elsajátított ismeretek, készségek bővítése, szinten tartása, általánosítása.
- h.) A felnőttkori adaptáció részeként munkára való előkészítés.

5.1.5. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók nevelésének- oktatásának alapelvei

5.1.5.1. Általános elvek

Legfontosabb alapelv a pozitív, érzelmekben gazdag iskolai légkör megteremtése, amelyben gyermek és felnőtt egyaránt jól érzi magát, ahol az emberi értékek mind teljesebb kibontakozása valósulhat meg. Az iskolában a legfőbb érték és lehetőség a gyermekek formálódó és formálásra váró személyisége. A kulcskompetenciák közül kiemelt hangsúlyt kap az önállóság, a rugalmasság, a szociális- és kommunikációs képességek fejlesztése. Minden gyermekben az erősségeket keressük, arra építünk. Az egyéni képességekhez igazodó differenciált készségfejlesztést az oktatás egész folyamatában, az iskoláztatás tartama alatt mindvégig érvényesítjük. Differenciáltan alkalmazott, egyénre szabott tananyag segítségével, autizmus-specifikus módszertan- és pedagógiai eljárásrendszerrel fejlesztjük a gyermekeket.

- A fejlesztés és tanítás során mindig a tanuló autizmusa az elsődlegesen meghatározó tényező!
- A nevelés-oktatás alapja a tanuló egyéni szükségleteinek megértése, figyelembe vétele.
- A legáltalánosabb távlati cél az egyéni képességek, fejlettség mellett elérhető legjobb felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése.
- A minden fejlődési területre kiterjedő komprehenzív megközelítést alkalmazó módszertanok egyénre szabott alkalmazása szükséges, amelyek ötvözik a fejlődési és viselkedéses megközelítést.
- Az oktatási környezet egyénre szabott adaptálása.
- A tanuló sérülésspecifikus támogatása a rehabilitációs-rehabilitációs órákon és az iskolai élet minden színterén megvalósul.
- Az iskolai élet minden területére ki kell terjeszteni a támogatás alapvető stratégiáit, módszereit.
- Az egyéni fejlesztési terv megvalósulását az autizmus spektrum pedagógiája szakirányt végzett gyógypedagógus koordinálja.
- A családdal való folyamatos együttműködés a sikeresség egyik alapfeltétele.
- Alapelv a tanuló teljesítményének, erőfeszítésének értékelése, a rendszeres pozitív visszajelzések biztosítása.
- A tananyag kiválasztásának legfontosabb szempontja a tanultak egész életen át történő megfelelő alkalmazhatósága.
- A tanuló túlterheltségének elkerülése érdekében az információkat szűrni kell, mert a tipikusan fejlődő gyermek által spontán, ösztönösen elsajátított nagy mennyiségű információ és készség az autizmussal élő gyermek számára nehéz tananyagot jelent.

- Az iskolai és a mindennapi gyakorlati életre felkészítő tananyag speciális módszerek segítségével történő elsajátítása.
- A hiányzó készségeket pótló, helyettesítő kompenzációs-habilitációs kezelés a fejlődési elmaradás, a másodlagos (pl. viselkedés-) problémák leküzdése érdekében.
- Külön kiemelt fejlesztési feladat az elsajátított ismeretek alkalmazásának, általánosításának tanítása, az ismeretek folyamatos használata a fenntartás biztosítására, valamint a változatos problémamegoldási módszerek tanítása
- A tanulók fejlesztési céljai hierarchikus rendben helyezkednek el abból a szempontból, hogy mennyire szükségesek a gyermek szociális alkalmazkodása és önszabályozása kialakításához az egyéni fejlettségének szintjén.

5.1.5.2. A fejlődési szemlélet fontossága

Az autizmus következménye olyan deviáns fejlődésmenet, melyben az egyes fejlődési fokok nem feltétlenül épülnek egymásra (pl. a nyelvet használó tanulónál a beszéd kialakulását nem előzi meg a preverbális kommunikáció értése és használata). Az egyes fejlődési területek között lehetnek szakadékszerű különbségek, de a fejlődési szintek között, és azokon belül is egyenetlen a fejlődés. A deviáns fejlődés kompenzálására inadaptív kognitív stratégiák, viselkedésproblémák alakulnak ki, melyek szakszerűterápiás és oktatási módszerekkel megelőzhetőek illetve korrigálhatóak. A tanulók habilitációjának, oktatásának alapja fejlettségük, képességeik részletes ismerete. Az egyes tanulók képességstruktúrája formális (pl. pszichológiai vizsgálatok az intelligencia mérésére) és informális felmérésekkel (pl. fejlődési kérdőív és felmérőfeladatlapok) ismerhető meg.

5.1.5.3. Speciális megközelítés a tanításban

- Az új készségek és ismeretek elsajátítása egyéni tanítási helyzetben történik a szociális és kommunikációs nehézségek miatt, napi rendszerességgel szervezve. A tanítás kudarca esetén nem feltételezhető, hogy a gyermek szándékosan nem teljesít, el kell hinni, hogy nem képes elvégezni a feladatot. Ezt azért fontos hangsúlyozni, mert gyakran az a látszat, hogy a tanuló „daczból” nem végez el bizonyos feladatokat, melyeket máskor, mással már tudott. Ennek leggyakoribb oka, hogy az autizmussal élőgyermek számára a körülmények legkisebb változása is új helyzetnek minősül, melyben nem képes készségeit, tudását mozgósítani.
- A tanításban mindig a meglévő tudást bővítjük egyetlen új mozzanattal. (egy új szín, forma, mozdulat, stb.)

- Az optimális terhelés érdekében a feladatokat a gyermek képességeinek megfelelőleg legnagyobbnagyságú lépésekre kell bontani.
- A feladatoknak a tanuló szempontjából értelmesnek kell lenniük, ezért az ismereteket lehetőleg abban a kontextusban tanítjuk, melyben a gyermeknek alkalmaznia kell azokat.
- Az elsajátított ismereteket, az új készségeket a lehető legtöbb olyan helyzetben gyakoroltatni kell, melyben funkcionálisak.
- A fejlesztésben való továbblépéskor csak azokra az ismeretekre, készségekre alapozhatunk, melyeket a tanuló folyamatosan gyakorol. A tanultak folyamatos szinten-tartása szükséges.
- Egyénre szabott motivációs rendszert kell kialakítani. Jutalomnak azt tekinthetjük, ami a gyermek számára örömforrás (ez lehet nagyon egyedi, szokatlan, a tárgytól a szociális megerősítésig). Törekedni kell arra, hogy a tevékenység önmagában jutalomértékűvé váljon, hogy fokozatosan el lehessen hagyni a külső jutalmakat.
- Az oktatás nevelés során támaszkodni kell a meglévő ép, esetleg kiemelkedőképességekre, speciális érdeklődésre, melyek különösen fontosak lehetnek a pályaorientáció szempontjából.
- A fejlődési egyenetlenség csökkentése azonban elsőbbséget kap a szigetszerűképességek fokozott fejlesztésével szemben.
- A követelményeket az objektív körülményekből fakadó szükséges dologként kell megjeleníteni, és nem a pedagógus személyes kívánságaként.

5.1.5.4. Protetikus környezet kialakítása

A környezet térben és időben strukturált, így informálja a tanulót arról, hogy mit, hol, hogyan, miért, mennyi ideig tegyen, tehet. Beszéd helyett, illetve mellett a gyermek szimbólumszintjének megfelelő vizuális eszközök, információhordozók alkalmazása szükséges (valódi tárgyak, kicsinyített tárgyak, fotók, képek, piktogramok, szóképek, stb.). A tárgyi, fizikai környezet csak a szükséges információkat tartalmazza, segítve ezzel a tanulók figyelmének fenntartását és a megértést. (Zavarók lehetnek a fény-árnyék viszonyok, felületek, mintázatok, színek, szagok, zajok, felesleges dekoráció, kényelmetlen bútorok, váratlan változások, stb.) A pedagógusok tudatosan tervezik kommunikációjuk minden dimenzióját és számolnak azzal, hogy ők is lehetnek olyan ingerforrás, amely a gyermeket zavarják (pl. sok hangos beszéd, szemüveg, ékszer, mintás, színes ruha, új frizura, illatok, váratlan változás a viselkedésben.)

5.1.6. A mérés és értékelés formái, a magasabb évfolyamba lépés feltételei

A mérés, értékelés és minősítés alapfunkciója az autizmussal élő tanulóknál eltér attól, amely az oktatásban megszokott. A mérések elsősorban diagnosztikus jellegűek. Tájékoztatnak a gyermek állapotáról, mérik a fejlesztés eredményességét, meghatározzák annak további irányát. Az értékelés és minősítés a tananyagban való előrehaladásról szolgál tájékoztatásul, elsősorban a szülők számára. A tanulók énképük és önismeretük fejlesztése érdekében szembesíthetők elért konkrét eredményeikkel. Ez különösen akkor hasznos, ha nincsenek tudatában annak, hogy milyen készségeik és ismereteik vannak. Ugyanakkor a gyermekek elért teljesítménye ritkán tudatos törekvés eredménye, megjelenésük sokszor a természetes érésnek, a jól szervezett környezetnek, tudatosan és lépésről lépésre megtervezett pedagógiai beavatkozásnak, a jól működő motivációs bázisnak köszönhető.

Sérülés-specifikus probléma, hogy az értékelés-minősítés közösségi megegyezésen alapuló, elvont szociális elvárásokat tartalmazó formája számukra nem motiváló és információértékű. A konkrét, azonnali és folyamatos visszajelzés viszont jól érthető, informatív, ezért az egyéni képességeknek megfelelő szintű értékelési rendszer hatékony az önértékelés, önkontroll kialakításában. A visszajelzés lehetőleg pozitív tartalmú legyen, fogalmazódjon meg a tanuló számára, hogy miként lehetne sikeresebb. Az értékelésnél minden esetben az a legfontosabb szempont, hogy a gyermek önállóbbá vált-e, és hogy milyen mértékben képes ismereteit alkalmazni. Ennek mérésére az informális pedagógiai felmérések különböző típusai szolgálnak. A Nat-ban megjelölt célok elérésében az autizmus változatos spektrumának megfelelően igen nagy egyéni eltérések lehetnek. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulókra jellemző típusosan egyenetlen, ún. „csipkézett” képességprofil miatt egy tanulási területen belül is előfordulhatnak szélsőségesen eltérő teljesítmények. Az intuitív társas megértést és rugalmas gondolkodást kívánó célok elérése jóval hosszabb időt vehet igénybe a kortársakhoz képest, vagy módosítva érhető el. A tanulási eredmény értékelésénél elsősorban a tanuló önmagához mért fejlődését kell figyelembe venni, valamint azt, hogy a megszerzett tudást képes-e önállóan, rugalmasan, élethelyzetekben alkalmazni. A mérés, értékelés és minősítés alapfunkciója az autizmussal élő tanulóknál alapvetően módosul. A mérések elsősorban diagnosztikus jellegűek. Tájékoztatnak a gyermek állapotáról, mérik a fejlesztés, nevelés-oktatás eredményességét, meghatározzák annak további irányát. Az érdemjegyekkel történő visszajelzés mellett javasolt egyénre szabott, szöveges fejlesztő értékelést alkalmazni. A tanulók elért teljesítménye ritkán tudatos törekvés eredménye. A teljesítmény sokszor a természetes érésnek, a jól szervezett környezetnek, a tudatosan és lépésről lépésre megtervezett pedagógiai beavatkozásnak, a jól

működő motivációs bázisnak köszönhető. Autizmus-specifikus probléma, hogy az értékelés-minősítés közösségi megegyezésen alapul, elvont szociális elvárásokat tartalmazó formája a tanulók számára nem feltétlenül motiváló és információértékű. A konkrét, azonnali és folyamatos visszajelzés jól érthető, informatív, ezért az egyéni képességeknek megfelelő szintű értékelési rendszer hatékony az önértékelés, önkontroll kialakításában. A visszajelzés legyen pozitív tartalmú, továbbá fogalmazódjon meg a tanuló számára, hogy miként lehetne sikeresebb! Az értékelésnél és minősítésnél minden esetben az a legfontosabb szempont, hogy a tanuló önállóbbá vált-e, és hogy milyen mértékben képes ismereteit alkalmazni a mindennapi életben. Ennek mérésére az informális pedagógiai felmérések különböző típusai szolgálnak. Mivel az autizmusban éppen azok a készségek, képességek sérülnek, amelyeket a magatartás és szorgalom értékelése és minősítése során figyelembe kell venni, javasolt, hogy autizmus diagnózis esetén a tanulók kapjanak felmentést a minősítés alól.

5.1.6.1. Tantárgyi értékelés

A minősítés lehetséges fokozatai az első két évfolyamon:

A fokozatok a legutolsó minősítéshez viszonyított állapotot, valamint a tantárgyi tantervekben meghatározott tartalmak elsajátításának mértékét tükrözik.

Szöveges értékelés, minősítés

Kiválóan teljesített (5) - A tantervi követelményeket megbízhatóan teljesíti. Ismeretei biztosak, képes azokat az évfolyam követelményeinek megfelelő szinten alkalmazni. Szóban és írásban is képes gondolatait, véleménye és a tanultak pontos megfogalmazására.

Életkorának megfelelő szinten képes az összefüggések meglátására, alkotó módon tudja a megszerzett ismeretanyagot hasznosítani.

Jól teljesített (4) - A tantervi követelményeket általában jól teljesíti. Ismeretanyaga jó, alkalmazásában kissé bizonytalan. Szóban és írásban kevés segítséget igényel feladatmegoldásai során. Kevés segítséget igényel az összefüggések meglátásában, ismereteit önállóan is képes alkalmazni.

Megfelelően teljesített/Megfelelt (3) - A tantervi követelményeket alapvető szinten teljesíti. Ismeretanyaga közepes szintű, alkalmazása során többször igényel segítséget. Szóban és írásban nehézkesen nyilvánul meg. Összefüggések meglátására csak segítséggel képes.

Felzárkóztatásra szorul (2) - A tantervi követelményeket alacsony szinten teljesíti. Ismeretanyaga csekély, önálló alkalmazására is csak sok segítséggel képes. Szóban és írásban csak kérdések segítségével.

Nem felelt meg (1) - Aki nem fejlődött, vagy hanyatlott, a minimális teljesítményeket nem teljesítette.

A 3. évfolyamtól kezdődően megjelenik a törvény által előírt érdemjeggyel történő minősítés:

- Jeles az, aki: sokat fejlődött, a minimális teljesítményeknél sokkal többet teljesített
- Jó az, aki: fejlődött, a minimális teljesítményeknél többet teljesített
- Közepes az, aki: részterületen fejlődött, a minimális teljesítmények teljesítésével
- Elégséges az, aki nem fejlődött, de a minimális teljesítményeket teljesítette
- Elégtelen az, aki: nem fejlődött, vagy hanyatlott, a minimális teljesítményeket nem teljesítette

A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az adott évfolyamra előírt minimális teljesítményeket elérte. Önállóan tekintendő a gyermek teljesítménye akkor is, ha valamely vizuális segédeszköz alkalmazásával éri azt el.

5.1.6.2. A magatartás és szorgalom értékelésének formája, minimális teljesítményei

Az autizmussal élő tanulók számára az iskolai normák, elvárások felismerése és alkalmazása - sérülésükből fakadóan - akadályozott. A magatartás és a szorgalom értékelésének törvénybeli kötelezettsége csak sajátos tartalommal valósulhat meg.

Mind a magatartás, mind a szorgalom értékelése a tanulói személyiség alakításának, a tudás megszerzésére irányuló tevékenysége segítésének eszköze. Nem szabad a tanuló magatartását és szorgalmát mereven, a személyiségvonásainak figyelmen kívül hagyásával értékelni. Semmilyen körülmények között nem megengedett a kollektív büntetés (csoport vagy osztály szintű alulértékelés). Az értékelés nem tükrözhet tanári szimpátiát vagy ellenszenvet. A minősítés nem büntetés, nem megtorlás, hanem folyamatos értékelés: célja minden esetben a nevelés, a jobbítás, a segítségnyújtás.

A magatartás és szorgalom félévi illetve év végi minősítése szövegesen történik.

Magatartás alatt értjük a gyermek adaptív viselkedésének, környezetéhez való alkalmazkodó képességének szintjét, önkontrolljának mértékét. A magatartás nem azonos a magaviselettel. A magatartás jegy kialakításában a tartás, a morális tulajdonságok (becsületesség, kudarctűrés, önfegyelem) játsszák a döntő szerepet.

- Példás az, aki: a megadott, tanult viselkedési szabályokat betartja. A tanórán és a tanórán kívül példamutatóan, rendesen viselkedik; kötelességtudó, feladatait teljesíti; tisztelettudó; az osztály és az iskolai közösség életében aktívan részt vesz; óvja és védi az iskola felszerelését, a környezetet.

- Jó az, aki: a megadott viselkedési szabályokat felnőtt segítségével képes betartani. A tanórán vagy a tanórán kívüli foglalkozásokon rendszeren viselkedik; feladatait a tőle elvárható módon teljesíti; feladatokat önként nem, vagy ritkán vállal, de a rábízott feladatokat teljesíti; az osztály- vagy az iskolaközösség munkájában csak felkérésre, biztatásra vesz részt; fegyelmezési problémák ritkán fordulnak elő.
- Változó az, aki: alkalmanként segítséggel sem tartja be a tanult viselkedési szabályokat, ilyenkor inadaptív viselkedést mutat (pl. hipermotilitás, passzivitás, sztereotip viselkedés, esetleg agresszió, autoagresszió). A tanórán vagy tanórán kívül többször fegyelmezetlenül viselkedik; feladatait nem minden esetben teljesíti; előfordul, hogy társaival, a felnőttekkel szemben udvariatlan, durva; a közösség alakításában nincs szerepe, a munkájában vonakodva vesz részt; társaival szemben közönyös, megnyilvánulásaiban durva, tanáraival szemben tiszteletlen; a közösség, az iskola szabályaihoz nehezen alkalmazkodik.
- Rossz az, aki: gyakran autoagresszív, agresszív, vagy egyéb súlyos viselkedésproblémát mutat (pl. szökés). Önmagát, környezetét súlyosan veszélyezteti. Feladatait egyáltalán nem, vagy csak ritkán teljesíti; magatartása fegyelmezetlen, rendetlen; társaival, a felnőttekkel szemben rendszeresen udvariatlanul, durván viselkedik; viselkedése romboló hatású, az iskolai nevelést, oktatást akadályozza; a nevelésére tett erőfeszítéseket rendre elutasítja, közösségi munkát hátráltatja, szándékosan árt a közösségnek.

Szorgalom fogalmával jellemezzük, minősítjük a gyermek motiválhatóságát, aktivitásának, aktivizálhatóságának mértékét.

- Példás az, aki: bizonyos tanult aktivitásokat önként, külső motiváció nélkül is elvégzi; képességeinek megfelelő, egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt; tanulmányi feladatait minden tantárgyból rendszeresen elvégzi; a tanórákon érdeklődő, aktív; szívesen vállal többlet feladatokat is, és azokat elvégzi; munkavégzése pontos, megbízható; taneszközei tiszták, rendesek, és ezeket a tanítási órákra mindig elhozza.
- Jó az, aki: biztos motivációs bázissal rendelkezik; képességeinek megfelelő, viszonylag egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt; rendszeresen, megbízhatóan dolgozik; a tanórákon többnyire aktív, a tőle elvárható, de különösebb érdeklődést nem mutat; taneszközei tiszták, rendezettek.
- Változó az, aki: csak bizonyos körülmények között aktivizálható; iskolai, otthoni munkájában csak időnként teljesít képességeihez mérten; tanulmányi eredménye elmarad képességeitől; tanulmányi munkája, órai aktivitása ingadozó, a tanulásban nem kitartó, feladatait nem mindig

teljesíti; felszerelése, házi feladata gyakran hiányzik; önálló munkájában figyelmetlen, a tanórán többnyire csak figyelmeztetésre, felügyelettel dolgozik.

- Hanyag az, aki: nem aktív, nem motivált, csak teljes irányítással képes elvégezni aktivitásait; képességeihez mérten keveset tesz tanulmányi fejlődése érdekében; az előírt követelményeknek csak minimális szinten felel meg; tanulmányi munkájában megbízhatatlan, figyelmetlen feladatait többnyire nem végzi el; munkafegyelme rossz, érdektelenség, közömbösség jellemzi; felszerelése hiányos, taneszközei rendetlenek; a tanuláshoz nyújtott nevelői vagy tanulói segítséget nem fogadja el, annak ellenszegül.

A magatartás, a szorgalom értékelésénél maximálisan figyelembe vesszük az **önmagához képest elért pozitív változást, fejlődést**, amelynek szóban és írásban történő dokumentálással adhatunk nagyobb hangsúlyt. Minden esetben figyelembe veendő a tanuló sajátos nevelési igénye, fizikai, kognitív és érzelmi állapota.

5.1.6.3. Speciális felmérő módszerek az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésében

Az egyénre szabott felmérések funkciói a következők: Az ép gyermek fejlődésmenetéhez hasonlítják az autizmussal élő gyermek fejlődését, melynek mentén kirajzolódnak a tanuló erősségei és gyengébb, illetve hiányzó képességei. Regisztrálja a tanuló önmagához mért fejlődését. A mérés eredménye irányadó az egyénre szabottanyag összeállításában, a rehabilitációs területek kiválasztásában, az egyéni eszközök és stratégiák meghatározásában és abban, hogy a tanítási célok fontossági sorrendjét a szülőkkel egyeztetve megállapíthassa a pedagógus. A mérés eredményétől függően korrigálható az egyéni fejlesztési terv, ellenőrizhető a fejlesztés eredményessége. A tervezés rövid, közép- és hosszú-távú.

A felmérések területei

Funkcionális kommunikáció: kommunikáció értés és használat

Szociális interakciók, érzelmi reakciók

Mozgás (nagymozgás, finommotorika)

Önállóság, önkiszolgálás

Viselkedésszervezés szabadidőben és más strukturálatlan helyzetekben

Akadémikus készségek

A tanítási-tanulási folyamat tervezéséhez (is):

Szimbólumértés szintje

Szenzoros reakciók

Motiváció

Munkakészségek és munkaviselkedés

Kognitív készségek

Problémás viselkedések

Alkalmazott felméréseink (TEACCH program; Peeters, 1996)

Önálló szabadidő: Megfigyeljük és értékeljük, hogy az autizmussal élő gyermek hogyan használja a szabadidő eltöltéséhez rendelkezésére álló játékokat és más eszközöket annak érdekében, hogy segítségükkel a fejlesztési célok meghatározzuk.

Társas szabadidő: Megfigyeljük és értékeljük, hogy az autizmussal élő gyermek milyen szociális készségek birtokában, milyen mértékben mely eszközökkel és módon vonható be két, vagy többszemélyes szabadidős helyzetbe.

A munkakészségek/munkaviselkedés mérése: Az önállóan végzendő munkák megtervezéséhez szükséges finommotoros és egyéb munkakészségek és a munkaviselkedések adott időpontban meglévő szintjének megállapítása annak érdekében, hogy segítségükkel meghatározhatók legyenek a fejlesztési célok.

Önállóság felmérése: Pontos információk megszerzése arról, hogy a gyermek egy komplexebb feladat elvégzése során mennyire önálló, mely lépésekben, milyen típusú segítségre van szüksége.

Funkcionális kommunikáció-értés és használat informális felmérése: Megtudni, mely nyelvi komplexitást, mely formában ért a gyermek, annak érdekében, hogy segítségével meghatározhatók legyenek a fejlesztési célok és a felé irányuló kommunikáció szintje.

Az expresszív kommunikáció felmérése: Megtudni, miről, hogyan, milyen helyzetekben képes kommunikálni a gyermek, annak érdekében, hogy segítségükkel meghatározhatók legyenek a fejlesztési célok.

Szimbólum értés felmérése: Érti-e a gyermek, hogy egy jel szimbolizálhat egy cselekvést? (pl pohár ivás). Tud-e a gyermek tárgyat tárggyal, tárgyat képpel, képet képpel, képet felirattal egyeztetni? Mely fogalmak tartalmát érti biztosan? Általánosítja tudását?

Szenzoros reakciók: szenzoros ingerek (túl- vagy alulérzékenység).

5.1.7. A NAT és a kerettanterv alkalmazása a tantervben

Az autizmus spektrum zavarral élő tanulók csoportja rendkívül változatos, de a sérülés jellege miatt meghatározhatók közös szükségletek és egységes módszertani javaslatok.

A tanterv tartalmában, szerkezetében alkalmazkodik az autizmussal élő tanulók fogyatékoságból eredő speciális szükségleteihez. Kialakítása során a 2020-as NAT-hoz illeszkedő tartalmi szabályozókban (kerettantervek, Irányelv) foglaltakra támaszkodtunk.

A fejlesztés rendszerében és a csoportok kialakításánál a hagyományos életkori elvtől eltérünk. A rendezőelv az egyes tanulók fejlettségi szintje, mentális kora.

5.1.7.1. A többségi iskolák kerettantervének adaptálása során szükséges a tanulási célokkal kapcsolatos elvárásokat is módosítani, mivel az autizmussal diagnosztizált tanulóktól nem várható el a neurotipikus kortársakkal azonos teljesítmény. (SNI Irányelv, 2020) Az autizmusból fakadó nehézségekből adódik, hogy az általánosításhoz több időre van szükségük az érintett gyerekeknek, mely többletidőt a tantervben is biztosítani kell, ez viszont magával vonja, hogy a NAT-ban és a kerettantervben megjelenő tartalmakat minőségi és mennyiségi szempontból módosítani és redukálni szükséges. (Balázs A. és mts., 1999). A tananyag alakíthatónak kell lennie, tehát nem központilag meghatározott tanterv szerintinek, hanem inkább az ajánlások mentén egyénre szabhatónak. Felmerülhet egyes kompetenciaterületeken a tananyag szűkítése, leegyszerűsítése, vázaltszerű feldolgozása, lényeges tartalmak kiemelése, ábrák és képek használata. Fontos, hogy a tananyag része legyen a szociális és érzelmekkel kapcsolatos információk feldolgozása és megértése, valamint a hatékony kommunikáció tanítása, mely magában foglalja a beszédet és annak alternatíváit is, középpontban a kommunikatív funkciók megértése és alkalmazása áll. (Őszi, 2016)

A tantárgyi teljesítmény az intelligencia mellett variálhat, pl. társas készségek színvonala, nyelvi teljesítmény, szenzoros túlérzékenység/ingerkeresés mentén is. Számolnunk kell gyakran gyengébb grafomotoros teljesítménnyel, lassabb feldolgozási sebességgel, nehezített szövegértéssel. Az egyes műveltségi területekre és tantárgyakra vonatkozó sajátos eltéréseket az egyéni fejlesztési tervekben kell kimunkálni. A tananyag tervezésénél, átalakításánál célszerű lehet építkezni a tanuló érdeklődésére.

A követelményrendszer csak azt a minimumot határozza meg, amely a továbblépéshez feltétlenül szükséges. Természetesen az egyenetlen képességprofil következményeként a tanuló egyes tantárgyakban tarthat sokkal magasabb szinten, mint ami az adott évfolyamon elvárt. A többlettartalmakat, mint az önismeretet, társas viselkedést, a spontán, funkcionális

kommunikációt, egészségnevelést és munkakészségeket speciális rehabilitációs tantárgyként javasolt tanítani, és ezek szintén az egyéni fejlesztési tervben jelennek meg.

Az alsó szakasz (1-4. évfolyam) elvégzéséhez egyes esetekben hosszabb időkeretre van szükség. A jó értelmi és nyelvi képességekkel rendelkező tanulók esetében előfordulhat, hogy az egyes műveltségi területeken meghatározott tartalmak jelentős részét a NAT-ban és a kerettantervekben meghatározott életkorban képesek elsajátítani. Ezekben az esetekben egyéni fejlesztési terv alapján a szociális-kommunikációs és speciális kognitív készségek párhuzamos fejlesztése szükséges.

Az első (megismerési és felzárkóztatási) évfolyam elvégzésére szükség esetén két tanév adható. A hosszabb időkeret lehetőséget ad a szociális-kommunikációs deficitekből eredő elmaradások enyhítésére, így teremtve nagyobb esélyt az alapvető kultúrtechnikák eszköz szintű elsajátítására. 1-2. évfolyamon fő célunk, hogy a személyiség biztonságérzetének megteremtése és egyéni diagnosztikára épülő, a szociális – kommunikációs - végrehajtó működések funkcionális fejlesztésével érjük el az egyénhez viszonyítva azt a legmagasabb szintű adaptív állapotot, mely elégséges előfeltétele az alternatív tantárgyi rendszerű fejlesztésnek.

Kiemelt feladat a személyiség érésének, az önismeret fejlődésének elősegítése tanulási, viselkedési szokások elsajátításával, magatartási normák közvetítésével és begyakoroltatásával. Továbbá a sérülésből eredő tanulási nehézségek leküzdésének, a jól működő funkciók továbbfejlődésének segítése individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával.

Preferált tanulásszervezési munkaformák:

- egyéni munka
- individualizált munka
- páros munka
- kiscsoportos munka (max. 3 tanuló, pl. BFP- foglalkozások, azonos értelmi szint esetén).

A pedagógiai differenciálás háttérét az a törekvés adja, hogy az egységes tartalmi szabályozás (adott évfolyamra írt tanmenetek- vonatkozó tantervi követelmények) mellett minden tanuló a neki megfelelő nevelésben- oktatásban részesülhessen optimális fejlődése és egyéni teljesítő képességének minél magasabb szintű kibontakoztatása érdekében.

5.1.7.2. A NAT fejlesztési területei-nevelési célok

Az autizmus spektrum zavarral élő tanulók elsősorban saját, közvetlen élményeiken keresztül, esetleg speciális érdeklődési körüknek megfelelően ismerhetik meg nemzeti kultúránk értékeit. Ezen a területen rendkívül nagy egyéni különbségekre számíthatunk.

- Állampolgárságra, demokráciára nevelés

Az autizmus spektrum zavarral élő tanulók nevelésének-oktatásának alapvető célja, hogy olyan gondolkodási, szociális-kommunikációs készségeket alakítsunk ki, melyek lehetővé teszik az egyén részvételét szűkebb és tágabb társas környezetében.

- Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Hangsúlyos szerepet kap a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetése, a saját viselkedés kontrolljának, a kooperációnak, szociális normáknak direkt tanítása, mivel azok intuitív megértésére, spontán elsajátítására korlátozottan számíthatunk. A sikerélményeket biztosító, a gyermek érdeklődését és motivációját fenntartó oktatási környezet kialakítása kulcsszerepet játszik a reális önértékelés és pozitív énkép kialakításában.

- Testi és lelki egészségre nevelés

Elsődleges az érzelmi biztonság megteremtése, a pozitív, reális énkép és önértékelés támogatása, a fejlődési zavarral gyakran együtt járó szorongás megelőzése, oldása.

- A helyes étkezési, alvási, önápolási szokások, a rendszeres mozgás iránti igény kialakítása szintén prioritást kap az egyéni fejlesztési tervben.

- A megfelelő szexuális viselkedés kialakításában a családok számára hatékony segítséget kell nyújtania az iskolának, mivel a szociális megértés sérülése e területet speciálisan nehezzé teszi.

- A viselkedés problémák megelőzése és hatékony kezelése hozzájárul a testi-lelki egészség megőrzéséhez és kiküszöbölheti a gyógyszeres kezelést.

- A családi életre nevelés

A család szerepe az autizmus spektrum zavarral élő tanuló esetében is kiemelkedő jelentőségű. Az iskola alapvető feladata, hogy segítse az érintett családokat az autizmus-specifikus célok kitűzésében és megfelelő nevelési stratégiák alkalmazásában, mivel a hagyományos módszerek többsége nem válik be az érintett gyermekek esetében.

- Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

Az önkéntes feladatokban való részvétel segítheti együttműködési és problémamegoldó képességeik fejlődését, elősegítheti pozitív énképük alakulását, önbecsülésük növekedését.

Fontos azonban figyelembe venni szociális naivitásukat, sebezhetőségüket, ezért a család és a pedagógusok egyénre szabott támogatásával, kísérésével vonhatók be önkéntes feladatokba.

• Fenntarthatóság, környezettudatosság

- A környezet célzott megfigyelése, felfedezése a pedagógus aktív közreműködése nélkül elképzelhetetlen.

- A fejlesztés e területen is a közvetlen, mindennapi élettel kapcsolatos tapasztalatokon alapul. Elsődleges a helyes szokásrend kialakítása.

• Pályaorientáció

Az egyén által elérhető legnagyobb fokú önállóság támogatása kiemelkedően fontos. Az autizmus spektrum zavarral élő tanulók esetében az önállóság megalapozása már a fejlesztés kezdetétől jelen van, mivel számos alapfeltétele hiányozhat, többek között a rugalmasság, az együttműködési készség és a bizonytalanság tolerálásának és kezelésének képessége.

Az önállóság felnőttkorra elérhető szintje nagy egyéni eltéréseket mutat.

• Gazdasági és pénzügyi nevelés

E területen az érintett tanulók esetében a pénz értékével és a takarékossgal kapcsolatos alapvető ismeretek megszerzése kulcsfontosságú. Előnyös, ha ezek az ismeretek valódi élethelyzetekben, cselekvésbe ágyazottan jelennek meg.

• Médiatudatosságra nevelés

- A médiatudatosságra nevelés kiemelt jelentőségű az autizmus spektrum zavarral élő tanulók nevelésében.

- Az érintett tanulók különösen veszélyeztetettek lehetnek a különböző média tartalmak által közvetített információk meg nem értésében (félreértésében).

• A tanulás tanítása

- Az autizmus számos speciális kognitív nehézséggel és a kommunikáció sérülésével jár együtt.

- A tanulási folyamatban az élő nyelv és a szociális közvetítés megnehezíti, míg a vizuális információhordozók alkalmazása segíti a világ megismerését.

- Az állandósághoz való ragaszkodás oldása, valamint az egyén motivációs lehetőségeinek ismerete és kiaknázása kulcsfontosságú a tanulás szempontjából

5.1.7.3. A kulcskompetenciák fejlesztése

A NAT kulcskompetenciáihoz rendelt tudások elsajátításához előfordul, hogy hosszabb időtartamot szükséges biztosítani, a szociális megértést kívánó attitűdök, képességek fejlődését pedig kognitív stratégiákkal kell támogatni.

Alapkompetenciák

Az alapkompetenciák fejlesztésekor igen nagy egyéni eltérésekkel kell számolni, nem csupán a tipikus kortársakhoz képest, hanem a célcsoporton belül is, megszerzésük és megszilárdulásuk jellemzően tágabb időkeretben valósul meg, mint a tipikus kortársak esetében. Az alapkompetenciák fejlesztése is az egyéni felmérésen alapuló egyéni fejlesztési terv szerint történik. Mivel az ismeretek elsajátítása gyakran mechanikus, ezért feltétlenül szükséges a megszerzett ismereteket valós élethelyzetekben alkalmazni. Az írott és beszélt nyelv funkcionális használatának elsajátítása kulcsfontosságú, annak spontán fejlődése nem elvárható. A szociális kommunikáció és a rugalmas gondolkodás minőségi sérülése akadályozza a nyelv és beszéd rugalmas, funkcionális használatát, az absztrakt szimbólumok rugalmas kezelését. A pozitív attitűd kialakításához sikerélményt nyújtó, egyénre szabott tanulási helyzetek kialakítása szükséges.

A tanulás kompetenciái

A hatékony és önálló tanuláshoz szükséges feltételek meglétét minden esetben egyénileg azonosítjuk majd a felmérés alapján egyéni fejlesztési célokat tűzünk ki. Számolni kell a gyenge vagy sérült motivációval, az énkép, önismeret hiányával, töredékességével. A tanulás tanítása során alapvető fontosságú arra alapozni, hogy a tanuló mely ismeretek, tudások, képességek birtokában van, illetve milyen kialakulóban lévő készségekre építhetünk. Az önállóság elősegítésének egyik fontos módszertani eszköze az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítése, kiegészítése egyénre szabott vizuális környezeti támpontokkal. Az informatikai eszközök egyénre szabott alkalmazása ugyancsak elősegíti a fejlődést.

Az értelmi és nyelvi képességektől függetlenül hiányozhatnak a hatékony és önálló tanulás egyes feltételei: a tartós, irányítható figyelem, a motiváció, a tanulás céljának, jelentőségének megértése. Hiányozhatnak a csoportos helyzetben való tanulás kognitív és viselkedéses feltételei, ezért szükség lehet az új ismeretek egyéni helyzetben való tanítására. A tanulás iránti pozitív attitűd gyakran csak a saját érdeklődési kör esetében jelenik meg.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

A fejlesztés fő célterülete a kommunikáció, mint a kapcsolatteremtés és fenntartás, valamint az információcsere eszköze. Az alapvető probléma nem a beszéd hiánya vagy fejlődési zavara, hanem a kommunikációs szándék, illetve a kommunikációs funkciók megértésének sérülése. Elsődleges cél az egyén képességszintjének megfelelő kommunikatív kompetencia megteremtése, ennek eléréséhez szükség lehet alternatív kommunikációs eszközrendszerek alkalmazására.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek esetében a kommunikációs képességek fejlődése és a nyelvelsajátítás folyamata minőségileg eltér a tipikusan fejlődő kortársakétól. A fejlődési zavar kihat a szókincs, jelentés, nyelvtan és nyelvi funkciók elsajátítására, rugalmas alkalmazására. Sérül a helyzetnek megfelelő személyközi kommunikáció, és a nyelvi úton történő ismeretszerzés képessége, különösen nehezített az élő nyelv és szociális közvetítés útján való tanulás. A kommunikációs képességek sérülése és a kompenzáció lehetősége egyénenként mérendő fel, a fejlődési zavar spektrum jellege, az egyéni képességek és tünetek nagyfokú változatossága miatt.

A digitális kompetenciák

Az IKT alkalmazása egyedülálló lehetőséget jelent az autizmussal élő tanulók számára, a kommunikációs akadálymentesítés, a tanulás és későbbi munkalehetőségek tekintetében egyaránt, sokan közülük pedig kifejezetten tehetségesek az IKT alkalmazásában. Az érintett tanulók esetében azonban kiemelten fontos a lehetséges veszélyek megelőzése. Fokozottan veszélyeztetettek azzal kapcsolatban, hogy függővé váljanak a számítógép és az internet használata során. Szociális-kommunikációs sérülésük miatt nehézséget jelenthet számukra az IKT interaktív használatával összefüggő veszélyeinek felismerése, elkerülése, valamint a rendelkezésre álló információk közötti kritikus válogatás.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A kvantitatív és kvalitatív adatok összegyűjtése, rendszerezése, az információk különböző logikai eljárásokkal történő átalakítása, értelmezése és elemzése az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók erőssége lehet. Nehézséget jelenthet ugyanakkor az adatok értelmezése, a rugalmas problémamegoldás és az információk alkalmazása a mindennapi életben.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A személyes és társas kompetenciák explicit tanítása az autizmusspecifikus fejlesztés kulcsterülete. Hangsúlyos szerepet kap a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetése, a saját viselkedés kontrolljának, a kooperációnak, a szociális normáknak a direkt tanítása, mivel azok intuitív megértésére, spontán elsajátítására korlátozottan számíthatunk. Elsődleges az érzelmi biztonság megteremtése, a pozitív, reális énkép és önértékelés támogatása, a fejlődési zavarral gyakran együtt járó szorongás megelőzése, oldása. A helyes étkezési, alvási, önápolási szokások, a rendszeres mozgás iránti igény kialakítása szintén prioritást kap az egyéni fejlesztési tervben.

A saját testtel, szexualitással, nemiséggel és emberi kapcsolatokkal összefüggő ismeretek, viselkedési normák direkt tanítása ugyancsak prioritást kell hogy élvezzen, mivel a szociális megértés sérülése e területet speciálisan nehezíti.

Előtérbe kerül az önismeret és a közvetlen szociális környezet megismerése, a társas viselkedés szabályainak direkt tanítása, ismerete, betartása. A történelmi időszemléletet, képzelőerőt, valamint az elvont, szociális jelentést hordozó fogalmak megértését kívánó tartalmak elsajátítása általában nehézséget jelent.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A Nat által meghatározott ismeret, készség és attitűd az egyéni képességektől függően sajátítható el. A művészetek sokoldalúan segíthetik az autizmusspecifikus egyéni fejlesztést. A művészeti tevékenységek a szabadidő tartalmas eltöltésében is jelentős szerepet játszanak.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Az autizmusban azonosított kognitív sérülések jellege miatt (végrehajtó működések zavara, naiv tudatelméleti sérülés) e kompetencia fejlesztésekor általában sokféle képesség, készség célzott, egyénre szabott, intenzív fejlesztésére van szükség. A szükséges képességek többsége (pl. tervezés, szervezés, irányítás, hatékony kommunikáció, csapatmunka, kreativitás) az autizmussal élő tanulók esetében sérült, illetve hiányozhat.

5.1.8. Speciális módszerek és eszközök

A fejlesztés során mindig szem előtt kell tartani az autizmus súlyosságát és a járulékos problémákat. E tényezők egyéni kombinációja határozza meg a szükségleteket és az ennek megfelelő speciális módszerek és eszközök használatát.

5.1.8.1. Tér-idő szervezés

Az autista gyermekek fogyatékoságukból eredően korlátozottan képesek arra, hogy megtanuljanak térben, időben és szociális környezetben tájékozódni. Fejlesztésük során számolni kell azzal, hogy percepció és szervezési készségeik sérültek, problémáik vannak a nyelvi megértés terén, a sorrendiség felidézésében, saját viselkedésük megszervezésében, figyelmük összpontosításában, személyes emlékeik felidézésében, stb. Éppen ezért a környezet kaotikus, értelmezhetetlen és félelmetes lehet számukra. A fogyatékoság következményeit önállóan nem képesek kompenzálni, a kaotikusnak megélt környezethez nem tudnak alkalmazkodni.

A tér-idő szervezés tanításának célja a lehető legnagyobb fokú önállóság elérésének segítése speciális eszközrendszer használatával, amely elsősorban a vizuális információátadás módszerére támaszkodik.

A tér-idő szervezés, illetve a környezet adaptálása a tanuló speciális igényeihez, a fogyatékos készséget pótló, protetikusan jellegű környezet kialakítása.

A tér-idő szervezése az iskolai, illetve ideálisan az otthoni, kollégiumi életben, a tanítás, fejlesztés teljes ideje alatt használandó, az összes tevékenység keretét adja. Szintje, tartalma, formája a tanuló fejlődését követve változik. Az első évfolyam feladata a protetikusan jellegű környezet használatának megtanítása.

Feladatok:

- a.) A speciális, részben egyénre szabott protetikusan jellegű környezet és eszközrendszer tervezése, kialakítása.
- b.) A speciális eszközrendszer fejlesztése, bővítése a gyermek fejlődésével párhuzamosan.
- c.) A gyermek biztonságérzetének megalapozása oly módon, hogy számára jól érthetően előre jelezzük az aktivitásokat.
- d.) A viselkedésproblémák megelőzése.
- e.) A zökkenőmentes, önálló tevékenységváltás tanítása.
- f.) Változatos tevékenység kialakítása.
- g.) Az azonosságához való ragaszkodás csökkentése, a változások elfogadtatása.
- h.) A tér és idő szervezése nyújtson minden tanuló számára látható és érthető információt arról, hogy:
  - mit kell, illetve lehet csinálni
  - hol történnek az egyes tevékenységek
  - mennyi ideig tartanak
  - mi lesz a következő tevékenység
  - hogyan kell egy tevékenységet elkezdni, befejezni
  - szóképeket ismerő vagy olvasni tudó gyermekek számára a tárgyak nevét, bizonyos állandó információkat hordozó feliratok adnak további támpontokat.

5.1.8.2. A protetikusan jellegű környezet elemei: A fenti kérdésekre a tér strukturálásával, a napirenddel (tér-idő strukturálásával), folyamatábrákkal, munkaszervezéssel, munkarenddel és egyéb vizuális információhordozókkal adható válasz. A tér-idő szervezése program a következő témaköröket foglalja magába:

1. Napirend, napirendhasználat

A napirend használat tanításának elengedhetetlen feltétele a tér strukturálása, amely fizikailag (pl. bútorokkal) és vizuálisan (pl. képekkel, színekkel) kijelölt egyértelműhelyszíneket jelent. Egyértelmű helyszíneket kell kijelölni az étkezéshez, a munkához és tanuláshoz, a szabadidő eltöltéséhez, az önkiszolgálási feladatokhoz. Szükség lehet a vizuális és akusztikus illetve egyéb zavaró ingerek minimalizálására a gyermekek szükségleteinek megfelelően. A napirend tájékoztatja a gyermeket arról, hogy mit és hol tegyen, valamint arról, hogy milyen sorrendben következnek az egyes tevékenységek. Az idő múlását és beosztását láthatóvá teszi. Számos egyéb kiegészítő információt is tartalmazhat, például a tevékenységben résztvevő személyek nevét, körülményeket, feltételeket, alternatív lehetőségeket, a gyermek igényeihez igazodva.

Egyénre szabott kialakításakor és használatában a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A gyermek által biztosan érthető szimbólumszinthez igazodó forma kiválasztása. Ennek alapján a napirend lehet tárgyas, képes és írott.

- *Tárgyas*: a gyermek képességeitől függően alkalmazhatóak az aktivitásokban használt konkrét tárgyak, kisebb, de azonos funkciójú tárgyak, tárgyak részei, metszetei. A tárgyas napirend tanításának alapfeltétele, hogy a gyermek tudjon tárgyat tárggyal egyeztetni.

- *Képes*: Fotók, rajzok, piktogramok a tevékenységek nevének szóképével. A képes napirend használata esetén meg kell győződni arról, hogy a gyermek tárgyat-képpel, képet képpel egyeztet.

- *Írott*: Szóképek, feliratok. Alkalmazásakor meg kell győződni arról, hogy a gyermek az egyes aktivitásokat és leírt nevüket képes összekapcsolni. Olvasni tudó vagy bizonyos tanult szóképeket teljes biztonsággal felismerő gyermekeknél használható.

- A gyermek számára átlátható időtartam beosztása, előre jelzése. A napirend hossza ennek megfelelően a következőképpen alakulhat:

- csak a soron következő tevékenységet jelzi
- két egymást követő aktivitást jelez előre
- néhány egymást követő aktivitás jelenik meg a napirenden
- a nap teljes programja előre látható
- heti időbeosztás készíthető.

- A napirend elhelyezése segítse az önálló használatot. Ennek alapján a napirend elhelyezése:

- fix (pl. falra rögzített)

- mobil (pl. a képek fotóalbumban vannak)

2. Tevékenységszervezés

A tevékenységszervezés tanításakor a legfontosabb cél vizuális segítséggel és információkkal helyettesíteni a tanári segítséget, pótolni a hiányzó készségeket a lehetőlegnagyobb önállóság elérésének érdekében. A tevékenységek lépéseit és a lépések sorrendjét tárgyak sorba rendezésével, folyamatábrákkal, folyamatleírással segíthetjük felidézni. A folyamatábrák, leírások az egyes tanulók igényeihez igazodnak és minden olyan információt tartalmaznak, mely az adott tevékenység önálló elvégzéséhez szükséges.

A munkavégzés helyszíne nem csak a munkaasztal lehet, hanem bármely terület, ahol önálló, szervezett munkavégzés folyik. E helyszíneken is érvényesülnie kell a munkarendnek és a munkaszervezési szempontoknak.

Munkarend

Megmutatja a tanulónak, hogyan jut hozzá a feladathoz és mennyi ideig végzi azt. A munkarend rutinja az alábbi lépésekben fejlődik:

- A pedagógus a munkaasztalnál egyesével adja a feladatot balról, és veszi el jobbról.
- Az elvégzendő 2-3 feladat a munkaasztal bal oldalára van készítve, ahonnan a gyermek elveszi, elkészíti, majd jobbra, a kijelölt helyre teszi.
- Az elvégzendő 2-3 feladat a tanulótól balra, ülőhelyzetben elérhető polcon van, ahonnan fentről lefelé elveszi, elkészíti, majd jobbra a kijelölt helyre teszi.
- Az elvégzendő 2 - 3 feladat a munkaasztaltól 1-2 m-re lévő polcon van. A tanulónak fel kell állnia ahhoz, hogy a feladatot elvegye. A feladat dobozát a munkaasztalhoz viszi, elkészíti, majd jobbra, a kijelölt helyre leteszi. Ezt a műveletsort addig végzi, amíg a polcról el nem fogynak a dobozok.
- Az elvégzendő 2 - 3 feladat a munkaasztaltól 1-2 m-re lévő polcon van, melyen csak az ő feladatai találhatók. A feladatokat jelkártya-párok segítségével veszi el a polcról, amelyek egyik párja az adott feladat dobozán van, a másik pedig a tanuló asztalára, vagy az asztal melletti falra van készítve. A tanuló egyesével viszi a kártyáit a polchoz, megkeresi azt a dobozt amelyen a kártya párja van, a kezében lévő a polcra illeszti, a dobozt az asztalához viszi, ahol elkészíti a feladatot. A feladat befejezése után a dobozt visszaviszi a helyére.
- A műveletsor ugyanaz, mint az 5. pontban, de a tanuló a feladatokat egy távolabbi polcról veszi el, ahol a sajátjain kívül még néhány, a csoportban használt feladat is megtalálható.

- A műveletsor ugyanaz, mint az 5. pontban, de a tanuló a feladatokat egy távolabbi polcra veszi el, ahol a sajátjain kívül a csoportban használt összes feladat megtalálható.

Munkaszervezés

A munkaszervezés segít a tevékenységekhez szükséges tárgyak, eszközök elrendezésében. Egyértelműen megmutatja adott tevékenységben belül, hogy milyen sorrendben és hogyan kell elvégezni azt. A gyermek számára egyértelmű, megfelelő számú lépésre bontja a feladatokat. A munkaszervezés megkönnyíti a tanuló számára, hogy megtanulja és elfogadja a dolgok változását, amikor a kezdeti állapot megváltoztatásával kész munkadarab, befejezett feladat készül.

A feladatokat egyenként dobozokban tartjuk. A dobozokban a következőképpen szervezett feladatok találhatók:

- A doboz két rekeszre van osztva. A bal oldali rekeszből a jobboldaliba kell helyezni a feladattípusnak megfelelően az eszközöket. A doboz elhelyezését segíti a doboz aljának bal oldalán, illetve az asztalon elhelyezett tépőzár.
- A dobozban 3 vagy több rekesz van. Az ilyen típusú szervezés használható szortírozás, szerelés, egyeztetés (tárgy tárggyal, tárgy képpel, kép képpel, szín, forma, nagyság, anyagi minőség, szag, súly, hangerő, ízek, stb. szerint), csomagolás, irodai munka feladatainak elvégzésekor. A tanuló a feladatokat tárgyas vagy képes utasítással is végezheti.
- Alaplapos szervezés: Az eszközök a dobozban, a feladat típusának megfelelően lépésekre bontva, külön tálcákban (zacskókban, borítékokban, stb.) találhatók. A dobozban van a munkaszervezést segítő alaplap, melyre forma, szín vagy szám szerinti egyeztetéssel helyezhetők el a tálcák, ezek segítségével helyes sorrendben végezhető el a feladat. Az alaplap elhelyezését az asztalon tépőzár vagy jelzés segítheti.

A "kódos munka" tényezői

- Feladatok száma: A feladatok száma 1-től 5 - 6 feladatig emelkedhet. A rutin megszerzésének idején 3-4 feladatot adunk a tanulónak, majd a munkavégzésre fordítható idő és a feladatok nehézségi fokának függvényében határozzuk meg a feladatok számát. Amikor a gyerekek már nem okoz nehézséget a feladatváltás, illetve kitartóan, folyamatosan képes dolgozni, lehetőségünk van arra, hogy egyetlen, a munkaidőegészét kitöltő feladatot adjunk.
- Feladatváltás: A tanuló az asztal bal oldalára készített feladatot (amelyet a pedagógus, vagy ő maga készít oda az asztalára) elkészíti, majd jobbra, a kijelölt helyre teszi, illetve visszaviszi a

polcra, ahonnan elhozta. Addig ismétli ezt a folyamatot, amíg a feladat dobozai, illetve a jelkártyák el nem fogynak az asztaláról.

- Feladatvégzés időtartama: Az 1. évfolyamban egy ülésben 5-6 perc lehet, majd az évek során eljuthatunk a 45 percig tartó folyamatos munkavégzéshez.

- Feladatok típusai: A gyermeknek az intellektuális szintjének és a finommotoros készségének megfelelő feladattípusok adandók.

Egyeztetés: tárgyas, képes, funkció szerinti.

Szortírozás: különböző szempontok szerinti válogatás.

Szerelés: konstruálás.

Csomagolás: különböző csomagolástechnikák

Irodai munka: eszközhasználat, munkafolyamat.

Sorrendbe rakás: tárgyaknak, események képeinek adott szempont szerinti sorrendbe rakása.

Cél, hogy a felsorolt tényezők legalább egyike mérhetően fejlődjön. Vigye munkaasztalához a feladatait, kitartóan, minél kevesebb hibával dolgozzon. Különbözőtípusú feladatokat önálló feladatváltással, balról jobbra dolgozva, alaplap és/vagy egyéb vizuális segítség használatával készítsen el.

5.1.8.3. "Babzsák"

A "babzsák" játékos szociális-kommunikációs fejlesztő program, mely elnevezését az ismert eszköztől kapta. Csoportos foglalkozás, amely átmeneti helyet foglal el az egyéni fejlesztés és a klasszikus frontális tanítási szituáció illetve a természetes élethelyzetek között. A "babzsák" helyzetben tanultak tehát elsősorban a különböző társas helyzetekben való részvételt alapozzák meg.

A program tanításának célja, hogy a hiányzó vagy fogyatékos szociális és kommunikációs készségeket pótolja, a formalizált szituáció, struktúra, szabályok alkalmazásával és a babzsák eszköz használatának segítségével. Védett, biztonságosnak megélt, jól átlátható, érthető környezetet és élvezetes, játékos helyzetet biztosít a hatékony tanuláshoz.

A babzsák, mint eszköz szerepe a szociális és kommunikációs készségek közül a hiányzó kölcsönösség, a szerepcsere tárgyi, érzékelhető/megfogható megjelenítése: - a hallgató-beszélő szerep váltakozásának, - a figyelem-fókusz váltakozásának, - a szemkontaktus és szerepcsere összekapcsolásának, - a szociális interakció kezdetének jelölése tanár és tanuló között, stb.

A babzsák használatára az interakciók szabályozásában a fejlesztés elején mindenképpen szükség van, majd a készségek fejlődésével párhuzamosan törekedni kell az eszköz elhagyására, hogy a tanultakat egyre természetesebben, mindennapi élethelyzetekben alkalmazzák a tanulók.

Fejlesztési feladatok

1.) Alapvető szociális-kommunikációs és kognitív készségek fejlesztése:

- figyelem,
- várakozás,
- sorrakerülés kivárása,
- testi közelség, testkontaktus elviselése
- közös tárgyra irányított figyelem,
- preverbális készségek: szemkontaktus és mutató használata a szociális kommunikációban,
- a kommunikációs eszközök (beszéd, metakommunikáció, alternatív kommunikáció) funkcionális használatának tanítása,
- a csoportos aktivitásban való részvétel szabályainak tanítása, a csoportba tartozás megértése a tanuló saját szintjén.

2.) Komplex, magasabb szintű szociális-kommunikációs és kognitív készségek fejlesztése:

- a tantárgyakban és más programok keretében tanított készségek, ismeretek általánosítása, ismétlése, szinten tartása,
- utánpótlás tanítása,
- figyelem a beszédpartnerekre,
- önmagáról és másokról való ismeretek tanítása,
- információ és tapasztalatcsere tanítása,
- szociális megértés, a "tudatteóriával" kapcsolatos készségek fejlesztése,
- a metakommunikáció megértésének fejlesztése,
- kritika és önkritika,
- önkontroll, saját viselkedés szabályozásának tanítása,
- a tanult szabályok általánosítása stb.

Tréning-helyzet

- Állandó helyszínen, félkörben elhelyezkedve, szőnyegen vagy székeken ülve zajlik a foglalkozás. A "játékvezető", aki eleinte tanár, de később lehet tanuló is, szemben ül a résztvevőkkel.

- A résztvevők: maximum 5-8 tanuló, minél homogénebb kognitív és egyéb készségszinten. Játékvezetők és segítők (számuk a csoport szintjétől, a tanulók számától és attól függ, hogy a program melyik szakaszában vannak).
- A foglalkozások rendszerint 15-30 percig tartanak, a résztvevők képességeitől függően.
- A foglalkozások menetét merev szabályok határozzák meg, melyek a tanulók számára a helyzet megértését, a kiszámíthatóságot teszik lehetővé. A szabályok pontosan meghatározzák az összes résztvevőtől elvárt viselkedéseket, cselekvéseket, a viselkedés következményeit, a feladatot és végrehajtásának módját, időtartamát, az egyes tanulók képességeinek megfelelően differenciálva, az események sorrendjét, az egyéni értékelés szabályait.

Eszközigény

- Annyi babzsák, ahány résztvevő van.
- A feladatokhoz szükséges eszközök, pl. képek, tárgyak.
- Egyéni emlékeztető kártyák, melyeken viselkedési szabályok vannak az önkontroll segítéséhez.
- Egyéni jutalmazási rendszerhez szükséges eszközök(amennyiben szükség van erre).

A program felépítése

A program moduláris, a feladatokat a csoport tanulójának szükségleteihez alkalmazkodva kell összeállítani az előző foglalkozásokra, a napi aktualitásokra és a tantárgyakban tanultakra építve. Az egyes feladattípusok bővíthetők vagy egyszerűsíthetők az egyes tanulók képességeinek megfelelően. A program módot ad a differenciálásra csoporton belül és tanulócsoportok között egyaránt.

5.1.8.4. Társas viselkedés fejlesztése

A foglalkozások tartalma elsősorban a tantárgyi tantervekből származik. A következő csoportos foglalkozások megszervezése ajánlott:

1. Közös játék
2. Közös tanulás
3. Közös kézimunka
4. Ünnepek

A felsorolt csoportos foglalkozások egymástól függetlenül, illetve párhuzamosan is szervezhetők az egyes gyermekek ill. tanulócsoportok szükségleteinek megfelelően. A program a „Babzsák” fejlesztő programhoz hasonlóan a társas helyzetekben való részvételt

alapozza meg, ezért cél-és feladatrendszerük csaknem azonos. A program célja, hogy elősegítse a társas helyzetek gyakorlását, a részvétel szabályainak megtanulását, mivel az autizmussal élő gyermekek spontán nem, vagy nem megfelelően vesznek részt azokban. A fejlesztés során a társas helyzetek szabályos sémát követnek, így érthetővé és élvezhetővé válnak a résztvevők számára.

A következő képességek egyénre szabott fejlesztésére nyílik lehetőség:

- testi közelség elviselése
- a figyelem fejlesztése
- a várakozásra való képesség fejlesztése
- sorra kerülés kivárása
- közös tárgyra irányított figyelem fejlesztése
- a kommunikációs eszközök (beszéd, metakommunikáció, alternatív kommunikáció) funkcionális használatának tanítása
- szociális rutinok tanítása
- a csoportos aktivitásban való részvétel szabályainak tanítása, a csoportba tartozás megértése a tanuló saját szintjén
- együttműködés valamilyen közös cél elérése érdekében
- a tantárgyakban, és más programok keretében tanított készségek, ismeretek általánosítása, ismétlése, szinten tartása
- figyelem a partnerekre
- szerepcsere
- frontális utasítások megértésének fejlesztése
- énkép és önismeret fejlesztése
- más személyekről való tudás bővülése
- a metakommunikáció megértésének fejlesztése
- önkontroll, saját viselkedés szabályozásának tanítása
- osztozás az eszközökön.

A foglalkozások tervezése, szervezése:

A csoportos foglalkozások tervezésének, megszervezésének legfontosabb előfeltétele, hogy a pedagógus gyermekként előre ismerje a következő tényezőket:

- Mennyi ideig képes a gyermek részt venni az adott foglalkozáson.
- Milyen létszámú csoporttal képes együtt dolgozni, kik azok a társak, akiket tolerál.
- Szükséges-e, és ha igen, milyen vizuális segítség teszi lehetővé az önálló részvételt.

- Motivált-e a gyermek a részvételre, ill. külső jutalmakkal érdekelté tehető-e a foglalkozáson való részvételben.
- A kommunikáció használat és megértés milyen színvonala várható el a gyermektől.
- Milyenek a gyermek finommotoros és kognitív képességei.
- Hol tart a gyermek az egyes tantárgyak tananyagában.
- Melyek a szociális-kommunikációs készségek terén meghatározott aktuális, rövid-távú célkitűzések.
- Melyek a viselkedés-problémák megelőzésének, kezelésének aktuális technikái.
- Van-e a gyermek számára szorongást okozó eleme az adott csoportos foglalkozásnak.

Az egyes csoportos foglalkozások jellemzői

1. Közös játék

A közös játék megszervezésére akkor kerülhet sor, ha legalább két tanuló képes arra, hogy a játékszabálynak megfelelően vegyen részt ugyanabban az egyszerű társasjátékban. A részvétel szociális-kommunikációs, kognitív és motoros feltételei egyéni fejlesztés keretében megteremthetők. A tanárok szerepe a játék során lehet modell vagy segítő. A távlati cél az, hogy fokozatosan kivonódjanak a játékból a felnőttek, és a közös játék spontán választott szabadidős aktivitássá váljon a tanulóknál. A fejlesztési feladatok közül a sorra kerülés kivárása, a megszólítás, a szerepcsere, figyelem a partnerre, önkontroll (pl. vesztes esetén), szabálytartó viselkedés emelendők ki.

Ajánlott játékok: Képes lottó, Memória-játék, Szín és formaegyeztető játékok, Dominó, Egyszerű dobókockás játékok, Ki nevet a végén, gyermekek számára készített kártyajátékok

2. Közös tanulás

A foglalkozás megszervezése rendkívül fontos azon tanulók esetében, akiknél felmerül az integráció lehetősége, mert így gyakorolhatják a tanórai viselkedés legfontosabb szabályait. Az alaphelyzet a klasszikus frontális osztálytermi helyzethez hasonlít, de új ismeretek tanítására nem kerül sor. A közös tanulást vezető tanár minden esetben frontális instrukciókat alkalmaz, az értelmezésben szükség esetén egy másik tanár segít. A feladatok kapcsolódhatnak adott tantárgyhoz, és/vagy a mindennapi élményekhez, történésekhez. A fejlesztési feladatok közül a figyelem, sorra kerülés kivárása, frontális utasítások követése, önkontroll, viselkedés-szabályozás, saját teljesítmény értékelése, összehasonlítása a társak teljesítményével, megfelelő szociális rutinok gyakorlása, szabálytartó viselkedés, a tantárgyak keretében tanított készségek, ismeretek általánosítása, ismétlése, szinten tartása, közös tárgyra irányított figyelem fejlesztése,

a kommunikációs eszközök (beszéd, metakommunikáció, alternatív kommunikáció) funkcionális használatának tanítása, információ megtartása és megosztása emelendők ki.

3. Közös kézimunka

A közös kézimunka foglalkozás során a csoport készíthet egy közös munkadarabot, vagy azonos instrukciók alapján ki-ki saját feladatán dolgozhat. A foglalkozás témája kapcsolódhat aktuális élményekhez, eseményekhez, ünnepekhez, készülhet használati tárgy vagy ajándék stb., de új technika tanulása nem lehet cél. A foglalkozást egy tanár vezeti, kellő számú segítő felnőtt bevonásával. A fejlesztési feladatok közül a figyelem, együttműködés a közös cél érdekében, frontális utasítások követése, önkontroll, megfelelő szociális rutinok gyakorlása (pl. kérem szépen, köszönöm), osztozás eszközökön, szabálytartó viselkedés, közös tárgyra irányított figyelem fejlesztése, a kommunikációs eszközök (beszéd, metakommunikáció, alternatív kommunikáció) funkcionális használatának tanítása emelendők ki.

4. Ünnepek

Az ünnepek közül a születés-és névnapokkal kapcsolatos események válnak leghamarabb érthetővé a gyermekek számára, a szimbolikusabb jelentések megértését kívánó társadalmi ünnepek gyakran nagyon mechanikusan, formálisan közelíthetők csak meg. Az ünnepek előkészítése nagy körültekintést követel a tanároktól, mert számos olyan mozzanatot tartalmaznak, melyek szokatlanok, esetleg ijesztőek lehetnek a gyermekek számára. Az előkészítés legfontosabb eleme a gyermekek felkészítése a változásokra, különlegességekre, szokatlan tárgyakra, ismeretlen személyekre. A közös ünneplés előtt rendkívül fontos az időtartam és az események pontos forgatókönyvének, valamint a viselkedésproblémák megelőzésének megtervezése, mert a különleges események nagyon nehezek lehetnek egyes tanulóknak. A fejlesztési feladatok mindegyike megjelenik az ünnepek kapcsán. A személyes ünnepek nagy előnye, hogy megköveteli mások szempontjainak figyelembe vételét.

5.1.8.5. Az autizmussal élő gyermekek, tanulók nevelésében-oktatásában alkalmazott taneszközök kiválasztásának, egyénre szabásának és elkészítésének alapvető szempontjai

1. Az autizmussal élő gyermekek, tanulók számára általában egyénre szabottan kell megválasztani a fejlesztő eszközöket, tankönyveket és a taneszközöket. Elvileg bármely tantervhez, programhoz kapcsolódó, az oktatási rendszer bármely típusa készült taneszköz, tankönyv felhasználható lehet az egyedi taneszköz csomag összeállításához.

2. Az önálló és a társas tanulási, önkiszolgálási, szabadidős helyzetekben egyaránt fontos a strukturált oktatás egyénre szabott alkalmazása, az egyéni napirend, munkarend és

munkaszervezés kialakítása. A napirend az órarendhez hasonlóan a tevékenységek helyét, idejét, sorrendjét mutatja meg, a munkarend az adott tevékenységen belüli szervezést segíti, míg a munkaszervezés láthatóvá teszi, hogy hogyan lehet elvégezni egy adott feladatot. A munkaszervezés eszközei segítenek a tevékenységekhez szükséges tárgyak, eszközök elrendezésében. Egyértelműen megmutatják adott tevékenységen belül, hogy milyen sorrendben és hogyan kell elvégezni azt. A gyermek számára egyértelmű, megfelelő számú lépésre bontják a feladatokat. A munkaszervezés megkönnyíti a gyermek számára, hogy megtanulja és elfogadja a dolgok változását. Adott probléma megoldásához készüljön sokféle, változatos feladat az általánosítás érdekében.

3. Mivel az egyes gyermekek, tanulók képességstruktúrája rendkívül egyenetlen, ez további egyedi módosításokat tehet szükségessé.

4. A könyvek, munkafüzetek, egyéb segédletek legyenek konkrét tartalmúak, jól variálhatóak, áttekinthetőek, tartalmazzanak minél több valóság-hű fotót, képet. Fontos szempont, hogy az alkalmazott eszközök biztonságosak és tartósak legyenek.

5. A biztonsági szempontok a következők lehetnek: Előfordulhat, hogy az autizmussal élő gyermek az eszközöket nem funkciójuknak megfelelően használja, pl. nem ehető dolgokat megkóstol.

6. Esetenként az új feladat, vagy önmagában a feladathelyzet nagyfokú stresszt és ennek következményeként viselkedésproblémát okoz, ezért megtörténhet, hogy a taneszközt a gyermek megrongálja. Fontos lehet tehát, hogy az eszköz könnyen pótolható, vagy nagyon tartós, az intenzív igénybevételre alkalmas legyen.

7. A feladatokhoz kapcsolódó írott vagy képes instrukció legyen rövid, konkrét jelentésű, a gyermek megértéséhez pontosan illeszkedő. A feladatlap, taneszköz ne tartalmazzon felesleges, a megoldáshoz szükségtelen képet, ábrát, szöveget.

8. A gyermek által jól értett instrukciók, kulcsszavak vonuljanak végig a feladatok variációin.

9. A feladat vagy eszköz legyen világosan strukturált és tartalmazzon egyértelmű vizuális támpontokat használatának módjáról.

10. Az önálló feladatokat a már megtanított egyéni képességekre alapozva kell kiválasztani, szükség esetén összeállítani. A feladatok legyenek alkalmasak az önellenőrzésre és illeszkedjenek a gyermek egyéni munkarendjéhez, munkaszervezéséhez.

11. Azonos feladatokon belül kisebb mennyiségi vagy minőségi változtatásokkal szükség szerint csökkenthető a monotónia és fokozható a feladatvégzés rugalmassága.

12. Optimális esetben az egyedi taneszközök úgy készülnek, hogy a pedagógus felméri az adott gyermek tanulási stílusát, az ingerek feldolgozásának egyéni sajátosságait, finommotoros képességeit, szem-kéz koordinációját, figyelmének, emlékezetének jellemzőit, változások iránti toleranciáját, problémamegoldó gondolkodásának jellemzőit, az adott tantárggyal, tananyaggal, feladattal kapcsolatos motivációját, előzetes tudását, a feladatok megértéséhez és elvégzéséhez szükséges instrukciók szimbólumszintjét, komplexitását, a tanultak hosszú távú hasznosságát, funkcionalitását. Ezek a szempontok minden egyes gyermek minden tanulási feladata, tananyaga esetében gondos mérlegelést kívánnak.

5.1.9. Viselkedésproblémák megelőzése és kezelése

Alapvető a viselkedéses megközelítés és a kognitív viselkedésterápia módszereinek autizmusra adaptált alkalmazása. Iskoláskorban a többségi és a speciális oktatásban egyaránt hatékonyak a különböző viselkedéses stratégiák, mint pl. a láncolás, a modellnyújtás, a feladatanalízis módszere, a problémamegoldó stratégiák tanítása, promptolás, azaz megfelelő szintű segítő kulcsinger alkalmazása, szociális történetek, kortárs segítői programok és a videoalapú beavatkozási stratégiák.

Az általunk használt technikák, módszerek

Az averzív technikák (büntetés, túlgyakoroltatás, fizikai korlátozás) elutasítása alapvető követelményünk. A problémás viselkedések befolyásolása során alkalmazott technikák legtöbbször a tanítás-fejlesztés színterein használt technikákkal azonos. A viselkedésmódosítás elemei:

- *Megerősítés – pozitív vagy negatív*: célviselkedés meghatározása, aktuális viselkedés feltérképezése, viselkedéshierarchia meghatározása
- *Terelés*: A viselkedést előhívó inger elől „kitérítés”. Alkalmazható autoagresszió és egyes figyelemfelhívó viselkedések esetében. Nem alkalmazzuk, ha kognitív stratégiák is szóba jöhetnek, valamint rituálék, kényszerek esetén sem, mert hosszútávon nem hatékony. Önállóan nem, csak más technikákkal ötvözve használhatjuk !
- *Láncolás*: A viselkedésformálás elemi reakciók összekapcsolásával történik. Komplex viselkedések apró lépésekre bontása. Leghatékonyabb a visszafelé láncolás.
- *Állványozás (scaffolding)*: Már létező, kialakult viselkedésformák kiterjesztése új helyzetekre, csak egy modalitás, elem megváltoztatásával.
- *Ignorálás (kioltás)*: A nemkívánatos viselkedés megjelenési valószínűségének csökkentését szolgálja. A megszokott konzekvencia elhagyásával egyidejűleg a kívánatos viselkedést pozitív

módon erősítjük. Csak akkor alkalmazzuk, ha a viselkedés nem veszélyeztető, a környezet minden tagja tudja vállalni, és a helyszín alkalmas erre. Önállóan nem, csak más technikákkal ötvözve használhatjuk !

- *Jutalmazás:* Adaptív viselkedés megjelenésének facilitálása. Pozitív megerősítésen alapuló módszer, klasszikus formáját, a zseton-rendszert alkalmazzuk. Fontos szempontok az alkalmazás során: egyértelműen meghatározzuk a célviselkedést; azonnali és következetes legyen; telítődés esetén cserélhető; a zsetonok értékét és beváltását pontosan meghatározzuk.

Azért jutalmazunk, mert ösztönözzük a cselekvéseket, a kívánt viselkedésformákat akkor is, ha azok még újak, nehezek, vagy aktuálisan még nincs értelmük a gyermek számára.

Ezzel jelezzük, hogy a cselekvés megfelel az elvárásoknak, örülünk a gyermek teljesítményének. Autizmusban a szokványos jutalmak nehezen vagy egyáltalán nem értelmezhetők, nincs motiváló erejük, ezért sokszor olyan jutalmakat alkalmazunk, amelyek az átlag számára szokatlanok, meghatározásukhoz elengedhetetlen a motivációs bázis feltérképezése. Távlati célunk, hogy a motiváció belsővé váljon, a konkrét jutalom ezzel mellőzhető legyen, és a szokványos, főként szociális tartalmú jutalmak (dicséret) nyerjenek értelmet és legyen jutalomértékük.

- *Visszacsatolás:* Kognitív módszer, a megértés, és belátás képességére alapul. Szóbeli és vizualizált eszközökkel segítjük a cselekvések, viselkedések következményeinek belátását.

- *Promptok alkalmazása:* Egyénre szabott, kombinálható módszer. Formái: teljes fizikai segítség; részleges fizikai segítség; az elvárás bemutatása; gesztus; verbális (nyitott vagy konkrét); jelenlét; prompt teljes elhagyása: önálló kivitelezés.

5.1.10. A tantárgyak rendszere és óraszámok

Az autizmussal élő gyermekek iskolai csoportjai pedagógiai szakaszonként szerveződnek. A gyermekek rosszul prognosztizálható haladási tempója miatt a tanulócsoporthoz évfolyam-összetétele előre nem látható. A gyermekek számára speciális szükségleteiknek megfelelően egyénre szabott napirend készül, melyben az órák egyéni illetve kiscsoportos, önálló vagy irányított foglalkozások formájában szerepelnek. Az egyes tantárgyakra, foglalkozásokra rendelkezésre álló órakeret a tanuló napirendjében jelenik meg.

Óraterv a kerettantervekhez – 1–4. évfolyam				
Tantárgyak	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	7	7	5	5
Idegen nyelvek				2
Matematika	4	4	4	4
Etika / hit- és erkölcsstan	1	1	1	1
Környezetismeret			1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Digitális kultúra			1	1
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	24	24	24	25

5.1.10.1. Pedagógiai és egészségügyi célú habilitáció

A pedagógiai célú habilitációra való törekvés beépül valamennyi tantárgy tananyagába és átszövi az egész napos pedagógiai tevékenységet. Az autizmussal élő gyermekek típusos nehézségei, s az ezekből fakadó sajátos oktatási-nevelési feladatok szükségessé teszik azonban, hogy a habilitáció önálló fejlesztőprogramokban is megjelenjen az alábbi elnevezéssel:

Tér- idő szervezése

Társas viselkedés fejlesztése

"Babzsák"

5.1.10.2. Tanórán kívüli tevékenységek

A tanulók számára csak a strukturált foglalkozások jelenthetnek szükségleteiknek megfelelő ellátást. Ilyen szervezett formában jelenhetnek meg a szülők igényeinek megfelelően a fenntartó által biztosított napközis ellátás órái.

A szervezési formák közül – a személyi feltételektől függően – az egyéni foglalkozások lehető legnagyobb arányára kell törekedni.

Valamennyi tanuló számára ajánlott foglalkozás: Szervezett szabadidő

Differenciáltan tervezhető: Zene, Műhelymunka (pl. rajz, festés), Számítógépes ismeretek, Gyógytestnevelés, Logopédia.

5.2. A figyelem vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulók helyi tanterve

5.2.1. Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanuló speciális szükségletei

Az egyéb pszichés fejlődési zavar a Köznevelési törvény által használt gyűjtőfogalom, a sajátos nevelési igényre (SNI) való jogosultság egyik kategóriája. Ebbe a kategóriába tartoznak a súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulók, akik az iskolai teljesítmények és a viselkedésszabályozás területén a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése, a kialakult képességzavarok halmozott előfordulása miatt egyéni sajátosságaik figyelembevételével fokozott pedagógiai, pszichológiai megsegítést, gyógypedagógiai segítséget igényelnek.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó tanuló oktatása elsősorban integráltan, a kiemelt figyelmet igénylő (különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű) tanulók személyi és tárgyi feltételeivel is rendelkező többségi általános iskolában történik. Ugyanakkor lehetnek olyan esetek, amikor szükségessé válik **az intenzív terápiás és oktatási céllal szervezett időszakos különnevelés** (pl. tagozaton vagy gyógypedagógiai intézményben). **Intézményünk** - a szakértői bizottság intézménykijelölő határozata alapján- **azokat a egyéb pszichés/ figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulókat fogadja akik számára a speciális, elkülönített oktatás** - a megfelelő fejlődésük biztosítása érdekében - **előnyösebb szervezeti formát biztosít az alsó tagozat nevelési-oktatási szakasz ideje alatt.**

A kategória többféle diagnózist tartalmaz, részben idegrendszeri fejlődési zavarokat, részben a magatartás-szabályozás más zavarait. Az idegrendszeri fejlődési zavarok nagy csoportjából ebbe a kategóriába tartozik a **figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar (ADHD)**. Ezeknek az állapotoknak közös vonása, hogy a háttérükben mindig eltérő idegrendszeri fejlődés áll, ami számos esetben genetikai okokra visszavezethető vagy pre-, illetve perinatálisan (magzati korban vagy a születés körüli időszakban) szerzett, nem a környezet vagy a nevelés hatására alakulnak ki, és a zavar a korai életkortól kezdve jelen van. Ezzel szemben a **magatartásszabályozási zavarok** általában nem az eredendően eltérő idegrendszeri fejlődés talaján alakulnak ki, hanem az idegrendszer biológiai sérülékenysége és a rossz környezeti feltételek, elégtelen bánásmód, tartósan extrém magas stressz együttes következményeként jönnek létre.

- A hétköznapi nyelvhasználatban is egyre gyakrabban felbukkanó **ADHD** kifejezés egy angol mozaikszó (Attention Deficit Hyperactivity Disorder, magyarul **figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar**), mely
  - **figyelemhiánnyal** és/vagy
  - **túlmozgással** (hiperaktivitás) és **impulzivitással** jellemezhető.

A két altípus önállóan vagy kombinált formában is előfordulhat.

Az ADHD –ra a mindennapi oktatási, nevelési a szétszórtság, feledékenység, a figyelem könnyű elterelhetősége, huzamosabb ideig történő fenntartásának

nehezítettsége, az egymást követő utasítások megjegyzésének nehézsége, a feladatok megfelelő sorrendjének kialakítási problémái és a véghezvitel nehézsége, saját holmik gyakori elhagyása, mások félbeszakítása, mérlegelés nélküli beszéd és cselekvés jellemző. Nehéz az érintett tanulók számára az önszabályozás és önirányítás, a mindennapi élethez szükséges tevékenységek szervezése, a célorientált cselekvés tervezése, kivitelezése, az érzelmek szabályozása. Mindezek gyakran alulteljesítést eredményeznek az iskolai haladásban is.

Az ADHD számos erősséggel is együtt jár. Az érintett tanulók kreatívak, kíváncsiak, lelkesek és kockázatvállalók, sikerorientáltak, szokatlan és eredeti ötleteikkel, javaslataikkal értékes tagjai a tanulóközösségnek. Számukra érdekes témákban elmélyült érdeklődést mutatnak és kimagasló teljesítményre is képesek lehetnek. Megfelelő támogatás mellett hihetetlen energiáikkal rengeteg feladatot ellátnak, pozitív értelemben motorjai lehetnek a tanulási folyamatnak.

Az ADHD háttérében a végrehajtó funkciók gyenge és/vagy eltérő szerveződése áll, amely a munkamemória (rövid távú emlékezetben megtartott elemek és az ezekkel való mentális műveletvégzés), a viselkedésgátlás (gátlás kontroll), a kognitív flexibilitás (rugalmas váltás) és a figyelem működését befolyásolja.

A viselkedésszabályozás problémái ADHD-ban az érzelmi kontroll gyengeségében, az önmaguk vagy mások felé irányuló agresszióban, szorongásban, az én-szabályozás gyengeségében, az alkalmazkodóképesség, a célirányos viselkedés, az önszervezés, valamint a metakogníció (saját tudásról való tudás, kognitív önreflexió) eltérő fejlődésében mutatkoznak meg. Minthogy a magatartás-jellemzőkben hasonlóság figyelhető meg a magatartásszabályozási zavarral, fontos hangsúlyozni, hogy ezeknek háttérében elsődlegesen idegrendszer-működési zavar, az ún. végrehajtó funkciók zavara, és nem kizárólag környezeti ártalom húzódik meg.

- A **magatartásszabályozási zavar** is az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriában nevesülő SNI állapot. Összefoglaló név, mely alatt
  - **impulzuskontroll-zavart** (személyre és/vagy tárgyakra, tulajdonra irányuló agresszív, destruktív szóbeli és viselkedéses kitörések) és
  - **diszruptív** (irritált, vitatkozó, bomlasztó),
  - **diszszociális** (normasértő, agresszív, megbotránkoztató) **viselkedészavarokat** értünk.

A magatartásszabályozás zavarával együtt járó problémák súlyosan és tartósan megnehezítik a tanulási helyzetekben való aktív és produktív részvételt, ezáltal jelentős tanulási hátránnyal járnak. A zavarok természetéhez tartozik, hogy kihatással vannak a társas viselkedésre, az interperszonális kapcsolatokra, kommunikációra, a normakövetésre és a szabályok betartására, így ezek a problémák az oktatási, nevelési helyzetekben is jelen vannak. Szakszerű állapotfelmérés és intervenció szükséges ahhoz, hogy az érintett tanuló és tanulóközösség hatékony tanulása megvalósulhasson. Az ADHD és a magatartásszabályozási zavarok diagnosztizálása pszichiáter szakorvosi

kompetencia, a beavatkozás tervezésénél a család, pszichiáter szakorvos, (klinikai) szakpszichológus, gyógypedagógus és pedagógus együttműködése szükséges.

5.2.2. Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanulók nevelés-oktatásának alapelvei

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó tanuló iskolai alulteljesítés esetén folyamatos gyógypedagógiai megsegítést igényel, ami komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások formájában, az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében végezhető. Az iskolai oktatás, a pedagógiai, gyógypedagógiai ellátás, valamint az egészségügyi rehabilitáció és rehabilitáció a tanulási- vagy figyelem- és magatartásszabályozási zavar jellegétől, súlyosságától, a társuló zavarok meglététől, a háttérben lévő sajátos képességmintázat fejlődési lehetőségeitől, mértékétől, dinamikájától függ. Fejlesztésük az egyéni szükségletek figyelembevételével a szülővel és a tanulóval, valamint a pedagógusokkal történő megbeszélést követően történhet. Kiegészítő szolgáltatás (pl. pszichológiai gondozás, családterápia, tehetségazonosítás) igényelhető a segítő szakemberek és az intézmény együttműködésével. Beilleszkedésük segítését intézményi pszichológus vagy pszichopedagógus is támogathatja.

A fejlesztés hatékonyságához szükséges, hogy egyéni fejlesztési terv alapján egyrészt komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások keretében, másrészt a tanórákon az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében történjen.

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt figyelmet követel, valamint a tanulásszervezési módok, a tanulási és értékelési eljárások megválasztása terén sajátos feladatot jelent a tanulási zavarral küzdő, ugyanakkor bármely területen tehetségesnek bizonyuló tanulók felismerése, tehetségük gondozása, ami a pályaorientáció folyamatára is hatással van.

A tanulók fejlesztésében törekedni kell

- a tudatos, tervszerű, egyénre szabott fejlesztési terv kialakítására;
- a komplex megközelítésre és módszerválasztásra;
- a fejlődési dinamika nyomon követésére.

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt jelentőségű

- a tananyag adaptálása;
- tanulásmódszertani elemek beemelése;
- változatos tanulásszervezési módok, differenciált oktatásszervezés, projektmunka biztosítása;
- a tanuló szükségleteihez illesztett tanulási stratégiák megválasztása, a személyre szabott, tanulóközpontú tanulás;
- az értékelési eljárások megválasztása, a fejlesztő értékelés szükségessége;

- a társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének kiemelt támogatása az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó mindegyik tanulónál, ami lényeges elvi kiindulópontja a gyakorlati munkának;
- az egyéni tanulási utak megismerésének szükségessége, az adekvát pedagógiai támogatás tervezése céljából;
- a kronológiai életkorból adódó sajátosságok kiemelt figyelembevétele;
- az olvasást, írást, számolást megalapozó bázisfunkciók, különösen a nyelvi képességek fejlesztése;
- a környezet illesztése a gyermek szükségleteihez;
- érthető és követhető idői és téri struktúra kialakítása;
- átlátható és érthető szabályok kialakítása.

További fontos tényező a tanulók támogatásában a szülők bevonódásának elősegítése, a partnerségi viszony kialakítása és a pedagógusok (tanórán a pedagógiai asszisztens), a (külső, belső) segítő szakemberek munkájának összehangolása, együttműködése.

5.2.3. Kiemelt feladatok a nevelés-oktatás során

Az iskolai nevelés-oktatás során kiemelt feladat a tantervi előírásoknak megfelelő sikeres továbbhaladás biztosítása, vagyis a tananyag-feldolgozásnál a pedagógusnak figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmaknak a tanulói sajátosságokhoz való illesztését, az esetleges adaptálás lehetőségeit, tekintetbe véve azon tananyagrészeket, amelyek egyéni vagy kiscsoportos korrepetálással, fokozatos felzárkóztatással, kompetenciafejlesztéssel és az így irányított otthoni gyakorlással az osztályfoknak megfelelő ismeretszerzés és -alkalmazás a tanulónál eredményesnek bizonyul.

A pozitív énkép és önértékelés kialakítása érdekében a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek és már a tanulási folyamat elején ismertek legyenek! Ehhez az elváráshoz kell igazodniuk azoknak az alkalmazott mérési és felmérési stratégiáknak, amelyek a várt és a mért mutatók összhangja esetén a sikeres pedagógiai munka eszközei.

Az alapelvek megvalósítása érdekében feladat:

- az optimális és támogató tanulási környezet kialakítása az előzetesen felmért szükségletek alapján;
- előzetes tudás felmérése;
- érdeklődés, motivációs bázis felmérése;
- énhatékonyság erősítése az osztálytermi és egyéni munkán keresztül is;
- módszertani sokrétűség megvalósítása;
- differenciálás megvalósítása:

- a feladatok megoldásához hosszabb időszavakat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- a feladatok tartalmát, a nevelési-oktatási célt szem előtt tartva, a tanuló egyéni szükségleteihez, képességstruktúrájához és teherbírásához szükséges igazítani;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve;
- ehhez szükséges a személyre szabott értékelés, fejlesztő értékelés;
- a különbözőségeket az iskola az emberi viselkedés komplex környezeti hatások szerint alakuló sokféleségére utaló jellegzetességnek, az agyi érés, fejlődés változatos megnyilvánulásának (neurodiverzitás) tekintse;
- a gyógypedagógus, valamint az adott iskolában különböző tantárgyakat tanító pedagógusok tudásmegosztásra épülő, szakmailag egymást támogató tevékenysége.

E szemlélet gyakorlatban történő alkalmazásához olyan fejlesztési célokat kell kijelölni, amelyek a tanulási környezetet is illesztik a tanuló egyedi jellemzőihez, és az ehhez igazodó, a képességtartományok mindkét határán – tehetség és fejlődési késés, fejlődési zavar, esetleg ezek együttes megléte – kihívást jelentő feladatok megtervezését támogatják.

További feladat a tanulás iránti motiváció, kitartás és a kudarcűrő képesség növelése, a kortársakra és a felnőttközösségre irányuló rendezett társas kapcsolatok kialakítása, a társadalmi együttélés szabályainak követése és az önállóságra nevelés.

A pedagógusoknak olyan tanulási tapasztalatokra, tanítási módszerekre és támogató stratégiákra szükséges támaszkodniuk, amelyek figyelembe veszik

- a tanulók azonosított tanulási szükségleteit,
- érdeklődését,
- tehetségét,
- célkitűzéseit,
- kulturális háttérét.

Az életkori sajátosságoknak megfelelően, valamint a jellemző figyelemkoncentráció eltéréseit is figyelembe vevő tanórai foglalkozásokkal, a tanórán belül 15-20 perces tevékenységek váltakozásával segíthető a tanulás konszolidációja, biztosítható a megfelelő terhelés, valamint a figyelem fenntartása.

5.2.3.1. Figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar

A figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar (ADHD) esetén kiemelt feladat, hogy a tanuló a figyelmi, aktivitási és impulzivitási nehézségei ellenére elsajátítsa az osztályfokának megfelelő ismereteket és kompetenciákat minden tantárgy esetében. Cél, hogy az ismeretszerzés és -alkalmazás, a tudásgyarapítás és képességfejlődés osztálytermi és hétköznapi szintereken is megvalósuljon.

Fő célkitűzések:

- a) a figyelem- és viselkedésszabályozás egyensúlyának megteremtése személyre szabott támogatással;
- b) teammunka keretében gyógypedagógiai, pszichológiai, szakorvosi együttműködés;
- c) a figyelem tartósságát biztosító környezeti feltételek megteremtése;
- d) a túlzott viselkedéses aktivitás veszélytelen és nem zavaró levezetésének megteremtése;
- e) fokozott egyéni bánásmód;
- f) az önszervezési képesség, az önkontroll fejlesztése;
- g) önbecsülés és pozitív énkép kialakítása;
- h) szociális készségek fejlesztése, beilleszkedés elősegítése;
- i) feladat kivitelezés idői és téri struktúrájának megtervezése és kivitelezése;
- j) dicséret, jutalom, motiválás, sikerélmény biztosítása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) ADHD esetén a képességfejlesztés kiemelt területe az önszabályozás fejlesztése;
- b) a társas szabályok, a mindennapi együttéléshez szükséges normák kialakítása és betartatása;
- c) a mindennapi együttéléshez szükséges szociális/társas készségek kialakítása, fejlesztése;
- d) a figyelmi működés és a kontrollált viselkedés kialakításának támogatása;
- e) speciális figyelemtréning, különösen a tartós figyelemre vonatkozóan;
- f) koncentráció fejlesztése;
- g) utasításkövetés gyakorlása, fejlesztése;
- h) a türelem, késleltetés és gátlás képességének fejlesztése;
- i) mozgáskoordináció, biztonságos mozgáskivitelezés fejlesztése, adekvát mozgásos aktivitás biztosítása.

5.2.3.2. Magatartásszabályozási zavar

A magatartásszabályozási zavar esetében kiemelt feladat a közösségi szabályokhoz alkalmazkodó, szervezett viselkedés kialakítása, a szélsőséges megnyilvánulások leépítése, az önkontroll, az érzelmi egyensúly megteremtése.

Fő célkitűzések:

- a) az önszabályozás fejlődésének támogatása pedagógiai eszközökkel;
- b) kihívást jelentő viselkedések/viselkedésproblémák csökkentése;
- c) adaptív viselkedés, szabálykövetés, szabálytartás kialakulásának támogatása;

d) társas készségek, kapcsolatok fejlesztése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) düh- és agressziókezelés fejlesztése,
- b) érzelemfelismerés és érzelemkifejezés fejlesztése,
- c) kommunikáció fejlesztése,
- d) konfliktuskezelési képesség, problémamegoldás fejlesztése,
- e) megküzdési képesség fejlesztése,
- f) figyelmi működés fejlesztése.

Eszközei lehetnek:

- kognitív viselkedésterápiás eljárások egyes elemeinek alkalmazása pedagógiai helyzetben;
- a mindennapi tevékenységek végzéséhez, iskolai elvárások teljesítéséhez igazított idői keretek rendszeres alkalmazása (napirend);
- tevékenységek végzésének, iskolai feladatok teljesítésének lépésekre bontása (folyamatábra/forgatókönyvek);
- sikerélmény biztosítása, pozitív megerősítés, jutalmazási technikák bevonása;
- együttműködés a családdal és más szakemberekkel.

5.2.4. A Nat alkalmazása az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során a Nat-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása általában lehetséges, a Nat-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadók, de a kompetencterületek, tanulási területek és tudástartalmak (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) módosulhatnak.

A helyi tantervben az egyes tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők, megvalósításukat a gyermekkel foglalkozó pedagógus és gyógypedagógus közösen támogatja az egyéni fejlesztési tervben rögzítettek alapján, és ennek megvalósulását rendszeresen felülvizsgálják.

Mindennek megvalósulása az osztálytermi környezetben folyó munka és az egyéni vagy kiscsoportos habilitatív/rehabilitatív tevékenység, valamint az esetmegbeszélés, teamtanítás, közös tervezés, közös értékelés, tananyag-adaptáció együttes alkalmazásával lehetséges.

A Nat kiemelt célkitűzése az aktív tanulás, az egyénre szabott tanulási utak, a tanulói sokféleség figyelembevétele. Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján SNI tanulóknál mindezen célok megvalósulását támogatja a rugalmas tanulásszervezés, a heterogén tanulócsoportok, a tanulók közötti kooperációra építő módszerek, a minden szempontból akadálymentes és minden tanuló

számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet létrehozása, a differenciált céljelölés, a többszintű tervezés, a differenciáló módszerek a feladatra vonatkozó instrukciók adásában és az értékelésben, valamint szükség szerint adaptált tananyag használata.

A helyes módszertan megválasztásában fontos a tanulókat nevelő, oktató pedagógusok, a szülők és a szakszolgálatok közötti széles körű szakmai együttműködés, a tapasztalatok cseréje, a jó gyakorlatok megosztása (kölsönös együttműködés, partneri, bizalmi kapcsolat kialakítása).

Az együttgondolkodást, a közös szemléleti alapokat a pedagógiai szakszolgálatok és a nevelést-oktatást végző intézmények között **valódi tudásmegosztáson alapuló, átjárható információáramlás támogatja.**

A helyi tanterv kiemelten kezelje az önismeretet, a reális önértékelés kialakítását, a kommunikáció fejlesztését! E feladatok minden tanulási területen meg kell hogy jelenjenek.

5.2.4.1. Kulcskompetenciák fejlesztése

A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei alapján történik.

5.2.4.2. Egyes tanulási területek, tantárgyak oktatása

A választott kerettanterv megnevezése

Kerettanterv az általános iskola 1–4. évfolyama számára:

https://www.oktatas.hu/koznevelis/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_1_4_evf/

Óraterv

Óraterv a kerettantervekhez – 1–4. évfolyam				
Tantárgyak	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	7	7	5	5
Idegen nyelvek				2
Matematika	4	4	4	4
Etika / hit- és erkölcsstan	1	1	1	1
Környezetismeret			1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Digitális kultúra			1	1
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	24	24	24	25

A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei alapján történik.

5.2.4.3. Értékelés (tanulási célok, tanulási eredmény)

Az intézményben alkalmazott értékelési elvek alkalmazása mellett a tanuló a megyei szintű pedagógiai szakszolgálat szakértői bizottságának szakértői véleménye alapján indokolt esetben adott tantárgy(ak), tantárgyrész(ek) értékelése és minősítése alól mentességben részesülhet, továbbá többlet felkészülési idő, segédeszköz-használat biztosítható számára. A szummatív értékelés helyett fejlesztő és diagnosztizáló mérés és fejlesztő szöveges értékelés bevezetése indokolt.

5.2.6. Habilitáció/rehabilitáció

Az egyéni fejlesztőmunka tervezése, a rehabilitációs terv kidolgozása pszichopedagógus, tanulásban akadályozottak pedagógiája szakon/szakirányon szakképzettséget szerzett gyógypedagógus, gyógypedagógus-terapeuta, pszichológus és egyéb szakemberek (pl. szomatopedagógus, gyermekpszichiáter) bevonásával történik és rehabilitációs célú órakeretben zajlik.

UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGIAI ELLÁTÁS

MEIXNER ILDIKÓ
EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY,
ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA,
FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁST VÉGZŐ ISKOLA,
KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA
SZAKISKOLA ÉS KOLLÉGIUM

UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGIAI ELLÁTÁS

6. Utazó gyógypedagógiai ellátás

6.1. Szakmai alapdokumentum

Intézményünk feladatellátását az Szakmai alapdokumentum határozza meg. A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása az utazó gyógypedagógiai hálózat keretében a Nkt.4.§, 15 §, 15A § és 47.§, valamint A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei és A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvei alapján kerül megszervezésre.

6.2. Alapelvek

Az utazó gyógypedagógiai hálózatra/ellátásra a Meixner Ildikó EGYMI helyi pedagógiai programjában leírt alapelvek érvényesek.

6.3. Az utazó gyógypedagógiai hálózat/ellátás célja

Az intézményünk által biztosított utazó gyógypedagógiai ellátás célja az integrált nevelés segítése, támogatása, az inkluzív pedagógiai gyakorlat kialakítása Dél-Baranyában.

6.4. Az utazó gyógypedagógiai hálózat ellátási területe

Az utazó gyógypedagógiai hálózat keretében az ellátást a Mohács, Bóly és Siklós járások közigazgatási területén működő oktatási intézmények számára biztosítjuk Dél-Baranyában.

6.5. Az utazó gyógypedagógiai hálózat/ellátás feladata

Az utazó gyógypedagógus hálózat keretében azoknak a sajátos nevelési igényű gyermekeknek, tanulóknak az ellátásához nyújtunk segítséget, akiket a többségi óvodák, általános iskolák, középiskolák integráltan nevelnek-oktatnak. Az ellátás biztosítása elsősorban a Mohácsi Tankerületi Központ fenntartásában működő általános iskolákban és az állami fenntartású középiskolákban feladatunk. Az óvodák esetében csak az ún. speciális ellátási igényű (érzékszervi-, mozgásfogyatékos, autizmus spektrum zavar diagnózisú) gyermekek ellátását vállalja intézményünk.

E munka keretében:

- fejlesztő célú rehabilitációs/rehabilitációs foglalkozást tartunk az integráltan nevelkedő sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók számára,
- a gyógypedagógiai oktatásban résztvevő intézmények számára szakmai, módszertani felkészítést végzünk,

- konzultációs lehetőséget biztosítunk a pedagógusok számára,
- gyógypedagógiai módszertani intézményként - igény esetén - felkészítést nyújtunk a befogadó intézmények tantestülete számára előadás, műhelymunka keretében.

6.6. Az utazó gyógypedagógiai hálózat tevékenységi formái

TEVÉKENYSÉG	TEVÉKENYSÉG TARTALMA
Habilitációs foglalkozások /Fejlesztő foglalkozások	<ul style="list-style-type: none"> • Pedagógiai vizsgálat, felmérés. • Fejlesztő – terápiás tevékenység • Képességek, készségek intenzív fejlesztése. • Hiányosságok pótlása, hátrányok csökkent. • Kudarcok kialakulásának megelőzése. • Sérülés okozta elváltozások megelőzése. • Társuló rendellenességek javítása. • Iskolára felkészítés. • Zökkenőmentes beilleszkedés segítése
Szakmai tanácskozások, konzultációk, esetmegbeszélések	<ul style="list-style-type: none"> • Óvodai, iskolai problémák megelőzése. • Konfliktusok oldása. • Hatékony módszerek, eszközök bemutatása. • Kapcsolat a szülőkkel.
Szemléletformáló tanácsadás	<ul style="list-style-type: none"> • Érzékenyítés, szemléletformálás szülők, diákok, pedagógusok körében

Az utazó gyógypedagógiai ellátás óriási jelentősége, hogy helyben nyújtott segítséget jelent. A folyamatos, intenzív óvodai/iskolai jelenlét lehetőséget biztosít a probléma közvetlen, rövid időn belül történő megoldására, az ellátás pedig eredményesebb és hatékonyabb.

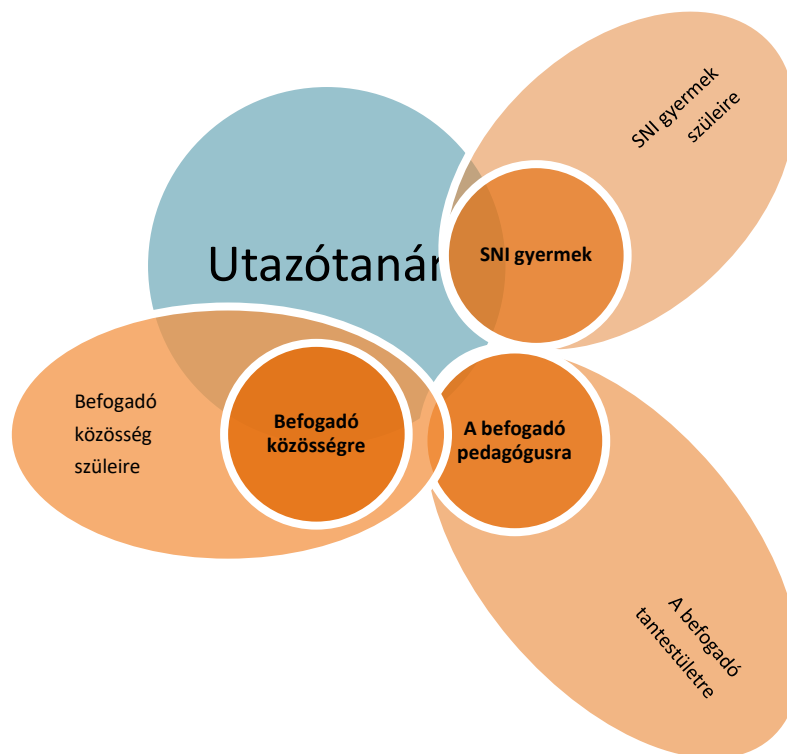
6.7. Az utazó gyógypedagógiai ellátásban alkalmazott modellek

Az utazó gyógypedagógiai ellátásban intézményünk a következő modelleket alkalmazza:

MODELL FAJTÁJA:	JELLEMZŐI:
Konzultációs modell	Közvetlen célcsoportunk a pedagógus, közvetett célcsoportja a sajátos nevelési igényű tanuló, a többi tanuló és a nevelő testület. Konkrét együttműködés történik az azt igénylőkkel (pedagógussal, munkaközösségekkel, intézményvezetéssel).
Egyéni és kiscsoportos fejlesztésekre épülő	Közvetlen célcsoportja a tanuló, közvetett célcsoport a többi tanuló, esetleg több évfolyam nehézségekkel küzdő tanulói is. Az együttműködés több pedagógussal zajlik, akik nehézségeiket

gyógypedagógiai modell	megosztják a gyógypedagógussal. A gyógypedagógus a rehabilitációs-rehabilitációs célú egyéni fejlesztési terv alapján egyéni, vagy kiscsoportos formában fejleszti a sajátos nevelési igényű tanulókat.
Utazó tanári modell	Közvetlen célcsoportunk a pedagógus, akinek a támogatására azért van szükség, mert a tanítási idő nagy részében ő oldja meg azokat a feladatokat, melyek az „átlagos” tanulók tanításán kívül a sajátos nevelési igényű tanulók nevelésével naponta felmerülnek. Az utazó gyógypedagógus célja az, hogy az SNI tanulóval kapcsolatos minden tanórai feladat elvégzésére alkalmassá tegye a többségi pedagógust, aki ezeknek az új gyógypedagógiai kompetenciáknak a felhasználásával alkalmassá válik az inkluzív nevelés megvalósítására. Ezáltal motiválttá válhat az SNI tanuló egyéni sajátosságait figyelembe vevő fejlesztésével kapcsolatos új ismeretek megszerzésére.
Kéttanáros modell	A két pedagógus együtt tanít az órák nagy részében. Mindkét pedagógus egyenrangú félként jelenik meg az adott foglalkozáson, egymás között arányosan elosztott feladatokat lát el. Az ő tanórai munkájuk gondos tervezést és odafigyelést igényel.
<p>Beszélgetés a szülővel: Leginkább az osztályfőnök feladata. Az utazó gyógypedagógus abban az esetben vesz részt ezeken, ha speciális probléma megbeszélésére kerül sor, illetve ha erre igényt tart valamelyik partner. Speciális eset lehet az anamnézis felvétele vagy nehezen megoldható, sérülésből eredő probléma.</p>	

6.8. Az utazótanári tevékenység célcsoportja

Az utazó tanári modell közvetlen célcsoportja a pedagógus. Az együttnevelési modell közvetett célcsoportja a tanuló, a többi tanuló, a nevelőtestület és a szülők.

6.9. Az utazó gyógypedagógusaink feladatai

Az utazó gyógypedagógiai hálózatban/ellátásban közreműködő gyógypedagógus munkatársunk feladatai a következők:

- Javaslatot tesz a fogyatékoság típusához, a tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására (a tanuló elhelyezése az osztályteremben, szükséges megvilágítás, hely- és helyzetváltoztatást segítő bútorok, eszközök alkalmazása stb.).
- Segítséget nyújt a tanuláshoz, művelődéshez szükséges speciális segédeszközök kiválasztásához, tájékoztat a beszerzési lehetőségekről.
- Javaslatot tesz gyógypedagógiai specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására.
- Figyelemmel kíséri a tanulók haladását, részt vesz a részeredmények értékelésében, javaslatot tesz az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra.

- Együttműködik a többségi pedagógusokkal, figyelembe veszi a tanulóval foglalkozó pedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait.
- A sajátos nevelési igényű gyermekeknek - a Szakértői véleményben meghatározottak alapján - rehabilitációs, rehabilitációs célú foglalkozásokat biztosít tanórán belül és tanórán kívül.
- A rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozások anyagát az Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció - egyéni fejlődési lap (Tü. 357.r.sz.) című nyomtatványon rögzíti, valamint elektronikus naplóban dokumentálja.
- A 2022/2023-as tanévtől a korábban papír alapon vezetett Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció - egyéni fejlődési lap (Tü. 357.r.sz.) című nyomtatvány helyett az elektronikus naplóban vezetett csoportnaplók szolgálnak a fejlesztő foglalkozások dokumentálására.
- Tanórán kívül a rehabilitációs órák keretében a tantárgyi felzárkóztatáson kívül a tanulási képességek fejlesztését végzi. Terápiás fejlesztő tevékenységet végez a tanulóval való közvetlen foglalkozásokon.
- Egyéni fejlesztési terv alapján a rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztést szolgáló órakeretben végez fejlesztést, ennek során támaszkodik a tanuló meglévő képességeire, az ép funkciókra.
- Alkalmazza a sajátos nevelési igényű tanuló osztálytermen belüli megsegítéseit a befogadó intézményben.
- Segíti a befogadó pedagógust a szűrésben, egyéni értékleésben, a gyermek önmagához mért fejlődésének megítélésében.
- Segíti a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolását.
- Pedagógiai vizsgálatot, felmérést készít a tanév, ill. a terápiás tevékenység meghatározott szakaszain.
- A felmérés során alkalmazza a **Mohácsi Tankerületi Központ EFOP-3.1.6-16-2017-00009 - „Mi is fontosak vagyunk!” Súlyos és halmozottan fogyatékos gyermekeket ellátó intézmények és az utazógyógyypedagógusi hálózat szakmai fejlesztése Dél-Baranyában című pályázat 3/A/a tevékenységcsoportjának keretében kidolgozott, alábbi szakmai módszertani segédleteket:**

- „Bemeneti mérések az integráltan oktatott tanulók habilitációs ellátásának tervezéséhez: olvasás – szövegértés”
  - „Bemeneti mérések az integráltan oktatott tanulók habilitációs ellátásának tervezéséhez: írás – helyesírás”
  - „Bemeneti mérések az integráltan oktatott tanulók habilitációs ellátásának tervezéséhez: számolás - matematikai gondolkodás”
- Feladata a képességek, készségek intenzív fejlesztése, a hiányosságok pótlása, hátrányok csökkentése, a kudarcok kialakulásának megelőzése.
  - Kisebb lépésekben történő fokozatos felzárkóztatást biztosít.
  - Segíti a zökkenőmentes beilleszkedést.
  - Segítséget nyújt az otthoni foglalkozás módjaihoz.
  - Tanórai foglalkozásokat vezet a "kéttanáros-modell" keretében.
  - Segítséget nyújt a differenciált tananyag feldolgozásában.
  - Konzultációs lehetőségeket biztosít az osztályban tanító pedagógusok számára.
  - Szaktanácsadást biztosít.
  - Megismerteti a hatékony oktatási, pedagógiai módszereket a gyermekkel foglalkozó kollégákkal.
  - Pedagógiai tájékoztatást, szakmai információt ad.
  - Segíti a tanügyi dokumentumok feldolgozását.
  - Segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését.
  - Segíti programok készítését, törvényi rendelkezések változásainak értelmezését.
  - A SNI tanulók tehetséggondozásához módszertani ajánlásokat ad.
  - A gyermekek/tanulók megsegítésén kívül tanácsadással segíti a csoportban/osztályban dolgozó valamennyi kollegát.
  - Segítséget nyújt a csoport, osztály többi rászoruló tanulóinak a megsegítéséhez, a felmerülő egyéb képességbeli, tanulási problémák orvoslásához.
  - Lehetőségeihez mérten eszközkölcsonzést biztosít, mellyel színesebbé tehetik a foglalkozásokat/tanórákat a kollegák.

- Segítséget nyújt a gyermekek/tanulók képességeinek, haladási ütemének felméréséhez, egyéni fejlesztési tervek készítéséhez, az egyéni fejlődési lapok vezetéséhez.
- Segítséget nyújt a fejlesztő program pedagógiai programban, helyi tantervben való megfelelő megjelenítéséhez, a minimális kötelező eszközjegyzék elkészítéséhez.
- Hozzásegíti a pedagógusokat, hogy minél jobban megismerjék a sajátos nevelési igény fogalmát, ezért a tanácsadáson kívül nyílt órákat, foglalkozások tart, szakirodalmat ajánl.
- Együttműködik a szülőkkel és más szakemberekkel.

6.10. Az utazó gyógypedagógiai ellátás formája

Az utazó gyógypedagógiai hálózat keretében biztosított rehabilitációs-ellátás formája a gyermek igényei és a szakértői véleményben foglaltak alapján lehet:

- Tanórai foglalkozásba való bekapcsolódás
- Egyéni foglalkozás
- Mikro-csoportos foglalkozás (2-4 fő)
- Csoportos foglalkozás (5-9 fő)

Az egyéni és csoportos rehabilitációs foglalkozások megtartására - a lehetőségekhez mérten - elsősorban a befogadó intézményben kerül sor. Amennyiben az integráló intézmény nem rendelkezik a megfelelő tárgyi feltételekkel (pl. fejlesztő szoba, speciális eszközök, stb.), az ellátás ambuláns formában a Meixner Ildikó EGYMI-ben kerül megszervezésre.

A befogadó intézmények pedagógusaival való kapcsolattartás formái lehetnek:

- konzultáció
- team –megbeszélés, team-munka
- pedagógiai szakmai műhely foglalkozásain való részvétel.

6.11. Az utazó gyógypedagógiai ellátás időkerete

Az utazó gyógypedagógusaink által biztosított rehabilitációs-ellátás foglalkozások heti rendszerességgel, előre egyeztetett időpontban, a gyermek/tanuló órarendjéhez igazodva folynak, időtartamuk: 45 perc/ óra.

A tanulók részére biztosított rehabilitációs-ellátás foglalkozások száma a sérülés specifikumától és az ellátás komplexitásától függően 1-10 óra/hét, a Szakértői véleményben,

valamint a törvényben (Nkt. 47.§, valamint a 6. melléklet; 20/2012. 138.§ és 139.§) meghatározottak alapján.

A konzultáció, team-munka, esetmegbeszélés gyakorisága elsősorban az integráló intézmény pedagógusainak igényéhez igazodik. Időtartama a szükségleteknek megfelelően rugalmasan alakítható, általában 45-90 perc/alkalom. Ezen alkalmak az intézmény működési rendjébe beillesztve, a kötött munkaidő terhére szervezhetők.

6.12. Az utazó gyógypedagógiai hálózatban/ellátásban alkalmazott protokoll

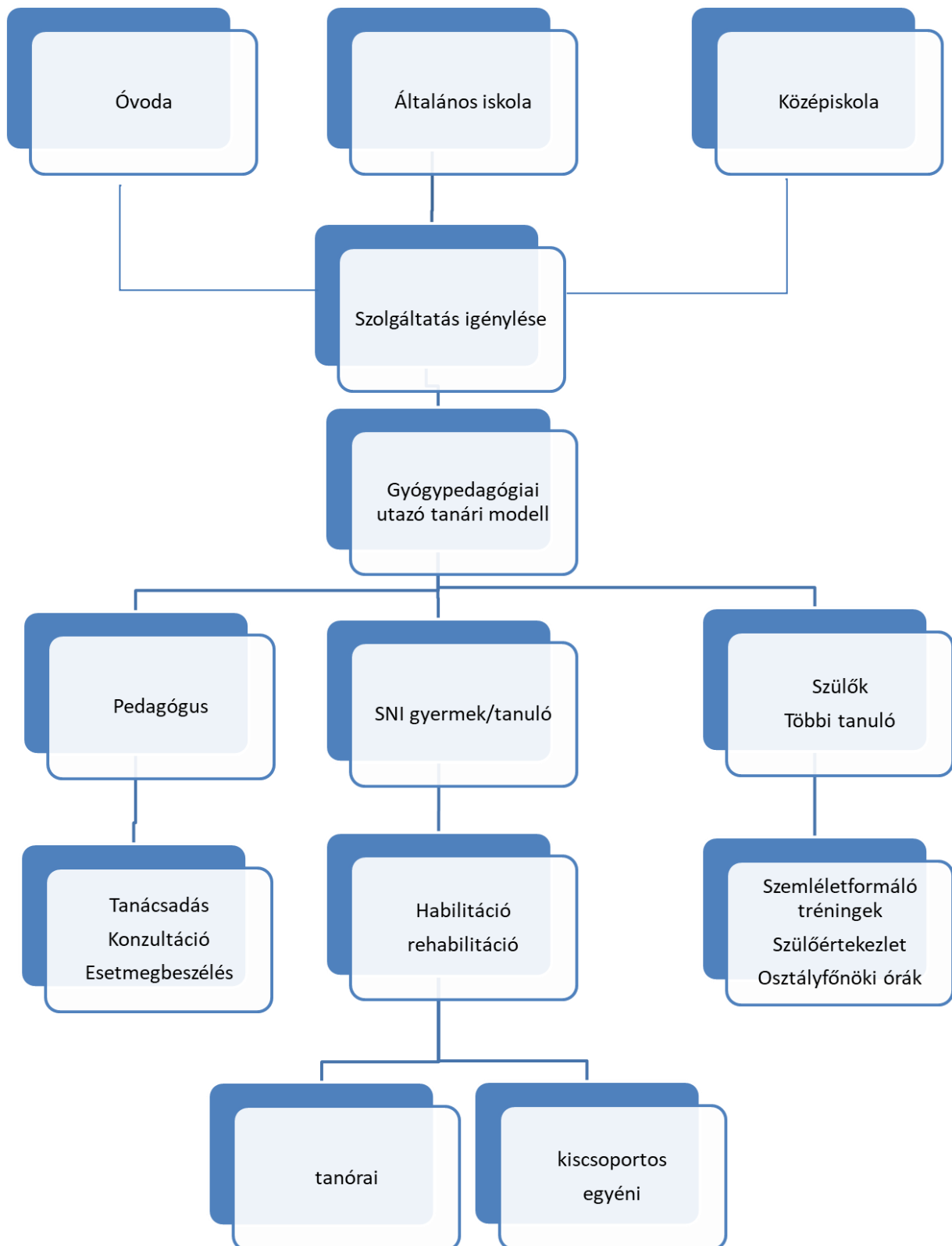
Az utazó gyógypedagógiai ellátást intézményünkben a következő protokoll szerint szervezzük:

- A szolgáltatási körbe tartozó intézmények és sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók számának feltérképezése – minden tanév májusában a szolgáltatás igénylő űrlapok (Formanyomtatvány óvodai utazó gyógypedagógiai ellátás igénylésére, ill. Formanyomtatvány iskolai utazó gyógypedagógiai ellátás igénylésére) segítségével /melyek elérhetők intézményünk honlapján/, az intézmények jelzései, szolgáltatási igényük alapján történik. Az igényléseket elektronikus és postai úton is elküldhetik.
- A beérkező kérelmeket nyilvántartásba vesszük.
- A beérkezett dokumentumok feldolgozását követően javaslatot teszünk az ellátás formájára vonatkozóan.
- Lehetőségeinknek megfelelően megszervezzük az utazó gyógypedagógiai szolgáltatást, kijelöljük a megfelelő végzettségű szakembert, megállapítjuk a rehabilitációs óraszámokat.
- Az egyéni fejlesztési terv, órarend egyeztetése céljából kollégáink személyesen veszik fel a kapcsolatot intézményekkel, az osztályfőnökökkel.
- A gyermekkel foglalkozó szakemberek team- megbeszélés keretében határoznak a fejlesztési terv tartalmáról, közösen elkészítik azt.
- A fejlesztés az Egyéni fejlesztési terv, valamint a rehabilitációs terv alapján a jogosultságot meghatározó Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleményére és a folyamatos gyógypedagógiai diagnosztizálásra építetten történik.
- Utazó gyógypedagógus kollégáink heti rendszerességgel, a megállapodásban rögzített óraszámokban biztosítják a rehabilitációs-rehabilitációs foglalkozásokat. A rehabilitációs-rehabilitációs órákat a törvényi előírásnak megfelelően dokumentálják.

- Folyamatos konzultációs lehetőséget, team- megbeszéléseket, esetmegbeszéléseket biztosítanak az ellátott gyermekkel foglalkozó pedagógusok számára.
- A tanév végén szövegesen értékelik a fejlesztés eredményét.
- Elégedettségi kérdőívekkel mérjük a befogadó iskolák utazó gyógypedagógiai ellátással kapcsolatos elégedettségét, az utazó gyógypedagógiai ellátás minőségének javítása, célszerűbb, hatékonyabb megszervezése érdekében.

UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGIAI SZOLGÁLTATÁS FOLYAMATA

6.13. Kapcsolattartás formái

13.1. Az integráló intézményekkel való kapcsolattartás

Az integráló intézményekkel, azok vezetőivel, valamint a tankerület vezetőjével és szakmai helyettesével való kapcsolattartás a Meixner Ildikó EGYMI igazgatójának, illetve az intézményegység vezetőjének feladata.

Az intézményekkel történő kapcsolattartás formái, feladatai:

- a szolgáltatási körbe tartozó intézmények és sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók számának feltérképezése;
- az ellátás igénylésével kapcsolatos dokumentáció átadása, átvétele;
- javaslattétel az ellátás formájára, személyi feltételeire vonatkozóan;
- együttműködési szerződések megkötése.

13.2. Az integráló intézményekben dolgozó pedagógusokkal való kapcsolattartás

Az integráló intézményekben dolgozó pedagógusokkal való kapcsolattartás az utazó gyógypedagógus feladatai közé tartozik, melyek részletes meghatározását lásd: Az utazó gyógypedagógus feladatai alcím alatt.

A kapcsolattartás ezen formái, feladatai többek között:

- órarendek egyeztetése
- fejlesztési tervek elkészítésének segítése
- team-munkában való részvétel
- konzultáció
- esetmegbeszélés
- stb.

13.3. A sajátos nevelési igényű gyermekkel való kapcsolattartás

A sajátos nevelési igényű gyermekkel való kapcsolattartás az utazó gyógypedagógus feladatai közé tartozik, melyek részletes meghatározását lásd: Az utazó gyógypedagógus feladatai alcím alatt.

A kapcsolattartás ezen formái, feladatai többek között például:

- rehabilitációs-rehabilitációs foglalkozások megtartása;
- év eleji diagnosztikus mérések.

13.4. A szülővel való kapcsolattartás

A szülővel való kapcsolattartás az utazó gyógypedagógus feladatai közé tartozik. A kapcsolattartás ezen formái, feladatai többek között:

- a gyermek megfigyelése a szülő kérésére
- javaslat további vizsgálatokra
- tanácsadás
- segítségnyújtás a szakvélemény, diagnózis értelmezésében
- tájékoztatás a fejlesztés lehetőségeiről
- rendszeres konzultáció a gyermek fejlődésével kapcsolatosan
- javaslattétel az együttműködési módokra
- javaslattétel a gyermek/ tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására
- megbeszélés az otthon végzendő gyakorlatokkal kapcsolatosan
- segítségnyújtás a speciális eszközök kiválasztásában
- tájékoztatás a speciális eszközök beszerzési lehetőségeiről
- szülői értekezleteken, fogadóórákon való részvétel
- az osztályba, csoportba járó gyermekek szüleinek felkészítése a sajátos nevelési igényű gyermekek fogadására.

6.14. Személyi feltételek

Az általunk ellátott sajátos nevelési igényű tanulók köre és speciális gyógypedagógiai végzettséggel rendelkező kollégáink:

Speciális terület:	Gyógypedagógus végzettsége:
Mozgásszervi	szomatopedagógus
Látássérült	tiflopedagógus
Hallássérült	szurdopedagógus

Enyhe értelmi fogyatékos (tanulásban akadályozott)	tanulásban akadályozottak pedagógiája szakos gyógypedagógus
Középsúlyos értelmi fogyatékos (értelmileg akadályozott)	értelmileg akadályozottak pedagógiája szakos gyógypedagógus
Beszéd fogyatékos	logopédus
Autizmus spektrum zavarral élő	autizmus spektrum pedagógiája szakos gyógypedagógus
Egyéb pszichés zavar	pszichopedagógia, tanulásban akadályozottak pedagógiája szakos gyógypedagógus, logopédus

6.15. Tárgyi feltételek

Az utazó gyógypedagógiai ellátás keretében használatos tárgyi feltételek:

- fejlesztőszoba az ambuláns keretek között történő ellátáshoz,
- fejlesztő eszközök az ambuláns keretek között történő ellátáshoz,
- fejlesztőszoba, melyet a többségi intézmények biztosítanak az ellátást végző gyógypedagógus számára,
- fejlesztő eszközök, melyek egy részét a többségi intézmények biztosítanak az ellátást végző gyógypedagógus számára,
- fejlesztő eszközök, „utazó csomagok” melyeket a módszertani központ eszköztárából állítanak össze,
- intézményközi szakkönyvtár,
- kölcsönözhető speciális eszközök.

SZAKISKOLA HELYI TANTERVE

MEIXNER ILDIKÓ
EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY,
ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA,
FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁST VÉGZŐ ISKOLA,
KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA
SZAKISKOLA ÉS KOLLÉGIUM

SZAKISKOLA HELYI TANTERVE

7. Tanulásban akadályozott tanulók szakiskolai közismeretei tantervei

7.1. A választott kerettanterv megnevezése

2020-21 tanévtől kifutó rendszerben:

2013/2014. tanévtől felmenő rendszerben kerül bevezetésre a 9/E előkészítő évfolyam, majd erre ráépülve az ezt követő tanévtől a 9., majd a 10. évfolyam helyi tanterve. A jogszabályi változásokat követve a helyi tantervek elkészítéséhez az alábbi rendeleteket használtuk fel: a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet módosításáról szóló 22/2016. (VIII. 25.) EMMI rendelet mellékleteként kiadott

- 4. melléklet [11. melléklet az 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelethez] Kerettantervek a sajátos nevelési igényű tanulókat oktató nevelési-oktatási intézmények számára
- 11.3. - Kerettanterv a szakiskolák számára
- 11.3.1. - Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola kötelező 9/E előkészítő évfolyamának kerettanterve
- 11.3.2. - Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola OKJ szerinti rész-szakképesítés oktatásához alkalmazandó 9-10. évfolyamos közismereti kerettanterve

2020-21 tanévtől felmenő rendszerben:

Az új kerettantervek a 2020. szeptember 1-jétől felmenő rendszerben (9. előkészítő és 9. évfolyamokon) bevezetésre kerülő Nemzeti alaptanterv (NAT 2020) bevezetésével párhuzamosan, felmenő rendszerben kell alkalmazni.

Kerettantervek megnevezése:

- **AZ ENYHE ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK NEVELŐ-OKTATÓ MUNKÁJÁT ELLÁTÓ SZAKISKOLA KÖTELEZŐ 9/E ELŐKÉSZÍTŐ ÉVFOLYAMÁNAK KERETTANTERVE**
- **AZ ENYHE ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK KÉT ÉVFOLYAMOS SZAKISKOLAI SZAKMAI OKTATÁSÁHOZ, KÉPZÉSÉHEZ ALKALMAZANDÓ 9-10. ÉVFOLYAMOS KÖZISMERETI KERETTANTERV**
- **AZ ENYHE ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK NÉGY ÉVFOLYAMOS SZAKISKOLAI SZAKMAI OKTATÁSÁHOZ, KÉPZÉSÉHEZ ALKALMAZANDÓ 9-12. ÉVFOLYAMOS KÖZISMERETI KERETTANTERVE**

7.1.1 A szakiskolai képzés szerkezete

2020-21 tanévtől kifutó rendszerben:

Intézményünk szakiskolája egy kötelező 9/E jelű előkészítő évfolyamból, és arra épülő két évfolyamos (9-10. évfolyam) OKJ szerinti részszakképesítés oktatását ellátó szakaszból épül fel.

2020-21 tanévtől felmenő rendszerben:

A szakiskolai nevelés-oktatás két évfolyamos (9-10. évfolyam) szakmai oktatást, képzést, vagy négy évfolyamos (9-12. évfolyamos) szakmai oktatást, képzést célul kitűző szakaszból áll, mely az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében egy kötelező 9/E jelű előkészítő évfolyammal egészül ki.

7.2 A választott kerettanterv feletti óraszám

7.2.1 A szakiskola kötelező 9/E előkészítő évfolyamának kerettanterve:

AZ ENYHE ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK NEVELŐ-OKTATÓ MUNKÁJÁT ELLÁTÓ SZAKISKOLA KÖTELEZŐ 9/E ELŐKÉSZÍTŐ ÉVFOLYAMÁNAK HELYI TANTERVI ÓRASZÁMAI

A Nat témakörei a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő módon adaptálva, horizontálisan érvényesülnek a kerettantervben. A témakörök egy adott tantárgyon belül a Nat-tól esetenként eltérő megnevezéssel és más belső elrendezéssel jelennek meg, hogy igazodjanak a sajátos nevelési igényű tanulók speciális tanulási igényeihez, de összességükben lefedik a Nat által az adott tantárgyra meghatározott témakörök tartalmi egészét.

Műveltségterület	Tantárgy	Heti óraszám	Éves óraszám
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	5	180
Idegen nyelv	Idegen nyelv	2	72
Matematika	Matematika	5	180
Történelem és állampolgári ismeretek	Állampolgári ismeretek	1	36
Természettudomány és földrajz	Természettudomány	3	108
Művészetek	Vizuális kultúra	2	72
Technológia	Digitális kultúra	2+1	72+36
Egyéb	Pályaorientáció	1+1	36+36

	Szakmai alapozó ismeretek	4+1	144+36
Testnevelés	Testnevelés	5	180
	Osztályfőnöki (Közösségi nevelés)	1	36
Összesen		31	1116
Szabadon tervezhető		3	108
Mindösszesen		34	1224

7.2.2 A szakiskola OKJ szerinti részzakképesítés oktatásához alkalmazandó 9-10. évfolyamos közismereti kerettanterve

2020-21 tanévtől kifutó rendszerben:

Az OKJ szerinti részzakképesítés oktatásához kapcsolódó enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola 9-10. évfolyamának tantárgyi rendszere.

A választott kerettantervek óraszámát a szabadon tervezhető órakeret terhére a következő évfolyamokon és tantárgyakban emeljük meg az alábbi óraszámokkal (piros színnel jelölve):

Műveltségi terület	Tantárgy neve	9–10. évfolyam (átlag heti időkeret)	2 tanéves óraszám
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	1+ 0,5	71+ 36
Matematika	Matematika	2	142
Ember és társadalom	Erkölcstan	1	71
Informatika	Informatika	1	71
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport	5	355
	Osztályfőnöki óra	1	71
	Angol	1	71
Közismeret összesen		11+1,5	864+107
További szabad közismereti időkeret		1,5	107
Szakmai elmélet és gyakorlat együtt		21+ 2	1491+ 143
További szabad szakmai időkeret (szabad sáv)		2	143

Összefüggő szakmai gyakorlat	70	70
------------------------------	----	----

Az éves óraszám megadásánál 9. évfolyamon 36 héttel, 10. évfolyamon 35 héttel számolunk.

Műveltségi terület	Tantárgy neve	9. évfolyam (átlag heti időkeret) 36 hét	10. évfolyam (átlag heti időkeret) 35 hét	2 tanéves óraszám
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	1+ 0,5	1+ 0,5	71+ 36
Matematika	Matematika	2	2	142
Ember és társadalom	Erkölcstan	1	1	71
Informatika	Informatika	1	1	71
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport	5	5	355
	Osztályfőnöki óra	1	1	71
	Angol	1	1	71
Közismeret összesen		11+1,5	11,5	864+107
További szabad közismereti időkeret		1,5	1,5	107
Szakmai elmélet és gyakorlat együtt		21+2	21+2	1491+143
További szabad szakmai időkeret (szabad sáv)		2	2	143
Összefüggő szakmai gyakorlat		70	-	70

2020-21 tanévtől felmenő rendszerben:

AZ ENYHE ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK KÉT ÉVFOLYAMOS SZAKISKOLAI SZAKMAI OKTATÁSÁHOZ, KÉPZÉSÉHEZ ALKALMAZANDÓ 9-10. ÉVFOLYAMOS KÖZISMERETI HELYI TANTERVI ÓRASZÁMAI

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára, a két évfolyamos szakiskolai szakmai oktatáshoz, képzéshez készült közismereti kerettanterv céljaiban, feladataiban és az ezekre épülő további tartalmakban figyelembe veszi a jövőben várható társadalmi, gazdasági változásokat, valamint az ezzel összefüggésben megjelenő, a köznevelés egészére vonatkozó célokat és feladatokat.

A kerettantervi rendszer az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében is prioritásként értelmezi azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek az egyén és a társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek. A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven és a Sajátos nevelési igényű tanulók oktatására vonatkozó irányelveken alapul.

Műveltségi terület	Tantárgy neve	9–10. évfolyam (átlag heti időkeret)	2 tanéves óraszám
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	1	71
Matematika	Matematika	2	142
Idegen nyelv	Idegen nyelv (Angol)	1	71
Technológia	Digitális kultúra	1	71
Testnevelés és egészségfejlesztés	Testnevelés	5	355
	Osztályfőnöki (közösségi nevelés)	1	71
Közismeret összesen		10	710
További szabad közismereti időkeret		1	71
Szakmai elmélet és gyakorlat együtt		21	1491
További szabad szakmai időkeret (szabad sáv)		2	142
Összefüggő szakmai gyakorlat		70	70

**AZ ENYHE ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK
NÉGY ÉVFOLYAMOS SZAKISKOLAI SZAKMAI OKTATÁSÁHOZ,
KÉPZÉSÉHEZ ALKALMAZANDÓ 9-12. ÉVFOLYAMOS KÖZISMERETI
HELYI TANTERVI ÓRASZÁMAI**

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára, a négy évfolyamos szakiskolai szakmai oktatáshoz, képzéshez készült kerettanterv céljaiban, feladataiban és az ezekre épülő további tartalmakban figyelembe veszi a jövőben várható társadalmi, gazdasági változásokat, valamint az ezzel összefüggésben megjelenő, a köznevelés egészére vonatkozó célokat és feladatokat. A kerettantervi rendszer az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében is prioritásként értelmezi azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek az egyén és a társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven (Nat) és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni.

Műveltségi terület	Tantárgy neve	9. évf. (heti óraszám)	10. évf. (heti óraszám)	2 tanéves óraszám	11. évf. (heti óraszám)	12. évf. (heti óraszám)	2 tanéves óraszám
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	1	1	72	1	1	68
Idegen nyelv	Élő idegen nyelv	1	1	72	1	1	68
Matematika	Matematika	1+1	1+1	72	1+1	1	68
Technológia	Digitális kultúra	1	1	72	1	1	68
Testnevelés és egészségfejlesztés	Testnevelés	5	5	360	5	5	340
	Osztályfőnöki (Közösségi nevelés)	1+0.5	1	72	1	1	68

Közismeret összesen	10	10	720	10	10	680
Szabad közismereti időkeret	1,5	1	90	1	1	68
Szakmai elmélet és gyakorlat együtt	21	21	1512	21	21	1428
Szabad szakmai időkeret	1,5	2	126	2	2	136
Összesen	34 óra	34 óra		34 óra	34 óra	-
<i>Összefüggő szakmai gyakorlat</i>	<i>70</i>	<i>105</i>	<i>-</i>	<i>105</i>	<i>-</i>	<i>-</i>

7.3 Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

7.3.1. Tankönyvek kiválasztásának elvei

Tankönyveket, segédleteteket a hivatalos tankönyvjegyzékéről választunk.

A tankönyvválasztás során figyelembe vesszük:

- a képzési szakaszokat és az egymásra épülés kritériumait,
- a tankönyvcsaládok felmenő rendszerben történő használhatóságát,
- a tantervhez való alkalmazkodást,
- a tanulók egyéni ütemű fejlődéséhez és differenciáláshoz történő igazodást
- a szülők anyagi helyzetét

7.3.2. Taneszközök kiválasztásának elvei

A háromdimenziós és nyomtatott taneszközök közös sajátossága, követelménye, hogy a tanítás- tanulás konkrét tartalmát, tárgyát jelenítsék meg. Ezek tehát tantárgyspecifikus, vagy tantárgycsoport-specifikus eszközök, információhordozó anyagok, szoftverek, média.

A taneszközök kiválasztásánál a szakmai munkaközösségek a következő szempontokat veszik figyelembe:

- A taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének
- Az egyes taneszközök kiválasztásánál azokat az eszközöket kell előnybe részesíteni, amelyek több tanéven keresztül használhatóak

7.4 A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

7.4.1. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola kötelező 9/E előkészítő évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára készült kerettanterv céljaiban, feladataiban és az ezekre épülő további tartalmakban is figyelembe veszi a jövőben várható társadalmi, gazdasági változásokat, valamint az ezzel összefüggésben megjelenő, a köznevelés egészére vonatkozó célokat és feladatokat. A kerettantervi rendszer az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében is prioritásként értelmezi azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek az egyén és a társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven (Nat) és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb időszavakat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- igény szerint sajátos, a fogyatékossgal összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíttetni;
- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, siket tanulóknál a magyar jelnyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

A hatályos jogszabályok alapján az iskola pedagógiai programjának részeként, a miniszter által kiadott kerettanterveket kiegészítve helyi tantervet készít. A helyi tanterv elkészítésekor különös figyelmet kell fordítani a Nat jelzett elvei közül arra, hogy a helyi tanterv a fogyatékossgal, sajátos nevelési igénnyel összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket

jelenítsen meg, ennek érdekében a kerettanterv tartalmi elemei az igényeknek megfelelően adaptálhatóak, illetve ugyanazon célokat szolgáló elemekkel behelyettesíthetőek.

Témakörök

A Nat témakörei a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő módon adaptálva, horizontálisan érvényesülnek a kerettantervben. A témakörök egy adott tantárgyon belül a Nat-tól esetenként eltérő megnevezéssel és más belső elrendezéssel jelennek meg, hogy igazodjanak a sajátos nevelési igényű tanulók speciális tanulási igényeihez, de összességükben lefedik a Nat által az adott tantárgyra meghatározott témakörök tartalmi egészét.

Célok és feladatok

Ebben a szakaszban – az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola kötelező előkészítő évfolyamán – az előzetes tudások megerősítése és tovább építése, alkalmazása, az önálló életvezetési technikák tudatos gyakorlása kerül a középpontba. Megvalósul a tanítás-tanulás folyamatában megmutatkozó gyengébb vagy sérült funkciók korrigálása, kompenzálása, a szakmatanuláshoz, munkába álláshoz szükséges motiváció megteremtése.

A pedagógus feladata biztosítani az enyhe értelmi fogyatékos, alapfokú iskolai tanulmányaikat befejezett tanulók általános tudásának elmélyítését, illetve szinten tartását, a közismereti órákon a szociális kompetenciák fejlesztését, a személyes jártasságnak, a problémákkal való megbirkózás képességének erősítését célzó tanulási környezetet, a tevékenységközpontú tanulásszervezést.

A képzés feladata elmélyíteni, kiegészíteni az alapfokú iskolában megszerzett általános műveltséget, feltárni és segíteni az épen maradt részképességeket, támogatni az érdeklődés és tehetség alapján kialakuló tanulói tevékenységeket.

A tantárgyi struktúra igazodik az értelmi fogyatékoságból adódó nevelhetőség, oktathatóság, képezhetőség sajátosságaihoz. Ennek lényeges eleme, hogy integrált természetismeret tantárgyat tartalmaz; a kompetenciák fejlesztésében megkülönböztetett figyelmet fordít a

személyes, a szociális, a kommunikációs és az életvezetési kompetenciákra; és minden tananyagtartalmat a gyakorlati életben előforduló problémák, helyzetek megoldásához kapcsol.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Az erkölcsi nevelés területén kialakul a szabálykövető magatartás érvényesítése; a mindennapi gyakorlatban az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosításával, az erkölcsi meggyőződés és az erkölcsi cselekvés kívánatos összhangjának felismertetésével valósul meg. A folyamat végén az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képes lesz cselekedetei következményeinek belátására, a mások iránti felelősség és felelősségvállalás érzékelésére. Kibontakozik a közösségi élettel kapcsolatos igazságérzete, társaival és az őt körülvevő személyekkel szembeni elfogadása, segítőkészsége. Magatartásában fejlődik az önfegyelem, a másokat megillető tisztelet megadása és tevékenységeiben a kívánatos mértéktartás. Feladatai és munkatevékenységei során megerősödik kötelességtudata.

A köznevelés alapvető célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, közösségi beilleszkedésük elősegítése, az önálló gondolkodásra és a majdani önálló, felelős életvitelre történő felkészülésük segítése. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű: készítse fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira. Az erkölcsi nevelés lehetőséget nyújt az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módokat felölelő megértésére, megvitatására. Az iskolai közösség élete, tanárainak példamutatása támogatja a tanulók életében olyan nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat, a munka megbecsülése, a mértéktartás, az együttérzés, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség, a korrupció elleni fellépés, a türelem, a megértés, az elfogadás. A tanulást elősegítő beállítódások kialakítása – az önfegyelemtől a képzelőtehetségen át intellektuális érdeklődésük felkeltéséig – hatással lesz egész felnőtt életükre, és elősegíti helytállásukat a munka világában is.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés. A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely,

a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését. Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése, és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége. Európa a magyarság tágabb hazája, ezért magyarságtudatukat megőrizve ismerjék meg történelmét, sokszínű kultúráját. Tájékozódjanak az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeiről, nehézségeiről és az ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákról.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés terén felkészül a társadalmi elvárásoknak megfelelő kötelezettségek és jogok gyakorlására, megismeri és szükség szerint igénybe veszi az önérvényesítés intézményes lehetőségeit.

A demokratikus jogállam, a jog uralmára épülő közélet működésének alapja az állampolgári részvétel, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. Az iskola megteremti annak lehetőségét, hogy a tanulók megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket, és ennek keretében biztosítja a honvédelmi nevelést. A részvétel a közügyekben megkívánja a kreatív, önálló mérlegelő gondolkodás, az elemzőképesség és a vitakultúra fejlesztését. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások.

Önismeret és társas kultúra fejlesztése területén az enyhe értelmi fogyatékos tanulóban kialakul a felnőtt élethez kötődő reális énképe, megismeri és kontrollálni tudja a viselkedését. A társas kapcsolatok tudatosan megfigyelt visszajelzései alapján továbbfejlődik önértékelése, önbizalma. Kialakul a társakkal, ismerős és ismeretlen környezettel szembeni bizalom és bizalmatlanság megfelelő egyensúlya.

Az önismeret – mint a személyes tapasztalatok és a megszerzett ismeretek tudatosításán alapuló, fejlődő és fejleszthető képesség – a társas kapcsolati kultúra alapja. Elő kell segíteni a tanuló kedvező szellemi fejlődését, készségeinek optimális alakulását, tudásának és kompetenciáinak kifejezésre jutását, s valamennyi tudásterület megfelelő kiművelését. Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmeinek hiteles kifejezésére, a mások helyzetébe történő

beleélés képességének az empátiának a fejlődésére, valamint a kölcsönös elfogadásra. Ahhoz, hogy az oktatási és nevelési folyamatban résztvevő tanulók, az elsajátított készségekre és tudásra támaszkodva énképükben is gazdagodjanak, a tanítás-tanulás egész folyamatában támogatást igényelnek ahhoz, hogy tudatosuljon, a saját/egyéni fejlődésüket, sorsukat és életpályájukat maguk tudják alakítani. A megalapozott önismeret hozzájárul a kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

A családi életre nevelés. A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező átrendeződések, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését a köznevelés területére. A köznevelési intézményeknek ezért kitüntetett feladata a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek megbecsülése. A felkészítés a családi életre segítséget nyújt a gyermekeknek és fiataloknak a felelős párkapcsolatok kialakításában, ismereteket közvetít a családi életükben felmerülő konfliktusok kezeléséről. Az iskolának foglalkoznia kell a szexuális kultúra kérdéseivel is.

A testi és lelki egészségre nevelés támogatja a tanuló tudatos törekvését az egészséges életmódra, a testi és lelki egyensúly megőrzésére. Igénnyé válik a testi épség megóvása és a sérülések elkerülése. A mindennapos testedzés megalapozza a munkavégzéshez elengedhetetlen fizikai állóképesség megszerzését és megőrzését. A pedagógus lehetőséget ad a tanulónak felismerni és elkerülni a káros szenvedélyeket, a testi, szellemi és lelki érettség elérésével megerősödik sikeres társadalmi beilleszkedésének lehetősége. A pedagógus feladata felhívni a tanuló figyelmét a rendszeres és bőséges táplálkozás fontosságára, a táplálék összetevőinek, minőségének megfigyelésére, megteremteni az egészségvédelem és a szociális gondoskodás gyakorlatát az iskolában, felhívni a figyelmet a rendszeres mozgás, a megjelenés, a küllem, az ápoltság összefüggéseire. A hétköznapi élethelyzetek megbeszélése, gyakorlása segíti a párkapcsolatok megismerését, felelős párkapcsolat kialakítását, az együttlét, a szakítás felelősségét, kultúráját.

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. A pedagógusok ösztönözzék a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes

táplálkozásra, a mozgásra, a stresszkezelés módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. Az iskola feladata, hogy a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiéniában, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. A pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

A felelősségvállalás másokért és önkéntesség területén a tanuló tapasztalatai bővülnek a társadalom tagjainak különbözőségéről, megerősödik benne az elfogadás érzése, a másság elfogadása, a betegség, a sérült és a fogyatékos emberek iránti együtt érző, segítő magatartás kialakítása. A pedagógus feladata lehetőséget teremteni arra, hogy fejlődjön a tanulóban az önkéntes segítségnyújtás igénye, amelyben megismeri és megéli a saját személyének fontosságát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, az egymásra utaltságot.

A Nat ösztönzi a személyiség fejlesztését, kibontakozását segítő nevelést-oktatást: célul tűzi ki a hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élő emberek iránti szociális érzékenység, segítő magatartás kialakítását a tanulóknál úgy, hogy saját élményű tanuláson keresztül ismerik meg ezeknek a csoportoknak a sajátos igényeit, élethelyzetét. A segítő magatartás számos olyan képességet igényel és fejleszt is egyúttal (együttérzés, együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és -megvalósítás), amelyek gyakorlása elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári léthez.

A fenntarthatóságot és környezettudatosságot segíti, ha a pedagógiai helyzetekben cselekedeteit, azok hatását személyesen is megtapasztalja, belátja a környezeti ártalmak és az emberi élet szükségleteit, összefüggéseit. A környezeti ártalmak számbavétele, a védekezés lehetőségeinek kipróbálása, a takarékoságnak, a szükségletekhez igazított szokásrendnek a megismerése teszi lehetővé a mindennapi alkalmazást, azt, hogy fejlődjön az önálló étellel kapcsolatosan az egészséges és esztétikus környezet és élettér kialakításának és megóvásának igénye.

A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan

és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használja. Cél, hogy a természet és a környezet ismeretén és szeretetén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.

Pályaorientáció. Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítani, amelyek révén a diákok kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják hivatásukat, kiválaszthatják a nekik megfelelő foglalkozást és pályát, valamint képessé válnak arra, hogy ehhez megtegyék a szükséges erőfeszítéseket. Ezért fejleszteni kell bennük a segítséssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését.

A gazdasági és pénzügyi nevelés folyamatában kiemelt szerepet kap a figyelem ráirányítása a tanuló saját felelősségére a javakkal való ésszerű gazdálkodásban, a pénz világában és a fogyasztás területén.

A felnövekvő nemzedéknek hasznosítható ismeretekkel kell rendelkeznie a világgazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi intézményekről és folyamatokról. Cél, hogy a tanulók ismerjék fel saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa és a fogyasztás területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrataltságát. Ennek érdekében a köznevelési intézmény biztosítja a pénzügyi rendszer alapismereteire vonatkozó pénzügyi szabályok, a banki tranzakciókkal kapcsolatos minimális ismeretek és a fogyasztóvédelmi jogok tanítását.

Médiatudatosságra nevelés. Cél, hogy a tanulók a mediatizált, globális nyilvánosság felelős résztvevőivé váljanak: értsék az új és a hagyományos médiumok nyelvét. A médiatudatosságra

nevelés az értelmező, mérlegelő beállítódás kialakítása és tevékenység-központúsága révén felkészít a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására. A tanulók megismerkednek a média működésével és hatásmechanizmusaival, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint e különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.

A tanulás tanítása. A tanulás tanítása az iskola alapvető feladata. Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáféréseivel kapcsolatban. Meg kell tanítania, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; miként működhetnek együtt a tanulók csoportban; hogyan rögzíthetők és hívhatók elő pontosan, szó szerint például szövegek, meghatározások, képletek. Olyan tudást kell kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni, a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével. A tanulás tanításának elengedhetetlen része a tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.

Kulcskompetenciák

A Nat kulcskompetenciái nem tantárgyokhoz kötöttek, hanem tantárgyakon átívelve, horizontálisan jelennek meg a kerettantervben a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő adaptált formában. A Nat kulcskompetenciái az alábbi specifikumokat hordozzák az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében:

A tanulás kompetenciái

A hatékony, önálló tanuláshoz alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni, amit az alapkompentenciák biztosítanak. A tanulót támogatni kell abban, hogy megtalálja saját érdeklődési körét, hogy minél több tanulási technikát megismerjen, és ezek alapján képessé váljon majd saját tanulási stratégia kialakítására. Segíteni kell a tanulót abban, hogy lehetsége

legyen a metakogníció (gondolkodásról való gondolkodás) gyakorlására, tudatos alkalmazására, a tanuláshoz való pozitív viszony kialakítására.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi kompetenciák)

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a közlés és befogadás szóbeli ágát javasolt a középpontba állítani. Az anyanyelv elsajátítása során – a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett – alapelv, hogy esetükben a nyelvsajátítás lényegi módja nem az elszigetelt nyelvi jelenségek oktatása, hanem az a folyamat, amelyben az ember nyelvileg fogalmazza meg a valóságra vonatkozó ítéleteit. Az anyanyelv tanításában csak az a fejlesztő tevékenység hozhatja meg a kívánt eredményt, amely (az egyén képességének és beszédállapotának figyelembevételével) a beszédnek mint összetett folyamatnak a fejlesztésére irányul, s a „nyelvet” funkcióinak (kifejező, informáló, felhívó) megfelelően, elemi formáiban (közlés, megbeszélés, rábeszélés) és alaptípusaiban (élőbeszéd, írott beszéd) gyakoroltatja és alkalmaztatja. Az idegen nyelvi kommunikáció mint kiemelt kompetenciaterület az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében egyénileg differenciált tananyagstruktúrát igényel. A hallási észlelés, a figyelem, az emlékezet fokozott fejlesztése mellett a célokat a tanulók szükségletei határozzák meg. A sikeres kommunikáció érdekében szükség van a nagyobb időkeretre, a folyamatos gyakorlásra, a játékos helyzetekben történő megvalósításra, a helyzetgyakorlatokra. Törekedni kell a digitális technológia kínált eszközök, lehetőségek kommunikációs célú alkalmazására.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák elsajátítása, felhasználói szintű alkalmazása az esélyegyenlőség megteremtése és a minél önállóbb életvitel támogatása szempontjából is kiemelkedő jelentőségű. Az online zaklatás gyakori megjelenése miatt a tanulóknak ismerniük kell a biztonságos eszközhasználatot, valamint a digitális tartalmak létrehozásával kapcsolatos etikai szabályokat is. A munka, a szabadidő és a tanulás egész életen át ívelő folyamatai során a digitális eszközök használata, az így megszerzett információk feldolgozása és alkalmazása is a digitális kompetenciákat igényli. A tanulók számára fontos a megbízható információk, az online biztonság, a digitális eszközök társadalmilag elfogadott formáinak alkalmazása a

kommunikáció során, illetve azok alapvető szabályainak ismerete a társadalomban való részvétel érdekében.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A matematikai kompetencia fejlesztése során lehetőség nyílik a problémamegoldó gondolkodás, valamint a kognitív képességek fejlesztésére. A matematikai kompetencia fejlesztésével az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képessé válik a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezésére, valamint a tapasztalatok útján megszerzett tudás praktikus felhasználására a mindennapi élet különböző területein. Ez úgy érhető el, hogy a tanulás-tanítás folyamatában döntően a mindennapok során létrejött helyzetekben ismertetjük meg a matematikai tartalmakat. Kiemelten fontos a konkrét cselekvéssel összekapcsolt, a konkrét élethelyzetekhez kötött tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása, valamint a mindennapokban használható tudás biztosítása.

A természettudományos kompetencia fejlesztése során az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világnézet kialakítása a feladat. Fontos a mindennapi életet érintő, konkrét tényeken, tapasztalatokon alapuló egyszerű következtetések levonásának és az erre alapozott döntéshozatalnak a tanítása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, ehhez elengedhetetlen a pozitív énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás képessége. Az eltérő képességeknek megfelelően fel kell készíteni a tanulókat a változó társadalmi-gazdasági helyzet adta kihívásokra (változó egyéni szerepkör, érdekérvényesítés, tulajdonviszonyok). A tanulóknak ismereteket kell szerezniük a célszerű gazdálkodás, a pénzhasználat és a fogyasztás, valamint – az egyéni képességeket figyelembe véve – a rövidebb és hosszabb távú élethelyzetek tervezése kapcsán. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók felkészülnek a közügyekben való aktív részvételre. A társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái fejlesztése során – a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve – a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva kell biztosítani. Az önismeret, a

kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést, a felelős társadalmi részvételt.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az eredetiség és ötletgazdagság, a divergens gondolkodás, a kíváncsiság és az alkotókedv nem csak az intellektuális tényezők függvénye, ezen a területen nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is. Fontos a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés, a nyitottság, az értékítélet kialakítása.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A munkavállalói és innovációs kompetenciákhoz szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanulási-tanítási folyamatban az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismerje fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait. A munkavégzésre való szocializálás, a munkavállalói magatartás kialakítása, a tanulók élettervezésének elősegítése, az önálló életvezetés megalapozása a társadalmi beilleszkedés fontos eleme.

Egységesség és differenciálás

Az egységesség és a differenciálás érvényesítésének megvalósítását a pedagógiai gyakorlatban az adaptív oktatás jellemzőinek ismerete és annak alkalmazása teszi lehetővé. Az oktatási folyamat akkor adaptív, ha a megvalósítása során a differenciálás és az egységesség elve egyaránt érvényesül. Az adaptív oktatás gondolata, a megvalósítás gyakorlata az egymástól különböző tanulók egyszerre történő, eredményes tanításának ellentmondását oldja fel. Olyan tanári gondolat- és tevékenységrendszert kínál, amely a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételére épülve egyszerre biztosítja a differenciálás egyéni fejlesztő hatását és a pedagógiai gyakorlatban megjelenő egységességet.

Az adaptív oktatás feltételei között egyenrangúan szerepelnek a tanulói sajátosságok – a tanuló tudása, az aktivitásra való készenléte, fejlettsége az önálló munkavégzés és az együttműködés terén, helyzete a társas kapcsolatrendszerben – és a tanulók számára leginkább kedvező

tanulásszervezési formák: a frontális munka, a csoportmunka, a párban folyó tanulás, az egyéni munka, az individualizált munka.

A pedagógiai differenciálás háttérében az a törekvés húzódik meg, hogy az egységes tartalmi szabályozás keretei között minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesülhessen optimális fejlődése, egyéni teljesítőképességének teljes kibontakoztatása érdekében. A differenciálásnak nélkülözhetetlen és sok variációban alkalmazott eszközezyüttesként kell megjelenie.

A sajátos nevelési igényű tanulók hatékony oktatása, nevelése érdekében többszintű és változatos differenciálást kell megvalósítani – mind a gyógypedagógiai intézményi, mind az integrált nevelés szervezeti formák esetén – a csoportba sorolás, a célok, a tartalom, a követelmények, a szervezési módok és eszközök vonatkozásában egyaránt.

A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni lehetőségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják ugyanakkor az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében, oktatásában (az együttnevelésre vonatkozóan is), a fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, továbbá az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. A sajátos nevelési igényű tanulók számára szükséges többlétszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és

tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának két kulcsmozzanata van. Az egyik a bemeneti jellemzők köre, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait. A másik a kimeneti elvárások köre, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenetnél, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása szükséges, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik. A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvés, a szocializációs képességek), a család legjellemzőbb mutatói, a családi szocializáció színterei, a kommunikációs, célracionális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait. Erre lehet építeni az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist, a stratégiát és terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszhetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A társadalmi szükséglet meghatározásához a kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalmi sajátosságainak számbavétele. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni.

Így a fejlesztési, nevelési, oktatási, képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők: (a) a nevelés mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje; (b) az identitás és önismeret mint szocializációs cél; (c) párbeszéd, megoldáskeresés, értékelés, válogatás, mérlegelés, közvetlen megfigyelés, kipróbálás mint tipikus tevékenységek és (d) a kíváncsiság mint motiváció.

A mindennapi pedagógiai gyakorlat kialakításához, amely a bemeneti feltárás és kimeneti elvárás közötti fejlesztésre fókuszál, az egyéni és társadalmi szükségletek által meghatározott, az egységesség és a differenciálás megvalósítását biztosító adaptív oktatás megvalósításához konkrét útmutatást adnak a Módszertani segédlet, az Értékelési elvek és eljárások részek.

2020-21 tanévtől kifutó rendszerben:

7.4.2. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola OKJ szerinti részsakképesítés oktatásához alkalmazandó 9-10. évfolyamok pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára, az OKJ szerinti részsakképesítés oktatásához készült közismereti kerettanterv céljaiban, feladataiban és az ezekre épülő további tartalmakban figyelembe veszi a jövőben várható társadalmi, gazdasági változásokat, valamint az ezzel összefüggésben megjelenő, a köznevelés egészére vonatkozó célokat és feladatokat. A kerettantervi rendszer az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében is prioritásként értelmezi azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek az egyén és a társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti Alaptanterven és a Sajátos nevelési igényű tanulók oktatására vonatkozó irányelveken alapul.

Célok és feladatok

A szakiskolai iskolai oktatás felkészíti a tanulókat az egész életen át tartó tanulásra, a munkaerőpiacon való eredményes részvételre, a sikeres munkaerő-piaci és társadalmi integrációra.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók közismereti oktatásának a szakiskolai képzésben kiemelt célja *támogatni* a szakmai elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítását és a sikeres szakmai vizsgára való felkészülést, *gyakorlási-kipróbálási lehetőséget adni* a társadalmi beilleszkedés, az önálló életvezetési technikák, a társadalmi cselekvőképesség, a személyiségstruktúra megszilárdítására.

A szakiskolai képzés gyakorlási-kipróbálási lehetőséget teremt a társadalmi normáknak megfelelő életmód, életvitel szervezéséhez, vezetéséhez. Támogatja a személyiség komplex, harmonikus fejlődését, az önismeret, az önbizalom és a megfelelő önértékelés megerősödését,

segíti a kognitív funkciók, az érzékelés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás további fejlődését, teret enged a helyes és kívánatos társas kapcsolatok, viselkedési normák, szociális interakciók gyakorlásának.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Erkölcsei nevelés terén a tanulók erkölcsi érzékének továbbfejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük elősegítése zajlik.

A szabálykövető magatartás érvényesítése a mindennapi gyakorlatban, az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosításával, az erkölcsi meggyőződés és az erkölcsi cselekvés kívánatos összhangjának felismertetésével valósul meg. Segíti az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosítását a nemzedékek közötti és a kortársi kapcsolatok megerősítésével, az állampolgári ismeretek gyakorlati értelmezésével, a mindennapi életvitellel összefüggő praktikus tudás nyújtásával.

A folyamat végén az enyhén értelmi fogyatékos tanuló képes lesz cselekedetei következményeinek belátására, a mások iránti felelősség és felelősségvállalás érzékelésére. Kibontakozik a közösségi élettel kapcsolatos igazságérzete, társaival és az őt körülvevő személyekkel szembeni elfogadása, segítőkészsége. Magatartásában fejlődik az önfegyelem, a másokat megillető tisztelet megadása és tevékenységeiben a kívánatos mértéktartás. Feladatai és munkatevékenységei során megerősödik kötelességtudata.

A nemzeti azonosságtudat és hazafias nevelés segíti a magyar történelemre és hagyományokra, hazájára való büszkeség kialakulását, a más népek, azok kultúrája iránti érdeklődés és tisztelet megnyilvánulását azzal, hogy támogatja a tanuló aktív részvételét szűkebb környezetének megemlékezéseiben, a történelmi múlttal kapcsolódó ünnepeken. A társadalom, a társadalmi jelenségek megítélése fókuszba kerül, a tanulót a pályaválasztási és önálló életkezdési ismeretei, motivációja segíti abban, hogy reális képet kapjon a társadalomban elfoglalt-elfoglalható helyéről.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés terén felkészül a társadalmi elvárásoknak megfelelő kötelezettségek és jogok gyakorlására, megismeri és szükség szerint igénybe veszi az önérvényesítés intézményes lehetőségeit. Iskolai keretekben gyakorolja a demokratikus jogokat és megismeri a demokrácia szabályait. Az iskola az egyéni adottságokhoz és lehetőségekhez mértén biztosítja a tanuló részvételét a helyi civil társadalom életében, azért, hogy fogékony legyen a társadalom jelenségei, problémái iránt.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése területén az enyhén értelmi fogyatékos tanulóban kialakul a felnőtt élethez kötődő reális énképe, megismeri és kontrollálni tudja a viselkedését. A társas kapcsolatok tudatosan megfigyelt visszajelzései alapján továbbfejlődik önértékelése, önbizalma. Kialakul a társakkal, ismerős és ismeretlen környezettel szembeni bizalom és bizalmatlanság megfelelő egyensúlya. A serdülőkorban, mint a személyiség kialakulásának döntő szakaszában, az életkorból adódó problémák kezelése érdekében kiemelt szerepet kapnak a feszültségek, a szorongás, a stressz, a fáradtság oldásának technikái, annak felismerése és leírása, hogy a tanuló önmaga hogyan változik, alakul. Az elképzelések, vágyak, tervek a felnőtt szerepekről – a felnőttkori önmaga megvalósításáról – akkor lesznek reálisak, ha a tanuló képes a kudarcok tűrésére, tanulságaik feldolgozására, hasznosítására.

A testi és lelki egészségre nevelés támogatja a tanuló tudatos törekvését az egészséges életmódra, a testi és lelki egyensúly megőrzésére. Igénnyé válik a testi épség megővése és a sérülések elkerülése. A mindennapos testedzés megalapozza a munkavégzéshez elengedhetetlen fizikai állóképesség megszerzését és megőrzését. A pedagógus lehetőséget ad a tanuló felismerni és elkerülni a káros szenvedélyeket, a testi, szellemi és lelki érettség elérésével megerősödik sikeres társadalmi beilleszkedésének lehetősége. A pedagógus feladata felhívni a tanuló figyelmét a rendszeres és bőséges táplálkozás, a táplálék összetevőinek, minőségének megfigyelésére, megteremteni az egészségvédelem és a szociális gondoskodás gyakorlatát az iskolában, felhívni a figyelmet a rendszeres mozgás, a megjelenés, a küllem, az ápoltság összefüggéseire.

A családi életre nevelést segíti, hogy a tanuló a középfokú oktatás időszakában megismeri a harmonikus családi mintákat és a családi együttélés szabályait. A hétköznapi élethelyzetek megbeszélése, gyakorlása segíti a párkapcsolatok megismerését, felelős párkapcsolat kialakítását, az együttlét, a szakítás felelősségét, kultúráját.

A támogatást nyújtó társadalmi, egészségügyi rendszerek megismerése, a konfliktusok kezelési lehetőségeinek, az érzelmi bizonytalanságoknak, a magánéleti krízishelyzeteknek a felismerése a felnőttkorba lépő fiatalok számára támpontokat nyújt az érzelmi élet válságaiban.

A felelősségvállalás másokért és önkéntesség területén a tanuló tapasztalatai bővülnek a társadalom tagjainak különbözőségéről, megerősödik benne az elfogadás érzése, a máság elfogadása, a betegség, a sérült és a fogyatékos emberek iránti együttérző, segítő magatartás kialakítása. A pedagógus feladata lehetőséget teremteni arra, hogy fejlődjön a tanulóban az önkéntes segítségnyújtás igénye, amelyben megismeri és megéli a saját személyének fontosságát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, az egymásrautaltságot. A szociális

érzékenység, az együttműködés, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás és a megoldás képességének kialakulása, az alkalmazás általánossá válása a mindennapi életben, a munka világában is támogatja a beilleszkedést.

A fenntarthatóságot, környezettudatosságot segítik azok a helyzetek, amelyekben a tanuló felismerheti, hogy az emberiség összefogása szükséges a környezet épségének megóvása, a természet védelme érdekében.

A pedagógiai helyzetekben cselekedeteit, azok hatását személyesen is megtapasztalja, belátja a környezeti ártalmak és az emberi élet szükségleteit, összefüggéseit. A környezeti ártalmak számbavétele, a védekezés lehetőségeinek kipróbálása, a takarékoságnak, a szükségletekhez igazított szokásrendnek a megismerése teszi lehetővé a mindennapi alkalmazást, azt, hogy fejlődjön az önálló étellel kapcsolatosan az egészséges és esztétikus környezet és életér kialakításának és megóvásának igénye.

A pályaaorientáció területén a tanuló reális önértékeléssel megismeri munkaerő-piaci lehetőségeit, a társadalmi munkamegosztás alapjait. Képességeinek, lehetőségeinek és érdeklődésének figyelembevételével pályát választ, megismeri és motiválttá válik a céljai elérése érdekében szükséges képességek fejlesztésében.

A gazdasági és pénzügyi nevelés terén a tanuló felkészül a változó gazdasági környezet lehetőségeihez történő alkalmazkodásra, megismeri a családi munkamegosztást, gazdálkodást, felismeri, hogy milyen az ésszerű, beosztó felhasználás, takarékoság. A folyamatban kiemelt szerepet kap a figyelem ráirányítása a tanuló saját felelősségére a javakkal való ésszerű gazdálkodásban, a pénz világában és a fogyasztás területén.

A tanuló a pedagógiai folyamatban és a valóságban is kipróbálhatja az ügyintézés útjait, a segítségkérés lehetőségeit a lakhatás, a munkavállalás, a lakóhelyi, közösségi ügyintézés terén, tapasztalatokat szerezhet a döntései közvetlen és közvetett következményeinek és kockázatainak mérlegelésében.

A médiatudatosságra nevelés különös jelentőséget kap a médiumok használatának előtérbe kerülése, a tanulás, az önművelés területein történő felhasználása miatt. A médiatudatos magatartás a mindennapokban, a munka világában való tájékozódás szolgálatában azt jelenti, hogy a tanulónak megfelelő gyakorlata alakul ki az információhordozók megválasztásában, használatában, megismeri a hétköznapi élet során szerepüket az ismeretek, a fontos információk megszerzésében, fejlődik képessége az óvatosság területén és az információk hitelességének ellenőrzésében, vigyáz személyes adatainak védelmére, mértéktartó az eszközök használatában.

A tanulás tanítása terület a tanuló számára lehetőséget ad az egyénre szabott, képességeknek

megfelelő motivációra és a folyamatos fenntartásra az ismeretszerzésben. Segít elfogadni és megismerni a környezet folyamatos változását, fenntartani az igényt és képességet a tevékenységekkel és munkavégzéssel kapcsolatos ismeretek bővítésére a munkaerő-piaci és a társadalmi integráció elérése érdekében.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknak is fel kell készülniük a munkavállalásra, a változások kezelésére és a későbbi tanulásra is. Kompetenciákkal a társadalmi integráció, az önálló életvezetés és a felnőttkori munkaerő-piaci helyzetük érdekében nekik is rendelkezniük kell. A valamiben kompetens fiatal tudja, hogy adott esetben mit kell tennie; tudása van róla, képes azt megtenni; kialakult a megfelelő képessége, és meg is akarja tenni, mert megfelelő attitűddel rendelkezik.

A kulcskompetencia különböző szintű kompetenciák rendszere – fejlesztésük egymásra épülő, tervezhető. Az alapkészségek kialakításához szükséges kompetenciák a jövőben való boldogulás várható igényei szerint kiegészülnek más olyan kompetenciákkal, amelyek a társadalomban való sikeres részvételhez, az egész életen át tartó tanuláshoz szükségesek. Ezek a kulcskompetenciák, amelyek nemcsak egyes tantárgyakhoz köthetőek. Kialakításuk, fejlesztésük a köznevelés feladataként az enyhén értelmi fogyatékos tanulókat nevelő-oktató intézményekben is elvárásként jelenik meg.

Egy-egy terület fejlesztési feladatai valamennyi kompetenciát mozgósíthatják, illetve számos terület tartalmának feldolgozása valamennyi kompetencia fejlesztésére hatással lehet. Az egyes területek kijelölik, hogy mely kulcskompetenciák fejlesztését célozzák meg a fejlesztési feladatok megvalósítása folyamán.

A 9–10. évfolyamon jellemzően fejlesztendő kulcskompetenciák meghatározhatóak, azonban egyénenként eltérő összetevők fejlesztésére helyeződik a hangsúly – az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében ez különösen jellemző. Ezért a szakértői bizottságok és a gyógypedagógusok képességekre, részképességekre vonatkozó vizsgálati eredményeire is támaszkodva differenciált, egyénre szabott programokon keresztül érhető el a tanulási képesség egyénileg különböző szintre fejlesztése.

A tanuló az *anyanyelvi kommunikáció* kompetenciaterületen elsajátítja a társas, a társadalmi érintkezéshez, kapcsolatfelvételhez és kapcsolattartáshoz szükséges kommunikációs formákat, megerősödik beszédértése és beszédprodukciója. Fejlődik szöveg- és véleményalkotási képessége. Kommunikációja körülményeknek megfelelő alakítására, továbbá az egyéni

racionális és sikeres vita stratégiáinak kialakítására és használatára törekszik. A hétköznapi helyzetekben a magyar helyesírás szabályait követve old meg írásos feladatokat.

Az *idegen nyelvi kommunikáció* kompetenciaterületen a tanuló a tanult nyelv alapvető, mindennapi élethelyzetek egyszerű fogalmait, kommunikációs fordulóit felismeri, alkalmazza. Törekszik a tanult idegen nyelvi kultúra minél árnyaltabb megismerésére.

Matematikai kompetenciaterületen a mindennapi élethelyzetekben szükséges kognitív funkciók fejlesztésére fókuszál a terület. Bővül a biztonságot nyújtó ismeretek köre. A pedagógus gyakorlati tevékenységekkel folyamatosan segíti a tér- és időbeli viszonyok megerősítését, a mértékegységek egyre biztosabb használatát, a pénzkezelést és a szakmai ismeretek matematikai kompetenciát igénylő területeinek elsajátítását. A matematikai kompetencia birtokában az enyhén értelmi fogyatékos tanuló rendelkezik azzal a képességgel, hogy a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyait felfedezze, képessé válik arra, hogy a tapasztalások útján megszerzett matematikai tudást praktikus fel tudja használni a társadalmi lét különböző területein. Felismer egyszerű ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat és törekszik ezek pontos megfogalmazására.

A természettudományos és technikai kompetencia területen az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása folyik, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világnézet kialakítása a cél. A tanuló ismereteinek segítségével, a megfelelő módszerek felhasználásával képes leírni és magyarázni a természet egyszerűbb jelenségeit és folyamatait. Érzékeny a hazai és globális természeti környezeti problémák iránt. Képes és kész saját életében környezettudatos döntések meghozatalára. Megismeri az ember szerepét a gazdaság környezetkárosító hatásának kialakulásában, megérti, hogy a környezeti katasztrófák elkerülhetők. A tanuló megfigyeli és értelmezi a mindennapi élethez köthető természeti jelenségeket. Gyakorlattá válik az egészségvédelemmel és betegségmegelőzéssel kapcsolatos ismeretek alkalmazása, bővül a környezet megismerésére való igénye és képessége.

A digitális kompetencia azt jelenti, hogy a tanuló képességeinek megfelelő szinten alkalmazza az infokommunikációs eszközöket a tanulás, a kapcsolattartás, a szórakozás és ismeretszerzés területén. Képes adott céllal és adott szempontok alapján dokumentumokat választani informatikai eszközök segítségével. Az egyéni sajátosságokat és az informális társadalmi elvárásokat figyelembe véve középpontban a munkához, az életvitelhez és a szabadidő hasznos eltöltéséhez kapcsolódó praktikus ismeretszerzés és készségfejlesztés áll.

A szociális és állampolgári kompetencia segíti az enyhén értelmi fogyatékos tanulót abban, hogy megtalálja helyét, feladatát a családi és a társadalmi munkamegosztásban. Az állampolgári kompetenciák fejlesztése az enyhén értelmi fogyatékos tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve zajlik úgy, hogy a pedagógus a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva biztosítja. A tanuló felkészül a közügyekben való aktív részvételre, képessé válik a családi munkamegosztásban a felnőtt szerepre, felkészül a társadalmi lét munkavállalási és állampolgári szerepeinek betöltésére. Bővülnek ismeretei a közügyekben való részvétel szabályairól, saját érdekeinek képviseléséről, az önérvényesítés és az ehhez történő segítségkérés lehetőségeiről. Gyakorolja a közösségi viselkedést az iskolai környezet lehetőségeinek igénybevételével.

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia területén a tanuló felismeri reális lehetőségeit, képességeinek határait, megtanulja, kitűzött céljai elérése érdekében, megfelelő formában kérni és elfogadni mások segítségét.

Felismeri a korának megfelelő élethelyzetekben a számára kedvező lehetőségeket és él azokkal, tájékozódik a pénz világában. Fejlődnek az életvezetési, munkavégzési, munkavállalói technikákra vonatkozó kompetenciái (tervezés, szervezés, ellenőrzés, értékelés, becslés, döntés, irányítás képessége, hierarchiatűrés képessége, megbízhatóság, felelősség- és kötelességtudat, tenni akarás). A kezdeményezőképeség és a vállalkozói kompetenciához szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanítási-tanulási folyamatban az enyhén értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismeri fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség terén a tanuló érdeklődésének megfelelően motivált tevékenységeiben a kreativitásra, részt vesz alkotások létrehozásában, nyitottá válik művészeti alkotások befogadására. Az ötletgazdagság, a kíváncsiság és az alkotókedv kialakulásában nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is.

A hatékony, önálló tanulás kompetenciaterületen a tanuló igénybe vesz minden, képességeihez mérten elsajátított kultúrtechnikai eszközt új ismeretek, információk elsajátítására, megismerésére. Tud segítséget kérni új ismeret elsajátítására, mer kérdezni és képes csoportos munkában részt venni. Az önálló, hatékony tanulásra képes tanuló képes közös munkában, csoportban dolgozni.

2020-21 tanévtől felmenő rendszerben:

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola szakmajegyzéken szereplő részszakképesítések oktatásához alkalmazandó 9-10. évfolyamok pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára, a két évfolyamos szakiskolai szakmai oktatáshoz, képzéshez készült közismereti kerettanterv céljaiban, feladataiban és az ezekre épülő további tartalmakban figyelembe veszi a jövőben várható társadalmi, gazdasági változásokat, valamint az ezzel összefüggésben megjelenő, a köznevelés egészére vonatkozó célokat és feladatokat.

A kerettantervi rendszer az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében is prioritásként értelmezi azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek az egyén és a társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek. A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven és a Sajátos nevelési igényű tanulók oktatására vonatkozó irányelveken alapul.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven (Nat) és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb időszavakat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- igény szerint sajátos, a fogyatékossgal összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíttetni;
- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, siket tanulóknál a magyar jelnyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

A hatályos jogszabályok alapján az iskola pedagógiai programjának részeként, a miniszter által kiadott kerettanterveket kiegészítve helyi tantervet készít. A helyi tanterv elkészítésekor különös figyelmet kell fordítani a Nat jelzett elvei közül arra, hogy a helyi tanterv a fogyatékossgal, sajátos nevelési igényvel összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket jelenítsen meg, ennek érdekében a kerettanterv tartalmi elemei az igényeknek megfelelően adaptálhatóak, illetve ugyanazon célokat szolgáló elemekkel behelyettesíthetőek.

Témakörök

A Nat témakörei a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő módon adaptálva, horizontálisan érvényesülnek a kerettantervben. A témakörök egy adott tantárgyon belül a Nat-tól esetenként eltérő megnevezéssel és más belső elrendezéssel jelennek meg, hogy igazodjanak a sajátos nevelési igényű tanulók speciális tanulási igényeihez, de összességükben lefedik a Nat által az adott tantárgyra meghatározott témakörök tartalmi egészét.

Célok és feladatok

A szakiskolai iskolai oktatás felkészíti a tanulókat az egész életen át tartó tanulásra, a munkaerőpiacon való eredményes részvételre, a sikeres munkaerő-piaci és társadalmi integrációra.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók közismereti oktatásának a szakiskolai képzésben kiemelt célja támogatni a szakmai elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítását és a sikeres szakmai vizsgára való felkészülést, gyakorlási-kipróbálási lehetőséget adni a társadalmi beilleszkedés, az önálló életvezetési technikák, a társadalmi cselekvőképesség, a személyiségstruktúra megszilárdítására.

A szakiskolai képzés gyakorlási-kipróbálási lehetőséget teremt a társadalmi normáknak megfelelő életmód, életvitel szervezéséhez, vezetéséhez. Támogatja a személyiség komplex, harmonikus fejlődését, az önismeret, az önbizalom és a megfelelő önértékelés megerősödését, segíti a kognitív funkciók, az érzékelés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás további fejlődését, teret enged a helyes és kívánatos társas kapcsolatok, viselkedési normák, szociális

interakciók gyakorlásának.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Erkölcsei nevelés terén a tanulók erkölcsi érzékének továbbfejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük elősegítése zajlik. A szabálykövető magatartás érvényesítése a mindennapi gyakorlatban, az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosításával, az erkölcsi meggyőződés és az erkölcsi cselekvés kívánatos összhangjának felismertetésével valósul meg. Segíti az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosítását a nemzedékek közötti és a kortársi kapcsolatok megerősítésével, az állampolgári ismeretek gyakorlati értelmezésével, a mindennapi életvitellel összefüggő praktikus tudás nyújtásával. A folyamat végén az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képes lesz cselekedetei következményeinek belátására, a mások iránti felelősség és felelősségvállalás érzékelésére. Kibontakozik a közösségi élettel kapcsolatos igazságérzete, társaival és az őt körülvevő személyekkel szembeni elfogadása, segítőkészsége. Magatartásában fejlődik az önfegyelem, a másokat megillető tisztelet megadása és tevékenységeiben a kívánatos mértéktartás. Feladatai és munkatevékenységei során megerősödik kötelességtudata.

A köznevelés alapvető célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, közösségi beilleszkedésük elősegítése, az önálló gondolkodásra és a majdani önálló, felelős életvitelre történő felkészülésük segítése. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű: készítsen fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira. Az erkölcsi nevelés lehetőséget nyújt az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módokat felölelő megértésére, megvitatására. Az iskolai közösség élete, tanárainak példamutatása támogatja a tanulók életében olyan nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat, a munka megbecsülése, a mértéktartás, az együttérzés, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség, a korrupció elleni fellépés, a türelem, a megértés, az elfogadás. A tanulást elősegítő beállítódások kialakítása – az önfegyelemtől a képzelőtehetségen át intellektuális érdeklődésük felkeltéséig – hatással lesz egész felnőtt életükre, és elősegíti helytállásukat a munka világában is.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés segíti a magyar történelemre és hagyományokra, hazájára való büszkeség kialakulását, a más népek, azok kultúrája iránti érdeklődés és tisztelet megnyilvánulását azzal, hogy támogatja a tanuló aktív részvételét szűkebb környezetének megemlékezéseiben, a történelmi múlthoz kapcsolódó ünnepeken. A társadalom, a társadalmi jelenségek megítélése fókuszba kerül, a tanulót a pályaválasztási és önálló életkezdesi ismeretei, motivációja segíti abban, hogy reális képet kapjon a társadalomban elfoglalt-elfoglalható helyéről.

A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Sajtátsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését. Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése, és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége. Európa a magyarság tágabb hazája, ezért magyarságtudatukat megőrizve ismerjék meg történelmét, sokszínű kultúráját. Tájékozódjanak az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeiről, nehézségeiről és az ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákról.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés terén felkészül a társadalmi elvárásoknak megfelelő kötelezettségek és jogok gyakorlására, megismeri és szükség szerint igénybe veszi az önérvényesítés intézményes lehetőségeit. Iskolai keretekben gyakorolja a demokratikus jogokat és megismeri a demokrácia szabályait. Az iskola az egyéni adottságokhoz és lehetőségekhez mértén biztosítja a tanuló részvételét a helyi civil társadalom életében, azért, hogy fogékony legyen a társadalom jelenségei, problémái iránt.

A demokratikus jogállam, a jog uralmára épülő közélet működésének alapja az állampolgári részvétel, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. Az iskola megteremti annak lehetőségét, hogy a tanulók megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket, és ennek keretében biztosítja a honvédelmi nevelést. A részvétel a közügyekben megkívánja a kreatív, önálló mérlegelő gondolkodás, az

elemzőképesség és a vitakultúra fejlesztését. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése területén az enyhe értelmi fogyatékos tanulóban kialakul a felnőtt élethez kötődő reális énképe, megismeri és kontrollálni tudja a viselkedését. A társas kapcsolatok tudatosan megfigyelt visszajelzései alapján továbbfejlődik önértékelése, önbizalma. Kialakul a társakkal, ismerős és ismeretlen környezettel szembeni bizalom és bizalmatlanság megfelelő egyensúlya. A serdülőkorban, mint a személyiség kialakulásának döntő szakaszában, az életkorból adódó problémák kezelése érdekében kiemelt szerepet kapnak a feszültségek, a szorongás, a stressz, a fáradtság oldásának technikái, annak felismerése és leírása, hogy a tanuló önmaga hogyan változik, alakul. Az elképzelések, vágyak, tervek a felnőtt szerepekről – a felnőttkori önmaga megvalósításáról – akkor lesznek reálisak, ha a tanuló képes a kudarcok tűrésére, tanulságaik feldolgozására, hasznosítására.

Az önismeret – mint a személyes tapasztalatok és a megszerzett ismeretek tudatosításán alapuló, fejlődő és fejleszhető képesség – a társas kapcsolati kultúra alapja. Elő kell segíteni a tanuló kedvező szellemi fejlődését, készségeinek optimális alakulását, tudásának és kompetenciáinak kifejezésre jutását, s valamennyi tudásterület megfelelő kiművelését. Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmeinek hiteles kifejezésére, a mások helyzetébe történő beleélés képességének az empátiának a fejlődésére, valamint a kölcsönös elfogadásra. Ahhoz, hogy az oktatási és nevelési folyamatban résztvevő tanulók, az elsajátított készségekre és tudásra támaszkodva énképükben is gazdagodjanak, a tanítás-tanulás egész folyamatában támogatást igényelnek ahhoz, hogy tudatosuljon, a saját/egyéni fejlődésüket, sorsukat és életpályájukat maguk tudják alakítani. A megalapozott önismeret hozzájárul a kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

A családi életre nevelést segíti, hogy a tanuló a középfokú oktatás időszakában megismeri a harmonikus családi mintákat és a családi együttélés szabályait. A hétköznapi élethelyzetek megbeszélése, gyakorlása segíti a párkapcsolatok megismerését, felelős párkapcsolat kialakítását, az együttlét, a szakítás felelősségét, kultúráját. A támogatást nyújtó társadalmi, egészségügyi rendszerek megismerése, a konfliktusok kezelési lehetőségeinek, az érzelmi bizonytalanságoknak, a magánéleti krízishelyzeteknek a felismerése a felnőttkorba lépő

fiatalok számára támpontokat nyújt az érzelmi élet válságaiban.

A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező átrendeződések, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését a köznevelés területére. A köznevelési intézményeknek ezért kitüntetett feladata a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek megbecsülése. A felkészítés a családi életre segítséget nyújt a gyermekeknek és fiataloknak a felelős párkapcsolatok kialakításában, ismereteket közvetít a családi életükben felmerülő konfliktusok kezeléséről. Az iskolának foglalkoznia kell a szexuális kultúra kérdéseivel is.

A testi és lelki egészségre nevelés támogatja a tanuló tudatos törekvését az egészséges életmódra, a testi és lelki egyensúly megőrzésére. Igénnyé válik a testi épség megóvása és a sérülések elkerülése. A mindennapos testedzés megalapozza a munkavégzéshez elengedhetetlen fizikai állóképesség megszerzését és megőrzését. A pedagógus lehetőséget ad a tanulónak felismerni és elkerülni a káros szenvedélyeket, a testi, szellemi és lelki érettség elérésével megerősödik sikeres társadalmi beilleszkedésének lehetősége. A pedagógus feladata felhívni a tanuló figyelmét a rendszeres és bőséges táplálkozás, a táplálék összetevőinek, minőségének megfigyelésére, megteremteni az egészségvédelem és a szociális gondoskodás gyakorlatát az iskolában, felhívni a figyelmet a rendszeres mozgás, a megjelenés, a küllem, az ápoltság összefüggéseire.

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. A pedagógusok ösztönözzék a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stresszkezelés módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. Az iskola feladata, hogy a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiéniában, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. A pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

A felelősségvállalás másokért és önkéntesség területén a tanuló tapasztalatai bővülnek a társadalom tagjainak különbözőségéről, megerősödik benne az elfogadás érzése, a máság elfogadása, a betegség, a sérült és a fogyatékos emberek iránti együttérző, segítő magatartás kialakítása. A pedagógus feladata lehetőséget teremteni arra, hogy fejlődjön a tanulóban az önkéntes segítségnyújtás igénye, amelyben megismeri és megéli a saját személyének fontosságát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, az egymásrataltságot. A szociális attitűd, az együttműködés, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás és a megoldás képességének kialakulása, az alkalmazás általánossá válása a mindennapi életben, a munka világában is támogatja a beilleszkedést.

A Nat ösztönzi a személyiség fejlesztését, kibontakozását segítő nevelést-oktatást: célul tűzi ki a hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élő emberek iránti szociális attitűd, segítő magatartás kialakítását a tanulóknál úgy, hogy saját élményű tanuláson keresztül ismerik meg ezeknek a csoportoknak a sajátos igényeit, élethelyzetét. A segítő magatartás számos olyan képességet igényel és fejleszt is egyúttal (együttérzés, együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és -megvalósítás), amelyek gyakorlása elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári létezéshez.

A fenntarthatóságot, környezettudatosságot segítik azok a helyzetek, amelyekben a tanuló felismerheti, hogy az emberiség összefogása szükséges a környezet épségének megóvása, a természet védelme érdekében. A pedagógiai helyzetekben cselekedeteit, azok hatását személyesen is megtapasztalja, belátja a környezeti ártalmak és az emberi élet szükségleteit, összefüggéseit. A környezeti ártalmak számbavétele, a védekezés lehetőségeinek kipróbálása, a takarékoságnak, a szükségletekhez igazított szokásrendnek a megismerése teszi lehetővé a mindennapi alkalmazást, azt, hogy fejlődjön az önálló étellel kapcsolatosan az egészséges és esztétikus környezet és élettér kialakításának és megóvásának igénye.

A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használja. Cél, hogy a természet és a környezet ismeretén és szeretetén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására.

Törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.

A pályaaorientáció területén a tanuló reális önértékeléssel megismeri munkaerő-piaci lehetőségeit, a társadalmi munkamegosztás alapjait. Képességeinek, lehetőségeinek és érdeklődésének figyelembevételével pályát választ, megismeri és motiválttá válik a céljai elérése érdekében szükséges képességek fejlesztésében.

Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítani, amelyek révén a diákok kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják hivatásukat, kiválaszthatják a nekik megfelelő foglalkozást és pályát, valamint képessé válnak arra, hogy ehhez megtegyék a szükséges erőfeszítéseket. Ezért fejleszteni kell bennük a segítséssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését.

A gazdasági és pénzügyi nevelés terén a tanuló felkészül a változó gazdasági környezet lehetőségeihez történő alkalmazkodásra, megismeri a családi munkamegosztást, gazdálkodást, felismeri, hogy milyen az ésszerű, beosztó felhasználás, takarékoság. A folyamatban kiemelt szerepet kap a figyelem ráirányítása a tanuló saját felelősségére a javakkal való ésszerű gazdálkodásban, a pénz világában és a fogyasztás területén. A tanuló a pedagógiai folyamatban és a valóságban is kipróbálhatja az ügyintézés útjait, a segítségkérés lehetőségeit a lakhatás, a munkavállalás, a lakóhelyi, közösségi ügyintézés terén, tapasztalatokat szerezhet a döntései közvetlen és közvetett következményeinek és kockázatainak mérlegelésében.

A felnövekvő nemzedéknek hasznosítható ismeretekkel kell rendelkeznie a világgazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi intézményekről és folyamatokról. Cél, hogy a tanulók ismerjék fel saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa és a fogyasztás területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrataltságát. Ennek érdekében a köznevelési

intézmény biztosítja a pénzügyi rendszer alapismereteire vonatkozó pénzügyi szabályok, a banki tranzakciókkal kapcsolatos minimális ismeretek és a fogyasztóvédelmi jogok tanítását.

A médiatudatosságra nevelés különös jelentőséget kap a médiumok használatának előtérbe kerülése, a tanulás, az önművelés területein történő felhasználása miatt. A média-tudatos magatartás a mindennapokban, a munka világában való tájékozódás szolgálatában azt jelenti, hogy a tanulónak megfelelő gyakorlata alakul ki az információ-hordozók megválasztásában, használatában, megismeri a hétköznapi élet során szerepüket az ismeretek, a fontos információk megszerzésében, fejlődik képessége az óvatosság területén és az információk hitelességének ellenőrzésében, vigyáz személyes adatainak védelmére, mértéktartó az eszközök használatában.

Cél, hogy a tanulók a mediatizált, globális nyilvánosság felelős résztvevőivé váljanak: értsék az új és a hagyományos médiumok nyelvét. A médiatudatosságra nevelés az értelmező, mérlegelő beállítódás kialakítása és tevékenység-központúsága révén felkészít a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékeltű megszervezésére, tudatos alakítására. A tanulók megismerkednek a média működésével és hatásmechanizmusával, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint a különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.

A tanulás tanítása terület a tanuló számára lehetőséget ad az egyénre szabott, képességeknek megfelelő motivációra és a folyamatos fenntartásra az ismeretszerzésben. Segít elfogadni és megismerni a környezet folyamatos változását, fenntartani az igényt és képességet a tevékenységekkel és munkavégzéssel kapcsolatos ismeretek bővítésére a munkaerő-piaci és a társadalmi integráció elérése érdekében.

A tanulás tanítása az iskola alapvető feladata. Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban. Meg kell tanítania, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; miként működhetnek együtt a tanulók csoportban; hogyan rögzíthetők és hívhatók elő pontosan, szó szerint például szövegek, meghatározások, képletek. Olyan tudást

kell kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni, a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével. A tanulás tanításának elengedhetetlen része a tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

A Nat kulcskompetenciái nem tantárgyokhoz kötötten, hanem tantárgyakon átívelve, horizontálisan jelennek meg a kerettantervben a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő adaptált formában. A Nat kulcskompetenciái az alábbi specifikumokat hordozzák az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében:

A tanulás kompetenciái

A hatékony, önálló tanuláshoz alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni, amit az alapkompentenciák biztosítanak. A tanulót támogatni kell abban, hogy megtalálja saját érdeklődési körét, hogy minél több tanulási technikát megismerjen, és ezek alapján képessé váljon majd saját tanulási stratégia kialakítására. Segíteni kell a tanulót abban, hogy lehetősége legyen a metakogníció (gondolkodásról való gondolkodás) gyakorlására, tudatos alkalmazására, a tanuláshoz való pozitív viszony kialakítására.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi kompetenciák, a két évfolyamos oktatás, képzés idegen nyelvi oktatását nem tartalmazza.)

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a közlés és befogadás szóbeli ágát javasolt a középpontba állítani. Az anyanyelv elsajátítása során – a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett – alapelv, hogy esetükben a nyelvelsajátítás lényegi módja nem az elszigetelt nyelvi jelenségek oktatása, hanem az a folyamat, amelyben az ember nyelvileg fogalmazza meg a valóságra vonatkozó ítéleteit. Az anyanyelv tanításában csak az a fejlesztő tevékenység hozhatja meg a kívánt eredményt, amely (az egyén képességének és beszédállapotának figyelembevételével) a beszédnek mint összetett folyamatnak a fejlesztésére irányul, s a „nyelvet” funkcióinak (kifejező, informáló, felhívó) megfelelően, elemi formáiban (közlés, megbeszélés, rábeszélés) és alaptípusaiban

(élőbeszéd, írott beszéd) gyakoroltatja és alkalmaztatja. Törekedni kell a digitális technológia kínálta eszközök, lehetőségek kommunikációs célú alkalmazására.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák elsajátítása, felhasználói szintű alkalmazása az esélyegyenlőség megteremtése és a minél önállóbb életvitel támogatása szempontjából is kiemelkedő jelentőségű. Az online zaklatás gyakori megjelenése miatt a tanulóknak ismerniük kell a biztonságos eszközhasználatot, valamint a digitális tartalmak létrehozásával kapcsolatos etikai szabályokat is. A munka, a szabadidő és a tanulás egész életen át ívelő folyamatai során a digitális eszközök használata, az így megszerzett információk feldolgozása és alkalmazása is a digitális kompetenciákat igényli. A tanulók számára fontos a megbízható információk, az online biztonság, a digitális eszközök társadalmilag elfogadott formáinak alkalmazása a kommunikáció során, illetve azok alapvető szabályainak ismerete a társadalomban való részvétel érdekében.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A matematikai kompetencia fejlesztése során lehetőség nyílik a problémamegoldó gondolkodás, valamint a kognitív képességek fejlesztésére. A matematikai kompetencia fejlesztésével az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képessé válik a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezésére, valamint a tapasztalatok útján megszerzett tudás praktikus felhasználására a mindennapi élet különböző területein. Ez úgy érhető el, hogy a tanulás-tanítás folyamatában döntően a mindennapok során létrejött helyzetekben ismertetjük meg a matematikai tartalmakat. Kiemelten fontos a konkrét cselekvéssel összekapcsolt, a konkrét élethelyzetekhez kötött tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása, valamint a mindennapokban használható tudás biztosítása.

A természettudományos kompetencia fejlesztése során az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világgép kialakítása a feladat. Fontos a mindennapi életet érintő, konkrét tényeken, tapasztalatokon alapuló egyszerű következtetések levonásának és az erre alapozott döntéshozatalnak a tanítása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, ehhez elengedhetetlen a pozitív énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás képessége. Az eltérő képességeknek megfelelően fel kell készíteni a tanulókat a változó társadalmi-gazdasági helyzet adta kihívásokra (változó egyéni szerepkör, érdekérvényesítés, tulajdonviszonyok). A tanulóknak ismereteket kell szerezniük a célszerű gazdálkodás, a pénzhasználat és a fogyasztás, valamint – az egyéni képességeket figyelembe véve – a rövidebb és hosszabb távú élethelyzetek tervezése kapcsán. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók felkészülnek a közügyekben való aktív részvételre. A társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái fejlesztése során – a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve – a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva kell biztosítani. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést, a felelős társadalmi részvételt.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az eredetiség és ötletgazdagság, a divergens gondolkodás, a kíváncsiság és az alkotókedv nem csak az intellektuális tényezők függvénye, ezen a területen nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is. Fontos a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés, a nyitottság, az értékítélet kialakítása.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A munkavállalói és innovációs kompetenciákhoz szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanulási-tanítási folyamatban az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismerje fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait. A munkavégzésre való szocializálás, a munkavállalói magatartás kialakítása, a tanulók élettervezésének elősegítése, az önálló életvezetés megalapozása a társadalmi beilleszkedés fontos eleme.

Egységesség és differenciálás

Az egységesség és a differenciálás érvényesítésének megvalósítását a pedagógiai gyakorlatban az adaptív oktatás jellemzőinek ismerete és annak alkalmazása teszi lehetővé. Az oktatási folyamat akkor adaptív, ha a megvalósítása során a differenciálás és az egységesség elve egyaránt érvényesül. Az adaptív oktatás gondolata, a megvalósítás gyakorlata az egymástól különböző tanulók egyszerre történő, eredményes tanításának ellentmondását oldja fel. Egy olyan tanári gondolat- és tevékenységrendszer kínál, amely a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételére épülve egyszerre biztosítja a differenciálás egyéni fejlesztő hatását és a pedagógiai gyakorlatban megjelenő egységességet.

Az adaptív oktatás feltételei között egyenrangúan szerepelnek a tanulói sajátosságok – a tanuló tudása, az aktivitásra való készenléte, az önálló munkavégzés és az együttműködés terén való fejlettsége, helyzete a társas kapcsolatrendszerben – és a tanulók számára leginkább kedvező tanulásszervezési formák: a frontális munka, a csoportmunka, a párban folyó tanulás, az egyéni munka, az individualizált munka.

A pedagógiai differenciálás háttérében az a törekvés húzódik meg, hogy az egységes tartalmi szabályozás keretei között minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesülhessen optimális fejlődése, egyéni teljesítőképességének teljes kibontakoztatása érdekében. A differenciálásnak nélkülözhetetlen és sok variációban alkalmazott eszköz-együttesként kell megjelennie.

A sajátos nevelési igényű tanulók hatékony oktatása, nevelése érdekében többszintű és változatos differenciálást kell megvalósítani – mind a gyógypedagógiai intézményi, mind az integrált nevelés szervezeti formák esetén – a csoportba sorolás, a célok, a tartalom, a követelmények, a szervezési módok és eszközök vonatkozásában egyaránt.

A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni lehetőségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják ugyanakkor az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló

csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében, oktatásában (az együttnevelésre vonatkozóan is), fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, továbbá az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. A sajátos nevelési igényű tanulók számára szükséges többlétszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának két kulcsmozzanata van. Az egyik a bemeneti jellemzők köre, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait. A másik a kimeneti elvárások köre, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenetnél, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása szükséges, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik. A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvés, a szocializációs képességek), a család legjellemzőbb mutatói, a családi szocializáció szinterei, a kommunikációs, célracionális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait. Erre lehet építeni az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist, a stratégiát és terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszhetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A

társadalmi szükséglet meghatározásához kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalmi sajátosságainak számbavétele. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni.

Így a fejlesztési, nevelési, oktatási, képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők: (a) a nevelés mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje; (b) az identitás és önismeret mint szocializációs cél; (c) párbeszéd, megoldáskeresés, értékelés, válogatás, elemzés, közvetlen megfigyelés, kipróbálás mint tipikus tevékenységek és (d) a kíváncsiság mint motiváció.

A mindennapi pedagógiai gyakorlat kialakítása a bemeneti feltárás és kimeneti elvárás közötti fejlesztésre fókuszál.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola szakmajegyzéken szereplő részszakképesítések oktatásához alkalmazandó 9-12. évfolyamok pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára, a négy évfolyamos szakiskolai szakmai oktatáshoz, képzéshez készült kerettanterv céljaiban, feladataiban és az ezekre épülő további tartalmakban figyelembe veszi a jövőben várható társadalmi, gazdasági változásokat, valamint az ezzel összefüggésben megjelenő, a köznevelés egészére vonatkozó célokat és feladatokat. A kerettantervi rendszer az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében is prioritásként értelmezi azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek az egyén és a társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven (Nat) és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb időszavakat, tágabb kereteket kell megjelölni ott,

ahol erre szükség van;

- igény szerint sajátos, a fogyatékossgal összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíteni;
- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, siket tanulóknál a magyar jelnyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

A hatályos jogszabályok alapján az iskola pedagógiai programjának részeként, a miniszter által kiadott kerettanterveket kiegészítve helyi tantervet készít. A helyi tanterv elkészítésekor különös figyelmet kell fordítani a Nat jelzett elvei közül arra, hogy a helyi tanterv a fogyatékossgal, sajátos nevelési igénnyel összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket jelenítsen meg, ennek érdekében a kerettanterv tartalmi elemei az igényeknek megfelelően adaptálhatóak, illetve ugyanazon célokat szolgáló elemekkel behelyettesíthetőek.

Témakörök

A Nat témakörei a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő módon adaptálva, horizontálisan érvényesülnek a kerettantervben. A témakörök egy adott tantárgyon belül a Nat-tól esetenként eltérő megnevezéssel és más belső elrendezéssel jelennek meg, hogy igazodjanak a sajátos nevelési igényű tanulók speciális tanulási igényeihez, de összességükben lefedik a Nat által az adott tantárgyra meghatározott témakörök tartalmi egészét.

Célok és feladatok

A speciális szakiskolai oktatás felkészíti a tanulókat az egész életen át tartó tanulásra, a munkaerőpiacon való eredményes részvételre, a sikeres munkaerő-piaci és társadalmi integrációra. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók közismereti oktatásának a speciális szakiskolai képzésben kiemelt célja támogatni a szakmai elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítását és a sikeres szakmai vizsgára való felkészülést, gyakorlási-kipróbálási lehetőséget

adni a társadalmi beilleszkedés, az önálló életvezetési technikák, a társadalmi cselekvőképesség, a személyiségstruktúra megszilárdítására.

A szakiskolai képzés gyakorlási-kipróbálási lehetőséget teremt a társadalmi normáknak megfelelő életmód, életvitel szervezéséhez, vezetéséhez. Támogatja a személyiség komplex, harmonikus fejlődését, az önismeret, az önbizalom és a megfelelő önértékelés megerősödését, segíti a kognitív funkciók, az érzékelés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás további fejlődését, teret enged a helyes és kívánatos társas kapcsolatok, viselkedési normák, szociális interakciók gyakorlásának.

Fejlesztési területek – nevelési célok

A Nat-ban megfogalmazottak az iránymutatók a fejlesztési területekre és a nevelési célokra vonatkozóan.

Kulcskompetenciák

A Nat kulcskompetenciái nem tantárgyokhoz kötöttek, hanem tantárgyakon átívelve, horizontálisan jelennek meg a kerettantervben a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő adaptált formában. A Nat kulcskompetenciái az alábbi specifikumokat hordozzák az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében:

A tanulás kompetenciái

A hatékony, önálló tanuláshoz alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni, amit az alapkompentenciák biztosítanak. A tanulót támogatni kell abban, hogy megtalálja saját érdeklődési körét, hogy minél több tanulási technikát megismerjen, és ezek alapján képessé váljon majd saját tanulási stratégia kialakítására. Segíteni kell a tanulót abban, hogy lehetősége legyen a metakogníció (gondolkodásról való gondolkodás) gyakorlására, tudatos alkalmazására, a tanuláshoz való pozitív viszony kialakítására.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a közlés és befogadás szóbeli ágát javasolt a középpontba állítani. Az anyanyelv elsajátítása során – a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett – alapelv, hogy esetükben a nyelvelsajátítás lényegi módja nem az elszigetelt nyelvi jelenségek oktatása, hanem az a folyamat, amelyben az ember nyelvi fogalmazza meg a valóságra vonatkozó ítéleteit. Az anyanyelv tanításában csak az a fejlesztő tevékenység hozhatja meg a kívánt eredményt, amely (az egyén képességének és beszédállapotának figyelembevételével) a beszédnek mint összetett folyamatnak a fejlesztésére irányul, s a „nyelvet” funkcióinak (kifejező, informáló, felhívó) megfelelően, elemi formáiban (közlés, megbeszélés, rábeszélés) és alaptípusaiban (élőbeszéd, írott beszéd) gyakoroltatja és alkalmaztatja. Az idegen nyelvi kommunikáció mint kiemelt kompetenciaterület az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében egyénileg differenciált tananyagstruktúrát igényel. A hallási észlelés, a figyelem, az emlékezet fokozott fejlesztése mellett a célokat a tanulók szükségletei határozzák meg. A sikeres kommunikáció érdekében szükség van a nagyobb időkeretre, a folyamatos gyakorlásra, a játékos helyzetekben történő megvalósításra, a helyzetgyakorlatokra. Törekedni kell a digitális technológia kínált eszközök, lehetőségek kommunikációs célú alkalmazására.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák elsajátítása, felhasználói szintű alkalmazása az esélyegyenlőség megteremtése és a minél önállóbb életvitel támogatása szempontjából is kiemelkedő jelentőségű. Az online zaklatás gyakori megjelenése miatt a tanulóknak ismerniük kell a biztonságos eszközhasználatot, valamint a digitális tartalmak létrehozásával kapcsolatos etikai szabályokat is. A munka, a szabadidő és a tanulás egész életen át ívelő folyamatai során a digitális eszközök használata, az így megszerzett információk feldolgozása és alkalmazása is a digitális kompetenciákat igényli. A tanulók számára fontos a megbízható információk, az online biztonság, a digitális eszközök társadalmilag elfogadott formáinak alkalmazása a kommunikáció során, illetve azok alapvető szabályainak ismerete a társadalomban való részvétel érdekében.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A matematikai kompetencia fejlesztése során lehetőség nyílik a problémamegoldó

gondolkodás, valamint a kognitív képességek fejlesztésére. A matematikai kompetencia fejlesztésével az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képessé válik a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezésére, valamint a tapasztalatok útján megszerzett tudás praktikus felhasználására a mindennapi élet különböző területein. Ez úgy érhető el, hogy a tanulás-tanítás folyamatában döntően a mindennapok során létrejött helyzetekben ismertetjük meg a matematikai tartalmakat. Kiemelten fontos a konkrét cselekvéssel összekapcsolt, a konkrét élethelyzetekhez kötött tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása, valamint a mindennapokban használható tudás biztosítása.

A természettudományos kompetencia fejlesztése során az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világkép kialakítása a feladat. Fontos a mindennapi életet érintő, konkrét tényeken, tapasztalatokon alapuló egyszerű következtetések levonásának és az erre alapozott döntéshozatalnak a tanítása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, ehhez elengedhetetlen a pozitív énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás képessége. Az eltérő képességeknek megfelelően fel kell készíteni a tanulókat a változó társadalmi-gazdasági helyzet adta kihívásokra (változó egyéni szerepkör, érdekérvényesítés, tulajdonviszonyok). A tanulóknak ismereteket kell szerezniük a célszerű gazdálkodás, a pénzhasználat és a fogyasztás, valamint – az egyéni képességeket figyelembe véve – a rövidebb és hosszabb távú élethelyzetek tervezése kapcsán. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók felkészülnek a közügyekben való aktív részvételre. A társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái fejlesztése során – a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve – a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva kell biztosítani. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést, a felelős társadalmi részvételt.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az eredetiség és ötletgazdagság, a divergens gondolkodás, a kíváncsiság és az alkotókedv nem

csak az intellektuális tényezők függvénye, ezen a területen nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is. Fontos a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés, a nyitottság, az értékítélet kialakítása.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A munkavállalói és innovációs kompetenciákhoz szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanulási-tanítási folyamatban az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismerje fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait. A munkavégzésre való szocializálás, a munkavállalói magatartás kialakítása, a tanulók élettervezésének elősegítése, az önálló életvezetés megalapozása a társadalmi beilleszkedés fontos eleme.

Egységesség és differenciálás

Az egységesség és a differenciálás érvényesítésének megvalósítását a pedagógiai gyakorlatban az adaptív oktatás jellemzőinek ismerete és annak alkalmazása teszi lehetővé. Az oktatási folyamat akkor adaptív, ha a megvalósítása során a differenciálás és az egységesség elve egyaránt érvényesül. Az adaptív oktatás gondolata, a megvalósítás gyakorlata az egymástól különböző tanulók egyszerre történő, eredményes tanításának ellentmondását oldja fel. Egy olyan tanári gondolat- és tevékenységrendszert kínál, amely a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételére épülve egyszerre biztosítja a differenciálás egyéni fejlesztő hatását és a pedagógiai gyakorlatban megjelenő egységességet.

Az adaptív oktatás feltételei között egyenrangúan szerepelnek a tanulói sajátosságok – a tanuló tudása, az aktivitásra való készenléte, az önálló munkavégzés és az együttműködés terén való fejlettsége, helyzete a társas kapcsolatrendszerben – és a tanulók számára leginkább kedvező tanulásszervezési formák: a frontális munka, a csoportmunka, a párban folyó tanulás, az egyéni munka, az individualizált munka.

A pedagógiai differenciálás háttérében az a törekvés húzódik meg, hogy az egységes tartalmi szabályozás keretei között minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesülhessen optimális fejlődése, egyéni teljesítőképességének teljes kibontakoztatása

érdekében. A differenciálásnak nélkülözhetetlen és sok variációban alkalmazott eszköz-együttesként kell megjelennie.

A sajátos nevelési igényű tanulók hatékony oktatása, nevelése érdekében többszintű és változatos differenciálást kell megvalósítani – mind a gyógypedagógiai intézményi, mind az integrált nevelés szervezeti formák esetén – a csoportba sorolás, a célok, a tartalom, a követelmények, a szervezési módok és eszközök vonatkozásában egyaránt.

A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni lehetőségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják ugyanakkor az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében, oktatásában (az együttnevelésre vonatkozóan is), fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, továbbá az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. A sajátos nevelési igényű tanulók számára szükséges többletszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának két kulcsmozzanata van. Az egyik a bemeneti jellemzők köre, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait. A másik a kimeneti elvárások köre, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények

meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenetnél, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása szükséges, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik. A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvés, a szocializációs képességek), a család legjellemzőbb mutatói, a családi szocializáció színterei, a kommunikációs, célracionális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait. Erre lehet építeni az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist, a stratégiát és terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszhetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A társadalmi szükséglet meghatározásához kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalmi sajátosságainak számbavétele. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni.

7.5 Mindennapos testnevelés

Erre a szakaszra a tudatos, rendszeres képzés és öntevékenykedés a jellemző, ahol az iskolai motoros aktivitás mellett egyre hangsúlyosabb a rekreatív, szabadidős fizikai tevékenység, a tehetségek számára pedig az érvényesülés az élsportban.

A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módját a köznevelési törvény 27. § (11) bekezdésében meghatározottak szerint szervezzük meg a következő módon.

- 3 testnevelési órát az óra rendbe iktatva, a délelőtti iskola idő alatt
- 2 testnevelési óra délutáni sportszakkör keretében.

A délutáni sportszakkör alól felmentést kap az a tanuló, aki igazolt sportoló.

7.6 A választható tantárgyak, foglalkozások szabályai

7.6.1. Erkölcstan, hit és erkölcstan

Szakiskolánkban erkölcstan oktatása folyik. A tantárgy középpontjában a formálódó gyermeki személyiség áll, testi, szellemi, és lelki értelemben. A tantárgy magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását. A tanulók megtapasztalhatják az elfogadást, az egymás iránti figyelmet, önmaguk és egymás szeretetét. A feladatok és játékok során észrevételezhetik a tanulók, hogy mindannyian emberek vagyunk, hibázhatunk, tévedhetünk, de ezeket helyre is hozhatjuk, és ebben egymás segítségére lehetünk.

Az erkölcsi nevelés mindenkori célja a jellem formálása, ami az iskolában folyó pedagógiai tevékenység egészét átfogó és jellemző folyamat, a különböző tantárgyak tanítási óráin, az óráközi szünetekben, a szabadidős tevékenységek közben jelen vannak.

Értékelés

Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése – szóban vagy bármilyen egyéb formában – egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. A tanórán folyamatos pozitívumokra alapozott értékelés folyik: tanári, önértékelés és társak által történő értékelés.

A tantárgy fent említett sajátosságánál fogva az osztályzat nélküli ” részt vett” beírást alkalmazzuk a bizonyítványban, félévkor és év végén.

Ha a tanuló viszonyulása társaihoz és a felnőttekhez egyaránt - a vele foglalkozó pedagógusok egyetértésével- kiemelkedőnek minősül, dicséretet kaphat. Ez félévi és év végi osztályozó értekezleten a nevelőtestület határozata alapján történik.

7.7 Az iskolában alkalmazott adaptív nevelést támogató pedagógiai módszerek

Tanestületünk nyitott az új korszerű tanulás-szervezési módszerek megismerésére, az alternatív tananyag feldolgozási és tanítási formák alkalmazására.

Intézményünkben alkalmazott egységes módszerek, „Jó gyakorlatok”:

- IV. IKT alapú pedagógiai módszertan
- V. Kooperatív tanulás-szervezési módszerek
- VI. Projektoktatás
- VII. Tanulói portfólió

7.7.1 IKT alkalmazása tanórán és egyéni fejlesztésben

Az IKT- eszközökkel támogatott oktatás ma már önálló didaktikai rendszerként van jelen a pedagógiában.

A digitális pedagógiai módszertan a kompetenciafejlesztést három területen célozza meg:

- tárgyi ismeretek bővítése, rendszerezése,
- eszközök készségszintű alkalmazásának fejlesztése,
- konstruktív munkaformák alkalmazásával a szociális kompetenciák fejlesztése.

Az IKT által támogatott tanulásszervezési módok:

- csoportmunka
- pármunka-tanulópár
- egyénre szabott munka
- részben egyénre szabott munka
- önálló munka

A digitális pedagógiai módszertan többszintű differenciálásra is lehetőséget biztosít, amelynek a következők a megvalósulási formái:

- mennyiségi differenciálás
- minőségi differenciálás
- tanulási követelmények differenciálása

Ajánlott órátípusok:

- új ismeretanyag feldolgozása
- alkalmazás-gyakorlás
- összefoglalás, ellenőrzés-diagnosztikus mérés

Alkalmazására szánt feladattípusok:

Problémamegoldó csoportfeladatok

Alkotó feladatok

Felfedező, kutató feladatok

Érvelésre-vitára alkalmas feladatok

A digitális pedagógia legfőbb jellemzője, hogy ötvözi a különböző didaktikák pozitívumait. Képes a kulcskompetenciák fejlesztésére. Fejleszti a szövegalkotási készséget, közben javítja a helyesírási hibákat. Tud segíteni az olvasásfejlesztésben, bizonyos diszlexiák terápiájában, a beszédhibák javításában. Amennyiben kell, tud induktív és tud deduktív eljárást alkalmazni. A számítógéppel segített oktatás sikere mellett az szól, hogy a tanulók körében a legnépszerűbb oktatási formák közé tartozik, ezért motivációs hatása is kimeríthetetlen.

7.7.2 Kooperatív tanulásszervezés

Intézményünk adaptálta a Kiskőrösi EGYMI által kidolgozott Hatékony együttnevelés a korszerű módszerek, eszközök, eljárások alkalmazásával (projekt, differenciálás, kooperatív, portfólió) című „jó gyakorlatot”.

Az együttműködésen alapuló tanulásról a következőket írja Lénárd és Rapos:

„A kooperatív tanulás során – ha a pedagógus jól alkalmazza a módszert – a diákok feltételezhetik, hogy a tanulás szempontjából nagyon hasznos, ha a különböző tulajdonságokkal és képességekkel rendelkező tanulók dolgoznak együtt. A tanulásnak ez a módja bizonyíthatóan javítja a tanulmányi eredményeket, elősegíti a pozitív kapcsolatok kialakulását a jobb és a gyengébb tanulmányi eredményű tanulók, illetve a fogyatékkal élő vagy kisebbségi származású és a többi gyerek között.”

Kooperatív tanulásról akkor beszélhetünk, ha a csoportmunka során négy alapelv érvényesül:

- az építő egymásrataltság
- az egyéni felelősség
- az egyenlő részvétel és
- a párhuzamos interakciók elve

Ahhoz, hogy a csoportok hatékonyan, gördülékenyen működhessenek, és megfelelően tudjuk irányítani őket, néhány alapvető szabályt is fontos kialakítanunk.

Ezek a szabályok a terem berendezésére, a zajszint szabályozására és a csoporton belüli munkát szabályozó szerepek kialakítására vonatkoznak.

A kooperatív tanulásszervezés maga is módszer, egyúttal módszerek együttese is.

Módszerek véletlenszerű csoportalakításra:

- Mozaik, Keveredj, állj meg, csoportosulj!

Csoportösszetartást, csoporttudatot segítő tevékenységek:

- Ablakok, Csoportplakát, Csoportpóló, Csoportcímer, -zászló, csatakiáltás stb.
- Betűk, gépek, Firka, Képtárlátogatás, Elvárásolt csapat

A kooperatív módszerek a bevezetést segítő fokozatok szerint:

- Páros munka, Szóforgó, Kerekasztal, Csoportszóforgó, Füllentős
- Háromlépcsős interjú, Diákkvartett

A témafeldolgozás módszerei:

- Mozaik, Csoportok közti mozaik, Szakértői mozaik, Fordított szakértői mozaik.

7.7.3 Projektoktatás

Alkalmazott projektjeink:

Téli projekt: Család	Szakiskola
Téli projekt: Egészségnevelés	Szakiskola
Tavaszi projekt: Környezetvédelem	Szakiskola

7.7.4 Tanulói portfólió

Az általános iskolában elkezdett tanulói portfóliót a kötelező 9/E előkészítő évfolyamon folytatjuk.

7.8 A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

A tanulóink esélyegyenlőségét az egyéni átvezetési tervekkel segítjük. Ez a dokumentum gyűjtemény feltérképezi a tanulók múltját, jelenét, jövőjét. Alapvető információkat tartalmaz a családi körülményekről, az egészségügyi előéletéről, a szabadidős szokásokról, az iskolai tanulmányokról, képzésről. A terv alapvető célja a tanulási sikeresség növelése, a megfelelő énkép kialakítása, a kompetenciák, motivációk beazonosítása, portfólió létrehozása. Célcsoport azon tanulók köre, akik segítséget igényelnek a pályaválasztás terén, hátrányos helyzetűek, mert nincs meg mögöttük a megfelelő családi háttér, valamint azok, akiknél a munkahelyi beilleszkedés várhatóan nem lesz problémamentes.

Alapvető pillérei:

tanuló megismerése

munkahely kiválasztása

szülők bevonása

A dokumentum szorosan kapcsolódik az egyéni fejlesztési tervekhez, azokkal számos közös pontot tartalmaz.

Tanulóink szakmai szocializációját mentori rendszer is segíti.

A rendszer célja:

A tanulók személyiségjegyeinek megismerése

- az identitástudat erősítése
- a társadalomba és a közvetlen környezetbe illeszkedő társas viselkedés formálása

Önismeret-fejlesztés, reális önértékelés kialakítása

- pozitív életszemlélet kialakítása
- törekvés a hibák kijavítására
- a személyes, a természeti és a tárgyi környezet megbecsülése
- segítőkészség kialakítása
- kialakítani, hogy a pozitív viselkedés belső tulajdonsággá váljon
- felelősségvállalás megalapozása

7.8.1 Habilitáció, rehabilitáció

A tanulók esélyegyenlőségét a kötelező egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozások megszervezésével is segítjük. A 2011. évi Nkt. a 6. sz. mellékletében meghatározott heti időkeret alapján biztosítjuk a sajátos nevelési igényű, tanulásban akadályozott tanulóink számára ezeket az egyéni fejlesztő, kiscsoportos foglalkozásokat. A szakmai megvalósítást az intézmény által kidolgozott Habilitációs Program, és protokoll tartalmazza. (Lásd. P.P. 1.8.1 A sni tanulók fejlesztését, habilitációját segítő tevékenység)

7.8.2 Komplex programok

A tanulóink esélyegyenlőségének biztosítása, a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése érdekében egyrészt személyre szabott pedagógiai módszereket alkalmazunk, másrészt olyan komplex programokat építünk be intézményünk pedagógiai gyakorlatába, amely erősíti a tanulók tanítási-tanulási folyamatba való bevonódását, a tanulás élményszerű megközelítését, az önismereten alapuló pályaválasztást, valamint a legalább középfokú végzettséget eredményező tanulási eredmény elérését. Az általános iskolai intézményegység által alkalmazott programok: a Komplex Alapprogram és a Komplex Instrukciós Program.

7.9 Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

7.9.1 A tanulók teljesítmény értékelésének, minősítésének formája

A tanulók értékelése, minősítése az osztályfőnök, valamint az adott tantárgyat tanító pedagógus feladata, amely - a magatartás és szorgalom értékelésekor- kiegészül a kollégiumi nevelőtanárok véleményével, megfigyeléseivel és javaslataival. Vitás esetekben a tantestület osztályozó értekezleten hozott határozata érvényes.

Az számonkérés alapelvei, az írásbeli számonkérés szerepe a tanuló tudásának értékelésében:

- A gyermek egyéni fejlődési ütemének megfelelő követelmények szerint történjen.
- A tanuló tudásának előrehaladását mindig önmagához viszonyítottan értékeljük.
- Olvasás és írásbeli nehézségek esetén a szóbeli számonkérést részesítjük előnyben.
- Egy napon legfeljebb egy témazáró és egy kisebb dolgozatot lehet íratni.
- A szóbeli számonkérések száma maximum napi kettő lehet.

A pedagógus a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. A teljesítményt százalékban mérve, érdemjeggyel értékelve a következő kategóriák szerint történik:

Százalék	Átlag	Osztályzat
90%-100%	4,5-5,00	jeles (5)
70%-89%	3,5-4,4	jó (4)
50%-69%	2,5-3,4	közepes (3)
30%-49%	1,5-2,5	elégéséges (2)
0%-29%	0-1,4	elégtelen (1)

7.9.2 A továbbhaladás, a tanuló magasabb évfolyamra lépésének feltételei

A tanuló az iskola magasabb évfolyamára akkor léphet, ha a kerettantervben meghatározott követelményeket az adott évfolyamon minden tantárgyból teljesítette.

Iskolánk nevelőtestülete a hagyományos formát, a tantárgyanként elért elégséges (2-es) osztályzatot tartja szükségesnek a magasabb évfolyamba lépéshez, amely az adott tárgyhöz előírt továbbhaladási feltételek teljesítését jelenti.

Biztosítjuk a javítóvizsgát, amennyiben a tanuló egy vagy két tantárgyból nem érte el az elégséges osztályzatot.

Három, vagy több tárgyból nem teljesítés, bukást, azaz évisméltést jelent.

Egyedi esetekben a nevelőtestület határozhat az osztályozóvizsgákról. Ilyenek például a hosszan tartó betegség, családi tragédia. Ennek során a nevelőtestület több tantárgyi bukás esetén is engedélyezheti a javítóvizsga megtételét.

A szakképző 9. évfolyamokon a következő évfolyamra lépés további feltétele a nyári összefüggő szakmai gyakorlat teljesítése.

7.10 Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása

A házi feladat az iskolai tanórai tananyag feldolgozásnak és gyakorlásának kiegészítője. Az otthoni munka lapvető célja az önálló tanulás készségének kialakítása, a tananyag rögzítése, begyakorlása.

Érdemjeggyel nem értékeljük, ugyanakkor a következő óra elején folyamatosan javítjuk. A házi feladat arányát a tanulók sajátos képessége, szociális háttere is meghatározhatja, időtartama tantárgyanként az ne haladja meg a fél órát. Hétvégére azokból a tárgyakból adható, melyeknek kevés a tantárgyi óraszám.

Időszaki tanítási szünetekre nem adunk házi feladatot.

7.11 A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei

7.11.1. A csoportbontás elvei

A tantárgyfelosztás készítésekor csoportbontásoknál a következő elveket vesszük figyelembe:

- osztálylétszám
- szakma, szakmacsoport

7.11.2. Egyéb foglalkozások szervezésének elvei

7.11.2.1 Egyéb foglalkozások: egyéni foglalkozás, felzárkóztatás, tehetséggondozás

Az Nkt. 27.§-ának rendelkezései az irányadóak az egyéb foglalkozások megszervezésében.

7.11.2.2 Egyéb tanórán kívüli szervezett foglalkozás, napközi

A nem kollégista szakiskolai tanulóknak a szervezett délutáni foglalkozásokon kívül tanulószobát biztosítunk, melyet a hazautazási időpontig vehet igénybe.

7.12 A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek

A tanulók fizikai állapotának mérése iskolánkban kétféle módon történik:

- az iskolaorvosi vizsgálatok jogszabályokban meghatározott módszereivel
- a testnevelési órákon
  - Fizikai felmérések:

- Hungarofit fittség vizsgáló módszer
- Felmérési próbák:
  - Cooper-teszt (12 perces futás),
  - helyből távolugrás,
  - fekvőtámasz,
  - felülés,
  - törzsemelés.
- Ezen kívül atlétikai és labdás egyéni felméréseket végzünk

A korosztálynak megfelelő követelményeket a tornaterem folyosóján kifüggesztjük, hogy azt a tanulók bármikor megtekinthessék. A felmérések a tanulók állapotának rögzítését célozzák, ezért azokra a diákok érdemjegyet nem kaphatnak. A felmérést követő időszakban értékelhető azonban érdemjeggyel a tanulók mért eredményekhez képest felmutatott fejlődésének mértéke. A felmérések eredményeit a testnevelő tanárok kötelesek vezetni úgy, hogy az egyes osztályokban tanuló diákok fizikai állapotának követéséhez szükséges adatok évről évre követhetőek legyenek. Az adatbázis rendszeres vezetésének ellenőrzése a testnevelési team vezetőjének feladatkörébe tartozik.

7.13 Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei

Az iskola egészségnevelési, és környezeti nevelési programja, az intézmény éves munkatervének szerves része, melyet a területek szakmai munkaközösségei állítanak össze, és valósítanak meg az általuk elkészített ütemterv szerint.

Tanulóink többsége hátrányos helyzetű, a gazdasági, szociális hátrányok az egészségügyi helyzetükre is befolyással van. Elsődleges feladatunk a káros szenvedélyek visszaszorítása.

7.13.1 Az iskola egészségnevelési elvei

Az iskola egészségnevelési elveit, célját, feladatait az intézmény Nevelési Programja tartalmazza. (Lásd: N.P. 1.5 A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok)

7.13.2. Az iskola környezeti nevelési elvei

A környezetvédelem kérdésének előtérbe kerülése szükségszerűvé teszi, hogy az elkövetkező években az oktatásban és a nevelésben nagyobb teret kapjanak a környezeti jelenségek, folyamatok és összefüggések megismerését szolgáló tantárgyak és tevékenységek, és ez a nevelés – oktatás –, szakképzés rendszerében tudatosan felépítve végig megjelenjen.

Alapvető célok:

- fenntarthatóságra nevelés az ökológiai szemléletmód segítségével
- rendszerszemléletre nevelés
- tolerancia és segítő életmód, az állampolgári – egyéb közösségi – felelősség felébresztése
- a környezettudatos magatartás és életvitel segítése, kialakítása
- holisztikus és globális szemléletmód kialakítása – „komplexitás elve”
- helyzetfelismerés, ok-okozati összefüggések, problémamegoldó gondolkodás, döntésképesség fejlesztése
- fenntartható fogyasztásra nevelés
- az egészség és a környezet összefüggéseinek feltárása
- viselkedési normák kialakítása
- természeti, épített, szociális környezet ismerete, megóvása, fejlesztése
- helyi célok megfogalmazása: iskolai szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékosság, madárvédelem

7.14 A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei

7.14.1 A magatartás értékelésének elvei

A „magatartás” kifejezés az erkölcsi vonások állandóságára utal, és nem viselkedés csupán. A magatartást minősítő osztályzat az életkorhoz mérten a tanuló iskolai és iskolán kívüli fegyelmezettségét, viselkedését, társaihoz, a felnőttekhez, saját és mások iránt érzett felelősségérzetét értékeli. A házirendben írtakat betartva, és azt társaival betartatva együttesen értékeljük. Az iskola által támasztott erkölcsi követelmények jelentik a viszonyítási alapot.

Szemponatok a magatartás értékeléséhez, minősítéséhez:

- alkalmazkodóképesség társas kapcsolatokban
- szokások, normák megismerése, betartása
- szabálytudat
- felelősségtudat
- kötelességek teljesítése
- készség egymás elfogadására
- környezeti értékek megbecsülése
- saját és egymás értékeinek felismerése, elismerése
- őszinteség

- becsületesség
- kulturált vita és konfliktuskezelési készség
- önismeret, önfegyelem
- reális énkép
- kudarcűrés
- igazságérzet
- megbízhatóság
- irányíthatóság
- segítségkérés és –adás
- ítélőképesség
- erkölcsi, esztétikai érzékenység
- kezdeményezőkézség

A felsorolt szempontok az iskola valamennyi évfolyamára érvényesek. Szöveges értékelésben a pedagógus szabadon fogalmazza meg a gyermek magatartására és szorgalmára vonatkozó megfigyeléseit, javaslatait, útmutatásait.

A magatartást minősítő osztályzat feltételei

Példás (5)

- A közösség alakítását, fejlődését munkájával, jó kezdeményezéseivel, véleményének megfelelő nyilvánításával, valamint példás viselkedésével elősegíti, és társait is erre ösztönzi.
- Szereti a közösségi életet, szívesen tevékenykedik érte és benne.
- A házirendet megtartja, társait is erre ösztönzi.
- Felnőttekkel, társaival szemben tisztelettudó, udvarias.
- Fegyelmezett, megbízható, pontos, segítőkész.
- Amennyiben képességei lehetővé teszik, úgy tanulmányi-, kulturális-, sportversenyeken és rendezvényeken részt vesz.

Jó (4)

- Részt vesz a közösségi életben, a rábízott feladatokat elvégzi.
- Iskolai és iskolán kívüli viselkedése ellen általában nincs kifogás.
- A házirendet és az együttélés szabályait megtartja.
- Felnőttekkel, társaival szemben tisztelettudó, udvarias.
- Fegyelmezett, segítőkész, általában megbízható, pontos.

- Nincs igazolatlan mulasztása, nincs írásbeli figyelmeztetésnél súlyosabb fegyelmező intézkedése.

Változó (3)

- A közösség munkájában csak vonakodva vesz részt, alakítására nincs befolyással.
- Viselkedésével szemben kifogás merül fel, de igyekezik javulni.
- A házirendet és egyéb szabályzatokat csak ismételt figyelmeztetéssel tartja be.
- Felnőttekkel, társaival szemben nem udvarias és nem tisztelettudó.
- Társai viselkedését közömbösen nézi, nem segít.
- Figyelme ingadozó, munkája pontatlan.
- Legfeljebb csak szóbeli vagy írásbeli figyelmeztetése van, de nem részesült igazgatói intézésben.

Rossz (2)

- Munkájával a közösség fejlődését hátráltatja.
- Iskolai és iskolán kívüli viselkedésével rossz példát mutat társainak, hibáit nem látja be.
- Közösségi munkát nem végez, másokat is visszatart, szándékosan árt a közösségnek.
- A házirendet nem tartja ismételt figyelmeztetés ellenére sem.
- Felnőttekkel, társaival szemben tiszteletlen, udvariatlan, nyegle
- Fegyelmezetlen, durván beszél, verekszik.
- Igazgatói intézésben, megrovásban akár többször is részesült.

7.14.2 A szorgalom értékelésének elvei

A szorgalmat minősítő osztályzat a tanuló egyéni képességeihez mérten a tanulmányi munkához való viszonyát, munkavégzését, és kötelességtudatát értékeli.

Szemponatok a szorgalom értékeléséhez, minősítéséhez:

- motiváció
- aktivitás
- kitartás
- önállóság, öntevékenység
- munkatempó
- akarat erő
- képességeihez viszonyított teljesítőképesség
- feladatvállalás, teljesítés

- munkavégzés rendezettsége
- munkafegyelem
- együttműködés
-

A szorgalmat minősítő osztályzat tartalma

Példás (5)

- Tanulmányi munkája igényes, pontos, megbízható. Külön feladatokat is szívesen vállal.
- Kötelességeit rendszeresen, megbízhatóan teljesíti. Kötelességtudatával példát mutat.
- A tanórák alatt aktív, érdeklődő, figyelmével példát mutat.
- Képességeinek megfelelően jó tanulmányi eredményt ér el, és azt megtartja.
- Képességeiből és környezetéből adódó önálló munkára képes egész éven át és társait is erre serkenti.
- Érdeklődése az iskolán kívüli ismeretanyagra is kiterjed.
- Felszerelései, feladatai hiánytalanok, esztétikusak.

Jó (4)

- Képességeinek megfelelően rendszeresen tanul.
- Kötelességeit általában teljesíti, kötelességmulasztást ritkán követ el.
- A tanórákon figyel, de néha ösztönözni kell.
- Képességeinek és adottságainak megfelelően tanul, de nem minden tantárgyból éri el a lehető legjobb teljesítményt.
- Irányítással képes elvégezni feladatát, ellenőrzésre ritkán szorul.
- Érdeklődése csak az iskolai tananyagra terjed ki.
- Felszerelései, feladatai általában hiánytalanok, esztétikusak

Változó (3)

- Tanulmányi munkája, ingadozó, gyakran képességei alatt teljesít.
- Kötelességeit nem minden esetben teljesíti, de társait nem akadályozza.
- A tanítási órákon passzív.
- Teljesítménye hullámzó.
- Önállótlán, de a segítséget elfogadja. Állandó ellenőrzésre szorul.
- Szétszórtság jellemzi.
- Felszerelései, feladatai többször hiányosak, kifogásolhatók.

Hanyag (2)

- Tanulmányi munkája megbízhatatlan. Képességeihez és körülményeihez képest keveset tesz tanulmányi előmenetele érdekében.
- Kötelességeit elhanyagolja, felszólításnak nem engedelmeskedik.
- A tanórák alatt figyelmetlen.
- Jóval egyéni képességei alatt teljesít. Tanulmányi eredményében 3-4 tantárgyból is súlyos visszaesést mutat.
- Önálló munkavégzésre nem hajlandó, feladatait nem végzi el. Segítséget nem fogad el.
- Érdektelen, teljes közöny jellemzi.
- Felszerelései, feladatai rendszeresen hiányosak, rendetlenek.

7.1.3. A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei

7.14.3.1 A tanulók jutalmazásának elvei, és formái

Azt a tanulót, aki tanulmányi munkáját képességeihez mérten kiemelkedően végzi, aki kitartó szorgalmat, vagy példamutató közösségi magatartást tanúsít, illetve hozzájárul az iskola jó hírnevének megőrzéséhez, növeléséhez az intézmény az alábbi jutalmazási rend szerinti dicséretben és jutalomban részesítheti.

A tanulók jutalmazásának elvei, figyelembe veendő főbb szempontok:

a. A tanulmányi munka elismerésénél:

- a tanuló tanulmányi előmenetele, szorgalma,
- a tanuló magatartása,
- a tanulmányi versenyeken elért eredményei,
- alkotó munkája, tantárgyi pályázatokon elért eredményei,

b. A tanuló közösségi tevékenységének elismerésénél:

- az osztályközösségért végzett tevékenysége,
- az iskolai közösségért végzett tevékenysége,
- a települési közösségért végzett tevékenysége,
- a tanuló magatartása,
- a közösségért végzett tevékenysége mennyiben egyéni jellegű, és mennyiben szolgálja az adott közösség közösséggé formálódásának erősítését,
- a közösségért végzett tevékenység mennyiben rendszeres, és huzamosabb ideig tartó tevékenység,

- c. A tanuló szabadidős (sport, kulturális, művészeti stb.) tevékenységének elismerésénél:
- a tevékenység eredményessége,
  - a tevékenységben felmutatott egyéni teljesítménye,
  - az intézmény, a megye hírnevének erősítését szolgáló jellege,
  - a nem iskolai szervezeti keretek között végzett tevékenység eredményessége, és az iskolai munkával való összehangoltsága,
  - a tanuló magatartása.

(3) A tanulók jutalmazásának formái:

a.) A (2) bekezdés a-c./ pontjaiban írt tevékenységekért egyaránt adható elismerések, és adományozóik:

- szaktárgyi dicséret	szaktanár
- osztályfőnöki/nevelőtanári dicséret	osztályfőnök/nevelőtanár
- intézményegység-vezetői dicséret	intézményegység-vezető
- igazgatói dicséret	igazgató
- nevelőtestületi dicséret	intézmény nevelőtestülete

A dicséretet minden esetben írásban, a rendszeresített bizonyítványba, ill. tanulói értesítőbe be kell jegyezni, és a tanuló szüleit, vagy a szülői felügyeletet gyakorlót a dicséretéről tájékoztatni kell.

b.) A (2) bekezdés a-b./ pontjában írt tevékenységért az intézmény nevelőtestülete által adható kiemelt elismerés:

- **Dicsőségszalag:** több éven keresztül tartó kimagasló tanulmányi eredményért és példás magatartásért, valamint kiemelkedő közösségi munkáért, általában tanulmányok befejezéséhez kötődően.
- **Nevelőtestületi dicséret:** a tanévben tanúsított kimagasló tanulmányi eredményért és példás magatartásért, valamint kiemelkedő közösségi munkáért

c.) A (2) bekezdés b-c./ pontjában írt tevékenységért az intézmény nevelőtestülete által adható kiemelt elismerés:

- **Tárgyjutalom** (egyéni elismerés): a kollégiumi élet területén egészében kiemelkedő eredményességgel végzett közösségi és szabadidős tevékenységért

d.) Az intézményegység nevelőtestülete által adható elismerés:

- **Tárgyjutalom** (csoportos elismerés): magatartási verseny első helyezett iskolai közössége, valamint a hálóértékelési verseny első helyezett kollégiumi/gyermekotthoni csoportja.
- e.) A (2) bekezdés a-c./ pontjában írt tevékenységért osztályfőnök/nevelőtanár által adható elismerés:
- **Könyv, oklevél, emléklap:** éves munka elismeréseként tanév végén.
- (4) A (3) bekezdésben írt elismerésekre és díjakra javaslatot tehetnek:
- a díj odaítélésére hatáskörrel rendelkező nevelőtestület tagjai,
  - az intézmény vezetői,
  - a diákönkormányzat,

A javaslatot írásban, rövid indokolással az adományozásra hatáskörrel rendelkezőnél kell előterjeszteni. Az előterjesztés határideje:

- a (3) bekezdés a./ pont esetében, amikor az elismerés a leginkább elért célját,
- a (3) bekezdés b-e./ pontjai esetében a tanév zárását három héttel megelőzően indított egyeztetéseket követően a tanév végi osztályozó értekezlet időpontja.

7.14.3.2 A fegyelmező intézkedések alkalmazásának elvei és formái

Azokat a tanulókat, akik az iskolai házirendet tanórán, vagy tanórán kívül, az iskolán belül, vagy iskolán kívül megszegik, illetve az iskolai közösség normáit sértő magatartást tanúsítanak, fegyelmező intézkedésben kell részesíteni.

3. A fegyelmező intézkedések alkalmazásának elvei:

- az intézkedés hatékonyan szolgálja a tanulók nevelését, az intézményi rend megtartását,
- a tanulóban tudatosuljon cselekményének helytelensége, az iskolai közösség cselekményével kapcsolatos negatív megítélése,
- az intézkedés a tanuló számára visszatartó hatású legyen a jövőre nézve,
- az intézkedés szolgálja mások visszatartását is a hasonló cselekményektől,
- az intézkedés a cselekménnyel arányban álló legyen,
- az intézkedés alkalmazása átgondolt, nevelő célzatú, fokozatosságot megtartó legyen, és következetes nevelési szándékot tükrözzön.

4. A fegyelmező intézkedések formái és az intézkedésre jogosultak:

- szaktanári szóbeli/írásbeli figyelmeztetés

- intézkedésre jogosult: *szaktanár*
- osztályfőnöki/nevelőtanári szóbeli/írásbeli figyelmeztetés
intézkedésre jogosult: *osztályfőnök/nevelőtanár*
- osztályfőnöki/nevelőtanár írásbeli intés, majd megrovás
intézkedésre jogosult: *osztályfőnök/nevelőtanár*
- intézményegység-vezetői szóbeli/írásbeli figyelmeztetés
intézkedésre jogosult: *intézményegység-vezető*
- intézményegység-vezetői írásbeli intés, majd megrovás
intézkedésre jogosult: *intézményegység-vezető*
- igazgatói írásbeli figyelmeztetés, intés, megrovás
intézkedésre jogosult: *igazgató*
- fegyelmi eljárás
intézkedésre jogosult: *nevelőtestület*

3. A fegyelmező intézkedés fokozatainak megállapítása, alkalmazása:

- A fokozatok megállapítása: - szaktanári intézkedés esetén: szaktanár
- egyéb intézkedés esetén: osztályfőnök/nevelőtanár

A szaktanári intézkedésen kívüli intézkedéseket az általános iskolai intézményegység szaktanárai a tanuló osztályfőnökénél írásban, rövid indokolással kezdeményezhetik. Az osztályfőnök állapítja meg az intézkedés esedékes fokozatát, míg az intézkedésre jogosult - az osztályfőnök véleményének kikérését követően - dönt az intézkedés alkalmazásáról, vagy mellőzéséről.

4. Az írásban alkalmazott intézkedéseket a tanuló ellenőrző könyvébe kell beírni, és a szülőt, vagy a szülői felügyeleti jogot gyakorlót az intézkedésről tájékoztatni kell. A tanuló köteles a bejegyzett intézkedést a szülővel aláírni.

A fegyelmező intézkedésként alkalmazott szóbeli figyelmeztetésről az osztályfőnök feljegyzést készít (figyelmeztetés megtörténte, oka, ideje), amelyet a fokozat megállapításánál figyelembe vesz.

Fegyelmi eljárást követő fegyelmi büntetések: A fegyelmi eljárás megindításáról, a fegyelmi tárgyalásról és a büntetés mértékéről a tanulót, illetve kiskorú tanuló gondviselőjét írásban

értésíti az iskola. A fegyelmi büntetés formáit a mindenkor hatályos jogszabályok határozzák meg.

Az eljárás részleteit intézményünk Szervezeti és Működési Szabályzata tartalmazza.

8. Szakmai program

*Megjegyzés:

A Szakiskola szakmai programjait a Pedagógiai Program melléklete tartalmazza.

KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA HELYI TANTERVE

MEIXNER ILDIKÓ
EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY,
ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA,
FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁST VÉGZŐ ISKOLA,
KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA
SZAKISKOLA ÉS KOLLÉGIUM

KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA

9. Értelmileg akadályozott tanulók készségfejlesztő iskolai közismeretei tantervei és szakmai moduljai

A készségfejlesztő iskola a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók részére biztosítja az életkezdéshez való felkészülést, a munkába állást lehetővé tevő egyszerű betanulást igénylő munkafolyamatok elsajátítását, továbbá a szakképzésben részt venni nem tudó enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára nyújt a munkába álláshoz és az életkezdéshez szükséges ismereteket.¹⁴

A képzés szerkezete

Képzési idő 2+2 év.

A készségfejlesztő iskolának négy évfolyama van, amelyből

- a) kettő közismereti képzést folytató évfolyam,
- b) kettő, az életkezdéshez való felkészülést, a munkába állást lehetővé tevő egyszerű betanulást igénylő munkafolyamatok elsajátítását célzó gyakorlati jellegű évfolyam¹⁵

Közismereti képzés (9-10. évfolyam)

A közismereti oktatás a készségfejlesztő iskolában a sajátos nevelési igény jellegéhez igazodó közismereti kerettanterv alapján folyik¹⁶

A készségfejlesztő iskola 9-10. közismereti évfolyamai az általános iskolai nevelés-oktatás koncepcionális folytatása. A nevelés-oktatás célja az általános iskolában elsajátított életkezdéshez, pályaválasztáshoz kapcsolódó ismeretek megerősítése, a gyengébb vagy sérült funkciók fejlesztése, kompenzálása, a felnőtt életben elérhető munkatevékenységek iránti motiváció felkeltése, a gyakorlati tevékenységek elsajátításához szükséges kompetenciák, magatartásformák kialakítása, a gyakorlati képzés sikerének megalapozása. A tanuló megismeri a gyakorlati évfolyamok munkatevékenységeit, felkészül a gyakorlati ismeretek és tevékenységek elsajátításának megkezdésére. A képzés során a tanuló megismeri, fokozatosan magáévá teszi és elfogadja a reális, képességeit, érdeklődését, lehetőségeit figyelembe vevő, számára elérhető életperspektívát, kialakítja életcéljait. Megismeri és alkalmazza a segítségkérés és elfogadás aktuális helyzethez szükséges formáit, társas kapcsolataiban és kommunikációjában kialakul a megfelelő önbizalomra épülő bátorság, a helyes önértékelésen alapuló közösségi magatartás. Az eltérő tanulási képességek miatt szükséges az egyéni megsegítés és bánásmód alkalmazása, folyamatosan szem előtt tartva a gyakorlati felkészítés eredményességének megalapozását. Különösen nagy hangsúlyt kell helyezni a gyakorlati

¹⁴ 2011. évi CXC tv. 13/B § (1)

¹⁵ 2011. évi CXC. tv. 13/B § (2).

¹⁶ 2011. évi CXC. tv. 13/B § (3).

tevékenységekkel és a munkavállalással kapcsolatosan a kommunikáció fejlesztésére a beszéd értése és a beszédprodukciónak, illetve alternatív kommunikációs eszközök területén egyaránt. A tevékenységek elsajátításának érdekében fontos a nagymozgásos fejlesztés a megfelelő állóképesség kialakulásához, a finommotoros koordináció fejlesztése a sikeres munka- és feladatvégzéshez. A készségfejlesztő iskola olyan nyitott szellemiségű, befogadó intézmény, amelyben minden tanuló számára lehetővé válik a képességeinek megfelelő ismeretek elsajátítása, a munkatevékenységekben rejlő sikerélmény biztosítása, az eltérő adottságok elfogadása és a tanulói közösség ösztönző erejének, lendületének kiaknázása.

Gyakorlati képzés 2 évfolyam

A készségfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamainak képzése a készségfejlesztő kerettantervek szerint meghatározott. A készségfejlesztő iskola sikeresen teljesített gyakorlati évfolyamai eltérő készségfejlesztő kerettantervek szerinti oktatással megismételhetők.¹⁷

A készségfejlesztő iskola tanulói számára készült kerettanterv célja az egyéni sajátosságokhoz igazodóan a képességeknek és érdeklődésnek megfelelő gyakorlati tevékenységek kiválasztása, a minél teljesebb körű felkészítés az iskola utáni gyakorlati feladatok ellátására. Az évfolyamok közismereti tantárgyai a 9-10. évfolyamokon elért tudásra építenek, azt megerősítik a gyakorlati képzés céljainak és feladatainak függvényében. A képzés célja, hogy kialakítsa a tanulóban az igényt a felnőtt életben szükséges tevékenységek elsajátítása, ellátása és minél önállóbb gyakorlása iránt, támogassa a gyakorlati műhelyekben elengedhetetlen praktikus készségek, figyelem, fegyelem, motiváció, pontosság, türelem kialakulását. A képzés feladata a munkafolyamat ellátásának, a munkatevékenységeket támogató készségeknek tudatos, célorientált fejlesztése, a kitartás megalapozása. A képzés során törekedni kell az egyéni képességstruktúra feltérképezésére és minél teljesebb körű fejlesztésére az eltérő szükségletek alapján. A gyakorlati oktatás során szem előtt kell tartani a hétköznapi életben előforduló felhasználások bemutatását, a gyakorlatias elsajátítást, a tevékenységek szükségességének példáit a felnőtt életben előforduló helyzetekben. A képzés alatt minél több lehetőséget kell adni a szituációs helyzetekben történő megértésre, gyakorlásra. A készségfejlesztő iskola 11-12. évfolyamain a gyakorlati tevékenységek elméleti ismereteit, alapjait is a gyakorlatban, folyamatos bemutatás, ismétlés, gyakorlás keretében célszerű elsajátíttatni. Törekedni kell az egyéni különbségekből, sajátos nevelési igényből adódó tevékenységválasztásra és az egyéni életutak alakulásában szerepet játszó lehetőségek minél teljesebb körű felismertetésére és elfogadására. Kiemelt figyelmet kell fordítani a munkavégzéshez szükséges szociális készségek, kommunikáció, a közösségi magatartás, a kölcsönös segítség, a csapatszellem fejlesztésére. Mindezek eléréséhez fontos a tevékenykedésre, az aktív felnőtt életre ösztönző, cselekvéseken alapuló, a szellemi és fizikai aktivitásra ösztönző, motivált légkör megteremtése.

A készségfejlesztő iskolába kerülés előzményei, feltételei

A Baranya Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Megyei Szakértői Bizottsága javaslata alapján (8

---

¹⁷ 2011. évi CX. tv 13/B (3), (4)

általános iskolai évfolyam elvégzése után) kerül az értelmileg akadályozott tanuló középfokú oktatásba.

Az a fiatal, aki eredményesen befejezte a 10. évfolyamot, tanulmányait a készségfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamain folytatja. A készségfejlesztő iskola sikeresen teljesített gyakorlati évfolyamai eltérő készségfejlesztő kerettantervek szerinti oktatással megismételhetők.

9.1 A választott kerettanterv megnevezése

Jogszáabályi háttér

- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 2011. évi CLXXXVII. Törvény a szakképzésről
- A 32/2012.(X.8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve kiadásáról
- 51/2012 (XII. 21.) EMMI rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről
- 5/2020, (I.31.) Kormány rendelet A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelőoktató munkáját ellátó készségfejlesztő iskola 9-10. évfolyamának közismereti kerettanterve

Bevezetésre kerül 2020.szeptember 1-től

A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok

Műveltségi terület	Tantárgy	Heti óraszám		2 tanéves óraszám
		9. évfolyam	10. évfolyam	
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	5	5	360
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	5	5	360
Történelem és állampolgári ismeretek	Állampolgári ismeretek	1	1	72
Természettudomány és földrajz	Környezet- és egészségvédelem (Természettudomány)	2	2	144
Művészetek	Ének-zene	2	2	144
	Ábrázolás-alakítás (Vizuális kultúra)	2	2	144
Technológia	Digitális kultúra	2	2	144
Testnevelés és egészségfejlesztés	Testnevelés	5	5	360
	Osztályfőnöki óra (Közösségi nevelés)	1	1	72
Egyéb	Életvitel és gyakorlat	4	4	288
	Gyakorlati képzés előkészítése	2	2	144
Szabad időkeret		3	3	216
Összesen		34	34	

A kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatóak.

Kivezetésre kerül 2020. szeptember 1-től

A nevelés-oktatás-fejlesztés területei	Tantárgy	9. évf.	10. évf.
Anyanyelv és kommunikáció	Kommunikáció	5	5
Társadalmi környezet	Számolás-mérés	5	5
	Társadalmi ismeretek	1	1

	Etika	1	1
	Osztályfőnöki óra	1	1
Életvitel és gyakorlat	Életvitel és gyakorlat	4	4
	Gyakorlati képzés előkészítése	2	2
Természeti környezet	Környezet- és egészségvédelem	2	2
Művészetek	Ének-zene	1,5	2
	Ábrázolás-alakítás	2	2
Informatika	Információs eszközök használata	2	2
Testi nevelés	Testnevelés	5	5
Szabadon tervezhető órakeret		3,5	4
Összesen		35	36

9.1.1. Gyakorlati évfolyamok kerettantervei

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelőoktató munkáját ellátó készségfejlesztő iskola 11-12. évfolyamának kerettanterve

Bevezetésre kerül 2020. szeptember 1-től

A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok

Műveltségi terület	Tantárgy	11. évfolyam	12. évfolyam	2 éves
		Heti	Heti	
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	2	2	144
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	1	1	72
Természettudomány és földrajz	Környezet- és egészségvédelem (Természettudomány)	1	1	72
Testnevelés és egészségfejlesztés	Testnevelés	5	5	360
	Osztályfőnöki óra (Közösségi nevelés)	1	1	72
Szabad időkeret		2	2	108
Közismeret összesen		12	12	864
Gyakorlati tevékenység	Készségfejlesztő kerettantervek	20	20	1440
Szabad készségfejlesztő időkeret		2	2	144
Készségfejlesztő időkeret összesen		22	22	1 584

Összesen	34	34	2 448
-----------------	-----------	-----------	--------------

A kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatóak.

Választható készségfejlesztő kerettantervek:

- Agyagtárgy készítő készségfejlesztő kerettanterv
- Árufeltöltő készségfejlesztő kerettanterv
- Autómosó kisegítő készségfejlesztő kerettanterv
- Rehabilitációs célú munkavégzés integrált munkavégzésre képes tanulók részére készségfejlesztő kerettanterv
- Rehabilitációs célú munkavégzés integrált munkavégzésre nem képes tanulók részére készségfejlesztő kerettanterv
- Háztartástan – életvitel készségfejlesztő kerettanterv
- Irodatechnikai eszközök használata készségfejlesztő kerettanterv
- Kert- és parkápoló készségfejlesztő kerettanterv
- Kisegítő állatgondozó készségfejlesztő kerettanterv
- Kisegítő takarító készségfejlesztő kerettanterv
- Konyhai kisegítő készségfejlesztő kerettanterv
- Mézeskalács-sütő készségfejlesztő kerettanterv
- Mosodai kisegítő készségfejlesztő kerettanterv
- Palántanevelő készségfejlesztő kerettanterv
- Papírtermék-készítő készségfejlesztő kerettanterv
- Szövött-tárgy készítő készségfejlesztő kerettanterv
- Textil- és fonalmentő készségfejlesztő kerettanterv
- Udvaros készségfejlesztő kerettanterv

Kivezetésre kerül 2020. szeptember 1-től

A nevelés-oktatás-fejlesztés területei	Tantárgy	11. évf.	12. évf.
Anyanyelv és kommunikáció	Kommunikáció	2	2
Társadalmi környezet	Számolás-mérés	1,5	1,5
	Etika	1	1
	Osztályfőnöki óra	1	1
	Gyakorlati képzés előkészítése	2	2
Természeti környezet	Környezet- és egészségvédelem	1	1
Testi nevelés	Testnevelés	5	5
Szabadon választott		1,5	1,5
Közismereti összesen		13	13
Gyakorlati tevékenység	Készségfejlesztő kerettanterv	20/hét	20/hét
Szabad készségfejlesztő időkeret		2	2
Készségfejlesztő időkeret összesen		22	22

Összesen	35	35
-----------------	-----------	-----------

A 2017/2018. tanévre választott készségfejlesztő kerettantervek:

- Agyagtárgy készítő készségfejlesztő kerettanterv
- Háztartástan-életvitel készségfejlesztő kerettanterv
- Habilitációs célú munkavégzés integrált munkavégzésre nem képes tanulók részére készségfejlesztő kerettanterv

9.2 A választott kerettanterv feletti óraszám

9.2.1. Választott kerettanterven felüli óraszámok a 9-10. évfolyamon

A **szabad órakeret** felhasználása a meglévő tantárgyak közötti elosztással történt.

A szabadon tervezhető órakeretet évfolyamonként a következőképpen használtuk fel.

9. évfolyam 2 óra életvitel és gyakorlat 1 óra Gyakorlati képzés előkészítése

10. évfolyam 2 óra életvitel és gyakorlat 1 óra Gyakorlati képzés előkészítése

A szabadon felhasználható órakeret felosztásánál a gyakorlati tevékenységek erősítését, bővítését vettük figyelembe. Szem előtt tartva a készségfejlesztő gyakorlati évfolyamokra való felkészülést.

Bevezetésre kerül 2020. szeptember 1-től

Műveltségi terület	Tantárgy	Heti óraszám		2 tanéves óraszám
		9. évfolyam	10. évfolyam	
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	5	5	360
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	5	5	360
Történelem és állampolgári ismeretek	Állampolgári ismeretek	1	1	72
Természettudomány és földrajz	Környezet- és egészségvédelem (Természettudomány)	2	2	144
Művészetek	Ének-zene	2	2	144
	Ábrázolás-alakítás (Vizuális kultúra)	2	2	144
Technológia	Digitális kultúra	2	2	144

Testnevelés és egészségfejlesztés	Testnevelés	5	5	360
	Osztályfőnöki óra (Közösségi nevelés)	1	1	72
Egyéb	Életvitel és gyakorlat	4+2	4+2	288
	Gyakorlati képzés előkészítés	2+1	2+1	144
	Szabad időkeret	3	3	216
Összesen		34	34	

Kivezetésre 2020. szeptember 1-től

A **szabadon felhasználható órakeretek** a tantárgyon belüli tematikai egységekben kerülnek felhasználásra a tananyag elmélyítése és gyakorlása érdekében. Az értelmileg akadályozott tanulók iskolai csoportalakítása több évfolyam összevonásával valósítható meg a törvényi szabályozásoknak megfelelő létszámhatárok figyelembevételével, ezért a különböző évfolyamokra előírt azonos tantárgyak azonos tematikai egységeinek óraszámait megközelítően azonos számosságúra alakítottuk a szakszerűbb tervezhetőség és megvalósíthatóság érdekében.

A **szabad órakeret** felhasználása a meglévő tantárgyak közötti elosztással történt.

Az intézmény helyi adottságai figyelembevételével, ill. a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók oktatásának-nevelésének alapelvei értelmében szükségesnek tartottuk az **Életvitel és gyakorlat ill. a Gyakorlati képzés előkészítése** tantárgyak óraszámát megemelni. Ezzel is a gyakorlati évfolyamok előkészítését kívánjuk segíteni.

A választott kerettanterv óraszámát a szabadon tervezhető órakeret terhére a következő évfolyamokon és tantárgyakban emeljük meg az alábbi óraszámokkal.

Tantárgy	9.évf	10. évf
Kommunikáció	5	5
Számolás-mérés	5	5
Társadalmi ismeretek	1	1
Etika	1	1
Osztályfőnöki óra	1	1
Életvitel és gyakorlat	4 + 2	4 +2
Gyakorlati képzés előkészítése	2 +1	2+1
Környezet- és egészségvédelem	2	2
Ének-zene	1,5 +0,5	2
Ábrázolás-alkatás	2	2

Információs eszközök használata	2	2
Testnevelés	5	5
Szabadon tervezhető órakeret	3,5	4
Rendelkezésre álló órakeret	35	36

A kötelező tantervi órákon felül a Köznevelési törvényben előírt mértékben biztosítunk lehetőséget pedagógiai célú habilitációs/ rehabilitációs foglalkozásra tanulóinknak.

9.2.2. Gyakorlati évfolyamokon a választott kerettanterven felüli óraszámok

A szabadon tervezhető órakeretet évfolyamonként a következőképpen használtuk fel.

11.évfolyam	1 óra Kommunikáció	1 óra Számolás-mérés
12.évfolyam	1 óra Kommunikáció	1 óra Számolás- mérés

A szabadon felhasználható órakeret felosztásánál a közismereti tantárgyak óraszámait növeltük a már elsajátított olvasási, számolási készségek szinten tartása okán.

Bevezetésre kerül 2020. szeptember 1.

Tantárgy		11. évf.	12. évf.
Kommunikáció		2+1	2+1
Számolás-mérés		1+1	1+1
Etika		1	1
Osztályfőnöki		1	1
Környezet és egészségvédelem		1	1
Testnevelés		5	5
Információs eszközök használata		1	1
Szabadon tervezhető órakeret		2	2
Rendelkezésre álló órakeret		12	12
Gyakorlati tevékenység (KÉSZSÉGFEJLESZTŐ TANTERVEK)	A mindenkori hatályos készségfejlesztő kerettantervekből összeállítva	20	20
Szabadon tervezhető órakeret		2	2
Rendelkezésre álló órakeret		22	22
HETI ÖSSZES ÓRASZÁM		34	34

Kivezetésre kerül 2020. szeptember 1-től

Tantárgy		11. évf.	12. évf.
Kommunikáció		2	2
Számolás-mérés		1,5 + 0,5	1,5 + 0,5
Etika		1	1
Osztályfőnöki		1	1
Környezet és egészségvédelem		1	1
Testnevelés		5	5
Információs eszközök használata		1	1
Szabadon tervezhető órakeret		1,5	1,5
Rendelkezésre álló órakeret		13	13
Gyakorlati tevékenység (KÉSZSÉGFEJLESZTŐ TANTERVEK)	Agyagtárgy készítő	8	8
	Háztartástan – életvitel	8	8
	Habilitációs célú munkavégzés integrált munkavégzésre nem képes tanulók részére	4 + 2	4 + 2
Szabadon tervezhető órakeret		2	2
Rendelkezésre álló órakeret		22	22
HETI ÖSSZES ÓRASZÁM		35	35

A *szabad órakeret* felhasználása a 1,5 órás *Számolás-mérés* tantárgy egész órára való kiegészítésére, ill. 1 óra *Információs eszközök használata* tanóra beiktatásával történt.

A gyakorlati tevékenységekre használható szabad órakerettel a legalacsonyabb óraszámú készségfejlesztő kerettantervet növeltük meg.

A választott kerettanterv óraszámát a szabadon tervezhető órakeret terhére a következő évfolyamokon és tantárgyakban emeljük meg az alábbi óraszámokkal.

9.3. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

A 2011. évi CXCV tv. 46 § (5) Az elsőtől a nyolcadik évfolyamig, továbbá a nemzetiségi nevelés-oktatásban és a gyógypedagógiai nevelés-oktatásban az állam biztosítja, hogy a tanuló számára a tankönyvek térítésmentesen álljanak rendelkezésre.

Intézményünk a tankönyvek megrendelését a következő jogszabály alapján végzi: A tankönyvvé nyilvánítás, a tankönyvtámogatás valamint a tankönyvellátás rendjéről szóló 16/2013 (II. 28.) EMMI rendelet.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára szükséges többlétszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés. Intézményünkben alaptankönyvként az értelmileg akadályozott tanulók számára a tankönyvjegyzékben szereplő tankönyveket használjuk, mely tankönyvek tartalomban, információban, képi anyagban a legjobban igazodnak a tanulók szükségleteihez.

Mindezek mellett lehetőséget adunk a gyógypedagógusnak, a helyi tanterv témaköreihez kapcsolódó, egyéb tankönyvek kiegészítő használatára, előtérbe helyezve azon eszközöket, melyek lehetővé teszik a cselekvésbe ágyazott ismeretszerzést.

A taneszköz

A taneszközök kiválasztásának elsődleges szempontja, hogy életkori és fejlődésbeli sajátosságokhoz igazodva felkeltse a tanuló érdeklődését, cselekvésre ösztönözze.

Segítse elő a pedagógiai feladat elvégzését, tegye könnyebben feldolgozhatóvá a tananyagot.

A játéktárgyak legyenek esztétikus külsejűek, jó minőségűek, könnyen tisztíthatóak.

A mindennapi élet használati tárgyai és a sportszerek kiválasztásában a balesetvédelmi szempontok álljanak előtérben, rendszeres karbantartásuk, ellenőrzésük elengedhetetlen.

A speciális gyógypedagógiai taneszközök és terápiás kellékek kiválasztását és használatát a módszerben járatos szakember végezze. Az eszközök legyenek jó minőségűek, több témához felhasználhatóak.

9.4 A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelése, oktatása, fejlesztése a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott, az iskolai nevelés-oktatás közös értékeire épül. Alapelveiben, céljaiban illeszkedik a Nat-ban megjelenő kulcskompetenciákhoz, a kiemelt fejlesztési területekhez.

A nevelés, oktatás, fejlesztés tartalmai a Nat műveltségi területeihez részben igazodva, de a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók sajátosságait figyelembe véve a következők:

Anyanyelv és kommunikáció, Társadalmi környezet, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Természeti környezet, Művészetek, Informatika, Testi nevelés.

A 9. és 10. évfolyamon a tanított ismeretek és gyakorlatok teljes kontinuitást jelentenek az általános iskolai kerettantervvel.

A képzés célja

A készségfejlesztő iskola a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók részére biztosítja az életkezdéshez való felkészülést, a munkába állást lehetővé tevő egyszerű betanulást igénylő munkafolyamatok elsajátítását, továbbá a szakképzésben részt venni nem tudó enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára nyújt a munkába álláshoz és az életkezdéshez szükséges ismereteket.

- Az életkezdéshez való felkészülést, a munkába állást lehetővé tevő egyszerű betanulást igénylő munkafolyamatok elsajátítása
- Felkészíteni a sikeres társadalmi integrációra.

A képzés feladata

- A tanuló felkészítése felnőttkori lehetőségeire. (Értelmi fogyatékosok Napközi Otthonaiban, második munkaerőpiacon történő elhelyezkedés, esetleg integrált munkavégzés)
- Az értelmileg akadályozott fiatal felnőtt oktatása-nevelése-képzése:
  - a legáltalánosabb élethelyzetekben történő eligazodásra, helyes cselekvésre,
  - a szükséges segítség igénylésére és elfogadására,
  - társas kapcsolatok kialakítására és fenntartására,
  - egyszerű munkavégzésben siker elérésére,
  - reális vágyak és célok kitűzésére.

Kiemelt kompetenciák és fejlesztési feladatok

A gyakorlati képzés fő célja a tanulók munkavégzési kompetenciáinak kialakítása, a gyakorlati tevékenységek elsajátítása.

A közismereti tantárgyak témaköreinél azok a fő kompetenciák szerepelnek, amelyek a témakör feldolgozásakor kerülnek kialakításra vagy nélkülözhetetlenek a tananyag elsajátításához.

Elvárt teljesítmény:

A készségfejlesztő iskolai képzés végére az általánosan elvárt teljesítmények a következők:

- A tanuló képességeihez mérten sajátítsa el a tanult gyakorlati tevékenységet.
- Legyen képes egyéni szükségleteihez mért differenciált támogatással viszonylag önálló életet élni (napközbeni foglalkoztatással illetve védőmunkahely)
- Jusson el az önkiszolgálás minél magasabb fokára, lakhatási lehetőségének függvényében lakóközösségébe, lakókörnyezetébe történő integrálódásra.
- Legyen igénye és képessége kapcsolatok létesítésére és fenntartására, a kulturális értékek befogadására, egészséges életmódra, környezete megóvására.

9.4.1. A 9-10. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A cél elsősorban az ismeretek megerősítése, szintetizálása, a tudáselemek rendszerbe illesztése, alkalmazása, a védő- irányító, de az önálló személyiséget is kibontakoztató fejlesztés. A munkatevékenységek megalapozó folyamatai már a készségfejlesztő iskola 9-10 évfolyamaiban megkezdődnek. A fejlesztésnek az önálló munkavégzésre való felkészítésre kell irányulnia.

A személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi megalapozása történik a helyes magatartásformák megismertetésével és gyakoroltatásával.

Ezen a két évfolyamon a tanított ismeretek és gyakorlatok teljes kontinuitást jelentenek az általános iskolai kerettantervvel.

9.4.2. A gyakorlati évfolyamok pedagógiai feladatainak megvalósítása

A cél olyan ismeretek és készségek elsajátítása, amelyek elősegítik, hogy a tanulók az iskoláskort követően önmagukat minél jobban el tudják látni, környezetükben képesek legyenek tájékozódni és tevékenykedni, képességeikhez mérten munkavállalóvá válni.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók részére biztosítani az életkezdéshez való felkészülést, a munkába állást lehetővé tevő egyszerű betanulást igénylő munkafolyamatok elsajátításával, továbbá a szakképzésben részt venni nem tudó enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára a munkába álláshoz és az életkezdéshez szükséges ismereteket nyújtani.

9.5. Mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja

A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módját a kerettantervben előírt testnevelés tantárgy tananyagtartalma és mennyisége alapján szervezzük meg.

Tanulóink mozgásnevelése a tanórai testnevelésen túl a nem kötelező tanórai foglalkozások valamint az Oldi Diáksport Egyesület (továbbiakban ODSE) együttes működésén keresztül egészül ki.

A mindennapos testnevelés hozzájárul tanulóink egészséges testi fejlődéséhez, komplex személyiség fejlődéséhez.

Az iskolai testnevelés segítséget nyújthat bizonyos rendellenességek korai észlelésében és megelőző szerepet tölthet be későbbi betegség kialakulásában.

9.6. A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai

Készségfejlesztő iskolánkban az alacsony tanulói létszám és ennek megfelelően alacsony gyógypedagógus létszám miatt nincs lehetőség a pedagógusválasztásra.

Készségfejlesztő iskola közismereti kerettantervei minden évfolyamra tartalmazzanak Etika tantárgyi tananyagot.

Fakultatív vallásoktatás keretében római katolikus hittan tanulására van lehetőség a tagintézményben.

9.7. Projektoktatás

Készségfejlesztő iskolai oktatás-nevelés szervesen kapcsolódik az értelmileg akadályozott tanulók általános iskolai nevelése-oktatásához, ezért az ott alkalmazott projektek megvalósítása történik a készségfejlesztő iskolai évfolyamokon is.

Részletes leírást ld. az értelmileg akadályozott tanulók általános iskolája helyi tanterve 4.7. pont alatt.

9.8. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Tanulóink fejlesztése, oktatása-nevelése egyéni fejlesztési terv szerint, egyéni tanulási tempóban történik.

A tanulók rehabilitációs és habilitációs foglalkozásainak célja, hogy az iskolai fejlesztéshez, tanórai foglalkozásokhoz szervesen kapcsolódva jelentősen csökkentse a fogyatékosságból eredő, szomatikus és pszichés hátrányokat, elősegítse a szociális érést.

Gyógypedagógiai tevékenységünk egyik legfontosabb eleme tanulóink szocializációjának és társadalmi integrációjának elősegítése. Ezt, mivel különnevelő intézmény vagyunk, különböző programok segítségével igyekszünk megvalósítani.

9.8.1 Habilitáció, rehabilitáció

A tanulók esélyegyenlőségét a kötelező egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozások megszervezésével is segítjük. A 2011. évi Nkt. a 6. sz. mellékletében meghatározott heti időkeret alapján biztosítjuk a sajátos nevelési igényű, tanulásban akadályozott tanulóink számára ezeket az egyéni fejlesztő, kiscsoportos foglalkozásokat. A szakmai megvalósítást az intézmény által kidolgozott Habilitációs Program, és protokoll tartalmazza. (Lásd. P.P. 1.8.1 A sni tanulók fejlesztését, habilitációját segítő tevékenység)

9.8.2 Komplex programok

A tanulóink esélyegyenlőségének biztosítása, a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése érdekében egyrészt személyre szabott pedagógiai módszereket alkalmazunk, másrészt olyan komplex programokat építünk be intézményünk pedagógiai gyakorlatába, amely erősíti a tanulók tanítási-tanulási folyamatba való bevonódását, a tanulás élményszerű megközelítését, az önismereten alapuló pályaválasztást, valamint a legalább középfokú végzettséget eredményező tanulási eredmény elérését. Az általános iskolai intézményegység által alkalmazott programok: a Komplex Alaprogram és a Komplex Instrukciós Program.

9.9. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

Az értékelés célja a tanuló folyamatos motiválása. Ennek érdekében az értékelés alapjának tekintjük a tanuló önmagához képest történő fejlődésének a mértékét.

Az értékelés célja és feladata

Az értékelés célja visszajelzést adni a tanuló, a csoport és az oktatás-nevelés valamennyi érintett szereplője számára a tanulónak az oktatási-nevelési folyamatban elért fejlődéséről. Feladata, hogy rámutasson a további fejlődés érdekében a tanuló és a pedagógus számára a szükséges tennivalókra.

Az értékelés alapelvei

- Az egyénre fókuszáló értékelés a tanuló önmagához mért fejlődésére irányul.
- Személyre szóló, fejlesztő, támogató értékelés valósul meg, amely a pedagógus számára is kijelöli a további tennivalókat az oktatási folyamatban.
- A fejlesztő értékelés az oktatás eredményességét növelő, a tanulók egyéni fejlődését támogató értékelés.
- Reális alapokra épülő kvalitatív és kritériumorientált értékelés valósul meg, amely fejlesztően hat a tanulók önértékelésére.
- Egységes, differenciált és egyénre szabott tanulási követelmények, ellenőrzési-értékelési eljárások alkalmazása.
- Az értékelés akkor tölti be szerepét a fejlesztési folyamatban, ha rendelkezésre állnak megfelelő mérőeszközök és ezeket alkalmazza is a pedagógus.
- A rendszeres és megfelelő időben történő értékelés hatékonysága felerősödik.

Az önbizalomhiánnyal küzdő enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára ideális tanítási-tanulási környezetet teremt a támogató érzelmi klímában megnyilvánuló reflektív tanári magatartás.

Értékelés

A minőségi értékelés minőségi tanuláshoz vezet. Az oktatás eredményességét növelő, a tanulók egyéni fejlődését támogató minőségi értékelés a fejlesztő értékelés. A közismereti és elméleti tartalmak értékelése a pedagógiai gyakorlatban ma elfogadott ötfokozatú skálán érdemjegy adásával történik. A gyakorlati évfolyamokon a készségfejlesztő kerettanterv oktatása során az oktatóknak folyamatosan figyelemmel kell kísérni és szóban értékelni a tanulók gyakorlati munkavégzését.

Vizsga

A készségfejlesztő kerettanterv elméleti és gyakorlati vizsgával zárul. A képzés végén a tanuló előre összeállított tételsor alapján gyakorlati tevékenységet kísérően ad számot elméleti tudásáról. A gyakorlati vizsgán be kell mutatni egy készterméket vagy munkafolyamatot (lehet digitálisan rögzített is), amelyet a tanuló a legjobbnak tart saját munkái közül, egy elkezdett munkadarabon pedig folytatja a munkát, bemutatva gyakorlati ismereteit. A vizsgabizottság összetétele a gyakorlati tevékenységet oktató szakemberből, szakirányú végzettségű gyógypedagógusból és a bizottság elnökéből áll.

A Vizgabizonyítvány minősítése:

- kiválóan megfelelt – a tanuló az elméleti és gyakorlati vizsgán képes az önálló munkavégzésre, egyéni ötleteit felhasználja, korrigálja hibáit, a pontos és kitartó munkavégzésre törekszik,
- jól megfelelt – a tanuló irányítás mellett képes a feladatok elvégzésére, munkájában körültekintő,
- megfelelt – a tanuló segítséggel el tudja végezni az adott tevékenységeket, ha szükséges, képes segítséget kérni,
- a képzésben részt vett – a tanuló segítséggel, balesetmentesen képes egyszerű munkafázist elvégezni.

9.10. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása

Az otthoni, tanulószobai feladatoknál figyelembe kell venni a sajátos nevelési igényű tanulók adottságait, terhelhetőségét, biztosítani kell a tanulást segítő speciális segédeszközök használatát. A tanulási időt a tanulók fogyatékosági típusához, az egyéni terhelhetőség és

szükségletek figyelembevételével kell meghatározni. A felkészülésben érvényesülni kell a differenciálásnak.

A megnövekedett tanulói terhek, rendkívül magas óraszámok miatt kivételes esetben adunk feladatot otthoni, tanulószobai felkészülésre.

9.11. Csoportbontások és egyéb foglalkozások szervezési elvei

Az értelmileg akadályozott (középsúlyos értelmi fogyatékos) tanulók osztály és csoport létszámának kialakításában a hatályos köznevelési törvény rendelkezései szerint:

- az osztálylétszám 5 – 13 fő

Habilitációs és rehabilitációs tevékenységek

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység lényeges eleme a folyamatos vagy szakaszos pedagógiai diagnosztizálás, amely a korrigáló, kompenzáló tartalmak, eljárások, terápiás eszközök tervezését, megelőzheti a további – másodlagos – tünetek megjelenését, szolgálja, lehetőséget ad a fiziológiai funkciók zavarának korrigálásához, kompenzálásához, a funkcionális képességek csökkenéséből, a funkciók fejletlenségéből eredő zavarok kezeléséhez, a szociális szféra akadályozottságából származó hátrányok csökkentéséhez.

Az értelmileg akadályozott tanulókkal végzett pedagógiai munka teljes tartalmában rehabilitációs foglalkozásnak minősül. Ezen túlmenően szükség van arra, hogy lehetőleg egyéni, vagy kiscsoportos formában tudatos speciális egyéni fejlesztést is alkalmazzunk tanulóink oktatása során. Ezt a célt szolgálják az órarendi rehabilitációs foglalkozások.

Ebben az időszakban a habilitációs és rehabilitációs tevékenységek közül kiemelt jelentősége van az eddig hasznosított terápiáknak, a kommunikációs technikák alkalmazásának.

- A cselekvésbe ágyazott ismeretszerzés és a cselekedtetés, munkáltatás képezi a rehabilitációs tevékenység alapját.
- A szociális kompetenciák fejlesztésére irányuló tevékenységek.
- Mozgásállapot fejlesztésére és a tartási rendellenességek prevenciójára és korrekciójára irányuló foglalkozások.
- Személyiségfejlesztést szolgáló művészetterápiás foglalkozások.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók habilitációs és rehabilitációs foglalkozásainak célja, hogy az iskolai fejlesztéshez, tanórai foglalkozásokhoz szervesen kapcsolódva jelentősen

csökkentse a fogyatékból eredő, szomatikus és pszichés hátrányokat, elősegítse a szociális érést.

9.12. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek

Cél: az egészséges testi fejlődés elősegítése, a testtartási rendellenességek kialakulásának megelőzése

A mozgástechnika fejlesztése

A mozgásigény felkeltése ill. fenntartása.

Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás igényének megalapozása.

Megfigyelés

A tanulók fizikai állapotának megfigyelése:

járás

kúszás

mászás

futás közben

A terhelhetőség megfigyelése testnevelés órán.

A terhelhetőség megfigyelése munkavégzés közben.

9.13. Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei

Az egészségfejlesztéshez tartozó feladatok, mint a betegségmegelőzés, gyógykezelés, egészséget károsító hatások, káros szenvedélyek kivédése, lelki problémák megelőzése, baleset-megelőzés tanítása - kötelező tananyag a 9- 10. évfolyamon a következő tantárgyak témaköreiként: Környezet és egészségvédelem, Társadalmi ismeretek, Életvitel és gyakorlat ismeretek

A gyakorlati évfolyamokon a Kommunikáció, Környezet és egészségvédelem valamint a Háztartástan-életvitel, a Rehabilitációs célú munkavégzés gyakorlati tantárgyakban.

Valamennyi évfolyamon, minden tanórán kívüli iskolai tevékenység során oktatási-nevelési feladat a helyes életmód és szokások kialakítása, a mozgás igénylése és szeretete.

A mindennapos testedzés feladatát az 5 testnevelés órán felül a rehabilitációs-rehabilitációs órakeretből lehet megvalósítani, illetve az ODSE keretén belül szervezett tömegsport, és versenysportra felkészítő foglalkozásokon.

A környezetre vonatkozó ismeretek és a környezetvédelem a Környezet és egészségvédelem és a Társadalmi ismeretek tantárgyakban kerülnek oktatásra, a gyakorlatban pedig a szűkebb intézményi környezet megóvására, szépítésére történő következetes nevelésében és elvárásokban.

9.14. A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei

A tanuló magatartás és szorgalom értékelésekor az érintett szakemberek együttes véleményét figyelembe kell venni.

Magatartás értékelése:

- példás
- jó
- változó
- rossz

Szorgalom értékelése:

- példás
- jó
- változó
- hanyag

A tanulók jutalmazása:

- szóbeli dicséret
- oklevél
- közösségi programokon, versenyeken való részvétel
- kirándulásokon való részvétel

FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁS

MEIXNER ILDIKÓ
EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY,
ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA,
FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁST VÉGZŐ ISKOLA,
KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA
SZAKISKOLA ÉS KOLLÉGIUM

FEJLESZTŐ NEVELÉS -OKTATÁS

10. Súlyos, halmozottan fogyatékos tanulók rehabilitációs pedagógiai programja

10.1. Bevezetés

10.1.1. A fejlesztő nevelés – oktatásról

Törvényi háttér

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 15.§

(1) A gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmény a kizárólag sajátos nevelési igényű gyermekeket, tanulókat ellátó nevelési-oktatási intézmény, amely a szakértői bizottság véleménye alapján vehető igénybe. A gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmény fejlesztő nevelést-oktatást végző iskolaként működik, ha kizárólag súlyos és halmozottan fogyatékos gyermekeket lát el.

(2) Ha a sajátos nevelési igényű gyermek súlyos és halmozottan fogyatékos, attól az évtől kezdve, amelyben az ötödik életévét betölti, fejlesztő nevelésben, attól az évtől kezdődően, hogy tankötelessé válik, fejlesztő nevelés-oktatásban vesz részt. A fejlesztő nevelés-oktatást a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési, nevelési-oktatási intézmény látja el egyéni vagy csoportos formában

a) saját intézményében külön erre a célra létrehozott csoportban,

b) otthoni ellátás keretében,

c) abban az intézményben, amely a gyermek ápolását, gondozását ellátja.

(3) A súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek annak a tanítási évnél az első napjától, amelyben a hatodik életévét betölti, fejlesztő nevelés-oktatás keretében teljesíti a tankötelezettségét.

A fejlesztő nevelés-oktatást az oktatásért felelős miniszter rendeletében foglaltak alkalmazásával, a sajátos nevelési igény típusának megfelelő gyógypedagógus, konduktor foglalkoztatásával, a szülő igénye, a gyermek állapota és a szakértői bizottság fejlesztő foglalkozások heti óraszámára vonatkozó javaslatának figyelembevételével kell megszervezni.

A heti fejlesztő foglalkozások száma nem lehet kevesebb húsz óránál. Indokolt esetben a szülő kérésére, ha a gyermek állapota szükségessé vagy lehetővé teszi, ennél több vagy kevesebb óraszám is megállapítható.

Megszervezésekor e törvénynek a tankötelezettségre, a pedagógiai munka szakaszaira, a Nat-ra és a kerettantervekre, az intézménytípusokra, a tanítási év rendjére, a tanítási, képzési idő rendjére, a tanulói jogviszony létesítésére, a gyermek, tanuló köteletségének teljesítésére és a felnőttoktatásra vonatkozó rendelkezéseit nem lehet alkalmazni.

(4) A fejlesztő nevelés-oktatásban a tanuló annak a tanítási évnél az utolsó napjáig köteles részt venni, amelyben betölti a tizenhatodik életévét és annak a tanítási évnél az utolsó napjáig vehet részt, amelyben betölti a huszonharmadik életévét. A fejlesztő nevelés-oktatásban a tanulókat a sajátos nevelési igényük, fejlettségük és életkoruk alapján osztják be fejlesztő csoportokba.

(5) Ha a tanuló – a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint – iskolába járással nem tud részt venni a fejlesztő nevelés-oktatásban, a tankötelezettségét a fejlesztő nevelés-oktatást nyújtó iskola által szervezett egyéni fejlesztés keretében teljesíti. Az egyéni fejlesztés megszervezhető

a) otthoni ellátás keretében,

b) abban az intézményben, amely a gyermek ápolását, gondozását ellátja.

- 20/2012(VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési- oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról 140.§

A tankötelezettség teljesítését a fejlesztő nevelés-oktatásban:

a) az a gyermek kezdheti meg, aki hatodik életévét május 31. napjáig betölti,

b) a szülő kérelmére az a gyermek is megkezdheti, aki a hatodik életévét az év december 31. napjáig betölti.

(2) A fejlesztő nevelés-oktatásban a tanulók csoportokba sorolásáról - a nevelőtestület véleményének kikérésével - az intézmény vezetője dönt. A csoportok létszáma nem haladhatja meg a hat főt.

(3) A fejlesztő nevelés-oktatás a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve súlyos és halmozottan fogyatékos tanulóakra vonatkozó része alapján készített intézményi

rehabilitációs pedagógiai program és a tanév helyi rendjét meghatározó éves munkaterv alapján folyik.

(4) A fejlesztő nevelés-oktatás a tanév rendjéhez igazodó, a tankötelezettség teljes időtartama alatti rehabilitációs célú, az elért fejlődési szakaszokat követő egységes folyamat. A nevelés-oktatás fejlesztési területeinek tartama tanítási évfolyamokra nem tagolódik, a pedagógiai munka szakaszolása a tevékenység tartalmi kínálatának életkori sajátosságokhoz alkalmazkodó strukturálásában, koncentrikus bővítésében jelenik meg.

(5) A tanév tizenkettedik hetének végéig minden tanuló részére el kell készíteni a személyre szabott, a tanuló fejlesztésének súlypontjait meghatározó egyéni fejlesztési tervet.

(6) A tanuló fejlődését a nevelőtestület a tanítási év végén, a központilag kiadott nyomtatványon szövegesen értékeli. A szöveges értékelés tartalmazza a tanulónak az egyes fejlesztési területen elért eredményeit és nehézségeit, valamint a következő tanítási év egyéni fejlesztési tervének elkészítéséhez szükséges javaslatokat.

- 32/2012 (X.8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról.

A súlyos és halmozott fogyatékoság meghatározása

„ A súlyos és halmozott fogyatékoság az egész élet során fennálló állapot, amelyre jellemző, hogy a testi struktúrák károsodása következtében a speciálisan humán funkciók – mint a kommunikáció, a beszéd, a mozgás, az értelem és az érzékelés – észlelés – minimálisan két területén súlyos vagy legsúlyosabb mértékű zavar mutatható ki. Ennek következtében az érintett személy pszichofizikai teljesítményei extrém mértékben eltérnek az átlagtól, így tevékenységeiben erősen akadályozottá válik, és társadalmi részvétele jelentősen korlátozott lehet. A súlyos és halmozott fogyatékoság háttérben rendszerint a korai életszakaszban bekövetkező, a központi idegrendszert érintő komplex károsodás áll. A fogyatékoságok a legkülönbözőbb kombinációkban és súlyossági fokozatokban, esetleg eltérő időben jelenhetnek meg.

A fenti fejlődésbeli eltérések és tevékenységbeli akadályozottságok a pedagógiai megsegítés, nevelés, oktatás, fejlesztés szempontjából sajátos nevelési igényként jelentkeznek. E tanulók speciális segítséget igényelnek szükségleteik kielégítése, egészségünk megtartása, az emberi, a

dologi és természeti világhoz való viszonyuk kialakítása és a társadalom életében való aktív részvétel érdekében. Egész életünkben a környezet fokozott mértékű és folyamatos, komplex segítségére, támogatására utaltak: személyiségük kibontakoztatása és életminőségük javítása érdekében fejlesztő iskolai oktatásra van szükségük.” (3. számú melléklet a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelethez)

Intézményünk 2013. október 01-től látja el alapfeladatai között a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelés-oktatását az intézmény székhelyén. Tagintézményünkben - korábban fejlesztő felkészítés keretében - e feladat ellátása 2011/2012 tanév óta valósul meg.

Jelenlegi feladatellátás

- A fejlesztő nevelés-oktatás intézményünk FNO intézményegységének keretében működik.
- A fejlesztő nevelés-oktatás keretében olyan tanköteles korú súlyos és halmozottan fogyatékos gyermekek/tanulók ellátását biztosítjuk, akik a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint:
  - heti húsz órában, csoportos keretben vesznek részt fejlesztő nevelés-oktatásban,
  - egyéni fejlesztés keretében vesznek részt fejlesztő nevelés-oktatásban.
- A fejlesztő nevelés-oktatást az oktatásért felelős miniszter rendeletében foglaltak alkalmazásával, a szülő igénye, a gyermek állapota és a szakértői bizottság fejlesztő foglalkozások heti óraszámára vonatkozó javaslatának figyelembevételével szervezzük meg.
- A fejlesztő nevelés-oktatás keretében biztosított ellátás formája a gyermek igényei és a szakértői véleményben foglaltak alapján lehet:
  - Egyéni foglalkozás
  - Mikro-csoportos foglalkozás (2-3 fő) (A csoportok létszáma a probléma súlyosságának, a kezelésre szoruló gyermekek számának, a helyiségek méretének és az órakeret lehetőségeinek függvényében változik.)
  - Csoportos foglalkozás (max. 6 fő)

- Az ellátás a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelésének, oktatásának irányelve alapján készített intézményi rehabilitációs pedagógiai program, és a tanév helyi rendjét meghatározó éves munkaterv alapján folyik.
- A fejlesztő nevelés-oktatás a tanév rendjéhez igazodik.
- Az egyéni fejlesztés keretében a fent nevezett dokumentumok alapján készítjük el a tanulók egyéni fejlesztési tervét, mely mindenkor alkalmazkodik az adott tanuló fejlettségi szintjéhez, igényeihez.
- A csoportos fejlesztés keretében az egyéni fejlesztési terv mellett a csoport éves tervét is elkészítjük (helyi döntés alapján féléves szakasztervekre bontva), mely mindenkor alkalmazkodik a csoport tagjainak fejlettségi szintjéhez, igényeihez.
- A fejlesztő nevelés-oktatás a tankötelezettség teljes időtartama alatti rehabilitációs célú, az elért fejlődési szakaszokat követő egységes folyamat.
- A nevelés-oktatás fejlesztési területeinek tartama tanítási évfolyamokra nem tagolódik, a pedagógiai munka szakaszolása a tevékenység tartalmi kínálatának az egyéni fejlődésmenet sajátosságaihoz alkalmazkodó strukturálásában, koncentrikus bővítésében jelenik meg.

10.1.2. Fejlesztő nevelés-oktatásban részt vevő tanulók

- A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelésének-oktatásának irányelve meghatározza a súlyos-halmozottan fogyatékos fogalmát: "A súlyos és halmozott fogyatékos az egész élet során fennálló állapot, amelyre jellemző, hogy a testi struktúrák károsodása következtében a speciálisan humán funkciók – mint a kommunikáció, a beszéd, a mozgás, az értelem és az érzékelés-észlelés – minimálisan két területén súlyos vagy legsúlyosabb mértékű zavar mutatható ki. Ennek következtében az érintett személy pszichofizikai teljesítményei extrém mértékben eltérnek az átlagtól, így tevékenységeiben erősen akadályozottá válik, és társadalmi részvételében jelentősen korlátozott lehet. A súlyos és halmozott fogyatékos hátterében rendszerint a korai életszakaszban bekövetkező, a központi idegrendszert érintő komplex károsodás áll. A fogyatékosok a legkülönbözőbb kombinációkban és súlyossági fokozatokban, esetleg eltérő időben jelenhetnek meg."

- A fenti fejlődésbeli eltérések és tevékenységbeli akadályozottságok a pedagógiai megsegítés, nevelés, oktatás, fejlesztés szempontjából sajátos nevelési igényként jelentkeznek. E tanulók speciális segítséget igényelnek szükségleteik kielégítése, egészségük megtartása, az emberi, a dologi és természeti világhoz való viszonyuk kialakítása és a társadalom életében való aktív részvétel érdekében. Egész életükben a környezet fokozott mértékű és folyamatos, komplex segítségével, támogatására utaltak; személyiségük kibontakoztatása és életminőségük javítása érdekében nevelés-oktatásra van szükségük.
- Intézményünkben fejlesztő nevelés-oktatásban az a tanköteles korú sajátos nevelési igényű gyermek/tanuló vehet részt, aki súlyos és halmozottan fogyatékos, és a szakértői bizottság véleményében a Meixner Ildikó EGYMI székhelyintézményét, feladatellátási helyét vagy tagintézményét jelölte ki az ellátás biztosítására, a fejlesztés formáját pedig egyéni fejlesztés keretében, vagy heti 20 órás csoportos fejlesztés keretében határozta meg.
- Fejlesztő nevelés – oktatásban a súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek annak a tanítási évnél az első napjától vehet részt, amelyben a hatodik életévét betölti.
- A fejlesztő nevelés-oktatásban a tanuló annak a tanítási évnél az utolsó napjáig köteles részt venni, amelyben betölti a tizenhatodik életévét és annak a tanítási évnél az utolsó napjáig vehet részt, amelyben betölti a huszonharmadik életévét.

10.1.3. A fejlesztő nevelés-oktatás tárgyi feltételei

A fejlesztő nevelés-oktatás biztosításához az intézményben rendelkezésre álló fejlesztő helyiségek, terápiai, fejlesztő eszközök szükség szerint használhatók.

10.1.4. A tanítás és tanulás szervezeti keretei, formái

A kiscsoportos és egyéni foglalkoztatás az egyéni képesség- és készségfejlesztéskor indokolt, biztosítani kell azonban, hogy a tanulók egyénileg elsajátított képességeiket, készségeiket közösségi szituációban is kipróbálhassák, gyakorolhassák. Az egyéni

fejlesztő foglalkozások nyújtanak lehetőséget arra, hogy speciális gyógypedagógiai és/vagy terápiás segítséget nyújtsunk a tanulóknak (pl. beszéd- és kommunikációfejlesztés, mozgásnevelés, bazális stimuláció, rehabilitációs foglalkoztató terápia stb.). A különböző terápiák alkalmazásának lehetősége a tanulók sajátos nevelési igényének, a helyi körülményeknek, valamint a terápiás ellátásokhoz szükséges meglévő, illetve igénybe vett szakembereknek is függvénye. Az egyes tanulók esetében a szakértői bizottság és szükség esetén a szakorvos javaslata alapján – a szülők véleményének ismeretében – az intézmény szakemberei közösen határoznak.

10.2. A fejlesztő nevelés-oktatás célja

- A Nemzeti alaptantervben meghatározott kiemelt fejlesztési feladatok a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók nevelése, oktatása, fejlesztése során úgy értelmezhetőek, hogy azok a tanulók személyiségállapotához igazítottan, elsősorban a szükséges képességek és készségek megalapozása, kialakítása útján valósulnak meg.
- A fejlesztő nevelés – oktatás keretében vállaljuk súlyosan és halmozottan sérült gyermekek fejlesztő iskolai felkészítését, oktatását, egyéni fejlődési tempójukhoz, szintjükhöz igazodó nevelését, a sérülés specifikus fejlesztését és rehabilitációját.
- Célunk a tanköteles korú, egyéni terápiás fejlesztő eljárásokkal fejleszthető súlyosan-halmozottan sérült gyermekek számára olyan ellátás biztosítása, mely képességeikhez, körülményeikhez, adottságaikhoz, sérülésükhöz leginkább illeszkedik.

10.3.A fejlesztő nevelés-oktatás feladata

A fejlesztő nevelés-oktatás keretében többek között a következő feladatok ellátását tűztük ki célul:

- A tanuló életkorának, szükségleteinek és fogyatékosági struktúrájának megfelelő nevelés, oktatás és fejlesztés.
- Olyan környezet biztosítása, amely a gyermekek testi, érzékszervi, és szociális képességeinek kibontakozását segíti.
- A normalizáció és participáció alapelvei érvényesülésének biztosítása a nevelés, oktatás és fejlesztés során.

- A környezet megismerésének elősegítése.
- Az én-kép, önismeret kialakulásának segítése.
- Az önrendelkezés elismerése és a gyermekkor megélésének biztosítása.
- Testi és lelki egészség biztosítása, jó testi-lelki közérzet megteremtése.
- Modern technikák, segédeszközök felhasználása a fejlesztés, nevelés során.
- Szocializációs és kommunikációs képességek fejlesztése.

10.4. Nevelési-oktatási alapelvek

Nevelési alapelvei azonosak a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő oktatásának irányelvében megfogalmazott nevelési-oktatási alapelvekkel:

- A kommunikáció és interakció elve
- A normalizáció és participáció elve
- A komplexitás, a személyiségközpontúság, a szükségletorientáltság és a rehabilitáció elve
- A kooperáció és tudatosság elve
- A differenciálás és az individualizáció elve

Kommunikáció és interakció elve

- A kölcsönös kommunikációs akadályozottság a súlyosan és halmozottan fogyatékos emberek egyik központi problémája. A fejlesztő tevékenységet áthatja a kommunikatív megközelítés. A nevelési folyamat kölcsönös párbeszédre alapuló interperszonális kapcsolatként épül fel.
- Az interakció és a kommunikáció teszi lehetővé a szociális kapcsolatokat, a kommunikatív viszony emberhez méltó alakulását, hozzájárul a csoportban történő nevelés megvalósításához, és segít a tanuláshoz szükséges motiváció kialakulásában és fenntartásában.

Normalizáció és participáció elve

A fejlesztő iskolai oktatásnak hozzá kell járulnia ahhoz, hogy a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók számára olyan életfeltételek és életmodellek váljanak hozzáférhetővé,

melyek a lehető legjobban megközelítik az életkoruknak megfelelő és társadalmilag érvényes mintákat.

Komplexitás és személyiségközpontúság szükségletorientáltság és rehabilitáció elve

- A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulóknak speciális, átfogó, egymást kiegészítő fejlesztő, támogató, valamint gondozó eljárásokra, komplex pedagógiai szolgáltatásra van szükségük. Komplex formában valósul meg a hagyományos értelmű oktatás, fejlesztés, nevelés, terápia, az ápolás és a gondozás.
- A fejlesztés figyelembe veszi a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanuló élethelyzetét, a múltbeli tapasztalatokat, élményeket, a jelen állapotot és az érintettre váró jövőt: a múltat építve a jelenben a jövőre készít fel. Nem csupán az aktív fejlesztés és képzés számít nevelésnek, idesorolhatók a részvétel, az átélés, a befogadás, az élmény pedagógiai hatásai is.

Kooperáció és tudatosság elve

- A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók a legtöbb tevékenységben külső segítségre szorulnak, a cselekvés hibátlan és/vagy teljes kivitelezéséhez szükségük van egy partnerre. A kooperáció -együttműködés -legjellemzőbb sajátossága, hogy a pedagógus és a tanuló közösen vesznek részt a tanításitanulási folyamat eseményeiben. Partnerek, akik egy közösen kitűzött cél érdekében, cselekvésük tervezését és kivitelezését egymástól függően és egymáshoz viszonyítva koordinálják.
- A kooperáció elve vonatkozik a fogyatékos tanulókkal foglalkozó valamennyi személy (szülők, pedagógusok, segítők stb.) folyamatos információ- és tapasztalatcseréjére.

Differenciálás és individualizáció elve

- A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek tapasztalati és aktivitási lehetőségeik szempontjából heterogén csoportot alkotnak, ezért a nevelés-oktatás folyamán megfelelő differenciálásra van szükség.

- A differenciálás egyrészt pedagógiai szemlélet: amely az érzékenységet fejezi ki az egyéni különbségek iránt;
- másrészt: pedagógiai gyakorlat, amely a különbségekhez való illeszkedést próbálja megvalósítani minden rendelkezésre álló eszközzel.

10.5. Módszertani és szakmai alapelvek

A fejlesztő nevelés-oktatás során a következő módszertani alapelvekre támaszkodunk:

- A tanulás és tanítás kezdeti lépéseinek a tanulók legalapvetőbb szintű – akár vegetatív, a fizikai állapotváltozás legelemibb szintjén zajló – megnyilvánulásainak értelmes közlésként való felfogása és értelmezése
- A tanuló és a gyógypedagógus közti partneri kapcsolat fokozatos kialakítása
- Következetes együttműködés
- Kommunikációs lehetőségeik kipuhatolása, feltárása és kiaknázása
- Mindennapi cselekvésekre alapozottság
- A tanulás része és színtere az alapszükségletek kielégítése is.
- Cselekvéses tanulás
- Kommunikációs beágyazottság
- Kis lépésekben haladás
- Folyamatos motiváció
- Optimális mértékű segítségnyújtás
- Differenciálás
- Ismétlés
- Állandóság

/Bővebben lásd: Rehabilitációs pedagógiai program./

10.6. Fejlesztési területek

A fejlesztés során a következő fejlesztési területekre helyezük a hangsúlyt, mindenkor figyelembe véve a gyermek/tanuló igényeit, állapotát:

- Érzelmi-szociális nevelés
- Kommunikáció
- Kogníció fejlesztése

- Mozgásfejlesztés
- Kreativitás, játékra, szabadidős tevékenységre nevelés
- Önkiszolgálás, egészséges életmódra nevelés

Érzelmi és szociális nevelés

Az én pozitív megtapasztalása, megnyílás a közösség felé, a kommunikáció kulturált formáinak elsajátítása.

Céljaink:

- önismeret fejlesztése,
- alkalmazkodást segítő viselkedésformák tanítása a szűkebb-tágabb környezetben,
- személyiségfejlesztés.

Feladataink:

- Az „én” és a „nem én” elkülönülése, a másik személy valóságának és egyediségének megtapasztalása.
- Az „én” pozitív megélésének segítése, a szociális kapcsolatok megnyílásának támogatása.
- Kapcsolatfelvétel és közös tevékenység, a szociális kapcsolatok pozitív jellegének megélése, a kommunikáció közösségi formáinak ösztönzése.
- A közösségi kommunikációs formák megtanulása, alkalmazása.
- A közösségben való viselkedés formáinak tanítása, a szűkebb és tágabb világ kommunikációs normáinak megtanulása és gyakorlása. Az érzelmi-szociális nevelés az egyik legösszetettebb gyógypedagógiai feladatunk. A terület fejlesztése szoros kapcsolatban áll a kommunikációval, illetve a megismerő tevékenységek fejlődésével.

Kommunikáció

A másik ember megértése, az önkifejezés és az interakció fejlesztésének elősegítése. A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók az iskolai oktatás kezdetén alig rendelkeznek kommunikációs eszközökkel, gyakran elszigeteltek saját környezetüktől is, és rendkívül nagy nehézséget jelent számukra önmaguk kifejezése. Ezért a fejlesztés elsődleges célja a gyermekek és környezetük közötti kapcsolat kialakítása, a kommunikációs lehetőségek alapfeltételeinek feltárása és megteremtése, az önálló kommunikációs repertoár fokozatos kiépítése, amely által

képesek lesznek kifejezni szükségleteiket és igényeiket, kapcsolatba lépni más emberekkel és hatást gyakorolni környezetükre

Céljaink:

- beszédszervek ügyesítése, passzív tornáztatása, szájpadtorna, ajak- és nyelvgyakorlatok, légző gyakorlatok,
- beszédkésztetés erősítése,
- hangutánzások,
- passzív szókincs bővítése,
- beszéd- és nagymozgások összekapcsolása,
- beszédre való odafigyelés, reagálás, kifejezőképesség és közlési képesség javítása, stabilizálása,
- hallási figyelem fejlesztése, differenciálása,
- beszéd megértése, verbális irányíthatóság kialakítása – saját névre való odafigyelés, egyszerű kérések teljesítése gesztussal, majd gesztus nélkül, szituációk, bonyolultabb kérések megértése,
- egyszerű fogalmak alkalmazása szituációs játékban, igen-nem jelzés bővítése,
- aktív szókincs fejlesztése, bővítése,
- alapszókincs kialakítása főnevekkel,
- a gyermek aktivizálása, motiválása beszéddel, mondókákkal, énekkel, hangot adó eszközökkel, zenehallgatással,
- hangszerek megszólaltatása, folyamatos ritmizálás.

Ebből eredően a fejlesztő iskolai oktatás egymásra épülő és/vagy egymást kölcsönösen feltételező feladatai a következők:

- bármely megnyilvánulás és testi - akár valamely vegetatív funkcióval összefüggő - állapot értelmes közlésként való értelmezése, és annak a testi kommunikáció eszközeivel való megválaszolása,
- a tanulók és a gyógypedagógus közti bizalmas, bensőséges kapcsolat kialakítása, valamint a kommunikáció iránti igény felkeltése és megerősítése,
- a tanulók szükségleteinek kommunikációval (hangdialógussal, beszéddel, jelekkel, tárgyakkal, gesztusokkal, testkontaktussal) kísért kielégítése, a gondozási folyamatokban a pedagógiai és terápiás szempontok érvényesítése (fejlesztő gondozás),

- az elemi kapcsolatfelvétel formáinak kialakítása, a mindennapos rutinhelyzetekben való tájékozódás elősegítése, a választás lehetőségének felkínálása, az igen-nem elkülönítése és alkalmazása,
- a nyelvi kommunikáció bevonása a nevelés-oktatás folyamatába, ezzel a valóság nyelvi birtokbavételének, a beszélt és írott kommunikációs formák elsajátításának előkészítése,
- alternatív és augmentatív kommunikációs lehetőségek feltárása, a kommunikációs eszköztár egyénre szabott kiválasztása,
- a tanulók egymás közti kommunikációjának ösztönzése: egymás üdvözlése, közösen végzett feladatok és játékok alkalmazása, a csoportos foglalkozások során a tanulók cselekvéseinek egymás számára is értelmezhetővé és hozzáférhetővé tétele, a társakkal való test-, szemkontaktus formáinak megtapasztaltatása,
- a tágabb - idegen - környezetben való kommunikáció megtanulása, a nagyobb önállóság és a szélesebb kulturális közösség életében való aktív részvétel lehetőségének megteremtése.

A beszédfejlesztés a gyermek egész napi tevékenységében jelen van. Fejlesztése szorosan kapcsolódik a mentális képességek, a szocializáció, a mozgás és játék fejlesztéséhez.

A kommunikáció fejlesztése céljából alkalmazzuk **EFOP 3.1.6-16-2017-00009 „MI is fontosak vagyunk!” A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése című pályázat 1/A a) kódszámú tevékenysége keretében kifejlesztett „Módszertani ajánlások a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók augmentatív és alternatív kommunikációjának (AAK) fejlesztéséhez – intézményi gyakorlatunk műhelyéből” szakmai módszertani segédanyagot.**

Kogníció fejlesztése

A dologi, az emberi és a természeti világ jelenségeinek megértése. Az érzékelés-észlelés és az értelem fejlesztése, a valóság kognitív birtokba vétele.

Céljaink:

- az érzékelés, észlelés fejlesztése,
- a szenzoros depriváció csökkentése, az ingerek értelmezésének, feldolgozásának elősegítése,
- a figyelem, megfigyelőkészség fejlesztése (azonosság- különbség, változás, hiány összehasonlítás),
- az emlékezet fejlesztése,
- gondolkodás fejlesztése.

Feladataink:

- A valóság megragadásának segítése, a szenzomotoros funkciók fejlesztése.
- A külvilág felé való fordulás és a dologi világ megélésének elősegítése.
- A szemiotikai funkciók megjelenésének, a valóság ábrázolásának segítése.
- Az elemi gondolkodási funkciók fejlesztése.

Bazális stimuláció, minden érzékelési terület bevonásával:

- szomatikus ingerlés,
- vesztibuláris ingerlés,
- vibratorikus ingerlés,
- akusztiko-vibratorikus ingerlés,
- orális ingerlés,
- akusztikus érzékelést fejlesztő feladatok,
- taktilis orientálódás,
- szaglási érzékelés,
- ízlelési érzékelés,
- vizuális érzékelés

Az idegrendszer működését serkentik az érzékszervi ingerlések, ezért a bazális stimulációt rendkívül fontosnak tartjuk a foglalkozásokon. Az ingernyújtás módját a gyermek

differenciálóképessége és a fiziológiai fejlődésmenete határozza meg. Tapasztalataink szerint a súlyos és halmozottan sérült gyermekek három alapterületen – szomatikus, vesztibuláris és vibratorikus érzékelés - közelíthetők meg a legkönnyebben. Ezekre építve fejlesztjük az akusztovibratorikus, akusztikus, orális, taktilis, szaglási, ízlelési és vizuális érzékelést.

Kogníció fejlesztése céljából alkalmazzuk **EFOP 3.1.6-16-2017-00009 „MI is fontosak vagyunk!” A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése című pályázat 1/A a) kódszámú tevékenysége keretében kifejlesztett „Módszertani ajánlások a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók bazális stimulációjához – intézményi gyakorlatunk műhelyéből” szakmai módszertani segédanyagot.**

Mozgásnevelés

A testséma kialakítása, a mozgás örömeinek átélése és az önálló cselekvés ösztönzése. A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek, tanulók többsége -túlnyomó részben a központi idegrendszeri (agyai) sérülés domináns jelenlétéből fakadóan – súlyos fokban mozgáskorlátozott. E területen a nevelés, oktatás, fejlesztés célja a tanuló testsémája kialakulásának elősegítése, a mozgásszerv-rendszer optimális működésének biztosítása, a károsodott tartási és mozgási funkciók korrekciója, kompenzációja, az állapotromlás megelőzése, és a mindennapos tevékenységek, valamint a tanulás, játék- és munkatevékenységek motoros feltételeinek kialakítása.

Céljaink:

- az alapmozgások kialakítása, korrigálása,
- spontán mozgásfejlődés támogatása,
- saját test megélésének elősegítése,
- az utánzókézség fejlesztése,
- az érző és mozgató funkciók, valamint ezek integrációjának sokoldalú fejlesztése,
- a szenzomotoros ismeretszerzési lehetőségek javítása,
- manipulációs készség, vizuomotoros koordináció fejlesztése,
- mozgásos tapasztalatszerzésre építve az elemi mozgáskultúra kialakítása,
- mozgásos sikerélményekre alapozva az önismeret fejlesztése, önbizalom növelése.

Feladataink:

- A szenzomotoros depriváció csökkentése, a szenzomotoros területen kialakult fejlődési elmaradások pótlása célzott ingerléssel, passzív mozgatóssal (mozgásérzékelés) és facilitált mozgások kiváltásával.
- Az önindította mozgások ösztönzésével, a célirányos, akaratlagos mozgások optimális feltételeinek megteremtése érdekében a testkép, testséma kialakítása és fejlesztése.
- Pozicionálás, testhelyzet-korrekción, a helytelen testtartás és testhelyzet megszüntetése, a kóros mozgásminták gátlása, a különböző tevékenységekhez szükséges stabil és biztonságos testhelyzetek kialakítása.
- A mozgásfejlődés elősegítése a fiziológiás mozgássor szem előtt tartásával (a fejkontrolltól a felállásig).
- A kézhasználat, manipuláció motoros feltételeinek javítása, kialakítása és fejlesztése.
- A kommunikáció motoros feltételeinek javítása, kialakítása és fejlesztése.
- A tanulók szükségleteinek megfelelően a pozicionálás (fekvő, ülő és álló testhelyzetek váltakoztatásának) lehetővé tétele különböző segédeszközök alkalmazásával.

Kreativitásra, játékra, szabadidős tevékenységekre nevelés

Az emberi lét esztétikai dimenziójának megtapasztalása és a kreatív tevékenységek ösztönzése.

Céljaink:

- a zenei, mozgásos, képzőművészeti és irodalmi alkotások megtapasztalása és önálló létrehozása,
- közös játék megvalósításához szükséges szociális-kommunikációs, kognitív és motoros feltételek megteremtése,
- felnőttkorban is használható szabadidős készségek tanítása.

Feladataink:

- Az emberi lét esztétikai dimenziójának megnyitása, az elemi művészeti tapasztalatok hozzáférhetővé tétele, ezek örömforrásként való megtapasztalásának segítése.
- Finommotorika fejlesztése, kézműves technikák tanítása.
- A gyermek számára örömet nyújtó, állapotának, mentális és valós életkorának megfelelő szabadidős aktivitások kiválasztása.

- Testi közelség és testkontaktus elfogadásának tanítása.
- Megfelelő reakció mások kezdeményezésére.
- Az aktív cselekvés ösztönzése, elemi művészi tevékenységek végzése és a közös kreativitás élményének megtapasztalása.
- A sorra kerülés kivárása, a megszólítás, szerepcsere, társakra való odafigyelés, önkontroll, szabálytartó viselkedés kialakítása.
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének, mozgáskultúrájának fejlesztése.

Foglalkozásainkon nagy hangsúlyt helyezünk a kézfunkció, manipuláció fejlesztésére, amelynek jelentősége a játéktevékenységen kívül az önkiszolgálás területén is megmutatkozik. Kiemelt szerepe van a játékra nevelésnek, mellyel az adekvát játékhasználatot tanítjuk, fejlesztjük a fantáziát és az elemi kreativitást. A játékos tevékenységeken, játékszituációkon keresztül növeljük más foglalkozások eredményességét is, hiszen segítségükkel a gyermek megismeri, megtapasztalja az őt körülvevő világot.

Önkiszolgálás, egészséges életmódra való nevelés

Az önállóság és önellátás képességének elsajátítása, az emberi szükséglet kielégítés kultúrájának megismerése.

Céljaink:

- a gyermek folyamatosan egyre nagyobb önállóságra tegyen szert az egyes tevékenységek végzése során,
- fejlesztő gondozás,
- verbális utasítások a beszédmegértés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése,
- testséma fejlesztés, tájékozódás a saját testen, a testrészek ruhadarabok viszonyának felismerése,
- speciális szükségleteknek megfelelő komfortérzés kialakítása,
- társadalmilag elfogadott viselkedési formák elsajátítása,
- téri tájékozódás segítése,
- a mindennapi élethez szükséges életvezetési ismeretek, készségek, háztartási ismeretek elsajátítása, alkalmazása.

Feladataink:

- A kiválasztási folyamatok (vizelet és székletürítés) érzékeltetése, együttműködés kialakítása az ehhez kapcsolódó tevékenységekben (pelenkázás), szobatisztaságra nevelés.
- A testápolás, mint örömet adó élmény és a külső segítség elfogadása, együttműködés kialakítása, alapvető tisztálkodási szokások kialakítása, a tisztálkodás helyzeteiben a testi érzékelés, a dologi és emberi világról szerzett tapasztalatok biztosítása.
- Az öltözködés, vetkőzés tevékenységeiben való együttműködés kialakítása és önállóságra nevelés.
- Az étkezés (evés, ivás) tevékenységeiben való együttműködés kialakítása és önállóságra nevelés.
- Az egészséges életmódra való igény belsővé válása, az egészségtudatos tevékenységek előnyben részesítése, a szexualitással kapcsolatos ismeretek elsajátítása.

Az önellátás szintjének emelése kiemelt pedagógiai jelentőséggel bír, hiszen a személyi függőség, kiszolgáltatottság csökkentése hozzájárul a kommunikáció és a kognitív képességek fejlődéséhez. Az önkiszolgálás mindennapos tevékenységi forma. Tanulóink a fokozatosság elvét követve folyamatos gyakorlással, utánzással és gesztussegítséggel sajátítják el az újabb ismereteket.

A Nemzeti alaptanterv alkalmazása a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók nevelése-oktatása során:

- Testi és lelki egészségre nevelés
- Önismeret és a társas kultúra fejlesztése, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés
  - Az énkép, az önismeret kialakítása és a környezet fokozatos megismerése
  - Az önrendelkezés elismerése, a gyermekkor megélésének biztosítása és felkészülés a felnőttlet szerepeire
- Médiatudatosságra nevelés
- A tanulás tanítása
- Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

/Bővebben lásd: Rehabilitációs pedagógiai program./

A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók csoportos fejlesztő nevelés-oktatásához alkalmazzuk **EFOP 3.1.6-16-2017-00009 „MI is fontosak vagyunk!” A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése című pályázat 1/A a) kódszámú tevékenysége** keretében kifejlesztett *„Módszertani ajánlások a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók csoportos fejlesztő nevelés-oktatásához – intézményi gyakorlatunk műhelyéből” szakmai módszertani segédanyagot.*

10.7.A gyermekek továbbhaladása, fejlődésük nyomon követése

- Az ismeretek évről évre koncentrikusan bővülnek, melyek elsajátításában a tanulók egyéni tempójuk szerint haladnak. Az évfolyamok között a továbbhaladás tehát automatikus. A továbbhaladás feltételeként fogalmazódik meg, hogy a tanulók lehetőségeikhez mérten a lehető legtöbbet vegyenek részt a foglalkozásokon.
- A tanév tizenkettedik hetének végéig minden tanuló részére el kell készíteni a személyre szabott, a tanuló fejlesztésének súlypontjait meghatározó egyéni fejlesztési tervet.
- A tanuló fejlődését a tanítási év végén, a központilag kiadott nyomtatványon szóvegesen értékeljük. A szóveges értékelés tartalmazza a tanulónak az egyes fejlesztési területen elért eredményeit és nehézségeit, valamint a következő tanítási év egyéni fejlesztési tervének elkészítéséhez szükséges javaslatokat.

10.8. Kapcsolattartás a szülőkkel

Az ellátás speciális jellegénél fogva a szülőkkel való szoros együttműködést, folyamatos kapcsolattartást rendkívül fontosnak tartjuk. A szülővel közvetlen kapcsolatot tartanak az egyéni fejlesztés keretében fejlesztést végző kollégák minden alkalommal, amikor a gyermeket a szülő a fejlesztő foglalkozásra hozza, ill. hazaviszi. Intézményünk Bólyi feladatellátási helyén a szülőkkel való kapcsolattartás személyesen a fogadóórákon, szülői értekezleteken, nyílt rendezvényeken valósul meg, ezen kívül üzenőfüzetben és telefonon keresztül tartják a kapcsolatot.

A szülőkkel történő kapcsolattartásban alkalmazzuk **az EFOP 3.1.6-16-2017-00009 „MI is fontosak vagyunk!” A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése című pályázat 1/A a) kódszámú tevékenysége** keretében kifejlesztett *„Módszertani ajánlások az egyéni fejlesztésben ellátott súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók szociális képességeinek fejlesztéséhez a szülők bevonásával – intézményi gyakorlatunk műhelyéből”* szakmai módszertani segédanyagot.

KOLLÉGIUMI NEVELÉSI PROGRAM

MEIXNER ILDIKÓ
EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY,
ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA,
FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁST VÉGZŐ ISKOLA,
KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA
SZAKISKOLA ÉS KOLLÉGIUM

KOLLÉGIUMI NEVELÉSI PROGRAM

11. A Kollégium nevelési programja

*„Nekünk nem egy óvón fölénk boruló
ernyőre, hanem egy olyan világra van
szükségünk, amelyben képesek
vagyunk élni.”
(Uwe Frehse)*

Komplex dokumentum, amely külső és belső környezeti tényezők figyelembevételével meghatározza a kollégium nevelés filozófiáját, pedagógiai célrendszerét, az intézmény által preferált értékeket, a nevelés, a tanítás-tanulás folyamatának helyi pedagógiai elveit, a nevelési terv gyakorlatát, működésének feltételeit.

Az Alapprogram meghatározza és kijelöli a köznevelési kollégiumban (a továbbiakban kollégium) folyó szakmai pedagógiai tevékenység fő területeit, a kollégiumban folyó szakmai fejlesztés irányait.

Az Alapprogram a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról szóló 5/2020. (I.31.) Korm. rendelet alapján (a továbbiakban: Nat) kiemelt fejlesztési feladataihoz illeszkedve, azokat érvényesítve elősegíti a tanulók sokoldalú fejlesztését, nevelését, oktatását. Tartalmi iránymutatásként szolgál a kollégiumok pedagógiai programjának elkészítéséhez úgy, hogy egyidejűleg tág teret enged a szakmai önállóságuknak.

Az alapprogram a Nat kulcskompetenciáit, az iskolai nevelés-oktatás közös értékeit figyelembe véve, valamint alapvető céljaihoz igazodva meghatározza a kollégiumi nevelés céljait és feladatait, alapelveit, általános kereteit, a működéssel és a kollégiumi élet szervezésével kapcsolatos feltételeket, elvárásokat. Az alapprogram a kollégiumokat érintő, az országos pedagógiai-szakmai ellenőrzés egységes kritériumok szerinti megvalósításának kollégiumi alapidokumentuma is.

Kulcskompetenciák

1. A tanulás kompetenciái

2. A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
3. A digitális kompetenciák
4. A matematikai, gondolkodási kompetenciák
5. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
6. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
7. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A PROGRAM ÖSSZEÁLLÍTÁSÁNÁL FIGYELEMBE VETT TÖRVÉNYI ELŐÍRÁSOK:

- 2011. évi CXC tv. a nemzeti köznevelésről
- 20/2012. EMMI rendelet az intézmények működéséről és a névhasználat rendjéről
- 32/2012. évi (X. 8.) EMMI rendelet - SNI irányelvek
- 59/2013 (VIII.9.) EMMI rendelet a Kollégiumi nevelés országos alapprogramjának kiadásáról
- 326/2013 (VIII.30.) Korm. r. a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról

11.1. Helyzetelemzés

11.1.1.A munkavégzés személyi és tárgyi feltételei

Intézményünk II. emeletén, eredetileg nevelőotthon, majd kollégium működtetésére kialakított lakóterben élnek a kollégisták.

A 2011/12-es tanév elején némi szerkezeti változtatás történt. Az életkori sajátosságok igényeinek figyelembe vételével, az eddigiektől eltérően lakóteret cseréltek a csoportok.

A 2019/2020 tanévtől ismét szerkezeti változtatás történt. A tendenciózus létszámcsökkenés miatt a kollégium helyiségei a 2. emelet első szárnyában kerültek kialakításra.

A hátsó folyosón az értelmileg akadályozott tanulói osztályok kaptak helyet. A kollégium elülső részén a hálósobák mellett az aulában 1-1 közösségi foglalkoztató és játszóteret hoztunk létre, ahol szabadpolcos rendszert kialakítva használhatják a gyerekek tetszés szerint: a kézműves, kreatív eszközöket, képességfejlesztő, társas és egyéni játékokat, mese illetve ismeretterjesztő könyveket, füzeteket stb. Ez a közösségi tér nemcsak délután hasznosítható, hanem a délelőtti iskolai foglalkozásoknak is színtere. Ezen kívül 1 szőcsoba és egy konyhasarokkal és konyhatechnológiai eszközökkel felszerelt étkezőhelyiség került kialakításra alapítványi támogatással. Ugyanebből a pályázati forrásból egy ivókút is felszerelésre került a közösségi

folyosón. Szintén pályázati finanszírozásból sikerült kialakítanunk egy, a kollégiumi szintéren működő modern könyvtárat, melyhez számítógéppark is tartozik.

Visszatérő problémát jelent évek óta a víz és csatornarendszer állapota. Gyakoriak a csőtörések, leázások, dugulások. Az ajtók, a folyosói padlózat és a világításrendszer sem megfelelő minőségű már, bár az utóbbi évben a közösségi terek almatúrái felújításra kerültek. Mindezek további korszerűsítését illetve javítását a terület átfogó felújítása biztosítaná.

Több éve már, hogy az ablakok, a beépített szekrények és az ágyak cseréje megtörtént, de ezek azóta folyamatos karbantartást, javítást igényelnek. A taneszközök, oktatási segédletek, képességfejlesztő játékok, elfogadható mértékben állnak rendelkezésre. Az eszközpark korszerűsítését, tankerületi finanszírozással, pályázati forrásokból, támogatói felajánlásokból, segítő szervezetek illetve önkéntesek adományaiból igyekszünk időnként megújítani. Így újítottuk fel a kábel TV rendszert illetve tudunk minden hálóba és közösségi térbe új televíziókat felszereltetni, tisztasági festést végezni, szőnyeget és faliszőnyeget vásárolni. Jelentős pótlásra, frissítésre folyamatosan szükség van.

Bentlakásos intézmény egységünk összes férőhelyeinek száma: Mohácson 50 fő.

Kollégiumi elhelyezést kaphat az a hozzánk beiskolázott gyermek is, akit a gyámhatóság védelembe vesz, és kollégiumi ellátást kér számára.

Sajnos a folyamatosan csökkenő gyereklétszám csoportösszevonásokat tett indokoltá, így jelenleg 3 csoportban folyik a munka. Korra, osztályfokra, nemekre való tekintettel: 1 lány, és 2 fiú csoport alakult.

A kollégista tanulók iskolán kívüli tevékenységeit, oktatását, nevelését 3 csoportvezető nevelőtanár, csoportonként 1-1 délutános gondozó, illetve 2 éjszakás irányítja. Az életkort és osztályfokokat tekintve heterogén és viszonylag magas létszámú csoportösszetétel, a fiúk és leányok egy szinten történő elhelyezése, valamint az épület egyéb adottságai indokolják az 1 fő délelőtti technikai segítő foglalkoztatását is. Feladatkörükhöz tartozik a gyermekek mindennapi tevékenységének segítésén és az általános felügyeleten túl a hálók, közösségi terek takarítása.

Ők alkotják a kollégiumi munkaközösséget, melynek választott vezetője van.

A kollégiumi intézményegység-vezető irányítja, koordinálja a területen dolgozók szakmai munkáját és végzi a szervezési feladatokat.

A nevelési célkitűzések révén a gyermekek is jelentős munkát végeznek önellátásukban, környezetük rendben-tartásában, otthonossá tételében.

Munkánkat két fő irányvonal határozza meg:

A.) az éves munkaterv és

B.) a napi munkarend.

A.) Az éves munkatervünk:

- Úgy készül el, hogy a kollégiumban szervezett események az önállóság megőrzése mellett, szerves egységet alkossanak az intézmény többi területével.
- Kiemelt feladatként kezeljük a kollégiumi joggyakorlatunk hagyományőrző tevékenységeit, melyeket a tehetséggondozás jegyében végzünk.
- Törekszünk arra, hogy programjaink legyenek egymásra épülők, együttműködőek, vagy alkalmanként egymás folytatásai.
- A feladatokat - az iskolaihoz hasonlóan - havi lebontásban készítjük elő, kijelölve az időpontokat illetve felelősöket egyéni vállalások alapján.
- Egy-egy kijelölt programmal bekapcsolódtunk a Bázisintézményi programsorozatba is.
- Természetesen a jól bevált hagyományokat megőrizve, esetenként azokat kiegészítve, vagy éppen teljesen újat vállalva tervezünk és szervezünk.
- Az iskolán kívüli kínálatokat is figyelembe vesszük munkánk során és a lehetőségekhez mérten beépítjük azokat.
- Részt veszünk más intézmények, illetve csoportok, egyesületek, alapítványok rendezvényein, programjain.
- Fő feladatunknak tekintjük, hogy a gyerekek, a szabadidő tartalmas eltöltése közben a lehetőségek széles körével kerüljenek kapcsolatba és a korkülönbségeket áthidalva legyenek együttműködők, elfogadók, segítőkészek egymással szemben.

B.) Napirend szerinti feladatok:

(A részletes napirendi időkereteket és tevékenységeket a melléklet tartalmazza.)

- A tanítási órák végeztével: a tanulók átvétele, bejáró tanulók kikísérése az iskolából, a menzások, napközisek, kollégisták ebédeltetése, a munkarend szerint beosztott gondozók illetve pedagógiai munkát segítő feladata.
- Az ebédeltetés rendje a gondozók, pedagógiai munkát segítő és a nevelőtanárok közös együttműködésével történik, meghatározott, állandó időrendben.

- A megebédelt gyerekek felügyeletét a gondozók és nevelőtanárok látják el felváltva, meghatározott rendben.
- A délutáni tanulás naponta, ugyanabban az időintervallumban 13:30-15-ig, osztályfokok összevonásával, kijelölt helyeken a nevelőtanárok irányítása mellett folyik. A tanulást a gondozók is segítik a. Továbbá a gondozók ügyeletet tartanak és egyéb, a csoportjuk életével kapcsolatos feladatokat látnak el.
- A tanulóidő után a foglalkozásokat (átjárható, választható, tehetséggondozó, csoportvezetői, csoport és egyéni) a nevelőtanárok vezetik a gondozók együttműködésével. A nevelőtanárok egyéni vállalása alapján rendszeresen van lehetőség: számítástechnika, sport, kreatív-kézműves, zene és tánc, hagyományörző illetve drámajáték foglalkozásokra.
- Az egészség megőrzését, egészséges életmódra nevelést és elsősegélynyújtást megismertető foglalkozásainkat az iskolai védőnővel együttműködve valósítjuk meg.
- A tehetséggondozást kiemelt területként kezeljük. Pályázati forrásokból - egész tanéveken átívelő illetve eseti - tehetségsegítő műhelyeket működtetünk, programokat, versenyeket szervezünk és bonyolítunk le.
- A foglalkozások után irányított szabadfoglalkozásokra, csoportos kimenőre van lehetőség, melyekre az életkori sajátosságoknak megfelelően a gondozó ad lehetőséget és felügyeli azt.
- Egyéni kimenőre 14 éven felüli tanulók mehetnek csak, kizárólag szülői engedéllyel, a nevelőtanár által meghatározott rendben és időben.
- Az esti szociális tevékenységek csoportonként meghatározott időrendben a gondozók irányításával és felügyelete mellett zajlik.
- Az éjszakai felügyeletet két éjszakai gondozó látja el a csoportok átvétele után. Átvételkor fontos az események megbeszélése, információk átadása a gondozók között.
- A reggeli ébresztést, készülődést, reggeliztetést az éjszakai gondozók végzik.
- A beteg gyermekek felügyeletét a délelőtti segítő látja el. A vírushelyzet miatt kialakított szigorú eljárásrend szerint.

11.1.2. A kollégium kapcsolatai, működésének egyéb jellemzői

Rendszeres, közvetlen és sokoldalú kapcsolatrendszerben dolgozunk együtt a többi intézményegységgel, tagintézményeinkkel, tankerülettel, a megyei POK-kal, az országos

hatókörű MATEHETSZ tehetségálózatával, többségi iskolákkal, civil szervezetekkel, alapítványokkal és egyéni vállalkozókkal, segítőkkel.

Folyamatos és kiemelten eredményes az együttműködésünk továbbá:

- Az iskolavezetéssel, az óvodai, iskolai és szakiskolai munkaközösségekkel.
- Az utazó gyógypedagógusi munkaközösséggel.
- A Baranya Megyei Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottsággal.
- A Baranya Megyei Gyermekvédelmi Szakszolgálattal,
- A Baranyai Pedagógiai Szolgálatok Központjával.
- A területileg illetékes gyámhivatalokkal, családsegítőkkel.
- A hasonló feladatot ellátó megyei intézményekkel.
- Jó néhány társintézménnyel az országban rendszeres vagy alkalmi kapcsolatban állunk, segítjük egymást információval, gyermek- és felnőtt programok szervezésével, tapasztalatcserével.
- A megyei POK felhívásait figyelemmel kísérjük és élünk a kínált lehetőségekkel (tanfolyamok, műhelyek, szaktanácsadások, konferenciák stb.)
- A városban működő oktatási, szociális, művészeti, kulturális, sport, egyházi, karitatív, egészségügyi intézményekkel illetve rendvédelmi és egyéb civil szervezetekkel is jó kapcsolatot ápolunk.
- Az intézményünk dolgozói által életre hívott Tiszta Szívből Alapítvány hatékonyan segíti feladataink megvalósítását.
- A szülők egy része rendszeresen tartja a kapcsolatot az iskolával, a nevelőtanárok és a gondozónők is minden hét végén és a hét elején rendszeresen találkoznak azokkal a szülőkkel, hozzátartozókkal, akik gyermeküket rendszeresen kísérik. Ez a kör meglehetősen nagyra bővül fogadó órákon, szülői értekezleteken, ünnepélyeinken és egyéb rendezvényeinken. Egyre elterjedtebb az online felületeken és közösségi hálón való kapcsolattartás.

11.1.3. A működés szervezeti keretei

Kollégiumunk gazdaságilag az iskolával egybeszervezett, pedagógiai szempontból önálló tevékenységet folytat. A kollégium nevelőtestülete egyben tagja az iskola nevelőtestületének is. A kollégiummal kapcsolatos döntéseket önállóan hozzák meg.

A kollégium tantestületi feladatát az igazgatóval történt egyeztetés után a kollégiumvezető határozza meg. A nevelőtanárok, gondozók feladatát munkaköri leírásuk tartalmazza.

A kollégium működtetéséhez szükséges anyagi feltételeket a fenntartó biztosítja.

11.2. A kollégium nevelési célkitűzései és feladatai

11.2.1. Célkitűzések

A kollégiumi nevelés legfőbb célja a tanulók szocializációjának, kiegyensúlyozott és egészséges fejlődésének, tanulásának, a sikeres életpályára való felkészítésének segítése, személyiségének fejlesztése, kibontakoztatása. Kiemelt feladatunknak tekintjük továbbá a tehetséggondozást vagyis az alul teljesítő és/vagy tehetséges tanulóink felzárkóztatását, egyéni fejlesztését, támogatását, segítségét. Kollégiumunknak, mint átmeneti otthonnak olyan magatartásformákat, viselkedési mintákat, szabályokat kell átadni a tanulóknak, melyek biztosítják az általános emberi értékek belsővé válását. A tanulók értékrendjét, szokás- és normarendszerét a társadalmi elvárásoknak megfelelően kell formálni. A személyiségformáló folyamatok tervszerű alakításával és az általános műveltséghez szükséges kiegészítő ismeretek nyújtásával törekedni kell a családból hozott kulturális-, tudás-, magatartás- és viselkedésbeli hátrányok leküzdésére. Ennek érdekében a kollégiumnak olyan szellemi műhelyé kell válnia, mely nem elégszik meg a tanulás feltételeinek megteremtésével és a szállás biztosításával. Az otthonná válás érdekében tolerálni kell a tanulók eltérő törekvéseit

A kitűzött pedagógiai célok elérése érdekében az alábbi értékek belsővé válását kell tudatos, tervszerű tevékenységgel elősegíteni.

- Türelmesség
- Esélyegyenlőség
- Nyilvánosság
  - Tehetséggondozás és tehetségkutatás
  - Tanulói kulcskompetenciák fejlesztése
  - Felzárkóztatás
- Gyermek- és ifjúságvédelem
- Együttműködés
- Differenciált fejlesztés
- Személyiségfejlesztés
- Közösségfejlesztés
- Egészség- és környezetvédelem

- Partnerközpontúság
- Integrált oktatás-nevelés
- Tanulói hátrányok kompenzálása
- A folyamatos szakmai előrelépés igénye pedagógusi és pedagógusközösségi szinten egyaránt

11.2.2. Feladatok

11.2.2.1 A tanulás tanítása

A kollégium tudáselsajátító, tudásközvetítő funkcióját a szülők, iskolák és a társadalom elvárásai determinálják. Az iskola a kollégium meghatározó feladatának az iskolai tanulmányi előmenetel előmozdítását tartja. A szülők ezt szintén elvárják, de ehhez társul még, hogy a kollégiumtól kérik az esetleges tudásbéli hátrányok bepótlását, a felzárkóztatást. A társadalmi elvárások között szerepel a felzárkóztatáson kívül a társadalmi esélyegyenlőtlenségek mérséklése és a tehetséggondozás is.

A tanítási órákra történő felkészülés fő színtere a kötött stúdium. A felkészülési és fejlesztési idő alatt a tanulók társaik zavarása nélkül folytatják felkészülésüket. A tanulók számára a nevelőtanár egyéni, páros és kiscsoportos tanulást biztosít.

A nevelő a környezeti feltételek megteremtésén túl az alábbi feladatokat látja el:

- szaktárgyi korrepetálás
- felzárkóztatás
- tehetséggondozás
- számonkérés, ellenőrzés.

A gyengébb képességű tanulók segítségét az adott szaktárgyak alapján szervezeten kell megoldani. Biztosítjuk a lehetőséget az egyéni, önálló tanulásra is.

A tanulási időkeretet a tanulók leterheltségének és a tanulás pszichológiájának figyelembe vételével helyezzük el a kollégium napirendjébe. A fő időkeret a kötelező tanulás a stúdium, a kiegészítő időkeret mindig egyénileg differenciált.

A tanulmányi eredmény értékelésénél - az átlageredmény mellett - fő szempont a tanuló korábbi szintjéhez viszonyított fejlődése. Az egy-egy tantárgyból nyújtott teljesítményt is figyelembe kell venni. A követelményrendszer kialakításhoz elengedhetetlen az iskolák elvárásainak

megismerése. Ennek érdekében folyamatos kapcsolattartásra van szükség az iskolavezetéssel, osztályfőnökökkel, szaktanárokkal.

11.2.2.2 Az erkölcsi nevelés

A kollégium feladata az alapvető erkölcsi normák megismertetése, elfogadtatása, valamint, ezen normák beépülésének elősegítése a tanulók mindennapi életébe, személyiségükbe. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű, készítsen fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra valamint azok kezelésére, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési kérdéseire, problémáira.

A magatartás, viselkedés területén az egyéni érdekek érvényesülését tiszteletben tartva kell megkövetelni az általános rend és fegyelem beépülését a mindennapok gyakorlatába. Példamutatással, következetességgel el kell érni, hogy a kulturált beszéd, az esztétikus megjelenés elfogadott sajátjává váljon a kollégiumi létnek.

A kollégiumi nevelőkkel, technikai dolgozókkal, diáktársakkal szembeni segítőkészségnek, udvariasságnak kell jellemeznie a mindennapi társas érintkezést. El kell sajátíttatni a tanulókkal az illetlen alapvető szabályait. Határozottan fel kell lépni a szélsőséges megnyilvánulások - verekedés, rongálás, lopás - ellen.

11.2.2.3 Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A kollégiumi foglalkozások keretében a diákok sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését. A nevelés révén alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése, és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége. Európa a magyarság tágabb hazája, ezért magyarságtudatukat megőrizve ismerjék meg történelmét, sokszínű kultúráját

Megfelelő motiválás mellett lehetőséget kell biztosítani az alapvető művészeti ágak megismerésére. E feladat lehetséges területei: kiállítás, színház, mozi, hangverseny, előadás, csoportfoglalkozás, műveltségi vetélkedők. A filmvetítéseken törekedni kell a magyar és európai filmművészet kiemelkedő alkotásainak megismertetésére. Az előadások szervezésénél kívánatos cél, hogy minél gyakoribb legyen a nevelők - érdeklődési körüknek megfelelő - előadása.

11.2.2.4 Állampolgárságra, demokráciára nevelés

Az állampolgárságra és demokráciára nevelés során elő kell segíteni a demokratikus jogállam, a jog uralmára épülő közélet működésének megértését, az abban való állampolgári részvétel jelentőségét. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátításának folyamatában kiemelt szerepet kell kapnia a diák-önkormányzatnak. Saját feladataik, céljaik megvalósításában, a szabályrendszerek (a diákok egymás közötti, ill. tanuló – tanár viszonylatában) kialakításában, folyamatos felülvizsgálatában elő kell segíteni aktivitásukat. Ezen belül kiemelten a napirend és házirend rendszeres áttekintését, a programok megtervezését, szervezését, lebonyolítását, értékelését, az egymás közötti konfliktusok szabályok szerinti megoldását, a kollégium állagának megóvását, javítását és a kollégiumi közösségi lét mindennapjainak megélését. A helyi közösségért és helyi ügyekért vállalt szerep, tevékenység és aktivitás az az alap, amely során megérthetik a demokratikus működés alapelveit. Fontos terület az őket érintő jogszabályok ismertetése, értelmezése, megbeszélése aktuális életkoruknak megfelelően.

Amennyiben mód és lehetőség van rá, bekapcsolódunk a helyi, nagyobb városi közösség rendezvényeibe – pl. koszorúzások, ünnepi műsorok, megemlékezések, - amelyek a hazafias nevelés mellett az állampolgári fejlődést is szolgálhatják.

11.2.2.5 Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

A kollégiumi nevelőmunka során törekedni kell arra, hogy a tanulókat megfelelő szociálpszichológiai módszerek segítségével (tréningek, drámajátékok,) eljuttassuk önismereti szintjük optimumára. A megalapozott önismeret hozzájárul a kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

Indirekt nevelési módszerek alkalmazásával hozzá kell segíteni a tanulót, hogy képessé váljék érzelmeinek hiteles kifejezésére, a mások helyzetébe történő beleélés képességének, az empátiának a fejlődésére, valamint a kölcsönös elfogadásra.

11.2.2.6 A családi életre nevelés

A család számos funkciót tölt be a társadalomban: mint biológiai, gazdasági és társadalmi egység van jelen. A kollégium csupán a társadalmi funkció közül tud néhányat felvállalni, de semmiképp sem képes a családot helyettesíteni. A családdal való kapcsolat kiépítése, a szülők bizalmának megnyerése a nevelőtanár alapvető feladata. A diákot ösztönözni kell arra, hogy tartson szoros kapcsolatot a családdal, számoljon be gondjairól, örömeiről. Segíteni kell őt a család problémahelyzetének feldolgozásában, és a családért érzett felelősségvállalás erősítésében.

A családi nevelés keretén belül foglalkozunk a családi tevékenységek szervezésének, a családon belüli mindennapi teendők ellátásának, a gyermekneveléssel kapcsolatos teendők elvégzésének, valamint a családok egészséges életmódjának kérdéseivel.

11.2.2.7 A testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges életmódra nevelés során ösztönözni kell a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stressz-kezelés módszereinek megismerésére és alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. A nevelőknek motiválni és segíteni kell a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

A tanulmányi tevékenység prioritását hangsúlyozva támogatni kell minden aktív sportolói igényt. Szervezett formában (csoportok közötti vetélkedés) biztosítani kell a rendszeres testmozgás lehetőségét. Ösztönözni kell a tanulókat szabadidejük aktív kihasználására. Ki kell aknázni a versenyszellemből fakadó lehetőségeket. Támogatni kell a kedvelt, de nem hagyományos, és nem tömegesen művelt játékok, hobbik, sportágak, művészeti tevékenységek gyakorlását is. Az életkori sajátosságokból adódóan a játék meghatározó jelentőséggel bír a tanulók szellemi és fizikai felfrissülésében. Csoport és kollégiumi szintű túrák és kirándulások szervezése lehetőséget biztosít a természeti környezet megismertetésére és megszerettetésére. Hangsúlyozni kell a természetvédelem jelentőségét és kapcsolatát az egészséges életmóddal.

A személyi higiénia területén fokozott figyelemmel kell kísérni a tanulók öltözködését, tisztálkodását, közvetlen környezetük rendezettségét. A napi háromszori étkezés igénybevételét és a helyes étkezési szokások betartását figyelemmel kell kísérni. A nemek közötti harmonikus kapcsolat feltételeinek megismertetésénél alapvető fontosságú a tapintat és az életkori

sajátosságok figyelembevétele. Az alapvető ismeretnyújtás pedagógiai módszereként az előadás, egyéni problémáknál a bizalmas beszélgetés az ajánlott.

A kollégium területén olyan otthonos, egészséges, kulturált, esztétikus környezet megteremtésére kell törekedni, ahol a tanulók jól érzik magukat, és amely egyúttal fejleszti ízlésüket, igényességüket.

11.2.2.8 Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A kollégiumi nevelés feladata a szociális érzékenység, segítő magatartás kialakítása a tanulóban úgy, hogy önálló tapasztalati úton ismerjék meg a hátránnyal élők sajátos igényeit, élethelyzetét. A segítő magatartás számos olyan képességet igényel és fejleszt is egyúttal (együttérzés, együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és - megvalósítás), amelyek gyakorlása elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári létehez.

A kollégium sajátos színtere tág teret kínál mind az egyéni, mind a közösségi felelősségvállalás fejlesztésére. Ilyenek lehetnek:

- mások jelenlétének szükségszerű elfogadása egy közösségi térben
- mindennapi viselkedésünk, tulajdonságaink hatással vannak másokra
- közösségi lehetőségek: a környezet megbecsülése, fejlesztése; részvétel a kisebb (szoba) és a tágabb közösség (kollégium) rendbetételében, szépítésében
- részvétel a közösség életének irányításában, szervezésében a diákönkormányzat munkáján keresztül

Rendkívüli jelentőségű a pedagógus személyes példamutatása, indirekt nevelési módszereinek sokrétű alkalmazása. A nevelőtanárnak olyan pozitív mintákat kell növendéke felé közvetítenie, melyek a személyiségfejlesztés mellett a tanár-diák viszony erősödésére is kihatással vannak.

11.2.2.9 Fenntarthatóság, környezettudatosság

Törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, melyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.

Meg kell ismertetni a tanulókkal a fenntartható társadalom legfontosabb alapelveit:

- az életközösségek tisztelete és védelme
- az emberi élet minőségének javítása

- a Föld életképességének és sokféleségének megóvása
- a megújuló energiaforrások felhasználásának előtérbe helyezése
- a nem megújuló erőforrások felhasználásának minimalizálása
- a környezettudatos életvitel kialakítása

Támogatni kell a környezettudatos tanulói kezdeményezéseket a kollégiumi- és a tágabb környezet vonatkozásában egyaránt. Az önkiszolgálás a környezettudatos nevelés fontos eszköze. A „zöld gondolkodás” a háztartásban kezdődik, a szobatararítás, személtvitel a saját környezet gazdaságos rendben tartása elősegítheti e folyamatot. A szelektív hulladékgyűjtés keretén belül jelenleg a műanyagpalackokat és papírt gyűjtjük, de cél a további szelekció megvalósítása is.

11.2.2.10 Pályaorientáció

A kollégium – a kollégium pedagógiai munkájával kapcsolatban álló iskolákkal együttműködve – valamennyi tanulója számára lehetővé teszi egyes kiválasztott szakmák, hivatások megismerését, segíti a pályaválasztást, illetve a tanuló által választott életpályára való felkészülést.

A kollégiumban lehetőség nyílik vizsgálni, elemezni a tanulók képességeit, foglalkozási ágak iránti érdeklődésüket. E tevékenységi forma keretén belül az egyéni tanácsadást, segítségnyújtást valamint programajánlatok szervezését kell megvalósítani. Ezek fő célja a választás segítése vagy a már kiválasztott cél érdekében tett intézkedések realizálása.

Megvalósítási formák: önismereti tréning, kommunikáció fejlesztése, műveltségi területek ismeretanyagának elmélyítése, meghívott előadók, intézmények látogatása, melyek a kötelező foglalkozások keretén belül valósulhatnak meg.

11.2.2.11 Gazdasági és pénzügyi nevelés

A kollégiumnak segíteni kell, hogy a tanulók felismerjék saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa és a fogyasztás területén. Fontos, hogy tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásra utaltságát. A kollégium a diák-önkormányzati tevékenység működtetésén keresztül segíti az autonóm, felelős, a közösség érdekeit is figyelembe vevő magatartás és a körültekintő döntéshozás képességének kialakulását.

A kollégium érték közvetítő szerepe alkalmas arra, hogy a közösségi együttélés következtében bemutasson társadalmilag hasznos, egyénileg eredményes életmódmodelleket.

11.2.2.12 Médiatudatosságra nevelés

Az információszerzés legfontosabb színtere kétségtelenül az internet, ugyanis a tv-vel ellentétben itt nem szerkesztők által megszűrt tartalmak megszerzéséről van szó. Az internet használatának legújabb trendje a közösségi oldalak előtérbe kerülése. Ennek fő veszélye az olyan személyes információk megosztása, ami a tanuló megítélésére nézve káros lehet.

Fontos, hogy a tanulók értsék az új és a hagyományos médiumok nyelvét. A médiatudatosságra nevelés során az értelmező, kritikai beállítódás kialakításának nagy jelentősége van, ezért minden kollégiumi nevelőnek és gondozónak erre kell törekednie. Ezek megvalósulását elősegítendően a nevelők és gondozók képzéseken vesznek részt illetve a folyamatos önképzést is alkalmazzák.

11.3. A tanulók életrendje, tanulása, szabadideje szervezésének pedagógiai elvei

11.3.1. A tanulók életrendjének pedagógiai elvei

- egészséges életmód, életritmus kialakítása
- az iskolai életrend figyelembe vétele
- a szülői elvárások figyelembe vétele
- egyéni és a közösségi érdekek összehangolása
- a munka, az aktív pihenés és a pihenés egyensúlyának biztosítása
- a helyes életmódminta átadása
- tehetséggondozás, mint komplex személyiségfejlesztés

11.3. 2. A tanulók tanulásának pedagógiai elvei

- a tanulás a tanuló kötelessége
- a tanulási feltételek megteremtése a pedagógus kötelessége
- egyéni adottságok és igények figyelembe vétele
- az iskola elvárás-rendszerének figyelembe vétele
- a tudástöbblettel rendelkező tud segíteni
- a tanulásra motivált tanuló tud hatékonyan tanulni
- a kötelező foglalkozások alól - egyéni elbírálás alapján - felmentés kapható

11.3.3. A tanulók szabadidő szervezésének pedagógiai elvei

- szükséges szabadidőt biztosítani
- minden tanulót érdekel valami, színes programkínálat révén fel kell kínálni a neki való programot
- a szabadidős programok a tanulók igényei szerint szerveződnek
- a szabadidejével a tanuló - a jogi normák betartása mellett - rendelkezik

11.3.4. Az egészségnevelési és környezeti nevelési elvek

Célja, hogy az egészség-kulturális szint növelésével, az életmód javításával elősegítse az egészség megtartását, a betegségek megelőzését.

A hiányos egészségkultúra, az egészségtelen életmód, a környezeti tényezők, a hiányzó prevenciós tevékenységek közvetlenül befolyásolják a gyerekek egészségi állapotát.

Fontos tehát, hogy az iskolák egészségnevelési programot készítsenek, és következetesen végrehajtsák az abban megfogalmazott feladatokat.

A kollégiumi egészségnevelés célja, hogy például, ráutaló magatartással, közös ténykedéssel megtanítsa a fiatalokat, hogyan kell az egészség értékét megszerezniük, megőrizniük, védeniük és fejleszteniük. Az egészségnevelési program segítségével a tanulók megtanulhatják, hogy miként:

- állítsanak fel kötelező értékrendszert az egészség iránti elkötelezettségnek;
- ismerjék meg az egészséges életmód legfontosabb szabályait;
- legyenek tisztában az egészséges táplálkozás fontosságával;
- tartsák szem előtt a testi higiéniét, a rendszeres mozgás egészségét befolyásoló hatását;
- legyenek képesek a problémákat, konfliktusokat megfelelően kezelni;
- ismerjék meg a drog, az alkohol és a dohányzás egészségkárosító hatását;
- érzék el személyiségük fejlettségének lehetséges felső határát.

Az egészségnevelési program tehát arra való, hogy kellő ismeretek átadásával hozzásegítse a tanulókat az egészséges életvitel kialakításához, a helyes értékrend felépítéséhez.

11.3.5. A tanulók fejlődését elősegítő tevékenység elvei

- átfogó jellegű tanulói kompetenciafejlesztés
- csak az az ember fejlődhet, aki ismeri önmagát
- átmenet- és szintéziskeresés a tantárgyi fejlődés és az általános tanulás között
- egyoldalúság elutasítása – csak a szellemi vagy csak a fizikai fejlődés elvileg nem támogatott

- a „tanulás” egy életen át tartó folyamat

11.3.6. A tanulók tehetséggondozását elősegítő pedagógiai tevékenység elvei

- minden tanuló tehetséges valamiben – ennek megtalálása
- leghatékonyabb a tudatos önfejlődés segítése
- a tehetség magától nem tör a felszínre, fontos a segítő pedagógus szerep vállalása
- önálló tanulói innovációk felkarolása, támogatása
- a sokszínű, inger gazdag környezet elősegíti a tehetség kibontakozását
- az információkhoz való tanulói hozzájárulás kiemelkedő fontossága
- az önálló, tanulói információfeldolgozásra való ösztönzés pl. gondolatcserek révén
- világos fejlődési/továbblépési alternatívákat kell felmutatni a tehetség kibontakoztatásához (az önálló választás fontossága)

11.3.7. A tanulók felzárkóztatását elősegítő pedagógiai tevékenység elvei

- a lemaradó tanuló a felzárkózásra kötelezhető, ha lehetséges, mindez differenciált formában történjen
- a tanulási technikák megtanulhatóak
- a lemaradás mértékének megállapításával az egyén képességei adnak alapot
- a gyengébb képességű tanulók fejlesztését önmaguk fejlődéséhez viszonyítottan kell szemlélni
- a felzárkózáshoz motiváció kell, ha lehetséges, ehhez a szülőt is meg kell nyerni
- a felzárkózás belső igényből fakadjon
- a felzárkóztatás hatékonysága a kisebb csoportokban nagyobb
- fontosnak tartjuk a személyes érintettség elvét
- állandó visszacsatolásokra van szükség, ne fukarkodjunk a dicséretekkel

11.3.8. A tanulók pályaválasztását elősegítő tevékenység elvei

- a maga szerepében mindenki hasznos lehet
- önismeret nélkül nincs sikeres pályaválasztás
- a pályaválasztás stratégiai döntés – ismeretek nélkül nincs biztos a siker
- az életpályák – akár többször is – módosíthatók
- hiteles információt a megélt valóság ad
- a belső motiváltság felébresztése fontosabb, mint a környezet tanácsai

11.3.9. A tanulók önálló életkezdését elősegítő tevékenység elvei

- a sokoldalúság érték
- cselekedve könnyebb „tanulni”, mint magyarázatokból – gyakorlatiasság
- a családban vannak férfi és női szerepek – ezeket ismerni, tudni kell
- a munkahely nem csak a pénzről szól – szaktudás, egyéni felelősség
- az „én” szerep teljes körű felelősséget jelent

11.3.10. A közösségi élet fejlesztésének módszerei, művelődési és sportolási tevékenységek

Célja, hogy a tanulók szabad idejüket olyan tevékenységekkel töltsék el, amelyek fejlesztik képességeiket, személyiségüket, továbbá a tanulóknak legyen igénye arra, hogy szabadidejüket kulturált és egészséges módon töltsék el.

- A szabadidős foglalkozásokon meghatározó szerepet kap az egészség és kulturált életmódra nevelés, az önkiszolgáló képességek fejlesztése, a diáksport, a természeti környezet megóvása, ápolása.
- A foglalkozásokon hangsúlyt kap a tanulók irodalmi, képzőművészeti, zenei és vizuális képességeinek fejlesztése.
- A kollégium által szervezett kirándulásokon a tanulók megismerik történelmi, kulturális és természeti értékeinket; a környezet védelmének lehetőségeit, a környezettudatos magatartásformákat.
- Ezek a különböző rendezvények erősítik a kollégiumi közösséget. A kollégium szakmai foglalkozások szervezésével segíti – a működésében fontos szerepet betöltő, az önkormányzati rendszerbe illeszkedő – diákkörök fejlődését.

A szabadidő hasznos kitöltését jelentik a tanulói érdeklődést alapul vevő kínálati programlehetőségek:

- kollégiumi sport „tömegessé válása” (sakk illetve egyéb táblajátékok, asztali-foci, asztalitenisz, kispályás labdarúgás, kosárlabda, sorversenyek, aerobic, zumba, kondicionáló edzések)
- hobbi tevékenységek (képzőművészeti foglalkozások, háztartástani foglalkozások, horgászás, világhálós és a gazdasági élet folyamatait modellező játéklehetőség, drámajáték, zene-ének-tánc foglalkozás),
- diák-önkormányzati programok (film club, zenés party-k, vetélkedők, versenyek, ünnepek, hagyományörző népszokások).

11.4. A hátrányos helyzetű tanulók szervezett foglalkozásainak tarve

A kollégiumi nevelés országos alapprogramja (59/2013. (VIII. 9.) EMMI RENDELET) szerint a tanuló:

- heti 13 órában köteles részt venni felkészítő foglalkozásokon,
- heti 1 órában tematikus, illetve emeleti közösségi szintű csoportfoglalkozásokon,
- heti 1 órában a kollégium által biztosított szabadidős foglalkozásokon.

11.4.1. Felkészítő, fejlesztő foglalkozások

A) Tanulást segítő foglalkozások

a) Rendszeres iskolai felkészülést biztosító egyéni és csoportos foglalkozás - *(kötelező)*.

A foglalkozás célja a tanuló napi tanulmányi munkájának átfogó, szükség szerinti differenciált, személyre szabott pedagógiai támogatása.

Az intézmény pedagógusai számára ezért alapvető feladatként fogalmazódik meg a tanuláshoz szükséges feltételek folytonos biztosítása a tanulók számára, igény esetén felkészült szaktanári támogatás nyújtása, illetve a korábban kijelölt tanórai produktum (pl. írásbeli házi feladat, kutatómunkára kiadott iskolai prezentáció stb.) elkészültének elősegítése és ellenőrzése, a hibák kijavítása, lehetőség szerint a tanulóval minél intenzívebb együttműködésben, a tanulói kulcskompetenciák fejlesztésének hatékony eszközeivel élve.

b) Előzetes felmérésen alapuló, differenciált képességfejlesztő, tehetséggondozó foglalkozás, a valamilyen okból lemaradt tanulók felzárkóztatása, a kiemelkedő képességű tanulók gyorsabb haladásának, a sajátos érdeklődésű tanulók foglalkoztatásának biztosítása - *(kötelező vagy választható)*

A foglalkozás célja a tanulók tantárgyi hátrányainak kompenzálása, szakszerű pedagógiai segítség nyújtásával az adott iskolai tantárgyból vagy szakterületről.

A pedagógus szabad választás alapján, vagy szükség esetén kötelezetten, de mindig csoporthoz vagy egyénhez igazítottan, tantárgyi oktatás keretében célzott módon segíti a tanulót/tanulókat a tananyag elsajátításában, dolgozatra való felkészülésben.

A foglalkozások kiemelt célja a tehetség felismerése, motiválása, helyzetbe hozása, értékteremtő, konstruktív kapcsolódási lehetőségek nyújtása a diákok számára. A pedagógus feladata ebben az esetben a tanuló tevékenységének orientálása, tehetsége kibontakozásának szakszerű segítése. Formája: egyéni vagy csoportos foglalkozás

Általános – kollégiumi, iskolai élethez kapcsolódó – csoportfoglalkozás, - elsősorban a kollégiumi csoport életével kapcsolatos feladatok, tevékenységek, események megbeszélése, értékelése - (kötelező)

A csoportfoglalkozások célja a csoport mindennapi problémáinak megbeszélése, a csoportos szocializáció (különös tekintettel a lakóterek közösségi szintű, higiénikus tisztán tartására), a beilleszkedés hatékony elősegítése, a házirenddel kapcsolatos problémák áttekintése, megbeszélése, az egyéneket és a közösséget érintő információk átadása, diák-önkormányzattal kapcsolatos kérdések, valamint a kollégiumi és városi rendezvények érdekében történő tanulói mozgósítás egyes esetei.

11.4.2. Speciális ismereteket nyújtó foglalkozások

A) A tanulókkal való egyéni törődést biztosító foglalkozások

Célja: a szocializációs folyamat egyénre szabott irányítása, a kollégista életforma egyéni értelmezése, a beilleszkedés megkönnyítése, egyéni gondok segítségének pedagógiai színtere. A pedagógusok ennek keretében az egyén teljes körű pedagógiai és szülői jellegű segítségét, nevelését, motiválását, értékelését végzik.

Formája: egyéni, vagy kiscsoportos elbeszélgetés, személyiségfejlesztő foglalkoztatás.

B) Szabadidő eltöltését szolgáló foglalkozások – (egy kötelezően választandó)

„A szabadidős foglalkozásokon hangsúlyt kap a gyermekek és ifjak irodalmi, képzőművészeti, zenei és vizuális képességeinek, kreativitásának, multikulturális érdeklődésük és toleranciájuk fejlesztése, a nemzetiségi és etnikai kisebbségekhez tartozó kollégista tanulók pedig külön figyelmet és módot kapnak az anyanyelvi, nemzetiségi kultúrához való kötődésük erősítéséhez. A kollégium az igényekhez és lehetőségekhez igazodva támogatja a kollégium pedagógiai programjának alapelveivel összhangban lévő öntevékeny diákkörök működését.” (Kollégiumi Nevelés Országos Alapprogramja).

C) Tehetséggondozás

A kollégiumi foglalkozási struktúra a felzárkóztatáshoz hasonlóan komoly lehetőségeket hordoz magában a tehetséggondozás területén is. E tevékenységi területen is jelentős hatékonyságot biztosít az órarendi keretektől és a tantervektől, tanmenetektől függetlenebb foglalkozásszervezési lehetőség. Ugyanakkor a tanulói motiváció ezen a téren viszonylag kisebb jelentőséggel bír, mert a szigorúan önkéntes jelentkezésen alapuló csoportalakítás, és a sikerélmény ezt rendszerint hozza magával.

A tehetséggondozást elősegítő tevékenységek és felelősségi körök:

- Valamilyen szempontból tehetséges tanulók felkutatása (csoportvezetők, foglalkozásvezető tanár, gondozók)
- Megfelelő tanuló időn kívüli szervezeti forma (szakkör) biztosítása a tehetséges tanulók számára (foglalkozásvezető tanár)
- Egyéni foglalkozás (eseti órákban a gondozók)
- Kapcsolattartás az iskolával a tehetséggondozási folyamatban (foglalkozásvezető tanár, csoportvezető, osztályfőnök, szaktanárok)
- A tudatos önfejlődés elősegítése
- Pályázati források felkutatása, igénybevétele

D) Társadalmi beilleszkedés segítése

A kollégium - mint közösségi helyszín - a nevelési folyamat során hangsúlyt helyez a pozitív közösségi szokások és minták közvetítésére, a szociális készségek (empátia, tolerancia, kooperáció, konfliktuskezelés, kommunikációs és vitakultúra, szervezőkészség, stb.) fejlesztésére. Segíti a közösségi együttélés szabályainak elsajátítását, az egyén, a csoport, a társadalom kölcsönhatásainak megértését, különös figyelemmel a nemzeti, etnikai kisebbségi és vallási sajátosságokra, valamint a demokráciára nevelésre.

A kollégiumnak feladata a családi életre (a családtagi szerepekre, a párkapcsolatok kulturált kialakítására, a takarékos és ésszerű gazdálkodásra, stb.) nevelés.

E feladatok megvalósításában kiemelt szerepet, és megfelelő teret kap a kollégiumi diákönkormányzati rendszer.

Társadalmi beilleszkedés segítségének fontosabb elvei:

- a tanulók ismerjék meg önmagukat,
  - önismeret kialakításának segítése,
  - önállóság kialakítása;
- együttműködési képesség kialakítása,
- lehetőség szerint, minél több tanuló vegyen részt a DÖK munkájában.

Tevékenységhozzájárulást átívelő szemlélet: a szociális kompetenciák fejlesztését célzó összetett pedagógiai kultúra felvállalása; követelmény:

- sajátítsa el a közösségi együttélés szabályait,

- vallási, etnikai hovatartozástól függetlenül tudja elfogadni társait,
- fogyatékoságtól függetlenül tudja elfogadni társait
- kor(osztályos) különbségeket tiszteletben tartva tudjon kommunikálni és együttműködni
- legyen vitakultúrája,
- rendelkezzen pozitív közösségi szokásokkal, konfliktusait kultúrált módon tudja kezelni.

A segítségnyújtásban résztvevők

- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat
- Polgármesteri Hivatal Gyámügyi Osztálya
- Helyi önkormányzatok gyámügyi előadója
- Családgondozói hálózat
- Drogambulancia
- Házi orvos, iskolaorvos, védőnő
- Rendőrség, ügyészség, bíróság.

11.5. Gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

Munkánk során kialakítjuk a kollégisták képességét arra, hogy elkerüljék a környezet egészséget és biztonságot veszélyeztető helyeit és helyzeteit. Ennek érdekében a tanulók tájékoztatást kapnak a jogaikról és jogaik érvényesítésének lehetőségeiről, igyekszünk minél több ismeretet eljuttatni hozzájuk a dohányzás, az alkohol- és kábítószer fogyasztás testi és lelki károsító hatásáról. Célunk, hogy értelmes alternatívákat kínáljunk számukra a deviáns, destruktív és anyagilag fenntarthatatlan szórakozási formák helyett, valamint az, hogy az ilyen magatartásformákat hatékonyan felismerjék, és társaiknak történő segítségnyújtással, vagy a tanárok, illetve szakember bevonásával kezelni is tudják. A kollégiumban a gyermek-és ifjúságvédelemi tevékenység a csoportvezető tanárok irányításával folyik, valamint napi szintű kapcsolattartás és adatvezetés történik az iskolai gyermek és ifjúságvédelmi felelőssel a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, és sajátos nevelési igényű tanulókkal kapcsolatosan. Nevelőink, a kollégium vezetője és a kijelölt gyermekvédelmi szervezetek képviselői, személyesen elbeszélgetésekkel, vagy a szülőkkel összehangolt találkozókra igyekeznek az esetlegesen kialakult konfliktus- vagy válsághelyzetet megoldani. Amennyiben

ez nem vezet eredményre, akkor lehetőség nyílik az iskolaorvossal, védőnővel illetve családsegítők szervezésében pszichológussal történő találkozásra is.

11.6. A kollégium hagyományai és továbbfejlesztésének terve

11.6.1. Hagományőrzés és ápolás

Témanapok, témahetek, projektek.

- a) A kollégiumok bekapcsolódhatnak az EMMI által kezdeményezett központi témahetek megvalósításába.
- b) Az Alapprogramban rögzített témakörökben a kollégiumok szervezhetnek témanapokat, témaheteket, projekteket is, amelyekben a kollégiumi nevelés fő céljaihoz és alapelveihez kapcsolódó, ill. a csoportfoglalkozások keretterveiben előírt tartalmakat a kollégiumok sajátosságaihoz igazodva dolgozzák fel.
- c) A témanapok, témahetek, projektek keretében el lehet térni a hagyományos csoportszerveződési keretektől. Az eltérések nem növelhetik a foglalkozások heti időkereteit és a tanulók terheit.

Szervezeti szempontból őrizzük a heterogén és homogén csoportok kialakítási elveit.

I. Pedagógiai tevékenység oldaláról az alábbi események jelentik meg a kollégiumi jó gyakorlatokat, projekteket, és egyúttal őrzik a hagyományokat:

1. összevont évnnyitó értekezlet a tanulóknak,
2. megemlékezünk nemzeti ünnepeinkről – a megemlékezések nem hasonlítanak az általánosan jellemző iskolai programokhoz, a csoportok az életkori sajátosságoknak és egyéb igényeknek megfelelően készülnek fel a megemlékezésekre
3. szeptemberi tanévnyitó-party
4. terménybáb készítés és kiállítás
5. őszi sorverseny I. forduló
6. egészségdélután I.
7. szüreti multság
8. halloween- tök jó buli
9. Mártonnap „libalakoma”
10. Mikulás-ünnepség,
11. adventi készülődés, kézműves foglalkozások, ajándékkészítés
12. kollégiumi csendes percek
13. karácsony ünnepe, az ünnepi műsor megszervezése és lebonyolítása

14. egészségdélután II.
15. farsangi népszokások: Busójárás, jelmezbál
16. nőnap – rendhagyó műsor,
17. húsvéti népszokások,
18. tanulmányi séták, kirándulások
19. Meixner- napi kulturális délután
20. májusfaállítás szokásai-majális
21. tavaszi sorverseny II. forduló
22. gyermeknapi játszóház
23. tanévzáró-party

II. Országosan meghirdetett témahetek, melyekbe rendszeresen bekapcsolódunk:

1. Happy-Hét, a vízivást népszerűsítő témahét
2. Európai Sporthét, az egészséges testmozgást népszerűsítő témahét

11.6. 2. A kollégium hagyományrendszere továbbfejlesztésének terve

- pályázatíró tevékenység előtérbe helyezése,
- pályázati programok megvalósítása
- a pályázat megvalósulása során kialakult lehetőségek kiaknázása, hosszú távú hasznosítása.
- a kollégák tehetségsegítő munkájának folyamatos fejlesztése, képzése, önképzése,
- A különböző hagyományörző programjaink intézményi népszerűsítése érdekében célszerűnek kínálkozik az eddig alkalmazott kommunikációs csatornákon kívül a hirdetőfelületek használata.

11.7. A szülők, tanulók és pedagógusok együttműködésének formái, továbbfejlesztésének lehetőségei

Együttműködésen a szülők és a pedagógusok egymás kölcsönös segítségét, munkájuk összehangolását, a gyermekek, a tanulók nevelésében való „összedolgozását” értjük, mindenekelőtt a rendszeres közös tevékenységet a személyiség fejlesztésében, a megoldandó feladatok iránti kölcsönös érdeklődést.

A szülői házzal történő kapcsolattartás rendkívül átgondolt, körültekintő munkát igényel, mivel többnyire igen egyszerű emberekről van szó.

Életkörülményeik általában kedvezőtlenek, érzékenységük fokozott.

Tanulóink többsége hátrányos helyzetű, veszélyeztetett környezetben él. A kapcsolattartást nehezíti még a távolság és a kedvezőtlen közlekedési viszonyok is.

A fentiekre tekintettel arra törekszünk, hogy minél több alkalommal kínáljunk találkozási lehetőséget, és minél kevésbé szorítsuk gátak közé a találkozást.

Ennek megfelelően létrejöhet a kapcsolat:

- Tanévnyitó, tanévzáró ünnepély előtt és után
- Szülői értekezleteken
- Hazautazások, visszaérkezések kapcsán
- Rendezvényekhez kötődően
- Az iskolaszék tevékenységéhez kapcsolódva
- Családlátogatások alkalmával
- Spontán alkalmakkor

Szülői értekezlet, fogadóóra

- A pedagógusoknak a szülőkkel való közvetlen kapcsolat megteremtésére, közös megbeszélésre kitűzött időpont.
- Szülői értekezletre évente két alkalommal kerül sor, az évközi szünidők előtti utolsó tanítási napon
- Nevelői és gondozói fogadóóra minden hónap utolsó hazautazási napján 11.00-12.00-ig
- Vezetői fogadóóra minden héten, pénteken 12.00-14.00-ig.

nyílt nap

- A kollégiumi, napközis foglalkozásokat látogathatják a szülők, előre meghatározott időpontban.

szülői értesítés

Levél és/vagy telefon útján:

- Általában az intézmény egészét érintő programok, események kapcsán,
- Meghatározott témákban vagy egyedi esetekben, szükség esetén
- A tanulók rendkívüli hazautazása illetve visszakísérése alkalmával
- A tanuló megbetegedése illetve balesete miatt

személyes beszélgetések

- Tervezett megkeresés, családlátogatás
- Véletlen találkozás alkalmával
- Növendékek hazakísérése valamint visszakísérése kapcsán a szülővel való találkozásokkor.

- Szülő beidézése a tanulót érintő konkrét eset kapcsán

11.8. Egészséges életvitel

A kollégium szervezett keretek között biztosítja a megfelelő pihenést is tartalmazó életritmust. A tisztálkodás és a rendezett lakókörnyezet biztosított. Kikapcsolódhatnak, sportolhatnak a diákjaink a kollégium mellett lévő parkban és sportpályán, illetve az épületben könyvtár, számítógépterem, tornaszoba, tankonyha klubhelyiség és közösségi tér áll rendelkezésre.

A helyes napirend, életrend kialakítása, elfogadtatása, valamint az ehhez kapcsolódó pedagógiai feladatok ellátása az alábbiak szerint történik:

- az önálló napkezdés, ébredés, reggeli teendők segítése,
- a személyi higiénia, a testápolás feltételeinek biztosítása,
- a kozmetikai szerek használata,
- a tisztálkodás szükség szerinti ellenőrzése,
- az időjárásnak megfelelő öltözet, tiszta ruha, cipő - tanácsok adása,
- az iskolai terhelés utáni kikapcsolódás,
- a szabadidőben aktív sportolási lehetőségek biztosítása,
- hasznos szórakozásról való gondoskodás,
- az esti rendszeres és módszeres tisztálkodás, a megágyazás és annak reggeli elpakolása, a napi nyolc órás nyugodt alvás biztosítása,
- a higiéniai és tanulói szempontból is elfogadható szobarend kialakítása napi rendszerességgel,
- ruhaneműk tisztítása - szükség esetén
- a szintre kijelölt takarítónő(k) munkájának tanulók általi segítése, együttműködése
- rendszeres ágynemű-csere biztosítása.
- napi ötszöri étkezés biztosítása

11.9. A kollégiumi nevelés minősége, eredményessége

- Pedagógus illetve Intézményi önértékelés, tanfelügyelet, minősítések
- Külső mérések, értékelések alapján elkészülő intézkedési tervek (pl szaktanácsadói segítség)
- Belső mérések: tanulói eredmények, szociometriai mérések

11.10. A kollégium dokumentációja

- A dolgozók munkarendje
  - A nevelőtanárok heti órarendjét és a gondozók, pedagógiai asszisztensek munkaidő beosztását tartalmazza.
- A munkaközösség munkaterve
  - Az intézmény pedagógiai programját és az éves munkaterv irányelveit alapul véve tartalmazza a kollégiumi nevelőtestület és napközis nevelők teljes tanévre vonatkozó szakmai programját, az éves célkitűzéseket, feladatokat, azok megvalósításának ütemezését, pontos időpontját, a programok és tevékenységi körök vezetőit, felelőseit.
  - A munkatervet a kollégium és napközi otthon szakmai munkaközössége állítja össze és az intézményvezetés hagyja jóvá.
- Tantárgyfelosztás:
  - A kollégiumi nevelés országos alapprogramjának megfelelően tartalmazza a nevelőtanárok részére meghatározott feladatokat.
- Foglalkozási terv
  - Az intézmény pedagógiai programja, a munkaközösségünk munkaterve alapján a tantárgyfelosztásnak megfelelően az év eleji felmérésre és helyzetelemzésre alapozva tartalmazza a nevelési célkitűzéseket, feladatokat éves távlatban, ezen belül heti intervallumokra lebontva az aktualitást, rögzíti a tervezésre és szervezésre vonatkozó konkrétumokat.
  - Képet ad minden egyes gyermek statusáról, személyiségéről, lokális sérüléseiről, további fejlesztésének, differenciált foglalkoztatásának, felzárkóztatásának szükségességéről és irányultságáról vagy tehetséggondozásáról.
- KRÉTA e-napló használata
  - a tanulók személyi adatait, azonosítóit, családi körülményeit,
  - tanulmányi előmenetelét,
  - speciális fejlesztésére vonatkozó feljegyzéseket,
  - a napi foglalkozások regisztrálását
  - mulasztási napok rögzítését
  - a heti órarendet
  - rendkívüli események adminisztrálását
- Diákönkormányzat működési szabályzata

- A Diákönkormányzat működtetéséhez szükséges dokumentum,
  - A diákönkormányzat tagjai állítanak össze, figyelembe véve a lehetőségeket, a törvényes előírásokat, a házirendet.
  - Jóváhagyása a teljes diák-önkormányzati gyűlés és a nevelőtestület hatásköre.
- Házirend
  - Ügyeleti napló
    - gondozók vezetik
    - csoportok létszámát, jelenlétet és mulasztást rögzíti
    - napi illetve rendkívüli események feljegyzésére szolgál
  - Kollégiumi törzskönyv tartalmazza a tanulók:
    - személyes adatait és azok változásait
    - a be és kiiratkozásuk időpontját
    - azonosító számaikat
    - okirataik hivatkozási számait
  - A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke
  - Leltárjegyzék

11.11. Napirend

Általános napirend

Mohács

06. 30- 07. 30	Ébresztő, szellőztetés, tisztálkodás, öltözködés, hálórend kialakítása, reggeli
07. 30- 07. 45	Iskolai gyülekező
07. 45 - 15.30	Iskolai tanórák
11. 30- 14. 00	Gyermekek átvétele, órarendekhez igazodva - ebéd
12.30 – 13.30	Felügyelt vagy irányított szabadfoglalkozás
13. 30 -15. 00	Felkészülés a másnapi tanórákra, egyéni tanulás tehetség-gondozás, egyéni fejlesztés, rehabilitációs foglalkozások, kiscsoportos foglalkozások,
15.00 – 15.30	uzsonna
15. 30 -17. 30	a kollégium foglalkozás rendjének megfelelően órarend szerint

17. 30-18. 30	vacsora
18. 30-20. 00	szabadidős tevékenységek, tisztálkodás, fürdés felkészülés az éjszakai pihenőre
20. 00-22. 00	Nyugovóra térés
<i>Old</i>	
07. 00	Ébresztő
07.00-7.25	Reggeli önkiszolgálási tevékenységek (tisztálkodás, öltözködés, háló/rend kialakítása stb.)
07.25 –7.45	Reggeli
07. 45- 08. 00	Az iskolai ügyeletes nevelő átveszi a csoportokat. Bejáró tanulók érkezése
08.00- 13. 10	Iskolai tanórák
11. 45- 13. 45	Gyermekek átvétele, felkészülés ebédre, ebéd
13. 00 -15. 45	Napközis foglalkozások (napközisek, kollégisták részvételével)
15. 45 -16. 00	Uzsonna, szabadfoglalkozás, játék
17. 00 Esti	önkiszolgálási tevékenységek (cipőtisztítás, ruhagondozás stb.)
18. 00	Vacsora, az éjszakás munkába lépése
18.30	Fürdés - tisztálkodás – fogmosás - ágyazás, esti szabadidős tevékenység (TV, játék, mesehallgatás, video, társasjáték stb.)
21.00	Villanyoltás (kicsiknek)
21.00-06.00	Az éjszakás éber ügyeletet

A csoportok az általános napirendhez illeszkedő tevékenységek, foglalkozások keretében élik életüket, végzik feladataikat, teljesítik célkitűzéseiket.

TEMATIKUS CSOPORTFOGLALKOZÁSOK KERETTERVE ÉS ÉVES ÓRASZÁMA

TÉMAKÖR	1–8. évfolyam	9. évfolyam, 9./N évfolyam, 9./Kny. évfolyam, 9./Ny. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam	12. évfolyam	13–14. évfolyam
A tanulás tanítása	4	3	2	2	2	1
Az erkölcsi nevelés	2	2	2	2	1	1
Nemzeti öntudat, hazafias nevelés	2	2	2	2	1	1
Állampolgárságra, demokráciára nevelés	1	2	2	2	1	2
Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése	1	1	1	1	1	1
A családi életre nevelés	1	1	2	2	3	3
Testi és lelki egészségre nevelés	2	2	2	2	2	2
Felelősségvállalás másokért, önkéntesség	2	2	2	2	1	1
Fenntarthatóság, környezettudatosság	2	2	2	2	2	2
Pályaorientáció	2	2	2	2	2	2
Gazdasági és pénzügyi nevelés	2	2	2	2	3	3
Médiatudatosságra nevelés	1	1	1	1	1	1
	22 óra	22 óra	22 óra	22 óra	20 óra	20 óra

Legitimáció

Az intézményi pedagógiai programot az iskolai diákönkormányzat képviselője elfogadásra javasolta.

Mohács, 2023. augusztus 31.

Bacskó Szabina

Diákönkormányzat képviselő

Az intézményi pedagógiai programot az iskolai szülői munkaközösség elfogadásra javasolta.

Mohács, 2023. augusztus 31.

Baloghné Martina Liza

Szülői Közösség képviselője

A pedagógiai programot a nevelőtestület nevelési értekezleten elfogadta.

Mohács, 2023. augusztus 31.

Székely Péter

Nevelőtestület megbízottja

Az intézmény pedagógiai programját az intézményvezető jóváhagyta.

Mohács, 2023. augusztus 31.

Tóth Sándor

intézményvezető

A fenntartó jóváhagyó nyilatkozata

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 26. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően a Meixner Ildikó Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Szakiskola és Kollégium pedagógiai programjának módosítását, amelyet az intézmény nevelőtestülete 2023. augusztus 31-én elfogadott, az intézmény vezetője 2023. augusztus 31-én jóváhagyott, a mai napon a fenntartó képviselőjeként jóváhagyom.

A pedagógiai programhoz, a dokumentumban foglalt feladatokon túl, a fenntartóra többletkötelezettségeket telepítő rendelkezések vonatkozásában, a Mohácsi Tankerületi Központ, mint az intézmény fenntartója, a vonatkozó rendelkezések érvénybelépéséhez –az intézmény éves költségvetésének keretein belül- egyetértését adja.

Mohács, 2023. augusztus 31.

.....
Kászné Lebő Zsuzsanna
tankerületi igazgató

